Упитник

Информације које Европска комисија захтева од
Владе Србије у циљу припреме Мишљења
о захтеву Србије за чланство у
Европску унију

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Србија је 22. децембра 2009. године поднела свој захтев за приступање Европској унији. 25. октобра 2010. године Савет је одлучио да спроведе поступак утврђен чланом 49. Уговора о Европској унији. Сходно томе, од Комисије се захтевало да Савету изложи своје Мишљење о овом захтеву.

Европски савет је 1993. године у Копенхагену дефинисао критеријуме за ЕУ чланство који гласе:
,,Приступање ће се одржати чим држава преузме обавезе чланства испуњавањем економских и политичких услова. Чланство подразумева:

да је земља кандидат постигла стабилност институција која гарантује демократију, владавину права, људска права и поштовање и заштиту мањина;

постојање функционалне тржишне економије, као и способност да се носи са притиском конкуренције и тржишним снагама у оквиру Уније;

способност земље кандидата да преузме обавезе чланства, које укључују и приврженост циљу политичке, економске и монетарне уније.“

Дана 29. априла 1997. године Савет је дефинисао услове за земље Западног Балкана у оквиру Процеса о стабилизацији и придруживању, укључујући и пуну сарадњу са Међународним кривичним трибуналом за земље бивше Југославије и регионалну сарадњу. Ови услови су интегрисани у Прелазни споразум о трговини и трговинским питањима, који је ступио на снагу 1. фебруара 2010. године и у Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) између ЕУ и Србије, који је потписан 29. априла 2008. године.

У свом Мишљењу, дакле, Комисија ће анализирати захтев Србије на основу способности земље да испуни критеријуме које је поставио Европски савет у Копенхагену 1993. године и услове постављене за Процес стабилизације и придруживања.

Како би Комисији биле пружене неопходне информације за спровођење ове анализе, Србији је овим путем предат списак свеобухватних питања.

Следеће смернице су дате како би помогле Влади Србије да припреми свој одговор:

- Влада Србије се позива да објасни способност земље да примени и спроведе законодавство у свим областима правних тековина ЕУ, као и да прецизира, где је то потребно, мере предузете за спровођење обавеза које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживању.
- Од Владе Србије се тражи да одговоре достави у сажетом, транспарентном и јасном облику, који покрива све битне аспекте предмета. Ако се позива на додатне документе (публикације, извештаје, акционе планове итд.), требало би обезбедити кратак садржај и копију документа
- Као што је био случај и са ССП, Косово* није покривено Упитником.

* На основу Резолуције 1244 Савета Безбедности Уједињених Нација из 1999. године

- У случају да су закони и документа тражена у Упитнику већ обезбеђени током састанака тела основаних Споразумом о стабилизацији и придруживању, Влада Србије, уколико то жели, може предати копије званичних информација наводећи датум када је који документ достављен Комисији. У случају да је ранија верзија нацрта закона већ достављена Камисији, промене у најновијој верзији требало би да буду јасно назначене. Уколико је могуће, преводе закона и нацрта закона требало би доставити заједно са кореспондентном табелом.

- У неким случајевима слична или комплементарна питања се налазе у сродним поглављима Упитника. Тада, уколико то жели, Влада Србије може навести да је потпуна информација доступна у неком другом контексту, упућујући на њу.

- Статистичке информације би требало доставити у формату који је наведен у приложеним табелама. Уколико Влада Србије има проблема са обезбеђивањем статистичких информација у траженом формату, треба да се консултује са Комисијом како би проблем био решен на адекватан начин. Додатне табеле могу се обезбедити у каснијем стадијуму како би се олакшао процес прикупљања статистичких података.

- Одговоре треба послати на неком од званичних језика Европске уније. Уколико превод неког дела закона у тренутку предаје није доступан, требало би то напоменути и текст добавити што је пре могуће. Где је могуће, било би корисно имати ту информацију на енглеском језику.

Комисија стоји на располагању Влади Србије да даје додатна објашњења и разјашњења Упитника. Састанци ради разматрања напретка и решавања могућих проблема везаних за одговарање на Упитник могу се организовати ,,ad hoc“. Главни контакт у овом погледу је шеф Делегације Европске уније у Београду, коме се треба обратити за специфична питања или захтеве за формалним контактима.

Одговоре Владе Србије треба слати Комесару одговорном за проширење. Копију одговора и сличну званичну комуникацију треба послати генералном директору Генералног директората за проширење.

Комисија би била захвална уколико би одговоре на Упитник добила крајем јануара 2011. године. У сваком случају, ово је оквирни рок. За потребу припреме Мишљења, важнији је квалитет одговора, него брзина испоруке.
Пре него што се мишљење приведе крају, Комисија ће позвати Владу Србије да ажурира своје одговоре, како би било сигурно да се Мишљење заснива на најновијим информацијама у време привођења крају документа. Комисија може да захтева додатне информације, статистику или разјашњења, уколико са јави потреба, у току припреме Мишљења.[1]

[1] Уговор из Лисабона о изменама и допунама Уговора о Европској унији и Уговора о оснивању Европске заједнице, потписан у Лисабону, 13. децембра 2007. године, ступио је на снагу 1. децембра 2009. године. У складу са чланом 5. поменутог Споразума, чланови, области, поглавља, наслови и делови Уговора о Европској унији и Уговора о оснивању Европске заједнице, који су измењени и допуњени од стране поменутог Уговора, поново су нумерисани у складу са табелама еквиваленти наведеним у Анексу поменутог Уговора, а који чини део њега.

Када се назив акта секундарног закона цитира, који садржи стару нумерацију Уговора (на пр. ,,Уредба Савета (ЕК) бр. 1/2003 из 16. децембра 2002. године о примени правила о конкуренцији утврђеним у члановима 81. и 82. Уговора“), као и у свим дословним цитатима, стара нумерација чланова се задржава.

ПОЛИТИЧКИ КРИТЕРИЈУМИ

I Демократија и владавина права

Устав

1. **Молимо да дате кратак опис уставног и институционалног стања у Србији. Како је реализован уставни систем контроле и равнотеже између три гране власти?**
2. **Како се координира спровођење Устава? Која су тела укључена и које су им надлежности у вези са спровођењем Устава? Да ли су у Уставу уочене било какве слабости и да ли постоје планови да се Устав измени и допуни? Молимо да објасните.**
3. **Да ли имате Уставни суд? Која је његов правни основ, како се бирају његови чланови и како се обезбеђује његова независност и поштовање његових одлука? Ко има право да покрене поступак пред Уставним судом и како је регулисан делокруг његове надлежности у односу на друге судове? Молимо да доставите примере пресуда Уставног суда у последњен периоду.**
4. **Колико закона је Уставни суд поништио у последње три године? Наведите конкретне примере укључујући њихов садржај.**
5. **Како се спроводе одлуке Уставног суда? Има ли случајева да одлуке Уставног суда нису биле спроведене или нису биле узете у обзир? Молимо вас да наведете примере.**
6. **Које су уставне гаранције које осигуравају независност уставних институција у односу на политичку власт?**
7. **Молимо наведите/објасните улогу Министарства правде у провери уставности нацрта закона, и поступак у пракси.**

Скупштина

8. **Молимо да дате опис структуре и функционисања Скупштине, укључујући и надлежности скупштинских одбора и председника Скупштине, прерогативе (посебна права) и надлежности Скупштине у вези са контролом извршне власти, као и поступке за доношење прописа (укључујући објашњење постојећих убрзаних процедура за доношење закона као и њихову примењивост на усвајање законодавства везаног за правне тековине ЕУ, ако постоји).**
9. **Молимо да детаљно опишете Пословник Скупштине и ваше искуство у његовом спровођењу.**
10. **Како Скупштина извршава своје законодавне функције?**

    Да ли на нивоу Скупштине постоји систем провере усаглашености новог законодавства са правним тековинама ЕУ? Објасните.

Да ли постоји обавеза анализе фискалног утицаја новог законодавства пре његовог усвајања? Како овај процес функционише у пракси? Објасните.

11. **Молимо вас да наведете надлежности одбора. Колико времена одбори посвећују темељном разматрању законодавства?**
12. **Колико је политичких партија регистровано у вашој земљи? Колико њих је заступљено у Скупштини? Колико процената посланика чине (а) жене и (б) припадници етничких и националних мањина?**
13. **Молимо вас да опишете важеће законске одредбе и институционални систем који се односи на избор посланика Скупштине и правила која се примењују за њихову замену у току трајања њиховог мандата. Молимо да наведете да ли и када планирате да ревидирате или укинете постојеће законодавство о бланко оставкама носилаца скупштинских мандата.**
14. **Молимо да опишете постојеће одредбе којима се дефинишу лица која имају право да гласају на парламентарним, председничким и локалним изборима, као и начин вођења бирачких спискова.**
15. **Молимо вас да опишете општи оквир за финансирање партија и изборних кампања, правила којима се обезбеђује њихова транспарентност, и пружите детаље о праћењу њиховог спровођења. Како су спроведене препоруке GRECO 2009 о „Транспарентности финансирања партија“. Да ли се постојеће обавезе извештавања, у складу са Изборним правилником о јавном финансирању политичких партија у току избора, односе и на приватне изворе финансирања? Молимо објасните који механизми постоје за извештавање о финансирању партија из приватних и јавних извора.**
16. **Молимо да опишете досадашњи напредак у спровођењу препорука Канцеларије за демократске институције и људска права (ODIHR) у погледу деполитизације администрације која је одговорна за организацију избора, унапређењу њеног функционисања, утврђивању правила за медијско праћење кампања и унапређивању транспарентности у поступцима пребројавања гласова.**
17. **Молимо да наведете како је дефинисан и како се примењује посланички имунитет.**

Влада

18. **Молимо да дате опис организације и функционисања владе. Који је правни основ за организацију и функционисање владе?**
19. **Молимо да опишете начин на који је у влади уређено стратешко планирање и надзор. Да ли постоји програм владе? Како се он припрема, који је временски оквир за његово спровођење и како се надгледа његово спровођење?**
20. **Како се припрема и надгледа законодавни програм владе?**
21. **Које врсте правних аката постоје? Како и ко их доноси? Како се они припремају? Које врсте консултација се користе, како унутар владе (међуресорска координација), тако и изван ње (остали учесници у процесу)? Који механизми постоје за праћење делотворног спровођења правних аката од стране државних органа (нпр. захтеви у погледу извештавања, инспекција)?**

22. **Који механизми постоје у међуресорској координацији? Конкретно, који механизми постоје за повезивање стратешког планирања и буџетирања, у сваком министарству, на нивоу владе?**

23. **Које структуре постоје како би се обезбедила коодинација питања која се односе на европске интеграције? Како се проверава и надгледа усклађеност планираног законодавства са правним тековинама ЕУ и међународним обавезама? Које тело је одговорно за такву проверу? Молимо да објасните.**

24. **Молимо да дате сажет опис ваших припрема за децентрализовано спровођење и за доделу акредитације за управљање у оквиру инструмента за предприступну помоћ (ИПА), укључујући и институционалну структуру.** ***(Молимо вас да узмете у обзир и специфична питања о компонентама III, IV и V у поглављима 11 и 22).***

25. **Који системи постоје за надгледање спровођења политика и закона и добијање повратних информација?**

26. **Каква је тренутно организација локалне самоуправе? Молимо опишите изборни систем на локалном нивоу.**

27. **Да ли постоји удружење општина и које су његове функције и административни капацитети?**

28. **Да ли постоји јасно разграничење овлашћења између централне и локалне управе? Објасните.**

29. **Које су административне и/или судске структуре на националном нивоу одговорне за надгледање локалне самоуправе? Да ли је у последње време било јачања тих структура?**

30. **Да ли постоји детаљан план за пренос овлашћења на локалну самоуправу? Молимо вас да пружите опис досадашњег стања и, ако је потребно, планове за даљу децентрализацију.**

31. **Молимо вас да детаљније разрадите питање фискалне децентрализације. Како су фискална овлашћења расподељена између централне и локалне управе у контексту обезбеђивања потребних финансијских средстава локалним самоуправама за извршавање њихових обавеза? Да ли су предузете мере за јачање капацитета финансијског управљања у општинама? Објасните.** ***(Молимо вас да погледате и питање под Економским критеријумима.)***

32. **Кад се припрема анализа фискалног утицаја спровођења новог законодавства, да ли се утврђује и узима у обзир и утицај на буџет општина? Објасните на који начин.**

33. **Како су регулисане и дефинисане политичке границе општина? Објасните.**

34. **Како је државна имовина, укључујући некретнине, расподељена између централне и локалне управе? Које структуре су одговорне за управљање државном имовином?**

(Молимо да се осврнете на питања у Поглављу 4 о државном капиталу.)

35. **Које структуре државне управе су одговорне за спровођење реформе локалне самоуправе?**

36. Да ли се општине консултују на било какав формалан начин у када се доноси законодавство које ће на њих имати утицаја или у чије спровођење ће бити укључене?

Државна управа

37. Молимо да дате опис структура и органа државне управе Србије укључујући независне агенције, наводећи извор њиховог финансирања (државни буџет или друго), њихов циљ, организациону шему, број радних места по правилнику о организацији и систематизацији и број тренутно запослених и њихове функције.

38. Да ли постоји стратегија и акциони план за реформу државне управе? Ако постоји, када је усвојена, који су њени главни циљеви и у којој су фази спровођења? Како се мери напредак (показатељи)? Који недостаци су уочени у процесу спровођења и како су превазиђени?

39. Која су тела/институције укључене у дефинисање, координацију, спровођење и надгледање Стратегије за реформу државне управе? Да ли постоји централно тело или министарство задужено за реформу државне управе?

40. Какав је капацитет управе за бављење питањима интеграције у ЕУ и у којој мери су недавна смањења запослених имала утицаја на њу?

41. Који је правни основ за статус државних службеника и намештеника? Да ли постоји закон о државној управи или други правни акт који дефинише статус државних службеника укључујући независност, запошљавање, структуре напредовања и каријере и зараде? Да ли су принципи Европске јавне управе, како их је утврдила SIGMA[2] уграђени у правни оквир? Које различите категорије државних службеника постоје (нпр. државни службеници наспрам намештеника)? Које су разлике између ових различитих категорија (у смислу правног режима, права и обавезе)? Молимо вас да наведете број запослених у свакој категорији.

42. Како се запошљавају државни службеници и намештеници (на националном, регионалном и локалном нивоу)? Да ли су запошљавање и напредовање засновани на резултатима рада и стручности? Какав је статус намештеника? Да ли постоји правни оквир који регулише њихов статус, систем класификовања радних места, систем напредовања у каријери, одговорност и примања државних службеника и намештеника?

43. Постоје ли институције за обуку државних службеника? Молимо вас да пружите статистичке податке о обуци која је организована у протекле три године. Који проценат државних службеника чине (а) жене и (б) припадници етничких и националних мањина (молимо да наведете детаље о звањима и хијерархији ако су доступни).

44. Који су њихови услови службе? Постоји ли етички кодекс који се примењује на државне службенике? Ако постоји, како се његова примена надгледа? Да ли постоје посебна правила примењива на посебне категорије државних службеника? Како је организован развој каријере за државне службенике

---

[2] У складу са документом SIGMA бр. 27 „Европски принципи за државну управу (1999)“, ови принципи се односе на: одвајање јавне управе од политике, правну извесност и сразмерност административних одлука, отвореност и транспарентност управних аката, одговорност управних органа, ефикасност и делотворност јавне управе и постизање њених циљева.

(напредовање, премештај, итд.)? Како је спроведен правни оквир који регулише ове аспекте (нпр. показатеље броја унапређених људи сваке године)?

45. **Молимо да наведете да ли у државној управи постоје запослења на одређено време? Какав је поступак за попуњавање ових категорија радних места? Какав је правни статус ових категорија – да ли се они сматрају државним службеницима а ако не, какав се поступак примењује на оне који постају државни службеници? Молимо да наведете податке о годишњем запошљавању ових категорија (наведите такође проценат попуњавања оваквих радних места у односу на попуњавања радних места путем отворених конкурса).**

46. **Како се попуњавају радна места за руководеће службенике и средње руководеће службенике и на који временски период? Ко би био политички именован? Да ли је разграничено политичко од стручног/управљачког именовања у јавној управи? Да ли постоје мере заштите од политизације јавне службе?**

47. **Да ли постоји транспарентан и регулисан систем одређивања функција и овлашћења службеника на средњем нивоу управљања у оквиру државне управе? Молимо вас да опишете.**

48. **Да ли постоји транспарентан правни или регулаторни основ за деловање државних службеника? Посебно, како се осигурава непристрасност и недискриминација у раду државних службеника?**

49. **Како се осигурава одговорност управних органа (нпр. да ли управни органи одговарају за свој рад другим управним, законодавним или судским органима, и да ли су подложни надзору других)? Наведите релевантне структуре. Да ли законодавни оквир укључује прописе о дисциплинским мерама против државних службеника? Објасните.**

50. **Молимо да објасните улогу заштитника грађана у надзору управних органа. Молимо вас да наведите да ли би судски поступци могли да буду покренути у случају да управа не следи препоруке заштитника грађана.**

51. **На који начин се гарантује независност заштитника грађана? Молимо да детаљно опишете поступке за његово именовање, престанак мандата и додељена финансијска средства и људске ресурсе.**

52. **Да ли је заштитнику грађана одобрен приступ службеној документацији? Да ли он има право да обустави извршење неког управног акта ако утврди да тај акт може да има за последицу непоправљиво угрожавање права неког лица? Ако је тако, како се то спроводи у пракси? Да ли заштитника грађана има право да оспори усаглашеност закона са Уставом и, ако може, како се то спроводи у пракси?**

53. **Да ли постоје децентрализоване канцеларије заштитника грађана?**

54. **Молимо вас да наведете конкретне податке о притужбама заштитника грађана и шта је по њима урађено у последњих неколико година. Молимо да наведите податке о томе како влада поступа по препорукама органа задужених за управну контролу. Молимо да наведете детаљну табелу у којој су наведене активности заштитника грађана по годинама почев од 2008. (број примљених притужби, број решених предмета, број препорука, број поступања по препорукама).**

55. Молимо да наведете број радњи које је предузео заштитник грађана по службеној дужности.

56. Који системи постоје за надгледање спровођења политика и закона као и за добијање повратних информација? Да ли постоји инспекција јавне управе и како она функционише?

57. Шта је урађено да се осигура отвореност и транспарентност државне управе? Да ли било који грађанин погођен неком управном мером може да сазна који је основ за такву меру?

58. Какви су поступци којима се гарантују права грађана на жалбу против мера државних служби? Опишите их (нпр. скупштински одбори, Канцеларија заштитника грађана, унутрашња и спољна ревизија, инспекције, органи за постављање стандарда). У којој мери влада узима у обзир препоруке које формулишу ови органи (посебно Канцеларија заштитника грађана)? Молимо да пружите конкретне податке. Да ли постоје специјални управни судови?

Правосудни систем

- Опште

59. Молимо да дате кратак опис законодавства или других правила којима је регулисана структура и функционисање правосудног система. Да ли постоје судови изван редовног правосудног система (као што су војни судови)?

60. Молимо да опишете организациони оквир судског система и да наведите све планиране измене. Како се постављају судије и какав је њихов статус? Да ли постоји неки систем имунитета за судије?

61. Молимо да дате опис свог система тужилаштва. Како се постављају тужиоци и какав је њихов статус? Да ли постоји неки систем имунитета за тужиоце? Какве су улоге тужилаца и заменика тужилаца и какав је хијерархијски систем између њих?

62. Молимо да наведете:

- **a) Број судова (по врсти суда);**
- **b) Главне надлежности и функције сваке врсте суда;**
- **c) Број судија, тужилаца и бранилаца;**
- **d) Број и прецизне улоге / надлежности судских извршитеља и јавних бележника;**
- **e) Проценат жена судија и судија који припадају етничким мањинама и, ако су подаци доступни, удео жена и лица која припадају етничким мањинама у другим судским професијама из тачке c).**

63. Молимо да детаљно опишете поступак реизбора судија и тужилаца: уставни и правни основ, тачну процедуру, надлежни органи, примењени критеријуми и правни лекови.

64. Детаљно опишите ваше планове за превазилажење недостатака уочених у поступку реизбора.

65. Детаљно опишите ваше планове за превазилажење недостатака уочених у поступку именовања судија и тужилаца.

66. **Независност правосуђа: Да ли је независност гарантована Уставом? Како се штите права судства? Како се штити аутономија тужилаца? Како је са финансијске тачке гледишта загарантована независност судова и аутономија тужилаштва?**

67. **Високи савет судства / Државно веће тужилаштва: Опишите њихов састав, улогу, просторије и буџет. Како се гарантује њихова независност? Како се постављају чланови? Колико траје њихов мандат?**

68. **Непристрасност правосуђа: Молимо да пружите информације о постојећим законским одредбама и институционалном устројству којима се обезбеђује непристрасност судова и тужилаштва. Да ли постоје одредбе које спречавају сукоб интереса за судије и тужиоце и како се оне спроводе? Да ли постоје етичке одредбе за судије и тужиоце и која је њихова тачна улога? Објасните.**

69. **Како физичким и правним лицима из држава чланица ЕУ обезбеђујете једнак приступ судовима у Србији, без дискриминације, у поређењу са држављанима Србије?**

70. **Притвор: Молимо да детаљно опишете правила и поступке којима се регулише притвор и, посебно, правила за његово продужавање. Молимо, такође, да опишете правила и поступке којима се регулише притвор и затворска казна после проглашења кривице. Како полицијски и правосудни системи, систем тужилаштва и казнени систем обезбеђују хумане и безбедне услове за притворенике (у односу на међународне стандарде у погледу људских права)? Које мере се предузимају ако ови стандарди нису испоштовани?**

71. **Обука: Како се обезбеђује почетна и стална обука за судије и тужиоце? Каква је тачна улога и статус Правосудне академије?**

72. **Административно особље: Молимо да дате бројно стање административног особља. У каквој се оно корелацији налази са бројем судија и тужилаца? Каква је њихова улога / надлежности и њихов правни статус?**

73. **Одговорност и дисциплина: Да ли постоји етички кодекс за носиоце правосудних и тужилачких функција? Ако постоји, ко је усвојио кодекс? Какав је његов правни статус? Како се он спроводи?**

74. **Ко је задужен за одлучивање о томе када се врше инспекције у судовима и канцеларијама тужилаштва? Да ли је то Министарство правде или Високи савет судства / Државно веће тужилаштва? Молимо вас да наведете примере извршених инспекција.**

75. **Како се обезбеђује сарадња између актера (судија, тужилаца, истражитеља, службеника, судске полиције итд.) у оквиру система кривичног правосуђа ради његовог лакшег функционисања? Да ли постоје споразуми / меморандуми о разумевању и каква је њихова улога? Молимо вас да наведете примере.**

76. **Да ли различити актери имају јасне улоге и надлежности? Како се обезбеђује избегавање преклапања надлежности? Како се осигурава ефикасна комуникација између различитих актера?**

77. **Молимо да опишете поступке за подношење жалби.**

78. **Молимо да опишете стање кад је реч о поступцима за ратне злочине у Србији: Који судови / службе тужилаштва су надлежни? Опишите њихову финансијску ситуацију и ситуацију у погледу људских ресурса. Какви видови**

специјалистичке обуке су били обезбеђени за судије, тужиоце и браниоце? Молимо наведите фазу у којој су постуци. Колико поступака је решено а колико их је у току? Да ли је било захтева за изручење? Молимо да детаљно одговорите на ова питања.

- Домаћи судски процеси за ратне злочине

79. Молимо да објасните какав је статус домаћег законодавства о ратним злочинима и да приложите копију релевантних закона.

80. Да ли Србија прихвата концепт командне одговорности, као што је то дефинисано Статутом Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (члан 7.3) и Римским статутом Међународног кривичног суда (члан 28.)?

81. Да ли ваша земља има правосудни кадар (тужиоце, адвокате, судије) адекватно обучен за процесуирање домаћих предмета у области ратних злочина? Који видови обуке су спроведени, у току су, или су планирани?

82. Колико лица је оптужено за ратне злочине од стране српских судова? Да ли је тај списак јаван? Молимо да приложите његову копију. Колико је још укупно предвиђено оптужница?

83. Колико таквих предмета је процесуирано? Колико одлука је донето? Можете ли да доставите списак? Да ли имате било каква предвиђања о томе колико ће времена бити потребно за процесуирање свих предвиђених предмета који се односе на ратне злочине?

84. Да ли је Србија спремна да у потпуности сарађује са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију у домаћим судским процесима за ратне злочине, што укључује прихватање доказног материјала и поткрепљујуће документације Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију. Да ли је доказни материјал који долази из Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију прихватљив, у теорији и пракси, у судским поступцима који се воде у земљи?

85. Да ли је Србија спремна да прихвати потпуно и транспарентно међународно праћење судских процеса за ратне злочине?

86. Да ли је Србија спремна да закључи споразуме о изручењу који се односе на ратне злочине са суседним државама?

(За детаљнија питања, молимо да погледате Поглавље 23).

Мере против корупције

87. Молимо да дате анализу или истраживање које су спровели органи државне управе или друга тела (нпр. међународне организације и НВО) о проблемима корупције са којима се суочава ваша земља.

88. Молимо да дате преглед напора усмерених на сузбијање корупције (нпр. усвајање закона, међународних конвенција, усвајање стратегија и акционих планова за спровођење законодавства, јачање институционалних и људских ресурса који се баве корупцијом). Који су главни приоритети у овој области? Која су тела одговорна за борбу против корупције? Како се осигурава координација између различитих служби?

89. Да ли је Стратегија за борбу против корупције била предмет опсежне консултације на свим нивоима (нпр. међусекторске на државном, регионалном и локалном нивоу, консултације са интерресорним групама у приватном сектору, цивилном друштву и медијима итд.)?

90. Молимо да опишете активности које се предузимају ради јачања спровођења горе наведеног и да наведете конкретне резултате који се тичу борбе против корупције.

(За детаљнија питања, молимо да погледате Поглавље 23)

Унутрашња безбедност

91. Молимо да опишете статус и организацију безбедносних снага, како цивилних тако и војних, као и њихове надлежности када је реч о унутрашњој безбедности. Молимо да доставите - тамо где је то могуће – организационе шеме и систематизације броја запослених.

92. Да ли постоји цивилна контрола над безбедносним снагама, укључујући и обавештајне службе, и како се она спроводи? Молим да опишете релевантно устројство које је на снази када је реч о парламентарној контроли безбедносних снага.

93. Који проценат припадника полиције/безбедносних снага припада етничким мањинама? Ако је могуће, молимо вас да нам дате приказ таквих података по чиновима и хијерархији.

94. Који су или који су били главни елементи реформе безбедносних снага?

95. Како се обезбеђује предност полиције у бављењу унутрашњом безбедношћу? Какав је законски оквир и како се он спроводи? На који начин војни ресурси могу да буду стављени под полицијску команду у специфичним кризним ситуацијама? Како се обезбеђује примат полиције над војском у управљању административном линија са Косовом?

96. Да ли постоји или да ли је постојала Стратегија и Акциони план за реформу полиције, укључујући и одговарајућа буџетска издвајања? У којој фази спровођења се они налазе?

97. Које мере су предузете да би се осигурала повећана свест међу безбедносним снагама о питањима као што су људска права, недискриминација и методи рада полиције у заједници?

98. Да ли постоје механизми за координацију између структура локалне самоуправе и локалних/републичких полицијских снага у општинама? Молимо да опишете како се спроводи координација између општина и локалних начелника полиција. Да ли постоје неки проблеми у координацији на практичном нивоу?

99. Који проценат полицијских снага је прошао додатну обуку у последњих пет година и у којим областима? Да ли је таква обука обавезна? Који је просечан обим обуке, где и ко је реализује и у којим областима?

100. Молимо да дате детаљне податке о инспекцији и системима унутрашње контроле којима се осигурава правичност, транспарентност и одговорност у безбедносним снагама, на свим нивоима, као и на централном нивоу и међу вишим полицијским службеницима.

101. Које активности је предузела јединица за унутрашње послове у оквиру полиције која се бави професионалним стандардима и недоличним понашањем полиције? Какви су резултати постигнути (статистички подаци о броју случајева, примењене казнене мере итд.) у последњих 5 година?

II Људска права

102. Молимо вас да пружите сажете информације о вашем уставном поретку, законодавству или другим прописима који уређују поље основних права и њихову усклађеност са одговарајућим међународним конвенцијама.

103. Молимо вас да дате преглед међународних инструмената из подручја људских права и протокола који се на њих односе а које је Србија ратификовала, заједно са датумом потписивања и ратификације. Укључите детаљне информације о резервама израженим на ове уговоре и изјавама којима се признају права појединцима да се обрате одборима за жалбе установљеним у складу са овим конвенцијама. Поред тога, молимо да наведете које национално законодавство и одредбе су усвојене како би била осигурана усклађеност са обавезама које произилазе из ових конвенција. На који начин се они спроводе и надзиру?

104. У ком рангу су ове конвенције у вашем домаћем правном систему, укључујући Устав? Да ли је у домаће законодавство уведена директна примена међународних конвенција у свим случајевима?

105. Који кораци су предузети у циљу сарадње са органима УН-а који се баве питањима људских права, укључујући посете од стране специјалних механизама УН-а (као што су специјални известиоци), извештавање уговорних тела и одговарање на препоруке уговорног тела.

106. Које су надлежности заштитника грађана на подручју људских права, права жена, права деце и заштите мањина?

107. Доставите статистичке податке о предметима које је заштитник грађана примио у последњих пет година, броју препорука које је дао, као и броју његових препорука које су спровели одговарајући органи.

108. Која друга независна тела, уз подршку државног буџета, постоје у Србији у циљу заштите и унапређивања основних права? Који су задаци и овлашћења тих тела?

(За детаљнија питања, молимо да погледате Поглавље 23).

Грађанска и политичка права

109. Молимо да дате преглед законодавства или судске праксе која се односи на право на живот (члан 2. Повеље ЕУ о основним правима и члан 2. Европске конвенције о људским правима).

110. Молимо да опишете на који начин су загарантовани људско достојанство и право на интегритет личности, како у правном оквиру тако и у пракси.

111. Молимо да пружите информације о конкретним националним законским као и управним мерама којима је сврха спречавање појаве мучења, нечовечног

или понижавајућег поступања или кажњавања у државним установама, затворима или полицијским станицама. У том смислу, које мере постоје за инспекцију притворских центара и полицијских станица? Да ли је предвиђено правно задовољење за жртве?

112. Колико времена у просеку лице може бити задржано у притвору пре него што буде изведено пред надлежан законски орган? Колика је просечна дужина времена између законитог хапшења и лишења слободе неког лица и његовог суђења? Молимо да пружите статистичке податке.

113. Које су мере предузете да се осигура делотворна истрага поводом навода о злостављању од стране чувара реда и мира, као и јачање служби унутрашње контроле које се баве наводима о злостављању, укључујући случајеве чији су предмет припадници мањина?

114. У којој мери је осигурана подршка жртвама?

115. Које гаранције постоје како би се осигурало јавно саслушање пред судом? Детаљно опишите околности у којима се могу наметнути ограничења и меру у којој се то догађа.

116. Да ли је претпоставка невиности централни део вашег кривичног правосуђа и, уколико јесте, како се она примењује у пракси? На који начин је гарантовано право одбране?

117. Које мере постоје којима се онемогућава да лице буде премештено, протерано или изручено некој држави, када постоји озбиљан ризик да ће оно бити подвргнуто смртној казни, мучењу или другом нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању? Која су тела надлежна за утврђивање чињеница у таквим случајевима и да ли имају одговарајући институционални оквир како би делотворно функционисала? Молимо да пружите детаље.

118. Молимо вас да пружите информације о свим законским мерама за заштиту и поштовање приватног и породичног живота, дома и комуникација. У којим околностима се ова права могу прекршити?

119. Детаљно опишите законске структуре успостављене у циљу обезбеђења заштите права на слободу мисли, савести и вероисповести. Молимо вас да наведете детаље и објасните сва дозвољена ограничења те слободе.

120. Да ли је осигурана слобода окупљања и удруживања?

- **a) Наведите статистичке податке о броју невладиних организација и удружења или фондација активних у вашој земљи.**
- **b) Какав је правни статус невладиних организација и удружења или фондација, укључујући финансирање, порезе и ограничења која се односе на чланство или активности?**
- **c) Која су, уколико постоје, дозвољена оправдања за било које могуће ограничење које постоји у погледу остваривања ових слобода? Које тело може да уведе таква ограничења?**

121. Слобода изражавања и слобода медија: Пружите информације које се тичу разраде и спровођења законодавства које се односи на подстицање слободе изражавања и информисања уопште, и, посебно, на слободу и плурализам медија. Молимо вас да детаљно опишете мере намењене спречавању ометања ових слобода.

122. Да ли су узете у обзир препоруке експерата Савета Европе и ОЕБС-а приликом израде законодавства којим се оснива регулаторно тело за радио дифузију, а нарочито *Препоруке Rec (2000)23* државама чланицама Савета Европе о независности и функцијама регулаторних органа за радио дифузни сектор и њеног анекса који садржи смернице о независности и функционисању регулаторних органа за радио дифузни сектор?

(Молимо да посебну пажњу усмерите на референтна питања из поглавља 10 и 23).

Економска, социјална и културна права

123. Како је осигурано право власништва?

124. Који су кораци предузети како би била спречена дискриминација заснована на припадности националној мањини, етничком или социјалном пореклу, полу, раси, боји коже, генетским особинама, језику, вероисповести или уверењу, политичком или неком другом мишљењу, имовини, рођењу, инвалидности, узрасту или сексуалној оријентацији? Да ли је Србија успоставила специјализоване службе за борбу против дискриминације? Уколико јесте, који су институционални оквир, састав, функције и овлашћења тих служби?

125. Да ли је озакоњено право за приступање или неприступање синдикатима?

126. Како се примењује слобода удруживања (организација синдиката, струковних удружења) у јавној управи уопште и посебно у војсци, полицији и правосуђу?

127. Молимо вас да пружите информације о томе како и у којој мери је загарантовано право на образовање у законском и практичном смислу. Молимо вас да дате коментар о расподели средстава и институционалном оквиру успостављеном како би се олакшало остваривање овог права.

128. Детаљније опишите законске и управне структуре успостављене како би била осигурана делотворна заштита права детета.

129. Молимо да пружите информације о постојању / обиму дечјег рада и мерама које су предузете за решавање овог питања.

130. Молимо да наведете детаљне информације о законским мерама којима се осигурава равноправност мушкараца и жена. Да ли је Србија ратификовала одговарајуће међународне конвенције? Молимо наведите када, за сваку конвенцију.

131. Да ли постоје друге практичне мере и механизми који подржавају родну равноправност? Молимо да пружите статистичке податке о заступљености жена у политичком животу, правосуђу, органима реда и државној управи, посебно кад је реч о руководећим позицијама.

132. Да ли постоји посебна законска заштита права особа са инвалидитетом? Да ли постоје мере предвиђене да осигурају њихову независност, као и социјалну и професионалну интеграцију? Молимо да објасните.

133. Да ли је Србија ратификовала одговарајуће међународне конвенције и споразуме који се односе на права лица са инвалидитетом?

134. Молимо вас да наведете који кораци су предузети како би била примењена Европска социјална повеља од када је Србија ратификовала.

135. Да ли постоје правне неизвесности у погледу повраћаја имовине и какви су ваши планови за њихово решавање?

(За детаљнија питања, молимо да погледате Поглавље 23).

Заштита мањина

136. Молимо вас да пружите статистичке податке о броју људи који припадају етничким, верским и језичким мањинским групама у вашој земљи. Молимо вас да наведете извор ових података (попис становништва или друго).

137. Да ли је ратификована Оквирна конвенција за заштиту националних мањина и други релевантни међународни инструменти? На који начин се они спроводе и надзиру? Да ли су спроведене препоруке Савета Европе и других релевантних организација?

138. Молимо вас да дате преглед уставних и законских одредби у односу на ово питање, као и стратешких и политичких средстава која су усвојена како би ове одредбе биле спроведене. У којој мери су заштићена, поштована и надзирана права мањина?

139. Како функционише Национални савет за националне мањине? Колико чланова он има и како се именују његови чланови? Молимо да опишете учесталост састанака и подручје његових активности.

140. Које су мере биле предузете да се осигура одговарајућа заступљеност мањина? Молимо вас да наведете сва буџетска издвајања у ту сврху.

141. Како се спроводи Закон о националним саветима националних мањина? Да ли су сви савети предвиђени законом образовани после избора у јуну 2010? Да ли су почели са радом? Молимо да опишете надлежности, функционисање и финансирање националних савета националних мањина.

142. Како се обезбеђује сарадња између различитих националних савета националних мањина и Владе?

143. Да ли сви грађани, укључујући припаднике мањина, имају приступ личним исправама и на који начин је загарантовано ово право? Које су мере предузете ради унапређивања цивилне регистрације ромске мањине, укључујући извод из матичне књиге рођених и личне исправе? Да ли се етничко порекло уписује у извод из матичне књиге рођених? Колико таквих извода је издато?

144. Који је правни основ који предвиђа информисање и образовање на језицима мањина? На који начин се ова права осигуравају и надзиру? Молимо дајте детаљно објашњење за сваку националну мањину.

145. Обезбедите опис постојећих решења која се тичу образовања на језику мањинских заједница и права на укључивање историје и културе особа које припадају овим заједницама у наставне планове и програме.

146. Које мере се предузимају ради унапређивања међуетничких односа? Која се методологија користи за идентификовање етнички мотивисаних инцидената? Како органи реда и правосуђе спроводе истрагу и судске процесе оваквих случајева? Молимо да пружите ажуриране податке о броју етнички мотивисаних тужби

147. У контексту спровођења уставних одредби о заштити националног идентитета припадника мањина, које су мере предузете како би било осигурано учешће мањина у политичком и јавном животу, односно њихова заступљеност у изабраним телима, управи (на централном и локалном нивоу), полицији и правосуђу? Молимо вас да дате статистичке податке, укључујући њихов извор.

(За детаљнија питања, молимо да погледате Поглавље 23).

III Регионална питања и међународне обавезе

Регионална сарадња и добросуседски односи

148. Молимо да доставите листу свих регионалних иницијатива у којима Србија учествује. Молимо да наведете који су регионални споразуми потписани и ратификовани.

149. Који су кораци предузети у циљу ратификације, интегрисања у домаће законодавство и спровођења Римског статута о Међународном кривичном суду?

150. Молимо вас да дате преглед ваших односа са Косовом и ваших напора да буде осигурана делотворна сарадња о питањима која се тичу ЕУ и свеобухватне регионалне сарадње.

151. Молимо да доставите преглед ваших односа са суседним државама и државама Западног Балкана. Објасните нерешена билатерална питања, укључујући питања граница и планове за њихово решавање.

152. Како је спроведен Споразум о сукцесији СФРЈ? Да ли су преостале неке потешкоће? Кад и како је Србија укључена у овај процес?

153. Да ли су решена сва отворена питања након распада државне заједнице Србија и Црна Гора? Молимо за детаље.

Међународне обавезе: обавезе према Савету Европе, Међународном кривичном суду

154. Молимо да опишете своје обавезе које проистичу из чланства у Савету Европе, мере које сте до сад предузели како бисте испоштовали ове обавезе, као и предвиђене активности за сваку од преосталих обавеза.

155. Који кораци су предузети на ратификацији и имплементацији у домаће законодавство Римског статута о Међународном кривичном суду? Да ли постоје било каква изузеци од Римског статута које примењује Србија укључујући билатералне споразуме о имунитету којима се одобравају изузимања из надлежности Међународног кривичног суда? Молимо да дате примере.

156. Молимо да дате приказ вашег доприноса у спровођењу мировних споразума и подстицању помирења у региону.

Сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију (ICTY)[*]

- ***Опште***

157. Како је сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију организована на политичком и оперативном нивоу? Да ли постоји специфичан правни оквир? Који се поступак спроводи када Влада добије захтев за пружање помоћи (RFA) од МКТЈ? Које је министарство/орган задужено за то?

158. Колико је времена у просеку потребно да буде позитивно одговорено на позив за пружање помоћи? На колико је захтева за пружање помоћи одговорено позитивно у периоду 2008-2010. година? Колико од јуна 2010? Од ових захтева за пружање помоћи, колико је било позива за сведочење? На колико захтева за пружање помоћи још увек треба да буде одговорено? На која питања се они односе? Да ли се касни са одговорима на њих и ако је тако, који су разлози? Да ли се наилази на посебне проблеме кад је реч о:

i) банковним и финансијским информацијама;

ii) војној документацији, укључујући архиве и редовне извештаје који се односе на одређене периоде;

iii) статистичке податке

159. Колико предмета је из Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију предато Србији и да ли бисте могли да наведете колико таквих предмета је и даље у истражној фази, колико их је припремљено за подизање оптужнице а колико их је припремљено за почетак суђења. У којој фази поступка се сада налазе ови предмети?

160. Да ли постоје законодавни оквир и механизми за заштиту сведока?

161. Каква сарадња у области правосуђа и механизми изручења постоје са другим државама бивше Југославије?

- ***Бегунци***

162. Молимо да објасните које институције су оперативно задужене за лоцирање и хапшење Ратка Младића и Горана Хаџића?

163. Који кораци су предузети да се спроведу оптужнице против Ратка Младића и Горана Хаџића?

164. Које мере су предузете за поступање по примедбама/препорукама Брамерца из његовог извештаја Савету безбедности УН 18. јуна 2010. да се уложе додатни ресурси у потрази за Младићем и Хаџићем и да се прошири истрага и да се прати више различитих трагова истовремено.

165. Предузима ли Србија мере против особа/група које штите или подржавају хашке бегунце? Коју су мере предузете да би била идентификована мрежа помагача? Да ли постоји меродавно законодавство у вези са тим (помагање и подржавање?

---

[*] *НБ: у случају потребе за поверљивошћу, може да се осмисли посебан канал за комуникацију за пренос одговора о сарадњи са ICTY*

- ***Оптужнице***

166. Колико је оптужница подигнуто од стране Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију против држављана Србије и колико је оптужених влада предала овом суду (молимо навести датум издавања оптужнице и трансфера)?

167. Колико је било добровољних предаја?

168. Молимо вас да опишете ове проблеме и објасните шта се чини да они буду превазиђени?

ЕКОНОМСКИ КРИТЕРИЈУМИ

I Макроекономски подаци

1. Молимо вас да укратко прокоментаришете главне економске трендове за период 2000-2009[3], на основу података захтеваних у приложеним табелама 1-7[4]:

a) реални раст БДП-а и његово рашчлањивање по расходима;

b) инфлација (укључујући базну инфлацију);

c) општи државни дефицит и дуг и њихово рашчлањивање по нивоу власти;

d) општи државни расходи и приходи и њихово рашчлањивање по категоријама;

e) одабрани монетарни и финансијски показатељи;

f) развој реалних и номиналних ефективних девизних курсева;

g) платни биланс, укључујући трговински и текући биланс, капитални и финансијски биланс и услове спољног финансирања.

Молимо вас да доставите прошлогодишњи званични извештај о макроекономским кретањима, на енглеском језику.

II Социо-економски подаци

2. Молимо вас да наведете и укратко прокоментаришете следеће податке за период 2000-2009:

a) БДП по глави становника исказан према стандардима куповне моћи (PPS – Power Purchasing Standards, у % просека за ЕУ27);

b) становништво према полу, старосној доби и регионалној распоређености;

c) показатељи тржишта рада: стопе економске активности (радно активног становништва), стопе запослености и незапослености, стопа дугорочне незапослености, усавршавање по нивоу образовања, полу, старосној доби, такође у погледу регионалних разлика.

III Структурни показатељи

3. Молимо вас да наведете и укратко прокоментаришете следеће показатеље за период 2000-2009:

a) секторска привредна структура (удео у БДП-у и запослености);

---

[3] У мери у којој су подаци на располагању, у супротном, до последње године за коју су подаци доступни, чак и ако се ради о проценама. Молимо осигурајте усаглашеност података у табелама са подацима коришћеним у тексту, приликом позивања на релевантне показатеље.

[4] У мери у којој су подаци на располагању, у супротном, до последње године за коју су подаци доступни, чак и ако се ради о проценама. Молимо осигурајте усаглашеност података у табелама са подацима коришћеним у тексту, приликом позивања на релевантне показатеље.

b) структура власништва у предузећима, укључујући процену вредности залиха капитала, уз разликовање јавног и приватног капитала;

c) капацитет државе за спровођење истраживања (у смислу истраживачке инфраструктуре и финансирања људских ресурса код државних истраживања, у погледу бруто домаћих расхода за истраживање и развој и њихов удео у БДП-у (*видети такође поглавље 26 – Образовање и култура*);

d) продуктивност рада; развој по појединачним привредним секторима;

f) јединични трошкови рада, укључујући показатеље међународне конкурентности (промене релативних јединичних трошкова рада, нивои и промене просечних бруто зарада, итд).

f) проценат радног становништва које је стекло више средњошколско образовање;

g) број ученика у основном, нижем средњошколском, вишем средњошколском и високом образовању;

h) проценат запослених особа које похађају обуку; укупан број оних који су похађали обуку и њихов удео у укупном броју запослених, уколико је могуће са поделом по гранама делатности; број привредних друштава која су обезбедила обуку за своје запослене и њихов удео у укупном броју привредних друштава. Молимо вас да такође објасните методологију коришћену при прикупљању и обради података;

h) број у претходним периодима и садашњи број студената на школовању у иностранству.

IV Процес преговарања о зарадама и систем социјалног осигурања

(такође видети поглавље 19 – Социјална политика и запошљавање – у вези са детаљним питањима)

4. Молимо вас да наведете квантитативне и/или квалитативне податке за период 2000-2009 о следећем:

a) развој просечних бруто и нето зарада, појединачно у јавном и приватном сектору;

b) утврђивање зарада у јавном сектору и запосленост;

c) утврђивање зарада у државној управи и запосленост;

d) удео пореза у укупним издацима за зараде, укључујући социјалне доприносе које плаћају послодавци и запослени, и структура пореза на доходак по разредима.

V Економска и структурна кретања и реформе

Молимо вас да укратко опишете и/или дате објашњења у вези са следећим областима:

5. **Како је обезбеђен домаћи консензус о основним начелима економске политике? Молимо вас да наведете детаљне податке о усвајању државне економске политике. Молимо вас да доставите превод на енглески језик средњорочне стратегије за економску политику државе Србије.**

6. **Који су по вашем мишљењу посебни изазови/приоритети српске економске политике, узимајући у обзир контекст опоравка од глобалне кризе и како намеравате да им приступите?**

7. **На који начин је извршена координација између различитих заинтересованих страна (нпр. ресорних министарстава, Министарства финансија и/или Централне банке) у погледу формулисања економских политика и њиховог спровођења? Који саветодавни органи су укључени у процес доношења одлука? У којој мери су укључени социјални партнери? Уколико је релевантно, који временски рок се даје социјалним партнерима и другим саветодавним телима за изношење свог мишљења?**

8. **На који начин се врши координација главних произвођача статистичких података (Завод за статистику, Централна банка, Министарство финансија, итд.)? Какви су планови за унапређење поузданости, исправности и узајамне усклађености статистичких података? Да ли је статистика јавних финансија усклађена са ESA методологијом? (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 18 – Статистика*)**

9. **Јавне финансије: Које је подручје примене јавних финансија? Како је оно осмишљено? Како су се кретали државни приходи и расходи изражени као удео у БДП-у током периода 2000–2009, према укупној вредности и подељени по категоријама?**

10. **Ванбуџетска средства: Молимо вас да наведете списак и доставите податке о ванбуџетским средствима. Какав је однос између буџетских и ванбуџетских средстава? Који су спроведени/планирани кораци за интегрисање ванбуџетских средстава у државни буџет? Молимо вас да наведете показатеље биланса стања за ова средства. Молимо вас да опишете главне активности усмерене на побољшање управљања ванбуџетским средствима.**

11. **Буџетски систем: Молимо вас да опишете карактеристике процеса планирања, програмирања и извршења државног буџета. Молимо вас да назначите циљеве, кретања и достигнућа буџетске политике. Да ли се обавља консултовање са социјалним партнерима током фаза планирања/програмирања у оквиру буџетског циклуса? Како се обезбеђује ефикасност и делотворност буџетске потрошње? Које су примењене/предстојеће системске реформе (у 2011. години) намењене унапређењу дугорочне фискалне одрживости?**

12. **Пореска политика: Који су порески органи централне управе, и уколико је могуће, на другим нивоима управе (локалне управе, јавне институције, ако постоје оне које наплаћују порезе)? Које фискалне одговорности имају ови различити органи (тип наплаћиваних пореза)? На који начин се мењао порески режим током претходних пет година (измене пореских стопа, увођење нових пореза и доприноса, итд)? Да ли постоји одговарајући ток прихода ка општинама, како би могле да финансирају своје надлежности? Да ли постоји механизам прерасподеле средстава између општина? Да ли се од централног**

буџета очекује да финансира општине? (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 16 – Опорезивање*)

13. **Јавни дуг: На који начин је обезбеђено финансирање буџета почев од 2000. године (главни инструменти, итд)? Молимо вас да наведете детаљне податке о тренутном стању јавног дуга (инострани/домаћи повериоци, валута, инструменти, итд), гаранцијама и заосталом дугу.**

14. **Тржиште рада (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 19 – Социјална политика и запошљавање*):**

    a) Незапосленост: Како се незапосленост развијала током времена и по секторима? Који су главни узроци незапослености? Које главне категорије су у питању? Који је проценат дугорочне незапослености?

    b) Запосленост: Каква је расподела запослености између јавног, приватизованог и приватног сектора? Који сектори су били водећи по отварању нових радних места? Како оцењујете однос између економског раста и запослености?

    c) Опишите владину политику у погледу тржишта рада. Који главни кораци су предузети или ће бити предузети ради побољшања ситуације у погледу незапослености и/или неусклађености између понуде и потражње за радном снагом?

15. **Режим цена: На који је начин либерализован режим контроле цена почев од 2000. године? У којим секторима се и даље управља ценама (тј. влада их изричито утврђује) или су оне регулисане (тј. зависе од одобрења независних регулаторних органа)? Молимо вас да наведете широке категорије цена којима се управља/које су регулисане и учешће управљаних/регулисаних цена у укупном броју, укључујући и квантитативне показатеље. Која је стратегија заокруживања процеса либерализације цена, нарочито у енергетском сектору?**

16. **Приватизација: (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 4 – Слободно кретање капитала и поглављу 20 – Предузетништво и индустријска политика*):**

    a) Молимо вас да дате преглед процеса приватизације од 2000. године за државна и друштвена предузећа. Које су биле главне методе приватизације? Колико је предузећа приватизовано/ликвидирано/ушло у стечајни поступак? Молимо вас да наведете податке о величини, броју запослених и делатности тих предузећа. У којим случајевима су уговори о продаји поништени? Молимо вас да објасните околности и поступак. Да ли има предузећа која су враћена у државно власништво после њихове првобитне приватизације? Да ли влада разматра потенцијалне случајеве поновне национализације, имајући у виду утицај глобалне економске кризе? Које активности су неопходне за довршетак процеса приватизације? Какав је тренутни статус и портфолио агенције која је надлежна за приватизацију? Који су изгледи за будуће дезинвестирање и окончање активности те агенције?

    b) Молимо вас да квантификујете приватизацију у погледу прихода од продаје и такси, почев од 2000. године. Како је држава користила приходе од приватизације? Како ће бити коришћена будућа средства која ће бити остварена путем приватизације?

    c) Да ли је корпоративно управљање побољшано као последица приватизације?

17. **Јавни сектор: Колико је учешће јавног сектора у укупној привреди? Који сектори привреде су и даље контролисани и/или су у власништву државе и у којој мери? Молимо вас да у главним цртама објасните владине планове у погледу предузећа у државном власништву.**

18. **Заштићени сектори (комуналне услуге, саобраћај, становање…): Који сектори су под посебном заштитом (улазак на тржиште, утврђивање цена...)? Молимо вас да опишете скорија кретања у том погледу, попут конкретних мера либерализације или укидања административних ограничења. Који сектори ће остати под специјалном заштитом? Да ли постоје одредбе о повлашћеном третману које се односе на бивша државна предузећа? (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 8 – Политика конкуренције*)**

19. **Реструктурирање предузећа: Колико државних предузећа (или бивших државних предузећа) и друштвених предузећа је до сада реструктурирано? Колико се предузећа тренутно реструктурира или се предвиђа њихово реструктурирање? Молимо вас да наведете преостале секторе и државна предузећа којима је неопходно реструктурирање. (детаљни подаци се захтевају у *поглављу 20 – Предузетништво и индустријска политика*) Молимо вас да обезбедите податке о укупним годишњим профитима/губицима предузећа у државном власништву током периода 2000-2009. У мери у којој је релевантно, молимо вас да укратко опишете стратегију приватизације главних државних предузећа и преосталих друштвених предузећа.**

20. **Молимо вас да опишете основна обележја уласка на тржиште у корпоративном сектору (привредни регистар, процедуре издавања дозвола, број посебних административних процедура, просечно време потребно за оснивање предузећа) и основна обележја изласка са тржишта (стечајни поступак)? Колико предузећа је објавило стечај током последњих пет/десет година? Колико предузећа је тренутно у стечајном поступку? (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 20 – Предузетништво и индустријска политика*)**

21. **Државна помоћ: Какав је законски оквир за доделу државне помоћи? Која су главна обележја овог оквира? Како су се током претходних пет година развијале субвенције и државне гаранције? На основу којих економских критеријума се додељује државна помоћ? Молимо вас да обезбедите податке о директним субвенцијама које су додељене почев од 2003. године. Молимо вас такође да доставите податке о величини и структури свих програма владиних гаранција за банкарске зајмове приватном сектору. Да ли постоји средњорочни циљ у погледу смањења државних гаранција? Молимо вас да обезбедите расположиве годишње извештаје о државној помоћи. (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 8 – Политика конкуренције*)**

22. **Молимо вас да наведете шта сматрате главним приоритетима програма структурне/микроекономске реформе?**

23. **Како се мењала секторска привредна структура почев од 2000. године (у погледу вредности додате БДП-у и запослености)? Који сектори су били најдинамичнији у погледу раста и/или отварања нових радних места?**

24. **Молимо вас да наведете податке о броју предузећа, груписаних по величини, почев од 2000/2005. године. Молимо вас да опишете главне препреке раста и отварања нових радних места у локалним привредним друштвима? (*детаљни подаци се захтевају у поглављу 20 – Предузетништво и индустријска политика*)**

25. Молимо вас да опишите кретања у погледу нивоа (у % од БДП-а), структуре (типови по привредним секторима) и извора (јавни/приватни) бруто инвестиција у основна средства током претходних пет година. Молимо вас да назначите удео који се односи на инвестиције у инфраструктуру, укључујући промене на путевима, железници и телефонским линијама. Молимо вас да посебно назначите расходе за истраживања и развој. Молимо вас да дате укупну оцену квалитета главних типова инфраструктуре (саобраћајна, телекомуникациона, енергетска), назначавајући области у којима је значајна потреба за инвестицијама.

26. Молимо вас да опишите иницијативе које су покренуте ради унапређења пословног окружења и резултате који су до сада остварени. Молимо вас да дате кључне информације о главним препрекама за обављање пословања.

27. Трговина:

a) Молимо вас да наведете податке о главним трговинским партнерима (за увоз и за извоз робе) и целокупној структури трговине по секторима.

b) Како се током времена развијала трговинска интеграција са ЕУ? Који су главни трговински партнери и производи из ЕУ? На који начин се променила структура извоза? Да ли постоје показатељи о преусмеравању са ресурсно или радно интензивних производа на капитално или технолошки интензивне производе?

VI Финансијска тржишта

А. Опште

28. Молимо вас да наведете како се одређују каматне стопе? Да ли се неке стопе административно одређују? Ако је одговор да, које су то стопе?

29. Да ли постоје квантитативне горње границе у погледу кредитне експанзије? Који су расположиви инструменти којима се спречава да прекомерни кредитни раст и потенцијална нестабилност девизног курса угрозе квалитет портфолија поверилаца?

30. Оцените приступ државе и приватног сектора међународним финансијским тржиштима? Под којим финансијским условима? Молимо вас да наведете примере.

31. Уколико је то релевантно, каква су правна решења на основу којих Централна банка даје кредите приватном сектору? Ако је то случај, молимо вас да наведете квантитативне податке.

32. Која су главна обележја система међубанкарског клиринга и поравнања? Молимо вас да дате оцену функционисања ових система. Да ли се предвиђају неке промене у платном систему?

Б. Банкарски сектор

(детаљни подаци се захтевају у поглављу 3 – Право пословног настањивања и слобода пружања услуга)

33. Молимо вас да опишете развој банкарског сектора (величина, удео у укупној привреди) током претходних пет година.

34. Који је број банака и других кредитних институција које послују у Србији (ако је могуће, према типу кредитне институције – банке, штедионице, хипотекарне кредитне институције, остало)? Молимо вас да наведете следеће податке:

a) укупан број;

b) домаће;

c) стране, из држава чланица ЕУ, од којих:

i) подружнице и

ii) филијале.

d) стране, из држава изван ЕУ, од којих:

i) подружнице и

ii) филијале.

Промене у подацима од (a) до (d) почев od 2003. године.

35. Актива банкарског система (ако је могуће, према типу кредитне институције – банке, штедионице, хипотекарне кредитне институције, друго):

a) укупна актива банкарског система;

b) актива у власништву домаћих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

c) актива у власништву страних кредитних институција из држава чланица ЕУ (обим и удео у укупној вредности), од којих:

i) по подружницама страних кредитних институција из држава чланица ЕУ (обим и удео у укупној вредности);

ii) по филијалама страних кредитних институција из држава чланица ЕУ (обим и удео у укупној вредности).

d) укупна актива у власништву страних кредитних институција из држава изван ЕУ (обим и удео у укупној вредности), од којих:

i) по подружницама страних кредитних институција из држава изван ЕУ (обим и удео у укупној вредности);

ii) по филијалама страних кредитних институција из држава изван ЕУ (обим и удео у укупној вредности).

Промене у подацима од (a) до (d) почев od 2003. године.

36. Укупни депозити (ако је могуће, према типу кредитне институције – банке, штедионице, хипотекарне кредитне институције, остало):

a) укупни депозити;

b) депозити код домаћих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

c) депозити код страних кредитних институција из држава чланица ЕУ (обим и удео у укупној вредности), од којих:

i) по подружницама тих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

ii) по филијалама тих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

d) укупни депозити код страних кредитних институција из држава изван ЕУ (обим и удео у укупној вредности), од којих:

i) по подружницама тих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

ii) по филијалама тих кредитних институција (обим и удео у укупној вредности);

Промене у подацима од (a) до (d) почев od 2003. године.

37. Тржишна концентрација (као удео у укупној активи, зајмовима и укупним депозитима код највећих институција), уз навођење да ли су:

a) домаће;

b) стране, из државе чланице ЕУ;

c) стране, из држава изван ЕУ.

Промене у подацима од (a) до (c) почев od 2003. године.

38. Значај јавног сектора у банкарству:

a) Број банака у власништву јавних институција и износ њихове активе и депозита;

b) Динамика, циљеви и опсег приватизације;

c) Да ли државне банке имају користи због посебног третмана? Да ли банке којима руководе званичници државе или политичких партија имају користи због посебног третмана и на који начин? Да ли јавна комунална предузећа/привредна друштва имају рачуне код пословних банака?

d) Да ли се спроводи или планира политика њихове докапитализације?

e) Наведите проценат банкарског капитала у власништву јавних субјеката, гледано од банке до банке.

f) Да ли влада разматра или учествује у поновној национализацији неке банке? Ако је одговор да, молимо вас да објасните циљеве и делокруг таквих активности.

39. Молимо вас да опишете тренутну ситуацију у погледу приступа приватних привредних друштава банкарским кредитима и тренд у поређењу са претходним годинама. У којој су мери питања везана за регистрацију имовине и стечај угрозила приступ кредитима?

40. Молимо вас да процените степен конкуренције у банкарском систему (ценовна конкуренција, нови производи, промене у тржишном уделу и други показатељи). Да ли постоје неке конкретне бојазни у погледу удела највећих банака на тржишту?

41. Који је просечан распон каматних стопа (стопе за кредите/депозите, респективно у домаћој и страној валути) у банкарству током претходних пет

година? Молимо вас да доставите податке о профитабилности банака током претходних неколико година и прокоментаришете кретања у том погледу.

42. Које је просечно доспеће банкарских зајмова приватном сектору током претходних пет година? Који је удео зајмова са доспећем до једне године?

43. Молимо вас да наведете податке о депозитима и зајмовима деноминираним у страној валути и индексираним у страној валути.

44. Како оцењујете стабилност банкарског сектора? Какви су тренутна ситуација и тренд у погледу капитализације, структуре капитала, регулаторног капитала, ризиком пондерисане активе? Како је на банкарски сектор утицала глобална финансијска криза?

45. Молимо вас да дате анализу и процену (у апсолутном износу, у % од укупне активе) нефункционалних кредита (NPLs – Non-performing loans) у банкама.

46. Какво је било кретање таквих кредита током претходних пет година? Да ли је ранији брз кредитни раст на било који начин утицао на просечни квалитет кредитног портфолија?

47. Молимо вас да извршите анализу историјских података о структури активе и пасиве у банкарском сектору.

48. Да ли су уведене било какве промене у стечајно законодавство? Да ли су предвиђена (додатна) прилагођавања? Молимо вас да прокоментаришете праксу, као и правни оквир. Колико је банкама једноставно да активирају своја потраживања путем таквих процедура?

С. Тржиште капитала

(видети такође поглавље 4 – Слободно кретање капитала)

49. Каква је структура тржишта капитала? Да ли функционише берза? Који број предузећа послује на берзи? Молимо вас да опишете развој у погледу промета на берзи током претходних пет година. Који је проценат трансакција које се обављају изван берзе? Који су планови за будућност? У пракси, да ли тржиште капитала представља алтернативни извор финансирања за предузећа? Молимо вас да наведете квантитативне податке.

50. У којој мери је избор почетних метода приватизације државних предузећа утицао на развој берзе? Да ли ограничења у погледу одређених улагања у некретнине и пруденцијална правила у погледу улагања у хартије од вредности једног издавача, итд. значе да се средства институционалних инвеститора каналишу у државне обвезнице?

51. Колико је развијено тржиште акцијског капитала? Представља ли оно, у пракси, алтернативни извор финансирања за предузећа? Колико је новца прикупљено на том тржишту током претходних година?

52. Колико је развијено тржиште обвезница? Који су главни учесници на тржишту и који су главни финансијски инструменти који се користе? Да ли постоје приватне емисије? Да ли постоји секундарно тржиште? Молимо вас да доставите детаљне податке о величини, активности и структури тржишта обвезница, укључујући просечно доспеће најзначајнијих хартија од вредности.

D. Тржиште новца

53. Колико је развијено тржиште краткорочних финансијских инструмената? Који су главни учесници на тржишту и који су главни финансијски инструменти који се користе? Да ли постоји секундарно тржиште? Молимо вас да доставите детаљне податке о величини, активности и структури тржишта новца.

54. Које промене се сматрају неопходним како би се побољшала организација и ефикасност тржишта?

E. Небанкарске финансијске институције

(видети такође поглавље 3 – Право пословног настањивања и слобода пружања услуга)

55. Који је број осигуравајућих институција које послују у Србији?

a) укупан број;

b) домаће;

c) стране, из држава чланица ЕУ, од којих:

i) подружнице и

ii) филијале

d) стране, из држава изван ЕУ, од којих:

i) подружнице и

ii) филијале.

Промене у подацима од (a) до (d) почев od 2003. године.

56. Концентрација тржишта животног и неживотног осигурања (изражена у бруто премијама код највећих привредних друштава), уз навођење да ли су:

a) домаћа;

b) страна, из држава чланица ЕУ;

c) страна, из држава изван ЕУ.

Промене у подацима од (a) до (c) почев od 2003. године.

57. Молимо вас да дате оцену степена конкуренције у овом сектору.

58. Какво је стање у погледу нових финансијских тржишта и инструмената, нпр. привредних друштава са предузетничким капиталом, факторинга, лизинга, итд? Да ли постоји правни оквир за те врсте пословања? Молимо вас да наведете све расположиве податке о кретањима на тржишту.

59. Молимо вас да наведете податке о оснивању капитализованог пензионог система. Које су главне тешкоће у погледу његовог развоја? Који кораци су планирани?

ПОГЛАВЉА ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕУ – СПОСОБНОСТ ЗА ПРЕУЗИМАЊЕ ОБАВЕЗА ИЗ ЧЛАНСТВА

Поглавље 1: Слободно кретање робе

Општи принцип слободног кретања робе подразумева да се мора обављати слободна трговина производима из било ког дела Уније са другим деловима Уније. Овај принцип је уграђен у Уговор о функционисању Европске уније, у чланове 34 до 36, 114(4) до 114(9), 346 до 348, тумачене у складу са прецедентним правном праксом Европског суда правде, Директивом Комисије 70/50/ЕЕЗ и интерпретативним саопштењима. Мере које имају дејство еквивалентно квантитативном ограничавању су забрањене и обухваћене су ограниченим и рестриктивним скупом изузетака. То посебно подразумева уклањање техничких баријера у трговини и усклађеност са принципом узајамног признавања. Одговарајуће административне аранжмане би требало применити ради спровођења Уредбе (ЕЗ) 764/2008 Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године, којом се прописују процедуре примене одређених националних техничких правила за производе који се законито стављају у промет у другој земљи чланици и укида се Одлука 3052/95/ЕЗ и Уредба (ЕЗ) 2679/98.

У одређеном броју сектора општи принцип је допуњен усаглашеним правним оквиром. Хоризонталне мере дефинишу квалитет инфраструктуре који би земље чланице требало да примене у областима као што су стандардизација, оцена усаглашености, акредитација, метрологија и тржишни надзор.

Усаглашено европско законодавство о производима које је потребно применити у свакој од земаља чланица, чини највећи део Правних тековина ЕУ у оквиру овог поглавља. Оно се заснива на „старом приступу“ (који захтева прецизне спецификације производа) или на „новом и глобалном приступу“ (које поставља опште услове у погледу производа). Нови законодавни оквир (Одлука бр. 768/2008/ЕЗ Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године о заједничком оквиру за стављање у промет производа и укидање Одлуке Савета 93/465/ЕЕЗ, заједно са Уредбом (ЕЗ) бр. 765/2008 Европског парламента и Савета од 9. јула 2008. године којом се одређују услови за акредитацију и тржишни надзор у вези са стављањем у промет производа и укидање Уредбе (ЕЕЗ) бр. 339/93) представља ревизију новог приступа и прописује општа правила за стављање у промет производа.

Стари приступ законодавству производа обухвата области моторних возила, емисије гасовитих и честичних загађивача из мотора вандрумске покретне механизације, хемикалија, фармацеутских производа, козметике, законске метрологије и препакивања, текстила, обуће, означавања, ђубрива, кристалног стакла и аеросолних распршивача.

Нови и глобални приступ законодавству производа обухвата области неаутоматских инструмената за мерење тежине и мерних инструмената, нисконапонске опреме (LVD), електромагнетне компатибилности (EMC), играчака, механизације, лифтова, емисије буке коју ствара опрема која се користи на отвореном, личне заштитне опреме (PPE), опреме и заштитних система намењених употреби у експлозивном окружењу (ATEX), медицинских уређаја, гасних уређаја, опреме под притиском, једноставних судова под притиском, жичара, грађевинских производа, пловила намењених рекреацији, захтева еко-дизајна код производа који користе енергију и радио и телекомуникационе терминалне опреме (R&TTE).

Низ процедуралних мера такође захтева довољан административни капацитет да би била омогућена правилна примена. Оне обухватају поступак обавештавања у области техничких стандарда и уредбе које су утврђене Директивом 98/34/ЕЗ и њеним допунама, одредбама о провери на спољним границама као што је предвиђено Уредбом (ЕЗ) 765/2008, Директивом 91/477/ЕЕЗ у вези контроле набавке и поседовања оружја и Директивом 93/7/ЕЕЗ о добрима културне баштине.
Споразум о стабилизацији и придруживању је већ прописао одређене обавезе у областима које обухвата ово поглавље. При одговарању на питања у наставку, молимо вас да назначите стање у погледу примене ових обавеза.

ОПШТИ ПРИНЦИПИ

Ова питања су генералног типа и не односе се на индустријске секторе који су наведени у поглављу 15.

А. Законодавно усклађивање

1. **Шта представља основ регулисања усаглашености производа и колико се ваше законодавство приближило принципима који се примењују у европском усаглашеном законодавству, тј. у погледу минималних услова, одсуства обавезних стандарда, самосертификације и претпоставке о усаглашености?**
2. **Молимо вас да наведете да ли имате општу стратегију инфраструктуре квалитета .**
3. **Молимо вас да дате процену укупне усаглашености вашег законодавства са општим оквиром који обезбеђују Правне тековине ЕУ. Шта и даље недостаје и који су ваши планови за даље унапређење постојећег стања?**
4. **Молимо вас да објасните како је принцип самосертификације решен у вашем законодавству?**

В. Капацитети за спровођење, укључујући и административнеи капацитете

5. **Који је правни основ и каква је административна структура за техничке прописе, стандардеа, оценењивање усаглашености, акредитацију, сертификацију, метрологију и тржишни надзор?**
6. **Како су те функције организоване, како се спроводе и координирају?**
7. **Да ли надлежна министарства и техничке организације имају довољан број адекватно обученог особља за бављење техничким аспектима израде прописа и обезбеђивање одговарајуће координације и спровођење закона? Молимо вас да прецизирате.**
8. **Молимо вас да детаљно наведете ваша средства и системе који доприносе разради и спровођењу закона.**

ХОРИЗОНТАЛНЕ МЕРЕ

Ова питања су општег типа и не односе се на индустријске секторе који су наведени у поглављу 15.

9. **Које је споразуме о међусобном признавању или сарадњи у области стандарда, испитивања, сертификације и оценењивања усаглашености, потписала ваша земља? Да ли такви уговори као основу користе међународне стандарде? Молимо да доставите преведене копије (на енглеском језику) релевантних споразума.**

А. Стандардизација

10. **Да ли је Институт за стандардизацију способан да спроводи европске и међународне стандарде? Да ли је Институт за стандардизацију извршио процену потреба за инвестицијама и стручним техничким знањима неопходним за учествовање у европском систему стандарда? Молимо вас да објасните.**

11. **Да ли је број запосленог особља и финансирање одговарајуће? Молимо вас да наведете бројчане вредности.**

12. **Који проценат ваших стандарда је усклађен са европским стандардима (наведите посебно проценте за CEN, CENELEC и ETSI стандарде)?**

13. **Молимо вас да наведете да ли сте члан (или улажете напоре да постанете члан) неке од европских или међународних организација за стандардизацију (CEN, CENELEC, ETSI, и друге). Да ли постоји временски распоред за постизање пуноправног чланства у CEN и CENELEC? Какав је ваш однос са међународним (IEC и ISO) телима за стандардизацију?**

В. Оцењивање усаглашености

14. **Молимо вас да опишете законски оквир (законе, подзаконске акте итд.) оцењивање усаглашености и дајте извештај о тренутном стању примене.**

15. **Да ли су процедуре оцењивања усаглашености усклађене са Одлуком бр. 768/2008/ЕЗ?**

16. **Да ли се признају инострани извештаји о испитивању? Ако је одговор да, под којим условима?**

17. **Ко је одговоран за именовање тела за оцењивање усаглашености (CABs) и да ли су критеријуми за проверу њихове компетенције дефинисани у секторском законодавству? Да ли се ISO стандарди користе у овом погледу? Ако се користе, који су то?**

18. **Колико је тела за оцењивање усаглашености тренутно активно у вашој земљи за сваку од пренесених директива ЕУ?**

19. **Да ли је успостављен информативни центар за техничке прописе? Да ли он већ функционише? Са каквим материјалним и људским ресурсима располаже?**

20. **Да ли је успостављен регистар техничких прописа?**

21. **Колико, и који технички прописи су усвојени/регистровани до сада?**

22. **Молимо вас да опишете ваш систем означавања и прогнозе за увођење CE знака.**

23. **Да ли у законодавству постоји заштитна клаузула која предвиђа повлачење одговарајућих производа , а за које се ипак открило да угрожавају здравље и безбедност?**

24. Молимо вас да опишете како ваше законодавство дефинише одговорности произвођача и увозника, као и општу одговорност произвођача за производ?

C. Акредитација

Молимо вас да пружите детаљне одговоре на следећа питања:

25. Да ли ваша земља има систем акредитације и акредитационо тело? Да ли је систем акредитације усклађен с правилима из Уредбе (ЕЗ) 765/2008? Молимо вас да опишете законски оквир (законе, подзаконске актеи итд.) акредитације и дајте извештај о тренутном стању примене.

26. Да ли акредитационо тело испуњава захтеве Уредбе (ЕЗ) 765/2008? Да ли је оно независно? Да ли је оно некомерцијално? Да ли има пун опсег техничке и кадровске компетентности неопходне за акредитацију сертификационих тела у складу са европским системом?

27. Да ли има склопљене споразуме са европским или другим међународним организацијама?

28. Да ли је члан или улаже напоре у правцу остваривања чланства у некој од тих организација?

29. Колико тела за оцењивање усаглашености је до сада акредитовано и колико њих је поднело захтев за акредитацију?

D. Метрологија

30. Каква је тренутна структура метрологије у вашој земљи?

31. Да ли постоји национални програм за развој структуре метрологије? Молимо вас да пружите детаљне податке.

32. На који начин је обезбеђена следивост до међународних еталона?

E. Тржишни надзор

33. Како ваша земља осигурава да производи на тржишту у целој земљи испуњавају захтеве стандарда? (Као алтернатива, да ли имате поуздан и стандардизован систем ауторизације пре стављања у промет?) Која су то расположива средства, инфраструктура (нпр. упозоравање корисника, праћење рекламација/незгода, итд) и општи принципи (нпр. процена ризика) који дозвољавају предузимање одговарајућих корективних мера? Које казне следе за кршење? На који начин је обезбеђена координација између сектора? На који начин се врши координација тржишног надзора између органа тржишног надзора и царине у погледу контроле усаглашености производа и провере безбедности на спољним границама? Да ли ваша држава има национални програм тржишног надзора? Каква мрежа постоји за размену информација између различитих органа? На који начин је обезбеђена независност и непристрасност органа тржишног надзора? Колико често се обављају тестирања? Молимо вас да обезбедите статистичке податке за претходну годину.

34. Молимо вас да објасните како је осигурана координација између сектора производа и између органа тржишног надзора и царинских органа.

ЗАКОНОДАВСТВО СТАРОГ ПРИСТУПА ЗА ПРОИЗВОДЕ

За сваки сектор и подсектор који су наведени у наставку, молимо вас да обезбедите следеће податке:

А. Хармонизација закона, укључујући техничке прописе

35. Молимо вас да пружите следеће податке:

a) тренутни статус, укључујући и опис садашњег система за одобрење типа за сваки од подсектора наведених у наставку;

b) предвиђање (датум усвајања и примене директива ЕУ и прописа).

В. Еталонирање, стандарди, испитивање, сертификација, оцењивање усаглашености, акредитација и тржишни надзор

36. Молимо вас да пружите податке о релевантним режимима за производе:

a) кратак опис и

b) даљи развој.

Одговори на претходна два питања би требало да обухвате следеће секторе и подсекторе:

<u>Моторна возила</u>

<u>Хемикалије</u>

- ***Ограничења, класификација, паковање и означавање (REACH, CLP)***
- ***Детергенти***
- ***Ђубрива***
- ***Прекурсори за наркотике***
- ***Експлозиви за цивилну употребу (Директива новог приступа)***
- ***Пиротехничка средства (Директива новог приступа)***
- ***Добра лабораторијска пракса (ДЛП)***

<u>Фармацеутски производи</u>

- ***Одредбе које се односе на добијање дозвола за медицинске препарате за хуману и ветеринарску употребу, које треба ставити на тржиште (давање дозволе за стављање у промет)***
- ***Одредбе које се односе на рекламирање, производњу, увоз, обележавање, велепродајну дистрибуцију, фармаковигиланцу и надзор над медицинским препаратима, као и казнених мера предвиђених за здравствене производе,***

као што је прописано Директивама 2001/83/ЕЗ и 2001/82/ЕЗ и њиховим допунама.

- *Одредбе које се односе нс добре произвођачке праксе, као што је прописано Директивама 2003/94/ЕЗ и 91/412/ЕЕЗ*
- *Одредбе које се односе на добре клиничке праке, у погледу медицинских препарата, као што је прописано Директивама 2001/20/ЕЗ и 2005/28/ЕЕЗ*
- *Транспарентност у погледу одређивања цена и надокнаде за медицинске препарате*

Козметика

Законска метрологија, претходно упаковани производи и мерне јединице (Директива старог приступа)

Емисија гасовитих и чврстих загађујућих честица из мотора непутне покретне механизације

Аеросолни распршивачи (ADD)

Кристално стакло

Текстил

Обућа

ЗАКОНОДАВСТВО НОВОГ И ГЛОБАЛНОГ ПРИСТУПА ЗА ПРОИЗВОДЕ

За сваки сектор и подсектор који су наведени у наставку, молимо вас да пружите следеће податке:

А. Хармонизација закона, укључујући техничке прописе

37. Молимо вас да пружите следеће податке:

а) тренутни статус, укључујући и опис садашњег система за одобрење типа за сваки од подсектора наведених у наставку

б) предвиђање (датум усвајања и примене директива ЕУ).

В. Еталонирање, стандарди, испитивање, сертификација, оцењивање усаглашености, акредитација и тржишни надзор

38. Молимо вас да обезбедите податке о релевантним режимима за производе:

а) кратак опис и

b) даљи развој.

Одговори на претходна два питања би требало да обухвате следеће секторе и подсекторе:

- *Законска метрологија: неаутоматске ваге (NAWI); мерни инструменти (MID)*
- *Нисконапонска опрема (LVD)*
- *Електромагнетска компатибилност (EMC)*
- *Играчке*

- ***Машине***
- ***Бука коју емитује опрема која се користи на отвореном (Директива глобалног приступа заснована на елементима новог приступа)***
- ***Лифтови***
- ***Лична заштитна опрема (PPE)***
- ***Опрема и системи заштите који се употребљавају у потенцијално експлозивним атмосферама (ATEX)***
- ***Медицинска средства***
- ***Гасни уређаји (GAD)***
- ***Опрема под притиском (PED)***
- ***Једноставни судови под притиском (SPVD)***
- ***Жичаре***
- ***Грађевински производи***
- ***Пловила за рекреацију***
- ***Захтеви еко-дизајна за производе који користе енергију***
- ***Радио и телекомуникациона терминална опрема (R&TTE).***

ПРОЦЕДУРАЛНЕ МЕРЕ

А. Мере које имају учинак једнак квантитативним ограничењима

39. Да ли постоје мере у оквиру закона, других прописа или других управних аката које су усвојене на државном или локалном нивоу, а односе се на производњу, дистрибуцију и трговину прехрамбених или индустријских производа:

а) Које мере се односе на цену таквих производа (нпр. одређивање цена изнад или испод којих је увоз или стављање у промет производа забрањен или ограничен, утврђивање маржи добити или других компоненти цене итд)?

b) Које мере захтевају издавање аутоматских или неаутоматских увозних лиценци или дозвола за увезену робу (нпр. дозвола за увоз аутомобила)?

c) Које мере забрањују одређене производе (прехрамбене, укључујући витамине и друге додатке исхрани, као и хемијске супстанце)?

d) Које мере ограничавају или забрањују продају на даљину (поштанско наручивање, интернет продаја) одређених производа (фармацеутских производа, алкохолних пића и других)?

е) Које мере условљавају приступ домаћем тржишту постојањем заступника или представника на територији ваше земље (нпр. законодавство које предвиђа да је продаја одређених врста роба у вашој земљи условљена добијањем дозволе коју може да прибави само лице настањено у вашој земљи)?

f) Које мере обавезују увознике да располажу складишним капацитетима на територији ваше земље (нпр. законодавство које се примењује само на

увезену робу, које захтева да се та увезена роба складишти одређено време пре стављања у промет)?

g) Које мере прописују услове за стављање у промет увозних производа (који се нарочито односе на облик, величину, тежину, састав, изглед, препознавање и паковање, означавање), а који се разликују од услова који важе за домаће производе или код којих се захтева или подстиче употреба одређеног типа амбалаже (облика, величине, састава) при стављању у промет одређеног производа, без обзира да ли је домаћи или увозни (нпр. захтев да се одређена роба продаје само у амбалажи одређеног облика)?

h) Које мере обавезују привредне субјекте да означе свој производ ознаком: „Произведено у...“ (обавезно означавање порекла)?

i) Којим мерама се подстиче или одобрава куповина (од стране појединаца или државних органа) једино домаћих производа или се у рекламним кампањама даје предност куповини тих производа (нпр. промотивне акције уз учешће државних органа које се односе само на робу коју су произвели произвођачи у вашој земљи или од домаћих сировина)?

j) Које мере, само за увозне производе, у потпуности или делимично, искључују могућност коришћења домаћих објеката или опреме или којим мерама се резервише могућност употребе објеката или опреме, у потпуности или делимично, само за домаће производе?

к) Које мере за увезене производе предвиђају контроле које се разликују од оних које су својствене процедури царињења, које се не врше код домаћих производа (нпр. ветеринарске, санитарне, фитосанитарне и друге контроле)?

l) Које мере дозвољавају само трговцима који поседују дозволу за производњу или дозволу за велепродају да увозе одређену врсте робе (нпр. систем издавања дозвола за производњу и велепродају одређених врста робе, који омогућава само имаоцу дозволе да увози ту врсту робе)?

m) Које мере стварају продајне монополе за одређене врсте робе (нпр. дуванских производа, алкохолних производа итд.)

n) Које мере резервишу одређене комерцијалне називе само за домаће производе и, ако је то случај, под којим условима (нпр. правила којим се коришћење одређеног описа резервише за производе припремљене у вашој земљи од домаћих сировина)?

40. Да ли имате податке о томе колико пута су ваше власти интервенисале да би забраниле пуштање у промет производа или повукле производ са тржишта из било ког разлога током претходне две године, нпр. због ризика по здравље, непотпуног означавања производа, неадекватних информација за потрошаче, неиспуњавања обавезних стандарда итд?

41. Која општа правила за непрехрамбене производе се примењују у вашој земљи? На пример, да ли је дозвољено стављање у промет производа с етикетом и упутствима на страном језику? Које појединости морају бити наведене на етикети било ког индустријског производа намењеног продаји потрошачима?

B. Повраћај незаконито изнесених предмета културне баштине

42. Да ли имате законодавство које предвиђа враћање предмета културне баштине који су незаконито изнесени са територије неке од држава чланица ЕУ?

43. Које законске одредбе у вашој земљи обезбеђују враћање културних добара?

44. Ако такво законодавство постоји, које категорије културних добара су обухваћене њиме?

45. Који централни орган, ако постоји, је одговоран за враћање културних добара?

46. Да ли имате било какве планове за измену постојећег законодавства? Молимо вас да наведете детаље и распоред активности.

C. Контрола набавке и поседовања оружја

47. Да ли имате законодавство које прописује контролу набавке и поседовања оружја? Молимо вас да објасните и дате кратак преглед.

48. Да ли постоји законодавство које прописује категорије ватреног оружја чија је набавка и поседовање од стране приватних лица забрањена или захтева претходно издавање одобрења или потврде?

49. Ако се законодавство примењује:

а) Које категорије ватреног оружја обухвата? Да ли правите разлику између „цивилног“ и „војног“ ватреног оружја?

б) Који услови морају да буду испуњени да би се добило одобрење?

с) Која врста података мора да буде наведена у потврди?

50. Да ли постоје посебна правила за колекционаре и институције која се баве културним и историјским аспектима оружја? Ако постоје, да ли ти колекционари и институције морају да буду признати од стране локалних власти?

51. Да ли законодавство, ако постоји, искључује из свог делокруга оружје и муницију који се користе за лов и стрељаштво? Ако је то случај, која правила се примењују?

52. Да ли имате било какве планове за измену постојећег законодавства? Молимо вас да доставите детаље и распоред активности.

53. Да ли постоји општа обавеза обележавања ватреног оружја током процеса производње? Које врсте обележавања примењујете?

54. Да ли трговци имају обавезу да воде евиденцију о преносу власништва ватреног оружја након производње или продаје? Ко има ту обавезу (држава, продавци)? Током колико година?

55. На који начин се оружје тестира током процеса производње? Да ли имате државне институције за тестирање оружја?

56. Који су главни услови за „деактивирање/неутрализацију“ ватреног оружја? Које технике користите?

57. Да ли у вашој земљи поседујете статистичке податке о правним власницима ватреног оружја (ловци, стрелци, приватне особе или привредна друштва)?

D. Провере усаглашености са правилима о безбедности производа у случају производа увезених из трећих земаља

58. Да ли имате законодавство које обезбеђује усаглашеност са правилима о безбедности производа у случају увозних производа? Ако је одговор да:

a) Од када се примењује?

b) Молимо вас да дате његов општи опис (која служба је одговорна за граничне контроле и координацију у погледу увезених производа, који поступак је прописан итд?)

Поглавље 2: Слобода кретања радника

Слобода кретања радника је једна од основних слобода која је гарантована правом Европске уније (ЕУ). У складу са чланом 45. Уговора о функционисању Европске уније (бивши члан 39. Уговора о ЕЗ), сваки грађанин Европске уније има право на слободно кретање, боравак и рад, са неким изузецима у јавном сектору, у другим државама чланицама, без дискриминације на основу држављанства. Правила ЕУ о слободи кретања радника такође се примењују у Европској економској области (Исланд, Лихтенштајн и Норвешка). Што се тиче општих принципа који се односе на приступ тржишту рада, правне тековине ЕУ овим поглављем обезбеђују недискриминаторски третман (на основу држављанства, боравишта и језика) радника који су легално запослени у земљи која није земља њиховог порекла. Ово нарочито обухвата равноправан третман у погледу аспеката који се односе на запослење, као што су услови запошљавања и рада, исплата зарада и отпуштање, али такође и стицање социјалних повластица (све повластице, било да су везане за уговор о запошљавању или не, које се генерално додељују домаћим радницима, првенствено због њиховог објективног статуса радника или по основу саме чињенице да су настањени на територији дате државе).

Осим тога, одређена права су такође проширена на чланове породица радника. Концепт и импликације слободе кретања радника се тумаче и развијају кроз (прецедентну) судску праксу ЕСП (Европског суда правде), укључујући и сам појам радника. Поред тога, општи принципи слободе кретања радника укључују одредбе које се односе на додатна пензиона права запослених и самозапослених особа које се крећу унутар ЕУ.

Земље кандидати такође треба да се припреме за учешће у систему ЕУРЕС (Европска служба за запошљавање), чији циљ је промовисање слободе кретања радника у оквиру ЕУ, посредством блиске сарадње између националних служби за запошљавање ради размене информација о могућностима запошљавања. На оперативном нивоу, релевантне базе података о слободним радним местима је потребно интегрисати са ЕУРЕС-овим механизмом за размену података о слободним радним местима, а потребно је разменити и опште информације о тржишту рада и животним условима и условима рада.

Право на слободно кретање радника је допуњено системом за координацију система социјалног осигурања, тј. правом миграната и њихових чланова породица да стекну, кумулирају или преносе накнаде социјалног осигурања, као и да примају исплате по основу ових накнада. Ово се заснива на прописима који не врше усклађивање већ координирање система социјалног осигурања држава чланица и према томе неопходна је административна сарадња између држава чланица. Поврх тога, у области здравствене заштите потребно је да медицински трошкови буду надокнађени за целокупно неопходно лечење особа које се разболе или доживе незгоду током привременог боравка у другој држави чланици, нпр., као туристи. У складу са наведеним, потребно је да европска картица здравственог осигурања буде издата свим држављанима.

Споразум о стабилизацији и придруживању је већ прописао одређене обавезе у областима које обухвата ово поглавље. При одговарању на питања у наставку, молимо вас назначите тренутно стање у погледу испуњења ових обавеза.

I. ПРИСТУП ТРЖИШТУ РАДА (ОПШТИ ПРИНЦИПИ)

А. Опште

1. **Да ли постоје услови за добијање радне дозволе или слична ограничења за раднике мигранте из земаља ЕУ и, уколико постоје, који су то услови? Молимо вас да објасните колико врста радних дозвола постоји.**
2. **Да ли постоје одредбе које спречавају дискриминацију на основу држављанства (директно или индиректно) радника миграната из земаља ЕУ, као и чланова њихових породица (без обзира на држављанство) у погледу запослења, зараде и услова рада, и, уколико постоје, које су то одредбе?**
3. **Који се услови у погледу држављанства (уколико постоје) примењују приликом запошљавања у јавном сектору?**

В. Слобода кретања радника унутар ЕУ (Уредба (ЕЕЗ) 1612/68)

4. **Да ли радници мигранти из земаља ЕУ имају приступ слободним радним местима под истим условима као и држављани Србије?**
5. **Да ли су радници мигранти из земаља ЕУ заштићени од дискриминације на основу држављанства у погледу услова запошљавања и рада, отпуштања и зараде?**
6. **Да ли постоје захтеви у погледу познавања језика за одређена радна места, и, ако постоје, који су то услови?**
7. **Да ли радници мигранти из земаља ЕУ добијају помоћ (која није финансијска помоћ) од завода за запошљавање?**
8. **Која права на „пореске и социјалне повластице“ и стручну обуку имају радници из земаља ЕУ?**
9. **Каква права на синдикално организовање имају радници из земаља ЕУ?**
10. **Која стамбена права имају радници из земаља ЕУ?**
11. **Каква права на образовање имају деца радника миграната из земаља ЕУ?**

С. Права грађана Уније и чланова њихових породица на слободно кретање и боравак на територији државе чланице (Директива 2004/38/ЕЗ)

(N.B.: Ова питања се односе само на конкретне одредбе у вези са грађанима ЕУ који раде у привредном сектору за плату; напомињемо да се друге одредбе ове Директиве разматрају у поглављу 23)

12. **Која документа су потребна радницима мигрантима из земаља ЕУ и члановима њихових породица (укључујући оне који нису држављани земаља ЕУ) да би ушли у Србију?**
13. **Које боравишне формалности важе за грађане из земаља ЕУ који остварују привредну активност као плаћени радници?**

14. Да ли радници мигранти из земаља ЕУ имају право да са собом доведу чланове породице у Србију?

15. Да ли се члановима породице радника мигранта из земље ЕУ, који немају држављанство ЕУ, даје дозвола боравка истог трајања као и грађанима земаља ЕУ?

16. Да ли у Србији постоје услови у вези са издавањем радне дозволе или слична ограничења за чланове породице (укључујући оне који нису држављани земаља ЕУ) радника мигранта из земље ЕУ и, уколико постоје, који су то услови?

17. Да ли се дозвола боравка раднику мигранту из земље ЕУ може укинути на основу недобровољне незапослености, болести или несреће?

18. Да ли брачни друг и деца млађа од 21 године (без обзира на држављанство) радника мигранта из земље ЕУ имају право на запослење у Србији без радне дозволе?

19. Да ли постоје правила која обезбеђују право останка грађанину чланице ЕУ

а) који је радио у вашој земљи, а затим достигао старосно доба за одлазак у пензију;

b) који је радио у вашој земљи, који је боравио у континуитету у трајању од најмање две године у вашој земљи, а затим постао трајно неспособан за рад;

c) који је радио у вашој земљи, а затим постао неспособан за рад због несреће на раду или професионалног обољења?

20. Која су права на боравак чланова породице грађанина чланице ЕУ који спадају у горенаведене категорије?

D. Осигуравање додатних пензионих права запослених и самозапослених особа које се крећу унутар ЕУ (Директива 98/49/ЕЗ)

Молимо вас да наведете податке у вези са следећим:

21. Да ли ваша земља има допунске (или приватне) пензионе програме?

22. Шта се догађа уколико се корисник допунског пензионог програма пресели у земљу чланицу ЕУ?

23. Да ли могу да се изврше исплате из допунског пензионог програма корисник програма који борави у земљи чланици ЕУ?

24. Да ли радници који су привремено послати на рад из ваше земље у земљу чланицу ЕУ, могу наставити да уплаћују доприносе за свој допунски пензиони програм?

25. Да ли допунски пензиони програми обезбеђују одговарајуће информације својим члановима о њиховим пензионим правима ако се преселе у земљу чланицу ЕУ?

II. ЕУРЕС (Европски служба за запошљавање)

Молимо вас да наведете податке у вези са следећим:

26. Да ли постоји национална база података о слободним радним местима? Да ли постоји национална Интернет страница за ова слободна радна места? Како су слободна радна места приказана на овој Интернет страници?

27. Да ли Национална служба за запошљавање промовише мобилност радне снаге? На који начин?

III. КООРДИНАЦИЈА СИСТЕМА СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА

А. Делокруг координације[1]

28. Материјални (циљ):

а) Уредба 883/2004 ће се примењивати код огранака социјалног осигурања који су поменути у члану 43: да ли су сви ови огранци обухваћени вашим правним прописима?

b) У погледу члана 9, молимо вас да наведете законодавство и програме социјалног осигурања које су обухваћени Уредбом.

c) Молимо вас да објасните разлику између накнада за социјално осигурање и социјалне помоћи, као што је прописано Уредбом.

d) Да ли постоје посебни програми за жртве рата? Молимо вас да објасните.

е) Молимо вас да наведете списак ваших билатералних конвенција о социјалном осигурању.

В. Главни принципи координације

29. Једнак третман:

а) Да ли постоје примери у вашем законодавству из подручја социјалног осигурања где се особе које нису држављани третирају неповољније него држављани Републике Србије?

30. Одређивање меродавног права:

а) Да ли су ваши програми социјалног осигурања засновани на principu *lex loci laboris* или су засновани на боравишту?

b) Да ли имате правила и административне структуре примењиве у случају упућивања радника на рад у иностранство?

31. Сабирање (спајање) периода:

а) Да ли имате искуства у примени начела сабирања (спајања) периода осигурања у оквиру ваших односа са другим земљама? Које административне структуре су надлежне за то?

b) Који је период чекања за добијање права на накнаду једнак онима које су регулисане Уредбом ЕУ?

32. Извоз накнада:

Молимо вас да наведете податке у вези са следећим:

а) Да ли имате искуства у примени принципа извоза накнада у оквиру ваших односа са другим земљама? Које административне структуре су надлежне за то? Да ли ваше законодавство укључује боравишне клаузуле?

C. Координација различитих категорија накнада

33. Да ли очекујете да ћете се сусрести с потешкоћама у примени одредаба различитих поглавља Уредбе (боловање и породиљско одсуство, инвалидност, старост и смрт, незапосленост, породичне накнаде итд.)?

D. Административни капацитети

34. Које административне структуре ће бити одговорне за примену правила координације за различита поглавља Уредбе (боловање и породиљско одсуство, инвалидност, старост и смрт, незапосленост, породичне накнаде итд.)?

35. На који начин институције социјалног осигурања у Србији интерно размењују информације?

36. На који начин институције социјалног осигурања у Србији размењују информације са институцијама земаља са којима је Србија потписала уговоре о социјалном осигурању?

IV. ЕВРОПСКА КАРТИЦА ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

37. Да ли имате електронску националну здравствену књижицу? Уколико је немате, да ли планирате да је уведете и у ком временском оквиру? Молимо вас наведите податке.

Поглавље 3: Право пословног настањивања и слобода пружања услуга

Правне тековине ЕУ обухваћене овим поглављем су хоризонталне природе, покривају велики број разних области и професија и укључују многе јавне и полујавне институције и органе.
Државе чланице морају да обезбеде да право на пословно настањивање држављана ЕУ и правних лица у било којој држави чланици, и слобода пружања прекограничних услуга, на начин дефинисан члановима 49. и 56. Уговора о функционисању Европске уније, не смеју бити онемогућени националним законодавством, уз поштовање изузетака дефинисаних Уговором.
Кључни акт правних тековина ЕУ у овој области је Директива 2006/123 о услугама на унутрашњем тржишту (Директива о услугама) која се у великој мери заснива на судској пракси Европског суда правде. Циљ Директиве о услугама, засноване на судској пракси ЕСП је да у пружању услуга успостави јединствено унутрашње тржиште, отклањањем правних и административних препрека развоју услужних делатности између држава чланица. То захтева свеобухватну анализу тренутног и будућег правног поретка држава чланица, са циљем идентификовања правних и административних препрека на националном, регионалном или локалном нивоу, које нису у складу са правом Европске уније.
Спровођење Директиве о услугама захтева од држава чланица да предузму комбиновано законодавне и незаконодавне, тј. организационе или практичне мере. Директива представља хоризонтални инструмент који покрива широк спектар различитих услуга и која утиче на значајан број националних закона и прописа.

Спровођење правних прописа

Државе чланице морају да поседују националне прописе обавезујуће природе, како би пружаоци и примаоци услуга могли да се ослоне на права која су им дата Директивом о услугама. Неки од ових чланова могу се применити изменама и допунама постојећих правних прописа. На пример, чланови који се односе на област шема ауторизације, могу се у појединим земљама чланицама применити допунама националних прописа који се тичу административних процедура. У другим случајевима, посебно у вези са члановима којима се утврђују општи принципи, као што су члан 16. или 20, треба разматрати нови хоризонтални оквир прописа.
Државе чланице такође могу прилагодити одређене постојеће правне прописе који садрже захтеве за које Директива изричито налаже да се измене или укину. Нарочиту пажњу треба посветити правним прописима који садрже посебна правила, постављена у другим државама чланицама, која се односе на пружаоце услуга. Уколико таква правила нису у складу са Директивом и нису заснована на другим инструментима ЕУ, треба их укинути изменама и допунама прописа на које се односе.

Незаконодавне мере за спровођење прописа

Поједине одредбе Директиве захтевају спровођење установљавањем одговарајућих административних решења и процедура. То је, на пример, случај са успостављањем појединачних контактних тачака и електронских процедура. Ово

се такође односи на организовање идентификовања и процене правних прописа, што ће државе чланице морати да предузму пре него што донесу одлуку да је прописе потребно изменити и допунити или укинути (на пример, мораће да провере оправданост својих шема ауторизације или да испитају прописе и идентификују релевантне захтеве).
Осим тога, поједине одредбе Директиве обавезују државе чланице да подстичу активности појединаца. Коначно, читаво поглавље о „Административној сарадњи“ захтева да се установе практичне мере које су неопходне надлежним органима у државама чланицама за међусобну ефикасну сарадњу.

Предузимање даљих мера

Директива о услугама такође захтева од држава чланица да предузму мере у вези са поновним разматрањем правних прописа и процесом заједничке процене као што је утврђено чланом 39. Директиве. Правне тековине ЕУ у овом поглављу такође предвиђају правила о регулисаним занимањима како би се обезбедило узајамно признавање квалификација између држава чланица; за одређена регулисана занимања мора се спровести минимални заједнички програм обуке, како би се квалификације аутоматски признале у свим државама чланицама ЕУ. Директива 2005/36/ЕЗ, усвојена 7. септембра 2005. године, представља кључни законодавни акт у овој области. Ова Директива заменила је петнаест постојећих у области признавања стручних квалификација.
Што се тиче поштанских услуга, правне тековине ЕУ имају за циљ подстицање конкуренције у овом сектору на постепен и контролисан начин, унутар регулаторног оквира који обезбеђује пружање универзалне поштанске услуге и успостављање унутрашњег тржишта поштанских услуга. Главни акт правних тековина ЕУ је Директива о поштанским услугама (Директива 97/67/ЕЗ последњи пут измењена и допуњена Директивом 2002/39/ЕЗ и Директивом 2008/6/ЕЗ). У складу са Трећом директивом о поштанским услугама (Директива 2008/06/ЕЗ), која представља последњи законодавни корак у реформи поштанских услуга ЕУ, већина земаља чланица остариће потпуно отварање тржишта најкасније до 31. децембра 2010. године. У исто време, 11 земаља чланица саопштиле су у складу са Трећом директивом о поштанским услугама да могу применити одступање и укинути резервисана подручја у поштанском сектору, најкасније до 31. децембра 2012. године. Успостављање независног националног регулаторног органа (НРО) у овој области, представља кључну тачку правилног спровођења правних прописа ЕУ и доброг функционисања националних тржишта поштанских услуга, а на крају и унутрашњег поштанског тржишта.
Споразум о стабилизацији и придруживању већ утврђује специфичне обавезе у областима обухваћеним овим поглављем. Приликом одговарања на питања дата у наставку, молимо да назначите у ком степену се ове обавезе извршавају.

I&II ПРАВО ПОСЛОВНОГ НАСТАЊИВАЊА И СЛОБОДА ПРУЖАЊА ПРЕКОГРАНИЧНИХ УСЛУГА

А. Општи критеријуми

1. **Молимо да анализирате разлику између:**
   а) третмана који нудите трећим земљама у погледу оснивања зависних друштава и права пословног настањивања унутар ЕУ;

b) третмана који дајете зависним друштвима страних компанија основаним на вашој територији и третмана који ЕУ даје зависним друштвима страних компанија основаним на њеној територији;
Молимо наведите налазе следећих поређења.

2. Да ли вршење услуга или приступ обављању ове делатности подлеже неком од следећих захтева (било путем поступака овлашћивања (видети у наставку текста) или одвојено)?

- **захтеви који су директно или индиректно засновани на националности или, у случају привредних друштава, локацији регистрованог седишта друштва, посебно укључујући: (a) захтеве по питању националности пружаоца услуге, његовог особља, акционара или чланова управних или надзорних органа пружаоца услуге; (b) захтев да пружалац услуге, његово особље, акционари или чланови управних или надзорних органа пружаоца услуге имају стално пребивалиште на тој територији;**
- **забрана пословног настањивања у другој држави осим Србије, уношења у регистре или учлањења у стручне органе или удружења других држава чланица;**
- **ограничавање пружаоца услуге у слободи избора између главног и секундарног привредног друштва, а посебно обавеза пружаоца услуге да оформи главно привредно друштво у Србији, или ограничавање у слободи избора између оснивања привредног друштва у форми агенције, огранка или зависног друштва;**
- **појединачна примена економског теста којим се одобрава добијање овлашћења, у складу са доказом о постојању економске потребе или захтевима тржишта, процена потенцијалних или тренутних економских утицаја активности или процена подобности таквих активности у односу на планиране економске циљеве које је поставио надлежни орган;**
- **директно или индиректно учешће конкурентних оператора, укључујући консултативне органе, у давању овлашћења или у усвајањеудругих одлука надлежних органа, са изузетком стручних органа, удружења или других организација када наступају као надлежни орган; ова забрана се не односи на консултовање организација као што су привредне коморе или социјални партнери, по питањима која се не односе на индивидуалне примене овлашћења или консултације јавности уопште;**
- **обавеза обезбеђивања или учествовања у давању финансијске гаранције или закључивању осигурања са пружаоцем услуге или органом основаним у Србији *(у смислу да финансијске гаранције или осигурања уписана код органа основаног у другој држави – а која покривају активности у Србији – неће бити прихваћена)*.**
- **обавеза пререгистрације, у датом периоду, у регистрима који се воде на њиховој територији или претходног обављања активности у Србији током датог периода.**

3. Молимо да назначите да ли ваш правни систем обезбеђује приступ услужним делатностима или обављању истих у складу са било којим од следећих недискриминаторних захтева. Молимо дајте образложење за сваки од захтева:

(a) квантитативна или територијална ограничења, посебно у форми ограничења одређених у погледу становништва или минималне географске дистанце између пружалаца услуга;
(b) обавеза пружаоца услуге да усвоји одређену правну форму;
(c) захтеви који се односе на учешће у капиталу привредног друштва;
(d) захтеви, осим оних о питањима обухваћеним Директивом 2005/36/ЕЗ или предвиђеним другим инструментима ЕУ, који ограничавају приступ предметној активности пружања услуга одређеним пружаоцима услуга, по основу посебне природе активности;
(e) забрана поседовања више од једног привредног друштва на територији Србије;
(f) захтеви којима се утврђује минималан број запослених;
(g) предвиђене минималне и/или максималне тарифе које пружалац услуге мора да испуни;
(h) обавеза пружаоца услуге да, заједно са услугама које пружа у оквиру области свог деловања, пружи и друге посебне услуге;

4. Каква је поређења ваша држава направила између својих закона којима се уређује улазак и запошљавање држављана трећих земаља као „кључног особља“ и закона на снази у ЕУ?

5. О режиму примењивом на пружаоце међународних поштанских услуга: Да ли појединац или привредно друштво основано у држави чланици ЕУ има могућност пружања услуга на територији ваше државе без оснивања зависног друштва на тој територији? Да ли ваше законодавство прави разлику између захтева који се примењују на привредна друштва из ЕУ која желе да пружају услуге путем предузећа у вашој држави, и оних која желе да пружају прекограничне услуге из предузећа у држави чланици ЕУ? Ако да, у чему је разлика? Молимо да дате примере по секторима.

6. Јединствене контактне тачке (Point of Single Contact - PSC): Да ли постоји јединствена контактна тачка (Point of Single Contact - PSC), у којој су информације о захтевима који се постављају привредним друштвима која желе да пружају услуге, електронски доступне тим друштвима? Ако да, да ли информације о захтевима који се постављају, а које су доступне у вашој јединственој контактној тачки, праве разлику између захтева који се постављају пружаоцима услуга основаним у Србији и оних који пружају прекограничне услуге из привредних друштава у другој држави (видети претходно наведено питање 126)?

7. Да ли су пружаоци услуга у могућности да електронским путем спроведу неке од процедура које се сматрају неопходним за пружање услуге?

B. Шеме ауторизације

8. „Шема ауторизације“ подразумева сваку процедуру по којој се од пружаоца или примаоца услуге захтева да предузме кораке у циљу добијања формалне или подразумеване дозволе од надлежног органа, о приступу активности сервисних услуга или њеном обављању. Да ли постоје главне хоризонталне или специфичне секторске шеме ауторизације које се примењују на сва

предузећа која желе да тргују унутар или са вашом државом? Ако да, молимо да за сваку шему ауторизације наведете следеће:

a) **Којом се политиком оправдава свака од шема ауторизације?**
b) **Опишите детаљно процедуру за добијање предметне дозволе код оваквих шема ауторизације. Колико је времена потребно да би се добила свака од поменутих дозвола? Да ли се за добијање дозвола плаћа накнада? Ако је то случај, молимо наведите износ накнаде. Да ли је захтев за издавање дозвола повезан са обавезним чланством у привредној комори, трговинском удружењу или другом органу? Ако ово чланство обухвата накнаду, молимо наведите износ накнаде.**
c) **Које услове треба испунити за добијање дозволе или овлашћења?**
d) **У којој мери се узимају у обзир захтеви које је предузеће већ испунило у својој држави оснивања?**

III. ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

A. Општи правни оквир

9. **У којој мери је ваш правни оквир, којим се утврђују поштанске услуге, усклађен са важећим правним тековинама ЕУ (Директива 97/67/ЕЗ последњи пут измењена и допуњена Директивом 2002/39/ЕЗ и Директивом 2008/6/ЕЗ)? Молимо да наведете појединости о режиму издавања дозвола; пружању универзалне услуге; резервисаном подручју; захтевима који се односе на тарифне принципе; транспарентности и одвајању рачуна за пружаоце услуга; стандардима за надзор квалитета поштанских услуга (нпр. EN 13850); успостављању независног националног регулаторног органа у сектору поштанских услуга.**

10. **Имате ли неке планове за измену постојећег законодавства и/или реструктурирање поштанских услуга? Молимо наведите детаље и динамику активности.**

B. Обавезе пружања услуга универзалног сервиса (Universal Service Obligations – USO).

11. **Који је оквир пружања универзалне поштанске услуге у вашој држави?**

12. **Који су услови доступности и испоруке?**

13. **Да ли су поштанске услуге ослобођене плаћања ПДВ-а и који је обим изузећа?**

14. **Који су ваши стандарди квалитета услуге (планирани циљеви за прелазно време вршења услуге)?**

15. **Да ли постоје изузеци од USO? Молимо наведите појединости.**

C. Режим издавања дозвола и давања овлашћења

16. **Како се режим издавања дозвола примењује у вашој држави, посебно на давање, надзор и одузимање општих овлашћења и појединачних дозвола (молимо да се позовете на члан 9. Директиве о поштанским услугама)?**

D. Резервисано подручје

17. **Да ли пружање резервисаних услуга функционише као *de facto* монопол или је дефинисано вашим законодавством које регулише поштанске услуге?**

18. **У случају последње наведеног, на који начин су одговарајући захтеви дефинисани националним прописима?**

E. Пружалац универзалне услуге (Universal Service Provider – USP)

19. **Како су у вашој држави дефинисане обавезе пружаоца универзалне услуге? Када је усвојен одговарајући правни оквир и у којем облику?**

20. **На који начин се надгледа пружање универзалне услуге од стране пружаоца универзалне услуге, нарочито у погледу одобравања изузећа или одступања од захтева које морају задовољити универзалне услуге? Да ли тај надзор обавља национални регулаторни орган (НРО) или други надлежни национални органи?**

21. **Да ли је предвиђена делимична или потпуна приватизација пружаоца универзалне услуге?**

F. Тарифе за универзалну услугу

22. **Опишите тарифну структуру за универзалну услугу и начин на који се она дефинише, укључујући све важеће законске одредбе.**

G. Рачуноводствени захтеви

23. **Да ли се већ примењују системи за надзор и контролу рачуноводствених захтева на пружаоце универзалних услуга (системи за обрачун трошкова и одвајање рачуна)? Ако не, који је временски оквир за њихову примену?**

H. Квалитет услуге

24. **Ко прописује стандарде квалитета за пружаоце услуга и ко их надгледа?**

25. **Да ли се повремено надгледа рад пружалаца универзалних услуга (оцењивање квалитета услуге према стандардима прописаним за домаће и прекограничне пошиљке и предузимање корективних акција када је то неопходно)? Ако то не чини национални регулаторни орган (НРО), који орган је за то надлежан?**

I. Жалбени поступак

26. **Које главне мере су предузете за успостављање жалбених поступака? Ко успоставља шему жалбеног поступка (нпр. само пружалац универзалне услуге, пружалац универзалне услуге и други пружаоци поштанских услуга, итд.)?**

J. Национални регулаторни орган

27. **Да ли је установљен национални регулаторни орган у сектору поштанских услуга? Ако јесте, да ли је то тело независно? У којој мери је оно независно од пружалаца универзалних услуга? На који начин и у којој мери се обезбеђује његова оперативна независност?**

28. **Молимо доставите податке о организацији надлежног тела, укључујући број запослених. Да ли планирате јачање људских ресурса (у смислу пуног радног времена) који се баве поштанским услугама доступним овом телу?**

29. **Да ли национални регулаторни орган има одговорности сличне онима које прописују правне тековине ЕУ за европске националне регулаторне органе у области поштанских услуга ?**

30. **Какви су поступци именовања и мандат руководиоца националног регулаторног органа? Која овлашћења има национални регулаторни орган?**

31. **Да ли постоји више регулаторних органа који се баве различитим аспектима поштанских услуга, нпр. посебним регулаторним питањима, тарифним режимима и ценама, тржишном конкуренцијом, итд?**

IV. УЗАЈАМНО ПРИЗНАВАЊЕ СТРУЧНИХ КВАЛИФИКАЦИЈА

А. Обука

32. **Колико траје и који је садржај (наставни план и програм) оспособљавања за професију и/или обављање професије лекара, медицинске сестре за општу здравствену негу, стоматолога, бабице, ветеринара-хирурга, фармацеута и архитекте, ако се узму у обзир захтеви утврђени за наведене професије у Наслову III Поглавља 3 (чланови 24, 25, 28, 31, 34, 35, 38, 40, 44 и 46) Директиве 2005/36/ЕЗ о признавању стручних квалификација?**

33. **Да ли су стоматолошка и медицинска професија две правно различите професије? Молимо да образложите детаљно.**

34. **Да ли професија бабице постоји као посебна професија, правно различита од професија медицинских сестара и доктора? Молимо да образложите детаљно.**

В. Бављење професијом/ професионалном делатношћу

35. **Које професије/професионалне делатности су регулисане вашим законодавством (видети дефиницију регулисаних занимања у члану 3(1)(а) Директиве 2005/36/ЕЗ? Који је оквир подручја професионалног деловања?**

36. **Постоји ли нека разлика у вашем законодавству између признавања стручних и академских квалификација?**

37. **Какви су ваши планови за усклађивање вашег националног законодавства са европским Директивама о пружању адвокатских услуга (Директиве 77/249/ЕЕЗ и 98/5/ЕЗ)?**

38. **Какви су ваши планови за усклађивање вашег националног законодавства са ЕУ Директивом о пословним заступницима (Директива 86/653/ЕЕЗ)?**

39. **Какви су ваши планови за усклађивање вашег националног законодавства са европским Директивама о токсичним производима (Директиве 74/556/ЕЕЗ и 74/557/ЕЕЗ)?**

40. **Који органи врше надзор над регулисаним занимањима: стручни, министарства (наведите која), други органи?**

С. Управне структуре

41. **Молимо опишите управне структуре и поступке за признавање страних стручних квалификација у вашој држави.**

42. **У којој мери је могуће спровести административне процедуре електронским путем?**

Поглавље 4: Слободно кретање капитала

Земље чланице морају уклонити, уз неке изузетке, сва ограничења кретања капитала и унутар ЕУ и између земаља чланица и осталих земаља. Правне тековине су засноване на Уговору о функционисању Европске уније, посебно члановима 63-66. Дефиниција различитих типова кретања капитала ослања се на Анекс 1 Директиве 88/361/ЕЕЗ. Релевантна судска пракса Европског суда правде као и Саопштења Комисије 97/С220/06 и 2005/С293/02 пружа додатна тумачења горе наведених чланова.

Правне тековине подразумевају и правила која се односе на плаћања. Директива 2007/64/ЕЗ о услугама плаћања на унутрашњем тржишту (PSD) законска је основа за стварање једног ширег европског тржишта за плаћање. PSD успоставља модеран и свеобухватан сет закона примењивих на све услуге националних и прекограничних плаћања у Европској унији. Циљ је да прекогранична плаћања постану лака, ефикасна и сигурна као „национална“ унутар земаља чланица, док се истовремено побољшавају права на коришћење корисника услуга плаћања. PSD такође настоји да побољша конкуренцију отварањем тржишта плаћања ка новим учесницима, тако подстичући већу ефикасност и смањење трошкова. Истовремено, Директива пружа неопходну законску платформу за јединствену зону за плаћање у еврима (SEPA).

Уредба (ЕЗ) број 924/2009 о прекограничном плаћању у ЕУ елиминише разлике у наплатама за прекогранична и национална плаћања у еврима у износу и до 50.000 евра. То се примењује на сва електронска плаћања (преносе кредита, директних дуговних салда, плаћања посредством дебитних и кредитних картица и подизања готовине на банкоматима. То гарантује да ће га то, када потрошач врши прекогранично електронско плаћање у еврима, коштати исто као када врши одговарајуће плаћање у еврима у његовој земљи чланици.

Директива 2000/46/ЕЗ о оснивању, обављању и пруденцијалном надзору пословања институција електронског пословања омогућава коришћење електронског новца унутар ЕУ и утврђује правила која се односе на операције институција електронског новца. Институције електронског новца су трећа категорија пружаоца платних услуга, ван кредитних институција (банака) и исплатних институција (креираних од стране ПСД-а). Овај закон је недавно био детаљно преиспитан и престаће да важи до 30. априла 2011, када ревидирана Директива о електронском новцу 2009/110/ЕЗ ступи на снагу.

Директива 2005/60/ЕЗ[5] (која укида Директиву 91/308/ЕЕЗ, која је измењена Директивом 2001/97/ЕЗ захтева од ентитета који подлежу Директиви да примењују процену клијента и да пријаве сумњиве трансакције, као и да предузму релевантне мере подршке као што је вођење евиденције, обука и утврђивање унутрашњих процедура. Кључни захтев за борбу против финансијског криминала је стварање делотворних административних капацитета и капацитета за спровођење закона, укључујући сарадњу између надзорних органа, органа реда и закона и тужилаштава. Нова директива се изједначава и превазилази 40 релевантних препорука о прању новца и девет посебних препорука о финансирању тероризма, Радне групе за финансијске акције против прања новца (FATF). Правне тековине у овој области такође укључују Директиву Комисије

---

[5] Директива 2005/60/ЕС Европског Парламента и Савета од 26. октобра 2005. о превенцији коришћења финансијског система у сврху прања новца и финансирања тероризма.

2006/70/ЕЗ,[6] Уредбу (ЕЗ) 1889/2005,[7] Уредбу (ЕЗ) 1781/2006[8] као и две конвенције Савета Европе (СЕ) (CETS 141 и 198 [9]) и ЕУ законодавство о сарадњи полиције и правосуђа (укључујући Заједничку акцију 98/699/ПУП од 3. децембра 1998, Оквирну одлуку Савета 2001/500/ПУП и протокол од 30. новембра 2000. који проширују надлежност Европола на прање новца). Поред тога, Одлука Савета 200/642/ПУП од 17. октобра 2000. успоставља начине и механизме сарадње између Финансијских обавештајних јединица (FIU јединица) и држава чланица.
Уговор о стабилизацији и придруживању је већ поставио посебне обавезе у областима које покрива ово поглавље. Приликом одговарања на питања која следе, молимо вас да наводите тренутни статус увођења ових обавеза.

I. КРЕТАЊЕ КАПИТАЛА И ПЛАЋАЊА

На основу табеле у прилогу, молимо прикажите стање за сваку врсту капиталне трансакције (да ли је трансакција либерализована, да ли постоје услови везани за либерализацију, поступак одобравања, примењиви домаћи прописи, итд.).

1. **Какви су планови и временски рокови за потпуну либерализацију средњорочног и дугорочног кретања капитала? Молимо вас да направите разлику између већ усвојених одлука, мера које се планирају и условних мера.**
2. **Опишите кључне карактеристике важећег закона о девизном пословању.**
3. **Молимо да дате коментар о стратегији за либерализацију краткорочног кретања капитала. На који начин је та стратегија повезана са осталим економским процесима? У којој мери је усклађена са циљевима других политика, посебно са девизним курсом? С обзиром на искуство у другим државама, да ли је већа вероватноћа да ће доћи до претераних прилива него до почетних одлива? Који инструменти су доступни за управљање приливима?**
4. **У погледу конвертибилности текућих плаћања, наше схватање је да Србија још није прихватила статус ММФ члана VIII. У овом контексту, да ли Србија може да достави информације о томе која су преостала техничка питања?**
5. **Какве су обавезе државе у вези са обвезницама издатим за плаћање замрзнутих девизних депозита: Главница/камата?. Која је тржишна вредност ових обвезница (у процентима)? За шта се ове обвезнице могу користити?**
6. **Који је допринос директних страних инвестиција за развој привреде? Колики је износ прилива од директних страних инвестиција (на годишњем нивоу,**

---

[6] Директива Комисије 2006/70/ЕС од 1. августа 2006. која је поставила мере за примену Директиве 2005/60/ЕЗ Европског Парламента и Савета у вези са дефиницијом „политички изложене особе“ и техничким критеријумима за упрошћене процедуре провере клијената и за изузеће по основу финансијске активности која се спроводи повремено или на веома ограниченим основама

[7] Уредба (ЕЗ) бр 1889/2005 Европског парламента и Савета од 26. октобра 2005. о контролама готовине која улази или излази из ЕУ.

[8] Уредба (ЕЗ) бр 1781/2006 Европског Парламента и Савета од 15. новембра 2006. о информацијама о платиоцу у вези са трансферима средстава.

[9] Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфисковању прихода од криминала (такозвана Стразбуршка конвенција; CETS 141); Конвенција Савета Европе о прању, тражењу, заплени и конфисковању прихода од криминала и о финансирању тероризма (Варшавска конвенција; CETS 198).

кумулативно и *per capita*) протеклих година? Из којих су земаља потицале инвестиције и у које секторе су углавном усмераване? Колики је био удео *brown-field* улагања (нпр. у контексту приватизације) а колики у *green-field* инвестиције?

7. **Молимо вас да дате коментар у вези са приватизацијом предузећа у државном власништву у прошлости као и оних предвиђених у будућности. Који су сектори укључени? Да ли Влада задржава нека посебна права /нпр. „посебне акције“, заступљеност у управним одборима, право вета на важне одлуке) у приватизованим привредним друштвима? Колико је преосталих акција у државном власништву у приватизованим привредним друштвима? Ко/која институција је надлежна за управљање истим? Како је држава заступљена у привредним друштвима у којима поседује акције? Да ли постоји стратегија или акциони план за управљање државним капиталом?**

8. **Да ли је било значајнијег прилива капитала осим директних страних инвестиција (портфолио инвестиције и остало)? Ако јесте, да ли је то стварало проблеме у вођењу монетарне политике или политике девизног курса? Како су решавани такви проблеми? Ако до таквих прилива још није дошло, како надлежни органи предвиђају управљање утицајем тих прилива? *(видите економско поглавље и поглавље 20 – политика о предузећима и индустрији)***

9. **Да ли је финансијски систем довољно развијен да би се носио са већом слободом кретања капитала? Какве су импликације за финансијски надзор? Да ли постоји јасно раздвајање надлежности између органа који су задужени за финансијски надзор? Молимо вас да доставите детаље о томе.**

10. **Да ли значајнији прилив капитала пружа могућност за стабилније отварање капиталног рачуна, одобравањем резидентима да инвестирају у иностранству? У том контексту, која се инвестициона правила примењују на институционалне инвеститоре (нпр. пензиони фондови) у вези са улагањем у стране хартије од вредности?**

11. **Молимо вас да детаљно објасните природу и обим ограничења за стицање непокретности за странце (т.ј. физичких и правних лица из ЕУ и трећих земаља) у вашој земљи.**

12. **Молимо вас да изложите области које је потребно размотрити у вези са планирањем могуће либерализације инвестирања усмерених у непокретности у вашој земљи, правећи разлику, уколико је прикладно, између пољопривредних, шумских, индустријских, стамбених (градског, сеоског, приобалног) и безбедносних области. У том контексту, који је напредак остварен на успостављању земљишних књига?**

13. **Да ли постоје инвестициони споразуми са трећим земљама који омогућавају приступ инвестицијама пре оснивања привредних друштава? Са којим земљама су закључени споразуми о инвестирању? Молимо вас да доставите релевантне информације о датумима ратификације, првобитном трајању споразума, процедурама аутоматског обнављања и периодима током којих важе стечена права? Да ли такви споразуми садрже клаузулу о организацији за регионалну економску интеграцију? Који су сектори обично искључени (нпр. ваздухопловство, поморски саобраћај, рибарство, аудиовизуелна индустрија, итд) из таквих споразума? *(види поглавље 30 – економски односи са иностранством)***

II. СИСТЕМИ ПЛАЋАЊА

14. Која су општа правила која уређују безготовинско плаћање у Србији?

15. Који се општи услови примењују за прекогранична плаћања између Србије и других земаља нарочито држава чланица ЕУ? Да ли се они разликују од услова у вези са националним плаћањима? Ако се разликују, опишите главне разлике.

16. Да ли су банке једине овлашћене институције које врше трансакције плаћања? Ако нису, које друге институције су овлашћене да их врше? Објасните процес и захтеве које је потребно испунити да би институција ван банкарског система добила одобрење, ако је примењиво.

17. Да ли су информације о условима којима подлеже коришћење платних услуга потпуно транспарентне и лако доступне корисницима тих услуга? Да ли се од финансијских институција захтева да обавештавају своје клијенте о овим условима? Ако се захтева, детаљно опишите информације које морају да доставе финансијске институције.

18. Да ли се од финансијских институција захтева да доставе својим клијентима информације (a) пре, (b) одмах након трансакције плаћања (било за појединачне трансакције или за трансакције обухваћене оквирним уговором)? Ако се захтева, опишите информације које морају да доставе финансијске институције.

19. Да ли постоје било каква посебна правила у вези са наплатом услуга плаћања? Да ли су она регулисана на неки начин? Ако јесу, молимо вас да их опишете.

20. Која су правила у вези са одобравањем трансакција плаћања? Да ли постоје било каква посебна правила у вези са одговорношћу за неовлашћено вршење трансакција плаћања? Да ли постоје правила у вези са опозивом платних налога? Молимо вас да их опишете.

21. Која су правила у случају неизвршеног плаћања или извршења плаћања које се разликује од инструкција које је дао клијент? Да ли постоје различита правила за национална и прекогранична плаћања? Да ли је предвиђена накнада за клијента?

22. Да ли постоје временска ограничења и датуми валуте за извршење трансакција плаћања? Ако постоје, молимо вас да их опишете (за националне и прекограничне трансакције). Да ли постоји накнада кориснику платних услуга ако се прекорачи временско ограничење, датум вредности или крајњи рок који је договорен са клијентом?

23. Да ли постоји систем жалби који је успостављен за решавање спорова између клијената и пружалаца платних услуга? Ако постоји, објасните систем. Да ли су именовани надлежни органи који воде рачуна о поступању у складу са законима плаћања и који решавају жалбе? Ако постоје, објасните њихове надлежности.

24. Да ли постоји процедура за вансудско поравнање спорова? Ако постоје, објасните их.

III. БОРБА ПРОТИВ ПРАЊА НОВЦА

25. У вези са усклађивањем са Директивом 2005/60/ЕЗ од 26 октобра 2005 о спречавању коришћења финансијског система ради прања новца и финансирања тероризма, молимо да одговорите на следеће:

a) На који је начин прање новца/финансирање тероризма инкриминисано, које кривичне радње су обухваћене законом и како се дефинише прање новца/финансирање тероризма?

b) Које су институције и професије обухваћене вашим законодавством и на које се делатности оно односи?

c) На који начин и који надлежни орган проверава интегритет установа и професија наведених под тачком

d) Када/у којим ситуацијама је потребно извршити идентификацију клијената и крајњих корисника и која средства идентификације су прихваћена? Наведите све посебне мере за отварање рачуна или обављање трансакција без личног присуства;

e) Наведите да ли су штедне књижице власника или други инструменти власника допуштени у вашој земљи?

f) Када и о чему су институције и професије наведене под тачком b) обавезне да извештавају вашу FIU (финансијску обавештајну јединицу) у вези са прањем новца/финансирањем тероризма? Да ли су надзорни или други надлежни органи такође обавезни да о томе извештавају ФОЈ? Да ли је забрањено да институције које су у обавези да достављају извештај да дојаве клијентима да је одређена информација пријављена или ће бити пријављена FIU?

g) Да ли се од институција и професија наведених у тачки b) захтева да воде евиденцију? Наведите садржај те обавезе (која документа, период задржавања, итд.);

h) Да ли су институције и професије наведене у тачки b) обавезне да примењују интерне процедуре и спроводе обуку запослених у вези са прањем новца/финансирањем тероризма? Наведите мере;

i) Наведите да ли се над институцијама и професијама наведеним у тачки b) врши надзор у вези са испуњавањем обавеза поменутих у тачкама c) до h) и у којој мери?

j) На који су начин надлежни органи обавезни да дају повратне информације институцијама и професијама наведеним у тачки b) (посебне/од случаја до случаја повратне информације, уопштене повратне информације, остало)?

k) Које казне постоје за кршење ваше регулативе у области спречавања прања новца/финансирања тероризма?

26. Молимо вас да подробно објасните начин рада FIU, надзорних органа и органа за спровођење закона с обзиром на, *између осталог,* расположиве ресурсе (особље и буџет), оперативна овлашћења, независности, међународну/унутрашњу сарадњу између надлежних органа и постигнуте резултате у вези са примљеним извештајима о сумњивим трансакцијама, истрагама надзора (укључујући откривене прекршаје, изречене санкције),

налозима за замрзавање/заплену, конфискацију и покренуте кривичне поступке/подигнуте оптужнице/пресуде.

27. **Наведите у којој мери сте спровели 40 препорука за спречавање прања новца Радне групе за финансијске акције против прања новца (FATF (Financial Action Task Force)) , и њених 9 посебних препорука о финансирању тероризма.**

28. **Да ли постоји пропис о спречавању коришћења финансијских система у сврхе прања новца/финансирања тероризма? Опишите његове главне елементе.**

Србија
Споразуми који се примењују на кретања капитала
Ситуација на (месец) 2010.

Тип трансакције	Референца законодавства	Опис садашњег режима
I. ДИРЕКТНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ [10]		
А. Директне инвестиције нерезидената на националној територији		
Б. Директне инвестиције резидената у иностранству		

[10] 1) Оснивање и проширење огранака или нових предузећа која припадају искључиво лицу које обезбеђује капитал, и припајање у потпуности постојећих предузећа.
2) Учешће у новим или постојећим предузећима у новим или постојећим предузећима са изгледом за успостављање или одржавање трајних економских веза.
3) Дугорочни кредити ради успостављања или одржавања трајних економских веза.
4) Поновно инвестирање профита ради одржавања трајних економских веза.

II. ИНВЕСТИЦИЈЕ У НЕПОКРЕТНОСТИ (које нису укључене под I)		
А. Инвестиције нерезидената у непокретности на националној територији		
Б. Инвестиције резидената у непокретности у иностранству		

III. ПРОМЕТ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ КОЈИМА СЕ УОБИЧАЈЕНО ТРГУЈЕ НА ТРЖИШТУ КАПИТАЛА (није укључено под I, IV и V) [11]		
А. Трансакције у хартијама од вредности на тржишту капитала		
1. Аквизиција нерезидената домаћих хартија од вредности којима се тргује на берзи		
2. Аквизиција резидената страних хартија од вредности којима се тргује на берзи		
3. Аквизиција нерезидената домаћих хартија од вредности којима се не тргује на берзи		
4. Аквизиција резидената страних хартија од вредности којима се не тргује на берзи		
Б. Пријем хартија од вредности на тржиште капитала		
1. Пријем домаћих хартија од вредности на страно тржиште капитала		

[11] a) Акције и остале хартије од вредности које учествују на тржишту.

b) Обвезнице

2. Пријем домаћих хартија од вредности на страно тржиште капитала		

IV ПРОМЕТ ЈЕДИНИЦАМА КОЛЕКТИВНИХ ИНВЕСТИЦИЈА ПРЕДУЗЕЋА [12]		
А. Трансакције јединицама колективних инвестиција предузећа		
1. Аквизиција нерезидената јединица националних предузећа којима се тргује на берзи		
2. Аквизиција резидената јединица страних предузећа којима се тргује на берзи		
3. Аквизиција нерезидената јединица националних предузећа којима се не тргује на берзи		
4. Аквизиција резидената јединица страних предузећа којима се не тргује на берзи		

[12] a) Јединице предузећа за колективне инвестиције у хартијама од вредности којима се обично тргује на тржишту капитала (акције, остале акције које носе право на учешће у расподели профита и обвезнице). b) Јединице предузећа за колективне инвестиције у хартијама од вредности или инструменти којима се обично тргује на тржишту новца. c) Јединице предузећа за колективне инвестиције у остала средства.

Б. Пријем јединица колективних инвестиција предузећа на тржиште капитала		
1. Пријем јединица националних колективних инвестиција предузећа на страно тржиште капитала		
2. Пријем јединица страних колективних инвестиција предузећа на домаће тржиште капитала		

V ПРОМЕТ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ И ДРУГИХ ИНСТРУМЕНАТА КОЈИМА СЕ ОБИЧНО ТРГУЈЕ НА ТРЖИШТУ НОВЦА		
А. Трансакције у хартијама од вредности и другим инструментима на тржишту новца		
1. Аквизиција нерезидената хартија од вредности и инструмената на домаћем тржишту новца		
2. Аквизиција резидената хартија од вредности и инструмената на страном тржишту новца		

Б. Пријем хартија од вредности и другим инструментима на тржиште новца		
1. Пријем домаћих хартија од вредности и инструмената на страно тржиште новца		
2. Пријем домаћих хартија од вредности и инструмената на страно тржиште новца		

VI ПРОМЕТ НА ТЕКУЋИМ И ДЕПОЗИТНИМ РАЧУНИМА КОД ФИНАНСИЈСКИХ ИНСТИТУЦИЈА		
А. Промет који се врши на рачунима нерезидената у домаћим финансијским институцијама		
Б. Промет који се врши на рачунима резидената у страним финансијским институцијама		

VII КРЕДИТИ У ВЕЗИ СА КОМЕРЦИЈАЛНИМ ТРАНСАКЦИЈАМА ИЛИ СА ПРУЖАЊЕМ УСЛУГА У КОЈИМА УЧЕСТВУЈЕ РЕЗИДЕНТ		
А. Кредити које нерезиденти одобравају резидентима		
1. Краткорочни (мање од једне године)		
2. Средњорочни (од једне до пет година)		
3. Дугорочни (од пет и више година)		
Б. Кредити које резиденти одобравају нерезидентима		
1. Краткорочни (мање од једне године)		
2. Средњорочни (од једне до пет година)		
3. Дугорочни (од пет и више година)		

VIII. ФИНАНСИЈСКИ ЗАЈМОВИ И КРЕДИТИ		
А. Зајмови и кредити које нерезиденти одобравају резидентима		
1. Краткорочни (мање од једне године)		
2. Средњерочни (од једне до пет година)		
3. Дугорочни (од пет и више година)		
Б. Зајмови и кредити које резиденти одобравају нерезидентима		
1. Краткорочни (мање од једне године)		
2. Средњорочни (од једне до пет година)		
3. Дугорочни (од пет и више година)		

IX. ЈЕМСТВА, ДРУГЕ ГАРАНЦИЈЕ И ПРАВА ЗАЛОГЕ		
А. Које нерезиденти одобравају резидентима		
Б. Које резиденти одобравају нерезидентима		
X. ТРАНСФЕРИ ПРИЛИКОМ ВРШЕЊА УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ		
А. Премије и исплате у вези животног осигурања		
1. Уговори који се закључују између домаћих друштава за животно осигурање и нерезидената		
2. Уговори који се закључују између страних друштава за животно осигурање и резидената		

Б. Премије и исплате у вези кредитног осигурања		
1. Уговори који се закључују између домаћих друштава за осигурање кредита и нерезидената		
2. Уговори који се закључују између страних друштава за осигурање кредита и резидената		
С. Остали трансфери капитала у вези са уговорима о осигурању		

XI КРЕТАЊА ЛИЧНОГ КАПИТАЛА		
A. Зајмови		
Б. Поклони и дотације		
C. Мирази		
D. Наслеђа и завештања		
E. Поравнање дугова имиграната у претходној земљи боравка		
F. Трансфери средстава које су стекли резиденти, у случају емиграције, у време настањивања или током њиховог боравка у иностранству		
G. Трансфери, уштеђевине имиграната, током периода њиховог боравка у претходној земљи боравка		

XII. ФИЗИЧКИ УВОЗ И ИЗВОЗ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА		
А. Хартије од вредности		
Б. Средства плаћања свих врста		
XIII. ОСТАЛА КРЕТАЊА КАПИТАЛА		
А. Трошкови у случају смрти		
Б. Одштете (у случајевима када се исте могу сматрати капиталом)		
С. Рефундирања у случају отказивања уговора и рефундирања неактивираних плаћања (где се иста могу сматрати капиталом)		
D. Ауторски хонорари: Патенти, пројекти, заштитни знаци, итд.		
Е. Трансфер новчаних средстава за обезбеђивање услуга (није укључено под VI)		

F. Разно		

ОБЈАШЊЕЊА

У сврхе ове номенклатуре следећи изрази имају значења која су им додељена редом:

Директне инвестиције

Инвестиције свих врста физичких лица или комерцијалних, индустријских или финансијских предузећа, које служе за успостављање или одржавање трајних и директних веза између лица које обезбеђује капитал и предузетника или предузећа коме се капитал ставља на располагање како би извршио привредну делатност. Овај концепт стога мора да се разуме у најширем смислу. Предузећа поменута под номенклатуром I-1 укључују правно независна предузећа подружнице (у пуном власништву) и огранке.

У случају предузећа поменутих под номенклатуром I-2, која имају статус привредних друштава ограничених акцијама, постоји учешће у смислу директних инвестиција, где блок акција у власништву физичког лица другог предузећа или било ког власника омогућава деоничару, путем одредби националног закона у вези са привредним друштвима ограниченим деоницама или на други начин, да ефективно учествује у управљању привредним друштвом или у контроли над истим. Дугорочни зајмови за учешће, поменути под номенклатуром I-3, означавају зајмове на периоде дуже од пет година који су креирани у сврху успостављања или одржавања трајних економских веза. Главни примери који се могу цитирати су зајмови које привредна друштва одобравају својим подружницама или привредним друштвима у којима имају удео и зајмови повезани са споразумом о подели профита. Зајмови које одобравају финансијске институције у циљу успостављања или одржавања трајних економских веза су такође укључени у овај наслов.

Инвестиције у непокретности

Куповине зграда и земљишта и изградња зграда од стране физичких лица ради добити или личне користи. Ова категорија такође укључује права уживања, заједничко право употребе пролаза и право на градњу.

Увођење на берзу или на признато новчано тржиште

Приступ, у складу са посебном процедуром, за хартије од вредности и друге преносиве вредносне папире у пословању, било да се контролишу званично или незванично, на званично признатој берзи или на званично признатом сегменту новчаног тржишта.

Хартије од вредности којима се послује на берзи (котиране или некотиране)

Хартије од вредности у пословању у којима се контролишу прописима, цене по којима су званично објављене, било од стране званичних берзи (котиране хартије од вредности) или од стране других тела у вези са берзом – нпр. удружење банака (некотиране хартије од вредности).

Емисија хартија од вредности и других преносивих вредносних папира

Продаја путем јавне понуде.

Пласман хартија од вредности и других преносивих вредносних папира

Директна продаја хартија од вредности од стране емитента или од стране конзорцијума којима је емитент дао налог за продају истих, када хартије нису на јавној понуди.

Домаће или стране хартије од вредности и други вредносни папири

Хартије од вредности према земљи у којој емитент има своје главно седиште пословања. Аквизиција од стране резидената домаћих хартија од вредности и других вредносних папира издатих на страном тржишту рангира се као аквизиција страних хартија од вредности. Акције и друге хартије од вредности са правом учешћа, укључујући право на упис за нове емисије акција и обвезница. Преносиве хартије од вредности са роком доспећа од две или више година од емитента за које су камата и услови отплате главнице и плаћања камате одређени у време емисије.

Колективне инвестиције предузећа

Предузећа:

– чији је циљ колективна инвестиција у преносиве хартије од вредности или друга капитална средства која прикупљају и која послују по принципу ширења ризика, и

- чије се јединице, откупљују или исплаћују, на захтев власника, по правним, уговорним или законским условима, директно или индиректно, из средстава предузећа. Радња коју предузима предузеће за заједничка улагања како би осигурало да се берзанска вредност његових јединица знатно не разликује од нето вредности имовине сматраће се еквивалентом таквог откупа или исплате. Таква друштва могу бити основана у складу са законом, тј. у складу са уговорним правом (као заједнички фондови којима управљају друштва за управљање) или законом о трустовима (као отворени инвестициони фондови) или у складу са статутом (као инвестиционе компаније). За потребе ове номенклатуре, „заједнички фондови“ укључују и отворене инвестиционе фондове.

Хартије од вредности и други вредносни папири којима се обично послује на тржишту новца

Благајнички записи и остали преносиви записи, сертификати о депозиту, банкарски акцепти, комерцијални записи и остали вредносни папири.

Кредити у вези са комерцијалним трансакцијама или обезбеђењем услуга

Уговорни трговински кредити (аванси или плаћања на рате у вези са радовима у току или на налог и услови одложеног плаћања, без обзира да ли укључује регистрацију трговачких меница) и њихово финансирање кредитима обезбеђених од стране кредитних институција. Ова категорија такође укључује факторинг.

Финансијски зајмови и кредити

Финансирање сваке врсте које одобрава финансијска институција укључујући финансирање у вези са комерцијалним трансакцијама или обезбеђењем услуга у којима не учествују резиденти.

Ова категорија такође укључује хипотекарне зајмове, потрошачке кредите и финансијски лизинг, као и помоћне погодности и друге које укључују издавање меница.

Резиденти или нерезиденти

Физичка и правна лица према дефиницијама које су дате у уредбама за контролу размене на снази у свакој од земаља чланица.

Приходи од ликвидације (инвестиција, хартија од вредности, итд.)

Приходи од продаје укључујући свако повећање вредности капитала, износа отплате, прихода од извршних пресуда, итд.

Физичка или правна лица

Како је дефинисано националним правилима.

Финансијске институције

Банке, штедионице и институције које су специјализоване за обезбеђивање краткорочних, средњорочних и дугорочних кредита, и осигуравајућа друштва, грађевинска удружења, инвестиционе компаније и друге институције сличног карактера.

Кредитне институције

Банке, штедионице и институције које су специјализоване за обезбеђивање краткорочних, средњорочних и дугорочних кредита.

Споразуми који се примењују на кретања капитала
(Анекс уз табелу за мониторинг, одељак I.A.)
Ограничења за директне инвестиције нерезидената према законодавству за одређени сектор
Напомена: Ово је само индикативна и не толико опширна листа. Сектори који нису изричито поменути треба да се наведу у последњем реду 'друго'.

Сектор	Национално законодавство (референтни број, датум ступања на снагу)	Управни орган / надлежно министарство	Опис релевантних одредби/цитат закона (забране, дозвољене границе, овлашћења или процедуре лиценцирања….без обзира на могуће оправдање)	Коментари (нпр. могуће оправдање за ограничење у смислу придржавања права која су изнета у анексима уговора или законодавству у припреми)
Пример: Поштанске услуге	Закон о пошти, закон бр. /година, Службени лист, стр….датум ступања на снагу	Министарство….	Одељак х § у Закона о пошти предвиђа - горњу границу од х % страног учешћа, - процедуру овлашћења која укључује следеће критеријуме:…	Нацрт закона који предвиђа следеће измене….се тренутно налази на разматрању у Парламенту…
Пољопривреда				
Алкохол				
Банкарство				

Клађење (видети и коцкање, лутрију)				
Емитовање				
Мешетарство				
Производи од кафе				
Грађевинске услуге				
Енергија и производња струје				
Рибарство				
Шуме				
Коцкање (видети и лутрију)				
Хотели				

Лов				
Увезена роба и услуге (нпр. агенције)				
Осигуравајућа друштва				
Инвестиционе компаније				
Развој земљишта				
Игре на срећу				
Правне/услуге јавних бележника				
Управне компаније				
***Мас медији* (видети и штампани медији)**				
Рударство				

Наркотици				
Национална безбедност и одбрана				
Национални паркови				
Природни ресурси				
Поштанске услуге				
Штампани медији (видети и мас медије)				
Каменолом				
Услуге обезбеђења				
Берза/хартије од вредности				
Telекомуникације				

Високо образовање				
Дуван				
Саобраћај, (ваздушни, поморски, железнички и остале услуге из ове области)				
Остало (нпр. приватизована привредна друштва/посебна права)				

Поглавље 5: Јавне набавке

Правне тековине ЕУ о јавним набавкама су утемељене на општим начелима која проистичу из уговора и судске праксе Европског суда правде као што је транспарентност, равноправан третман, слободна конкуренција и недискриминација. Ова начела се примењују на све поступке јавних набавки укључујући оне који се налазе изван подручја примене директива ЕУ о јавним набавкама, на пример у погледу њихове вредности (јавна набавка испод прагова ЕУ) или предмет (уступање услуга, јавно приватно партнерство - ЈПП).

Доделу уговора о јавним набавкама (уговори о извођењу јавних радова, уговори о јавној набавци добара и услуга) координирају две посебне директиве: Директива 2004/18/ЕЗ о такозваним „традиционалним наручиоцима“ („класични сектор“) и Директива 2004/17/ЕЗ о органима и субјектима који послују у водном сектору, сектору енергетике, саобраћаја и поштанских услуга („комунални сектор“). Поред тога Директива 2009/81/ЕЗ прописује да поступке за доделу одређених уговора о извођењу радова, уговора о прибављању добара и услуга координирају наручиоци или субјекти на подручју одбране и безбедности.

Подручје примене директива је дефинисано условима наручилаца/субјеката и уговора на које се односе, праговима за примену и специфичних изузетака. У овом оквиру, прописани су посебни захтеви за гарантовање пуног поштовања општих начела током поступка набавке. Регулисане су, посебно, спецификације и уговорна документација, различити видови поступака набавке, оглашавање и транспарентност, као и вођење поступка који укључује квалитативну селекцију и доделу уговора. Посебни захтеви се примењују на конкурсе за нацрте, као и – у „класичном сектору“ – за уступања јавних радова.

Директиве такође обезбеђују оквир уведен 2004. за електронске набавке који укључује електронска средства комуникације, системе динамичне куповине и електронске аукције. Правила о предметним уговорима и о оглашавању допуњена су посебним прописима о Заједничком речнику набавки (ЗРН) и о стандардним обрасцима за објављивање.

Усаглашеност са директивама о набавкама захтева адекватан капацитет за спровођење. Посебно, потребне су одговарајуће административне структуре на централном нивоу које би обезбедиле кључне функције креирања политике, израде примарног и секундарног законодавства, обезбеђивања оперативних средстава, служби за подршку, надзора и статистичких података, као и усклађене контроле за све области које се тичу јавних набавки. Осим тога, главни наручиоци на свим нивоима морају да поседују неопходне административне капацитете којима се обезбеђује делотворно спровођење правила о набавкама.

Делотворна примена и спровођење законодавства ЕУ зависи од постојања одговарајућег административног и правосудног система. Правне тековине ЕУ о набавкама обухватају две директиве о правним средствима. Директиву 89/665/ЕЕЗ о „класичном сектору“ и Директиву 92/13/ЕЕЗ о „комуналном сектору“, недавно измењену Директивом 2007/66/ЕЗ. Директиве о правним средствима садрже захтеве за успостављање делотворног поступка ревизије против сваког поступка или нереаговања наручилаца/субјеката који могу да произведу правна дејства у тендерима на које се односе ове директиве. Поступци морају да гарантују приступ независној ревизији, која укључује овлашћења за доношење привремених мера и пресуђивања штете. Ревизорска тела морају да поседују одговарајући капацитет

који гарантује делотворност система у целини. Даље, у складу са начелом судске заштите које проистиче из уговора, доступност правних средстава се такође захтева изван поља примене директива.

Споразум о стабилизацији и придруживању већ прописује специфичне обавезе у подручјима на која се односи ово поглавље. Приликом одговора на доле наведена питања, молимо да се позовете на стање спровођења таквих обавеза.

I. Општа начела

1. **На који начин српски регулаторни оквир укључује општа начела уговора у погледу транспарентности, једнаког третмана, слободне конкуренције и недискриминације?**

II. Додела уговора о јавним набавкама

Законодавтсво

2. **Молимо да нам пружите дефиниције уговора о јавним набавкама и наручиоца/субјекта, у складу са вашим законодавством у области набавки.**
3. **Покрива ли ваше постојеће законодавство све врсте уговора (о набавци добара, услуга и радова; концесијама и јавно-приватном партнерству ЈПП)? Молимо да нам доставите листу уговора који не спадају под законодавство о набавкама.**
4. **Какве су законске одредбе којима се спречава дељење тендера да би се избегли компликованији поступци?**
5. **Молимо да наведете одговарајуће прагове утврђене у вашем законодавству и да објасните који поступак се спроводи. Да ли се сви тендери преко одређеног прага објављују пре покретања поступка? Које врсте информација, сходно вашем законодавству морају да се налазе у обавештењима о позиву на тендер?**
6. **Молимо да пружите општи опис ваших постојећих поступака набавки, концесија и ЈПП. Да ли је заинтересованим субјектима дозвољено да приступе поступку преговора? Ако јесте, под којим условима?**
7. **Молимо да наведете критеријуме квалификације који се могу користити у тендерским поступцима.**
8. **Која су правила/могућности за дефинисање техничких спецификација?**
9. **Који су критеријуми доделе који се користе у тендерским поступцима, да ли они зависе од врсте поступка који се користи? Можете ли нам доставити податке?**
10. **Да ли ваше законодавство прописује да критеријуми доделе, осим цене, морају бити у вези са предметом уговора?**
11. **Да ли ваше законодавство захтева јасно разликовање критеријума квалификације и доделе?**
12. **Да ли имате локалне, регионалне или државне планове повластица? Шта они садрже?**
13. **Да ли ваше законодавство укључује и посебан регулаторни оквир за комунални сектор, укључујући и приватна предузећа са специјалним или искључивим правима**

14. **Имате ли било какве планове за измену/интегрисање постојећег законодавства? Ако имате, молимо да наведете све релевантне податке и временске распореде?**

15. **На који начин постојеће законодавство узима у обзир аспекте корупције/сукоба интереса и сродна питања? Молимо да наведете критеријуме за изузимање у тендерским поступцима, као и да наведете да ли су они обавезни или њихово спровођење зависи од наручиоца.**

16. **У колико су случајева у последњих пет година наручиоци поништили тендер/обуставили поступак/одустали од закључивања уговора због коруптивне праксе? Да ли су на располагању статистички подаци или примери? Који су најчешћи разлози за наведене поступке?**

17. **У колико случајева су у последњих пет година државни службеници који се баве набавком указали на постојање сукоба интереса? Да ли су на располагању статистички подаци или примери?**

18. **Како Србија регулише доделу уговора о јавним набавкама на подручју одбране и безбедности?**

Институционална организација (административни капацитет)

19. **Ко је надлежан за управљање различитим аспектима политике јавних набавки (на централном и локалном нивоу)?**

20. **Који су задаци и овлашћења тог/тих тела? Молимо да доставите информације о организационој шеми и броју запослених.**

21. **Да ли би Србија могла да достави информацију о активностима које су надлежни органи спровели на пољу саветовања и обуке?**

Објављивање

22. **Где субјекти објављују обавештења о позивима на тендер? Да ли располажете електронским порталом на којем се објављују могућности за јавне набавке?**

23. **Молимо да нам пружите податке, посебно о броју и врсти објављених позива.**

III. Правна средства

24. **Молимо да дате преглед система ревизије и правних средстава у Србији укључујући и органе који одлучују по жалби. Који поступци ревизије су на располагању у случају кршења правила о јавним набавкама? Када и коме су они доступни?**

25. **Која тела су одговорна за поступке ревизије на пољу јавних набавки? Да ли су та тела административног или правосудног карактера? Да ли је осигурана њихова независност у односу на наручиоце и на који начин?**

26. **Која овлашћења су пренета на ова тела за ревизију?**

Поглавље 6: Право привредних друштава

Ово поглавље обухвата усаглашена правила у области права привредних друштава, укључујући захтеве у погледу финансијског извештавања, у циљу лакшег остваривања права пословног настањивања.
У области права привредних друштава, Прва директива о праву привредних друштава садржи заштитне мере које предвиђају обавезно обелодањивање података, ограничавање основа за ништавост обавеза које су друштва преузела, као и ограничавање основа за ништавост јавних и приватних друштава са ограниченом одговорношћу. Слично томе, Једанаеста директива о праву привредних друштава предвиђа објављивање података који се односе на огранке. Друга директива о праву привредних друштава садржи правила о оснивању јавних друштава са ограниченом одговорношћу и одржавању и промени њиховог капитала.

Трећа и Шеста директива о праву привредних друштава усаглашава национална правила за заштиту акционара и поверилаца у случају домаћих спајања и подела јавних друштава са ограниченом одговорношћу. Такозвана Десета директива о праву привредних друштава (директива о прекограничном спајању друштава са ограниченом одговорношћу) садржи правила и процедуре за олакшавање прекограничних спајања јавних и приватних друштава са ограниченом одговорношћу. Тринаеста директива о праву привредних друштава о понудама за преузимање предвиђа усаглашена правила за олакшавање прекограничног преузимања унутар ЕУ, као и унапређење транспарентности и заштиту мањинских акционара у случају таквих преузимања.

Правне тековине ЕУ такође предвиђају постојање извесних правних форми, посебно Европску привредну комору (ЕЕИГ) и Европску компанију (*Societas Europaea* или SE), док ће неки аспекти њихове унутрашње структуре и пословања остављa бити регулисани преко домаћег законодавства држава чланица. Дванаеста директива о праву привредних друштава предвиђа да државе чланице обезбеде да њихово домаће законодавство препозна једночлана друштва са ограниченом одговорношћу.

Четири препоруке Комисије односе се на принципе корпоративног управљања у вези са накнадама за директоре и накнадама у финансијским институцијама, а такође се односе и на независност одбора и директора који не обављају извршну функцију. Директива о правима акционара уводи минималне стандарде за остварење неких права акционара у друштвима која су котирана на берзи.

У области рачуноводства и ревизије, правне тековине ЕУ садрже правила и шеме за утврђивање вредности ставки у билансу стања и билансу успеха за годишње (Четврта директива о праву привредних друштава) и консолидоване (Седма директива о праву привредних друштава) финансијске извештаје јавних и приватних друштава са ограниченом одговорношћу. Ове директиве такође утврђују и захтеве у погледу ревизије, као и обелодањивање и објављивање података. Поред тога, прописи захтевају да друштва из ЕУ, чије акције су котиране на регулисаном тржишту, израђују своје консолидоване финансијске извештаје у складу са међународним рачуноводственим стандардима које је усвојила Европска комисија. Државе чланице могу проширити примену тих међународних рачуноводствених стандарда на годишње финансијске извештаје друштава котираних на берзи и на финансијске извештаје друштава чије акције нису котиране на берзи. Коначно, Директива о законом прописаној ревизији

ставља тачку на саморегулацију у области рачуноводства и предвиђа оснивање независног јавног система за надзор у области рачуноводства. Ова директива усаглашава правила, укључујући, између осталог одобрење и регистрацију ревизора, спољну контролу квалитета, јавни надзор, независност ревизора и могућност примене међународних рачуноводствених стандарда. Две препоруке Комисије утврђују минималне стандарде за спољну контролу квалитета и одговорност ревизора.

I ПРАВО ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА

А. Правни оквир

Прва директива о праву привредних друштава (2009/101/ЕЗ) о координацији заштитних мера, ради заштите интереса чланица и осталих, односи се на привредна друштва у државама чланицама у смислу става 2, члана 48. Уговора, с циљем да поменуте заштитне мере буду исте.

1. **У којој мери је ваше законодавство усклађено с Првом директивом о праву привредних друштава?**
2. **Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову Директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.**
3. **Које су главне недоследности, уколико их има, између Прве директиве о праву привредних друштава и националног законодавства које транспонује ову Директиву? Који су разлози за недоследности?**
4. **Уколико нисте ускладили ваше законодавство са Директивом, да ли имате планове да то учините?**
5. **Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:**
   - **На које форме привредних друштава примењујете одредбе ове Директиве? (Члан 1.)**
   - **Молимо доставите списак документа и података који се морају обелоданити у складу са чланом 2.**
   - **Да ли постоји један или више електронских регистара привредних друштава у вашој земљи? Да ли постоји централни регистар? Ако не постоји, имате ли планове у том смислу? (Члан 2.)**
   - **Да ли друштва подносе документа и податке за регистар електронским путем? (Члан 2.)**
   - **Да ли се документа поднета у штампаном облику конвертују у електронски облик од стране регистра, у складу са чланом 3, став 3?**
   - **Да ли је садржај регистра доступан електронским путем у складу са чланом 3, став 4? Може ли свако добити увид у податке из регистра, а да не мора доказивати ваљан разлог за тај увид? Да ли постоји накнада за увид у податке из регистра?**
   - **Постоје ли било какве накнаде које се наплаћују за издавање одређених докумената (потврда, копија, преписа, овера, обавештења) који се налазе у регистру? Уколико постоје, да ли су ове накнаде ограничене на покривање административних трошкова који су настали при издавању таквих**

докумената или су оне утврђене на други начин? Каква је процедура за издавање тих докумената? (Члан 3, став 4.)

- **Како се врши објављивање докумената и података? Постоји ли Службени лист? (Члан 3, став 5.)**
- **Која правила утврђују да трећа лица могу да се ослоне да објављене податке? (Члан 3, ставови 6. и 7.)**
- **Да ли привредна друштва у вашој земљи морају да наведу у својим изјавама и наруџбеницама податке прописане чланом 5?**
- **Јесу ли прописане новчане или друге казне за привредна друштва која не доставе примерке својих годишњих финансијских извештаја регистру? Уколико јесу, колики је износ тих казни? (Члан 7.)**
- **Да ли постоје превентивне, административне или судске контроле у време оснивања привредног друштва? Да ли акт о оснивању и друга документа морају бити израђени у одређеној форми? (Члан 11.)**
- **Да ли се оснивање привредног друштва може прогласити ништавним? Ако да, под којим условима? (Чланови 12. и 13.)**

Друга директива о праву привредних друштава (77/91/ЕЕЗ) - оснивање јавних друштава са ограниченом одговорношћу, одржавање и промена њиховог капитала, и накнадне измене те Директиве (92/101/ЕЕЗ, 2006/68/ЕЗ и 2009/109/ЕЗ)

6. **У којој мери је ваше законодавство усклађено с Другом директивом о праву привредних друштава (77/91/ЕЕЗ) и накнадним изменама те Директиве (92/101/ЕЕЗ, 2006/68/ЕЗ и 2009/109/ЕЗ)?**
7. **Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.**
8. **Које су главне недоследности, уколико их има, између Друге директиве о праву привредних друштава и њених накнадних измена и националног законодавства транспонује ту Директиву? Који су разлози за те недоследности?**
9. **Уколико нисте ускладили ваше законодавство са Другом директивом о праву привредних друштава, да ли имате планове да то учините?**
10. **Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:**
    - **Да ли је прописан минимални износ капитала за привредна друштва? Ако јесте, колико износи?**
    - **Постоје ли заштитне клаузуле које штите капитал привредног друштва (нпр. правила о неновчаним доприносима, о расподелама акционарима, о куповини сопствених акција од стране привредног друштва, о пружању финансијске помоћи трећим лицима за куповину акција привредног друштва)?**
    - **Каква врста заштите се пружа акционарима у вези са одржавањем и променом нивоа капитала (нпр. могућност доношења одлука за основна питања, као што је повећање и смањење капитала, права преče куповине и једнак третман акционара из исте класе)?**

- **Која правила постоје за заштиту поверилаца?**

Трећа директива о праву привредних друштава (78/855/ЕЕЗ) у вези са спајањем јавних друштава са ограниченом одговорношћу и њене накнадне измене (2007/63/ЕЗ и 2009/109/ЕЗ)

11. У којој мери је ваше законодавство усклађено с Трећом директивом о праву привредних друштава и њеним накнадним изменама?

12. Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.

13. Које су главне недоследности, уколико их има, између Треће директиве о праву привредних друштава и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

14. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са овом директивом, да ли имате планове да то учините?

15. Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:

- **На које форме привредних друштава примењујете одредбе ове директиве? (Члан 1.)**
- **Како ваше национално законодавство дефинише „спајање уз припајање" и „спајање уз оснивање новог друштва"? (Чланови 2-4. и 30. и 31.)**
- **Да ли је прописано да друштва у процесу спајања израде нацрт уговора о спајању у писменој форми? Који је садржај нацрта уговора? (Члан 5.)**
- **Која се правила примењују на обелодањивање, процену и усвајање нацрта уговора о спајању? (Чланови 6-10.)**
- **Како ваше национално законодавство штити повериоце друштава која су у процесу спајања? (Члан 13.)**
- **Како се контролише законитост спајања у вашој земљи? (Члан 16.)**

Шеста директива о праву привредних друштава (82/891/ЕЕЗ) у вези са поделом јавних друштава са ограниченом одговорношћу и њене накнадне измене (2007/63/ЕЗ и 2009/109/ЕЗ)

16. У којој мери је ваше законодавство усклађено са Шестом директивом о праву привредних друштава и њеним накнадним изменама?

17. Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.

18. Које су главне недоследности, уколико их има, између Шесте директиве о праву привредних друштава и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

19. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са овом директивом, да ли имате планове да то учините?

20. Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:

- **Да ли ваше национално законодавство омогућава поделу привредних друштава? Уколико омогућава, на које форме привредних друштава примењујете одредбе ове директиве? (Члан 1.)**
- **Како ваше национално законодавство дефинише „поделу уз припајање" и „поделу уз оснивање новог друштва"? (Чланови 2, 21. и 24.)**
- **Да ли је прописано да друштва у процесу поделе израде нацрт уговора о подели у писменој форми? Који је садржај тог нацрта уговора? (Члан 3.)**
- **Која се правила примењују на обелодањивање, процену и усвајање нацрта уговора о подели друштва? (Чланови 4-10.)**
- **Како ваше национално законодавство штити повериоце друштава која су у процесу поделе? (Члан 12.)**
- **Како се контролише законитост поделе друштава у вашој земљи? (Члан 14.)**

Директива о прекограничном спајању друштава (2005/56/ЕЗ) – о прекограничном спајању друштава са ограниченом одговорношћу

21. Да ли сте предузели мере у циљу спровођења Директиве о прекограничном спајању друштава?

22. Уколико нисте, да ли имате планове да то учините?

Једанаеста директива о праву привредних друштава (89/666/ЕЕЗ) у вези са обавезом обелодањивања података који се односе на огранке основане у држави чланици од стране неких врста друштава, што је уређено законодавством друге државе

23. У којој је мери ваше законодавство усклађено с Једанаестом директивом о праву привредних друштава?

24. Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.

25. Које су главне недоследности, уколико их има, између Једанаесте директиве о праву привредних друштава и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

26. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са Директивом, да ли имате планове да то учините?

27. Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:

- **Молимо доставите списак докумената и података који се морају објавити када се огранак страног друштва региструје у вашој земљи (чланови 1-3.).**
- **Да ли ваше национално законодавство предвиђа превођење оснивачких аката/уговора о оснивању/статута, као и рачуноводствених докумената? Уколико предвиђа, да ли захтевате превод овлашћеног судског тумача? (Члан 4.)**
- **Да ли ваше национално законодавство предвиђа да огранци привредних друштава ван ЕУ региструју своја документа и податке у складу са члановима 7-9?**

- **Да ли огранци привредних друштава у вашој земљи морају да наведу у својим дописима и наруџбеницама податке прописане члановима 6. и 10?**

Дванаеста директива о праву привредних друштава (2009/102/ЕЗ) о једночланим приватним друштвима са ограниченом одговорношћу

28. У којој мери је ваше законодавство усклађено с Дванаестом директивом о праву привредних друштава?

29. Молимо наведите одредбе ЕУ које су унете у ваше национално законодавство и доставите табелу усклађености, уколико их има.

30. Које су главне недоследности, уколико их има, између Дванаесте директиве о праву привредних друштава и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

31. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са овом директивом, да ли имате планове да то учините?

32. У случају да национална правила омогућавају индивидуалним предузетницима да оснивају предузећа са одговорношћу до одређеног износа - уместо могућности оснивања једночланих друштава – да ли постоје адекватни инструменти заштите у националном законодавству, у складу да чланом 7?

Тринаеста директива о праву привредних друштава (2004/25/ЕЗ) која се односи на понуде за преузимање

33. У којој мери је ваше законодавство усклађено с Тринаестом директивом о понудама за преузимање (2004/25/ЕЗ)?

34. Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табеле усклађености, уколико их има.

35. Које су главне недоследности, уколико их има, између Директиве о понудама за преузимање и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

36. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са Директивом, да ли имате планове да то учините?

37. Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:

- **Како је дефинисана контрола привредног друштва у вези са обавезом достављања обавезујуће понуде? Да ли постоје други услови који активирају обавезујућу понуду?**
- **У складу са чланом 4, одељак 5. Директиве, која одступања од Директиве су предвиђена у националном законодавству, а која овлашћења за одступања су дата надзорном органу?**
- **Да ли сте чланове 9. и 11. Директиве транспоновали у ваше законодавство? Да ли примењујете правило реципроцитета из члана 12, одељак 3. Директиве?**
- **Који су прагови за откуп (члан 15.) и продају преосталих хартија од вредности (члан 16.) после понуде за преузимање?**

Директива о правима акционара (2007/36/ЕЗ) - о остваривању неких права акционара у друштвима која су котирана на берзи

38. У којој мери је ваше законодавство усклађено с Директивом о правима акционара (2007/36/ЕЗ)?

39. Молимо наведите ваше национално законодавство које транспонује ову директиву и доставите табелу усклађености, уколико их има.

40. Које су главне недоследности, уколико их има, између Директиве о правима акционара и националног законодавства које транспонује ову директиву? Који су разлози за те недоследности?

41. Уколико нисте ускладили ваше законодавство са овом директивом, да ли имате планове да то учините?

42. Молимо да наведете конкретне детаље спровођења следећих ставки:

- **Минимални рок за обавештавање од 21 дан за већину скупштина акционара, што се може скратити на 14 дана, на којима акционари могу гласати електронским путем а скупштина акционара је сагласна са скраћеним роком за сазивање;**
- **Сазивање скупштине акционара путем интернета, као и објављивање докумената на интернету за разматрање на скупштини акционара најмање 21 дан пре одржавања скупштине;**
- **Укидање забране трговања акцијама у периоду сазивања скупштине акционара и увођење рока за евидентирање акционара у свим државама чланицама, који не може бити дужи од 30 дана пре одржавања скупштине акционара;**
- **Укидање препрека електронском учешћу на скупштинама акционара, укључујући електронско гласање;**
- **Право да се постави питање и обавеза друштва да одговори на питања;**
- **Укидање постојећих ограничења у вези са подобношћу лица која делују као заступници и укидање прекомерних формалних захтева за именовање заступника**

Уредбе Савета (2157/2001/ЕЗ) о статуту Европске компаније и Директива 2001/86/ЕК која допуњује статут Европске компаније у вези са укључењем запослених

43. Да ли сте већ предузели мере у циљу спровођења прописа и Директиве о Европској компанији у вашој земљи?

44. Молимо наведите које опције из оквира прописа о Европској компанији планирате да примените на регистровану канцеларију Европске компаније на територији ваше земље.

Уредба Савета (2137/85/ЕЕЗ) о Европској привредној комори (ЕЕИГ)

45. Да ли сте већ предузели мере у циљу спровођења прописа о ЕЕИГ у вашој земљи?

46. Молимо наведите које опције из оквира прописа о ЕЕИГ планирате да примените на ЕЕИГ уписане у регистрима у вашој земљи.

Препоруке Комисије С(2009) 3177, које употпуњавају Препоруке 2004/913/ЕЗ и 2005/162/ЕЗ у вези са режимом накнада за директоре друштава чије акције се котирају на берзи

Препоруке Комисије С(2009) 3159 о политикама накнада у финансијском сектору

Препоруке Комисије о улози директора који не обављају извршну функцију или надзорних директора у друштвима чије акције се котирају на берзи и о пододборима (надзорног) одбора

Препоруке Комисије (2004/913/ЕЗ), које подстичу адекватан режим накнада за директоре друштава чије акције се котирају на берзи

47. Да ли сте предузели или планирате да предузмете кораке у промовисању примене четири Препоруке Комисије наведене у претходном тексту?

48. Имате ли већ, или планирате ли да уведете, Кодекс корпоративног управљања? На чему је он заснован (нпр. на стандардима ОЕЦД-а)? Колико је обавезујуће поштовање тог кодекса (нпр. добровољно; предвиђено је поштовање или објаснити) и како се то поштовање надгледа?

В. Административни капацитет

49. Које министарство (или министарства) је одговорно за право привредних друштава у Србији? Колика је величина одељења (једног или више) које се бави овим питањем?

50. Које врсте привредних друштава постоје према закону ваше земље? Који је укупан број друштава по свакој од тих категорија?

51. Које је просечно време од подношења захтева за регистрацију до стварне регистрације привредног друштва? Колики је број тренутно регистрованих привредних друштава и привредних друштава регистрованих у последње две године? Колико тренутно има запослених у Агенцији за привредне регистре? Да ли имате планове за повећање броја запослених? Када то очекујете?

52. Молимо наведите административну или судску власт која је одговорна за оснивање привредних друштава.

53. Постоји ли механизам који функционише а који омогућава координацију и сарадњу са регистрима из других држава чланица (нпр. у случајевима прекограничних припајања привредних друштава)? Молимо да објасните.

II КОРПОРАТИВНО РАЧУНОВОДСТВО И РЕВИЗИЈА

А. Рачуноводство

54. Које правне инструменте имате у области рачуноводства? Постоје ли службена упутства или препоруке тела надлежног за утврђивање норми?

55. На која се привредна друштва примењују општи прописи? Постоје ли посебни прописи за друштва с ограниченом одговорношћу? Постоје ли изузеци за мала и средња предузећа?

56. Јесу ли консолидовани финансијски извештаји (финансијски извештаји група привредних друштава) као и финансијски извештаји појединачних привредних друштава прописани законом? Уколико јесу, да ли је нека група

привредних друштава (нпр. према величини или правном облику) изузета од обавезе састављања консолидованих финансијских извјештаја и да ли сви консолидовани финансијски извештаји морају бити израђени у складу са међународним стандардима финансијског извештавања (МСФИ)? Који стандарди МСФИ се примењују? Који рачуноводствени стандарди се примењују за лица која не примењују МСФИ?

57. Које су санкције предвиђене за непоштовање стандарда финансијског извештавања?

58. Да ли планирате увођење реформи правних инструмената у области рачуноводства? Уколико је одговор потврдан, који је њихов садржај и кад се планира њихово усвајање?

59. Узимају ли се тим реформама у обзир Четврта директива (78/660) и/или Седма директива (83/349)?

60. Јесу ли тим реформама узете у обзир Директиве Савета 86/635/ЕЕЗ (финансијски извештаји банака) и 91/674/ЕЕЗ (финансијски извјештаји осигуравајућих друштава)?

61. Да ли је у тим реформама узет у обзир пропис о Међународним рачуноводственим стандардима (МРС) 1606/2002?

В. Ревизори

62. Које правне инструменте имате у области ревизије? Да ли је предвиђена ревизија годишњих или консолидованих финансијских извештаја? Уколико јесте, која ревизија годишњих и консолидованих финансијских извештаја се сматра „законском ревизијом“?

63. Поштује ли ревизија у вашој земљи принципе и услове наведене у Осмој директиви о праву привредних друштава и у Препорукама Комисије од 6. маја 2008. године (спољна контрола квалитета рада ревизора и ревизорских фирми које врше ревизију лица од јавног интереса OJ L 120. од 7.5.2008.) и од 5. јуна 2008. године (ограничење грађанске одговорности ревизора и ревизорских фирми, OJ L 162. од 21.7.2008.)?

64. Које услове морају задовољити ревизори за добијање дозволе за рад (образовне квалификације, стручна компетентност, обука, искуство, етичка правила)? Да ли су ревизори и ревизорске фирме уписани у јавни регистар? Уколико јесу, колико је ревизора и ревизорских фирми регистровано закључно са 2009. годином (односно у последњој години за коју су доступни поуздани подаци; молимо наведите која је то година)?

65. Да ли постоји јавни надзор за ревизоре? Уколико постоји, да ли је тај јавни надзор независан од ревизорске индустрије и да ли је дефинисан тако да узима у обзир одредбе Осме директиве (2006/43/ЕЗ)? Која је надлежност наведеног јавног надзора?

66. Да ли постоји спољна контрола квалитета за ревизоре? Уколико постоји, да ли је спољна контрола квалитета објективна, независна од ревизорске индустрије и да ли је уређена тако да узима у обзир одредбе Осме директиве (2006/43/ЕЗ), као и принципе и услове наведене у Препорукама Комисије од 6.

маја 2008. године (спољна контрола квалитета ревизора и ревизорских фирми које врше ревизију лица од јавног интереса Службени лист L 120. од 7.5.2008.)?

67. Да ли постоји систем за истраживање и кажњавање у циљу откривања, исправљања и спречавања неадекватног вршења ревизије? Уколико постоји, које врсте казнених мера се примењују на незаконит рад ревизора?

Поглавље 7: Право интелектуалне својине

Правне тековине ЕУ у пољу права интелектуалне својине предвиђају усаглашена правила заштите ауторских и сродних права, права индустријске својине и садрже одредбе које се тичу примене правила грађанског поступка.

У пољу ауторских и сродних права, циљеви Директиве о усаглашавању одређених аспеката ауторских и сродних права у информационом друштву (2001/29/ЕЗ) су усклађивање законодавства у области ауторских и сродних права како би оно одражавало технолошки развој, као и преношење у право Европске уније основних интернационалних обавеза које произилазе из два уговора релевантна за ауторско и сродна права, а који су усвојени у оквиру Светске организације за интелектуалну својину (СОИС). Директива 93/83/ЕЕЗ има за циљ олакшање прекограничне трансмисије аудиовизуелних програма, посебно емитовања путем сателита и кабловске ретрансмисије. Циљ Директиве о праву препродаје у корист аутора оригиналног уметничког дела (2001/84/ЕЗ) је омогућавање равнотеже између економске ситуације аутора графика и пластичних уметничких дела, са једне стране, и других стваралаца који примају накнаду по основу узастопног коришћења својих дела, са друге стране. Заштита топографија полупроводника је усаглашена Директивом 87/54/ЕЗ. Директива 96/9/ЕЗ о правној заштити база података креира ново *sui generis* право за ствараоце база података, ради заштите њиховог улагања. Директива 2006/116/ЕЗ (кодификована верзија оригиналне Директиве 93/98/ЕЕЗ) усаглашава услове заштите ауторских и сродних права за сваку врсту дела и свако сродно право у оквиру држава чланица Европске уније. Директива 2006/115/ЕЗ (кодификована верзија оригиналне Директиве 92/100/ЕЕЗ) усаглашава одредбе које се тичу права изнајмљивања и позајмљивања, као и одређених сродних права. Директива 2009/24/ЕЗ (кодификована верзија оригиналне Директиве 91/250/ЕЕЗ) усаглашава законодавства држава чланица која се тичу заштите компјутерских програма.

У пољу права индустријске својине, правне тековине ЕУ постављају усаглашена правила правне заштите жигова и дизајна, као и делимично усаглашен режим за патенте. Ово друго се тиче приступања Европској конвенцији о патентима, посебних одредби о биотехнолошким изумима, Сертификата за додатну заштиту за медицинске производе и производе за заштиту биља, као и обавезних лиценци. На основу правних тековина ЕУ такође се успостављају и комунитарни жиг и комунитарни систем дизајна.

Директива 2004/48/ЕЗ о спровођењу права интелектуалне и индустријске својине, као што су ауторско и сродна права, жигови, дизајн или патенти, захтева од свих држава чланица да примене делотворне, одвраћајуће и сразмерне грађанске мере и казне против оних који су укључени у кривотворење и пиратерију и на тај начин створе једнаке услове пословања за носиоце права у Европској унији. Управа Царина има битну улогу у спречавању уласка у Европску унију производа којима се крше ауторско право или право индустријске својине.

Споразумом о стабилизацији и придруживању су већ постављене одређене обавезе у области покривеној овим поглављем. При одговарању на доле наведена питања, молимо наведите тренутно стање у спровођењу појединих обавеза.

А. Ауторско и сродна права

1. **Да ли је у вашој држави предвиђена заштита полупроводника? Ако јесте, да ли сматрате да је та заштита у складу са Директивом 87/54/ЕЕЗ?**

2. **Да ли у вашој држави постоје права изнајмљивања, права позајмљивања и одредбе о одређеним са њима повезаним правима која су садржана у Директиви 2006/115/ЕЗ (кодификована верзија оригиналне Директиве 92/100/ЕЕЗ)?**

   а) Ако ДА, молимо да дате потпуни опис и основну садржину вашег законодавства. Да ли је у вашем законодавству посебно предвиђено право на праведну накнаду за изнајмљивање, када је аутор или извођач пренео или доделио своје право изнајмљивања које се тиче фонограма или оригиналне копије филма фонограму или филмском продуценту? Да ли је у вашем законодавству предвиђено да барем аутори добију праведну надокнаду за јавно позајмљивање? Да ли се предвиђа одступање од искључивог јавног позајмљивања и ако да, да ли је то у складу са Директивом? Да ли је у вашем законодавству предвиђено да корисник плати јединствену правичну надокнаду релевантним извођачима или фонограмским продуцентима сваки пут када се фонограм објављен у комерцијалне сврхе користи за емитовање бежичним путем или ради било каквог јавног обавештавања?

   b) Ако НЕ, да ли планирате да усвојите законске акте о заштити права изнајмљивања, позајмљивања и сродним правима? Молимо наведите појединости и датуме.

3. **Да ли је трајање (рок) заштите ауторских и сродних права у вашој земљи усклађен са Директивом 2006/116/ЕЗ (кодификована верзија Директиве 93/98/ЕЕЗ)? Ако НЕ, како и када намеравате ускладити ваше законодавство са Директивом?**

4. **Да ли ваше ауторско право предвиђа правну заштиту компјутерских програма?**

   а) Ако ДА, да ли је та заштита у потпуности усклађена с Директивом 2009/24/ЕЗ и 2006/116/ЕЗ (кодификована верзија оригиналне Директиве 91/250/ЕЗ), укључујући и одредбе ове Директиве о ауторству, ограниченим радњама, изузецима од ограничених радњи, декомпилацији и посебним мерама заштите?

   b) Ако НЕ, да ли планирате да усвојите законодавство у овој области? Молимо наведите појединости и датуме.

5. **Да ли ваше ауторско право предвиђа правну заштиту база података?**

   а) Ако ДА, да ли је у потпуности усклађена са Директивом 96/9/ЕЗ, укључујући и одредбе о обиму заштите, заштиту у оквиру ауторског права и sui generis заштиту?

   b) Ако НЕ, да ли сте предвиђате усвајање законодавства о правној заштити база података (укључујући и sui generis заштиту)? Молимо наведите појединости и датуме.

6. **Да ли је у вашем законодавству о ауторском праву предвиђена правна заштита ауторског права и сродних права у складу са Директивом 2001/29/ЕЗ?**

7. **Ако ДА, да ли је у потпуности усклађена с наведеним искључивим правима аутора и носилаца одређених сродних права? Да ли је у вашем законодавству посебно предвиђено право стављања радова на располагање јавности, и право стављања на располагање јавности других предмета? Да ли је предвиђен обавезан изузетак за „привремене копије“ (члан 5.1)? Да ли су предвиђени други изузеци? Ако јесу, молимо да их наведете. Да ли је у вашој држави обезбеђен систем правичне надокнаде за носиоце права у следеће сврхе: репрографија, копије направљене од стране физичких лица за приватну употребу, копије емисија друштвених институција снимљених у некомерцијалне сврхе? Да ли ваше законодавство обезбеђује правну заштиту технолошких мера и податке о управљању правима? Које казне и мере предвиђа ваше законодавство у погледу кршења права и обавеза прописаних Директивом 2001/29/ЕЗ?**

8. **Прописује ли ваше ауторско право препродаје у корист аутора оригиналног уметничког дела?**

   а) Ако ДА, да ли је у потпуности у складу са Директивом 2001/84/ЕЗ?

   b) Ако НЕ, планирате ли да усвојите законске акте у овој области? Молимо наведите појединости и датуме.

9. **Да ли се ваша држава придржава два уговора СОИС из 1996. године (Уговор о ауторском праву и Уговор о извођењима и фонограмима)? Које је друге међународне уговоре и споразуме релевантне за ауторско и сродна права ваша држава потписала?**

10. **Прописује ли ваше ауторско право заштиту права емитовања путем сателита?**

    а) Ако ДА, сматрате ли да је то у складу с одредбама Директиве 93/83/ЕЕЗ, посебно у погледу начела стицања права емитовања у складу са условима из ове Директиве? Да ли имате дефиницију јавног обавештавања сателитским путем?

    b) Ако НЕ, да ли планирате да усвојите законске акте у овој области? Молимо наведите појединости и датуме.

11. **Прописује ли ваше ауторско право заштиту кабловске ретрансмисије?**

    а) Ако ДА, сматрате ли да је то у складу са одредбама Директиве 93/83/ЕЕЗ, посебно у вези са следећим принципима: принцип обавезног заједничког управљања наплатом проширен на не-чланове друштва за наплату; принцип добре вере у преговорима о кабловској ретрансмисији и принцип посредовања?

    b) Ако НЕ, да ли планирате да усвојите законске акте у овој области? Молимо наведите појединости и датуме.

12. **Какви су административни капацитети Србије у овој области?**

В. Право индустријске својине

Патенти

13. **Молимо да доставите информације о приступању ваше земље Европској организацији за патенте.**

14. Који су ваши планови везани за потпуно усклађивање са правним тековинама ЕУ о индустријској својини, у пољу патената? Које одредбе намеравате да измените у постојећем законодавству у овом пољу, и до када?

15. Да ли сте у вашој држави већ прилагодили законодавство како би било усклађено са садржајем Директиве 98/44/ЕЗ Европског парламента и Савета од 6. јула 1998. године о правној заштити биотехнолошких изума?

16. Да ли у вашој земљи постоје сертификати за додатну заштиту за медицинске и/или производе за заштиту биља?

a) Ако ДА, од када?

b) Ако НЕ, молимо наведите када намеравате да уведете такве сертификате.

17. Да ли имате правила којима се уређује издавање обавезних лиценци (Уредба (ЕЗ) број 816/2006 Европског парламента и Савета од 17. маја 2006. године о обавезном лиценцирању патената везаних за производњу фармацеутских производа за извоз у земље са проблемима јавног здравља према Доха декларацији/Споразум о трговинским аспектима права интелектуалне својине (*TRIPS*) и јавно здравље)?

18. Колики је административни капацитет Србије у овој области (испитивачи патената итд.), и који су будући планови? Колико је пријава за патент Србија примила на годишњем нивоу у последње 3 године, и колико је патената одобрено?

Жигови

19. Који су ваши планови везани за потпуно усклађивање са правним тековинама ЕУ о индустријској својини, у пољу жигова? Које одредбе намеравате да измените у постојећем законодавству у овом пољу, и до када?

20. Да ли сте у вашој држави већ прилагодили законодавство у области жигова како би било усклађено са садржајем Директиве 2008/95/ЕЗ Европског парламента и Савета од 22. октобра 2008. године о усклађивању правних прописа који се односе на жигове (кодификована верзија)?

a) Ако ДА, да ли је закон сада у потпуности усклађен или су потребна даља усклађивања; ако су потребна, која и до када их планирате усвојити?

b) Ако НЕ, наведите планирани датум до ког ће ваша држава извршити одговарајуће измене.

21. Да ли постоје посебне одредбе које се тичу заштите жигова са репутацијом/добро познатих робних марки?

22. Колики је административни капацитет Србије у овој области (испитивачи жигова итд.), и који су будући планови? Колико је пријава за жиг Србија примила на годишњем нивоу у последње 3 године, и колико жигова је регистровано?

Модели и дизајни

23. Који су ваши планови везани за потпуно усклађивање са правним тековинама ЕУ о индустријској својини, у пољу дизајна? Које одредбе намеравате да измените у постојећем законодавству у овом пољу, и до када?

24. Да ли сте у вашој држави већ изменили законодавство како би се ускладило са садржајем Директиве 98/71/ЕЗ Европског парламента и Савета од 13. октобра 1998. године о правној заштити дизајна?

a) Ако ДА, да ли је закон сада у потпуности усклађен или су потребна даља усклађивања; ако су потребна, која и до када их планирате да их усвојите?

b) Ако НЕ, наведите планирани датум до ког ће ваша држава извршити одговарајуће измене.

25. Да ли већ постоје (или планирате да усвојите) одредбе које се тичу заштите нерегистрованог дизајна?

26. Да ли су критеријуми за регистрацију дизајна у складу са јавном политиком или моралним принципима?

27. Може ли дизајн заштићен у оквиру права на регистровани дизајн такође бити заштићен у оквиру ауторског права?

28. Колики је административни капацитет Србије у овој области (испитивачи дизајна итд.), и какви су планови за то у будућности? Колико је пријава за дизајн Србија примила на годишњем нивоу у последње 3 године, и колико је дизајна регистровано?

С. Примена

29. Које области интелектуалне, индустријске и комерцијалне својине можете идентификовати као оне које захтевају значајне даље измене/прилагођавања како би се у потпуности ускладиле са Прелазним споразумом и Споразумом о стабилизацији и придруживању, као и са правним тековинама ЕУ, и из којих разлога?

30. Планира ли ваша држава да у следећих пет година приступи некој међународној конвенцији повезаној са интелектуалном, индустријском или комерцијалном својином, а да још није чланица? Ако да, наведите којој конвенцији/конвенцијама и када.

31. Постоје ли у вашој држави специјализовани судови или трибунали који се баве решавањем случајева повреда интелектуалне или индустријске и комерцијалне својине? Колико је таквих случајева било предмет судских пресуда у периоду од 2008. до 2010. године?

32. Да ли је у вашој држави предвиђен посебан гранични режим којим се спречава увоз, извоз и транзит фалсификованих и пиратских производа? Молимо објасните на који начин се обезбеђује превенција увоза фалсификованих производа.

33. Који је тачан број фалсификованих производа (молимо наведите поткатегорије) и предмета ауторског права које су државна царина и полицијске снаге евидентирали/запленили у последње 3 године (представљено на годишњем нивоу)?

34. Који се систем исцрпљивања права интелектуалне, индустријске и комерцијалне својине примењује у вашој држави? Посебно, примењује ли се систем националног или међународног исцрпљивања жигова? Да ли се у вашој

држави примењује систем националног или међународног исцрпљивања права дистрибуције (ауторско и сродна права)?

35. Да ли у вашој држави постоји делотворан систем примене права интелектуалне својине (укључујући ауторско и сродна права као и право индустријске својине) за борбу против пиратерије и кривотворења?

a) Ако ДА, да ли је у потпуности усклађен са Директивом 2004/48/ЕЗ о примени права интелектуалне својине?

b) У којим случајевима је могуће применити привремене мере и мере предострожности?

c) Да ли су повреде права интелектуалне својине (укључујући ауторско и сродна права као и право индустријске својине) покривене одредбама кривичног права?

d) Какве су могућности да носилац права добије накнаду штете од странке која нарушава то право?

e) Да ли су повреде права интелектуалне својине покривене одредбама управног закона? Да ли постојећи правни оквир на прави начин решава проблем повреда права интелектуалне својине путем Интернета? Да ли су ове повреде покривене посебним правним одредбама (грађанског, управног или кривичног права)?

f) Да ли судске власти имају могућност да нареде уништење фалсификованих или пиратских производа? Да ли Србија гарантује правовремено уништавање ових производа? Молимо доставите примере у протекле три године. Ко покрива трошкове уништавања?

g) Да ли административна тела и тела надлежна за оперативну примену располажу са довољно особља и да ли је то особље довољно обучено? Молимо опишите капацитет надлежних институција у обезбеђењу заштите права интелектуалне својине, број кадрова и буџет. Колико је просечно трајање и просечни трошкови судског поступка за основне типове повреда (патенти, жигови, ауторско право итд.)? Молимо наведите и податке о новчаним казнама и казнама за кривична дела по области интелектуалне својине на годишњем нивоу.

h) Молимо опишите механизме сарадње и координације који постоје између релевантних тела (укључујући тржишну инспекцију, завод за интелектуалну својину, полицију, царину, итд.), као и сарадњу са носиоцима права. Који канали комуникације и механизми сарадње постоје и како функционишу у пракси? Који су планови за побољшање капацитета примене? Да ли постоје посебне јединице за решавање проблема интернет пиратерије?

i) Да ли тела за примену могу да делују против повреда интелектуалне својине по службеној дужности?

j) Ако НЕ, које мере, поступке и правна средства ваша држава планира да усвоји како би успоставила ефикасан систем за борбу против пиратерије и кривотворења?

36. Да ли је успостављена стратегија (укључујући и свест потрошача) која би подржала примену права интелектуалне својине/борбу против кривотворења и

пиратерије? Да ли постоји свеобухватна процена основних карактеристика и значаја повреда интелектуалне својине у Србији (основна права која се крше, економски утицај, национална производња насупрот увозу/транзиту, итд.)? Које мере спроводе државни органи како би осигурали да јавност (и потрошачи и продавци) разуме важност поштовања права интелектуалне својине? Да ли постоји политика којом се развија међуиндустријски кодекс понашања ради примене права интелектуалне својине у Србији?

Поглавље 8: Политика конкуренције

Правне тековине конкуренције обухватају борбу против монопола и политике контроле државне помоћи. Оне обухватају правила и процедуре за борбу против анти-конкурентског понашања компанија (ограничавајући споразуми између предузећа и злоупотреба доминантне позиције), правила и процедуре за испитивање спајања предузећа и за спречавање одобравања државне помоћи која нарушава конкуренцију на унутрашњем тржишту. У начелу, правила конкуренције се директно примењују у целој Унији и државе чланице морају у потпуности да сарађују са Комисијом у циљу њиховог спровођења. Правне тековине конкуренције засноване су на члану 37 (Државни монополи привредног карактера), члановима 101-105 (Правила која се примењују на предузећа), члану 106 (Јавна предузећа и предузећа са посебним или искључивим правима) и члановима 107-109 (Правила примењива на државну помоћ) Уговора о функционисању Европске уније *(TFEU)*.

Правне тековине у овом поглављу су у великој мери повезане са обавезама које проистичу из Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима који је тренутно на снази и из Споразума о стабилизацији и придруживању закључених између Европске уније и Србије.

У области борбе против монопола национални органи који се баве конкуренцијом морају блиско сарађивати са Комисијом по питању процедура Европске уније о конкуренцији. Почев од 1. маја 2004. године сви национални органи који се баве конкуренцијом овлашћени су да примењују одредбе Уговора како би спречили нарушавање или ограничавање конкуренције. Национални судови такође могу директно да примењују правила о борби против монопола како би заштитили индивидуална права поверена грађанима на основу Уговора.

У области државне помоћи само Европска комисија може донети одлуку о томе да ли је помоћ коју је држава чланица одобрила компатибилна са заједничким тржиштем.

Термин либерализација се односи на Протокол бр. 27[1] у коме је наведено да унутрашње тржиште дефинисано у складу са чланом 3 Уговора о функционисању ЕУ обухвата систем који онемогућава нарушавање конкуренције. С тим у вези постоји посебан систем за надзор у случају јавних предузећа и предузећа којима државе чланице одобравају посебна или искључива права. У погледу либерализације посебних сектора позивамо се на посебна поглавља о преговорима везаним за релевантни сектор.

Обавезе у овој области, укључујући државну помоћ која ограничава конкурентност и утиче на трговину међу уговорним странама већ су утврђене Прелазним споразумом и Споразумом о стабилизацији и придруживању утолико уколико могу утицати на трговину између ЕУ и ваше државе. Праксе супротне Уговору се процењују на основу правила ЕУ. Приликом одговарања на доле постављена питања и када је то примењиво, молимо вас да се позовете на обавезе сходно Прелазном споразуму и Споразуму о стабилизацији и придруживању.

Важно је утврдити усклађеност регулативе која уређује конкуренцију ваше државе и капацитет њеног спровођења са суштинским параметрима система ЕУ наведеним у наставку. Од вас се очекује да обезбедите примерак релевантних

законодавних текстова (на радном језику ЕУ). Када будете одговарали на посебна питања у наставку, молимо вас да их детаљније образложите.

I. БОРБА ПРОТИВ МОНОПОЛА УКЉУЧУЈУЋИ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ

A. Област примене

1. **У погледу области примене, да ли закон о конкуренцији обухвата:**

   a) све економске секторе;

   b) јавна и приватна предузећа?

2. **Да ли закон обухвата робе и услуге?**
3. **Да ли су законом обухваћени принципи из члана 106(2) Уговора о функционисању ЕУ?**

B. Рестриктивни споразуми

4. **Да ли закон обухвата споразуме, одлуке удружења предузећа и усаглашене праксе?**
5. **Да ли закон садржи општу забрану рестриктивних споразума?**
6. **Да ли закон уређује ништавост рестриктивних споразума, односно да ли су такви споразуми судски неутуживи?**
7. **Да ли закон предвиђа изузетке од забране рестриктивних споразума или на који начин су изузеци предвиђени?**
8. **Да ли закон предвиђа могућност успостављања групних изузећа (на основу принципа ЕУ)?**
9. **Да ли услови за изузећа од забране рестриктивних споразума (појединачних и групних) одговарају онима из члана 101(3) Уговора о функционисању ЕУ?**

C. Злоупотреба доминантног положаја

10. **Да ли закон садржи општу забрану злоупотребе доминантног положаја?**
11. **Да ли закон садржи могућност изузећа или олакшавајуће околности злоупотребе?**

D. Концентрације

12. **Да ли дефиниција концентрација обухвата успостављање контроле (укључујући *de jure* и *de facto* контролу) и заједничке подухвате?**
13. **Да ли закон предвиђа претходну пријаву концентрације?**
14. **Који су критеријуми за пријаву (нпр. укупни промет)?**
15. **Да ли пријава има одложно дејство?**
16. **Који су критеријуми забране (нпр. „SIEC” *(Significant Impediment of Effective Competition)* - успостављање или јачање доминантног положаја)? Да ли постоји изузеће из разлога јавног интереса, како би се узео у обзир посебан национални интерес?**
17. **Да ли постоје одредбе о деконцентрацији или правним лековима?**

Е. Општи поступци

18. **Молимо вас да опишете надлежно тело за спровођење Закона о заштити конкуренције, укључујући информације о запосленима (организациона структура, број запослених, и др.).**
19. **Која истражна овлашћења Закон предвиђа за тело надлежно за заштиту конкуренције? Како се она могу упоредити са овлашћењима утврђеним Уредбом 1/2003/ЕЗ?**
20. **Која овлашћења за изрицање казни закон предвиђа у случајевима кршења (проценат промета)?**
21. **Да ли закон предвиђа привремене мере?**
22. **Да ли закон предвиђа рокове застарелости?**
23. **Да ли закон садржи одредбе о заштити пословне и службене тајне?**
24. **Да ли закон предвиђа истраге у одређеним секторима?**
25. **Да ли закон предвиђа право на саслушање, укључујући и право на увид у документацију?**
26. **Да ли закон утврђује права трећих страна?**
27. **Да ли закон предвиђа судску контролу?**
28. **Да ли закон предвиђа објављивање активности које предузима орган надлежан за контролу конкуренције?**
29. **Да ли закон предвиђа могућност накнаде штете приватним лицима у случајевима кршења правила о конкуренцији?**
30. **Молимо вас да обезбедите информације о евиденцији спровођења закона од стране тела надлежног за спровођење Закона о заштити конкуренције (ажурирани списак случајева, примери скорашњих одлука, списак процењених озбиљних повреда конкуренције, резултати постигнути у току претходне 2 године и сл.).**

II. ДРЖАВНА ПОМОЋ

31. **Који кораци су предузети и/или ће бити предузети како би се успоставио законодавни оквир за контролу државне помоћи у вашој земљи? Који су саставни делови овог оквира (Закон о контроли државне помоћи, подзаконски акти и директно позивање на правне тековине ЕУ)?**
32. **Која је дефиниција државне помоћи сходно законодавству које уређује питање државне помоћи? Која је процедура за процену државне помоћи?**
33. **Какво је стање у вези са постојећим мерама државне помоћи? Молимо вас да опишете тренутни систем државне помоћи у односу на класификације ЕУ.**
34. **Које је тело надлежно за надзор и контролу државне помоћи, анализу ефеката државне помоћи на конкуренцију и успостављање важећег пописа који се заснива на моделу ЕУ? У којој мери је то тело независно од органа који су надлежни за доделу државне помоћи?**

35. Које су надлежности тела задуженог за контролу државне помоћи које сте пристали да уведете сходно Прелазном споразуму и Споразуму о стабилизацији и придруживању? Молимо вас да обухватите следећа питања:

a) У којој мери су одлуке тог тела о државној помоћи обавезујуће за све стране?

b) Да ли то тело може тражити повраћај незаконито исплаћене државне помоћи?

c) Да ли може предузимати мере по службеној дужности?

d) Да ли то тело такође може да контролише постојећу државну помоћ?

36. Да ли постоји важећи систем који предвиђа претходну пријаву и клаузулу о мировању доделе државне помоћи?

37. Да ли постоји систем који предвиђа могућност жалби трећих страна?

38. Да ли мере фискалне помоћи као и мере помоћи осетљивим секторима (нпр. сектор производње челика, синтетичких влакана) подлежу свеобухватној контроли државне помоћи?

39. Молимо вас да пружите информације о програму помоћи (релевантни сектори, неопходни услови за доделу помоћи) или појединачним мерама помоћи (корисници, услови, износи, облик помоћи) који су намењени реалном сектору (не укључујући финансијски сектор) као директна последица економске кризе.

40. Молимо вас да пружите детаљне информације (корисници, износи, облици помоћи) о мерама државне помоћи финансијском сектору у 2008. години.

41. Да ли је методологија састављања пописа државне помоћи усклађена са извештајем ЕУ о државној помоћи?

III. ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈА

A. Општи аспекти

42. Да ли је ваше законодавство у области конкуренције потпуно примењиво на јавна предузећа и предузећа са посебним или искључивим правима сходно члану 106 Уговора о функционисању ЕУ?

43. Којим су јавним или приватним предузећима одобрена искључива или посебна права?

44. Који је предмет, подручје примене и трајање релевантних искључивих и посебних права?

45. На основу које процедуре су одобрена искључива и посебна права?

46. Како се оправдава одобравање искључивих права?

47. Да ли привредна друштва која уживају искључива и посебна права имају обавезу испуњавања задатака од општег економског интереса? Ако имају, молимо вас да их наведете.

48. Да ли су регулаторне и пословне функције поверене међусобно независним телима? Молимо вас да образложите.

49. Који државни монополи постоје?

B. Секторски аспекти

Аспекти посебних сектора обрађени су у релевантним поглављима.

Поглавље 9: Финансијске услуге

Правне тековине ЕУ обухваћене у овом поглављу обухватају правила за добијање дозволе, рад и надзор финансијских институција и регулисаних тржишта. Финансијске институције обухваћене Правним тековинама ЕУ могу да послују на територији ЕУ у складу са принципима „Јединственог пасоша" и „Контроле матичне државе" успостављањем огранака или пружањем прекограничних услуга. Правне тековине ЕУ обухватају три главна подручја на која се ова начела односе: банкарске услуге, инвестиционе услуге и услуге осигурања.

У области банака и финансијских конгломерата, Правне тековине ЕУ утврђују захтеве у погледу одобравања, пословања и пруденцијалног надзора кредитних институција, као и захтеве у погледу обрачуна адекватности капитала који се односе на кредитне институције и инвестициона друштва. Заједно, Кодификована банкарска директива и Директива адекватности капитала спроводе нови оквир захтева у погледу капитала који се заснива на Базел II споразуму који је развила Базелска комисија за надзор банака *(BCBS)*. Директиве теже да омогуће доследну примену широм Уније новог међународног оквира и замене старе захтеве у погледу капитала за покриће кредитног ризика низом обухватнијих приступа базираних на анализи ризика до различитих категорија ризика тако да банке могу одабрати одговарајуће приступе.

Правне тековине ЕУ у овом сектору такође утврђују правила у вези са додатним надзором финансијских конгломерата и прихватањем, вршењем и пруденцијалним надзором пословања институција за електронски новац. Од кредитних институција се захтева да прихвате званично признат систем осигурања депозита, којим се мора обезбедити минимална заштита од €50,000 по депоненту и за који је начелно договорено да се сума повећа на €100.000 до краја 2010. године. Правне тековине ЕУ утврђују правила у односу на годишње и консолидоване финансијске извештаје банака и других финансијских институција.Оне такође усклађују одређене одредбе у вези са реорганизацијом и ликвидацијом кредитних институција које имају филијале у више од једној држави чланици. Директива донета 2007. године уређује одобрења надзорног органа у вези са спајањима и аквизицијама у финансијском сектору.

У области осигурања и пензија, неколико директива утврђују правила која се односе на одобравање, пословање и надзор над привредним друштвима за животно и неживотно осигурање. Одређене одредбе постоје у сектору неживотног саосигурања, помоћи туристима, кредитног осигурања и осигурање трошкова правне заштите. Правне тековине ЕУ утврђују правила за додатни надзор осигуравајућих група. Поред тога, правне тековине ЕУ успостављају надзор реосигуравача од стране надлежних органа у њиховој „матичној држави", захваљујући којем могу да раде на простору ЕУ. Ова директива доприноси јачању међународне финансијске стабилности, питању које скреће пажњу на главним међународним форумима. Она такође успоставља регулаторни оквир који се односи на специјализоване реосигураваче.

Директива о посредовању у осигурању успоставља правни оквир за почетак и спровођење активности у осигурању и посредовања у осигурању између физичких и правних лица на простору ЕУ. У области осигурања моторних возила, неколико директива усклађују захтеве у вези са осигурањем од грађанске одговорности која се тиче моторних возила, са циљем да олакшају слободно кретање робе и људи, а

посебно да укину граничне контроле осигурања моторних возила. Директивом 2003/41/ЕЗ утврђују се активности и надзор институција за пензијско осигурање. Правне тековине ЕУ утврђују правила о годишњим извештајима и консолидованим финансијским извештајима осигуравајућих друштава. Оне такође усклађују одређене одредбе у вези са реорганизацијом и ликвидацијом осигуравајућих друштава са филијалама у више од једне државе чланице.

Значајан и скорији развој испољава се у Директиви Солвентност II (Solvency II Directive), коју су недавно усвојили Европски парламент и Савет, а која ће бити имплементирана до 31. октобра 2012. године. Ова директива уводи нови систем солвентности за осигуравајућа друштва, који је проактиван и базиран на анализи ризика, као и нови нове поставке надзора не само за појединачна осигуравајућа друштва, већ и за осигуравајуће групе. Даљи важан и недавни развој тиче се усвајања кодификоване Директиве о осигурању моторних возила.

У вези са инфраструктуром финансијског тржишта, директива о аранжманима финансијских колатерала има за циљ да умањи и усклади формалне захтеве и поступке за стварање и ступање на снагу средстава обезбеђења широм ЕУ, док Директива о коначности поравнања има за циљ да умањи системски ризик у вези са инсолвентношћу учесника у плаћању и системима за поравнање хартија од вредности.

У области тржишта хартија од вредности и инвестиционих услуга, Директива о тржиштима финансијских инструмената (*MiFID)* и њене мере за спровођење постављају свеобухватни регулаторни режим који покрива одобравање, рад и надзор инвестиционих друштава и регулисаних тржишта. Директива о проспекту и њене мере за спровођење учвршћују заштиту инвеститора гарантујући да им сви проспекти, гдегод у ЕУ да су издати, пружају јасне и детаљне информације које су им потребне да би донели одлуке о улагању. Правне тековине ЕУ такође прописују минималне захтеве транспарентности за котирана привредна друштва који се тичу периодичних и текућих информација. Директива о злоупотреби тржишта и њене мере за спровођење постављају уједначен и исцрпан административни режим за забрану и кривично гоњење у вези са инсајдерским трговањем и манипулацијом на тржишту. Правне тековине ЕУ такође захтевају да државе чланице омогуће најмање једну званично признату компензациону схему улагања у висини до € 20,000. Прописи о инвестиционим фондовима *(UCITS)(*постављају заједничка основна правила за одобравање, надзор структуру и активности инвестиционих фондова како би се олакшала прекогранична дистрибуција јединица фондова у ЕУ и обезбедила адекватна заштита инвеститора. Прерађена UCITS директива из 2009. године уводи одредбе о спајањима фондова и структурама главног и периферних фондова *(„master-feeder“)*. Она замењује поједностављени проспект информацијама о главном инвеститору, побољшава поступак обавештавања и ојачава надзорни кооперативни механизам. Рок за транспозицију је 30. јун 2011. године.

Што се тиче надзора, тренутно постоје три одбора на нивоу ЕУ у сектору финансијских услуга, са саветодавним овлашћењима, Одбор европских банкарских супервизора (ЦЕБС), Одбор европских надзорника осигурања и добровољних пензија *(CEIOPS)* и Одбор европских регулатора хартија од вредности (С*ESR*). Комисија је предложила да трансформише ова три одбора у европске институције, уз сразмерно повећање овлашћења на координирање рада националних супервизора, арбитражу између националних супервизора у

надзорним колегијумима у случају неслагања по питањима надзора у вези са прекограничним финансијским институцијама, на предузимање корака у усклађивању националних регулаторних правила и кретању ка заједничком европском правилнику и директном надзору одређених пан-европских институција које су регулисане на нивоу ЕУ, као што су Агенције за кредитни рејтинг.

Споразум о стабилизацији и придруживању је већ поставио одређене обавезе у областима наведеним у овом поглављу. Приликом одговарања на питања у даљем тексту, молимо наведите степен примене тих обавеза.

I. БАНКЕ И ФИНАНСИЈСКИ КОНГЛОМЕРАТИ

Општа питања

1. **Каква је тренутна ситуација у вези са правом пословног настањивања и прекограничног пружања услуга у вашој земљи за кредитна друштва из ЕУ? Који услови се примењују? Да ли постоје посебни услови у вези са отварањем филијала страних банака? У вези са отварањем стране филијале?**
2. **Да ли се са страним кредитним друштвима, након добијања дозволе, поступа у сваком погледу исто као са домаћим привредним друштвима?**

Правни оквир:

Услови за оснивање

3. **Који су основни захтеви за добијање дозволе за почетак пословања кредитних друштава (правна форма, ниво сопствених средстава, број и услови који се тичу лица која воде пословање, остало?)**

Услови за рад

4. **Да ли Србија има посебан систем за рано одређивање инсолвентности /рана интервенција/ за банке? Који су услови за примену тог режима? Која су овлашћења надлежних органа?**
5. **Које су одредбе у вези са пруденцијалним коефицијентима:**

   a) рацио солвентности;

   b) рацио ликвидности.

Наведите просечну вредност ових рација за дату област.

6. **Да ли постоји шема за осигурање депозита? Наведите њене основне елементе.**
7. **За које активности кредитно друштво има дозволу да их спроводи?**
8. **Које је рачуноводствене, пруденцијалне и статистичке информације банка у обавези да преда надзорном органу у вези са својим пословањем? Наведите њихову периодичност.**
9. **Да ли постоји одређена регулатива у вези са годишњим извештајима и консолидованим финансијским извештајима банака? Објасните главна правила која се примењују на формат биланса стања и на издавање финансијских извештаја.**

10. **Како се одређују захтеви за количином капитала? Да ли банке могу користити своје моделе при одређивању ризика и регулаторног капитала?**

11. **Да ли постоји регулатива за адекватност капитала у вези са ризицима, изузев кредитних ризика?**

12. **Да ли постоји регулатива у вези са крупним ризицима? Наведите њене основне елементе.**

13. **Да ли постоји регулатива у вези са надзором на консолидованој основи? Наведите њене основне елементе.**

14. **Да ли су регулисане институције које издају електронски новац? Ако јесу, на који начин?**

Надзорни органи

15. **Који је надлежни орган који обезбеђује лиценцу кредитној институцији и врши њен надзор? Наведите његов назив и адресу. Да ли тај надлежни орган има друге функције? Које? Да ли надзорни орган издаје годишњи извештај? Ако је тако, да ли би могао да Комисији обезбеди примерак или резиме извештаја на једном од језика ЕУ? Наведите информације о броју, важности и резултату истраге коју је спровео надзорни орган током последњих пет година. Који су ваши планови за побољшање спровођења надлежности надзорног органа током наредних 5 година?**

16. **Како се обезбеђује оперативна независност надзорног органа, у складу са међународним стандардима и кључним принципима Базелског одбора, Међународног удружења комисије за хартије од вредности *(IOSCO)* и Међународног удружења супервизора осигурања (*IAIS)?***

17. **Да ли су стручњаци запослени код надзорног органа изложени ограничењима (временским или неким другим) у вези са могућношћу да се запосле на вишим позицијама у комерцијалним банкама? Објасните.**

18. **Да ли надзорни орган има институционалну сарадњу са другим домаћим надзорним органима и са домаћим надзорним органима страних банака присутним на тржишту?**

19. **Објасните како српски надзорни органи сарађују са Европском централном банком и централним банкама других држава, пре свега са надзорним органима страних банака које су основале своја представништва у Србији?**

20. **Које су посебне мере предузете како би се побољшала процена кредитног ризика и квалитет кредитних портфолија? Да ли се спроводе међународни стандарди код признавања ненаплативих потраживања и резервисања?**

21. **Постоје ли одређене области у којима има потешкоћа у надзору банака? Који је степен независности надзорних органа и како се то променило последњих година и/или какве се промене очекују/планирају? Колико је ефикасна сарадња надзорних органа и институција?**

22. **Колико стручњака запошљава надзорни органи? Које су потребне стручне квалификације?**

23. **Која овлашћења има надзорни орган да захтева додатне периодичне информације? Да ли надзорни орган може да спроводи проверу на лицу места?**

24. На који начин надзорни орган осигурава да руководиоци и директори раде на одговарајући начин? Да ли интервенише уколико то није случај?

25. Каква су овлашћења за интервенисање надзорног органа у случају друштава са потешкоћама у раду? Под којим условима се може повући дозвола за кредитну институцију?

26. Да ли примењујете неке посебне мере за надзор финансијских конгломерата, као што је дефинисано у Директиви 2002/87/ЕС? Ако их примењујете, опишите их.

II. ОСИГУРАЊЕ И ПРОФЕСИОНАЛНЕ ПЕНЗИЈЕ

Општа питања

27. Каква је тренутна ситуација у вези са правом пословног настањивања и прекограничног пружања услуга у вашој земљи за осигуравајућа друштва из ЕУ? Који услови се примењују?

28. Да ли се са страним осигуравајућим друштвима, након добијања дозволе, поступа у сваком погледу исто као са домаћим привредним друштвима?

29. Да ли постоји правни монопол у једној или више грана осигуравајућег пословања (нпр. осигурање моторних возила, осигурање од последица несрећног случаја)?

Правни оквир

30. Наведите главне правне прописе усвојене у овој области и њихово спровођење.

Надзорни орган

31. Какви су систем и структура финансијског надзорног органа у вашој земљи? Ко врши целокупни надзор над пословањем осигуравајућег друштва, његовом солвентношћу, техничким резервама и средствима која их покривају (наведите назив и адресу)?

32. Који орган је надлежан за финансијски надзор над професионалним пензионим фондовима?

33. Која овлашћења има надзорни орган

a) да захтева неопходне додатне информације;

b) да извршава непосредне контроле;

c) да омогући да руководиоци раде на одговарајући начин;

d) у случају инсолвентности;

e) да санкционише и отклони последице кршења закона?

34. Колико актуара и службеника за вршење надзорних функција запошљава надзорни орган? Наведите број, важност и резултат истрага које је спровео

надзорни орган. Који су ваши планови за побољшање спровођења надлежности надзорног органа током наредних 5 година?

35. Који су захтеви за чување пословне тајне који се тичу чланова надзорног органа?

36. Које одредбе постоје у вези са разменом информација са надзорним органима трећих земаља?

37. Да ли надзорни орган издаје годишњи извештај? Да ли би могао да Комисији обезбеди примерак или резиме извештаја на једном од језика ЕУ? Која су овлашћења за интервенције у случају инсолвентности, злоупотреба овлашћења?

38. Како се обезбеђује оперативна независност надзорног органа, у складу са међународним стандардима и кључним принципима Међународног удружења супервизора осигурања *(IAIS)***?**

Услови за оснивање и издавање лиценце

39. Које услове морају испунити нова осигуравајућа друштва у складу са националним законодавством пре отпочињања обављања послова осигурања? Нарочито, који су захтеви у вези са:

a) претходним добијањем дозволе;

b) плановима пословања / исправности пословног плана

c) подобношћу акционара / власника;

d) ограничавањем рада на послове осигурања;

e) правном формом;

f) испитивањем потреба?

40. Која су правила у вези са изменом контроле над осигуравајућим друштвом (нпр. захтев за добијање одобрења, обавештење, стандарди које треба испунити)?

41. Која се правила примењују на посреднике у осигурању који послују у вашој земљи? Које услове они морају да испуне пре него што започну пословање (нпр. регистрација, тестирања, стручни захтеви)?

Услови за рад

42. Који су захтеви које прописује национално законодавство који се тичу претходног одобравања премија или услова осигурања за необавезно и обавезно осигурање?

43. Која су правила у вези са утврђивањем техничких резерви? Да ли су друштва за животно/неживотно осигурање у обавези да запосле актуаре?

44. Како се дефинише маргина солвентности?

45. Колике су маргине солвентности по друштву за животно/неживотно осигурање на вашем тржишту?

46. Који је минимални ниво капитала /средстава минималне гаранције?

47. Која су правила за инвестиционе фондове осигуравајућег друштва (нпр. диверсификација, ограничење износа)?

48. Која се правила тичу осигурања и средстава електронске трговине?

49. Која се правила односе на трговање на даљину у уговорима о осигурању?

50. Које информације је потребно обезбедити клијенту приликом закључења уговора?

Информације које се достављају надзорном органу

51. Која правила се примењују на осигуравајућа друштва у вези са форматом биланса стања, у нето или бруто приказу, трошковима аквизиције (биланси успеха), проценом инвестиција (почетна у односу на садашњу вредност), нереализованим добицима од улагања?

52. Која се посебна правила примењују на објављивање годишњих извештаја осигуравајућих друштава?

53. Које је годишње рачуноводствене, пруденцијалне и статистичке информације осигуравајуће друштво у обавези да преда надзорном органу у вези са својим пословањем?

54. Која правила постоје у вези са захтевима надзорног органа за додатне информације?

55. Која правила постоје у вези са регулисањем теренских инспекција / на лицу места?

Обавезно осигурање

56. Која су осигурања обавезна (нпр. осигурање од професионалне одговорности медицинског особља, осигурање приликом лова, осигурање од професионалне одговорности архитекте, осигурање приликом изградње, осигурање ваздухоплова, осигурање од професионалне одговорности правног саветника)?

57. Које су посебне правне одредбе у вези са обавезним осигурањем које осигуравајуће друштво треба да испуни?

Осигурање моторних возила

58. Да ли је осигурање моторних возила обавезно у вашој земљи?

59. Које се штете осигуравају (нарочито штете на стварима и повреде лица)? Постоје ли изузеци у осигурању лица?

60. Постоји ли максимална осигурана сума прописана законом? Уколико постоји, који је ниво тог осигурања?

Филијале или агенције треће државе

61. Која су начела и услови за издавање дозволе привредном друштву чије се седиште налази ван земље?

Остало

62. Постоје ли неке класе осигурања (нпр. осигурање кредита) за које је прописан захтев специјализације који искључује друге класе, што значи да

осигуравајуће друштво које нуди ту класу осигурања може радити искључиво у том подручју?

63. Која су правила за пренос портфеља (нпр. добијање дозволе, објављивање, права осигураника)?

64. Која су правила у вези са ликвидацијом осигуравача (нпр. обавештење, одобрење, објављивање, рангирање захтева за осигурање, рангирање поверилаца)?

65. Како је постављен надзор осигуравајућих група и финансијских конгломерата (нпр. различита правила о адекватности капитала, захтеви за солвентност, трансакције унутар групе)? Постоји ли додатни надзор ових привредних субјеката?

66. Који кораци су већ предузети или за које се очекује да ће бити предузети у вези са (i) методологијом надзора, (ii) организацијом или (iii) запосленима у ишчекивању да Солвентност II ступи на снагу?

III. ИНФРАСТРУКТУРА ФИНАНСИЈСКИХ ТРЖИШТА

67. У којој мери је инфраструктура финансијских тржишта усклађена са директивом о уређењу финансијског колатерала?

68. Наведите детаље о постојећим механизмима за смањење системског ризика у вези са несолвентношћу учесника у систему плаћања и поравнања хартија од вредности и у којој мери су они усклађени са директивом о поравнању.

IV. ТРЖИШТА ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ И ИНВЕСТИЦИОНЕ УСЛУГЕ

Општа питања

69. Постоји ли орган за надзор регулисаних тржишта? Уколико постоји, наведите назив и адресу. Да ли надзорни орган објављује годишњи извештај? Да ли би могао да обезбеди примерак или резиме извештаја Комисији? Да ли је тај орган такође задужен за надзор друштава за заједничко улагање? Наведите број, важност и резултат истрага које је спровео надзорни орган током последњих пет година. Који су ваши планови за побољшање спровођења надлежности надзорног органа током наредних 5 година?

70. Да ли постоји централни регистар хартија од вредности? Наведите детаље.

Правни оквир

71. Наведите главне правне прописе усвојене у овој области и њихово спровођење.

Инвестициона друштва

72. Наведите усвојени правни оквир за рад инвестиционих друштава, заједничких фондова, пензионих фондова.

73. Да ли постоји одредба о инвестиционим услугама за које је у вашој земљи потребна дозвола? Да ли постоји неки изузетак (привредна друштва која не пружају услуге трећим лицима, инвестиционе услуге које се не спроводе

професионално)? Како се дефинишу инвестиционе услуге? За обављање којих активности је потребна претходна дозвола? Које институције могу пружати инвестиционе услуге? Да ли кредитне институције и/или осигуравајућа друштва имају дозволу да обављају ове активности? Да ли им је потребна посебна дозвола? Које услове које прописује национално законодавство треба да испуне нова инвестициона друштва пре почетка пословања (правна форма, почетни капитал, добра репутација и довољно искуства за лица која воде пословање, прецизан и одговарајући тест за акционаре)?

74. Да ли је за стицање удела у инвестиционим друштвима потребно испунити посебне захтеве?

75. Да ли постоје пруденцијални коефицијенти (солвентност, ликвидност)? Да ли се они примењују на консолидованој основи?

76. Објасните да ли постоји схема надокнаде за инвеститора и како обештећење инвеститора функционише у случају да неко инвестиционо друштво не може вратити средства и да ли је ваше законодавство регулисало рад агенција за кредитни рејтинг.

77. Каква је тренутна ситуација у вези са правом пословног настањивања и прекограничног пружања услуга у вашој земљи за инвестициона друштва из ЕУ? Који услови се примењују?

Колективна инвестициона друштва

Објасните своје одговоре на следећа питања:

78. Да ли је за колективна инвестициона друштва у вашој земљи потребна дозвола? Које су предвиђене правне форме и структуре колективног инвестиционог друштва? Да ли постоје правила инвестиционе политике која се односе на колективно инвестиционо друштво (прихватљива средства, инвестициона ограничења)? Да ли постоје процеси управљања ризиком за надгледање и мерење укупног ризика заједничког портфолија?

79. Да ли су средства колективног инвестиционог друштва поверена депозитару на чување? Које додатне обавезе мора испунити депозитар? Да ли је потребно да депозитар претходно добије дозволу? Који захтеви се односе на депозитара?

80. Да ли друштва која пружају менаџерске услуге за заједничка улагања (друштва за управљање, инвестициона друштва) треба да добију дозволу? Који су захтеви за дозволу? За које додатне активности друштва за управљање је потребна дозвола? Који радни услови се примењују?

81. Које информације треба доставити власницима инвестиционих јединица (цео и скраћени проспект, годишњи извештај)?

82. Какав је положај друштва за заједничко улагање из неке од земаља чланица ЕУ у вашој земљи? Како је решено питање права оснивања и прекограничног пружања услуга за друштва за управљање из ЕУ?

Комисија подсећа да је потребно да се поштује Поглавље 4 о слободном кретању капитала.

Тржишта

83. Да ли постоје регулисана тржишта? Наведите их. Како се дефинишу таква тржишта? Да ли постоје национална правила која ограничавају број лица који има приступ тим тржиштима? Да ли кредитне институције могу постати чланови регулисаног тржишта?

84. Да ли постоји режим мултилатералне трговине (*Multilateral Trading Facilities*) (*MTF* – алтернативна места за трговину)? Наведите их. Како се они дефинишу? Које институције могу да управљају *MTF*? Да ли постоје национална правила која ограничавају приступ тим тржиштима?

85. Који су захтеви у погледу директног информисања надлежних органа и инвеститора у вези са трансакцијама извршеним на регулисаним тржиштима?

86. Којим инструментима се може трговати на регулисаним тржиштима? Који су услови потребни за котирање тих инструмената на регулисаним тржиштима?

87. Којим инструментима се може трговати на *MTF*?

88. Могу ли издаваоци из ЕУ бити листирани на регулисаним тржиштима?

Надзорни органи

89. Што се тиче регулаторног и надзорног оквира, која су главна својства закона о тржишту хартија од вредности? Да ли се сматра да је надзор задовољавајући? Као и у банкарству (видети горе), који кораци се планирају за решавање могућих проблема међусобне сарадње између супервизора?

90. Опишите овлашћења и дужности надзорних органа у сектору хартија од вредности (спровођење провере на лицу места, захтевање додатних информација, сарадња са органима трећих земаља). Који орган је надлежан за надзор регулисаних тржишта и *MTF*? Да ли је то независтан орган? Који ентитети су под његовим надзором? Да ли надзорни орган издаје годишњи извештај? Да ли се надзорни органи обавезују на поштовање поверљивости, а посебно у вези са информацијама које приме од надлежних органа трећих земаља? Колико људи запошљавају надзорни органи? Које су потребне стручне квалификације? Колики је њихов буџет?

91. Које су годишње рачуноводствене, пруденцијалне и статистичке информације инвестициона друштва и котирана предузећа у обавези да предају надзорном органу у вези са својим пословањем? Које информације су друштва за заједничка улагања и/или њихова друштва за управљање у обавези да предају? Која овлашћења има надзорни орган да захтева додатне информације?

92. Каква су овлашћења за интервенисање надзорног органа у случајевима инвестиционих друштава са потешкоћама у раду?

93. Да ли постоји право жалбе судовима против одлука које донесе надзорни орган?

94. Како се осигурава независност у раду надзорног органа?

95. Која су истражна овлашћења надзорног органа?

96. Да ли надзорни орган може наметнути административне санкције и мере?

Информације о структури тржишта

97. Који је број (према типу производа/тржишта):

а) Регулисаних тржишта и/или *MTF*;

b) брокер-дилера на регулисаним тржиштима;

c) кредитних институција које пружају инвестиционе услуге;

d) портфолијо менаџера;

e) колективних инвестиционих друштава (број друштава као и укупна количина средстава под управљањем)

i) укупно, од којих:

ii) домаћих;

iii) не-домаћих ЕУ;

iv) не-домаћих не-ЕУ.

Поглавље 10: Информационо друштво и медији

Правне тековине ЕУ обухватају посебна правила о електронским комуникацијама, услугама информационог друштва (посебно о електронским потписима, електронској трговини и услугама условног приступа) и о аудио-визуелним медијским услугама.

У области електронских комуникација, правне тековине ЕУ имају за циљ да уклоне препреке ефективном деловању унутрашњег тржишта телекомуникационих услуга и мрежа, да подстакну конкуренцију и заштите интересе потрошача у сектору, укључујући универзалну доступност основних модерних услуга. Споразумом о стабилизацији и придруживању предвиђа се сарадња између ЕУ и Србије у области инфраструктуре електронских комуникација и придружених услуга, укључујући развој информационог друштва. Како је наведено у одговарајућој одредби о информационом друштву, циљ је да се у највећој мери постигне усклађеност са правним тековинама Европске Уније од тренутка ступања на снагу тог споразума. У вези са мрежама и услугама електронских комуникација, Споразумом о стабилизацији и придруживању предвиђа се усвајање правних тековина ЕУ у овом сектору у временском периоду од једне године након ступања на снагу ССП-а.

Што се тиче аудио-визуелне политике, правне тековине ЕУ имају за циљ да успоставе транспарентан, предвидив и ефективан регулаторни оквир за аудио-визуелне медијске услуге у складу са европским стандардима. Он подразумева законско усклађивање са Директивом о аудио-визуелним медијским услугама, којом се стварају услови за слободан промет аудио-визуелних медијских услуга, на основу принципа земље порекла, али такође предвиђа минимални стандард заштите малолетника и потрошача, мере заштите плурализма медија и борбе против расне и верске нетрпељивости, и упућује на сарадњу између независних регулаторних тела. Правне тековине ЕУ даље подразумевају препоруке ЕУ које се тичу заштите деце/малолетника на Интернету и европског филмског наслеђа. Програм *MEDIA 2007* има за циљ јачање конкурентности европских аудио-визуелних предузећа. Након што Србија усклади законе са правним тековинама ЕУ у аудио-визуелној области, моћи ће да се предвиди њено учешће у механизмима подршке Европске Уније (*MEDIA* програмима).

I. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Споразумом о стабилизацији и придруживању већ су утврђене посебне обавезе у овој области. Приликом одговарања на питања која следе, молимо вас да укажете на стање у спровођењу тих обавеза.

А. Основни подаци

1. **Молимо вас да наведете основне податке о тренутном стању тржишта телекомуникационих услуга у вашој земљи. Показатељи треба да буду изабрани тако да буде могуће представљање српског тржишта на сличан начин као у редовним извештајима о спровођењу регулаторног оквира ЕУ за земље проширења. Референтни датуми су 30. јун 2009. године (за регулаторне податке) или календарска 2009. година (за статистичке податке).**
2. **Молимо вас да опишете постојеће тржиште информационих и комуникационих технологија (ИКТ) наводећи основне податке.**

B. Законодавни и институционални оквир

Молимо вас да опишете законодавни оквир сектора, с освртом на постојеће и планирано примарно и секундарно законодавство.

3. **Молимо вас да опишете постојећи и планирани институционални оквир сектора, с освртом на владина тела, улогу парламента и евентуалних парламентарних одбора и улогу организација која представљају учеснике из јавног и приватног сектора и потрошача.**
4. **Којим се законским и регулаторним одредбама обезбеђује поштена трговина и заштита потрошача у овом сектору?**
5. **Који су механизми за надзор тржишта?**
6. **Којим процедурама се решавају спорови између корисника и оператора, оператора и оператора, односно оператора и регулатора? Молимо вас да наведете податке о броју различитих спорова и њиховом решавању.**
7. **У којим релевантним међународним организацијама је ваша земља члан?**
8. **Молимо вас да наведете комплетне детаље о административним капацитетима вашег националног регулаторног органа и његовој организацији. Такође, наведите податке о административним капацитетима релевантног министарства надлежног за електронске комуникације.**
9. **Објасните на који начин регулаторно и институционално устројство обезбеђује учесницима на тржишту и потенцијалним инвеститорима довољну транспарентност и законску предвидивост.**

C. Политички и регулаторни оквири

10. **Молимо вас да опишете политику за сектор телекомуникација. Уколико постоји стратешки документ којим је обухваћен овај сектор, приложите копију на једном од језика ЕУ.**
11. **Који је временски оквир за усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ? Каква је политика и временски оквир за спровођење пуне либерализације у овом сектору?**
12. **Каква је ситуација и политика која се односи на обавезе пружања услуга универзалног сервиса?**
13. **Молимо вас да опишете надлежност, структуру и степен независности регулаторног тела за телекомуникације (оперативна независност, потенцијални политички утицаји, финансијска независност). Такође, наведите податке о његовом оснивању, процедурама именовања, буџетским и људским ресурсима и административним овлашћењима. У којој мери су одвојене регулаторне и оперативне надлежности? Приликом одговарања на ова питања молимо вас да не описујете искључиво правне одредбе већ и начин на који су правне одредбе спроведене у пракси (и да наведете податке о спровођењу тих одредби у последњих пет година).**
14. **Да ли је могуће уложити жалбу на одлуке регулаторног тела? Ако јесте, опишите процедуру и њене резултате у претходне две године.**
15. **На који начин се врши додела фреквенција и бројева/кодова? Молимо вас да наведете, тамо где је могуће, учешће Европске конференције поштанских и**

телекомуникационих администрација (ЦЕПТ) и Међународне уније за телекомуникације (ИТУ).

16. Молимо да наведете детаље о спровођењу и утврђивању конкурентних заштитних мера, посебно:

- Избор оператора (CS)/ предизбор оператора (CPS), укључујући и позивање негеографских бројева;

- спровођење преносивости броја;

- Регулатива о значајној тржишној снази (ЗТС) (процедура анализе тржишта и наметање правних лекова операторима са ЗТС, укључујући контролу цена и одвајање рачуна), такође молимо да наведете податке о томе која ће тржишта бити анализирана (и укључите планирање);

- приступ и интерконекција, трошковна оријентација, референтне понуде за интерконекцију (RIO) (укључујући и процедуру одобрења од стране регулаторног органа) и број уговора о интерконекцији;

- референтна понуда за рашчлањени приступ локалној петљи (RUO) (потпуни рашчлањени приступ локалној петљи, дељени приступ, укључујући и приступ посредством протока бита) и број рашчлањених и дељених локалних петљи;

- национални роминг и приступ оператору мобилних виртуелних мрежа (MVNO) .

17. Опишите ваше процедуре „права службености”.

Примена европског броја за хитне случајеве 112

18. Опишите одредбе о сарадњи између свих релевантних органа у сектору (тј. о сарадњи између органа за заштиту конкуренције и регулаторног органа надлежног за електронске комуникације).

D. Опис сектора

19. У којој фази је тренутно либерализација сектора? Молимо вас да за све сегменте тржишта (фиксну телефонију, мобилну телефонију, Интернет) наведете податке о

а) инфраструктури, укључујући све „алтернативне” инфраструктуре;

b) либерализованим услугама.

20. Наведите број оператора и врсте овлашћења. Молимо вас да наведете податке о следећим подсекторима:

а) јавна говорна телефонија (јавна комутирана телефонска мрежа (PSTN), алтернативне инфраструктуре, нпр. комунална инфраструктура);

b) јавне земаљске мобилне комуникације (аналогни и дигитални системи који не потпадају под GSM (Глобални систем за мобилне комуникације), GSM, DCS 1800 (GSM који ради на вишим фреквенцијама), UMTS (Дигитални мобилни систем треће генерације), WiMAX (Глобална интероперабилност за микроталасни приступ), пејџинг, итд);

c) приватне земаљске мобилне телекомуникације (нпр. такси службе, превоз, службе за хитне случајеве);

d) сателитска комуникација;

e) пренос података;

f) кабловска телевизија;.

g) остали (који нису горе наведени).

21. Наведите произвођаче и производне активности везане за мрежну опрему и терминале у вашој земљи.

22. Који је (су) главни јавни телекомуникациони оператор(и)? Молимо вас да наведете следеће:

a) власништво и контролу над операторима;

b) врсту овлашћења;

c) повезана правна лица;

d) приход/нето доходак;

e) број запослених;

f) број главних линија;

g) број претплатника главних оператора (у случају мобилне телефоније, направите разлику између припејд и постпејд корисника).

23. Који облици стратешких удруживања у области телекомуникација постоје у вашој земљи? Молимо вас да наведете податке о партнерима, акционарима, областима активности и одобрењима од стране органа за заштиту конкуренције.

24. Коју врсту система обрачуна трошкова користи(/-е) главни јавни мрежни оператор(и) и/или оператори са значајном тржишном снагом? Да ли су обавезни да користе системе обрачуна трошкова у оправдавању својих цена? На који начин се регулишу малопродајне цене? На који начин се регулишу великопродајне цене (нпр., за интерконекцију)?

25. Молимо вас да наведете податке о броју корисника Интернета на основу различитих технологија (приступа). Молимо вас да наведете податке о начину на који се одређују цене за коришћење Интернета.

26. Опишите стање у области инфраструктурног приступа кабловима и каналима, као и тренутни степен заједничког коришћења инфраструктурних објеката.

II. УСЛУГЕ ИНФОРМАЦИОНОГ ДРУШТВА

А. Политика

27. Молимо вас да опишете институционални оквир сектора, с освртом на релевантна владина тела, улогу парламента и других потенцијалних организација и институција. Такође опишите политику развоја информационог друштва у вашој земљи. Уколико постоји стратешки документ, молимо вас да приложите копију на једном од језика ЕУ. Да ли

постоји нека национална политичка иницијатива слична иницијативама еЕвропа или i2010?

28. Који орган је задужен за политике информационог друштва, укључујући њихово спровођење? На који начин се у овом сектору врши и обезбеђује координација активности, догађаја и политика?

29. Колики је буџет издвојен за ову политику, какав је административни капацитет и који су механизми спровођења?

B. Основни подаци о приступу Интернету

30. Молимо вас да наведете проценат приступа Интернету за:

a) школе, како основног тако и средњег образовања;

b) домаћинства;

c) предузећа, по величини (МСП, средња, велика) и по сектору, ако је могуће.

C. Истраживање

31. Каква је посебна јавна политика за унапређење и подршку истраживања из области технологија информационог друштва (IST)? Уколико постоји стратешки документ, молимо вас да приложите копију на једном од језика ЕУ.

32. Који су главни универзитети, истраживачки институти или центри активни у истраживању технологија информационог друштва? У којим областима?

D. Јавни сектор

33. Које јавне услуге доступне на Интернету се тренутно нуде грађанима и предузећима?

34. Која је стопа захвата/коришћења ових услуга?

35. Какво је институционално устројство и који су регулаторни инструменти и процедуре за сигурност података и заштиту приватности у овом сектору?

36. Молимо наведите податке о важећим правилима (односно о њиховом постојању) која се тичу задржавања података, незатражених комуникација (*spam*), издавања рачуна са листингом, свеобухватних именика о регистрованим корисницима.

37. Наведите податке о регистру и регистраторима за назив националног домена. Молимо вас да такође наведете податке о броју регистрованих назива домена и под-домена, као и да дате преглед годишње цене која у се ту сврху наплаћује (без ПДВ-а).

E. Приватни сектор

38. Наведите проценат компанија које примењују електронско пословање, по величини компанија и по сектору, уколико је могуће. Које апликације користе?

39. Да ли су компанијама које користе ИКТ понуђене било какве подстицајне мере? Које врсте подстицајних мера?

F. Електронска трговина

40. Молимо вас да поднесете извештај о усклађивању са Директивом 2000/31/ЕЗ Европског парламента и Савета од 8. јуна 2000. године о одређеним правним аспектима услуга информационог друштва, посебно електронске трговине, на Унутрашњем тржишту (Директива о електронској трговини), као и о спровођењу одлука ове директиве у Србији.

41. Да ли постоје правни прописи или друге обавезе које се односе на пружање услуга информационог друштва (дефинисане као било које услуге уобичајено пружане уз новчану накнаду, на даљину, електронским путем и на појединачан захтев примаоца услуга)? Ако постоје, молимо вас да наведете податке о усаглашености са одговарајућим правним тековинама ЕУ и начин спровођења.

G. Услуге електронског плаћања (условни приступ– Директива 98/84/ЕЗ)

42. Да ли је ваша земља ратификовала Конвенцију 178 Савета Европе о правној заштити услуга заснованих на условном приступу и услуга које се састоје од условног приступа?

43. Да ли је ваша земља ратификовала Конвенцију 185 Савета Европе о високотехнолошком криминалу?

44. Која врста заштите је тренутно доступна за обезбеђење надокнаде пружаоцима услуга које су заштићене условним приступом?

45. Да ли сматрате да је ова заштита у складу са Директивом 98/84/ЕЗ?

H. Електронски потпис

46. Молимо вас да наведете податке о усклађености са Директивом о правном оквиру Заједнице за електронске потписе 1999/93/ЕЗ.

47. Да ли су предузете мере којима се обезбеђује законско препознавање електронских потписа? Да ли бисте могли да наведете закон(е) и регулативу(/-е) примењиве на националном нивоу?

48. Молимо вас да наведете детаље о институционалним околностима везаним за електронски потпис, односно да наведете органе овлашћене за надзор сертификационог тела (укључујући информацију о акредитационим шемама) и оних који су именовани да врше оцену усаглашености средстава за креирање сигурног потписа. Да ли бисте могли да наведете детаље који се тичу надзора и/или акредитационих схема?

I. Одговорност и сарадња

49. На који начин обезбеђујете одговорност релевантних органа у овој области?

50. Да ли је именована контакт-особа (у Министарству, регулаторном телу или другом органу – уколико постоји) за сарадњу са релевантним органима у другим европским земљама?

J. Административни капацитет

51. Молимо вас да наведете податке (по институцији/органу) о броју кадрова и појединачним задужењима особља, као и да укажете на (тренутно доступан и неопходан) величину административног капацитета у овом сектору.

III. АУДИО-ВИЗУЕЛНА ПОЛИТИКА

Ова питања се односе на правне тековине ЕУ у области аудио-визуелне политике: Одредбе Директиве о аудио-визуелним медијским услугама (Директива 2010/13/ЕУ Европског парламента и Европског парламента и Савета од 10. марта 2010. године о координацији одређених законских одредби, уредби или правног поступка у земљама чланицама у вези са одредбама аудио-визуелних медијских услуга); Препорука Европског парламента и Савета од 16. новембра 2005. о филмском наслеђу и конкурентности индустријских делатности у тој области, и две Препоруке о заштити малолетника: Препорука Савета од 24. септембра 1998. године о развоју конкурентности европских индустрија за пружање аудио-визуелних и информационих услуга путем промовисања националних оквира који имају за циљ постизање упоредивог и делотворног нивоа заштите малолетника и људског достојанства и Препорука Европског парламента и Савета од 20. децембра 2006. године о заштити малолетника и људског достојанства и праву на одговор у вези са конкурентношћу европске аудио-визуелне и индустрије информационих услуга доступне на Интернету.

A. Општи оквир

52. Да ли је медијско законодавство усаглашено са европским стандардима у вези са медијима у складу са основним демократским начелима?

53. Какав је тренутни законодавни оквир који регулише аудио-визуелне медијске услуге и емитовање телевизијског сигнала (тј. линеарне аудио-визуелне медијске услуге, укључујући сателитске и кабловске)? Када је (су) усвојен(и) главни правни пропис(и)? Молимо вас да приложите превод на неком од језика ЕУ.

54. Који је временски оквир за усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ?

55. Каква је политика утврђена или предвиђена у вези са преласком на дигиталну радиодифузију и употребу дигиталне дивиденде? Молимо вас да приложите копију документа којим је утврђена наведена политика на енглеском језику, као и информације о спровођењу поступака одређених тим документом, и предвиђени рок за прелаз са аналогне на дигиталну радиодифузију?

B. Директива о аудио-визуелним медијским услугама

56. Који су то надлежни органи за област аудио-визуелне политике? На који начин су подељене надлежности међу њима? Да ли постоје планови за измену постојећих регулаторних структура?

57. Молимо вас да наведете следеће податке у вези са регулаторним телом за аудио-визуелне медијске услуге:

a) да ли су приликом израде нацрта законске регулативе којом се успоставља регулаторно тело узете у обзир препоруке експерата Савета Европе и ОЕБС-а, нарочито Препорука (2000)23 државама чланицама Савета Европе о независности и функцијама регулаторних органа за сектор радиодифузије и њен анекс који садржи смернице о независности и функцијама регулаторних органа за сектор радиодифузије?

b) правне гаранције независности регулаторног тела, укључујући правила и друге механизме против недозвољених утнцаја политичке сфере, и/или учесника на тржишту: именовање/постављање/смењивање чланова одбора и трајање њихових мандата, правила о разрешењу (правила о неспојивости функција) за чланове и правила о сукобу интереса, етици и новчаној накнади, итд.;

c) организациони, технички, финансијски и људски ресурси регулаторног тела, имајући у виду и задатке који се односе на наручене аудио-визуелне медијске услуге, посебно услуге доступне на Интернету у складу са Директивом о аудио-визуелним медијским услугама (нпр. заштита малолетника): Анализа у значајној мери треба да обухвата кадровска питања (број запослених, потребан ниво стручности у поређењу са њиховим радним задацима и статусом), питања техничких и финансијских ресурса, било да је реч о одвојеним телима или спојеном са регулатором за телекомуникације;

d) имајући у виду и задатке који се односе на наручене аудио-визуелне медијске услуге, нарочито услуге доступне на Интернету, у складу са Директивом о аудио-визуелним медијским услугама (нпр. заштита малолетника): надзор, регулаторна овлашћења и овлашћења за изрицање казнених мера поверена тим телима, њихова способност да стварају сопствене структуре и да одлучују о својим дугорочним циљевима, утицај регулаторних функција и одлука на аудио-визуелни сектор и жалбени поступак.

e) механизми одговорности и транспарентности, (према заинтересованим странама, грађанима);

f) ниво сарадње са осталим регулаторним телима у Србији, као и са другим земљама.

58. Молимо вас да наведете процедуру за расподелу телевизијских фреквенција у Србији. Који орган је одговоран за расподелу фреквенција, избор телевизијских емитера и успостављање услова за радиодифузију?

59. Који је режим за регулисање издавања дозвола и доделу фреквенција или сателитских капацитета? Који су пратећи услови за издавање дозвола и расподелу фреквенција или сателитских капацитета?

60. Наведите постојеће дистрибутивне системе (земаљски, кабловски, сателитски). Који су (уколико постоје) прописи за обавезу емитовања (*must carry*) (обавезе мрежа да дистрибуирају одређене канале)?

61. Какви су аранжмани који се тичу техничких радиодифузних стандарда?

62. Које законске мере се примењују на енкрипцију радиодифузних сигнала?

63. Који јавни и приватни емитери тренутно имају дозволу или овлашћење и на који начин се они финансирају?

64. Који су критеријуми коришћени за одређивање националне надлежности над аудио-визуелним медијским услугама у Србији?

65. Да ли постоје било каква ограничења пријема или поновног преноса аудио-визуелних медијских услуга из других европских земаља? Молимо вас да наведете податке и за телевизијско емитовање и за наручене аудио-визуелне медијске услуге.

66. Да ли постоје специфичне мере које важе за поновни пренос аудио-визуелних медијских услуга у Србији?

67. Молимо вас да наведете детаље о било којој међународној обавези(/-ама) која може утицати на аудио-визуелне услуге, нарочито у оквиру приступања Србије СТО.

68. Које су (уколико постоје) одредбе у националном законодавству о аудио-визуелној делатности којима се постављају стандарди у области аудио-визуелних комерцијалних комуникација, нарочито забрана изазивања мржње, приступачност особама са оштећењем вида и слуха, поштовање ауторских права над кинематографским делима, телевизијско рекламирање укључујући телекуповину и спонзорство, пласирање спонзорских производа, прикривено рекламирање, забрану рекламирања дуванских производа и ограничење рекламирања алкохола и медицинских производа; заштита малолетника (молимо вас да наведете податке о времену у коме је дозвољено емитовање садржаја за одрасле и заштити малолетника од штетног рекламирања, како на телевизији тако и у нарученим аудио-визуелним медијским услугама) и јавног реда; и право на одговор? Да ли је Србија увела конкретну регулативу у области телевизијског рекламирања која се може сматрати детаљнијим или строжијим прописом у поређењу са прописима датим у директиви о аудио-визуелним медијским услугама (на пример: забрана политичког рекламирања, забрана рекламирања алкохола, ограничења која се тичу дечијих програма, итд.)?

69. Да ли је у вашој земљи усвојена листа важних догађаја који треба да буду емитовани на телевизији чији сигнал не захтева декодирање? Ако јесте, молимо вас да приложите листу таквих догађаја и услове преноса.

70. Да ли су предузете мере које се тичу приступа од стране емитера догађајима од високог јавног интереса које преноси искључиво један емитер? Да ли постоје могућности да други емитери добију приступ таквим догађајима и емитују кратке прилоге?

71. Да ли су пружаоци аудио-визуелних медијских услуга у вашој земљи сачинили кодекс понашања који се тиче неприкладног комерцијалног оглашавања за прехрамбене производе и намирнице са високим садржајем масти, шећера и соли које су намењене деци?

72. Које се (уколико постоје) регулаторне мере користе да подстичу или траже аудио-визуелне медијске услуге, или улагања у одређене врсте програма (нпр. културни, образовни), или програме посебног географског, лингвистичког или секторског порекла (независне продукције, европска дела, национална дела, програми који су направљени или емитовани на одређеним језицима

итд.)? Молимо вас да наведете податке о телевизијском емитовању и нарученим аудио-визуелним медијским услугама. Да ли постоје такве мере које се односе на друге медије (кинематографија, позоришта, видео, итд.)?

73. Које дефиниције се користе за разликовање телевизијског емитовања од других аудио-визуелних услуга?

74. Који прописи (уколико постоје) обухватају остале аудио-визуелне услуге, нарочито интерактивне, наручене аудио-визуелне медијске услуге, укључујући Интернет?

75. Којим правилима и прописима се уређује јавно и приватно телевизијско емитовање? Којим правилима се обезбеђује уређивачка независност јавног сервиса? Молимо вас да наведете податке о извору финансирања јавног сервиса.

76. Којим законским одредбама се уређују ексклузивна права за емитовање најважнијих догађаја (културних, спортских, скупштинских заседања итд.)?

B. Кинематографија

77. Молимо вас да наведете процењену укупну вредност сектора аудио-визуелне индустрије за 2009. годину. Који (уколико постоје) системи финансијске подршке постоје у аудио-визуелном сектору (укључујући кинематографију).

78. Који правни и/или финансијски аранжмани су успостављени за међународне копродукције (кинематографија и/или ТВ)?

79. Који правни режим се примењује на емитовање радијског звука?

80. Која ограничења (ако их има) постоје у вези са власништвом над телевизијским и/или радио станицама? Да ли постоје посебна ограничења за стране инвеститоре?

81. Који системи постоје у погледу статистичких података који се односе на аудио-визуелни сектор?

82. Да ли постоји званичан систем којим се утврђује број продатих карата у званично признатим биоскопима на националном нивоу?

D. Филмско наслеђе

83. Које законодавне, административне и друге одговарајуће мере сте предузели како бисте се постарали да кинематографска дела која чине део вашег аудио-визуелног наслеђа буду систематично прикупљена, сакупљене у каталог, очувана, рестаурирана и доступна за образовне, културне, истраживачке и друге некомерцијалне сврхе сличне природе, у свим случајевима који су у складу са ауторским и сродним правима?

84. Како дефинишете појам кинематографских дела која чине део вашег аудио-визуелног наслеђа?

85. Молимо вас да наведете списак институција које се баве филмским наслеђем у Србији, укључујући и оне регионалног и локалног карактера, као и њихове Интернет адресе (уколико постоје).

86. Молимо вас да опишете начин чувања (депоновања) у Србији: законско депоновање, обавезно депоновање свих дотираних филмова, добровољно депоновање, друго (молимо вас да прецизирате).

87. Да ли у Србији постоји одредба/пракса која се тиче прикупљања пратећег филмског материјала?

88. Молимо вас да опишете базе података које користе ваше институције за филмско наслеђе. Да ли се могу претраживати на Интернету?

89. Које мере/програми су предузети како би се обезбедило очување депонованих кинематографских дела?

90. На који начин сте подстакли пројекте рестаурације кинематографских дела велике културне и историјске вредности?

91. Да ли сте усвојили законодавне и административне мере којима се дозвољава овлашћеним телима да депонована кинематографска дела учине доступним за образовне, културне, истраживачке и друге некомерцијалне сврхе сличне природе, у складу са ауторским и сродним правима? Молимо вас да наведете податке о предузетим мерама.

92. Који су кораци предузети у циљу стручног усавршавања обуке у свим областима везаним за филмско наслеђе?

93. Да ли сте утврдили стратегију за њихово национално филмско наслеђе и годишње планове за посебна питања (дигитализацију, рестаурацију, образовање итд.)?

Е. Заштита малолетника

94. Да ли је у вашој земљи основано удружење Интернет сервис провајдера (ИСП)? Молимо вас да наведете податке о удружењу(/-има) Интернет провајдера.

95. Да ли су Интернет провајдери у вашој земљи сачинили кодекс понашања? Уколико је могуће, молимо вас да приложите копију Интернет адресе на којој је могуће приступити том документу.

96. Да ли у вашој земљи постоје законске обавезе које се конкретно односе на Интернет сервис провајдере и на који начин они треба да решавају питање нелегалних или штетних садржаја којима се приступа путем Интернета? Уколико постоје, наведите које су.

97. Да ли постоје посебне обавезе Интернет сервис провајдера да обавесте полицију или правосудне органе о нелегалним садржајима који вређају људско достојанство, а који су доступни на Интернету?

98. Да ли је у вашој земљи основана служба телефонске помоћи за пријављивање штетног или нелегалног садржаја? Уколико јесте, молимо вас да наведете податке (укључујући Интернет адресу и електронску пошту) службе(/-и), као и начин њеног финансирања.

99. Да ли је уложен било какав труд, од стране индустрије или државних органа како би се развио систем за филтрирање и класификацију садржаја на Интернету у вашој земљи? Ако јесте, колики је напредак остварен и на које тешкоће се наишло?

100. Које мере су предузете на националном, локалном или регионалном нивоу ради ширења свести о питањима безбеднијег коришћења Интернета? Да ли су ове мере биле део ширег плана за „медијско образовање“? Да ли су подржане јавним средствима или приватним изворима финансирања (нпр. од стране индустрије или добровољних удружења) или комбинацијом јавних и приватних средстава?

101. Молимо вас да опишете иницијативе које су предузете у циљу контроле група за ћаскање (четовање) на Интернету, нарочито мера предузетих у циљу избегавања било ког вида злоупотребе, која може бити штетна по малолетнике?

102. Молимо вас да опишете мере предузете у циљу унапређења медијске писмености (нпр. подучавање деце како да на одговоран начин користе нове медије?)

103. Да ли постоји посебна регулација или саморегулација који се доноси на конкретно питање права на одговор кад су у питању медији доступни на Интернету?

104. Да ли су емитери у вашој земљи успоставили систем саморегулације која се односи на заштиту малолетника? Молимо вас да наведете податке о томе, нарочито оне који се односе на чланство. Да ли овај систем садржи кодекс понашања који се односи на заштиту малолетника и штетне садржаје?

105. Да ли се законом или кодексом понашања прописује коришћење упозоравајућих обавештења за потенцијално штетне телевизијске програме? Да ли се законом или кодексом понашања прописује употреба звучних упозорења пре таквих програма? У ситуацијама када се такве мере користе, да ли се оне сматрају делотворним?

106. Да ли у вашој земљи постоје посебне законске одредбе које се односе на продају видео игрица? (Ово питање се односи на физичку продају софтвера за видео игрице, а не на преузимања софтвера са Интернета и пребацивања на рачунаре).

107. Да ли постоји саморегулаторни систем који покрива питања која се односе на означавање прикладности игрица према узрасту? (нпр., попут система самокласификовања који је објављен од стране Европске федерације за интерактивне софтвере (ISFE). Уколико постоји, молимо вас да наведете детаљне податке.

Поглавље 11: Пољопривреда и рурални развој

Поглавље о пољопривреди покрива велик број обавезујућих правила, од којих су многа директно примењиве уредбе. Правилна примена ових правила и њихова ефективна примена од стране ефикасне јавне администрације кључни су за функционисање Заједничке пољопривредне политике. Ово обухвата оснивање управљачких система као што су агенција за плаћање и Интегрисана администрација и систем контроле, као и способност примене мера руралног развоја.

Чланство у Европској унији захтева интеграцију великог броја пољопривредних производа у Организацију заједничког тржишта, укључујући обрадиве културе, шећер, животињске производе и специјализоване културе.

Неопходне административне структуре нису увек наведене у правним тековинама ЕУ. У многим случајевима правне тековине ЕУ једноставно користе термине као што је „надлежни орган" да би упутили на потребну административну структуру. То значи да је на свакој земљи чланици да одлучи која институција је одговорна за ефективно спровођење правних тековина ЕУ. Међутим, у правним тековинама ЕУ јасно су одређене функције за које земље чланице ЕУ морају имати капацитет да их спроведу помоћу административних структура које оснивају.

I ХОРИЗОНТАЛНО

1. **Молимо обезбедите, са индикацијама о скорашњем и очекиваном будућем развоју, општи опис:**

   - националне и регионалне политике прихода пољопривредних газдинстава, политике производње и структурне политике (а нарочито политике руралног развоја)

   - буџета одређеног и употребљеног за овај општи оквир пољопривредне политике

   - административне структуре која постоји на националном и/или регионалном нивоу (нпр. Министарство пољопривреде, агенције за интервенције/плаћањана тржишту, саветодавни одбори, итд.) и која је укључена у формулисање, извршење, посматрање и контролу пољопривредне политике

   Ако постоји агенција за плаћање надлежна за управљање пољопривредном политиком молимо приложите податке о њеном начину рада. У супротном, молимо наведите податке о институцијама надлежним за управљање вашом пољопривредном политиком (Министарство пољопривреде, регионалне канцеларије, маркетиншки одбор, итд.). У оба случаја потребно је навести податке о структури укључене организације/организација .

   Молимо обезбедите блок дијаграме који описују како се захтеви за помоћ обрађују, контролишу, одобравају и исплаћују, наглашавајући главне процесе и процедуре у погледу система управљања и унутрашње контроле (уколико постоје).

- **пољопривредне организације и њихова улога у формулисању, спровођењу и надгледању политике пољопривредног и руралног развоја као и њихова саветодавна улога за пољопривреднике;**

- **саветодавне службе у пољопривреди и регистар пољопривредника;**

- **метод и динамика преношења информација корисницима/широј јавности (о применама и другим општим питањима из области пољопривреде и руралног развоја).**

2. **Молимо обезбедите опште информације о трговинској политици и механизмима који се примењују у Србији по питању пољопривредних производа, укључујући билатералне и мултилатералне споразуме, схемеувоза/извоза, царинске квоте, системе дозвола, заштитне клаузуле, итд. као и о постојећој оперативној структури; такође молимо да наведете да ли се примењује комбинована номенклатура ЕУ. (Специфичне мере за одређене производе треба описати у одељку II).**

3. **Молимо обезбедите опис мера (државне помоћи) или било које друге политике које се посебно примењују у сектору примарне пољопривредне производње, обраде и стављања у промет пољопривредних производа, као и у сектору шумарства (а није обухваћена неким другим одговором на питање у оквиру овог упитника), укључујући и финансијске податке. Овим би требало да буду обухваћене непосредне и посредне субвенције за инпуте; мере социјалне политике које су првенствено усмерене на сектор пољопривреде; мере пореске политике првенствено усмерене на сектор пољопривреде; политика усмерена на приватизацију земљишта и других чинилаца производње (укључујући пољопривредно-прехрамбени прерађивачки сектор); мере које за циљ имају развој земљишног тржишта; кредитно субвенционисање; средства за управљање ризиком и остало.**

4. **Молимо обезбедите информације о услугама у оквиру пољопривреде које се финансирају из државног буџета. Опис треба обезбедити само уколико су у питању државни извори финансирања. Потребно је навести износ државног доприноса и финансирања пореклом из било ког другог извора у периоду од 2000. године. Примери су истраживање; услуге усмеравања/саветодавне услуге, обука; подршка стављању у промет; инспекција; геодетска премеравања пољопривредног земљишта; саветодавне услуге, остало.**

5. **Молимо опишите постојећи систем и механизам земљишних катастара и, уколико постоји, било који други систем за идентификовање пољопривредних парцела.**

6. **Молимо наведите информације о постојању било ког типа унакрсног испуњења услова (нпр. смањење пољопривредне помоћи која се исплаћује пољопривредницима уколико нису испуњени стандарди у оквиру заштите животне средине, добробити животиња, биљног, животињског и јавног здравља).**

7. **Молимо опишите припреме за претприступну помоћ под IPA компонентом V (IPARD), укључујући институционалну структуру, стратегију и програм руралног развоја, закон о пољопривреди и руралном развоју који указује на постојање стратегије или акционог плана. Молимо**

опишите главне структуре (уколико постоје) како је назначено у Уредби о спровођењу IPA.

8. **Молимо представите постојеће микроекономске инструменте који обезбеђују преглед пољопривредне економије, нарочито по питању пољопривредних друштава, анализе по секторима и расподеле директних исплата (може се упоредити са Мрежом пољопривредних рачуноводствених података (FADN) Европске уније).**

II ТРЖИШНЕ МЕРЕ

9. **Неопходан је пун опис политике која се тренутно примењује или је у плану за сваки од наведених производа или категорија производа наведених испод, а који обухвата:**

- циљеве, функционисање и главне квантитативне елементе за све мере пољопривредне политике по производима које се тренутно примењују или су у плану:интервенције на тржишту(откуп, јавно/приватно складиштење, итд.), производне квоте, производне или извозне дажбине, порез, царине и њихове еквиваленте и остале мере на граници, као што су царинске квоте и остале најчешће контроле производње увозне робе, извозне субвенције итд.

- управљање увозним квотама уз објашњење да ли се примењује систем увозно/извозних дозвола и да ли такав систем предвиђа хартије од вредности (банковне гаранције) и контроле (физичке провере производа који су извезени уз субвенције).

- управљање и контролу програма субвенционисања производње уз опис поступка регистрације парцела пољопривредника у национални регистар пољопривредних парцела, поступка за подношење пријава, података које треба предати, административне контроле и контроле на лицу места које треба спровести и санкције које треба применити.

-

Обрадиве културе, специјализоване културе и производи:

- **Житарице;**
- **Пиринач;**
- **Шећер;**
- **Сува сточна храна, семенке, хмељ;**
- **Маслиново уље и маслине;**
- **Лан и конопља;**
- **Воће и поврће;**
- **Обрађено воће и поврће;**
- **Банане;**
- **Вино;**
- **Живе биљке и производи хортикултуре;**
- **Сирови дуван;**

Животињски производи:

- **Говедина и телетина;**
- **Млеко и млечни производи;**
- **Свињско месо;**
- **Овчије и козије месо;**
- **Јаја;**
- **Перад;**

Специјализоване житарице и производи:

- **Етил алкохол пољопривредног порекла;**
- **Производи пчеларства**
- **Свилене бубе;**
- **Кромпири;**

10. **У случају да се поједине мере примењују на више од једне производне категорије, потребно их је укључити у опис за сваку производну категорију. Опис треба да садржи бар следеће информације:**

– назив мере политике; да ли се већ примењује или је планирана (очекивани датум могућег увођења);

– законску основу (назив и број одговарајућег правног акта);

– циљеве и општи опис програма;

– услове које треба испунити за дату меру политике;

– основу за плаћање и њихову диференцијацију по регионима (као и основу за одређивање региона);

– износе потрошене од 2000. године; укупно и по јединици (оквирно, у случају диференцијације по регионима);

– одређене дажбине или порезе;

– сврху дажбина/пореза (уплаћени у укупни буџет или намењени за финансирање појединих активности, у ком случају је потребно прецизирати);

– управљање програмом.

11. **Надаље, у опису сектора воћарства и повртарства треба навести постојање (уколико је релевантно) економског значаја организација произвођача (укључујући број и проценат производње коју такве организације остварују), прописе који важе у овој области (и за организације код којих долази до преклапања области) и све националне мере чији је циљ подстицање организације сектора. Било би корисно навести податке у вези са репрезентативним тржиштима, како би се утврдиле цене производње и увоза. Треба навести и информације о преради свежег воћа и поврћа (који производи, сва правила производње џема и воћног сока), свакој субвенцији датој за процес прераде, као и детаље везане за правни однос прерађивача и произвођача свежих производа.**

12. Треба навести детаљан опис за сваки од следећих сектора:

a) постојећи регулаторни захтеви и распоред њихових примена и спровођења, укључујући правну основу (назив релевантног правног акта); циљеви и општи опис прописа; усклађеност са прописима ЕУ (навести степен усклађености); учешће у другим међународним стандардним програмима; опис распореда примене и спровођења (укључујући људске, финансијске и инфраструктурне ресурсе, и ако је могуће организациону шему).

b) захтеви за стављање у промет пољопривредних производа и стандарда (оцењивање, одређивање величине, обавезни/добровољни стандарди); захтеви по питању декларисања (посебно декларисање везано за порекло), као и провере увоза/извоза ради процене усаглашености са овим захтевима (поступци, сертификати, санкције, итд):

- Млечни производи;

- Говедина и телетина; овчије и козије месо;

- Свињско месо, перад, јаја и мед;

- Воће и поврће;

- Вино и производи од вина;

- Хортикултура;

- Маслине и маслиново уље.

13. По питању винског сектора, молимо опишите статус ваших припрема за израду регистра винограда.

III ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА ПОЉОПРИВРЕДНИЦИМА

14. Молимо опишите режиме директних плаћања који се примењују (тј. директна подршка приходима пољопривредних произвођача), а посебно:

- услове за утврђивање подобности;

- систем управљања и контроле који се примењује на сваки од њих (посебно регистрацију пољопривредника и њихових пољопривредних површина у националном пољопривредном/земљишном регистру, пријављивање животиња, поступак за подношење захтева и регистрацију таквих захтева, било који други регистар који се користи за пољопривредне производе/дрвеће, податке које је потребно приложити, административне контроле и контроле на лицу места које је потребно спровести, казнене мере које је потребно применити);

- интеракцију између различитих делова система управљања и контроле, као и интеракцију са било којим системом који се може користити за идентификовање пољопривредних парцела или системом катастара (види тачку 5 под I – Хоризонтално);

- број корисника;

- средства из буџета предвиђена за сваки режим;

- сва плаћања везана за производњу (нпр. плаћања која се врше за пољопривредно земљиште које се мора користити у производне сврхе);

- сва правила која се односе на пренос власништва (продаја, закуп) у вези са подобношћу за непосредна плаћања;

- све друге информације који би могле бити корисне за поређење ових режима са режимима Европске уније.

IV. ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

15. Опишите институционални оквир за рурални развој; структуру доношења одлука и одговорности (метод одозго на доле/децентрализовано).

16. Детаљно наведите и опишите везе између руралног развоја и секторских и територијалних политика.

17. Потребно је обезбедити информације о свим активностима које се тичу руралног развоја које су финансиране јавним средствима, без обзира на то да ли се примењују као део интегрисаног програма или као самостални програми, и потребно је обухватити активности које се финансирају и на државном и на регионалном нивоу. Активности које се тичу руралног развоја могу обухватати, али нису ограничене само на следеће:

- Повећање конкурентности сектора пољопривреде и шумарства кроз подршку улагањима и преструктурирањима, укључујући и улагања у фарме и шуме, подршку преради и стављању у промет, мелиорацију земљишта, комасацију, наводњавање и управљање водама, рано пензионисање, стручно усавршавање, пружање саветодавних услуга, оснивање група произвођача и успостављање и функционисање програма квалитета за пољопривредне производе;

- Унапређење животне средине и села кроз подршку одрживом управљању земљиштем, укључујући и подршку пољопривреди у планинским подручјима или другим подручјима са одређеним недостацима, програме заштите биодиверзитета, станишта и пејзажа, подршку еколошки погодним методама у пољопривреди и шумарству, пошумљавање, мере које имају за циљ ублажавање и прилагођавање последица климатских промена, управљање водама (заштита квалитета и очување квантитета), заштиту земљишта, очување генетских ресурса у пољопривреди;

- Унапређење квалитета живота у сеоским областима и промовисање разноврсности привредних делатности, укључујући и обезбеђивање основних услуга (нпр. путева, електричне енергије, воде, канализације, простора за локалну управу/сеоске органе, итд) за сеоско становништво, обнављање и развој села, сеоски туризам, развој нових привредних делатности ради проширења сеоске привреде и подршку локалним развојним активностима, мале пројекте руралног развоја на локалном нивоу, на сопствену иницијативу;

Опис сваке мере/активности треба да обухвати следеће информације:

- Име мере и под-мере политике;

- Законска основа (назив и референца релевантног правног акта);

- Циљеви, образложење и општи опис;

- Корисници, услови подобности и одабира;

- Детаљи пружене подршке (нивои и састав исплата – удео приватних и јавних средстава);

- Утрошени износ, на годишњем нивоу, током последњих 5 година, и предвиђени буџет за предстојеће године, по мери политике;

- Број корисника и просечни износ помоћи по кориснику;

- Управљање програмом (одговорни орган, обрада и одабир пријава);

- Евалуација програма.

V. ПОЛИТИКА КВАЛИТЕТА

18. Молимо наведите да ли постоји јасна домаћа политика, са сродним инструментима, за признавање и заштиту ознака географског порекла и традиционалних имена пољопривредних и прехрамбених производа. Ако постоји, опишите инструменте за регистрацију и заштиту.

19. Молимо детаљно опишите све остале програме квалитета који се тичу порекла производа или других карактеристика квалитета.

VI. ОРГАНСКА ПОЉОПРИВРЕДА

20. Молимо наведите информације о постојећим програмима и припремама за њихово упрвљање и спровођење укључујући:

- Законску основу (назив и референца релевантног правног акта);

- Циљеве и општи опис правног прописа;

- Усклађеност са законодавством ЕУ (или степен усклађености);

- Детаље о пруженој подршци;

- Опис припрема руковођења и спровођења (укључујући људске, финансијске и инфраструктурне ресурсе, и уколико је могуће организациону схему).

21. Молимо опишите државни систем акредитације и сертификације органске пољопривреде укључујући систем контроле као и његов значај за увоз/извоз (нпр. ЕУ листа трећих земаља).

22. Молимо опишите сектор и његову организацију (нпр. важност задруга) са статистичким подацима укључујући структуру фарми, производњу, трговину (извоз/увоз).

VII. ПОЉОПРИВРЕДНЕ СТАТИСТИКЕ

23. Молимо укратко опишите организациону структуру за сакупљање и надгледање статистичких података истичући сарадњу између Министарства пољопривреде и централних/локалних статистичких канцеларија у погледу пољопривредне статистике.

А. Општа статистика и статистика о производима

24. Пољопривредни сектор би требало описати (у табели) следећим статистичким информацијама (колико су доступне), за сваку годину од 2000. до 2009. (или за последњу годину за коју су доступни подаци):

a) Коришћена пољопривредна површина (КПП) на националном и регионалном нивоу (као и ситуацију из 1992. уколико је информација доступна): обрадиво земљиште; необрађено земљиште; земљиште под сталним усевима; стални пашњаци; баште; стаклене баште;.

b) Шумско подручје;

c) Развој структуре фарми (навести када су анкете о структури фарми спроведене): Структура и величина фарми по региону (где постоје); распрострањеност фарми по обрађеној површини; распрострањеност фарми по главним типовима производње; распрострањеност фарми по величини стада; површина коју заузимају фарме мање од 2 ha,

d) Пољопривредно становништво и његов развој, ако је могуће на основу истраживања о радној снази: Део целокупне активне популације; регионална распрострањеност; пољопривредници који се стално и они који се повремено баве пољопривредом; распрострањеност по старости и полу;

e) Приходи фарми за пољопривреднике који се стално баве пољопривредом (бруто додата вредност по јединици годишњег рада (ЈГР)) укључујући поређење са просечним бруто зарадама запослених ван пољопривреде;

f) Удео пољопривредног сектора у бруто националном производу (БНП) по регионима;

g) Површина (у хектарима); принос (у тонама или хектарима) и производња (у тонама) меке пшенице, дурум пшенице, јечма, кукуруза, ражи, овса, других житарица, основног или сертификованог семења, (сорте наведене у анексу Уредбе 1234/2007), семења репице, соје, сунцокрета, семење осталих уљарица, сушене сточне хране, грашка, азуки пасуља и слатке лупине, кромпира, репе, лана, конопље и свилене бубе (годишња производња и површина на којој се узгајају), шећерне репе, пиринча, воћа и поврћа (по главним производима), банане, хмеља, дувана, памука, сточне репе, сена (осушеног и за силажу) и кукуруза за силажу, и живих биљака односно цвећа (изражена вредност);

h) Број грла стоке, клања и просечна маса трупова телади, јунади, крава, свиња, пилади, остале перади, као и оваца и коза;

i) Број музних крава, принос млека, производња млека, испорука млека млекарама уз наведене количине и садржај масти, распрострањеност испоручених количина и број произвођача по величини стада, количина директне продаје према врсти млека и број произвођача који се баве директном продајом, количина млека за сопствене

потребе, одвајајући податке о количинама за исхрану чланова домаћинства од количине за исхрану животиња.

j) Број крава немузара (осталих крава) и број специјализованих раса товних говеда, оваца и коза;

k) Ниво у ком производња главних пољопривредних производа, укључујући најважније врсте воћа и поврћа, јаја, меда и вуне, задовољава домаће потребе;

l) Тржишни биланс стања за главне културе (мека пшеница, дурум пшеница, јечам, кукуруз, раж, овас, остале житарице, уљана репица, сунцокрет, соја, рафинирани шећер и изоглукоза), главна меса (говедина, свињетина, месо перади, као и овчије и козије месо) и главне млечне производе (маслац, обрано млеко у праху, пуномасно млеко у праху, сир). Биланс стања треба да садржи производњу, домаћу потрошњу (потрошњу за исхрану људи, односно животиња), увоз, извоз, почетне и завршне залихе;

m) Вино (површине винограда и годишња производњу, укључујући производњу алкохола и шире);

n) Производња етил алкохола пољопривредног порекла уз навођење детаљних података о производу који је кориштен за производњу алкохола;

o) Производња и употреба сертификованог семења;

p) Маслиново уље; број стабала маслина и тржишна цена за сваку категорију производа, назначавајући фазу производње и њен квалитет. Молимо наведите да ли постоји компјутеризовани информациони систем попут Географског информационог система гајења маслина;

q) Економски рачуноводствени подаци за пољопривреду;

r) Пољопривредни буџет према мерама (подршка тржишту, директна плаћања, социјално осигурање, рурални развој) и укупна помоћ у области пољопривреде;

s) Трговински токови (обим и вредност) према категорији производа:

Увоз (назначавајући износ преференцијалне трговине):

A. из Европске уније;

B. из Босне и Херцеговине, Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Албаније, Црне Горе и са Косова;

C. из осталих земаља света, наводећи три најзначајнија партнера.

Извоз (назначавајући износ преференцијалне трговине):

D. у Европску унију

E. у Босну и Херцеговину, Хрватску, Бившу Југословенску Републику Македонију, Албанију, Црну Гору и на Косово;

F. у остале земље света, наводећи три најзначајнија партнера.

Статистика руралног развоја:

25. Рурална подручја:

a) Молимо укажите на то да ли постоји класификација/дефиниција руралног подручја, и у том случају, опишите основу за класификацију, и резултате широм земље.

b) Молимо обезбедите следеће информације <u>за сваки регион државе у периоду од 2000. до 2009. године (или последњу годину за коју су доступни подаци):</u>

- БДП по глави становника;

- % укупне радне снаге запослене у пољопривреди (ако је могуће, на основу Извештаја о радној снази);

- додатна вредност по Синдикату пољопривредних радника;

- густина популације по km^2 и тенденције последњих година (нпр. да ли рурална популација опада?);

- површина подручја на коме се спроводи заштита животне средине;

- незапосленост.

c) Молимо наведите проценат укупне популације која живи у руралним подручјима и проценте укупне и руралне популације за 2008. годину или последњу годину за коју су доступни подаци:

– вода из водовода (потрошња воде у пољопривреди у поређењу са укупном потрошњом);

– електрична енергија;

– прикључак на канализацију;

– фиксна телефонска мрежа или покривеност мобилном телефонском мрежом;

– основно образовање;

– средњошколско образовање;

– више образовање.

26. Национална статистика код:

Исплате у сврхе накнаде:

- Брдска и планинска подручја: број имања, коришћена пољопривредна подручја (КПП) и број грла стоке (БГС) у следеће три категорије:

(1) Висина >800 m;

(2) Падине >20% (испод 800 m);

(3) Висине између 600 и 800 m и падине > 15%.

- Подручја са значајним недостацима:

(1) Подручја где је принос траве или житарица испод 80% националног просека: број имања, укупни КПП и укупни БГС;

(2) Подручја где су кључни економски показатељи (нпр. додатна вредност, бруто и нето приход по фарми и по Синдикату пољопривредних радника, итд), испод националног просека: број пољопривредника, укупни КПП и укупни БГС.

b) Улагања: број и удео имања где је приход по Синдикату пољопривредних радника 1,2 пута мањи од просека радника на том подручју који се не баве пољопривредом и који доноси бар 50% укупног прихода власника фарме.

c) Млади пољопривредници и рано пензионисање: Старосни профил власника фарми гледано кроз петогодишње периоде, укључујући број оних испод 40 година и број оних који имају било какве пензионе бенефиције.

d) Групе произвођача:

- % производње по вредности којом руководе групе произвођача за сваки од главних сектора производње. Наведите детаље за сектор воћарства и повртарства;

- % имања која су чланови групе произвођача у сваком сектору. Наведите детаље за сектор воћарства и повртарства.

Стављање у промет и прерада:

- за сваки од главних сектора наведите:

(1) % произведене количине која је прерађена и постојећи капацитет прераде;

(2) прогнозу пораста у уделу прерађене количине и капацитета током наредних 10 година.

- за сваки од главних сектора наведите: капацитет којем је потребна модернизација.

27. Молимо објасните своју припрему за пољопривредни попис и његово финансирање.

Поглавље 12: Безбедност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика

Ово поглавље одражава интегрисани приступ ЕУ који има за циљ да обезбеди висок ниво јавног здравља, здравља животиња, добробити животиња и здравља биља у оквиру Европске уније кроз кохерентне мере од њиве до трпезе и одговарајући надзор, уз обезбеђивање ефикасног функционисања унутрашњег тржишта. У овом домену од државе кандидата се тражи да обезбеди транспозицију правних тековина ЕУ и постепену примену истих од стране правилно структуиране и обучене администрације.

Примена захтева да одговарајуће административне структуре буду у стању да врше инспекцију и контролу укључујући одговарајуће лабораторијске капацитете. Усаглашавање различитих органа надлежних за пренос и/или примену је од кључног значаја. Поред тога, неопходна је обука различитих инспектора и субјеката у пословању храном и сточном храном.

I. ОПШТЕ

Молимо опишите тренутни статус и предвиђени развој за сваку од следећих тачака, са прецизним распоредом активности

1. **Молимо да дате дијаграме тока/организационе схеме (органиграме) који приказују нивое надлежности као и линије управљања у циљу описа структуре и организацију служби задужених за безбедност хране, ветеринарску и фитосанитарну политику. Подела надлежности и везе између централног, регионалног и локалног нивоа треба да буду јасно приказане (треба дефинисати степен децентрализације / преноса надлежности).**
2. **Молимо наведите постојеће и планиране ресурсе (људске, материјалне и финансијске) додељене сваком сектору.**
3. **Молимо да дате опис постојеће структуре, као и предвиђеног развоја. Два сета организационих схема: један са приказом постојеће структуре и други са планираном будућом структуром (навести датуме предвиђене за оснивање нових организационих јединица).**
4. **Законодавна овлашћења у области безбедности хране, ветеринарских и фитосанитарних прописа.**
   - **навести надлежне органе (за доношење прописа) као и начин на који ће се прописи усвајати (првенствено кроз скупштинску процедуру или кроз подзаконске акте које доносе министри)).**
   - **објаснити како је (или ће тек бити) обезбеђена координација у погледу транспозиције, примене и креирања политике како би се у потпуности обухватио ланац исхране;**
   - **законска могућност да се усвоји пропис који ће се постепено спроводити и који ће садржати појмове ЕУ и упућивати на друге делове законодавства ЕУ.**

5. **Молимо да пружите детаљне информације о контролним активностима и њиховом спровођењу у области безбедности хране (и хране за животиње),**

ветеринарске и фитосанитарне политике, као и детаље о организацији ових контрола по питању учесталости, избора установе, поступка узорковања и поступака у случају кршења прописа. Навести који органи су (или ће бити) надлежни за активности контроле и спровођења, и њихове надлежности, појединачно. Молимо да опишете механизме координације.

6. Примена: За сваку од доленаведених ставки из области безбедности хране, ветеринарске и фитосанитарне политике, детаљно наведите мере предузете да се осигура правилна примена прописа у вези са следећим активностима (индикативни списак):

- **лабораторије које се баве санитарном, ветеринарском, фитосанитарном контролом и анализом намирница (хемијска, микробиолошка, ГМО, итд.: Постојеће или планиране активности (са динамиком) усклађивања са системима ЕУ, динамика добијања акредитација у складу са законима ЕУ наводећи назив акредитационог тела, методе узорковања и анализе (опште узев, загађивача, материјала који долазе у контакт са намирницама, итд.);**
- **управљање кризним ситуацијама;**
- **успостављање Система за брзо узбуњивање за храну и храну за животиње (Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF).**

II. ВЕТЕРИНАРСКА ПОЛИТИКА

Опште

7. Молимо да дате информације о општој структури правне основе; организацији и овлашћењима различитих институција у овој области.

8. Молимо да дате информације о областима одговорности надлежних органа, а посебно у погледу правила о вршењу контроле.

9. Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или које се тичу области ветерине, наводећи и област коју обухватају у оквиру правних тековинеа ЕУ у области ветерине. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.

10. Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки:

Систем контроле на унутрашњем тржишту:

- **живе животиње; сперма, јајне ћелије и ембриони;**
- **производи животињског порекла;**
- **издавање сертификата;**
- **међусобна помоћ;**
- **мере заштите;**
- **компјутерски систем (TRACES);**
- **финансирање прегледа.**

Систем контроле увоза:

- **живих животиња;**
- **производа који укључују храну, храну за животиње и споредне производе животињског порекла;**

- мере заштите;
- Инспекцијски пунктови на граничним прелазима (BIP);
- компјутерски систем (TRACES);
- финансирање прегледа;

Идентификација животиња и вођење евиденције о њиховом кретању:

- говеда (укључујући и централну базу података о говедима);
- овце и козе;
- свиње;
- копитари.

Мере сузбијања болести животиња:

- Обавештења о болестима животиња; слинавка и шап; класична свињска куга; афричка свињска куга; афричка коњска куга; птичји грип; атипична куга живине (Newcastle disease); болести риба и шкољки; болест плавог језика; заразна спонгиформна енцефалопатија (TSE); зоонозе и остале болести;

- Трговина живим животињама; семеном, јајним ћелијама и ембрионима;

- Некомерцијална кретања кућних љубимаца;

-Забрана супстанци и надзор резидуа;

- Услови за увоз живих животиња и производа животињског порекла;

-Билатерални међународни споразуми у области ветерине са земљама чланицама ЕУ, земљама кандидатима за чланство у ЕУ, и трећим земљама (уколико постоје).

Добробит животиња:

- **Домаће животиње, коке носиље, укључујући и информације о условима производње, пилићи за тов, телад, свиње;**
- **Животиње у транспорту;**
- **Животиње у тренутку клања или убијања.**

Зоотехнички прописи

Трошкови у области ветерине

III. СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ХРАНЕ, ХРАНЕ ЗА ЖИВОТИЊЕ И СПОРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРЕКЛА

Молимо вас да наведете информације из следећих области:

Опште:

11. Општа структура правне основе; организација и овлашћења различитих институција у овој области.

12. Припадајуће области одговорности надлежних органа.

13. Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или се тичу области хране, хране за животиње и споредних производа животињског

порекла, наводећи и објашњење њихове примене у оквиру правних тековина ЕУ у области ветерине. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.

14. Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки.

Правила у погледу хигијене

15. Посебна правила за производе животињског порекла, укључујући и информације о ситуацији у погледу пољопривредно-прехрамбених објеката и микробиолошког квалитета сировог млека

16. Правила контроле за субјекте у прехрамбеној индустрији, укључујући и примену система Анализа опасности и критичних контролних тачака (HACCP, Hazard Analysis and Critical Control Points). Молимо да пружите статистичке податке о броју установа (према активностима које спроводе) које примењују HACCP.

17. Посебна правила контроле за производе животињског порекла

18. Правила за споредне производе животињског порекла, укључујући и информације о систему сакупљања лешина и материјала, као и стање објеката

Финансирање провера

19. Посебна правила у области хигијене хране за животиње, укључујући информације о важећим прописима и поступцима за давање дозволе за рад/регистрацију објеката за храну за животиње.

IV. ПРАВИЛА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ

Опште:

20. Молимо да дате иформације о општој структури правне основе; организацији и овлашћењу различитих институција у овој области.

21. Молимо да дате информације о областима одговорности надлежних органа.

22. Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или се тичу области ветерине, наводећи и објашњење њихове примене у оквиру правних тековина ЕУ у области ветерине. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.

23. Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки.

- **Декларисање, презентација и оглашавање намирница укључујући и податке о нутритивној и здравственој вредности и декларисање нутритивне вредности;**
- **Дозвољени адитиви и критеријуми њихове чистоће;**
- **Ензими у храни;**
- **Растварачи за екстракцију;**
- **Ароме средстава за побољшање укуса хране;**
- **Материјали који долазе у контакт са храном;**
- **Додаци храни;**

- **Храна за посебне дијететске потребе;**
- **Брзо смрзнуте намирнице;**
- **Загађивачи;**
- **Нова храна;**
- **Јонизујуће зрачење;**
- **Минералне воде.**
- **Билатерални међународни споразум са земљама чланицама ЕУ, земљама кандидатима за чланство у ЕУ, и трећим земљама (уколико постоје).**

V. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА ХРАНУ ЗА ЖИВОТИЊЕ

Опште:

24. **Молимо да дате информације о општој структури правне основе; организацији и овлашћењим различитих институција у овој области.**
25. **Молимо да дате информације о областима одговорности надлежних органа.**
26. **Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или се тичу области хране за животиње, наводећи и област коју обухватају у оквиру правних тековина ЕУ у области хране за животиње. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.**
27. **Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки:**
    - **Пуштање у промет и употреба хране за животиње;**
    - **Дозвољени адитиви у храни за животиње;**
    - **Непожељне материје у храни за животиње.**
    - **Услови под којима се врши припрема, пуштање у промет и употреба хране за животиње са додацима лекова.**
    - **Билатерални међународни споразуми са земљама чланицама ЕУ, земљама кандидатима за чланство у ЕУ, и трећим земљама (уколико постоје).**

VI. ФИТОСАНИТАРНА ПОЛИТИКА

Опште

28. **Молимо да дате информације о општој структури правне основе; организацију и овлашћења различитих институција у овој области.**
29. **Молимо да дате информације о припадајућим областима одговорности надлежних органа.**
30. **Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или се тичу фитосанитарне области, наводећи и област коју обухватају у оквиру правних тековина ЕУ у фитосанитарној области. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.**
31. **Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки:**

Здравље биља, штетни организми:

- Опште мере контроле; посебне мере контроле; заштићене зоне; регистрација субјеката (биљни пасоши); увоз; инспекције и пријаве неусаглашених пошиљки; трошкови у фитосанитарној области; статус штетних организама наведених у правним тековинама ЕУ.

Здравље биља, производи за заштиту биља:

- Пуштање у промет средстава за заштиту биља;

- Утврђивање максимално дозвољених нивоа резидуа и њихова контрола.

Квалитет семена и садног материјала у смислу пуштања у промет семена и садног материјала пољопривредних култура и поврћа, винове лозе, шумског и украсног биља, и воћа:

- Регистровање сорти, каталози;

- Издавање сертификата за семе;

- Одобравање садног материјала.

Заштита биљних сорти

Билатерални међународни споразуми са земљама чланицама ЕУ, земљама кандидатима за чланство у ЕУ, и трећим земљама (уколико постоје).

VII. ГЕНЕТСКИ МОДИФИКОВАНИ ОРГАНИЗМИ

33. Молимо да дате информације о општој структури правне основе; организацији и овлашћењима различитих институција у овој области.

34. Молимо да дате информације о областима одговорности надлежних органа.

35. Молимо да дате јасну табелу свих оквирних аката који обухватају или се тичу области генетски модификованих организама, наводећи и област коју обухватају у оквиру правних тековина ЕУ у области ГМО. Молимо да наведете да ли предвиђате усвајање нових оквирних аката.

36. Молимо да дате информације за сваку од доленаведених ставки:

- **Пуштање у животну средину;**
- **Генетски модификована храна и храна за животиње.**

Поглавље 13: Рибарство

Правне тековине ЕУ које се односе на рибарство чине прописи који не захтевају транспозицију у национално законодавство. Међутим, то захтева увођење мера за припрему администрације и пословних субјеката за учешће у Заједничкој политици рибарства (ЗПР, Common Fisheries Policy). Обим, циљеви и начела ЗПР утврђени су оквирном уредбом (Уредба Савета (ЕУ) бр. 2371/ 2002). ЗПР обезбеђује правила за очување живих водних ресурса, ограничење утицаја рибарства на животну средину, услове за приступ водама и ресурсима, структуралну политику и управљање капацитетима рибарске флоте, правила за контролу и примену те политике,, правила за аквакултуру заједничку организацију тржишта и међународних односа. ЗПР се заснива на провереним научним достигнућима, научним саветима и представља оквир за прикупљање релевантних података.

Што се тиче управљања ресурсима и рибарском флотом, правне тековине ЕУ садрже прецизна правила за усклађивање капацитета за риболов како би се обезбедила равнотежа између флоте и залиха рибе, као и мерење тонаже. Овим се предвиђа да земља чланица прикупља податке за регистар рибарске флоте ЕУ и успоставља систем за праћење пловила заснован на сателитској технологији. На Медитерану се примењују посебне техничке мере за очување рибљих ресурса.

Инспекција и контрола углавном спадају под одговорност државе чланице. Правнаетековине ЕУ утврђују детаљна правила за регистровање и пријављивање улова. Држава чланица мора да поседује административне капацитете за спровођење ефективне контроле, инспекције и примене ЗПР.

Два оквирна законска акта регулишу финансијске инструменте ЕУ за спровођење ЗПР. Први, Уредба бр. 861/2006, се односи, на пример, на контролу, учешће заинтересованих страна, међународне уговоре, прикупљање података или научне информација. Други, Уредба бр. 1198/2006 и Уредба којом се она спроводи, бр. 498/2007, дефинишу финансијски оквир, области интервенције и управљање Европским фондом за рибарство. Да би приступиле ЕФР, државе чланице ЕУ морају да припреме План националне стратегије (ПНС) и Оперативни програм (ОП), као и да поседују неопходно административно руководство и контролне капацитете, како би обезбедили правилну и ефикасну примену ОП.

Тржишна политика се заснива на примени заједничких тржишних стандарда, организацијама произвођача, механизмима за интервенцију на тржишту, информацијама за потрошаче и трговинским аранжманима са трећим земљама.

Поред општих правила државне помоћи, правна тековина садржи и одређена правила о државној помоћи, која се односе на рибарство и сектор аквакултуре. ЕУ има искључиву надлежност у области рибарства, и због тога је једна од уговорних страна бројних међународних уговора и чланица бројних организација. У неким случајевима је потребно усагласити или поништити постојеће уговоре у рибарству и конвенције са трећим земљама или међународним организацијама пре приступања.

I. ОПШТЕ

А. Законодавство у области рибарства

1. **Молимо да дате опис главних елемената националног законодавства ваше земље у области рибарства.**

B. Административна структура

2. **Прикажите организациону схему која описује организацију управе и инспекције у области рибарства. Опишите односе између ових тела и њихову хијерархију у систему.**
3. **Постоје ли краткорочни и средњерочни планови за формирање нових тела или неке друге промене организационе структуре,?**
4. **Опишите процес доношења одлука и начин на који се преносе надлежности.**
5. **Опишите проток информација између органа. Постоје ли случајеви када размена информација не функционише како треба? Које се мере предузимају да се ови недостаци отклоне?**
6. **Опишите администрацију за тржишну политику (нарочито у погледу контроле спровођења стандарда заједничког тржишта, у лукама и велепродаји, и информисања потрошача; контроле количина које се повлаче са тржишта; прикупљања тржишних информација у НТЈС (Номенклатуре територијалних јединица за статистику) регионима (NUTS); прикупљања и преноса података који се односе на режим односа цена; примене услова признавања за организације произвођача).**
7. **Постоји ли посебна структурална политика за рибарство? Ако постоји, треба пружити информације о надлежном органу уз кратак опис поступака.**
8. **Како би ваша администрација управљала структуралном помоћи за сектор рибарства?**

C. Економски подаци

9. **Опишите развој у количини улова, вредност прве продаје и вредност извоза у области рибарства (улов, обрада, стављање у промет и услужне делатности), укључујући и аквакултуру, током последњих година.**
10. **Опишите развој у укупном запошљавању у области рибарства, укључујући и водопривреду, током последњих година.**

II. УПРАВЉАЊЕ РЕСУРСИМА И ФЛОТОМ

A. Рибарска флота

11. **Које су главне области рибарства у вашој земљи и како су географски распоређена?**
12. **Где су смештена рибарска пловила и које су њихове области рада? Коју врсту опреме користе?**

B. Регистар флоте.

13. **Да ли ваша земља има регистар флоте? Уколико има, опишите административну структуру регистра флоте и наведите његов статус.**

C. Дозволе за риболов

14. **Како је организовано издавање дозвола за риболов?**

15. **Какав је механизам одузимања дозвола када предвиђени услови нису испуњени?**

D. Улови и истовар

16. **Прикажите статистичке податке за улове и истовара према врсти риболова.**

E. Друго

17. **Да ли постоје организације произвођача?**
18. **Да ли постоје посебне одредбе у погледу информисања потрошача?**
19. **Да ли постоје стандарди за стављање у промет?**

III. ИНСПЕКЦИЈА И КОНТРОЛА

A. Финансијска средства

20. **Која буџетска средства су додељена за контролу у области рибарства (у еврима)? Да ли се износ тих средстава повећава или смањује?**
21. **Како се та средства додељују?**

B. Људски ресурси

22. **Колики број службеника је укључен у контролу у области рибарства? Каква је расподела службеника између релевантних органа? Да ли се ресурси повећавају или смањују?**
23. **Какав је радни распоред инспектора рибарства (пуно/скраћено радно време, по часовима, итд.)? Колики број службеника је укључен у контролу у области рибарства? Колико има административних радника? Уколико службеници имају различите задатке, колики део свог времена посвећују контроли рибарства?**
24. **Какво образовање има особље које ради на контроли? Да ли се обезбеђује обука, и шта она обухвата?**

C. Овлашћење за вршење контроле

25. **Где су дефинисана овлашћења инспекцијске контроле?**
26. **Опишите овлашћења која има свака група запослених у контроли.**
27. **Да ли су инспекторима јасни обим и ограничења њихових овлашћења?**

D. Опрема за вршење контроле

28. **Која је опрема расположива за спровођење активности контроле? Како је опрема распоређена између различитих надлежних органа?**
29. **У каквом је стању опрема за вршење контроле? Колико је стара? Да ли се планира обнављање опреме?**
30. **Да ли опрема одговара задацима које треба извршити? Опишите потребе.**
31. **Који је ниво компјутеризације?**

E. Прикупљање података

32. **На који начин је организовано прикупљање података у области рибарства?**
33. **Који научни подаци се прикупљају, и ко их користи? Да ли се научни подаци користе за управљање рибљим залихама?**
34. **Да ли ваша земља има квоте и уколико их има, који се подаци прикупљају за управљање квотама и њихову проверу (бродски дневници, изјаве о истовару, рачуни, подаци са аукција, подаци о транспорту, подаци о купцима)? На који начин се ови подаци користе за потребе контроле?**
35. **Да ли постоје инструменти или поступци за унакрсну проверу података?**

F. Инспекцијске активности

36. **Пружите статистичке податке о извршеним инспекцијским контролама.**
37. **Који службеници су одговорни за вршење инспекцијске контроле?**
38. **Да ли постоји стратегија инспекцијских активности? На који начин се постављају циљеви?**
39. **Да ли постоје смернице за начин на који се врши инспекцијска контрола?**
40. **Из чега се састоји инспекцијска контрола? Каква је методологија и стратегија инспекцијске контроле?**
41. **Да ли се инспекцијске контроле документују, и уколико је то случај, на који начин?**
42. **Какав је ниво способности и вештина у области инспекцијске контроле у пракси? Шта недостаје?**

G. Законски поступци за кажњавање прекршаја

43. **Какав је правни оквир за кажњавање прекршаја?**
44. **Да ли се кажњавање заснива на кривичним или управним процедурама? Који органи имају овлашћење да изрекну казну?**
45. **Које су управне казне на располагању?**
46. **Који су нивои новчаних казни које се могу применити? Који су стварни нивои кажњавања?**
47. **Какве су могућности заплене улова и опреме? У којој мери се врши одузимање улова и опреме?**
48. **Која средства жалбе постоје?**
49. **Какви су захтеви у погледу доказа? Да ли је неопходно доказати намеру?**
50. **Пружите статистичке податке о казнама које се изричу за прекршаје у области рибарства.**

IV. СТРУКТУРНЕ АКТИВНОСТИ

51. **Какав је административни и правни капацитет за припрему и управљање структурном политиком за област рибарства?**

52. **Како ће се управа у области рибарства припремити за израду програмских докумената и система управљања и контроле какве захтева Уредба Европског фонда за рибарство?**

V. ТРЖИШНА ПОЛИТИКА

53. **Молимо да пружите информације о постојећој тржишној политици и оперативној структури по питању одрживог управљања рибљим ресурсима, стандардима стављања у промет (свежина, величина, паковање, презентација и декларисање робе), информација за потрошаче, организација произвођача, трговина са трећим земљама, међуресорске организације и интервенције. Како ће даље бити успостављене административне мере за спровођење тржишне политике, посебно у погледу интервенција и организација произвођача (ОП) и аранжмана за електронски пренос релевантних тржишних података Комисији?**

VI. ДРЖАВНА ПОМОЋ

54. **Молимо да пружите информације о државној помоћи која је дата области рибарства у последњих три године.**

VII. МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ

55. **Да ли је ваша земља уговорна страна у међународним, мултилатералним или билатералним уговорима у области рибарства? Ако јесте, молимо наведите број пловила и обим улова обухваћен овим уговорима.**

Поглавље 14:Транспортна политика

Транспортна политика Европске уније има за циљ одрживу мобилност која повезује конкурентност Европе и добробит њених грађана, чиме се постиже већа безбедност, сигурност и унапређење њихових права. Она представља суштинску компоненту Лисабонске стратегије и доприноси друштвеној и територијалној повезаности Европске уније. Циљеви транспортне политике Европске уније су успостављање делотворних система транспорта који пружају висок ниво одрживе мобилности унутар Уније, обезбеђивање високих стандарда квалитета по питању безбедности, сигурности и права путника и побољшање услова рада. Политика одрживог транспорта Европске уније захтева да транспортни системи испуне економске, друштвене и еколошке потребе нашег друштва.

Транспортна политика се руководи члановима 90 и 100, Глава VI, Уговора о функционисању Европске уније (*TFUE*). Правне тековине ЕУ (*Acquis*) се састоје од уредби, одлука и директива. Њихова примена мора бити обезбеђена даном приступања.

I.ОСНОВНИ ТРЕНДОВИ И СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ ТРАНСПОРТНОГ СЕКТОРА

У приложену табелу у Анексу 1 треба унети основне статистичке податке.

II. СТРУКТУРА ТРЖИШТА И ОСНОВНИ ТРЕНДОВИ ЗА СВАКИ ВИД ТРАНСПОРТА

А. Друмски транспорт

Услови приступа тржишту и струци

1) **Који прописи регулишу приступ струци превозника који су ангажовани у домаћем односно међународном превозу путника и робе? Ко и како спроводи ове правне прописе? У којој мери су испуњена четири критеријума за приступ професији превозника у друмском транспорту ?**

2) **Који прописи регулишу приступ тржишту домаћим превозницима у домаћем и међународном превозу робе у друмском транспорту (Уредба 1072/2009)? Ко и како спроводи ове правне прописе?**

3) **Који прописи регулишу приступ тржишту домаћим превозницима у домаћем и међународном превозу путника у друмском транспорту. Да ли је потребно добијање дозвола за обављање:**

   a) редовних услуга;

   b) посебних редовних услуга;

   c) шатл (shuttle) услуга (уколико постоје).

   d) повремених услуга?

4) **Како компаније добијају ове дозволе? Који је уобичајени рок важности дозвола? Да ли компаније имају користи од ексклузивних права? Ко и како спроводи ове правне прописе?**

5) **Који прописи постоје везано за конкуренцију? Ко и како спроводи ове правне прописе?**

Социјални и технички прописи и стандарди

6) **Који се прописи примењују за радно време возача у домаћем и међународном транспорту (време проведено у вожњи и паузама, дневна и седмична ограничења у погледу времена проведеног у вожњи, дневни и седмични одмор, седмично радно време, итд.)? Ко и како спроводи ове правне прописе?**

7) **Молимо да дате детаљан одговор на следећа питања која се тичу возачких дозвола.**

   a) Који модалитети постоје за добијања возачких дозвола? Које је најниже дозвољено старосно доба за возаче?

   b) Које категорије возачких дозвола постоје?

   c) Молимо наведите информације о моделу возачке дозволе и о теоријским и практичним возачким испитима (Директиве 91/439/ЕЗ и 2006/126/ЕЗ о возачким дозволама).

   d) Која институција је задужена за организацију и надзор возачких испита?

   e) Да ли је поседовање одговарајуће националне возачке дозволе довољно за пријем у струку возача комерцијалног возила? Ако је одговор негативан, да ли се захтева допунска почетна обука, потврђена сертификатом о професионалној стручности (ССР) или неким другим еквивалентним документом?

   f) Да ли се захтева периодична обука за рад професионалних возача? Ко и како спроводи ове правне прописе?

   g) Који орган издаје дозволе за оснивање ауто-школа и на основу којих процедура се оне издају (Директива 2003/59/ЕЗ о почетној квалификацији и периодичној обуци возача одређених друмских возила за превоз робе и путника)?

8) **Која су национална ограничења у погледу максималне тежине и димензија друмских возила (укључујући максимално осовинско оптерећење)? Да ли је путна мрежа доступна возилима у складу са Директивом 96/53/ЕЗ? Ако је одговор негативан, у ком временском року би она могла бити доступна?**

9) **Постоји ли национално законодавство у погледу уградње дигиталних тахографа у камионе и аутобусе (сходно допуњеној и измењеној Уредби 3821/85/ЕЗ)? Постоји ли законодавство у погледу уградње уређаја за ограничење брзине у овим возилима (сходно Директиви 92/6/ЕЗ)? Ко и како**

спроводи ове правне прописе? Који је најмањи број контрола које се спроводе на путевима или у просторијама компанија? Које су казне?

10) **Постоји ли национално законодавство у погледу техничког прегледа и контроле возила (сходно Директиви 96/96/ЕЗ)? Ко и како спроводи ове правне прописе? Који је обим и учесталост ових контрола? Да ли се технички прегледи возила такође врше и на путевима (сходно Директиви 2000/30/ЕЗ)? Ако је одговор позитиван, колико често у просеку годишње? Које тело је за то задужено?**

11) **Постоји ли национално законодавство која се односи на превоз опасне робе, преносиве опреме под притиском у друмском, железничком транспорту или унутрашњим пловним путевима и именовање/професионалну квалификацију саветника за безбедност у овим видовима транспорта? Ко и како спроводи ове правне прописе? Који је обим и учесталост ових контрола? Колико возила је предмет дневних контрола? Да ли је формат извештавања у вези са бележењем учесталости и исхода таквих контрола у сагласности са Директивом 95/59/ЕЗ о једнообразним поступцима за проверу превоза опасног терета у друмском** транспорту **или је таква усклађеност у плану?**

12) **Постоји ли национално законодавство у погледу докумената за регистрацију возила (сходно Директиви 1997/37/ЕЗ)? Које податке садрже ови документи?**

13) **Постоји ли национално законодавство у вези са успостављањем базе података о удесима у друмском транспорту? Да ли су прикупљени подаци усклађени са садржајем европске базе података о удесима у друмском транспорту (CARE-Одлука Савета 93/704/ЕЗ)?**

14) **Постоји ли национални план за обнављање постојећих тунела на путевима како би се унапредио њихов ниво безбедности (сходно Директиви 2004/54/ЕЗ)? Постоји ли план за примену безбедног управљања путном инфраструктуром (сходно 2008/98/ЕЗ)?**

15) **Који су административни капацитети за спровођење закона који се односе на социјалне и техничке прописе у области друмског транспорта?**

Путарине и друге накнаде за кориснике

16) **Који систем накнада за кориснике у друмском саобраћају је примењен у вашој држави, укључујући минимални годишњи порез на возила и минималне акцизе за горива? Које су висине накнада и који су модалитети за њихово прикупљање? Да ли се ове накнаде такође односе на превознике из трећих земаља? Који је укупан износ прикупљених накнада у току године? Колико је поуздан систем наплате? На који начин се систем за прикупљање накнада у друмском транспорту контролише у погледу поузданости? За шта се користе прикупљена средства?**

17) **Да ли се примењују друге накнаде за тешка теретна возила (и остала возила у друмском транспорту? Ако је одговор позитиван, наведите њихов обим (национална, страна, ЕУ возила), износ, начин обрачуна и наплате, органе који су одговорни за управљање у светлу Директиве Еуровињета и Протокола о друмском транспорту ССП.**

18) Који поступак се примењује код одабира извођача радова за одржавање путева и развој путне инфраструктуре?

Међународне организације и конвенције

19) Када је ваша земља потписала или намерава да потпише:

a) Споразум Уједињених нација о међународном превозу опасних роба;

b) Споразум Уједињених нација о међународном превозу кварљивих прехрамбених производа;

c) Прописе Економске комисије Уједињених нација за Европу о одобрењу типа моторног возила;

d) Споразум Уједињених нација о раду посада возила у међународном друмском саобраћају;

e) Приступ Бечкој конвенцији Уједињених нација (1968)?

f) Споразум о међународном повременом превозу путника обичним или путничким аутобусима-ИНТЕРБУС?

20) Да ли имате националне стандарде за пренос муниције и експлозива у складу са Европским споразумом који се односи на међународни друмски превоз опасних роба (АДР)?

Железнички транспорт

Услови приступа тржишту и струци

21) Који прописи регулишу приступ тржишту (нпр. везано за железничке дозволе, уверења о безбедности, уверења о безбедности железничког возног парка, тј. шинских возила и особља)? Да ли сви оператери у железничком транспорту поседују дозволу и уверење о безбедности?

22) Да ли национална железничка компанија има аутономију у управљању у односу на државу (Владу или Скупштину)? Да ли постоји одвојено рачуноводство за пословање и инфраструктуру? Да ли је национална железничка компанија финансијски стабилна (нема терет нагомиланих дуговања наметнутих од стране државе)?

23) Која је процедура за усвајање Изјаве о мрежи? Да ли је руководиоцу инфраструктуре потребно одобрење државе за усвајање Изјаве, укључујући успостављање накнада за коришћење инфраструктуре?

24) Да ли нови актери на тржишту имају приступ националној мрежи железница, под условом да имају дозволу која потврђује њихов капацитет превозника у железничком транспорту и да испуњавају остале релевантне захтеве (нпр. уверење о безбедности, итд.)? Како се распоређују железничке трасе да би се избегла дискриминација и како се дефинишу и примењују накнаде за коришћење инфраструктуре?

25) **Да ли је Србија успоставила регулаторно тело, орган безбедности, орган за испитивање удеса и орган за обавештавање? Колики број запослених, које надлежности и буџетска средства су на располагању овим органима? Да ли ове институције могу да доносе одлуке без одобрења министарства? Може ли превозник у железничком транспорту у случају неслагања или жалбе поднети представку жалбеном органу (регулаторном телу) и може ли регулаторно тело покренути истрагу на сопствену иницијативу?**

26) **Да ли орган задужен за безбедност има овлашћење да пусти возни парк/шинско возило у рад? На који начин орган задужен за безбедност спроводи националне прописе у погледу безбедности?**

27) **Да ли је орган који је надлежан за безбедност усвојио критеријуме о центрима за обуку машиновођа и постоји ли право приступа овим центрима? Да ли је орган за безбедност успоставио регистар возачких дозвола?**

28) **Да ли је Србија усагласила своје међународне споразуме о граничним прелазима у железничком транспорту са законодавством ЕУ из домена железничког транспорта и да ли је Србија обезбедила да сви споразуми о граничним прелазима у железничком транспорту не ограничавају слободан приступ превозницима?**

29) **Постоје ли прописи на основу којих руководилац инфраструктуре треба да буде независтан од било ког превозника у железничком транспорту Да ли закон пружа некомпатибилна правила која се примењују за чланове управног одбора инфраструктуре, руководство холдинга и постојеће превознике у железничком транспорту Да ли таква правила важе током првих година након напуштања руководеће позиције у једном од ових тела и преузимања руководеће позиције у другом? Да ли регулаторни орган мора да одобри именовање или разрешење чланова управног одбора инфраструктуре? Које мере заштите је руководилац инфраструктуре увео како би се обезбедила поверљивост пословних података који су од значаја за конкурентност између превозника у железничком транспорту нарочито у вези са приступом ИКТ системима и просторијама?**

<u>Уговори о јавним услугама у друмском и железничком транспорту</u>

30) **Молимо опишите примену правних тековина ЕУ (*acquis)* у погледу уговора о јавним услугама и општим прописима (како је дефинисано Уредбом (ЕЗ) бр. 1370/2007 о јавном друмском и железничком превозу путника). Молимо пружите информације о:**

a) **Захтевима које превозници морају испунити у одређеним областима јавних услуга;**

b) **Трајању уговора;**

c) **Додељивању уговора о јавним услугама (укључујући прописе о додели интерним превозницима и директним доделама);**

d) **Објављивању захтева;**

e) **Поступцима преиспитивања/жалбе.**

Социјални и технички прописи и стандарди

31) Ко успоставља техничке и еколошке стандарде, техничке спецификације које се примењују на возни парк и друге железничке подсистеме? Да ли су ови стандарди у складу са законодавством Европске уније о интероперабилности и са међународним стандардима?

32) Ко успоставља и спроводи стандарде безбедности? Да ли се ови прописи и стандарди објављују? Ко издаје уверења/сертификат о безбедности? Да ли постоји независно национално тело за безбедност у железничком транспорту?

33) Постоји ли посебан фискални режим за делатност железничког транспорта?

Укупна процена транспозиције правних тековина ЕУ

34) Молимо опишите активности које су у току, укључујући и планове, за транспозицију одговарајућих правних тековина ЕУ, а посебно у вези са:

a) **првим железничким пакетом (Директиве 2001/12, 13 и 14):**

b) **другим железничким пакетом (Директива 2004/49 о безбедности железнице и Директива 2004/51 о отварању тржишта за железнички терет- видети Службени лист L164 од 30. априла 2004. год. и исправку у Службеном листу L220 од 21. јуна 2004. год.):**

c) **директивама о „интероперабилности“ (Директиве 96/48, 2001/16 и 2004/50) које су преформулисане у Директиви 2008/57/ЕЗ):**

d) **трећим железничким пакетом (Директива 2007/58/ЕЗ о отварању међународног тржишта за превоз путника железницом, Директива 2007/59/ЕЗ о издавању уверења за машиновође, Уредба (ЕЗ) бр. 1370/2007 о услугама у јавном друмском и железничком превозу путника и Уредба (ЕЗ) бр. 1371 о правима и обавезама путника у железничком транспорту.**

Права путника

35) Постоји ли национално законодавство о правима путника у железничком транспорту сходно Уредби (ЕЗ) бр. 1371/2007?

a) **Који прописи регулишу минималне захтеве у погледу информација које се путницима морају пружити пре и у току путовања?**

b) **Који прописи постоје у погледу доступности карата преко шалтера и служби за резервације?**

c) **Који прописи постоје у погледу одговорности железничких предузећа за путнике и пртљаг у случају кашњења, пропуштеног превоза код преседања и отказивања услуга?**

d) **Који прописи се односе на услове превоза (укључујући приступачност, и пружање помоћи и информација) за особе са смањеном покретљивошћу?**

e) **Који прописи се односе на поступање по представкама и на национални орган који је одговоран за заштиту права путника? Да ли је тај национални орган независтан у односу на руководиоца инфраструктуре, орган који врши наплату, орган који је одговоран за расподелу средстава или превозника у железничком транспорту**

f) Који прописи и казнене мере су предвиђене у случају непоштовања права путника?

Међународне организације и конвенције

36) Да ли је Србија током последњих година на својим међународним граничним прелазима закључила споразуме о граничним прелазима у железничком транспорту На који начин ови споразуми омогућавају слободан приступ домаћим и страним превозницима? Ако не омогућавају слободан приступ и још нису усклађени са законодавством Европске уније, који планови постоје да би се ускладили?

37) Да ли је ваша држава потписала било које мултилатералне споразуме који се односе на Међународну железничку организацију (OTIF и OSZD)?

С. Поморски транспорт и транспорт унутрашњим пловним путевима

38) Молимо да дате кратак опис свих врста саобраћајних активности као и транспорта који се одвијају на вашим језерима и рекама.

39) Молимо наведите законе који покривају ову област. Постоје ли неки прописи који се односе на аспекте безбедности, сигурности, екологије и заштите од загађења у поморском транспорту и транспорту на језерима/рекама? Који орган је задужен за регистрацију и контролу бродова/чамаца?

40) Која је надлежна установа за поморски и унутрашњи пловни транспорт у Србији?

41) Који је стваран број бродова који плове под српском заставом који су укључени у поморски и унутрашњи пловни транспорт?

42) Постоје ли релевантне међународне конвенције које Србија примењује у погледу аспеката безбедности, сигурности, екологије и заштите од загађења у поморском транспорту и транспорту на језерима/рекама?

43) Постоје ли неки захтеви у вези са приступом професији возара путника и/или робе пловним путевима? Постоје ли прописи који се односе на радно време посаде и особља у сектору поморског и унутрашњег пловног транспорта Који надлежни органи су одговорни за спровођење одговарајућег законодавства и захтева?

44) Молимо доставите информације у вези са обнављањем флоте у унутрашњем водном транспорту Србије на основу Закона о фонду унутрашње пловидбе (Inland Navigation Fund Law).

45) На основу којих техничких захтева се издају сертификати пловилима флоте унутрашње пловидбе у Србији

46) Који орган је одговоран за инспекцијски преглед пловила?

47) Који орган је одговоран за издавање уверења (сертификата) пловилима?

48) Колико пловила унутрашње пловидбе (у различитим категоријама) је регистровано у Србији?

49) Какво је техничко стање флоте унутрашње пловидбе у Србији?

Права путника

50) Постоји ли национално законодавство о правима путника који путују морем или унутрашњим пловним путевима?

a) Који прописи регулишу минималне захтеве у погледу информација које се путницима морају пружити пре и у току путовања?

b) Који прописи постоје у погледу расположивости карата и резервација?

c) Који прописи постоје у погледу кашњења и отказивања услуга?

d) Који прописи се односе на услове транспорта (укључујући приступачност, пружање помоћи и информација) за особе са смањеном мобилношћу?

e) Који прописи се односе на поступање по представкама и на национални орган који је одговоран за заштиту права путника?

f) Који прописи и казнене мере су предвиђене у случају непоштовања права путника?

Интермодални транспорт

51) Које су постојеће промотивне мере/инструменти на располагању за домаћи/међународни интермодални транспорт, као што су:

a) одобравање субвенција за терминале интермодалног транспорта;

b) одобравање оперативних субвенција;

c) ослобађање од општих ограничења која су наметнута за друмски транспорт (забрана вожње, максимална дозвољена тежина и димензије, итд.) приликом обављања операција интермодалног транспорта;

d) посебан порески третман.

Ваздушни транспорт

52) Да ли се у ваздушном транспорту примењује Закон о конкуренцији? Ако је одговор позитиван, да ли се правила о конкуренцији која се примењују у ваздушном транспорту разликују од оних која се примењују у другим секторима? Ко и како спроводи ове правне прописе?

53) **Постоје ли обавезе у погледу јавних услуга или слични програми у сектору ваздушног транспорта?**

54) **Које су законске основе за оснивање националног авио-превозника?**

55) **Постоје ли планови да се изврши приватизација националног авио превозника? Ако је одговор позитиван, молимо наведите одговарајуће појединости. Да ли је националном авио-превознику у било ком облику додељена државна помоћ? Ко и како спроводи правила о конкуренцији?**

Приступ тржишту и професији

56) **На који начин авио-превозници могу да добију дозволу за лет на одређеним рутама, било да су домаћи или међународни? Да ли неки авио-превозници имају ексклузивна права на одређене руте у ваздушном саобраћају? На који начин је ЕЦАА Споразум (Мултилатерални споразум о успостављању заједничког европског ваздухопловног подручја) узет у обзир у погледу давања овлашћења за пружање услуга у ваздушном транспорту? Ко је одговоран за издавање овлашћења за пружање услуга у ваздушном транспорту?**

57) **Који прописи постоје у погледу одређивања висине цена авионских карата и такси? Ко и како спроводи ове прописе?**

58) **Који су услови за сертификацију аеродрома? Који су услови за добијање лиценце авио-превозника (АОС-Уверење за обављање јавног авио-транспорта и оперативне дозволе)? Која тела су надлежна за издавање уверења и дозвола у овим областима?**

59) **Који су захтеви у погледу у осигурања у сектору ваздушног транспорта**

60) **Која су правила прихвата и отпреме ваздухоплова, путника, пртљага и терета , доделе слотова и компјутерског система резервација? Ко и како спроводи ове прописе?**

61) **Који су важећи билатерални споразуми са земљама које нису потписнице ЕЦАА споразума ? Који режим је успостављен у складу са овим споразумима?**

Технички и социјални стандарди

Ко и на који начин успоставља аеродромске таксе? Да ли су оне успостављене на транспарентан и недискриминаторски начин? Да ли су повезане са трошковима? Постоје ли механизми консултовања? Да ли руководство аеродрома функционише одвојено од власништва аеродрома? На који начин су захтеви безбедности ваздушне пловидбе примењени у погледу дизајна, производње, рада, одржавања ваздухоплова, делова и уређаја и код особа и организација који су укључени у дизајн, производњу, одржавање и рад таквих производа, делова и уређаја, као и у погледу издавања сертификата за аеродроме и пружаоце услуга у ваздушном саобраћају? Молимо опишите захтеве безбедности ваздушне пловидбе у Србији у следећим областима:

1) **Издавање сертификата о ваздухопловном производу;**

2) **Издавање сертификата о пловидбености;**

3) **Континуирана пловидбеност ваздухоплова;**

4) **Одржавање ваздухоплова, делова и уређаја;**

5) **Особље, дозволе пилота и посаде;**

6) **Ограничења у погледу дужине времена летења и захтеви обуке пилота и кабинске посаде, као и квалификације организација за обуку;**

7) **Одобрење за употребу аеродрома и пружаоца услуга ваздушне пловидбе.**

62) Које тело је одговорно за обављање регулаторне контроле за ваздухопловне производе, особе, организације, аеродроме и пружаоце услуга ваздушне пловидбе?

63) Које тело је одговорно за њихов надзор и спровођење захтева безбедности ваздушне пловидбе?

64) Које законодавство је на снази у вези са истрагом удеса и обавезним извештавањем о удесима и незгодама?

a) **Постоје ли статистички подаци о пропустима у ваздушном саобраћају (готово сударима) који су се догодили у последњих десет година?**

b) **Постоји ли посебна служба која координира истражне поступке, прати извештаје и статистичке податке?**

c) **Који прописи су на снази којима се обезбеђује поверљивост обрађених информација током извештавања о догађају, истрази удеса или незгоде од стране особа које су укључене у планирање, израду, одржавање, извођење и обуку безбедности у ваздушном саобраћају?**

d) **Када се очекује оснивање независног тела за истраживање удеса?**

е) Да ли се у овој области разматра могућност сарадње са другим државама?

65) Постоје ли мере којима се прати и ограничава ниво и емисија буке у околини аеродрома (тј. акустичко зонирање, прописи о коришћењу земљишта) и мере за ограничење или задржавање загађености ваздуха која је последица активности у ваздушном транспорту? Постоји ли програм за прогресивно повлачење из употребе ваздухоплова из Поглавља 2?

66) Да ли је Међународна организација за цивилно ваздухопловство већ признала регион Србије за информисање о летовима (ICAO)?

67) Молимо наведите информације о називу, правном и регулаторном статусу и власништву организације која је одговорна за пружање услуга ваздушне пловидбе (ANSPs)? Колико има запослених? Који субјект је надлежан за означавање и издавање уверења за пружање услуга ваздушне пловидбе? Да ли се означавање и издавање уверења спроводи у складу са примењивим прописима о Јединственом европском небу? Да ли је национални надзорни

орган у погледу управљања ваздушним саобраћајем ефективно успостављен? Када и којим правним инструментом?

68) **Који прописи постоје везано за надзор безбедности, постављање стандарда, планирање инвестирања, пружање услуга, планирање услуга и прикупљање прихода? Који је однос такси за прелет у односу на таксе које се наплаћују за летове према и са домаћих аеродрома?**

69) **Који прописи постоје у погледу издавања дозвола за контролоре у ваздушном саобраћају? Да ли је Србија усвојила и применила Директиву о дозволама контролора у ваздушном саобраћају 2006/23/ЕЗ? Да ли је Србија применила концепт флексибилне употребе ваздушног простора и које тело је за то одговорно? Да ли је Србија предузела кораке да узме учешћа у било којој иницијативи која се може спровести ради успостављања функционалног блока ваздушног простора?**

Безбедност ваздушне пловидбе

70) **Која тела су задужена за координацију и праћење примене мера безбедности у ваздушном саобраћају? Молимо наведите које одговорности има свако од тих тела. Молимо објасните како одговорно тело (тела) прати примену и спровођење мера безедности (нпр. национални програм безбедности у цивилном ваздухопловству, национални програм контроле квалитета).**

71) **Које се законодавство тренутно примењује на безбедност у цивилном ваздухопловству? Молимо наведите законе, прописе и све друге инструменте који се примењују.**

a) Молимо наведите да ли се поменуто законодавство примењује на све аеродроме.

b) На коју врсту аеродрома се ово законодавство примењује (нпр. цивилни/војни аеродроми, аеродроми који опслужују само одређене врсте саобраћаја?

c) Молимо наведите називе, ИЦАО и ИАТА ознаке аеродрома на које се примењују важећи правни прописи. Ако се важећи законски прописи не примењују на све аеродроме, молимо наведите због чега и који су то аеродроми.

72) **Да ли се ЕЦАЦ документ бр. 30 (ДЕО II) из области безбедности ваздухопловства у потпуности примењује и да ли је унесен у национално законодавство у Србији? Молимо наведите законе који се примењују и садашњи ниво примене ЕЦАЦ документа бр. 30 (ДЕО II) и наведите рок за његову пуну примену.**

73) **Молимо наведите када је и где ЕЦАЦ последњи пут извршила ревизију у Србији и шта је тиме било обухваћено.**

74) **Молимо објасните како се финансирају мере безбедности у ваздухопловству.**

Међународне организације и конвенције

75) У којим међународним организацијама из области ваздухопловства је ваша земља чланица (ICAO, ECAC, JAA, Eurocontrol)? Ког датума се ваша земља прикључила овим организацијама? Можете ли навести датум или намеравани датум приступања ваше земље организацијама у којима још увек није чланица?

76) Који је рок за примену ЕЦАА Мултилатералног споразума (о заједничком европском ваздушном подручју)? Да ли постоји Акциони план који је развијен и који се прати у ову сврху? Које активности су предузете да би се пратиле препоруке ЕЦАА Извештаја о процени из 2008. године?

77) Када се очекује ратификација Конвенције о обједињавању одређених прописа за међународни превоз ваздушним путем (Монтреал, 28. мај, 1999. год.)?

Социјална и заштита потрошача

78) Која су правила у погледу безбедности и заштите здравља у сектору ваздушног транспорта? Која су правила у погледу радног времена мобилних радника у ваздушном транспорту?

79) Постоје ли посебни прописи за заштиту потрошача у сектору ваздушног транспорта, као што су пакет аранжмани? Постоје ли прописи за остваривање права на компензацију и помоћ путницима у случају ускраћивања укрцавања, отказа лета или великих кашњења летова? Постоје ли правни и административни прописи који штите права особа са инвалидитетом и особа са смањеном способношћу кретања када путују ваздушним саобраћајем? Постоје ли посебна национална тела која су задужена за спровођење права којима се ово питање бави? Будући да је Србија потписница Заједничког ваздухопловног подручја (Common Aviation Area), колико је она у своје национално законодавство већ интегрисала Уредбе 261/2004, 1107/06 и 2027/97?

80) Који се прописи односе на одговорност авио превозника у случају удеса?

Административни капацитет

81) Молимо наведите тела која су одговорна за руковођење цивилним ваздушним транспортом у Србији са њиховим називима, правним и регулаторним статусом и међусобним односом? Молимо наведите број особа које су запослене у сваком од тих тела? На који начин је организована обука запослених? На који начин се ова тела финансирају?

Сателитска навигација

82) Да ли ваша земља намерава да узме учешћа у програму сателитске навигације Галилео када он буде у функцији?

Државна помоћ

83) Постоје ли посебне мере државне помоћи или програм државне помоћи који су на снази у следећим транспортним секторима?

a) Ваздушни транспорт

b) унутрашњи пловни путеви

c) Поморски транспорт

d) Железнички транспорт

e) Друмски транспорт

- Превоз терета,

-Превоз путника (градски, приградски, регионални, међународни);

f) Интермодални транспорт. [13]

84) Којим се постојећим прописом уређује додељивање државне помоћи? Ко и како спроводи ове правне прописе?

85) Постоје ли неке обавезе у погледу јавних услуга које су наметнуте превозницима? У којим транспортним секторима?

[13] Како је дефинисано чланом 1 Директиве Савета 92/106/ЕЕЗ од 7.12.1992., Сл. лист бр. L 368 од 17.12.92.

АНЕКС 1.

ОСНОВНИ ТРЕНДОВИ ПОТРАЖЊЕ У ТРАНСПОРТУ

А. Раст потражње у превозу робе (тона-км) 2002-2010*

Подаци за последњу доступну годину

(милиона тона-км)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2009	2010 (проц.)	Домаћи саобраћај	Међународни саобраћај	Од чега саобр. Са FY
Друмски											
Железнички											
Цевовод											

*промене у временским низовима (података) треба да буду означене и објашњене ако до њих дође.

B. Раст потражње у превозу путника (путника-км) 2002-2010*

(милиона путника-км)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 (проц.)
Приватна возила									
Аутобуси									
Железница									
Ваздушни транспорт									

*промене у временским низовима (података) треба да буду означене и објашњене ако до њих дође.

II. ОСНОВНИ ТРЕНДОВИ И СТРУКТУРА ТРЖИШТА ЗА СВАКИ ВИД ТРАНСПОРТА

А.1. Друмски транспорт робе

	2003	2008	2009	2010 (проц.)
Предузећа				
Број на дан 31.12.				
-приватна				
-државна				
Запослени				
Број на дан 31.12.				
Укупно:				
-приватна предузећа				
-државна предузећа				
-од чега је возача:				
-приватна предузећа				
-државна предузећа				
Број возила за превоз робе на дан 31.12.				
Укупно:				
Мање од 3,5 тоне носивости				
Више од 3,5 тоне носивости				
Створена вредност (по сектору)				
Износ (национална валута)				
% БДП				
Потрошња енергије				
Тона (гориво)				

А.2. Друмски транспорт путника (међуградски аутобуски транспорт)

	2003	2008	20089	2010 (проц.)
Број предузећа				
на дан 31.12.				
-приватна				
-државна				
Величина предузећа:				
-1 аутобус				
-2-5 аутобуса				
6-20 аутобуса				
-више од 20 аутобуса				
Створена вредност (по сектору)				
Износ				
(национална валута)				
% БДП				
Потрошња енергије				
Тона (гориво)				

В. Железнички транспорт (према примени)

	2003	2008	2009	2010 (проц.)
Број предузећа на дан 31.12.				
-приватна				
-државна				
Запослени				
број на дан 31.12.				
- транспортне услуге				
-Индустрија снабдевања				
Возни парк				
Број на дан 31.12.				
Укупно:				
-Дизел локомотиве				
-Електричне локомотиве				
-Парне локомотиве				
-Електрична моторна кола				
-Дизел моторна кола				
-Вагони са робом				
- путничка железничка возила				
Возни парк по старости, број на дан 31.12.				
Мање од 2 године старости				
3-5 година старости				
6-15 година старости				
15-30 година старости				
Више од 30 година старости				
Остварена вредност				
Износ (национална валута)				

% БДП

Потрошња енергије

Тона горива kwh

C. ***Ваздушни транспорт***

1. Општи подаци	2003	2008	2009	2010 (проц.)
Превозници, број на дан 31.12.				
Лиценцирани авио превозници				
Потрошња енергије				
Тона (гориво)				
Остварена вредност				
Износ				
% БДП				
Подаци по превозницима				
Назив превозника_____				
Врста саобраћаја (редовни, чартер, терет)				
Главно одредиште				
Потражња за транспортом				
-Домаћи путници				
-Међународни путници				
-Путници на редовним летовима				
-Путници на ванредним летовима				
-Путници-км на редовним летовима				
-Путници-км на ванредним летовима				
-Терет (тона-км)				
Власништво (државно/приватно)				
Број флоте на дан 31.12.				
Укупно:				
-у сопственом власништву				
-закуп				

Просечна старост авиона

Запослени (број)

Финансијски резултати (добитак/губитак)

2. Подаци о аеродромима по аеродромима		2003		2008		2009	
		Путници	Терет	Путници	Терет	Путници	Терет
Аеродром		Једини РКТ це	Тона ТКТ	Једин РКТ ице	Тона ТКТ	Једин ПКТ ице	Тона ТКТ
.....							
Комерцијални ваздушни транспорт							
Домаћи	Редовни						
	Ванредни						
Од/до аеродрома ЕУ	Редовни						
	Ванредни						
Остала међународна одредишта	Редовни						
	Ванредни						
Пословна/општа авијација							

РКТ=Превезени путници по км.

ТКТ=Превезене тоне по км.

3. Капацитет аеродрома по аеродромима		2003		2008	
		ASK	Бр. летова	ASK	Бр. летова
Аеродром					
.....					
Комерцијални ваздушни транспорт					
Домаћи	Редовни				
	Ванредни				
Од/до аеродрома ЕУ	Редовни				
	Ванредни				
Остала међународна одредишта	Редовни				
	Ванредни				
Пословна/општа авијација					

ASK-расположивих седишта по км.

Поглавље 15: Енергетика

Циљеви енергетске политике ЕУ су конкурентност, сигурност снабдевања и одрживост. Правне тековине у области енергетике састоје се од правила и политике која се првенствено тичу конкуренције и државне помоћи, обухватајући сектор за угаљ, услове за подједнак приступ ресурсима за предвиђање, истраживање и производњу угљоводоника, унутрашње енергетско тржиште (отварање тржишта електричне енергије и гаса), промоцију обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности, нуклеарну енергију и нуклеарну безбедност и заштиту од зрачења. Што се тиче међународних споразума, ово поглавље садржи Уговор о енергетској повељи и инструменте који се односе на њега.

Што се тиче безбедности снабдевања, правне тековине налажу државама чланицама да одржавају резерве одређених нафтних производа на нивоу периода од 90 дана прорачунатог према просечној годишњој потрошњи, и да редовно извештавају Комисију о производњи, увозу и ценама угљоводоника. У погледу гаса, Уредба о безбедности снабдевања гасом, која ступа на снагу у децембру, 2010., изискује делотворне планове за ванредно стање, одређује заједничког показатеља за утврђивање поремећаја у снабдевању (N-1, тј. прекид рада главне инфраструктуре снабдевања или слично) и обавезује државе чланице на сарадњу у случају поремећаја у снабдевању.

Успостављање унутрашњег енергетског тржишта засновано је на правилима ЕУ о конкуренцији и државној помоћи. Државе чланице су постигле потпуну либерализацију тржишта електричне енергије и гаса 2007. године, придржавајући се принципа транспаретности, одсуства дискриминације, омогућавањем приступа трећег лица, прекограничног транзита, безбедности снабдевања и одрживости. Одговорности за пренос и дистрибуцију су рашчлањене. Опште услуге снабдевања електричном енергијом морају бити обезбеђене, а оштећеним потрошачима пружена адекватна заштита. Независно регулаторно тело мора бити одређено као одговорно за ефикасно функционисање тржишта. Независни оператор преносног система (ОПС) је подједнако битан за функционисање унутрашњих тржишта електричне енергије и гаса. За спровођење нових тржишних правила унутар унутрашњих енергетских тржишта, предвиђен је Трећи законодавни пакет за средину 2011. године.

Државна помоћ индустрији угља може бити додељена само под посебним условима. Промоција обновљиве енергије и енергетске ефикасности обухвата захтеве да се правне тековине пренесу на област обновљиве енергије, високоефикасну когенерацију засновану на потребама за употребљивом топлотном енергијом, побољшању енергетске ефикасности објеката, енергетским услугама и разним другим иницијативама. Сходно потреби, производи који користе енергију морају испуњавати услове еколошког дизајна и кућни апарати морају имати ознаку енергетске ефикасности. Тело надлежно за за спровођење закона је нарочито потребано за означавање и стандарде минималне ефикасности. У циљу промовисања обновљиве енергије и енергетске ефикасности, државе чланице могу да учествују у различитим акцијама у оквиру програма Интелигентна енергија - Европа и осталих програма.

Када је реч о нуклеарној енергији, Euratom Агенција за набавке (у оквиру Европске заједнице за атомску енергију) има искључива права да закључује уговоре за снабдевање нуклеарним материјалом, и мора бити обавештена о таквој набавци (са изузецима). Предузећа, такође, морају располагати одговарајућим рачуноводственим капацитетима. Државе чланице морају обезбедити висок ниво

нуклеарне безбедности и заштиту радника и становништва од опасности јонизујућег зрачења, на тај начин што прихватају правне тековине ЕУ о заштити од зрачења. Овим се подразумева добијање дозволе за рад и креирање извештаја о активностима и заштити радника и становништва у нормалним околностима, строге контроле извора радиоактивности, надзор отпрема и радиоактивног отпада, мониторинг заштите животне средине, контролу контаминације прехрамбених производа и адекватан оквирни план приправности код ванредног стања.
Делови правних тековина у оквиру овог поглавља су обухваћени Уговором заједнице за енергију који прописује посебне обавезе у овим областима. Приликом пружања одговора на доле постављена питања, молимо вас да истакнете стање спровођења ових обавеза.

I ОПШТЕ

1. **Молимо вас да пружите најновије податке, користећи Евростат компатибилну методологију[1] (молимо вас да наведете методологију коју сте користили) о снабдевању енергијом, коришћењу енергије, ценама енергије и енергетских биланса (за протекли, садашњи и ако су доступна предвиђања за наредни период). Молимо вас да користите структуру за секторе и горива, сличну оној која је објављена у годишњем енергетском прегледу Генералног директората за енергију или у публикацији „Енергетика и транспорт у Европи - трендови до 2030“. За ову сврху, подаци се достављају тако што ћете попунити приложену сумарну табелу (видети Анекс: Резиме Упитника о енергетској ситуацији: Србија - производња енергије).**

2. **Молимо вас да нам доставите један кратак опис, истичући тренутну ситуацију у области енергетике са приказом организације сектора и развоја инфраструктуре. Да ли тренутне цене енергије одражавају трошкове (електричне енергије, гаса, топлотне енергије, угља, нафте)? Молимо вас да нам пружите преглед основних цена енергије и њихово поређење са трошковима енергије. Како се процес приватизације развија у овом сектору и каква су предвиђања (молимо вас да прикажете информације по под-секторима)? Да ли је организација прикупљања података (о енергији) задовољавајућа у смислу испуњавања захтева извештавања ЕУ, у области (под)сектора енергетике?**

3. **Молимо вас да пружите информације о документима о енергетској стратегији (енергетска политика, уштеда енергије или политике у (под)секторима) и о законским прописима у области енергетике. Уколико је могуће, требало би доставити стратешка документа и законске прописе који се односе на политику Владе у сектору енергетике (на једном од званичних језика ЕУ). Један кратак резиме извештаја и законодавни акти би били од користи. Што се тиче извештаја и законодавних аката, од ваше земље се тражи да наведете који извештаји/законодавни акти одговарају одређеној стратегији ЕУ или законском акту ЕУ (молимо вас да нам пружите ове информације у вези са свим питањима која се тичу енергетике). Каква је општа процена њихове (не)компатибилности са енергетским стратегијама и законодавством ЕУ?**

4. **Молимо вас да нам доставите информације, и по могућству, текстове споразума и конвенција (на једном од званичних језика ЕУ) који су закључени са државама нечланицама или међуародним организацијама у области енергетике.**

[1] http://eur-lex.europa.eu/lexUriServ,do?uri=OJ:L:2008:304:0001:0062:EN:PDF

5. **Молимо вас да нам обезбедите информације о фискалним мерама (ПДВ, акцизе, енергетски порез на CO_2, остале порезе/наплате) које се односе на енергенте. Да ли систем даје предност домаћим изворима енергије? На који начин ће даље усклађивање пореза у ЕУ утицати на ваш енергетски биланс?**

6. **Можете ли да нам доставите организациону шему и информације о надлежном кадру релевантних надлежних тела у области енергетике (министарства, агенције, регулаторно тело, итд) и њиховим кључним контакт особама? Да ли бисте могли да нам доставите ажуриране податке о надлежном кадру: Које су функције предвиђене?**

7. **Које су потенцијалне потребе за инвестицијама у различитим (под)секторима енергетике за период до 2012? Какав начин финансирања је предвиђен (јавни, приватни фонд) и који су извори финансирања?**

8. **Какви су планови за средњорочна и дугорочна улагања у различите подсекторе енергетике? Какав начин финансирања је предвиђен (државни или приватни фонд)?**

II СИГУРНОСТ СНАБДЕВАЊА

9. **Који је тренутни ниво нафтних резерви у вашој земљи, прорачунато по методологији ЕУ и на који начин се резерве тренутно процењују и контролишу? Молимо вас да нам предочите реални временски план за испуњавање услова ЕУ о нафтним резервама (у случају да ваша земља не задовољи услове у складу са Директивом 2009/119/ЕЗ од 14.09.2009. год. о одржавању резерви сирове нафте односно нафтних деривата). Какве потешкоће се очекују у току спровођења ових правних прописа (финансијске, правне потешкоће, оснивање институција и друге)?**

10. **Који су постојећи или предвиђени механизми суочавања са поремећајима у снабдевању нафтом и ублажавања последица таквог поремећаја у вашој земљи?**

11. **Какав је ваш тренутни правни оквир који регулише залихе нафте у хитном случају? Уколико ваша земља има ангажовано тело надлежно за нафтне резерве, који су његови задаци, надлежни кадар и буџет?**

12. **Какав је став ваше Владе према чланству у Међународној агенцији за енергетику, и уколико је то прихватљиво, до ког датума је такво чланство затражено или ће бити затражено?**

13. **Да ли ваша Влада има намеру да детаљно усаглашава своје ставове, као члан Међународне агенције за енергетику, са ставовима Европске уније/Европске комисије? Какав механизам сматрате пожељним за такво усаглашавање?**

14. **У случају снабдевања гасом, да ли сте: 1) предвидели улоге и обавезе различитих учесника на тржишту у циљу обезбеђивања сигурног снабдевања; 2) припремили мере за хитне случајеве; 3) предвидели било какве механизме мониторинга и извештавања у циљу ублажавања евентуалних поремећаја у снабдевању гасом?**

15. На који начин Србија предвиђа да примени Уредбу о безбедности снабдевања гасом (Уредба 994/2009) [1]

III УНУТРАШЊЕ ЕНЕРГЕТСКО ТРЖИШТЕ

16. Да ли би усклађивање са релевантним *правним тековинама* у смислу успостављања једног унутрашњег енергетског тржишта (доле наведено), изазвало неке проблеме у вашој земљи? Ако је то случај, који су проблеми нарочито тешки и због чега? (Молимо вас да дате засебне одговоре)

17. Молимо вас да нам објасните правила о предвиђању, истраживању и производњи угљоводоника у складу са Директивом 94/22/ЕЗ.

18. Молимо објасните правила транспарентности цена у складу са Директивом 2008/92/ЕЗ, Одлуком Савета 99/280/ЕЗ, Одлуком Комисије 99/566/ЕЗ од 26. јула 1999. којима се спроводи Одлука 99/280/ЕЗ.

19. Молимо вас да нам објасните правила отварања унутрашњег тржишта електричне енергије и тржишта гаса у складу са Директивом 2009/72 и 2009/73, и са Уредбом 714/2009 о условима за приступ мрежама прекограничних размена електричне енергије, Уредбом 715/2009 о условима за приступ мрежама за пренос природног гаса и Директивом 2005/89 у вези са заштитним мерама за безбедност снабдевања електричном енергијом и улагања у инфраструктуру.

20. Које мере Србија предузима у циљу усклађивања са Уредбом (ЕЗ) 1228/2003, у смислу услова за приступ мрежама прекограничне размене електричне енергије, обухватајући примену Уредбе у контексту Уговора енергетске заједнице, а посебно у смислу поступка решавања спора покренутог против Србије због неусаглашености са овом Уредбом?

21. Каква је ваша политика и ваши планови у смислу размене електричне енергије, гаса или нафте и мрежне интерконекције са суседним земљама односно регијама? Који су пројекти изведени, а тичу се међусобних повезивања снабдевања електричном енергијом и гасом? Ко обезбеђује финансијска средства и који споразуми у вези са приступом тим мрежама постоје?

22. Које кораке сте предузели у циљу извршења обавеза које проистичу из Уговора заједнице за енергију, посебно у смислу успостављања једног интегрисаног регионалног енергетског тржишта?

23. Да ли можете укратко да нам опишете правне, процесне, техничке оквире и оквире за заштиту животне средине у циљу добијања дозволе за мреже? Колики је просечни временски период потребан да би се обавили поступци добијања дозволе за изградњу електричних и гасних инсталација/мрежа итд.? Да ли планирате да побољшате временски оквир и да почнете да решавате тешкоће; ако је то случај, када и како то планирате?

24. Какав је законодавни/регулаторни оквир када је реч о конкуренцији у сектору енергетике? Која су то посебна питања која захтевају прилагођавање постојећем законодавству? У којим подсекторима енергетике се додељује државна помоћ (молимо да их наведете) и у којим секторима постоје трговинске

---

[1] УРЕДБА (ЕЗ) број 994/2010 ЕВРОПСКОГ ПАРЛАМЕНТА И САВЕТА од 20.октобра 2010. у вези са мерама заштите безбедности снабдевања гасом и на основу које престаје да важи Директива Савета 2004/67/ЕЗ

баријере и шта представљају ове баријере? Који типови монопола (нпр. над рафинеријама, монопол над увозом/извозом, ексклузивном или посебном производњом, правима на пренос и дистрибуцију) постоје тренутно у сектору енергетике и какви су ваши планови у вези са њима? Каква је ситуација што се тиче правних прописа који важе за Независне произвођаче електричне енергије?

25. Каква је структура тржишта електричне енергије и гаса (власништво, концентрација, подела делатности)? Који су главни извори енергије? Каква је структура тарифа за пренос/дистрибуцију? Ко одобрава тарифу или методологију утврђивања тарифа? Постоје ли унакрсне субвенције? Да ли су сви потрошачи прикључени на дистрибутивну мрежу? Колики је проценат наплате рачуна? Да ли постоји неко регулаторно тело задужено за та питања? Које су његове надлежности, особље и буџет? Да ли има простора за повећање броја запослених, с обзиром на то да су надлежности регулаторног тела, предвиђене Трећим пакетом значајно повећане? Да ли постоји Оператор система за пренос електричне енергије? Да ли је он вертикално интегрисан и које су његове надлежности?

26. Које су мере присутне за обезбеђивање стабилне климе улагања у сектор енергетике? Које мере су предвиђене за пренос и производњу електричне енергије са циљем обезбеђивања континуитета у снабдевању? Да ли су ове мере у складу са принципима недискриминације? Да ли пратите и предвиђате планове улагања у пренос и производњу и, ако је то случај, у ком временски року?

IV ПОМОЋ ДРЖАВЕ

27. Да ли ваша земља производи домаћи угаљ обухваћен државном помоћи?

28. Уколико ваша земља има производњу угља у оквиру државне помоћи , молимо вас да наведете следеће:

a) Какав је став ваше Владе у погледу Уредбе Савета 1407/2002? Да ли можете да нам доставите преглед ваше тренутне или будуће модернизације, рационализације и планова реструктурирања предузећа која се баве угљем (видети чланове 4. и 5. Уредбе)? Да ли ваша Влада има или предвиђа програм подршке за смањење капацитета? Какав је садржај овог програма и на који начин је он социјално/регионално оправдан?

b) Какве су карактеристике помоћи државе у овом сектору? Да ли су сви елементи помоћи државе тренутно обухваћени буџетом државе? Да ли се планира да сви облици државне помоћи буду обухваћени буџетом државе?

c) Што се тиче каменог угља, какав је став ваше Владе о стварању „подручја слободне трговине угљем “у складу са правилима конкуренције у ЕУ, нарочито оним правилима која се односе на „вертикалне споразуме" (нпр. уговори са произвођачима угља и произвођачима електричне енергије)?

29. С обзиром на Уредбу Савета број 405/2003 од 27. фебруара 2003. године којом ЕУ успоставља систем за надзор над увозом каменог угља који потиче из трећих земаља, да ли је ваша Влада у могућности да нам достави информације које налаже ова Уредба?

30. Сва чврста горива:

a) Молимо вас да нам доставите информације о тренутним и новијим нивоима производње каменог угља и лигнита.

b) Молимо вас да нам доставите информације о тренутним програмима помоћи државе у области производње лигнита и о плановима за њихово постепено смањивање.

c) У областима где су индустрије чврстих горива субвенционисане и имајући у виду реструктурирање, какви су текући и будући социјални програми, обухватајући и програме који се односе на прилагођавање радне снаге, и који су то регионални планови конверзије (нпр. привлачење нових послова)?

V ОБНОВЉИВА ЕНЕРГИЈА

31. Молимо вас да нам пружите информације о текућим и планираним мерама промовисања обновљивих енергија у сектору електричне енергије, топлотне енергије и расхладних система и сектору услуга транспорта (природа тих мера, расположиви буџет, итд.). Молимо вас да нам наведете програме подршке који се већ спроводе или се планирају, субвенције, подстицаје, разне врсте ослобађања од пореза итд. Молимо вас да у складу са горе наведеним, истакнете које се мере подршке већ спроводе и које су планиране. Што се тиче планираних мера, молимо вас да доставите календар спровођења истих.

a) Постоји ли правни оквир у том смислу (Закон о обновљивој енергији)? Уколико то није случај, када се по календару очекује усвајање правног оквира? Да ли већ постоји секундарно законодавство? Уколико то није случај, када се по календару очекује усвајање секундарног законодавства? Који део законодавства одговара одређеним правним тековинама и какво је стање у смислу усклађености?

b) Да ли су Владин Национални план или Стратегија усвојени са циљем промовисања обновљивих извора енергије? Које обновљиве изворе енергије Србија планира да користи за производњу енергије (укључујући електричну енергију, топлотну енергију и расхладне системе)? Уколико Национални план или стратегија Владе није усвојена, постоје ли планови за доношење истих? Уколико јесте, када се по календару очекује усвајање истих?

c) Да ли су спроведене студије за процену утицаја правних тековина ЕУ у области обновљиве енергије? Уколико нису, да ли ће се ове студије спровести?

d) Каква потешкоће предвиђате у постепеном усвајању ових правила ЕУ? Који су временски распореди предвиђени за примену ових правила?

e) У складу са Директивом 2009/28/ЕЗ о унапређењу коришћења енергије из обновљивих извора, каква је тренутна ситуација (тј. удео обновљиве енергије у потрошњи енергије, удео различитих врста извора обновљиве енергије – хидропотенцијали, снага ветра, биомаса, геотермални потенцијали, соларна енергија, биогорива, итд.) и какве су ваше амбиције у погледу доприноса обновљивих извора енергије у потрошњи енергије до 2020. год. (или до неке године пре тог периода)? (Молимо вас да користите методологију Директиве 2009/28/ЕЗ при процењивању ових удела. Молимо да нам доставите детаљан приказ тренутне ситуације)

f) Да ли постоје законски прописи који регулишу заједмчен приступ енергетској мрежи или давање приоритета електричној енергији из обновљивих извора енергије? Уколико то није случај, када се по календару очекује доношење истих?

g) Да ли је већ извршена евалуација постојећих управних поступака за добијање дозволе за пројекте обновљиве енергије (са циљем да се они осавремене и убрзају)? Уколико нису, да ли постоје планови да се она уради? Ако је то случај, молимо пружите детаљне информације о главним закључцима евалуације. Да ли постоје правни прописи који регулишу модернизацију и убрзање ових управних поступака? Ако је то случај, молимо обезбедите нам детаљне информације о главним одредбама таквих прописа.

h) Молимо вас да нам пружите информације (тј. инсталисани капацитет, извор обновљиве енергије, временски распоред за пуштање у погон) о текућим и планираним пројектима употребе обновљивих извора енергије.

32. Који је тренутни положај ваше земље код тела која се баве стандардизацијом у енергетском сектору, као што је CEN/CENELEC?

33. Што се тиче нафтног сектора, да ли постоје обрасци као што је EN-228 (безоловни бензин - гориво за погон моторних возила), EN-589 (ТНГ гориво за погон моторних возила), EN-590 (дизел гориво за погон моторних возила)?

34. Да ли постоје прописи о емисијама друмских и вандрумских возила?

35. Да ли бисте могли да нам дате информацију о усаглашености са стандардима ЕУ у осталим подсекторима енергетике?

36. Молимо вас да нам доставите информације о енергетској технологији и осталим програмима који имају за циљ промовисање енергетске ефикасности и обновљиве изворе? Да ли можете да нам дате опширне податке ових програма, укључујући ниво субвенција државе?

VI ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ

37. Да ли имате или намеравате да израдите Национални акциони план енергетске ефикасности? Молимо вас да доставите следеће податке о временском оквиру Националног плана, секторима које обухвата и очекиване/постигнуте уштеде. Уколико имате постављене циљеве о националној енергетској ефикасности/уштедама, молимо вас да доставите информације о начину на који су дефинисани и њиховим мерама.

38. Молимо вас да нам пружите информације о текућим и планираним законодавним и незаконодавним мерама промовисања енергетске ефикасности (о врсти ових мера, расположивом буџету, итд.). Да ли постоји неки закон о енергетској ефикасноти?

39. Које институције су надлежне или ће бити надлежне за мониторинг и спровођење мера и програма енергетске ефикасности?

40. Да ли сте успоставили било какав систем подстицања уштеде енергије и побољшања енергетске ефикасности (као што су програми цертификата о

уштеди енергије или добровољни споразуми са енергопривредом или другим учесницима)?

41. **Постоје ли било какве мере за унапређење енергетске ефикасности у јавном сектору и искористите њихове примерне улоге (нпр. јавна набавка енргетске ефикасности)?**

42. **Постоје ли било какви програми подршке (финансијске, фискалне или друге) за:**

    a) побољшање енергетске ефикасности објеката;

    b) побољшање енергетске ефикасности у индустрији и домаћинствима;

    c) побољшање енергетске ефикасности транспорта.

43. **Постоји ли било каква политика која се залаже за унапређење развоја компанија за енергетске услуге (КЕУ) или за спровођење уговора о енергетском учинку од стране потрошача енергије?**

44. **Да ли имате неки законски пропис на снази који захтева и тиме обезбеђује да крајњи корисници електричне енергије, природног гаса, даљинског грејања и/или хлађења и топловода у вашој земљи буду опремљени индивидуалним мерачима који одражавају стварну потрошњу енергије?**

45. **Да ли имате неки законски пропис на снази који захтева и тиме обезбеђује да се наплата врши од стране дистрибутера енергије, оператера дистрибутивног система и компаније за малопродају енергије, на основу стварне потрошње енергије?**

46. **Да ли је национално законодавство усклађено са Еколошким дизајном и Директивама енергетског означавања, мерама за њихово спровођење и Уредбом о програму *Energy Star* стандарда за енергетску ефикасност производа? Да ли постоји план о обавезном енергетском означавању и да ли постоје минимални захтеви енергетске ефикасности за кућне апарате? Уколико не постоје, који су планови за њихово увођење и када? Које структуре сте предвидели за спровођење ових мера? Да ли је национално законодавство усклађено са Уредбом 1222/2009/ЕЗ о означавању гума у погледу ефикасности горива и других суштинских параметара, и уколико није, какви су планови у смислу усклађивања?**

47. **Да ли је енергетска ефикасност размотрена у грађевинским прописима?**

48. **Да ли постоје услови за испуњавање минималног енергетског учинка за поједине врсте објеката (нових и постојећих, стамбених и нестамбених)? Да ли имате неке ознаке енергетског учинка за објекте?**

49. **Да ли постоји нека политика или програм о унапређењу развоја нискоенергетских објеката? Да ли постоје одредбе које одређују минимални удео обновљивих извора енергије у снабдевању објеката енергијом?**

50. **Да ли постоје захтеви у погледу ефикасности односно мониторинга грејања, вентилације односно климатизације (HVAC) и расвете?**

51. **Да ли су подаци прикупљени у складу са природом и енергетским карактеристикама објеката?**

52. Да ли ваше законодавство садржи икакве захтеве у погледу планова енергетске ревизије за крајње потрошаче енергије (нпр. предузеће, индустрија)?

53. Постоје ли политички оквири и програми подршке (финансијске, фискалне или друге) у погледу високоефикасне когенерације? Да ли сте разматрали мере за побољшање улоге даљинског грејања за унапређење енергетске ефикасности у урбаним подручјима? Да ли имате планове за унапређење коришћења високоефикасне когенерације и обновљиве енергије у даљинском грејању и когенерацији?

VII НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА

54. Молимо вас да доставите било какве извештаје/изјаве/ декларације које је ваша Влада сачинила у вези са мирнодопском употребом нуклеарне енергије у вашој земљи. Молимо вас да нам доставите тренутне и будуће планове Владе у погледу нуклеарне енергије, укључујући финансијски аспект.

55. Да ли бисте могли да нам пошаљете списак Споразума закључених са државама чланицама ЕУ о сарадњи у области мирнодопске употребе нуклеарне енергије? Молимо вас да нам доставите текстове међународних споразума о сарадњи у области нуклеарне енергије и заштите од зрачења, закључених са трећим земљама или међународним организацијама (на једном од званичних језика ЕУ).

56. Да ли је ваша земља члан Међународне агенције за атомску енергију (MEEA) и/или Агенције за нуклеарну енергију у оквиру OECP, и ако није, да ли намерава да постане члан?

57. Какве су активности ваше земље у погледу нуклеарних истраживања (постојећа/планирана)? Уколико ваша земља поседује истраживачке реакторе, наведите њихов тип и нуклеарно гориво које користе? *(Молимо да видите и питање 15, поглавље 25)*

58. Молимо вас да нам доставите списак међународних конвенција у области нуклеарне енергије и заштите од зрачења у којима је ваша земља једна од уговорних страна, као и одговарајуће национално законодавство које има за циљ да се ове конвенције примене и спроведу у државном правном поретку.

59. Какав је став ваше земље у вези са нуклеарном одговорношћу трећег лица (Бечка конвенција и Париски протокол)? Молимо вас да дате извештај о напретку процеса ратификације.

60. Молимо вас да нам пружите информације о активностима, процесима, производњи и залихама уранијума, плутонијума и торијума у главним нуклеарним постројењима и инсталацијама у вашој земљи.

61. Молимо вас да нам пружите информације о свим будућим плановима или пројектима за складиштење инсталација, третирање, прераду или коначно одлагање уранијума, плутонијума и торијума.

VIII ОСТАЛА НУКЛЕАРНА ПИТАЊА (УКЉУЧУЈУЋИ ЗАШТИТУ ОД ЗРАЧЕЊА)

Нуклеарна безбедност, управљање радиоактивним отпадом и декомисија

62. Молимо вас да пружите информације о структури националних регулаторних тела (NRA) (ако постоје), посебно у области нуклеарне безбедности и управљања

радиоактивним отпадом, укључујући заштиту од зрачења и приправност у ванредним радиолошким стањима. Молимо вас да пружите детаљан приказ следећих информација:

a. **правни оквир за национални регулаторни тела;**

b. **надлежности/овлашћења националних регулаторних тела (НРТ) у области нуклеарне безбедности, сигурности и заштите од зрачења, издавања дозвола за рад односно нових нуклеарних постројења, укључујући постројења за прераду отпада и горива, као и примене нуклеарних заштитних мера.**

c. **структура и одговорности различитих одељења националних регулаторних тела;**

d. **степен аутономије и независности националних регулаторних тела, начина именовања и однос извештавања међу службеницима националних регулаторних тела.**

63. Колики је постојећи и планирани капацитет за складиштење истрошеног горива и радиоактивног отпада?

64. Да ли имате национални програм о управљању отпадом који покрива све врсте радиоактивног отпада и све фазе управљања, укључујући коначно одлагање? Молимо вас да пружите детаљне податке укључујући документе који се односе на те програме).

65. Молимо вас да доставите информације о правном и регулаторном оквиру за нуклеарну безбедност. Да ли ваша земља користи/примењује кодексе и стандарде МЕЕА/стандарде нуклеарне безбедности?

66. Молимо вас да нам предочите националну стратегију ваше земље о декомисији и одговарајући правни оквир?

67. Које су успостављене законске и финансијске одредбе, које обезбеђују транспарентно управљање и благовремену доступност одговарајућих финансијских средстава за декомисију и управљање радиоактивним отпадом и истрошеним нуклеарним горивом?

68. Молимо вас да доставите преглед актуелног статуса и распоред демонтаже нуклеарног постројења Винча и повраћај искоришћеног горива у Русију.

Снабдевање нуклеарним материјалом, заштитне мере и физичка заштита

69. Молимо вас да нам доставите текстове међународних споразума и конвенција у области снабдевања нуклеарним материјалом, рачуноводства и мера заштите, закључених са трећим земљама или међународним организацијама.

70. Молимо вас да нам доставите текстове националног законодавства и политике из области снабдевања нуклеарним материјалом, рачуноводства и заштитних мера.

71. Да ли се ваша земља придржава смерница Групе нуклеарних добављача (NSG)? Да ли ваша држава има национално законодавство за спровођење смерница Групе нуклеарних добављача и способност да одржава неопходне контроле?

72. Ко у вашој земљи може да купи, поседује и продаје нуклеарни материјал?

73. Ко може у вашој земљи да физички држи нуклеарни материјал?

74. У вези са горивом које се користи у вашим реакторима, која земља је/земље су извор/извори услуга обогаћивања?

75. Молимо вас да опишете каква је политика ваше земље у погледу увоза, извоза и трговине нуклеарном опремом, нуклеарним материјалима, новим и озраченим нуклеарним горивом. Молимо вас приложите детаље о било којим државним телима одговорним за контролу односно надгледање такве трговине.

76. Будући да је потписница Уговора о неширењу нуклеарног наоружања, да ли ваша земља има споразум о свим заштитним мерама са Међународном агенцијом за атомску енергију (МЕЕА)? Ако је то случај, молимо вас да нам доставите примерак споразума. Уколико то није случај, да ли ће такав споразум ступити на снагу у догледној будућности?

77. Да ли је ваша земља потписала Додатни Протокол уз Споразум о заштитним мерама, на основу документа објављеног као INFCIRC/540, и ако јесте, од када је овај протокол на снази?

78. Да ли је ваша земља послала добровољну понуду Међународној агенцији за атомску енергију, у вези са проширеним извештавањем о кретањима нуклераног материјала и опреме, сходно документу GOV/2929 Међународне агенције за атомску енергију од 22. 01. 1993. године? Ако је то случај, молимо вас да нам доставите примерак.

79. Да ли ваша земља предвиђа било какве регулаторне проблеме при усклађивању законодавства са циљем усаглашавања са одредбама Поглавља VII Евроатом, у смислу спровођења заштитних мера које прописује Евроатом у свим нуклеарних постројењима на својој територији?

80. Молимо вас да нам доставите информације о компонентама и опреми укљученим у циклус кретања нуклеарног горива у вашој земљи, које подлежу било каквом споразуму или конвенцији закљученом са трећим земљама или међународним организацијама.

81. Да ли ваша земља учествује у неком програму истраживања фузије који подразумева употребу тритијума и ко су испоручиоци тритијума?

82. Да ли ваша земља предвиђа неке проблеме уколико се постојећи Споразум о заштитним мерама између ваше земље и МЕЕА стави ван снаге, и ви прихватите придржавање Споразума INFCIRC/193 између ЕУ, МЕЕА и држава чланица ЕУ које су против нуклеарног наоружања? Молимо вас да нам одговорите на исто питање у вези са Додатни Протоколом уз Споразум о заштитним мерама између ваше земље и МЕЕА.

83. Да ли се ваша земља придржавала Конвенције о физичкој заштити нуклеарног материјала (CPPNM) и њеним недавним изменама и допунама, Конвенције о физичкој заштити нуклеарног материјала и нуклеарних постројења (CPPNMNF)?

84. Да ли се ваша земља налази у бази података за илегални промет Међународне агенције за атомску енергију?

Заштита од зрачења

85. Који је степен усклађености са Уговором о оснивању Европске заједнице за атомску енергију и одредбама правних тековина Евроатом, у погледу заштите од зрачења? Конкретно:

a) Да ли постоје мрежом повезане станице које мере интензитет дозе зрачења и програми независног узорковања у циљу праћења утицаја радиоактивности на животну средину (на ваздух, воду, земљиште и прехрамбене производе)? Постоје ли планови да се ускоро почне са достављањем података о аутоматском одређивању интензитета доза, систему Европске платформе размене података о зрачењу (EURDEP)?

b) У погледу процене заштите животне средине и ревизије издавања дозвола за нове локације и нуклеарна постројења, молимо вас да наведете да ли ваше садашње законодавство обезбеђује услове за процену заштите животне средине и јавно учешће/ревизију током процеса издавања дозвола.

86. Каква је улога законодавства у области заштите од зрачења у вашој земљи? Молимо да нам доставите примерак законодавства на снази, укључујући релевантне одредбе или декрете Владе у следећим областима:

a) Здравствена заштита становништва;

b) Здравствена заштита радника;

c) Коришћење јонизујућег зрачења у медицинске сврхе;
d) Степен приправности у ванредним ситуацијама, посебно интервенције код ванредног радиолошког стања, благовремена међународна размена информација и информисање шире јавности;

e) Загађеност прехрамбених производа и сточне хране;

f) Отпрема радиоактивног отпада и истрошеног горива;

g) Контрола високоактивних затворених извора и засебних извора зрачења. Да ли су ови договори у складу са Правилима понашања МЕЕА о безбедности и заштити од радиоактивних извора?

h) Отпрема радиоактивних супстанци;

i) Заштита од изложености радону у стамбеним објектима и пијаћој води.

87. Који је временски оквир за усаглашеност са Уговором о оснивању Европске заједнице за атомску енергију и проистеклим законским одредбама за заштиту од зрачења? Молимо вас да нам доставите нацрт измена и допуна закона или нацрт новог закона који ће се наћи на разматрању?

88. Да ли се ваша земља придржава Међународних основних стандарда безбедности (BSS) из 1994. године које је објавила МЕЕА?

АНЕКС
Резиме Упитника о енергетској ситуацији: Србија – производња енергије[16]

Примарна производња	**Подаци**			**Предвиђања**			
	2000	2005	2009[17]	2011	2012	2020	2030
Чврста фосилна горива:							
Нафта							
Природни гас							
Нуклеарни потенцијал							
Хидро потенцијал и снага ветра							
Геотермални потенцијал							
Остали видови обновљивих извора енергије							
Укупно							

[16] Промене у временском низу морају бити истакнуте и објашњене уколико се догоде.

[17] Последња доступна година

Поглавље 16: Опорезивање

Правне тековине ЕУ у вези са индиректним опорезивањем обухватају првенствено усаглашено законодавство у области пореза на додату вредност (ПДВ) и акциза. У Европској заједници *порез на додату вредност* уведен је по први пут 1967. године, што је резултирало усвајањем шесте Директиве о ПДВ-у почев од 1977. године, која је и данас у примени. Она прописује примену некумулативног општег пореза на потрошњу. Овај порез се обрачунава у свим фазама производње и дистрибуције роба и услуга. Правне тековине ЕУ у вези са ПДВ-ом прописују исти порески третман домаћих и страних (увозних) трансакција. Такође, ПДВ се заснива на принципу неутралности, према коме се порез примењује пропорционално у односу на цену, без обзира на број посредних трансакција.

У области *акциза*, правне тековине ЕУ предвиђају усаглашено законодавство у вези са енергетским производима, дуванским производима и алкохолним пићима. Законодавство Европске уније прописује структуру акциза које се обрачунавају, заједно са системом минималних стопа за сваку групу производа. Производи су подложни акцизама уколико се производе у Европској унији или увозе из трећих држава. Међутим, акциза се плаћа искључиво држави чланици у којој је роба пуштена у промет (са ограниченим изузецима), и по стопама које се примењују у тој држави чланици. Законодавство Европске уније прописује одредбе о производњи, држању, кретању и праћењу акцизне робе. Успостављање јединственог тржишта довело је до укидања свих систематских фискалних контрола на интерним границама Европске уније 1. јануара 1993. године. Када је акцизна роба у питању, држање и кретање те робе у комерцијалне сврхе на унутрашњем тржишту се и даље пажљиво прати, у циљу утврђивања могућности наплате.

Правне тековине ЕУ у области директног опорезивања обухватају извесне аспекте пореза на добит и пореза на капитал. Циљ је елиминисање поремећаја код прекограничних економских активности између предузећа унутар Европске уније. Такође, ове правне тековине ЕУ обухватају одредбе за обезбеђивање делотворног опорезивања прихода од штедње, у виду камата које се исплаћују физичким лицима. *Кодекс понашања* за пословно опорезивање (*Code of Conduct* for business taxation) представља политичку обавезу држава чланица да спрече штетне пореске мере. Државе чланице се обавезују да неће уводити нове, као и да ће укинути постојеће штетне пореске мере.

Законодавство Европске уније, у области административне сарадње и узајамне помоћи између пореских и царинских органа држава чланица, прописује инструменте за размену података, у циљу решавања питања утаје и избегавања пореза. Оно омогућава прикупљање података у вези са пореским обвезницима, по аутоматизму и на захтев. Такође, оно омогућава да државе чланице пруже помоћ једна другој у области повраћаја пореза.

Правне тековине ЕУ у области оперативног капацитета и компјутеризације обухватају различите пореске области. У области ПДВ-а, правне тековине ЕУ у вези са информационим системом за размену података о ПДВ-у (VIES) омогућавају директну електронску размену података између националних управа

за ПДВ у временском року утврђеном у релевантном пропису Европске уније. То омогућава националним управама да прате и контролишу трговање унутар Европске уније и открију потенцијалне неправилности. Поред тога, посебан информациони систем (за повраћај ПДВ-а) постао је оперативан 1. јануара 2010. године, да би се обезбедила електронска обрада захтева за повраћај ПДВ-а који је плаћен у другим државама чланицама, а не у држави чланици у којој је привредни субјект основан. Трећи важан информациони систем *(VoeS)* је неопходан за успостављање међусобне повезаности у циљу размене података између држава чланица у вези са посебним програмом за електронске услуге које субјекти ван ЕУ пружају грађанима ЕУ. Када је реч о акцизама, правне тековине ЕУ прописују успостављање информационих система, да би се омогућила размена података између држава чланица о произвођачима и трговцима акцизних производа *(EMCS)*. У области директног опорезивања, државе чланице су у обавези да успоставе аутоматски систем за размену података у вези са приходом од камате на штедне депозите у електронском стандардизованом формату..

I. ИНДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

А. Опште одредбе

1. **Молимо вас да наведете оне елементе вашег законодавства из области ПДВ-а и акциза који би могли прописивати:**

   а) већи ниво пореза на увезене производе од оног који је прописан за сличне домаће производе (члан 110. Уговора о функционисању ЕУ).

   b) повраћај пореза на извезене производе који је већи од домаћег пореза који је за њих прописан (члан 111. Уговора о функционисању ЕУ).

В. Порез на додату вредност

2. **Молимо вас да доставите један примерак правних прописа ваше земље из области ПДВ-а (на једном од службених језика Европске уније), као и друге прописе који се односе на ПДВ, као што су административна упутства, итд.**

3. **Молимо вас да дате детаљан опис режима ПДВ-а који тренутно примењујете, а нарочито у следећим областима:**

   а) лица која подлежу опорезивању (тј. услови подлегања обавези плаћања пореза, горње границе, итд.); порески обвезници (ко плаћа порез);

   i) одговор треба да обухвати ПДВ третман државних органа и јавних установа; нерезидентних пореских обвезника, малих и средњих предузетника, слободних занимања, непрофитних организација, повезаних предузећа, група, итд.;

   ii) колико у вашој земљи има обвезника ПДВ-а?

   b) обим опорезивих трансакција (испорука роба, укључујући непокретну имовину и услуге укључујући самоснабдевање, приватну употребу);

   c) територијална област примене;

d) увоз (опорезивање, режими суспензије, ослобађање од пореза итд.). Како се у погледу ПДВ-а поступа са робом која је стављена под суспензије?

е) извоз (изузећа од плаћања пореза);

f) изузећа од плаћања пореза без кредита за улазни ПДВ;

g) место испоруке (роба и услуга);

h) опорезив догађај и наплативост пореза;

i) стопе ПДВ-а, укључујући и примену нултих стопа (висина и предмет опорезивања). Јесу ли смањене стопе ПДВ-а утврђене на таквим нивоима који би у уобичајеним околностима дозвољавале потпуни одбитак улазног пореза? Подлеже ли пружање услуга посебној стопи ПДВ-а?

j) подручје примене и поступци (ПДВ кредит/повраћај ПДВ-а) који се односе на право на одбитак. Колико је дуго у просеку потребно за повраћај ПДВ-а субјектима (трговцима) нпр. у случају извоза? Имате ли било каква ограничења на право на одбитак, а уколико имате, која су то ограничења?

k) право пореског обвезника на одбитак улазног ПДВ-а;

l) посебни режими (мала и средња предузећа, коришћена/половна роба, уметничка дела, колекционарски предмети и антиквитети, паушална надокнада за пољопривреднике, путничке агенције, поједностављени поступци, инвестиционо злато, остало);

m) правила којима се уређују управа и евиденција, укључујући регистрацију, евиденцију и рачуне;

н) процена и жалбе (ПДВ пријаве, утврђивање и наплата, поступак за тражење кредита и повраћаја, казне, поступак подношења жалбе, међународна узајамна помоћ и повраћај ПДВ потраживања);

о) прелазне и привремене мере садашњег система ПДВ-а;

p) порески обвезници који немају седиште у вашој земљи (обавезе, право на повраћај ПДВ-а, итд.);

q) Поступци контроле:

i) Да ли се контрола ПДВ-а обавља заједно са контролом других врста пореза или се ова контрола обавља засебно?

ii) Колико пореских службеника учествује у контроли ПДВ-а, не рачунајући царине?

iii) Какво је ваше искуство у размени података у пореске сврхе?

4. **Молимо вас да наведете податке о правилима којима се уређују ослобођења путника од плаћања пореза при увозу и извозу. Да ли је предвиђена општа пореска стопа? Како би се она наплаћивала?**

5. **Да ли су у вашој земљи уведене слободне зоне? Уколико је тако, молимо вас да нам доставите акта која се односе на слободне зоне. Који режим се примењује у слободним зонама у сврхе ПДВ-а и акциза? Да ли су делатности у слободним зонама изузете од плаћања ПДВ-а, односно акциза?**

6. **Који су ваши циљеви (краткорочни/дугорочни) будућих кретања у погледу ваших законских прописа у области ПДВ-а? Молимо вас да их наведете заједно са временским роковима и очекиваним проблематичним областима.**

7. **Који режим ПДВ-а се примењује на робу која долази из Србије на Косово и обратно?**

С. Акцизе

8. **Молимо вас да нам доставите један примерак правних прописа ваше земље из области акциза (на једном од службених језика Европске уније), као и друге прописе који се односе на акцизе, као што су административна упутства, итд.**

9. **Молимо вас да дате детаљан опис важећих законских прописа у области акциза, нарочито у следећим областима:**

a) Подручје примене пореза (категорије производа које подлежу плаћању акциза). Од посебног интереса су следећи производи:

i) алкохол и алкохолна пића;

ii) цигарете и остали дувански производи;

iii) минерална уља (бензин, дизел лож уље, итд.) и остали енергетски производи (електрична енергија, природни гас, угаљ, биогорива);

iv) моторна возила (акцизе, порез на регистрацију, порез на промет;

v) друге категорије производа који чине већи део прихода од акциза;

b) Утврђивање акциза, тј. како се акцизе обрачунавају (нпр. према запремини, тежини, *ad valorem*, итд.)?

c) Изузећа од плаћања акциза.

d) Колики је ниво акциза које се примјењују на сваки производ који подлеже плаћању акцизе? Примењује ли се иста стопа за сличне увезене производе? Уколико се не примењује, молимо да објасните.

e) Настанак обавезе обрачунавања акцизе и наплативост акцизе;

f) Увоз/извоз, укључујући ослобођења путника од плаћања пореза. Који акцизни режим се примењује на робу која долази из Србије на Косово и обратно?

g) Регистровани/нерегистровани трговци.

h) Да ли постоји систем опорезивања акцизног складишта за неке /све категорије производа који подлежу плаћању акциза? Уколико немате, који систем примењујете:

i) на домаће производе?

ii) на увезене производе?

iii) до ког нивоа ланца дистрибуције досеже сваки систем складиштења, уопштено говорећи? Постоје ли складишта опште намене у која сваки увозник може отпремити своје производе? Како је порез финансијски обезбеђен? Каква се физичка безбедност захтева? На који начин се обављају кретања производа између различитих складишта и између складишта и границе?

i) Примењујете ли друге системе одложеног плаћања тј. пореске аранжмане који се примењују на производњу, прераду, чување и кретање производа током којег је одложено плаћање акцизе? Примењује ли се неки посебан порески режим са државом која није чланица Европске уније, по којем се не плаћају акцизе или се не примењује оверавање акцизним маркицама?

j) Примењујете ли посебне режиме за одређене произвођаче, као што су пољопривредници, мали произвођачи, рибари итд.?

к) Које одредбе регулишу продавнице изузете од плаћања пореза (продавнице на аеродромима, на граничним прелазима итд.)? Која су ослобођења од плаћања пореза за путнике из трећих држава ?

l) Правила којима се уређују управа и евиденција, укључујући регистрацију и рачуне.

м) Процена и жалбе (утврђивање и наплата, поступак за тражење кредита и повраћаја, казне, поступак подношења жалбе, међународна узајамна помоћ и повраћај акцизних потраживања).

н) Поступци контроле (нарочито, на који се начин употребљавају пореске маркице и друге фискалне ознаке, укључујући фискалне ознаке за минерална уља).

о) Које конкретне мере су предузете да би се решио проблем нелегалне трговине акцизном робом из трећих држава (нпр. цигарете)?

р) Прелазне и привремене мере.

10. Који су циљеви (краткорочни/дугорочни) будућих кретања у погледу ваших законских прописа у области акциза? Молимо вас да их наведете заједно са временским роковима и очекиваним проблематичним областима; посебно у смислу усклађености са правним тековинама Европске уније.

II ДИРЕКТНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

11. Омогућавају ли ваши законски прописи за домаће активности спајања, подела, преноса имовине и размене акција, одлагање плаћања пореза на

капиталну добит до њихове стварне реализације (тј. до располагања средствима на која се порези односе)?

12. Које су главне карактеристике вашег режима за обрачунавање пореза на располагање основним (дугорочним) средствима привредних друштава?

- Какве изузетке/ослобађања од плаћања пореза примењујете код опорезивања капиталне добити привредних друштава?

- Да ли се иста правила примењују на трговање или делатност физичких лица? Ако се не примењују, која правила важе за физичка лица?

- Која се правила примењују за физичка лица у оквиру њиховог управљања портфолиом?

13. Да ли примењујете посебан порески режим за реорганизацију предузећа?

- Шта обухвата реорганизација?

- На који начин овај посебан порески режим функционише?

- Да ли се овај порески режим примењује у прекограничном промету? Уколико се примењује, наведите их?

14. Молимо вас да наведете податке о опорезивању докапитализације привредних друштава.

15. Да ли ваше законодавство садржи дефиницију пореског седишта *(residence*) за физичка лица и привредна друштва? Молимо да објасните.

16. Молимо да објасните опорезивање извора прихода у Србији за нерезиденте, са нагласком на разлике у односу на опорезивање резидената:

a) Пореска основица

b) Одбитак трошкова

c) Изузеци

d)Пореска стопа

e)Порески подстицаји

f) Посебни режим за сталне пословне јединице, уколико постоји.

17. Омогућавају ли ваши правни прописи обрачунавање пореза на приход за исплате (дивиденде, камате, приходе од ауторског права или закупа итд.) другим правним лицима (физичким лицима или привредним друштвима) која бораве у и/или ван Србије?

a) Које су главне карактеристике режима опорезивања прихода од капитала (доходак лица и добит предузећа)?

b) Примењује ли се порез на приход од капитала (камате на банкарске депозите, дужничке инструменте)? Молимо наведите пореску основицу, пореске стопе, изузећа од плаћања пореза, фискални третман резидената (на домаћи приход и приход из иностранства) и нерезидената, аутоматско извештавање, итд.

c) Примењује ли се порез на промет или таксе на хартије од вредности, уговоре о кредиту, уговоре о осигурању, итд.?

d) Какав је третман дивиденди које страна предузећа исплаћују предузећима која су резиденти у Србији? Који механизми се примењују да би се избегло двоструко опорезивање дивиденди?

18. **Какав је третман прихода из иностранства који остварују резиденти порески обвезници у Србији. Који систем примењујете у циљу избегавања двоструког опорезивања?**

19. **Која је ваша општа политика за одређивање трансферних цена? Да ли ваше законодавство садржи конкретна правила за одређивање трансферних цена? Молимо да објасните.**

20. **Да ли ваше законодавство садржи конкретна правила за слабу капитализацију и контролисана страна привредна друштва? Молимо да објасните.**

21. **Молимо вас да доставите један примерак правних прописа ваше земље из области пореза на добит, пореза на доходак и/или пореза на капиталну добит (на енглеском језику), као и друге прописе који се односе на ове порезе, као што су прописи о инвестиционим подстицајима или административна упутства, итд. Молимо вас да дате опис поступака за плаћање пореза на доходак грађана и методе које се користе за његово обрачунавање. Како се врши контрола?**

22. **Да ли примењујете систем преференцијалног (повлашћеног) опорезивања? Ако примењујете, молимо вас да дате детаљан опис тих система (главну сврху система, минималне захтеве, пореске олакшице, јесу ли временски ограничени, врсту корисника, итд.)**

III АДМИНИСТРАТИВНА САРАДЊА И УЗАЈАМНА ПОМОЋ

23. **Молимо вас да наведете на који начин остварујете сарадњу са другим земљама у области административне помоћи у пореским питањима.**

24. **Која је ваша политика за промовисање доброг управљања у пореским питањима, нарочито међународне стандарде о размени података у пореске сврхе, о транспарентности пореског система и о фер пореској конкуренцији?**

25. **Са којим земљама тренутно имате споразуме о избегавању двоструког опорезивања или споразуме о размени података о опорезивању капитала и прихода? Који су извори капитала и прихода обухваћени тим споразумима? Постоје ли ограничења у погледу доступности или употребе тих података? Молимо вас да доставите текст члана о размени података у пореске сврхе о**

коме тренутно преговарате са вашим уговорним странама у вези са споразумима о избегавању двоструког опорезивања или споразумима о размени података.

26. Да ли имате споразуме са другим земљама о повраћају пореза и/или достављању званичних обавештења из тих земаља?

IV ОПЕРАТИВНИ КАПАЦИТЕТИ И КОМПЈУТЕРИЗАЦИЈА

А. Пореска политика

27. Опишите садашњу и планирану пореску политику ваше Владе (нарочито увођење нових и/или укидање постојећих пореза).

В. Општа пореска управа

28. Молимо вас да наведете податке о организационој структури ваше управе надлежне за порезе и акцизе.

29. Дајте опис закона који уређују рад пореске управе и права и обавезе пореских обвезника.

30. Молимо да доставите примерак ваших правних прописа о Пореској управи.

31. Молимо вас да дате детаљан опис инфраструктуре ваше јединице пореске администрације која је надлежна за ПДВ, акцизе и директно опорезивање, укључујући структуру запослених и информационе системе.

32. Молимо вас да дате опис тренутног стања процеса компјутеризације информационог система који користите у вашој управи.

33. Који су ваши планови у погледу припрема за остваривање потпуне међусобне повезаности ваших информационих система са пореским информационим системима ЕУ *(VIES, VAT Refund, EMCS,…)?*

34. Молимо вас да доставите статистичке податке о броју пореских обвезника за директно и индиректно опорезивање, као и број држалаца акцизног складишта.

35. Молимо вас да доставите статистичке податке о броју пореских обвезника увозника и извозника роба и услуга.

36. Молимо да доставите статистичке податке за период 2007-2009. године о мерама за сузбијање утаје пореза. Нарочито, колико додатног пореза је потраживала Пореска управа, колико је додатног пореза наплаћено, колико је кривичних дела у области пореза полиција истраживала, а за колико је њих покренут кривични поступак и колико је осуђујућих пресуда изречено? Које су казне изречене?

37. Молимо вас да наведете податке о корупцији у Пореској управи. На који начин се такви случајеви решавају? Да ли је било који случај ушао у судски поступак?

38. **Молимо да опишете сарадњу са царинским органима.**

39. **Молимо да доставите примерак пореске пријаве за директно и индиректно опорезивање (ПДВ).**

40. **Молимо да доставите примерак обрасца захтева за регистрацију пореских обвезника у систему ПДВ-а; који је лимит за регистрацију?**

С. Приходи

41. **Молимо да дате детаљан опис и релевантне статистичке податке о целокупној структури прихода (порези и доприноси за обавезно социјално осигурање) и њихове најважније компоненте (према ОЕЦД-овој класификацији прихода).**

42. **Колики се проценат укупних државних прихода остварује од ПДВ-а, акциза, пореза на доходак, пореза на добит и пореза на капиталну добит појединачно?**

43. **Колики део ваших доспелих пореза сте наплатили у 2008. години:**

	% наплаћен у року	% наплаћен после рока	% који није наплаћен
ПДВ			
Акцизе			
Порез на добит предузећа			
Порез на доходак грађана			

44. **Како процењујете сиву економије у вашој земљи и како је израчунавате?**

45. **Молимо вас да објасните на који начин организујете пореску контролу, које ресурсе користите и како се она обавља. Даље, коју стратегију користите за вршење контроле над ПДВ-ом, директним опорезивањем и акцизама? У том смислу, молимо вас да назначите орган (или органе) који утврђују укупну стратегију за вршење контроле, и наведите главне карактеристике те стратегије.**

Поглавље 17: Економска и монетарна политика

Правне тековине у области економске и монетарне политике садрже посебна правила која захтевају независност централних банака земаља чланица, и која спречавају директно финансирање јавног сектора од стране централних банака као и привилегован приступ јавног сектора финансијским институцијама. Од држава чланица се очекује да координирају своје економске политике које подлежу Пакту о стабилности и расту у области фискалног надзора. Нове земље чланице такође су у обавези да поступају у складу са критеријумима изнетим у Уговору о функционисању Европске уније (Уговор) да би биле у могућности да благовремено усвоје евро након приступања. До тада, оне ће учествовати у економској и монетарној унији као земља чланица уз одступање од права на коришћење евра и третираће своја кретања курса као питање од заједничког интереса.

Правне тековине у области економске и монетарне политике се углавном руководе Насловом VIII (члановима 119 до 144) Уговора, и увођењем релевантног законодавства. Одредбе уговора у поглављу 4 (који се посебно односе на земље чланице чија је валута евро) и оне дефинисане у члану 139 Уговора не односе се на земље чланице за које важи одступање.
Правне тековине се углавном састоје од одредби и протокола Уговора (примарно законодавство) и одредби инструмената које су донеле институције ЕУ у оквиру својих надлежности (секундарно законодавство нпр. уредбе, одлуке). С обзиром на то, као што је наведено у члану 131 Уговора, свака земља чланица треба да обезбеди да национално законодавство, укључујући статуте њене централне банке, буде усаглашено са Уговорима Европског система централних банака (ЕСЦБ) и европском централном банком (ЕЦБ).

I. МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

А. Усклађеност државе

1. **Молимо да нам доставите копију Устава и закона о централној банци (укључујући статут централне банке) и друге важне монетарне и финансијске законе на једном од службених језика ЕУ.**
2. **Које реформе националног законодавства је, по вашем мишљењу, потребно спровести (закон о централној банци, закони о банкарском сектору, осигуравајућим друштвима, пензионим фондовима, фондовима социјалног осигурања, компензационим фондовима, каматним стопама, девизном курсу, итд) у циљу испуњења захтева за чланство у ЕУ? Које су реформе већ у току?**

Б. Капацитет за спровођење

Институционална, персонална/лична и финансијска независност централне банке:

3. **У ком је степену Централна банка функционално независна у односу на органе јавне управе (председника, Владу, посебно министарство финансија, Скупштину, итд.)? Која је конкретна улога тих актера у раду Централне банке? Опишите тренутну ситуацију како у погледу законских одредби (информације засноване на закону о Централној банци) тако и у пракси.**
4. **Да ли је законом о Централној банци забрањено трећим лицима да:**

- **дају упутства;**
- **одобравају, суспендују, поништавају или одлажу одлуке;**
- **цензуришу одлуке по законском основу;**
- **учествују с правом гласа у органима Централне банке који доносе одлуке;**
- **Захтевају *ex ante* консултације о одлукама Централне банке?**

5. **Да ли Централна банка има било какве *ex ante* обавезе подношења извештаја према другим надлежним органима у вези са својом монетарном политиком ?**
6. **Како је организована управа Централне банке (састав и одговорности управних органа, нарочито управног одбора)?**
7. **Које одредбе закона обезбеђују демократску одговорност и транспарентност рада Централне банке?**
8. **Који су услови и процедуре за именовање и разрешење гувернера централне банке и осталих чланова органа Централне банке који доносе одлуке?**
9. **Да ли закон о Централној банци задовољава следеће услове?**
   - **Минимално трајање мандата гувернера треба да буде најмање 5 година (наведите садашње трајање мандата);**
   - **Основе за разрешење гувернера не смеју одступати од наведених у даљем тексту: Ако гувернер више не испуњава услове потребне за обављање његових/њених дужности или ако је крив/крива за тешку повреду службених дужности;**
   - **Сигурност мандата других чланова органа централне банке који доносе одлуке (колико траје њихов мандат?) и основе за њихово разрешење треба да буду сличне са горе наведеним;**
   - **Чланство у органу које доноси одлуке и које је укључено у обављање задатака Централне банке искључује вршење других функција које могу довести до сукоба интереса (да ли је члановима дозвољено да раде друге послове на хонорарној основи одн. у скраћеном радном времену?);**
   - **Право независних националних судова да преиспитају било коју одуку о разрешењу?**
10. **Да ли је централна банка у позицији да користи одговарајућа средства како би осигурала правилно извршавање својих задатака? Да ли спроводе консултације с трећим лицима и/или да ли трећа лица имају право да измене, допуне или одобре или на било који начин контролишу нацрт буџета и годишње финансијске извештаје централне банке? Ако постоје, којим прописима је то уређено?**
11. **Којим се одредбама уређује расподела профита централне банке?**
12. **Да ли *ex post* преглед извештаја централне банке одражава адекватне мере заштите које спречавају повреду независности банке?**

C. Забрана новчаног финансирања и повлашћеног приступа:

13. Молимо вас да доставите примерак свих закона и прописа (на енглеском) којима се уређује приступ Владе финансијским институцијама (нпр. закони и други прописи којима се уређује расподела средстава банака, штедионица и задружних банака, осигуравајућих друштава, социјалних, пензионих и посебних фондова, других институционалних инвеститора, инвестиционих компензационих система, пореских закона итд).

14. Који принципи регулишу помоћ за ликвидност у ванредним ситуацијама? Коме централна банка може да пружи помоћ за ликвидност у ванредним ситуацијама? Којим законима је то регулисано?

15. Да ли централна банка може да пружи помоћ за солвентност финансијским институцијама?

16. Молимо вас да наведете одговарајуће одредбе у овим документима, као и било које друге елементе, који могу да представљају повлашћени приступ владе финансијским институцијама.

17. Следећа питања морају бити посебно размотрена:

- **Да ли постоје одредбе домаћег законодавства којима се захтева или подстиче (кроз пореске олакшице или друге повластице) да банке, осигуравајућа друштва, пензиони фондови, фондови социјалног осигурања, фондова за надокнаду штете инвеститорима, или друге финансијске институције улажу (нпр. одређени део својих средстава) у домаће државне хартије од вредности или друге државне обавезе?**
- **У којој мери Централна банка учествује у финансирању јавног сектора? Опишите тренутну ситуацију како у погледу законских одредби (тако и у пракси. Опишите правила којима се уређује кредитирање Владе од стране централне банке (ограничења, отплата, доспеће, итд) уколико таква правила постоје.**
- **Да ли је централна банка овлашћена да откупи инструменте српског јавног дуга на примарном тржишту? Да ли може да откупи вредносне папире јавног дуга од земаља чланица ЕУ?**

18. Да ли постоји механизам за одржавање ликвидности у ванредним ситуацијама/могућност прекорачења лимита /(*overdraft*), или било која друга врста кредитирања коју централна банка пружа органима власти на централном, регионалном или локалном нивоу или било којим другим јавним органима чије је деловање уређено јавним правом одн. јавним предузећима? Ако постоје, у којим условима се користе и којим прописима је то уређено?

D. Монетарна политика и политика девизног курса

19. Који су главни циљеви Централне банке? Ко формулише монетарну политику?

20. Да ли је одржавање стабилности цена главни циљ Централне банке? Да ли Централна банка подржава циљеве опште економске политике владе, не доводећи у питање тај циљ?

21. **Да ли је Закон о Централној банци у складу са начелима отворене тржишне економије са слободном конкуренцијом, фаворизовањем ефикасне расподеле средстава, и да ли делује у складу са начелима изнетим у члану 119. Уговора?**

22. **Која је званична валутна јединица која се користи за спровођење монетарне политике? На којем месту у закону је то наведено?**

23. **Да ли основни задаци Централне банке укључују следеће: дефинисање и спровођење монетарне политике, вођење политике девизног курса, чување и управљање званичним резервама стране валуте у земљи и обезбеђивање несметаног функционисања платног система?**

24. **Како се спроводи монетарна политика (који су конкретни захтеви за резервама, механизмима рефинансирања, пословању на отвореном тржишту, главним каматним стопама централне банке, осталим монетарним инструментима)? Које су главне новости у погледу употребе монетарних инструмената? У којој мери су директни инструменти монетарне контроле (као што су горњи лимити кредита, контроле каматних стопа, итд.) замењени индиректним, тржишним инструментима (као што су пословање на отвореном тржишту, механизми финансирања, итд.)? Да ли је оквир за монетарну политику довољан да омогући креаторима политика успешно спровођење политика стабилизације? Да ли је пословање на отвореном тржишту и кредитно пословање, ако постоји, засновано на аранжманима са покрићем?**

25. **Који фактори ометају спровођење монетарне политике (нпр. еластичност кредита и домаћих расхода према каматним стопама, конкуренција у банкарском сектору, промена структуре финансијских тржишта)?**

26. **Опишите главне карактеристике и циљеве режима и политике вашег девизног курса: упориште, избор централних стопа, распон флуктуације итд.**

27. **Како се политика девизног курса спроводи? Који су њени инструменти (интервенције, монетарна политика, фискална политика, контрола капитала)? Каква је интервентна политика – ако постоји – (валуте које се користе, финансирање и стерилизација)?**

28. **Да ли су предвиђене било какве реформе политике девизног курса? Ако јесу, зашто? Каква је улога предстојећег приступања ЕУ у вези с тим?**

29. **Да ли постоје било какви покушаји да се измере уравнотежени (реални) девизни курсеви? Које су биле најзначајнија скорија кретања уравнотеженог (реалног) девизног курса?**

30. **Која је веза између политике девизног курса и монетарне политике?**

31. **Како ће либерализација кретања капитала утицати на монетарну и политику девизног курса? Колико је ваша привреда рањива у случају значајног пораста (апрецијајције) или пада (депрецијације) вредности валуте?**

32. **Какво је стање девизних резерви? Да ли постоји било какав циљани износ? Како се управља резервама?**

33. **Како је настао бруто спољни дуг? Молимо вас да наведете главне изворе раста и његове структурне елементе (нпр. доспелост, повериоца, валутну структуру итд.)? Какво значење акумулација дуга у прошлости има за средњерочни и дугорочни раст амортизације? На који начин је до сада управљано сервисирањем спољног дуга?**

ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА

А. Усклађеност државе

34. На који начин је координисање политика, посебно у области фискалне и монетарне политике, уређено и ефективно уведено вашим законодавством?

35. Молимо вас да доставите преглед важећих и будућих мера инструмената политике/структура/механизама којима се обезбеђује координација економских политика у вашој земљи као и са другим земљама чланицама ЕУ, у складу са Стратегијом Европа 2020 за Раст и запошљавање.

36. Која законска акта могу да садрже одредбе које нису усклађене са правним тековинама ЕУ?

37. На који начин ваша земља учествује у претприступном надзору економске политике?

38. Који су општи циљеви узети у разматрање приликом припремања Владиног средњерочног фискалног оквира и Закона о буџету?

В. Капацитет за спровођење

39. Да ли ваша земља намерава да се усклади са ЕСА 95 методологијом за потребе статистичког извештавања ЕУ?

40. Како ваша земља процењује услове за дугорочну макроекономску стабилност? Како се то уклапа у промовисање интеграције и спајања са ЕУ?

41. У погледу чланова 122. и 143. Уговора, шта је наведено у законодавству ваше земље у области међународних споразума који регулишу примање стране помоћи? Под којим условима је дозвољена финансијска помоћ из иностранства?

С. Поступање у складу са одредбама Уговора

42. Како оцењујете придржавање ваше земље Уговора у делу коме је наведено да Земље чланице треба да приступе Унији уз привремену забрану увођења евра?

43. Које реформе је потребно спровести у циљу поступања у складу са релевантним одредбама Уговора и који је могући временски распоред њиховог усвајања?

Поглавље 18: Статистика

Правне тековине ЕУ у области статистике састоје се готово искључиво од законодавства које је директно примењиво у земљама чланицама, као што су уредбе Европског парламента и Савета и одлуке и уредбе Комисије. Правне тековине ЕУ у области статистике такође садрже широк опсег методолошких приручника и упутстава у разним статистичким доменима, као што су пољопривреда, економска и монетарна политика, демографска и социјална статистика и истраживање. Међународни споразуми пружају ширу основу за статистички приказ података.

„Зборник статистичких захтева“ састоји се од исцрпне листе свих ЕУ законодавстава, договора, као и повезаних методолошких материјала са којима земље чланице морају да се ускладе у области статистике. Верзија Зборника за 2010. годину, представљаће основу на којој треба да изградите ваш одговор на овај део упитника.

(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/candidate_and_potential_candidate_countries/publications/methodologies_working_papers).

Програм рада Комисије у области статистике за 2010. годину (Анекс 1) као и статистички програм ЕУ 2008-12 (Анекс 2) чине ваљан избор да се провери на који начин се развијају праве тековине ЕУ.

1. **Статистичке податке могу да прикупљају и друге институције, поред Републичког завода за статистику. Да бисте пружили целокупну слику система службене статистике, молимо вас да дате опис институционалних решења која се односе на прикупљање података, производњу и дистрибуцију званичних статистичких података у вашој земљи. То би требало да укључује списак посебних одговорности различитих институција.**

2. **Молимо вас да опишете организациону структуру, кадровске нивое и степен независности Републичког завода за статистику. Како су се ова питања развијала у протеклим годинама, и какви су планови за будућност? Да ли влада може да утиче на (избор података) податке које објављује Републички завод за статистику? Молимо вас да се посебно осврнете на мере чији је циљ повећање професионалне независности завода.**

3. **Молимо вас да опишете усклађеност статистичког система ваше земље са захтевима који су наведени у последњој верзији Зборника, посебно у погледу:**

   (а) садашње ситуације;

   b) корака који су предузети за усклађивање са захтевима (законске и друге мере које треба предузети, као што је примена Статистичког кодекса праксе Европске унијее, рокова за постизање усклађености);

   с) главне препреке које треба уклонити пре постизања потпуне усклађености.

Овај опис треба дати за следеће главне области:

I. Статистичка инфраструктура

II. Класификације и регистри

III. Статистика по секторима

a) Демографска и социјална статистика;

b) Макроекономска статистика;

c) Пословна статистика;

d) Статистика у области пољопривреде, шумарства и риболова;

e) Статистика већег броја домена;

АНЕКСИ

Анекс I
Радни програм Комисије за 2010. годину у области статистике
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/ver-1/about_eurostat/documents/AWP_2010_final.pdf

Анекс II
Одлука бр. 1578/2007/ЕЗ Европског парламента и Савета од 11. децембра 2007. године о статистичком програму ЕУ (Сл. лист L. 344, 28. 12. 2007, стр. 15).

Поглавље 19: Социјална политика и запошљавање

На основу члана 153. Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ), Унија подржава и допуњује активности држава чланица у области социјалне политике.

Правне тековине ЕУ на пољу социјалних питања обухватају минималне стандарде у областима као што су радно право, једнак третман жена и мушкараца у запошљавању и социјалној заштити, као и здравље и безбедност на раду. Донета су и одређена обавезујућа правила у односу на забрану дискриминације на основу пола, расног или етничког порекла, вероисповести или уверења, инвалидитета, година старости или сексуалне оријентације (члан 19. УФЕУ).

Европски социјални фонд (ЕСФ) је основни финансијски инструмент путем кога ЕУ подржава спровођење своје Стратегије запошљавања и доприноси напорима социјалне инклузије (правила спровођења су обухваћена Поглављем 22 „Регионална политика и координација структурних инструмената“ које се бави свим структурним инструментима).

Државе чланице учествују у процесима политике ЕУ у областима политике запошљавања, социјалне инклузије и социјалне заштите. Социјални партнери из држава чланица учествују у социјалном дијалогу на европском нивоу.

ЕУ је у области инвалидитета усвојила стратегију која има за циљ да усмери питања у вези са инвалидитетом у релевантне политике Уније и да допринесе повећању интеграције особа са инвалидитетом.

У обзир морају бити узети међународни уговори који се односе на запошљавање, рад и социјална питања, као што су релевантне конвенције МОР-а или конвенција УН о правима особа са инвалидитетом.

У вези са поглављем 23 „Правосуђе и основна права“ треба напоменути да су права синдиката обухваћена само у поглављу 19. Када су у питању борба против дискриминације и једнаке могућности, ова питања су у основи обухваћена поглављем 19 са посебним нагласком на аспектима запошљавања, док поглавље 23 обухвата културна и права мањина, као и насиље над женама.

I РАДНО ПРАВО

А. Правни и институционални оквир

Правни оквир

1. **Да ли у вашем радном праву постоји дефиниција:**

   а) запосленог радника (запослено лице)?

   b) самозапосленог радника (самозапосленог лица)?

   c) државног службеника/функционера

   d) уговора о раду и радног статуса?

   е) послодавца?

   f) установе, предузећа и привредног друштва?

2. **Да ли се ваше радно право, поред лица у плаћеном радном односу, примењује и на друге категорије радника?**

3. **Које категорије радника нису обухваћене радним законодавством? Молимо вас посебно наведите да ли су рад са непуним радним временом, рад на одређено време или привремени рад преко агенције обухваћени или не?**
4. **Да ли се радници у јавном и приватном сектору различито третирају? Да ли се радници у профитном и непрофитном сектору или задругама различито третирају?**
5. **Које аспекте обухвата Закон о раду (тј. примарно законодавство које усваја Скупштина), а који аспекти су предмет нормативног деловања министарства?**
6. **Који су главни извори права: међународно право, устав, закони, прописи, колективни уговори, добра пракса/конвенције, судска пракса?**
7. **Да ли постоји хијерархија норми у погледу ових извора права?**
8. **Да ли систем предвиђа колективне уговоре о раду који важе за све или предвиђа само уговоре који могу бити проширени на све раднике у одређеном сектору или на одређеној територији (нпр., на регионалном или националном нивоу)?**
9. **На ком се нивоу обично закључују колективни уговори (на нивоу државе, на нивоу привредне гране, привредног друштва, предузећа, установе)? Да ли постоји хијерархија колективних уговора закључених на различитим нивоима?**
10. **Да ли се у вашем правном систему примењује начело „уступка“, у смислу да норма која се налази ниже у правној хијерархији (која је слабије правне снаге) може изменити садржај норме која се налази више у тој хијерархији (одредба јаче правне снаге), под условом да је њено дејство повољније по раднике?**
11. **Да ли у вашем радном праву постоје одредбе о заштити личних података радника?**

Институционални оквир

12. **На који начин држава интервенише у социјалним питањима (нпр., поступак израде прописа; надлежни органи владе; управни органи надлежни за примену прописа)?**
13. **Можете ли, молим вас, дати преглед административног капацитета у овој области? Које министарство/организација је надлежно/а? Који управни органи су укључени? Можете ли дати податке о броју запослених и нивоима одговорности?**
14. **Који суд или судови су надлежни да решавају појединачне и колективне радне спорове?**
15. **Да ли постоји инспекција рада надлежна за праћење услова рада и примену закона о раду? Можете ли дати податке о броју запослених и организацији?**

В. Запошљавање и заштита од отказа

Запошљавање

16. **Да ли послодавци могу слободно одлучити које раднике желе запослити? Да ли постоје одређене одредбе о забрани дискриминације (по основу расног или етничког порекла, вероисповести или уверења, инвалидитета, година старости или сексуалне оријентације?**

17. **Да ли држава има монопол на службе за запошљавање за одређене раднике?**
18. **Да ли је омогућена заштита личних података подносилаца пријаве за посао?**
19. **Молимо наведите детаље из законодавног или регулаторног оквира који се односе на три горенаведена питања.**
20. **У којој правној форми се регулишу радни односи (нпр., уговори на неодређено време, уговори на одређено време; привремени послови; рад са непуним радним временом; други облици рада)?**
21. **Да ли ови различити односи подлежу формалним условима (нпр., уговори у писаној форми, са обавезујућим одредбама)?**
22. **Да ли су послодавци у обавези да својим радницима пруже информације о условима рада? Које врсте информација морају пружити? Да ли се ово односи и на раднике који се упућују на рад у иностранство?**

Заштита од отказа

23. **Које правне одредбе се примењују на суспензију уговора о раду због породиљског и трудничког одсуства?**
24. **Да ли правни систем прописује систем накнаде у случају суспензије уговора о раду из економских разлога (нпр., потешкоће с набавком)?**
25. **Да ли правни систем садржи одређена права (материјална или процедурална у смислу информисања или консултација) која се односе на отпуштања у случају технолошког вишка?**
26. **Како гласи дефиниција колективног или, економским разлозима условљеног, отпуштања?**
27. **Да ли радници и њихови представници имају право да буду информисани и консултовани?**
28. **Ко су представници радника у тим случајевима и на који начин се они именују?**
29. **Под којим се условима остварују ова права?**
30. **Да ли државни органи имају улогу у поступку (нпр., да ли постоји услов да се државним органима мора најавити планирано проглашавање технолошког вишка да би им се дало одређено време да пронађу решења проблема које би такве мере отпуштања могле проузроковати)?**
31. **Да ли правни систем обухвата права у односу на појединачно проглашење за технолошки вишак/отпуштање?**
32. **Да ли систем гарантује да ће уговори о раду наставити да се примењују када привредни субјекат промени власника?**
33. **Који услови се примењују у таквим случајевима?**
34. **Да ли у таквим случајевима систем обезбеђује заштиту од отказа? Да ли су претходни и нови послодавац обавезни да обавесте и консултују раднике и њихове представнике? Да ли ова права важе када је претходни послодавац у поступку отварања стечаја?**
35. **Да ли правни систем предвиђа накнаду за незапослене? Да ли је та одредба предвиђена законом о раду или прописима о социјалној заштити?**

С. Услови рада и зарада

Услови рада

36. Које казне послодавци могу изрећи у случајевима необављања посла?

37. Да ли правни систем даје радницима одређена основна права, као што је људско достојанство на послу?

38. Која је минимална старосна граница за запошљавање (заснивање радног односа)?

39. Од које старосне доби и под којим условима деца могу да обављају мање послове? Молимо наведите које мере је држава донела да би се борила против дечијег рада.

40. Који се још кораци предузимају да би се заштитио њихов физички и морални интегритет?

41. Да ли постоје одређене одредбе које се односе на допуштени број радних сати за лица млађа од 18 година? Ако постоје, шта конкретно одређују?

42. Да ли постоје генерална решења која се односе на радно време? Која је дефиниција радног времена? Да ли постоје посебна правила за раднике који раде као поморци, запослени у цивилном ваздухопловству или на железници?

43. Које је максимално седмично радно време?

44. Да ли постоје обавезни периоди одмора? Молимо вас наведите детаљније информације у случају да постоје посебна правила за одређене типове радника (нпр., возачи, поморци, запослени у ваздухопловству или на железници, итд.).

45. Који различити начини организовања радног времена постоје (нпр., на годишњем нивоу, флексибилно, прековремено итд.)?

46. Какав је систем плаћеног одсуства?

47. Каква заштита постоји за раднике који раде ноћу?

48. Да ли социјални партнери играју улогу у спровођењу различитих облика организовања радног времена?

49. Да ли систем омогућава заштиту радника с уговорима о раду на непуно радно време или одређено радно време и радника који се запошљавају преко агенција за привремено запошљавање?

50. Да ли радници запослени преко агенција за привремено запошљавање имају права на исте услове рада и запослења, укључујући и зараду, као и стални радници предузећа за које су ангажовани?

51. Каква заштита постоји у случају значајне промене у условима рада?

Зарада

52. Да ли постоји гарантовани минимални износ зараде? Да ли је ово законски минимум или је подложан одредбама колективног уговора? Како се зарада одређује? Који су релевантни критеријуми?

53. На који начин се гарантује исплата зараде и накнаде зарада?

54. Да ли радници имају генералну предност при наплати и намирењу из имовине послодавца када је реч о исплати зараде и накнаде зараде?

55. Да ли постоје додатне гаранције у случају инсолвентности послодавца? Односно, да ли систем предвиђа оснивање посебних гарантних установа ради заштите потраживања радника којима није исплаћен новац због инсолвентности послодавца? Како такве установе раде и како се њима управља?

56. Да ли постоје програми за учешће радника у добити, поседовању акција итд.?

Распоређивање радника

57. Да ли постоје правила која се односе на раднике распоређени/упућени да обављају послове у Србији од стране предузећа основаног у некој држави чланици ЕУ?

Информисање и консултовање са представницима радника

58. На који начин су радници представљени на нивоу фабрике, предузећа или привредног друштва?

59. Да ли постоје правила која се односе на информисање и консултовање са радницима на нивоу предузећа или установе?

60. Да ли постоје правила која се односе на информисање и консултовање са радницима на међународном нивоу?

61. Да ли постоје правила о учешћу представника радника на нивоу одбора?

D. Радни спорови

62. Да ли постоји посебан суд надлежан за спорове који проистичу из колективних уговора?

63. Да ли постоји право на штрајк?

64. На који начин је регулисано право на штрајк?

65. Каква ограничења постоје у погледу права на штрајк у приватном и јавном сектору?

66. Да ли су дозвољени локаути?

67. На који начин су регулисани локаути?

68. Да ли постоје посебне методе за решавање радних спорова, нпр., мирење, медијација и арбитража?

II ЗДРАВЉЕ И БЕЗБЕДНОСТ НА РАДУ

A. Општи део

69. Молимо вас да дате општи преглед правног оквира који се односи на здравље и безбедност на раду у Србији? Молим вас наведите и општи преглед националне политике и стратегија у области здравља и безбедности на раду и њиховог спровођења. Молимо вас да дате и списак стратешких докумената и политика које се односе на ово питање и да наведете који им је главни циљ и који период обухватају?

Уколико је могуће, информације о правном оквиру прикажите табеларно. У том смислу предлаже се израда табеле са три колоне коју чине: 1) Директиве ЕУ у

области здравља и безбедности на раду (видети списак дат у прилогу), 2) одговарајући национални законски акти и 3) коментари о нивоу транспозиције (тј. основне одредбе које су транспоноване у национално законодавство, које су делимично транспоноване, које нису транспоноване, као и будуће планове у погледу транспозиције) и, ако је потребно за одређене акте, кратак приказ садржаја.

Када су у питању национални акти, молимо да у табели наведете њихов пун назив као и број и ознаку објављивања (касније у тексту се могу користити број и скраћени назив одређеног акта).

Уз горе наведену табелу треба доставити и кратак преглед са објашњењем начина на који је законодавство организовано – који је акт примарног, а који секундарног законодавства који регулише здравље и безбедност на радним местима.

B. По директивама

70. Оквирна директива (89/391/ЕЕЗ)

Постоје ли у вашој земљи слични законски акти у области коју покрива Оквирна директива? Ако постоји национални оквирни закон о здрављу и заштити на раду, молим вас наведите секторе и активности који нису део подручја примене овог закона и наведите који законски акти се примењују на те секторе и активности?

Ако у овој области постоји више законских аката, можете ли описати на који начин су усклађени и како се међусобно допуњују?

Да ли је ваше законодавство примењиво и на јавни и на приватни сектор?

На који начин национални закони укључују начело објективне одговорности послодавца (члан 5)? Конкретно, да ли је изричито наведено да обавезе радника не утичу на одговорност послодавца? Да ли су предвиђени случајеви више силе?

Да ли су обавезе послодаваца утврђене Оквирном директивом предвиђене у националном законодавству? Када су у питању радници, да ли се национално законодавство бави питањима одговорности радника за здравље и безбедност на раду и уколико се баве, које су њихове обавезе?

На који начин национално законодавство прописује узимање у обзир општих начела превенције које послодавци морају применити када предузимају мере за заштиту здравља и безбедности радника (члан 6)?

Да ли национално законодавство предвиђа да процена ризика треба да буде сачињена у писаној форми (члан 9)? Да ли национално законодавство предвиђа да овај документ буде доступан радницима, њиховим представницима и инспекторима рада? На који начин је ова обавеза садржана у националном законодавству и на који начин се спроводи у предузећу?

У члану 9. се наводи да послодавац мора да води евиденцију повреда на раду које за последицу имају да радник није способан за рад дуже од три радна дана и да мора да припреми извештај о повредама на раду које су претрпели његови радници.

i) Да ли су ове обавезе садржане у националном законодавству?

ii) Узимајући у обзир захтеве наведене у Уредби ЕЗ 1338/2008 од 16. децембра 2008. о статистици ЕУ о јавном здрављу и безбедности на раду, молимо да одговорите на следећа питања:

Да ли су следећи подаци делимично или у потпуности прикупљени? Економска активност послодавца, посао, године старости и пол повређеног лица, врста повреде и део тела који је повређен, географска локација, датум и место незгоде.

Да ли су следећи подаци прикупљени делимично или у потпуности? Величина предузећа, држављанство повређеног лица, подаци о запослењу повређеног лица, последице незгоде – број изгубљених дана, трајна неспособност или смрт која је наступила као последица незгоде.

Да ли се када дође до незгоде на раду прикупљају додатни подаци о узроцима и околностима незгоде, као што су: врста места (нпр., зграда, поље, пут), врста посла (нпр., одржавање), одређена физичка активност (нпр., поправка или превоз алата), алат који се користи за одређену активност (нпр., клешта, ручна колица), неправилност (нпр., поломљена спона, пробушена гума, проклизавање), узрок неправилности (нпр., масноћа, тепих у лошем стању), контакт – начин на који је дошло до повреде и шта ју је изазвало (нпр., опекотина од киселине, посекотина од кабла)?

Да ли постоји списак званично признатих професионалних обољења? (У вези са овим постоји европски попис професионалних обољења: Препорука Комисије од 19. септембра 2003. (2003/670/ЕЗ).

Које податке тренутно прикупљате? Која се проширења планирају?

i) На који начин је обухваћено начело утврђено чланом 6. став 5. (неучествовање радника у финансијским трошковима)?

j) Да ли се национално законодавство бави мерама које послодавци морају да предузму у вези са противпожарном заштитом, пружањем прве помоћи и евакуацијом радника у складу са чланом 8. Директиве? На који начин је покривен део Директиве који се односи на озбиљну, непосредну и неизбежну опасност (члан 8. ставови 3, 4, 5.))?

k) На који начин је регулисано консултовање и учествовање радника и представника радника предвиђено чланом 11?

l) На који начин обезбеђујете да представници радника имају сва средства потребна за испуњавање њихових задатака (радно време итд., види члан 11. став 5. Директиве)?

m) На који начин је радницима и њиховим представницима обезбеђено право жалбе надлежним органима утврђено у члану 11. став 6?

n) Члан 7. На који начин национално законодавство прописује да сва предузећа морају:

i) именовати једног или више радника да спроводе активности у вези са заштитом и превенцијом; или

ii) ако није могуће пронаћи стручно особље унутар предузећа, ангажовати стручне спољне службе или лица?

o) На који начин национално законодавство дефинише способност и подесност служби и лица надлежних за превенцију и заштиту (члан 7.)? На који начин се проверава способност и подесност послодаваца ако они сами врше ову дужност? Да ли је за успостављање спољне службе неопходно претходно одобрење?

p) Када се спроводи обука радника (члан 12.):

i) Када ступе на радно место?

ii) Када се преместе на други посао?

iii) Када организационе промене утичу на место рада?

q) Да ли постоје одредбе националног законодавства које предвиђају праћење здравственог стања радника (члан 14.)?

r) Примена закона (члан 4.)

i) Који је систем праћења и контроле здравља и безбедности на радном месту? Да ли је за инспекцију рада надлежан један орган или је више различитих органа одговорно за различите области?

ii) У случају да постоје различити органи који су надлежни за контролу и надзор спровођења закона о здрављу и безбедности на раду, како се координирају њихове активности? Да ли у посебним случајевима спроводе заједничке инспекције? Који су основни проблеми у координирању активности различитих органа? Колики је број инспектора рада који су надлежни за праћење здравља и безбедности на радном месту и колики је приближан број запослених у Србији?

iii) Када су у питању овлашћења која инспектори рада имају да предузму мере како би обезбедили адекватну примену закона: Да ли могу примењивати законске казне? Ако могу, које врсте (новчане и/или кривичне и/или административне)? Да ли имају дискрециона овлашћења? Колико мера забране се изриче? Када инспектори открију неки проблем, докле се баве тим питањем? Да ли шаљу допис? Да ли предузеће одговара? Шта они чине након тога? Који проценат откривених непоштовања прописа доводи до покретања правних поступака? Шта се ради са новцем од наплаћених казни? Да ли се део или сав тај новац додељује у фонд за здравље и безбедност на раду?

iv) На који начин се обезбеђује независност инспектора рада у односу на предузећа и организације у којима се врши инспекција? Да ли се инспектори упућују на рад на иста места (тј. да ли морају да врше инспекцију истог предузећа сваке године)?

v) Којим правилима се руководи приликом састављања инспекцијских тимова (да ли постоји један, два или више инспектора)? Да ли су предвиђени посебни случајеви?

vi) Када су у питању незгоде на раду: Како се оне пријављују Инспекцији рада? Да ли је систем информација централизован? На који начин процењујете непријављивање? На који начин функционише систем осигурања за случај незгода на раду?

vii) Шта сматрате најозбиљнијим проблемима у области инспекције (нпр., недостатак ресурса, недостатак новца за вршење инспекције, благе казне)?

71. Места рада (Директива 89/654/ЕЕЗ):

a) Како се дефинише „место рада“ у вашем националном законодавству?

b) Који се делови законодавства баве карактеристикама „места рада“?

c) Да ли планирате да законодавство примените на идентичан начин на свим локацијама (новим, постојећим, старим) или на различите начине, у зависности од тога да ли су постојале одређеног датума?

d) На који начин сте одлучили да укључите минималне услове прописане Анексом ове Директиве (на пример: места рада на отвореном, особе са инвалидитетом)

72. Опрема за рад (Директива 2009/104/ЕЗ Европског парламента и Савета од 16. септембра 2009. године о минималним безбедносним и здравственим условима за коришћење опреме за рад од стране радника на радном месту (друга појединачна директива у смислу члана 16, став 1, Директиве 89/391/ЕЕЗ) (кодификована верзија)

a) Да ли постоје одредбе у вези са коришћењем опреме за рад?

b) Шта подразумева и обухвата термин „опрема за рад“ по одредбама националног законодавства?

c) На који начин су усклађени различити законски акти, ако постоји више од једног?

d) Који приступ је примењен или ће бити примењен да би се обухватили прописи о провери одређених машина (оних које су опасне или подложне кварењу)?

e) Да ли већ правите или планирате у будућности да правите разлику између нове опреме и опреме која се већ користи?

f) Постоји ли обавеза вршења инспекције опреме за рад и да ли такав систем инспекције постоји за делотворну техничку контролу опреме за рад?

g) Да ли ваш закон прописује правила о коришћењу опреме за рад за привремени рад на висини?

73. Лична заштитна опрема (Директива 89/656/ЕЕЗ):

a) Да ли постоје закони о личној заштитној опреми?

b) Да ли постоје општи прописи о коришћењу личне заштитне опреме и о случајевима и ситуацијама када послодавци морају обезбедити личну заштитну опрему?

c) Да ли национално законодавство обезбеђује да радници не учествују у финансијским трошковима за набављање, одржавање, поправку и замену личне заштитне опреме?

d) Да ли ваше национално законодавство одражава опште начело да личну заштитну опрему треба користити само у случају крајње нужде?

e) Да ли се пружа помоћ (информације, итд.) при избору личне заштитне опреме?

74. Екран индикаторских уређаја (Директива 90/270/ЕЕЗ):

a) Да ли постоје посебни прописи о коришћењу индикаторских уређаја?

b) Ако је одговор на (a) да: Како се дефинишу индикаторски уређаји?

c) Ако је одговор на (a) да: Које мере према тим прописима мора да предузме послодавац?

d) Да ли инспектори рада пролазе посебну обуку у вези са овим питањем?

75. Руковање теретом (Директива 90/269/ЕЕЗ):

a) Да ли национално законодавство садржи посебне одредбе о превенцији незгода и повреда проузрокованих руковањем теретом? Ако садржи, молимо вас да дате кратак преглед кључних одредаба.
b) Да ли ова активност представља део (i) превентивних активности инспекције рада и (ii) контролних активности инспекције рада?

76. Привремена или покретна градилишта (Директива 92/57ЕЕЗ):

a) Укратко опишите ваше национално законодавство у овој области.

b) Да ли национално законодавство прописује учешће и обавезе различитих лица – клијента, надзорника пројекта, координатора за питања здравља и безбедности у фазама припреме и спровођења пројекта?

c) Да ли постоје прописи за локације на којима је присутно више предузећа на истом градилишту, посебно када је у питању координација рада?

d) Да ли постоји дужност клијента или надзорника пројекта да изради план заштите безбедности и здравља?

e) Да ли ваше законодавство узима у обзир самозапослене раднике који раде заједно са другим предузећима?

f) Да ли постоје дужности које се односе на фазу планирања и спровођења пројекта?

g) Да ли постоји дужност да се надлежни органи претходно обавесте о радовима већег обима?

h) Како оцењујете административни капацитет инспекције рада у односу на сектор грађевинарства?

77. Ознаке за безбедност и здравље на раду (Директива 92/58/ЕЕЗ)

a) Да ли постоји законодавство које се бави овим питањем?

78. Екстрактивне индустрије: индустрија вађења минерала путем бушења (Директива 92/91/ЕЕЗ) и индустрије површинског и подземног вађења минерала (Директива 92/104/ЕЕЗ)

a) Које екстрактивне индустрије су обухваћене националним законодавством? (Другим речима, које су дефиниције индустрије вађења минерала путем бушења и индустрија подземног вађења минерала?)

b) Да ли је за старе копове планиран период адаптације?

c) Да ли се прати здравствено стање радника у екстрактивним индустријама (рудници, каменоломи итд.) (члан 8. Директиве)?

d) Које законодавство се примењује или ће се примењивати на предузећа која се баве екстракцијом речног дна? (члан 12. Директиве 92/104/ЕЕЗ) (пешчане јаме итд.)

e) Да ли национално законодавство захтева да послодавац мора да има документ о здрављу и безбедности (члан 3. став 2. Директиве)?

f) На који начин национално законодавство садржи обавезу да послодавац који је одговоран за место рада (члан 3. став 3. Директиве) мора да координира спровођење свих мера које се односе на безбедност и здравље радника и да у свом документу о безбедности и здрављу наведе циљ те координације и мере и поступке за њено спровођење?

g) Да ли постоје неке посебне мере за мала и средња предузећа?

79. Рибарски бродови (Директива 93/103/ЕЗ):

a) Да ли постоји посебно законодавство које се односи на здравље и безбедност на рибарским бродовима?

b) На коју врсту бродова се ово законодавство примењује?

c) Да ли постоје правила која се односе на опрему за спашавање?

d) Да ли ваше законодавство предвиђа редовне инспекције рибарских бродова (члан 3. став 2.)? Који орган је одговоран за инспекцију? Како бисте оценили административни капацитет органа за инспекцију за сектор рибарства уопште?

80. Пружање медицинске помоћи на рибарским бродовима (Директива 92/29/ЕЕЗ):

a) Да ли постоји законодавство које се односи на медицинску опрему на бродовима?

b) Да ли постоји бар један национални центар који радницима пружа бесплатне медицинске савете путем радија (члан 6)?

c) Који орган је одговоран за годишњу инспекцију (члан 7.)?

d) Да ли национално законодавство предвиђа обуку у области мера медицинске и хитне помоћи (члан 5. став 2.) и посебну обуку у вези са медицинским материјалом и редовно ажурирање тих обука (члан 5. став 3. и Анекс V)? Како се ово спроводи у пракси?

81. Хемијски агенси (Директива 98/24/ЕЗ измењена и допуњена Директивама 2000/39/ЕЗ и 2006/15/ЕЗ):

а) Да ли постоји национално законодавство о заштити радника од ризика повезаних са хемијским агенсима?

b) У којој мери ваш правни систем садржи приступ замене опасних хемијских агенаса?

c) Да ли постоји потпуна забрана коришћења одређених хемијских супстанци?

d) Молимо вас да објасните природу и обим обавезе послодавца да спроведе процену ризика (члан 4).

е) Која стратегија превенције је израђена, или ће бити израђена, да би се заштитило здравље радника и која врста мера ће бити предузета да би се ризик елиминисао или смањио на минимум (члан 5.)?

f) Да ли постоји обавезно праћење здравственог стања радника који су изложени хемијским агенсима (члан 10.)? Ако постоји, молимо да наведете критеријуме за одређивање категорија радника који подлежу овом обавезном праћењу здравственог стања.

82. Индикативне граничне вредности излагања хемијским агенсима на раду (Директиве усвојене ради спровођења Директиве Савета 98/24/ЕЗ – Директиве Комисије 91/322/ЕЕЗ, 2000/39/ЕЗ, 2006/15/ЕЗ и 2009/161/ЕУ):

а) Да ли тренутно постоји списак хемијских агенаса за које су већ утврђене граничне вредности излагања? Ако постоји, колико је супстанци на том списку?

б) Да ли су граничне вредности индикативне или обавезујуће?

83. Експлозивне атмосфере (Директива 1999/92/ЕЗ):

а) Да ли законодавство у вашој земљи покрива ризике који настају од експлозивних атмосфера?

b) Ако покрива такве ризике, које заштитне мере предвиђа национално законодавство?

84. Биолошки агенси на радном месту (Директива 2000/54/ЕЗ):

а) Да ли постоји одређено законодавство на националном нивоу?

b) Да ли ваше законодавство предвиђа класификацију биолошких агенаса?

c) Која општа начела примењујете или намеравате да примењујете на:

i) процену ризика;

ii) елиминацију ризика;

iii) смањење ризика?

d) Да ли ваше законодавство садржи обавезу замене опасних супстанци оним мање опасним?

е) Да ли постоји систем обавештавања за коришћење одређених биолошких агенаса и дужност да се надлежни органи обавесте о акцидентима?

f) У којој мери се ово законодавство примењује на активности ненамерног укључивања биолошких агенаса (нпр., прехрамбена индустрија, пољопривреда, прерада отпада итд.) и да ли инспекција рада покрива и овај аспект приликом вршења инспекција предузећа из ових области?

g) Да ли постоји праћење здравственог стања радника?

85. Директива 2010/32/ЕУ о спровођењу Оквирног споразума о превенцији од повреда оштрим предметима у болницама и здравственом сектору који су закључили ХОСПЕЕМ и ЕПСУ[1]: Да ли су власти Србије предвиделе транспозицију ове Директиве и ако јесу, шта је урађено или шта се ради у том погледу (нпр., процена утицаја)?

86. Вибрације (Директива 2002/44/ЕЗ):

a) Да ли постоји одређено законодавство о заштити од изложености вибрацијама?

b) Које је подручје примене тог законодавства?

c) Да ли ваше законодавство дефинише граничне вредности изложености и граничне вредности које захтевају деловање и, ако прописује, које су то вредности?

d) Азбест (Директива 2009/148/ЕЕЗ – кодификована верзија)

e) Да ли се производи који садрже азбест тренутно продају и прерађују?

f) Како се дефинише „азбест“ у националном законодавству (члан 2)?

g) Која је гранична вредност за изложеност радника (члан 8.) (ЕУ 0,1 влакана/цм³ за просечно време од осам сати)?

h) Који метод користите за прикупљање влакана из ваздуха?

i) Да ли је забрањена примена азбеста распршивањем (члан 5.)?

j) Који орган је одговоран за управљање системом обавештавања (члан 4.)?

k) Да ли постоји регистар откривених случајева мезотелиома?

l) Да ли захтевате да се пре почетка било каквих радова на рушењу припреми целокупан план радова и шта ти планови садрже (члан 13.)?

87. Бука (Директива 2003/10/ЕЗ):

a) Да ли национално законодавство конкретно покрива ризике од буке на радном месту?

b) Да ли сте утврдили дневну вредност излагања радника буци? Ако јесте, која је то вредност?

c) Да ли постојеће законодавство дефинише граничне нивое изложености буци који захтевају деловање? Ако дефинише, која је то вредност? Ако не дефинише, да ли намеравате да дефинишете ту вредност?

d) Да ли већ имате или планирате да дефинишете граничну вредност (највишу дозвољену вредност) за буку? Ако имате, која је то вредност?

e) Да ли имате оквир превентивних мера, укључујући и праћење здравственог стања, ради делотворне заштите радника од буке? Ако имате, у каквом су односу ове мере са граничним вредностима?

f) Да ли су инспектори рада обучени када је у питању овај физички агенс и да ли активно саветују послодавце и раднике о овом ризику?

88. Карциногени (Директива 2004/37/ЕЗ):

a) Да ли ваша земља има законодавство у области коју покрива ова Директива?

b) Да ли користите класификацију ЕУ или неку другу класификацију да бисте дефинисали неку супстанцу као карциноген?

c) Да ли закон прописује да карционогени морају бити замењени мање опасним супстанцама?

d) Да ли постоје одредбе о праћењу здравственог стања пре почетка рада и у редовним интервалима?
e) Да ли се чувају здравствени картони? Ко их и колико дуго чува?

f) Да ли ваше законодавство предвиђа граничне вредности за бензен, винил хлорид мономер и дрвену прашину и да ли су ове вредности сличне вредностима ЕЗ?

89. Вештачко оптичко зрачење (Директива 2006/25/ЕЗ):

a) Да ли постоји одређено законодавство о заштити од ризика у вези са изложеношћу вештачком оптичком зрачењу?

b) У случају да постоји такво законодавство, да ли оно утврђује граничне вредности излагања за некохерентно зрачење, изузев оног које емитују природни извори оптичког зрачења (члан 3. став 1.)?

c) Да ли постоје обавезе послодавца да предузме мере да спречи да излагање пређе граничне вредности?

С. Делотворно спровођење одговарајућих правних тековина ЕУ

Одређене директиве у области здравља и безбедности на раду захтевају да послодавци предузму одређене превентивне и заштитне мере, да обезбеде радницима одређену опрему за рад да би се обезбедила заштита радника и да изврше значајне промене на местима рада (ово обухвата услове прописане, на пример, Директивом 2009/104/ЕЗ о минималним здравственим и безбедносним условима за коришћење опреме за рад, Директиве 98/24/ЕЗ о заштити здравља и безбедности радника од ризика од хемијских агенаса на радном месту, Директиве 2003/10/ЕЗ о минималним здравственим и безбедносним условима у вези са изложеношћу радника ризицима који настају од физичких агенаса (бука), Директиве 2009/148/ЕЗ о заштити радника од ризика у вези са изложеношћу азбесту на радном месту, Директиве 2006/25/ЕЗ о минималним здравственим и безбедносним условима у вези са изложеношћу ризицима који настају од физичких агенаса (вештачко оптичко зрачење) и остале).

С обзиром на то да увођење ових мера подразумева одређене финансијске трошкове, државни органи се позивају да дају своје коментаре о томе да ли је спроведена процена утицаја (или се планира да буде спроведена) када су у питању социо-економске импликације на спровођење ових директива и да ли су планиране мере које би помогле послодавцима да обезбеде делотворно спровођење датих директива.

III СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ

90. Који механизми социјалног дијалога постоје у вашој земљи? Која је њихова правна основа?

91. Који синдикати и удружења послодаваца су признати (репрезентативни) на националном нивоу, регионалном или гранском нивоу? Молимо вас да дате списак и наведете њихова имена, датуме оснивања и покривеност? На који начин те организације имају право да буду признате као организације социјалних партнера (критеријуми утврђени законом, законом о раду итд.)?

92. На који начин социјални партнери тренутно учествују у процесу интеграције у ЕУ? Да ли је основан неки трипартитни одбор за ову сврху? Коју улогу социјални партнери играју у различитим припремним активностима/дискусијама у оквиру интеграција?

А – Трипартитни социјални дијалог

93. Да ли је успостављен трипартитни социјални дијалог међу професијама и, ако јесте, како он функционише?

94. Који синдикати и удружења послодаваца учествују у овом трипартитном процесу и који су основни критеријуми за њихово учешће?

95. Које су основне области обухваћене трипартитним консултацијама?

96. Да ли су у последњих неколико година закључени неки трипартитни споразуми? Да ли они представљају важно обележје радне и социјалне регулативе у земљи?

97. Да ли постоје планови за измену или развој трипартитних органа у будућности?

В – Двострани социјални дијалог

98. Молимо вад да процените степен развоја аутономног двостраног социјалног дијалога. Молимо вас опишите какве је структура социјалних партнера на нивоу посредовања у колективном преговарању (секторски и гански ниво)?

99. На којим нивоима се најчешће потписују колективни уговори? Молимо вас дајте информације о томе колика је покривеност колективним уговорима?

100. Да ли је последњих година било значајних штрајкова, демонстрација или сукоба? Молимо вас да укратко опишете разлоге/питања.

101. Какво је стање социјалног дијалога у јавној управи и државним предузећима? Да ли се колективни уговори потписују у секторима као што су образовање, здравство, итд? Каква је ситуација у односу на признавање синдиката и потписивање колективних уговора у државним предузећима?

102. Да ли на нивоу предузећа постоји колективно преговарање или учешће радника? Који видови учешћа радника су развијени на нивоу предузећа (учешће у одлучивању, информисање/консултације, финансијско учешће итд.)?

103. Који прописи регулишу стварање синдиката у јавном сектору и за државне службенике? Молимо да опишете ограничења ако постоје.

D – Ниво предузећа

104. Да ли на нивоу предузећа постоји колективно преговарање или учешће радника?

105. Који видови учешћа радника су развијени на нивоу предузећа (учешће у одлучивању, информисање/консултације, финансијско учешће итд.)?

IV ПОЛИТИКА ЗАПОШЉАВАЊА И ЕВРОПСКИ СОЦИЈАЛНИ ФОНД

А. Политика запошљавања

106. Какво је ваше свеукупно виђење ситуације на тржишту рада у вашој земљи и основних питања/изазова? Молимо вас да дате информације о утицају финансијске и економске кризе на тржиште рада и о мерама које су предузете у вези са тим. Молимо вас да наведете податке о тржишту рада у односу на стопу активности, стопу запослености и стопу незапослености.

107. Молимо вас да опишете институционални оквир политике запошљавања у вашој земљи (основни документи политике запошљавања, основни циљеви политике/стратегије запошљавања).

108. Молимо вас прикажите административне капацитете у вези са политиком запошљавања? Које министарство је надлежно? Који су још управни органи укључени? Можете ли дати податке о броју запослених и нивоима одговорности за политику запошљавања?

109. Да ли постоји јавна служба за запошљавање (завод за запошљавање)? Ако постоји, који је њен правни статус и како је организована? Који су основни задаци/функције јавне службе за запошљавање? У каквом је односу са Министарством рада? Којим ресурсима и кадром располаже?

110. Молимо вас да опишете спровођење програма и мера запошљавања: законодавни оквир, надлежни органи, начини финансирања, надзор, накнадне мере итд.

111. Како функционишу системи за реализовање политике за тржиште рада? Колика је стопа регистрованих незапослених? Који је однос у броју регистрованих незапослених мушкараца и жена? Која је улога званичних информационих служби?

112. Које активне мере тржишта рада постаје? Који је део незапослених на које се односе ове мере? На који начин се финансира ваша активна политика тржишта рада?

В. Европски социјални фонд (ЕСФ)

113. Да ли имате социјални фонд који одговара или је сличан Европском социјалном фонду (ЕСФ)?

114. Које су административне процедуре за спровођење ове политике?

a) Укључена министарства и управе;

b) Координација међу министарствима;

c) Системи обучавања и стручног усавршавања;

d) Јавне службе за запошљавање;

e) Координација са Европском службом за запошљавање (ЕСЗ) и процес социјалне инклузије;

f) Учешће других органа/партнера (партнерство)?

115. Како је замишљен капацитет за програмирање?

a) Израда развојних планова и програмских докумената;

b) Импликације начела структурних фондова: додавање, партнерство, кофинасирање?

116. Како је замишљен капацитет за спровођење?

a) Припрема, селекција, процена;

b) Финансијске процедуре;

c) Праћење;

d) Оцена;

e) Ревизија и финансијска контрола?

117. Како намеравате да се припремите за будуће спровођење Европског социјалног фонда користећи ИПА компоненту IV за развој људских ресурса?

V СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

А. Општи део

Оцена тренутног стања у погледу података и структура

118. Да ли постоји званична национална дефиниција апсолутног и/или релативног сиромаштва и/или друштвене искључености? Која је национална граница апсолутног/релативног сиромаштва? Како се она дефинише? Која се скала еквиваленције користи?

119. Наведите податке о следећим показатељима (индикаторима) – где је то могуће: Показатељи социјалне инклузије Одбора за социјалну заштиту Европске уније за 2009. годину (http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/common_indicators_en.htm) и објасните изворе података о приходима и методологију која се користи , где је то могуће.

120. Ако је могуће, наведите податке или приближне податке који би омогућили временска поређења за лица чији услови живота су озбиљно ограничени због недостатка средстава (који се суочавају са најмање 4 од 9 видова оскудице: лица која не могу да приуште i) да плате станарину или режије, ii) да одржавају свој дом топлим, iii) да покрију неочекиване трошкове, iv) да сваког другог дана једу месо, рибу, или неки протеински еквивалент, v) да једном годишње оду на недељу дана одмора ван куће, vi) аутомобил, vii) машину за веш, viii) телевизор у боји или ix) телефон.

121. У којој мери сматрате да су ови показатељи (индикатори) релевантни за описивање тренутног и будућег стања у погледу сиромаштва и друштвене искључености у вашој земљи?

122. Да ли се приходи или/и расходи користе за мерење монетарног сиромаштва?

123. Поред тога, шта сматрате најзначајнијим и/или у јавним дебатама најчешће коришћеним:

a) не-монетарни индикаторе сиромаштва и друштвене искључености;

b) административне изворе података.

124. Идентификујте рањиве групе за своју земљу и представите податке/процене о њиховом броју (нпр., особе с инвалидитетом, незапослени, они у неформалном сектору/примитивној пољопривреди, етничке/културне заједнице (наведите које), породице, деца и млади, жене, старија лица, породице са једним родитељем итд.) и опишите процесе који у основи узрокују њихову рањивост. Који су одговори на нивоу политике кад су у питању појединачне групе?

125. Регионалне неједнакости: Опишите друштвену искљученост у односу на урбане/руралне и на регионалне факторе. Опишите регионалну распоређеност етничких/културних заједница.

126. Ко има политичку одговорност за развијање и спровођење политике социјалне инклузије на националном, регионалном и локалном нивоу? Ко је одговоран за координацију политике различитих сектора управе на националном, регионалном и локалном нивоу?

127. Опишите организациону структуру институција које учествују у овој политици, улогу социјалних служби, невладиних организација, група за јавно заговарање, координацију између институција и шта њихове активности покривају. Који су органи и механизми финансирања?

Оцена будућих изазова

128. Који су највећи изазови у борби против сиромаштва и промовисању социјалне инклузије у вашем друштву? Како оцењујете утицај финансијске и економске кризе на рањиве групе?

129. Да ли се очекује утицај реформи у другим областима социјалне заштите (пензије, здравство, запошљавање) на друштвену искљученост и сиромаштво? Да ли постоје планови да се, нпр., прошири покривеност или, нпр., смањи ниво накнада из система социјалне заштите?

В. Особе с инвалидитетом

Институционални и оперативни аспекти

130. Да ли је ваша влада усвојила неки документ националне политике са основним начелима националне политике у вези са инвалидитетом? Да ли постоји одговарајући акциони план (који предвиђа начин на који ће се спровести активности описане у документу о политици)? Да ли постоји одређени координациони орган који надгледа спровођење националне политике у вези са инвалидитетом?

131. Да ли је приликом израде националне политике у вези са инвалидитетом узета у обзир Европска стратегија о инвалидитету 2010–2020 Ако јесте, можете ли истаћи неке конкретне мере где је Европска стратегија о инвалидитету 2010–2020 била од помоћи или је инспирисала творце политике да развију одређене мере?

132. Да ли ваша политика у вези са инвалидитетом функционише на основу концепта интегрисања особа са инвалидитетом? Уколико функционише, можете ли дати примере где је и како приступ интегрисања коришћен и био успешан? На који начин обезбеђујете примену и спровођење концепта интегрисања у разним областима политике?

133. У већини држава чланица ЕУ су основани национални савети за питања инвалидитета (који се састоје од невладиних организација које представљају особе са инвалидитетом, стручњака за питања инвалидитета, државних службеника и осталих заинтересованих страна). Да ли су слична тела основана у вашој држави? Ако јесу, да ли ова тела активно учествују у процесу доношења одлука које се односе на особе са инвалидитетом? Ако нису, да ли ваша влада има планове да допринесе стварању оваквих тела?

134. Да ли имате нека регионална тела која се баве питањима инвалидитета (регионалне савете за питања инвалидитета) или се питањима инвалидитета управља и бави само на националном, централизованом нивоу?

135. Да ли има иницијатива за подизање нивоа свести о питањима инвалидитета у општој популацији и иницијатива које подстичу особе са инвалидитетом да буду боље упознате са својим правима и начинима на које да их остваре?

Законодавство

136. Да ли је заштита особа са инвалидитетом, као одређеног сегмента угрожене популације, предвиђена уставом или у вашем законодавству постоји одређен „закон о инвалидитету“? Да ли Закон о раду у вашој земљи изричито забрањује дискриминацију по основу инвалидитета при ангажовању и запошљавању?

137. Варијације у терминологији и дефиницијама инвалидитета које се користе у различитим секторима права и политике могу довести до недоследне примене закона, а понекад чак и до ускраћивања повластица. У којој мери сматрате да су дефиниције које користите у свом законодавству једнобразне и усклађене? Можете ли укратко да опишете различите дефиниције инвалидитета које се користе у законодавству у вашој земљи?

Подаци и статистика

138. Недостатак поузданих статистичких података је озбиљна препрека делотворном стварању политике у области инвалидитета. Да ли је у вашој земљи развијен централизован систем прикупљања података који садржи релевантне податке? Који су основни извори информација о питањима инвалидитета и како обезбеђујете да се прикупљањем ових осетљивих података не крше одредбе о безбедности личних података? Који се систем користи за постизање конвергенције са мерама прикупљања података које ЕУ спроводи у области инвалидитета? Како је организована сарадња са надлежним органима (као што је Евростат)?

Пензије и накнаде

139. У већини земаља ЕУ социјална заштита коју имају особе са инвалидитетом обухвата право на здравствено и пензионо осигурање, право на запослење и професионалну рехабилитацију, дечије додатке и права на социјалну помоћ. Можете ли укратко описати који су различити видови социјалне заштите доступни особама са инвалидитетом у вашој земљи? Да ли се чине напори да се обезбеде пристојни услови живота за особе с инвалидитетом? Како се дефинишу пристојни услови живота?

140. Систем социјалних накнада може понекад да има демотивишући ефекат у смислу да особа са инвалидитетом која је способна да ради уместо тога изабере да прима социјалну накнаду. Могу се применити различити инструменти да би

се повећала делотворност система и да би се спречиле овакве ситуације. Можете ли укратко да опишете које мере сте предузели да бисте повећали флексибилност овог система и да бисте стимулисали особе са инвалидитетом које су способне да раде да почну да раде?

Запошљавање и образовање

141. Опишите укратко различита средства путем којих промовишете активно учешће и инклузију особа са инвалидитетом на тржишту рада. У којој мери се примењује систем квоте и које су друге подстицајне мере и мере које за циљ имају да подстакну укључивање особа са инвалидитетом на тржишту рада?

142. Опишите укратко систем стручног усавршавања који је доступан особама са инвалидитетом. На који начин обезбеђујете да обука буде прилагођена потребама тржишта?

143. Опишите како влада промовише инклузивно образовање и целоживотно учење за ученике и студенте са инвалидитетом. Који су планови за наредних 5 и 10 година?

144. Прелазни период између школе и првог посла представља изазов и има кључни значај за обезбеђивање успешне интеграције особа са инвалидитетом на тржишту рада. Да ли постоји неки одређени програм који се бави овим изазовом? Да ли постоји нека врста наставка програма за стручно усавршавање особа које су завршиле школовање?

145. Да ли је у вашој земљи успостављена правна основа за запошљавање уз подршку? Опишите укратко систем служби за запошљавање уз подршку. Детаљније опишите одредбе које се односе на олакшавање преласка са заштићеног система запошљавања на отворено тржиште рада.

Деинституционализација и самосталан живот

146. У којој мери деинституционализација представља приоритет за вашу владу? Које мере су спроведене са циљем промовисања деинституционализације и алтернатива које се реализују у заједници?

147. Да ли ваша влада тренутно спроводи неки вид обуке за програме самосталног живота?

Приступачност и учешће

148. Које мере постоје или су планиране да би обезбедиле приступачност роба и услуга (укључујући и јавне службе) и да би се обезбедило да су помагала доступна и приступачна особама са инвалидитетом? Колико добро функционише тржиште технологије помагала у Србији?

149. Које мере постоје или су планиране да би се побољшала приступачност спортских, културних и рекреативних организација, активности, дешавања, места, роба и услуга (укључујући аудиовизуелне медијске сервисе); шта се чини да се промовише учешће особа са инвалидитетом у спортским дешавањима и да се организују спортска дешавања намењена особама са инвалидитетом?

150. Како се обезбеђује приступачност изборних места и материјала? Шта се чини да се олакша коришћење знаковног језика и Брајеве азбуке у раду са званичним институцијама? Који су одговарајући планови активности?

VI СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

А. Главни фактори који утичу на социјалну заштиту

151. Молимо вас наведите следеће основне економске и финансијске показатеље (ако су доступни у складу са методологијом Евростата и за период од 10 година):

а) БДП: апсолутни у еврима; стопа раста; БДП по глави становника према стандарду куповне моћи (ППС);

b) Расходи за социјалну заштиту као удео у БДП;

c) Расходи за социјалну заштиту као удео у државном буџету.

152. Молимо вас да наведете следеће основне демографске показатеље: мушки/женски:

а) број становника: апсолутни (Евростат);

b) старосна структура пропорција становника испод 15 година старости; пропорција становника изнад 60 година старости; демографска стопа зависног становништва (становништво од 65 година и старије у односу на становништво од 15 до 64 година старости), нето повећање броја становника; пропорција становника изнад 75 година старости;

c) плодност: стопа наталитета на 1000 становника; укупна стопа плодности, средња вредност старости жена при порођају, нето стопа репродукције;

d) очекивани животни век на рођењу (према полу), са 40 и 65 година старости, очекивано трајање здравог живота на рођењу и са 65 година старости;

e) да ли су доступни подаци о очекиваном животном веку према социоекономском статусу (нпр. према квинталима/децилима прихода)? Ако јесу, молимо вас да наведете кључне податке;

f) миграције: емиграција и имиграција: сирова стопа нето миграција, главни трендови, главна кретања у укупним износима, проценат становништва, старосне групе, региони и етничке групе.

153. Молимо вас да наведете следеће основне социјалне показатеље:

а) стопа незапослености (по полу); додатне информације о рањивим групама на које утиче незапосленост (млади људи испод 25 година старости, особе с инвалидитетом, мигранти итд.) мушкарци/жене;

b) запошљавање и кретања на тржишту рада: стопа запослености жена; стопа запослености старијих радника (55–64); назначите регионалне и секторске разлике и значајне елементе;

c) дистрибуција дохотка (квинтил размера прихода, ГИНИ индекс; сиромаштво: стопа ризика од сиромаштва и праг сиромаштва, дефиниције, означити рањиве групе);

d) породична структура: главни трендови, број деце по породици; године старости мајке; стопа развода; проценат породица са једним родитељем; проценат домаћинстава са једним чланом.

154. На који начин описано стање утиче на социјалну заштиту?

a) Које су економске прогнозе за наредних 2–3 године?

b) Да ли има демографских предвиђања? За који период? Како се очекује да ће стопе зависног старијег становништва (становништво од 65 година и старије у односу на становништво старости 15–64) развијати у наредним деценијама?

c) Да ли има прогноза за кретања на тржишту рада?:

d) Изложите опште трендове и утицаје економских, демографских и социјалних кретања на систем социјалне заштите ваше земље.

B. Преглед система социјалне заштите

155. Молимо да наведете информације о општој филозофији и основним начелима и механизмима система социјалне заштите: да ли је у питању Бевериџ или Бизмарк тип система, који су основни дистрибутивни ефекти система, ко је укључен/искључен?

156. Молимо да наведете следеће информације (молимо да се као модел позивате на Заједнички информациони систем о социјалној заштити (ЗИСОСЗ)[1]):

a) Организациона схема система социјалне заштите (укључена министарства, обавезна осигурања итд.); разматрање организационе схеме: основне институционалне одговорности за области социјалне заштите (законодавство и управа)

b) Централизација/Децентрализација: Опис основних институционалних нивоа у систему социјалне заштите, улога послодаваца и запослених, улога невладиних организација;

c) Структуре надзора.

157. Молимо вас да дате информације о финансирању социјалне заштите:

a) Главни извори финансирања социјалне заштите (порези, доприноси, остале дажбине или државне субвенције) и укључене институције (држава, парафискалне организације, регионални органи, невладине организације, приватна домаћинства итд.);

b) Главна начела финансирања за област социјалне заштите (социјални допсирноси се одузимају од плате, финансирање из фондова);

c) Финансијско управљање системима социјалне заштите: стопе доприноса, основа доприноса и основа пореза; да ли постоји горња (доња) граница?

158. Молимо вас да дате преглед додатака: накнаде и услуге које пружа систем социјалне заштите (покривеност, услови квалификовања, ниво накнада, дужина примања, опорезивање накнада): [1]

a) здравствена заштита;

b) болест;

c) материнство;

d) инвалидитет;

e) старост;

f) породична пензија;

g) повреде на раду и професионална обољења;

h) породичне накнаде;

i) незапосленост;

j) минимална примања/социјална помоћ;

k) дугорочна нега;

l) становање.

159. На који начин се различите накнаде и додаци достављају корисницима? На који начин се осигурава приступачност и ефикасност система?

160. Ко је задужен за прикупљање и обраду социјалних података? Да ли постоје специјализоване установе за социјална истраживања?

С. Пензије

Оцена постојећег система

161. Какав је однос јавно/приватно у вашој земљи? Коју улогу имају обавезни, професионални и индивидуални системи пензијског осигурања за сигурност прихода у старости (различити стубови система)? Да ли постоји универзалан систем за целокупно становништво? Да ли постоји статистика о саставу прихода у старости (социјални трансфери, породична помоћ, приход од рада, додатни приватни приход)?

162. Опишите ниво и структуру накнада: стопа замене, дистрибуција пензија, усклађивање и индексирање пензија и питање сиромаштва међу пензионерима. Да ли сматрате да је пензиони систем адекватан с обзиром на сигурност прихода у старости, међугенерацијску дистрибуцију и смањење сиромаштва у старости?

163. Опишите тренутне проблеме финансирања пензионог система у вашој земљи.

164. Које економске подстицајне мере су успостављене пензионим системом у односу на учешће у тржишту рада, политику запошљавања? Да ли постоје неке друге подстицајне мере (нпр., подршка послодавцима који запошљавају старије раднике)?

165. Да ли постоје одређене групе које су искључене из система (покривеност)? Да ли постоји могућност да се не учествује у систему пензионог осигурања? Ако постоји, да ли постоје проблеми проузроковани искључивањем одређених група? Да ли сматрате да је систем правичан када је у питању равноправност полова и друге групе становништва?

166. Да ли јавност сматра да је ваш систем транспарентан и административно делотворан? Да ли је систем опште прихваћен од стране становништва?

Оцена будућих изазова

167. Процените финансијску одрживост система (сваког стуба) у односу на демографске, економске и социјалне промене.

168. Да ли постоје финансијска предвиђања за будућност у вези са пензијама? На која се будућа кретања указује?

169. Који су главни изазови у будућности за сигурност у старости у вашој земљи?

Оцена недавних и планираних реформи

170. Опишите значајније недавно спроведене реформе. Који су били главни циљеви тих реформи?

171. Опишите статус планираних реформи и расправу која се о њима води. Које су главни политички ставови? Који је очекивани утицај ових реформи?

172. Дајте анализу тренутних трендова у пензионој политици и процену да ли ће, по вашем мишљењу, ове реформе (недавне и планиране) моћи да се носе са будућим изазовима.

D. Здравство и дугорочна нега

173. Молимо вас да објасните како је организовано пружање здравствене заштите и дугорочне неге. Која је структура система здравствене заштите у вашој земљи? Који је удео средстава намењен примарној и секундарној здравственој заштити?

174. Молимо да објасните на који начин се финансира систем здравствене заштите у вашој земљи (да ли постоји обавезно осигурање или финансирање из буџета)? Молимо да назначите удео пореза и доприноса, однос између обавезног осигурања и допунског добровољног осигурања и додатне информације о директним плаћањима (уколико су доступне).

175. Који је ниво укупних расхода за здравствену заштиту у процентима у БДП? Који је однос јавног и приватног финансирања? Која је учесталост директних плаћања (званичних и незваничних) у здравственој заштити (ако су ови подаци доступни)?

176. Колика је приступачност система здравствене заштите? Молимо вас да опишете постојеће неједнакости у приступачности (географске, финансијске, социјалне)? Да ли су одређене групе искључене из јавног система из правних разлога (покривеност)?

177. Да ли је систем здравствене заштите одржив са финансијске тачке гледишта? Да ли је одржив с тачке гледишта људских ресурса? Да ли примећујете одлазак кадра у друге земље или недостатак кадра? Уколико примећујете, да ли постоје стратегије да би се кадар задржао?

178. Који су резултати система здравствене заштите мерени различитим показатељима? Било би добро да се да међународно поређење. На који начин се контролише квалитет здравствене заштите (да ли постоји независни орган задужен за контролу)? На који начин се процењују технологије у здравственом систему (да ли постоји независтан орган задужен за процену)?

179. Како је организовано пружање услуга дугорочне неге (да ли постоји одређен буџет, одређени планови, итд.) у поређењу с потражњом за тим услугама? Која је улога институционалне и неинституционалне неге? Која је пропорција јавног и приватног пружања услуга ?

180. Да ли сте предузели конкретне мере да унапредите квалитет приступа и одрживост у сектору здравствене заштите? Исто питање у вези са сектором дугорочне неге.

VII БОРБА ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

А. Борба против дискриминације

ЕУ је 1999. године добила важне нове надлежности у борби против дискриминације по основу расног и етничког порекла, вероисповести или уверења, година старости, инвалидитета и сексуалне оријентације. Ове надлежности су утврђене чланом 19. УФЕУ.

На основу тога, Савет је 2000. године усвојио две директиве:

Директиву 2000/43/ЕЗ од 29. јуна 2000. године којом се спроводи начело једнаког третмана свих особа без обзира на расно или етничко порекло. Ова директива покрива директну и индиректну дискриминацију у области запошљавања, образовања, социјалне заштите (укључујући социјално осигурање и здравствену заштиту), социјалне погодности, робе и услуге (укључујући становање).

Директиву 2000/78/ЕЗ од 27. новембра 2000. године о успостављању општег оквира за једнак третман у запошљавању и професији. Ова директива се бави дискриминацијом при запошљавању по основу вероисповести или уверења, година старости, инвалидитета и сексуалне оријентације. Она обухвата одређене захтеве који се односе на прихватљив смештај за особе с инвалидитетом.

ЕУ је такође утврдила акциони програм за борбу против дискриминације да би подржала транспозицију директива и промовисала низ незаконодавних активности (истраживање, умрежавање и подизање нивоа свести).

Имајући у виду горенаведено, релевантна су следећа питања:

181. Које је (/која су) одељење (/одељења) владе надлежно (/надлежна) за мере борбе против дискриминације на основу горенаведеног?

182. Које врсте законодавних и незаконодавних мера за борбу против дискриминације постоје у вашој земљи?

183. Које врсте правних лекова постоје у случају дискриминације у области запошљавања, образовања, здравствене заштите, социјалног осигурања, становања и приступа роби и услугама? Којим судовима или трибуналима се могу обратити жртве дискриминације?

184. Да ли постоје одређене законске одредбе које забрањују дискриминацију и предвиђају правне лекове? Да ли такво законодавство дефинише различите врсте дискриминације (директну, индиректну, узнемиравање и навођење на дискриминацију)?

185. Које санкције и правни лекови се могу применити у случајевима дискриминације? Да ли жртва може да тражи надокнаду штете? Ако може, да ли надокнада штете у целости покрива претрпљени губитак или постоје ограничења предвиђена законом?

186. Који органи (као што су „органи за питања једнакости“) постоје да би промовисали борбу против расне и дискриминације по основу пола (и

дискриминације по другим основама)? Која су њихова овлашћења? Које су гаранције ефикасног и независног спровођења њихових овлашћења?

187. Које невладине организације за промовисање борбе против дискриминације постоје? На који начин учествују у конкретним активностима, укључујући стварање политике и одбрану предмета дискриминације пред судом? Молимо вас назначите да ли невладине организације имају права да заступају жртве или делују у име жртава или као њихова подршка у судским/управним поступцима.

188. Да ли законодавство садржи дужност послодавца да обезбеди прихватљив смештај са особе с инвалидитетом, да им омогући приступ, учествовање и напредовање у запошљавању?

B. Једнак третман мушкараца и жена

Једнаке могућности (Директиве 75/117, 76/207, 2002/73, 86/613, 86/378, 92/85, 96/34, 96/97, 97/80 и 2004/113)

189. Да ли је загарантовано начело једнаког плаћања за једнак рад или рад једнаке вредности за мушкарце и жене?

i) законом;

ii) колективним уговором;

iii) Уставом?

190. Да ли постоји разлика у платама између жена и мушкараца? На који начин се дефинише и мери разлика у висини плата између полова?

191. Да ли је непосредна дискриминација забрањена законом у области приступа запошљавању, обуци, напредовању и услова рада?

192. Да ли је дозвољено у огласима за посао истаћи пол особе која се жели запослити?

193. Да ли постоји правило, успостављено било законом било судском праксом, по коме нема никаквог оправдања да се жени која се пријављује за неки посао постави питање о трудноћи?

194. Да ли национално законодавство или судска пракса дају дефиницију директне и индиректне дискриминације, узнемиравања по основу пола и сексуалног узнемиравања? (Директива 2006/54/ЕЗ)

195. Да ли постоје законске одредбе о надокнади штете коју суд може одредити у случају дискриминације по основу пола? Ако постоје, да ли постоји горња граница дефинисана законом у таквим случајевима?

196. Да ли постоји систем административних санкција у случају дискриминације по основу пола? Ако постоји, молимо вас да дате детаљне информације.

197. Да ли постоје одредбе о заштити жена (не трудница) од рада под земљом, тешког и штетног рада и посебно од рада ноћу?

198. Да ли постоје одредбе у закону или уредби о дефинисању послова у смислу члана 2. став 2. Директиве 76/207 по којој пол радника представља одлучујући фактор?

199. Да ли постоји општа забрана рада ноћу за труднице?

200. Која је правна позиција брачног друга самозапосленог радника у смислу статуса, социјалне заштите и права?

201. Да ли су труднице заштићене од добијања отказа током трајања трудноће и породиљског одсуства?

202. Да ли национално законодавство или колективни уговори забрањују излагање трудница или доиља опасним агенсима?

203. Да ли послодавац мора да процени ризик на месту рада?

204. Која је дужина и који су услови породиљског одсуства прописани законом?

205. Да ли одредбе вашег законодавства предвиђају да су обавезне најмање 2 седмице породиљског одсуства?

206. Да ли национално законодавство или колективни уговори дају појединачно право на породиљско одсуство и право на повратак на исто или одговарајуће радно место?

207. Да ли оба родитеља имају појединачно непреносиво право на породиљско одсуство?

208. Које одредбе о породиљском одсуству обезбеђују родитељима право да се врате на исто радно место, заштиту од отпуштања и заштиту стечених права?

209. Да ли постоје одредбе о терету доказивања у судским и другим поступцима у случајевима полне дискриминације? Ако постоје, да ли послодавац мора да докаже да није починио дискриминацију, ако постоји претпоставка да је постојала дискриминација?

210. Да ли постоје институционалне структуре за промовисање родне равноправности? (Комисија за једнаке могућности, омбудсман итд.). Молимо вас да дате преглед свих институционалних структура за промовисање родне равноправности и назначите њихов административни капацитет.

211. Молимо вас да наведете податке о:

a) стопама радно активних жена и мушкараца;

b) стопама запослености жена и мушкараца;

c) стопама незапослености жена и мушкараца;

d) броју жена и мушкараца који раде скраћено радно време;

e) нивоу образовања жена и мушкараца. (виша школа, 20–24);

f) уделу у броју посланика у Народној скупштини (жене и мушкарци);

g) уделу у броју виших министара у државној влади (жене и мушкарци);

h) разлици у плати између жена и мушкараца;

i) пропорцији жена предузетника;

j) доступности установа за бригу о деци.

212. Које мере су донете да би се подстакло усклађивање професионалног и приватног/породичног живота и жена и мушкараца?

213. Које мере су донете да би се подстакло равномерно учешће жена и мушкараца у економском и политичком одлучивању?

214. Које мере су донете да би се подстакло учествовање на тржишту рада за одређене групе жена као што су жене са инвалидитетом, самохране мајке, старије жене, жене које живе у сеоским срединама итд?

215. Да ли постоје законске одредбе које покривају професионалне програме социјалне заштите? Ако постоје такве одредбе, да ли у вашој земљи већ постоје такви програми?

216. Да ли постоје нека ограничења на основу пола која се односе на приступ роби и услугама које су доступне јавности, а нуде се изван приватног и породичног живота?

217. Да ли се пол узима као фактор код прорачунавања ризика за производе осигурања?

218. Да ли су премије за здравствено осигурање жена веће од оних за мушкарце и да ли су трошкови везани за трудноћу и материнство узети у обзир приликом израчунавања премија?

Једнакост третмана у социјалној заштити

219. Да ли постоји општи програм социјалног осигурања који обухвата радно становништво у вашој земљи? Да ли у њему постоје разлике у старосној доби за пензионисање за мушкарце и жене, или у накнадама за породичну пензију доступним мушкарцима и женама? (Исте могу бити дозвољене по одступањима наведеним у Директиви 79/7/ЕЕЗ).

220. Ако постоји општи програм социјалног осигурања, да ли се он примењује и на државне службенике, укључујући и полицију и оружане снаге? Да ли постоји посебан програм за државне службенике, или у оквиру општег програма постоје посебна правила за државне службенике? Да ли у њему постоје разлике у старосној доби за пензионисање за мушкарце и жене, или у накнадама за породичну пензију доступним мушкарцима и женама?

АНЕКС

Главне Директиве ЕУ у области здравља и безбедности на раду

- **Директива Савета 89/391/ЕЕЗ[1] од 12. јуна 1989. године о увођењу мера за подстицање побољшања безбедности и заштите здравља радника на раду;**

- **Директива Савета 89/654/ЕЕЗ[1] од 30. новембра 1989. године о минималним безбедносним и здравственим условима на радном месту (прва појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 2009/104/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 16. септембра 2009. године о минималним безбедносним и здравственим условима за коришћење опреме за рад од стране радника на радном месту (друга појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ – кодификација Директиве 89/655/ЕЕЗ измењене и допуњене Директивама 95/63/ЕЗ и 2001/45/ЕЗ);**

- **Директива Савета 89/656/ЕЕЗ[1] од 30. новембра 1989. године о минималним здравственим и безбедносним условима при употреби личне заштитне опреме од стране радника на радном месту (трећа појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 90/269/ЕЕЗ[1] од 29. маја 1990. године о минималним здравственим и безбедносним условима при руковању теретом када постоји посебан ризик од повреде леђа радника (четврта појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 90/270/ЕЕЗ[1] од 29. маја 1990. године о минималним безбедносним и здравственим условима за рад са екранима индикаторских уређаја (пета појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 2004/37/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о заштити радника од ризика повезаних са изложеношћу карциногенима или мутагенима на радном месту (шеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ – кодификација директиве 90/394/ЕЕЗ);**

- **Директива 2000/54/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 18. септембра 2000. године о заштити радника од ризика повезаних са изложеношћу биолошким агенсима на радном месту (седма појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ – кодификација директиве 90/679/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 92/57/ЕЕЗ[1] од 24. јуна 1992. године о спровођењу минималних безбедносних и здравствених услова на привременим или покретним градилиштима (осма појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 92/58/ЕЕЗ[1] од 24. јуна 1992. године о спровођењу минималних услова за постављање безбедносних и/или здравствених ознака на радном месту (девета појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 92/91/ЕЕЗ[1] од 3. новембра 1992. године о минималним условима за побољшање заштите и безбедности радника у индустријама вађења минерала путем бушења (једанаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 92/104/ЕЕЗ[1] од 3. децембра 1992. године о минималним условима за побољшање заштите и безбедности радника у индустријама површинског и подземног вађења минерала (дванаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 93/103/ЕЕЗ[1] од 23. новембра 1993. године о минималним безбедносним и здравственим условима за рад на рибарским бродовима (тринаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 98/24/ЕЗ[1] од 7. априла 1998. године о заштити здравља и безбедности радника од ризика повезаних са хемијским агенсима на радном месту (четрнаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

Директиве Комисије о утврђивању индикативних граничних вредности излагања:

- **Директива Комисије 91/322/ЕЕЗ[1] од 29. маја 1991. о успостављању индикативних граничних вредности којом се спроводи Директива Савета 80/1107/ЕЕЗ о заштити радника од ризика који се односе на изложеност хемијским, физичким и биолошким агенсима на радном месту,**

- **Директива Комисије 200/39/ЕЗ[1] од 8. јуна 2000. године о утврђивању прве листе индикативних граничних вредности изложености којом се спроводи Директива Савета 98/24/Е о заштити здравља и безбедности радника од ризика који се односе на хемијске агенсе на радном месту,**

- **Директива Комисије 2006/15/ЕЗ[1] од 7. фебруара 2006. године о успостављању друге листе индикативних граничних вредности изложености на раду којом се спроводи Директиве Савета 98/24/ЕЗ и којом се мењају и допуњавају Директиве 91/322/ЕЕЗ и 2000/39/ЕЗ;**

- **Директива Комисије 2009/161/ЕЗ[1] од 17. децембра 2009. године о успостављању треће листе индикативних граничних вредности изложености на раду којом се спроводи Директива Савета 98/24/ЕЗ и којом се мења и допуњава Директива Комисије 2000/39/ЕЗ;**

- **Директива 1999/92/ЕЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 16. децембра 1999. о минималним условима за побољшање заштите и безбедности радника који су потенцијално угрожени од експлозивних атмосфера (петнаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 2002/44/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 25. јуна 2002. године о минималним здравственим и безбедносним условима у односу на излагање радника ризику који настаје од физичких агенаса (вибрације) (шеснаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 2003/10/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 6. фебруара 2003. године о минималним здравственим и безбедносним условима у односу на излагање радника ризику који настаје од физичких агенаса (бука) (седамнаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива 2004/40/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о минималним здравственим и безбедносним условима у односу на излагање радника ризику који настаје од физичких агенаса (електромагнетна поља) (осамнаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ); измењена и допуњена Директивом 2008/64/ЕЗ[1]**

- **Директива 2006/25/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 5. априла 2006. године о минималним здравственим и безбедносним условима у односу на излагање радника ризику који настаје од физичких агенаса (вештачко оптичко зрачење) (деветнаеста појединачна директива у смислу члана 16. став 1. Директиве 89/391/ЕЕЗ);**

- **Директива Савета 92/29/ЕЕЗ[1] од 31. марта 1992. године о минималним безбедносним и здравственим условима за побољшање пружања медицинске помоћи на бродовима;**

- **Директива 2009/148/ЕЗ[1] Европског парламента и Савета од 30. новембра 2009. године о заштити радника од ризика повезаних са изложеношћу азбесту на радном месту;**

- **Директива Савета 2010/32/ЕУ од 10. маја 2010. године којом се спроводи Оквирни споразум о превенцији повреда оштрим предметима насталих у болницама и здравственом сектору који су закључили ХОСПЕЕМ и ЕПСУ (текст од значаја за ЕЕП).**

Поглавље 20: Предузетничка и индустријска политика

Правне тековине ЕУ у поглављу предузетничка и индустријска политика, у већој мери чине политички принципи и препоруке које се огледају у саопштењима, препорукама и закључцима Савета. Оне се такође односе на консултативне форуме и мере за размену добре праксе. Предузетничка и индустријска политика обухвата политичке инструменте, укључујући финансијску подршку и регулаторне мере, као и секторске политике, укључујући препоруке за прецизније испитивање/анализу и консултације о предузетничкој политици. Уопштено говорећи, предузетничка и индустријска политика ЕУ руковођена је обновљеном лисабонском стратегијом за раст и запошљавање. Заједничке реформе држава чланица ЕУ даље су усмерене стратегијом ЕУ 2020, која је осмишљена као правни следбеник постојеће лисабонске стратегије.

Утврђивањем општих политичких принципа, предузетничка и индустријска политика ЕУ има за циљ да промовише стварање конкурентности у циљу унапређења предузетничких политика и индустријских стратегија. Оне треба да убрзају структурна прилагођавања, подстичући стварање повољног пословног окружења, домаћа и активна страна улагања, промовишући развој малих и средњих предузећа (МСП), предузетништво и иновације. Законом о малим предузећима, који је усвојен јуна 2008. године, са низом заједничких принципа и конкретних радњи за подршку МСП, дат је политички оквир ЕУ за МСП, као и заједничка дефиниција МСП.

Инструменти предузетничке и индустријске политике обухватају ЕУ програме за финансијску подршку конкурентности (са олакшаним приступом финансијама), иновација и информационог друштва (посебно програмом о конкурентности и иновацијама (CIP), 2007-2013). Њиме је обухваћена и Директива 2000/35/ЕЗ о борби против закаснелог плаћања у привредном пословању, као и предлог Комисије за њене измене (COM (2009) 126, коначна верзија).

Предузетничким и индустријским секторским политикама, ЕУ промовише циљану анализу конкурентности посебних сектора и покретање посебних иницијатива за стварање експертских група, форума, студија и стручних одбора, у појединим секторима, као и иницијатива за умрежавање.

За примену предузетничке и индустријске политике потребни су одговарајући административни капацитети на националном, регионалном и локалном нивоу, као и делотворни механизми за консултације и сарадњу, који би довели до квалитетног и ефективног стварања и спровођења политике.

ПРИНЦИПИ ПРЕДУЗЕТНИЧКЕ И ИНДУСТРИЈСКЕ ПОЛИТИКЕ

Индустријска политика и конкурентност

Упоредна процена/преглед резултата

1. **Молимо доставите преглед и анализу економске ситуације у вашој земљи, а посебно стање у индустрији и индустријском сектору. При пружању економских података, молимо вас, колико је могуће, у сваком питању истакните не само најновије бројчане податке, већ и прошла и будућа кретања (у последње три године, као и предвиђања за наредних три до пет година). Молимо вас да погледате Анекс 1 за детаљнији низ питања о томе како представити ситуацију у индустрији и индустријским секторима.**

2. **Уколико постоји индустријска/политика конкуренције, молимо опишите њене главне карактеристике и приоритете. Како се ти приоритети уклапају у укупну економску политику? Да ли индустријска политика узима у обзир неопходност стварања атрактивног амбијента за рад, како за предузећа тако и за инвеститоре; промовисања одговарајућих стручних вештина, стварања интегрисаног система иновација и развоја кластера? На који начин се бавите питањем конкуренције?**

3. **Да ли постоји документ/стратегија/акциони план за оквирну индустријску/политику конкуренције, који дефинише став Владе о индустријском развоју и реструктурирању (укључујући и аспект приватизације) и унапређење конкуренције (ако то није случај, који документи се могу сматрати референтним за разумевање владине политике у индустријском и у сектору конкуренције (анализа политике, стратегије, акциони планови, прописи)? Назначите који је статус тог документа, или тих докумената. На који начин се он ослања на анализу конкурентне предности земље, несавршености/недостатака тржишта; када и из којих разлога се предвиђа интервенција државе; како је формулисана повезаност са другим политикама Владе, као што су конкуренција, образовање и истраживање, запошљавање и регионална политика; да ли су заинтересоване стране (субјекти у пословању, академске и научноистраживачке институције, агенције за посредовање) биле укључене у израду стратегије. У којој мери индустријска политика представља приоритет за вашу Владу?**

4. **Ко учествује у изради и спровођењу индустријске/политике конкурентности (министарства, агенције, приватни сектор, заинтересоване стране) и на који начин (и који су механизми консултација)? Који су главни инструменти/средства, програми, финансирања индустријске/политике конкурентности? Које су институције одговорне за спровођење ове политике, нарочито у областима приватизације, реструктурирања, промоције извоза, промоције улагања, иновација и обуке? Које су њихове главне функције, организација, број запослених и годишњи буџет? Како је организована координација између различитих институција? На који начин се консултују индустријалци о тој политици? Каква је подела одговорности између централне власти и локалне управе и извршних агенција?**

5. **Које професионалне организације постоје и на који начин су представљени интереси индустрије у тим организацијама? Каква је сарадња између тих организација и креатора политике Владе?**

6. **Како су захтеви одрживог развоја уграђени у израду и спровођење индустријске политике? Да ли имате неке друге, више хоризонталне политичке мере које узимају у обзир изазов климатских промена?**

7. **Које се специфичне мере спроводе да би се улагање подстакло, нарочито у циљу привлачења директних страних улагања? Да ли имате студије које показују могућности (нише) за ваше производне секторе на тржишту ЕУ и на глобалном тржишту?**

8. **Да ли држава подржава стварање слободних зона и индустријских паркова, или сличне иницијативе? Ако је то случај, како се оцењује њихов досадашњи рад? Да ли су одговарајући уговорни споразуми у складу са прописима ЕУ?**

9. **Да ли спроводите, или наручујете студије о конкурентности ваше привреде и/или главних индустријских сектора и да ли су доступни резултати најновијих студија?**

10. **Молимо вас да нас обавестите шта се предвиђа за будућност и шта је у току (планови, пројекти, рокови).**

Приватизација и преструктурирање

11. **Молимо да доставите копију вашег годишњег плана приватизације. Коју сте политику/план и динамику утврдили за приватизацију, или реструктурирање? Како се приватизација индустријских предузећа одвија у складу са том динамиком? Уколико постоје препреке које онемогућују пуно поштовање ове динамике, које су те препреке и која решења Влада предлаже за њихово превазилажење?**

12. **Како напредује приватизација банкарског сектора и комуналних служби?**

13. **Да ли је ли амбијент за развој система управљања власништвом и предузећима адекватан? Да ли постоје решења за управљање предузећима после приватизације?**

14. **Која је главна покретачка снага реструктурирања индустрије? Приватизација? Директна страна улагања? Развој конкурентних привредних друштава?**

15. **Постоји ли адекватно стечајно законодавство и ефективни поступци за затварање неодрживих предузећа?**

Предузетништво и мала и средња предузећа (МСП)

Секторске политике

16. **Молимо вас да доставите званичну дефиницију/дефиниције које се тренутно примењују у вашој земљи за МСП.**

17. **Који је удео микро (до 10 запослених), малих (до 50 запослених) и средњих предузећа (до 250 запослених) у домаћој економији у смислу БДП, запослености и извоза?**

18. **Да ли постоји оквирни документ о политици који дефинише/садржи став и политику Владе према предузетништву/МСП? Прецизирајте статус тог документа и доставите кључне елементе владине политике за МСП. Ако такав документ не постоји, који документи се могу сматрати референтним за разумевање Владине политике у сектору предузетништва/МСП ?**

19. **Да ли је Влада израдила конкретну стратегију или акциони план за развој сектора МСП? Молимо вас да опишете статус тог документа, временски оквир и основне облике деловања. Молимо да доставите преглед основних докумената политике за МСП (анализу политике, стратегије, акционе планове, прописе)**

20. **Ко је укључен у израду и спровођење политике за МСП (министарства, агенције, приватни сектор, заинтересоване стране) и на који начин (који су механизми за консултације)?**

21. **Који су главни инструменти/средства, програми финансирања политике за МСП? Молимо да процените износ финансијских средстава која су доступна**

МСП, преко Владе, или других донатора (ЕУ, међународни/билатерални донатори).

22. **Да ли је оцењена политика за МСП, и уколико јесте, доставите основне налазе. Да ли се планира такво оцењивање?**
23. **Молимо вас да пружите информације о томе шта се предвиђа у погледу политике за МСП и шта је у току (планови, пројекти, временски оквири).**
24. **Да ли постоји посебан правни оквир за задруге, заједничке фондове и фондације? Молимо објасните.**

Пословни амбијент

25. **Стварање амбијента у коме предузетници и породичне фирме напредују и у коме је предузетништво исплативо:**
26. **Да ли се предузетништво на било који начин изучава као струка у формалном образовању (основном, средњем и високом), или у систему стручног образовања? По потреби, молимо да назначите да ли су то обавезни, или изборни предмети у наставном плану и програму?**
27. **У вези са универзитетским образовањем о предузетништву: да ли постоје конкретна академска звања у области предузетништва, тј. да ли се диплома у области предузетништва може стећи као крајњи циљ датог студијског програма?**
28. **Да ли постоје неке друге иницијативе за подстицање предузетништва ван формалног образовања и обуке (помоћу медија, организованих дешавања, локалних партнера, иницијатива самих компанија итд.), укључујући и женско предузетништво, помоћ досељеницима који желе да постану предузетници, подршка у току преноса пословања?**
29. **Молимо вас да опишете вашу стратегију бизнис инкубатора и постигнути напредак.**

Пружање друге шансе предузетницима који су поштовали прописе, а били су суочени са стечајним поступком:

30. **Да ли постоје мере које дискриминишу предузетнике који су у претходном подухвату прошли кроз стечајни поступак? У којим областима (приступ јавним набавкама, приступ јавним фондовима, приступ програмима јавне помоћи)?**
31. **Да ли се на предузетнике који су отишли у стечај примењују забране или ограничења, после стечајног поступка? Која су то и колико дуго трају?**
32. **Да ли постоје политике које промовишу нови почетак за предузетнике који су поштовали прописе, а који су отишли у стечај?**
33. **Да ли постоји планирано време за завршетак свих правних поступака за ликвидацију пословања у случају стечаја предузетника који су поштовали прописе? Које је просечно време за измирење обавеза? Да ли се ради о потпуном или делимичном измирењу обавеза?**

Израда прописа по принципу „мислимо прво на мале“ и поједностављивање регулаторног окружења

34. **Да ли су оцењени утицаји законодавства ваше земље на пословни амбијент, а нарочито на мала предузећа? Уколико нису, да ли планирате да покренете такво оцењивање? Уколико јесу, молимо да доставите преглед главних налаза и накнадних активности које је Влада предузела.**

35. **Који поступци постоје за процену утицаја новог законодавства на пословање?**

36. **Које је мере предузела ваша Влада с циљем да се усвоје административна документа која ће бити лака за употребу?**

37. **Да ли постоје нека правила која МСП ослобађају од одређених регулаторних обавеза? Да ли ваша Влада разматра мере које ће омогућити такво ослобађање?**

38. **Колико организација, које заступају МСП, постоји на националном нивоу? Набројте главне организације и доставите информације о томе колико оне покривају (конкретне секторе, или врсте привредних друштава, конкретну сврху организације) и назначите колико су оне типичне (чланство процентуално у односу на укупни број привредних друштава). Да ли оне постоје на целој територији?**

39. **Да ли је утврђено њихово учешће у процесу креирања политике? Да ли је учешће формализовано законом, или на неки други начин? Молимо да наведете праксу у овој области (нпр. наведите консултативно тело/саветодавни одбор, итд.).**

Како да државна управа постане осетљива на потребе МСП сектора, посебно промовисањем електронске управе и решења „све на једном месту“:

40. **Молимо да дате вашу најтачнију процену броја свих поступака и минимално време и трошкове (у еврима) за ефективну регистрацију новог привредног друштва и испуњење свих формалних захтева за ефективно покретање посла. Молимо да направите разлику између регистрације у ужем смислу и других формалних поступака и издавања лиценци/дозвола. Опишите који су органи одговорни за различите кораке, како на централном, тако и на локалном нивоу.**

41. **Да ли целокупан поступак, или део поступка, може бити обављен на једном месту? Молимо да конкретно назначите који су кораци обједињени и могу се обавити на једном месту?**

42. **Да ли целокупан поступак, или део поступка, може бити обављен директним електронским приступом? Молимо да конкретно назначите кораке, ако их има, који се могу обавити директним електронским приступом.**

43. **Да ли постоји обавезно чланство у Привредним коморама у вашој земљи? Уколико постоји, колика је чланарина?**

44. **Да ли постоје политике за смањење обавезе микро предузећа да учествују у статистичким анкетама?**

45. **Молимо кратко опишите које је мере ваша земља увела (ако јесте) како би се осигурао успешан опстанак почетника. Уколико постоје такви мерљиви резултати, молимо да доставите податке.**

46. **Прилагођавање средстава јавне политике потребама МСП, укључујући и олакшано учешће МСП у јавној набавци и бољу употребу државне помоћи:**

47. Постоје ли иницијативе које помажу приступ МСП поступцима јавне набавке?

48. Постоје ли одредбе у оквиру државне помоћи које се односе на сектор МСП ?

Олакшавање приступа МСП финансијским изворима:

49. Како бисте оценили ситуацију у вашој земљи у односу на приступ МСП финансијским изворима, преко банака и других финансијских институција, као што су фондови предузетничког капитала, посебно имајући у виду кризу из 2008-2009. године?

50. Да ли је финансијски сектор отворен и да ли је осетљив на потребе МСП у вашој земљи? Да ли су банке спремне да одговоре на потребе малих послодаваца без претераног обезбеђења, или гаранција? Коју врсту обезбеђења прихватају домаће банке за одобравање кредита неком МСП и у којој мери се може користити интелектуална својина? Коју документацију траже банке да би одобриле кредит неком МСП? Који су просечни трошкови и колико је времена потребно да се припреми тражена документација?

51. Колико су мали зајмови (микро кредити) доступни предузећима и физичким лицима која желе да покрену посао? Да ли постоји могућност ванбанкарског микрофинансирања у вашој земљи?

52. Да ли постоје јавно финансирани програми за финансирање МСП? Уколико је одговор потврдан, молимо да наведете најважније програме и добијене резултате.

53. Уколико такав програм постоји, да ли постоје планови за неки програм гаранције зајма за МСП?

54. У којој мери се користе остали извори финансирања (пласман капитала кроз заједничке фондове капитала, или "пословне анђеле", итд.) и јавно промовишу у вашој земљи? Молимо да наведете све добре праксе у тој области, укључујући и најрелевантније остварене резултате.

Приступ МСП сектора тржишту:

55. Да ли постоје мере које подстичу употребу стандарда и учествовање МСП у њиховом развоју?

56. Да ли за МСП постоје саветодавне службе које им пружају помоћ против непоштене привредне праксе?

Промовисање стручног усавршавања и иновација:

57. Да ли постоје програми који подстичу пренос технологије малим предузећима? Како бисте оценили утицај ових програма?

58. Које су иницијативе предузете да би се подстакао пренос технологије са истраживачких института на МСП?

59. Како бисте оценили напредак у сарадњи и формирању кластера међу фирмама? Које су значајне иницијативе биле, или ће бити покренуте у овој области?

60. Молимо да опишете мере, ако постоје, које обезбеђују доступност система образовања/обуке, или иницијативе за стицање квалификација за којим постоји посебна потражња у сектору МСП.

61. Да ли постоје иницијативе за унапређење оспособљености МСП у области истраживања и развоја, као што су једноставнији приступ инфраструктури јавних истраживања, коришћење услуга истраживања и развоја, запошљавање обученог особља и обука?

Еколошки изазови као могућности:

62. Молимо да опишете мере, ако их има, за подстицање еколошки делотворног пословања и производа у сектору МСП.

Подршка приступу сектора МСП страним тржиштима:

63. Молимо вас да опишете које мере (ако их има) постоје, или ће бити уведене, да би се унапредили приступ страним тржиштима и пословне могућности за МСП, нарочито унутар тржишта ЕУ.

Политика иновација

64. Да ли је Влада припремила посебне стратегије у области иновација, истраживања и развоја? Молимо опишите квалитет концепта политике иновација и спровођења те политике, тако што ћете доставити и објаснити:

- Основна документа политике (анализу политике, стратегије, акционе планове, прописе)
- Ко је укључен (министарства, агенције, приватни сектор, заинтересоване стране) и на који начин (укључујући и који су механизми за консултације)?
- Која су главна средства/инструменти, програми, извори финансирања?

65. Молимо да нас обавестите шта се предвиђа за будућност, а шта је у току (планови, пројекти, рокови).

II. ИНСТРУМЕНТИ ПРЕДУЗЕТНИЧКЕ И ИНДУСТРИЈСКЕ ПОЛИТИКЕ

Учешће у програмима ЕУ

66. Кратак опис учешћа МСП у Програму конкурентности и иновације (CIP**): учесници, искуства/резултати (где је примењиво).**

Директива Европског парламента и Савета 2000/35/ЕЗ о борби против закаснелог плаћања у привредном пословању

67. Молимо изнесите како ви разумете захтеве садржане у овој Директиви.

68. Доставите опис тренутног стања евентуално **постојеће усклађености са Директивом и могуће планове за даље усклађивање.**

III. СЕКТОРСКЕ ПОЛИТИКЕ (видети такође Анекс 1)

69. Да ли Влада спроводи секторски специфичне програме подршке развоју? Које врсте активности се примењују? Како се оне финансирају? Да ли је вид подршке који Влада примењује у складу са правилима ЕУ о државној помоћи?

70. Молимо доставите опис квалитета израде секторске политике и квалитета њеног спровођења у пракси, тако што ћете доставити и објаснити следеће:

- Основну документацију те политике (анализу политике, стратегије, акционе планове, прописе);

- Ко је укључен (министарства, агенције, приватни сектор, заинтересоване стране) и како (који су механизми за консултације);
- Која су најзначајнија средства/инструменти, програми, извори финансирања?

71. Доставите шта се предвиђа за будућност, а шта је већ у процесу реализације (планови, пројекти, рокови) у вези са специфичним секторским програмима подршке развоју.

72. Молимо опишите тренутну политику и њено спровођење у односу на приватизацију великих индустријских предузећа, по главним индустријским секторима ваше привреде. Постоје ли било какви планови за поновну национализацију великих индустријских предузећа? Ако постоје, наведите који су то? Шта су владини средњорочни циљеви у тим случајевима?

73. Да ли је Влада припремила секторски специфичне пакете за реструктурирање? Ако јесте: да ли су програми реструктурирања руковођени одрживошћу предузећа, или постоје и други циљеви, нпр. у вези са запошљавањем? Како се ти програми финансирају? Да ли је подршка државе у складу са правилима ЕУ о државној помоћи?

74. Какав напредак је постигнут у спровођењу политике? Да ли се спровођење политике надгледа на отворен и транспарентан начин?

Анекс 1: Детаљна питања о индустрији и главним индустријским (под)секторима
Структура је следећа:

Одељак I - општа питања која траже макроекономске податке о индустрији.

Одељак II - списак индустријских сектора и подсектора. Молимо да доставите тражене податке (од А до I) за све (под)секторе.

Одељак III - додатна питања. Молимо да одговорите на додатна питања о релевантним (под)секторима.

Молимо да обратите пажњу и одговарате на питања о секторима и подсекторима према надлежности.

Одељак I ОПШТА ПИТАЊА О ИНДУСТРИЈИ

Кад год је то могуће, ваши одговори треба да садрже и апсолутне и релативне (проценте) бројчане податке.

75. Значај индустрије за привреду

a) Удео у бруто националном производу (БНП)

b) Подела на производњу и услуге у односу на БНП

c) Удео у БНП према величини предузећа[18] и подели на јавни и приватни сектор

[18]Због уједначености, молимо да следите критеријуме ЕУ за величину:
-велика предузећа: преко 250 запослених

- средња предузећа: између 50 и 249 запослених

d) Који су најбитнији подсектори у датим индустријским секторима (према производним параметрима)?

е) молимо да наведете изворе наведених података

76. Број и структура предузећа

а) Укупни број предузећа у производном и услужном сектору

b) Број предузећа према категоријама величине

c) Број основаних предузећа (ако је могуће са поделом по величини)

d) Број угашених предузећа (ако је могуће са поделом по величини)

е) Подела на јавни и приватни сектор

f) Број заједничких улагања са предузећима из ЕУ и из остатка света

77. Радна места

а) Укупан број радних места у индустрији, са укупним бројем за производни и за услужни сектор

b) Број радних места према величини предузећа

c) Број радних места отворених у индустрији у производном и у услужном сектору, ако је могуће, према величини предузећа

78. Улагања, приватизација и истраживање и развој:

а) Укупна улагања и улагања у производном и услужном сектору

b) Директна страна улагања, на годишњем нивоу и укупно. Колико је могуће, истаћи разлику између „гринфилд“, улагања вођених приватизацијом („браунфилд“), улагања у некретнине, и дужничког пословања међу привредним друштвима.

c) Порекло ЕУ улагања, и оних из најзначајнијих земаља ван подручја ЕУ

d) Тржишни удео у односу на величину предузећа

е) Удели у укупном извозу у односу на величину предузећа

f) Расходи индустрије за истраживање и развој, подељени на оне која финансира Влада (не рачунајући војне програме) и расходе који су финансирани из иностранства

79. Најважнији производни сектори:

а) Дајте кратак опис најважнијих сектора у погледу њиховог удела у БНП, запошљавању, улагањима, домаћем тржишту и извозу. Ако је могуће, направите поделу по величини предузећа у сваком од датих сектора.

Део II ИНДУСТРИЈСКИ СЕКТОРИ И ПОДСЕКТОРИ

Сировине, обојени метали, легуре гвожђа, цемент, стакло, керамика, папир и дрво, издавачка индустрија

- мала предузећа: мање од 50 запослених (ако је потребно може да постоји још једна категорија: микро предузећа: мање од 10 запослених).

80. Гвожђе и челик:

a) основна ефективна производња гвожђа и челика и могућа производња (капацитет и посебно капацитет за вруће ваљање)

b) обрађени производи, цеви

c) легуре гвожђа

81. Обојени метали

82. Неенергетске екстрактивне индустрије (метална и неметална, минерали подељени према типу минерала):

a) руда гвожђа

b) руде обојених метала

c) друго

83. Керамика

84. Индустрије које се ослањају на шумарство:

a) производња дрвета, изузев намештаја: пилане, производња шпер плоча, дрвени грађевински материјал и столарија, друго

b) производња пулпе

c) производња папира и картона

d) производња производа од папира и картона

e) штампање

85. Стакло и стакларија

86. Цемент и креч

Хемикалије и гума

87. Хемикалије:

a) неорганске хемикалије

b) петрохемикалије и друге органске хемикалије

c) вештачка ђубрива

d) сапун и детерџенти

e) козметика, парфеми, или мириси и тоалетне воде

f) пластика

g) пестициди и биоциди

h) боје и лакови

88. Гума: пнеуматици и општи производи од гуме

Машинско и електро инжењерство и електронски потрошачки производи

89. Електрична и електронска опрема

90. Машинско инжењерство:

a) Производња производа од вештачких метала, без машина и опреме

b) Производња машина и опреме која иначе нигде није сврстана

c) Производња електричних машина и апарата који иначе нигде нису сврстани

91. Индустријски мотори

Индустрије информационих технологија

92. Рачунарска и канцеларијска опрема

93. Телекомуникациона опрема

94. Потрошачка електронска опрема

95. Компоненте, укључујући и микроелетронске

96. Софтвер

Медицински уређаји, укључујући активне и експерименталне (in vitro) медицинске уређаје
Опрема под притиском и мерни инструменти

97. Опрема под притиском: опрема која ради под притиском (цистерне, резервоари, контејнери, индустријски цевоводи, бојлери, судови под притиском, сигурносни уређаји који раде под притиском):

a) Директива о опреми под притиском (PED)

b) Прости судови под притиском (SPVD)

98. Уређаји на гас (GAD): уређаји који сагоревају гасовита горива, а користе се за кување, грејање, грејање воде, осветљење, прање и хлађење и горионици на гасовита горива са вентилатором и грејна тела која се опремају таквим горионицима (изузев уређаја који су посебно намењени за индустријске процесе у индустријском простору).

99. Законска метрологија:

a) Директива о мерним инструментима (MID).

b) Неаутоматски инструменти за тежину (NAWI)

c) Претходно паковање производа (Директива 75/107, Директива 76/211, Директива 2007/45)

d) Јединице мерења

Грађевина и грађевински производи

100. Производња грађевинских производа

101. Извођење грађевинских радова

102. Извођење радова на зградама и стамбеним јединицама

Индустрије транспортне опреме

103. Аутомобилски производи (само нови, без половних производа):

a) путничка возила

b) лака комерцијална возила (укупне тежине до 5 т)

c) аутобуси и међуградски аутобуси

d) камиони

e) двоточкаши и троточкаши са напајањем

f) приколице и полуприколице

g) делови и компоненте за аутомобиле, камионе и аутобусе

h) вучна возила за пољопривреду и шумарство, са точковима, или гусеничари

i) приколице и замењиве вучене машине за вучна возила у пољопривреди и шумарству

j) системи, компоненте и посебни технички делови за вучна возила у пољопривреди и шумарству

104. Железничка и друга навођена транспортна возила

105. Бродоградња и поправка бродова (са поморском опремом)

106. Производња авиона и васионских бродова

Прехрамбени производи

107. Сектор хране и пића

a) сектор хране и пића као целина

b) безалкохолна пића - безалкохолна пића и кисела вода

c) справљање слада и производи пиварске индустрије

d) алкохолна пића

e) посластичарски производи

f) производи од чоколаде и какаа

g) хлеб, бисквити, пекарски производи и пецива

h) тестенине и грануле

i) сладолед

j) дувански производи

k) храна за бебе

l) чај и производи од кафе

m) обрађени млечни производи

n) маргарин

o) опште прехрамбене намирнице (полупроизводи за прехрамбену индустрију)

p) производи од скроба

q) квасац

r) супе и чорбе

Текстил и одећа, кожа, обућа, намештај, играчке

108. Текстили и одећа:

a) текстили: Молимо да назначите главне делатности (укључујући и плетенине)

b) одевна индустрија

109. Кожа и кожни производи

110. Обућа

111. Намештај

112. Играчке

Фармацеутски производи

113. Медицински производи за људску употребу

114. Ветеринарски медицински производи

Производи за одбрану

115. Копнени сектор

116. Морнарички сектор

117. Ваздухопловни сектор

118. Васионски сектор

Туризам

119. Податке дати за сваки од наведених сектора и подсектора (у зависности од конкретног случаја/примењивости)

A. Производња и потрошња:

a) Инсталирани производни капацитети и степен њихове искоришћености

b) Тренутна производња (по обиму/вредности)

c) Домаћа потражња, тренутна и прогнозирана (за следеће три године)

d) Коефицијент самоснабдевања на националном нивоу

(производња - извоз)

(произвдоња + увоз - извоз)

B. Трговина:

a) Увоз (укључујући и привремени увоз), по обиму и по вредности, у односу на остатак света и на ЕУ, уз навођење најважнијих земаља порекла

b) Извоз у ЕУ и друге земље одредишта (по обиму и по вредности)

c) Однос извоз/производња и увоз/производња

C. Структурна својства:

a) Промет и бруто додата вредност (БДВ), проценат од укупног износа у индустрији

b) Број предузећа

c) Број радних места, проценат од укупног броја радних места у индустрији

d) Структура предузећа: расподела по величини; производња – степен концентрације сектора (по промету); годишња улагања за последњих пет година; погони и машине; погони и машине који се активно користе

e) Страни капитал и технологија

f) Која су најзначајнија привредна друштва у погледу запошљавања? У погледу вредности физичког обима производње? Да ли су у јавном, или приватном власништву?

g) Производња и тржишни монополи

h) Продуктивност по запосленом и по радном сату

i) Трошкови зарада и плата и трошкови индустријских материјала у индустрији

D. Секторски специфични стандарди и технички прописи, укључујући и захтеве за заштиту животне средине, према секторским специфичностима

E. Подстицаји:

a) За улагања

b) За извоз

c) Остали

F. Правила за страна улагања:

a) Карактеристике: ограничено учешће страних улагања, посебно финансијских; прописане пореске олакшице за репатријацију добити

b) Гаранције

G. Трговински систем:

a) Нетарифне мере које утичу на увоз и извоз, као што су лиценце и квоте

H. Очекивани догађаји и временске одреднице:

a) Предвиђена улагања (у јавном, приватном, сектору страних улагања)

b) Постојећи, или предвиђени планови за реструктурирање или модернизацију

I. Усклађивање националног законодавства са законодавством ЕУ:

a) Списак мера, планираних, или већ усвојених

b) Рокови

Део III ДОДАТНА ПИТАЊА (по областима)

120. Додатна питања о индустријама гвожђа и челика (укључујући и феро-легуре): Каква је ситуација у погледу конкуренције у индустрији гвожђа и челика? Да ли тренутно постоји програм реструктурирања и конверзије за индустрију челика? У случају да је у току реструктурирање сектора челика: да ли су надлежни органи израдили план реструктурирања? Да ли се реализација одвија у складу са планираном динамиком и у складу са одредбама ССП?

121. Додатна питања о хемијској индустрији:

a) Који прописи регулишу стављање у промет детерџената?

b) Који прописи регулишу вештачка ђубрива?

c) Да ли постоји производња, или индустријска употреба прекурсора за производњу дрога? Који закон регулише производњу и стављање у промет прекурсора за производњу дрога?

d) Да ли постоји производња, или индустријска употреба цивилних експлозива? Какви се прописи односе на атестирање и пренос експлозива за цивилну употребу?

e) Да ли постоји производња пиротехничких средстава? Који закон се односи на производњу и стављање у промет пиротехничких средстава?

122. Допунска питања о грађевинским секторима: да ли је успостављен систем за контролу грађевинских производа? Уколико јесте, да ли постоји стратегија за даље приближавање правним прописима ЕУ? На који начин су заинтересоване стране и главни учесници (произвођачи, лабораторије за испитивање, државна тела) укључени и информисани? Да ли постоји стратегија/план за интегрисање EN Еурокодова, као националних стандарда (EN 1990 – EN 1999), и за дефинисање национално одређених параметара?

123. Додатна питања за моторна возила (аутомобиле):

a) Производња, регистрација, увоз

i) Садашња производња, по категорији возила и моделу, количина у комадима;

ii) За путничка возила, укупан број нових регистрованих возила по моделу, током последње три године и просечна старост возила;

iii) Најзначајније земље порекла возила из увоза, по категорији возила, количини у комадима и вредности;

iv) Најзначајније земље одредишта извоза нових возила, по категорији возила, количини у комадима и вредности;

v) Нетарифне мере које имају утицај на увоз и регистрацију возила, као што су лиценце и квоте, и за нова и за половна возила;

vi) Удео (у процентима) у укупној индустријској производњи (излаз) и промене током последњих година;

vii) Удео (у процентима) у укупном запошљавању у индустрији и промене током последњих година;

viii) Директна страна улагања у овом сектору;

ix) Концентрације/монополи/величина овог сектора

x) Удео јавног сектора/приватног власништва.

b) Технички услови за нова возила

i) Опишите постојећи систем хомологације, и процедуру доношења одлуке и њене примене. Којим типом правних прописа (закона, уредаба) су утврђени технички услови за регистровање нових возила и да ли је то на националном или неком другом нивоу (локалном, регионалном, итд.)?

ii) Број одобрених хомологација додељених Србији у 2010. години, по типу возила;

iii) Наведите број и квалификације запослених који су задужени за примену правних прописа о хомологацији; чиме је обезбеђено да ће Србија имати неопходне људске и материјалне ресурсе за будуће спровођење правних тековина ЕУ?

124. Приближавање националних прописа правним прописима ЕУ (са последњим изменама)

a) Списак мера, планираних, или већ усвојених, за усклађивање са правним прописима ЕУ, у области хомологације;

b) Динамика будућег усклађивања. Када ће Србија постати у потпуности усклађена у области хомологације моторних возила са правним тековинама ЕУ, у складу са најновијим изменама?

c) Да ли Србија очекује било какве проблеме током реализације горе наведеног потпуног усклађивања?

d) Да ли је у целој Србији доступно гориво чији квалитет одговара стандардима ЕУ, у погледу емисије гасова из моторних возила?

125. Додатно питање о опорезивању у сектору друмског превоза: које су ваше пореске обавезе за путарину и регистрацију по категоријима возила?

126. Додатно питање о прехрамбеној индустрији:

a) Молимо доставите податке о пољопривредним сировинама и полупроизводима који се користе у тој индустрији, распоређене према производу (тип производа, количине, цене, итд.).

b) Који су ваши услови за квалитет пољопривредних сировина које се користе у прерађивачкој индустрији житарица, шећера, млека и јаја за производњу прехрамбених производа? Молимо да направите поређење са захтевима ЕУ и да пружите информације о свим мерама за усклађивање које су спроведене. Које институције обављају контролу и да ли постоји динамика обављања контроле?

c) Молимо да наведете податке о пољопривредној политици који утичу на прехрамбену индустрију. Које мере утичу на цене сировина, посебно мере пољопривредне политике? Такође наведите све мере за компензацију, које се односе на прехрамбене производе (као што су субвенције, надокнаде за производњу и извоз произвођачима хране и извозницима).

d) Молимо да доставите информације о свим специфичностима српског трговинског режима за прерађене пољопривредне производе (посебне царине, квоте итд.)

127. Додатно питање о текстилној индустрији: Молимо да направите разлику између домаће производње одеће и производње измештене у иностранство (са закљученим подуговором).

128. Додатна питања о индустријама које се ослањају на шумарство:

a) Која је укупна површина под шумама у милионима хектара и процентуално од укупне површине земље у држави?

b) Каква је власничка структура шума? Податке раздвојте по физичким лицима, другим видовима приватног власништва, шумама у државном власништву, националним парковима, у власништву локалне управе, и другим видовима јавног власништва.

c) Колика је производња обловине (укључујући и проценат годишњег прираста шума)? четинарске, остале?

129. Додатна питања о фармацеутским производима:

a) Какав је регулаторни оквир за издавање дозволе за трговину и за клиничка испитивања медицинских производа?

b) Какав је регулаторни оквир за одређивање цена и рефундацију медицинских производа?

c) У којој мери, ако уопште, процена релативне делотворности лекова (тј. клиничко и ценовно упоређивање лекова на тржишту) има улогу у националним програмима у здравству?

d) Који владин програм, или програм који Влада финансира, постоји ради пружања информација пацијентима/грађанима о лековима?

130. Додатна питања о авио-индустрији:

131. a) Можете ли да опишете могуће постојеће учешће / сарадњу привредних друштава / удружења / министарстава са авио-индустријом ЕУ (нпр. учешће у истраживачко-развојним програмима ЕУ, могућа веза националног удружења ове индустрије са европским удружењем, итд? Додатна питања из области туризма:

a) Молимо укратко опишете садашњу стратегију Владе у области туризма. Да ли постоји званични документ (закон или акциони план) који представља основу те стратегије?

b) Који су главни приоритети у погледу развоја туризма?

c) Да ли постоје поуздани инструменти за праћење структуре туризма, токова у туризму и резултата туристичког пословања? Да ли се примењује методологија за статистички обрачунски оквир (Tourism Satellite Accounts, TSA)?

d) Какво место заузима туризам у контексту општих планова економског развоја и у реформи административног и законског оквира?

132. Додатна питања из сектора шумарства и шумарске индустрије:

a) Да ли имате правне прописе који се односе на шумарство и његове индустријске секторе у различитим областима, као што су услови набавке грађе, обавезни стандарди, ограничења у промету, итд?

b) Да ли имате студије, или политичке смернице по секторима, о економској и правној структури шумарства и сектора шумарства?

133. Додатно питање о производима одбрамбене индустрије

a) Можете ли да опишете могуће већ постојеће учешће / сарадњу привредних друштава / удружења / министарстава са одбрамбеном индустријом ЕУ (нпр. могућу везу удружења са неким европским удружењима, итд.)?

b) Можете ли да дате кратак преглед извоза одбрамбених производа (просечна количина, главне категорије одбрамбених извезених производа, главна одредишта током последњих година)?

c) Можете ли да дате кратак преглед увоза одбрамбених производа (просечна количина, главне категорије одбрамбених увезених производа, главни добављачи током последњих година)?

134. Додатно питање о сектору уређаја на гас:

а) Молимо да дате информације о типовима гаса и одговарајућим притисцима напајања који се примењују на територији Србије, ако је могуће у складу са CEN EN 437:2003+A1 "Пробни гасови - Пробни притисци - Категорије уређаја".

Поглавље 21: Трансевропске мреже

Политика Европске уније у погледу трансевропских мрежа, која се заснива на члановима 170-172 Уговора о функционисању Европске уније, обухвата инфраструктуру у областима транспорта, телекомуникација и енергетике. Она има за циљ оснивање и развој мрежа и обезбеђивање њихове интерконекције и интероперабилности. Када је у питању транспорт (ТЕН-Т) и енергетика (ТЕН-Е), следеће законодавство представља њихов темељ: Пропис о финансијској помоћи за ТЕН (Уредба 680/2007) и смернице Одлука за ТЕН-Т (661/2010) и за ТЕН-Е (1364/2006).

Када је у питању транспортна мрежа, трансевропска мрежа доприноси одрживом и мултимодалном развоју транспорта и елиминисању уских грла. У том погледу, транспортна мрежа има значајну улогу у обезбеђивању одрживе мобилности повезивањем конкурентности Европе са добробитима њених грађана, док се у исто време осигурава превоз робе и путника у Европи.

С обзиром на ниво потребних улагања да би се трансевропске мреже довршиле и повећале, а имајући у виду процењени раст саобраћаја између држава чланица (на основу процена Комисије очекује се да између 2007 и 2020 године дође до раста од 42% за превоз терета и 26% за путнички саобраћај), утврђена је листа приоритета транснационалних пројеката на нивоу Европе.

Трансевропске енергетске мреже обухватају транспорт и објекте за складиштење гаса, као и пренос електричне енергије и чине значајан допринос тржишту гаса и електричне енергије. ТЕН-Е одговара на растући значај обезбеђивања и проширивање снабдевања енергијом Европске уније обједињавањем енергетских мрежа држава чланица и земаља кандидата и обезбеђивањем координисаног функционисања енергетских мрежа у ЕУ и у суседним земљама. Сигурност снабдевања енергијом и функционисање унутрашњег енергетског тржишта представљају кључне циљеве политике. То се одражава кроз Трансевропске енергетске смернице из 2006. године које су усмерене на уградњу мреже електричне енергије и гаса. Утврђене су две осе за приоритетне пројекте које су од значаја за Балкан: EL.4 која је усмерена на развој тржишта електричне енергије у југоисточној Европи и NG.3 нова мрежа цевовода природног гаса до ЕУ из нових извора-Каспијско море и Блиски исток-преко Турске и Балкана.

Трансевропска телекомуникациона мрежа углавном се односи на развој мрежа и коришћење одговарајућих услуга у оквиру посебних програма Заједнице. Програм за подршку политици информационо-комуникационих технологија (ICT PSP) има за циљ подстицање иновација и конкурентности путем ширег прихватања и најбољег начина искоришћења информационо-комуникационих технологија од стране грађана, влада и привреде. Овај програм заснован је на циљевима претходних e-TEN, Modinis и e-Content програма и подржаће циљеве нове интегрисане стратегије i2010-Европско информатичко друштво 2010.

I.ТРАНСПОРТНЕ МРЕЖЕ

Транспортна инфраструктура

Мапе националне мреже

1. **Молимо приложите мапе националне транспортне мреже за дуге релације (путеви, железница, унутрашњи пловни путеви, укључујући водне путеве, луке, аеродроме). Мрежа за дуге релације ће се утврђивати на основу критеријума који су дати у нацрту Смерница Заједнице за развој трансевропске транспортне мреже (видети Одлуку бр. 661/2010 о ТЕН-Т смерницама).**

2. **Молимо доставите информације у вези са одређеним планирањем националне инфраструктуре и поступцима улагања (посебно мастер план, планови улагања и примене-краткорочни, средњорочни и дугорочни).**

Јавни расходи и улагања

3. **Молимо доставите податке о јавним расходима и улагањима попуњавањем табеле из Анекса 2.**

Регионална сарадња

4. **Које кораке сте предузели у циљу примене Меморандума о разумевању за Основну регионалну транспортну мрежу у југоисточној Европи? У којој мери узимате у обзир чињеницу да је Основна регионална транспортна мрежа у југоисточној Европи претеча будуће ТЕН-Т мреже за земљу?**

Правни оквир

5. **Који поступци су примењиви на развој пројекта транспортне инфраструктуре? Постоје ли разлике на основу вида транспорта о којем је реч?**

6. **Какав је пројектни циклус? На који начин су локални и/или регионални органи повезани са пројектима транспортне инфраструктуре?**

7. **Да ли постоји законодавство о:**

   a) **процени утицаја на животну средину, заштити природе, стратешкој процени утицаја на животну средину,**

   b) **правилима о конкурентности,**

   c) **јавним набавкама,**

   d) **интероперабилности у железничком транспорту?**

Истраживање у транспорту

8. **Да ли постоје програми истраживања у вези са националним транспортним операцијама?**

9. **Да ли истраживања на пољу транспорта имају користи од јавних и/или приватних финансијских средстава и, ако је одговор позитиван, који ниво финансијских средстава се распоређује за та истраживања?**

10. **Који су национални приоритети за истраживања у вези са транспортом?**

Транспорт цевоводима

11. **Молимо пружите опис националне мреже, дужине и врсте цевовода, транспортованих количина, капацитета постојећих инсталација, политике развоја, регионалних прикључака?**

12. **Да ли постоји специфични правни оквир за транспорт цевоводима?**

13. **Која правила се примењују у вези са животном средином?**

II. ЕНЕРГЕТСКЕ МРЕЖЕ

14. **Молимо доставите информације, такође и у виду мапа, о тренутном статусу и главним потребама кад је у питању енергетска инфраструктура у вашој земљи. Који су главни недостаци/разлози за забринутост у вези са инфраструктуром а у погледу испуњавања обавеза о сигурности снабдевања на међународном тржишту?**

15. **Наведите који је статус планирања и спровођења оса за приоритетне пројекте који су од значаја за регион југоисточне Европе у вашој земљи. Нарочито, назначите на ком су нивоу развоја пројекти из енергетике који се сматрају приоритетима на основу процеса Енергетске заједнице.**

16. **Који су поступци за планирање и давање овлашћења примењиви на развој пројеката енергетске инфраструктуре?**

17. **Политика ТЕН-Е је тренутно у процесу ревизије. Каква су ваша очекивања у погледу новог Европског инструмента енергетске сигурности и инфраструктуре који може заменити постојеће ТЕН-Е смернице**[19]?

III. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНЕ МРЕЖЕ

18. **Да ли постоји намера приступању Програму за подршку политици информационо-комуникационих технологија (ICT PSP) као (одређеном програму) једној од компоненти Оквирног програма за конкурентност и иновативност (CIP)?**

19. **Какви су у том случају ваши планови?**

[19] За детаље видети Communication "Energy infrastructure priorities for 2020 and beyond - A Blueprint for an integrated European energy network" усвојен 17. новембра 2010

АНЕКС 2 Јавни буџет (милиона €)

Инвестиције у транспортну инфраструктуру

		Стварни трошкови										Процена	Претпоставка					
ВИД ТРАНСПОРТА	одељци	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2015 - 2020	2021 - 2030
Железница																		
	Надоградња																	
	Ново																	
Конвенционалне везе																		
	Надоградња/рехабилитација																	
	Ново																	
Европски систем управљања жел. транспортом-ERTMS																		
Путеви	Аутопутеви																	
	Надоградња																	
	Ново																	

Национални путеви

Надоградња

Нови

Систем управљања друмским саобраћајем

Унутрашњи пловни путеви, укључујући луке

Надоградња/обновљене везе

Нове везе

Луке/мултимодални центри

Ваздушни саобраћај/Аеродроми

Физ. инфраструктура

Управљање ваздушним саобраћајем-АТМ

Мултимодални транспорт

Транспортни центри

Логистика

Гранични прелази

Железнички

Друмски

УКУПНО физ. инфраструктура

Логистика/менаџмент

Поглавље 22: Регионална политика и координација структуралних инструмената

Правне тековине ЕУ у овом поглављу састоје се углавном од оквирних уредби и уредби за спровођење које не захтевају транспозицију у национално законодавство. Оне дефинишу правила за припрему, одобравање и спровођење програма Структурних фондова (Европски фонд за регионални развој и Европски социјални фонд) и Кохезионог фонда који одражавају територијалну организацију сваке државе. Ове оперативне програме припремају државе чланице и њихове предлоге достављају Комисији. Сходно томе, Комисија оцењује и усваја предлоге у складу са Чланом 32. Уредбе (ЕЗ) бр. 1083/2006[20], док је спровођење ових програма одговорност држава чланица.

Законодавни оквир мора бити дефинисан тако да омогућава вишегодишње програмирање на националном и, тамо где је то од значаја[21], на под-националним нивоима и флексибилност буџета који омогућава капацитет кофинансирања на националном и под-националном (регионалном/локалном/општинском) нивоу и обезбеђује учешће стабилне и делотворне финансијске контроле и ревизије. Државе чланице морају поштовати законодавство Уније, конкретно у областима јавне набавке, конкуренције (државна помоћ), недискриминације, једнакости између мушкараца и жена, приликом одабира и спровођења пројеката.

Државе чланице морају успоставити институционални оквир. То укључује одређивање и успостављање свих структура на националном и, где је то потребно, под-националном нивоу које су захтеване уредбама, као и успостављање система за спровођење са јасно дефинисаним задацима и одговорностима тела која су у то укључена. Институционални оквир такође захтева успостављање делотворних механизама за међуминистарску координацију, као и учешће и консултације великог броја партнерских организација у припреми и спровођењу програма.

У свим релевантним структурама мора бити обезбеђен одговарајући административни капацитет. То обухвата ангажовање и обуку квалификованог и искусног особља и успостављање мера да би се то особље задржало. У том контексту, државе чланице ће морати да направе неопходна

---

[20] Уредба Савета (ЕЗ) број 1083/2006 од 11. јула 2006. године којом се утврђују опште одредбе о Европском фонду за регионални развој, Европском социјалном фонду и Кохезионом фонду и укидање Уредбе (ЕЗ) бр. 1260/1999 (Сл. лист број L 210, 31.07.2006, стр. 25).

[21] За Структурне фондове одговарајући географски ниво је најмање NUTS ниво 2 за циљ Конвергенције и NUTS ниво 1 или NUTS ниво 2 за циљ Регионалне конкурентности и запослености, као и NUTS ниво 3 за циљ Европске територијалне сарадње (члан 35. Уредбе (ЕЗ) бр. 1083/2006)

организациона решења, усвоје поступке и организационе шеме и припреме припадајућа документа. Административни капацитет се мора приказати кроз детаљну примену Инструмента за претприступну помоћ (ИПА)[22], посебно кад су у питању компоненте III и IV које су претеча Кохезионе политике ЕУ.

Процес програмирања обухвата припрему Националног стратешког референтног оквира (NSRF) и низа оперативних програма (ОП), укључујући ex-ante оцене и стратешке процене на животну средину. Државе чланице морају организовати широко партнерство ради припреме докумената за програмирање. Оне морају да обезбеде постојање потенцијалних довољно развијених пројеката који ће омогућити пуно финансијско спровођење програма. Државе чланице ће такође морати да спроведу одређене мере информисања и обавештавања јавности у погледу Структурних фондова.

Успостављање система за праћење и оцену укључује оснивање структура и дефинисање поступака за праћење и оцену у различитим релевантним телима, као и инсталирање свеобухватног и компјутеризованог система за управљање информацијама (MIS) коме ће имати лак приступ и користити га сва надлежна тела.

Државе чланице морају успоставити одређени оквир за финансијско управљање и контролу, укључујући ревизију. То укључује одређивање и успостављање свих структура које су захтеване уредбама, као и успостављање система за спровођење са јасно дефинисаним задацима и одговорностима тела која су у то укључена.

ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

А. Прописи о регионалном развоју

1. **Молимо да обезбедите списак свих прописа који се непосредно тичу Кохезионе политике, укључујући и оне који се односе на саобраћај/ТЕН, животну средину, економски развој, конкурентност, социјалне политике, конкуренцију, јавне набавке или буџетске одредбе.**
2. **Молимо да одговорите на следећа питања о вашим прописима који се односе на Кохезиону политику. Ако је одговор потврдан, назначите који закон или одлука Владе се примењује:**

   a) Да ли су вашим прописима одређени управна јединица или тело надлежно за координацију на националном нивоу? Које тело? Какав је састав тог тела?

   b) Да ли су вашим прописима одређени јединица, група или тело надлежни за доношење одлука на националном нивоу? Које тело?

---

22 Уредба Комисије (ЕЗ) број 1085/2006 од 17.07.2006. о успостављању Инструмента за претприступну помоћ (ИПА) (Сл. лист број L 210, 31.07.2006, стр. 82).

c) Да ли је вашим прописима одређено која јединица или група функционишу као секретаријат који припрема одлуке наведене под b)?

d) Да ли ваши прописи предвиђају друге надлежне управне јединице?

e) Да ли ваши прописи утврђују поступке процеса одлучивања?

f) Да ли ваши прописи дефинишу управну јединицу (јединице) или тело на националном нивоу надлежне за спровођење/управљање и праћење програма/пројеката? Које? Какав је састав тог/тих тела?

g) Да ли ваша земља има посебне прописе којим се регулише домаћа регионална политика или је такав закон (и подзаконска акта) у плану? Да ли су ови правни прописи усклађени са тренутним ИПА оквиром и будућим оквиром Кохезионе политике?

h) Тамо где је то од значаја, да ли су вашим прописима одређени група која доноси одлуке, савет, јединица или неко друго тело надлежно за одлучивање на под-националном нивоу, тј. на будућем NUTS2 и NUTS3 нивоу? Које?

-Да ли су чланови тог тела дефинисани вашим прописима? Наведите поступак за њихово именовање.

-Да ли је вашим прописима утврђено која јединица или група делују као секретаријат који припрема ове одлуке ?

i) Тамо где је то од значаја, да ли су вашим прописима утврђени управна јединица/јединице или тело на под-националном нивоу (будући NUTS2 и NUTS3 ниво) надлежно за спровођење и праћење програма/пројеката? Које?

Да ли је то тело независно од централног нивоа власти или од тела које доноси одлуке? Ако није, на који су начин повезани?

3. **Да ли ваши прописи утврђују национални буџет за кохезиону и/или регионалну политику (укључујући и онај за саобраћај/ТЕН, животну средину, економски развој, конкурентност, иновације) и/или за политику тржишта рада? У ком облику и на ком нивоу?**
4. **Да ли ваши прописи утврђују расподелу буџета за кохезиону и/или регионалну политику и/или политику тржишта рада између централног нивоа и других нивоа управе?**

B. Усклађеност са политикама Заједнице

5. **Која је прилагођавања потребно извршити у вашем законодавном оквиру како би се обезбедило да будуће операције, које ће се финансирати из структурних/кохезионих фондова, буду усклађене са следећим политикама и прописима Уније:**

a) Правилима о конкуренцији (државна помоћ);

b) Правилима о додели јавних уговора/јавне набавке;

c) Правилима о додели концесија (и јавно-приватном партнерству);

d) Правилима о заштити и унапређењу животне средине (нарочито стратешког утицаја на животну средину, процена утицаја на животну средину, примена принципа „загађивач плаћа“ и одређивања подручја Натура 2000);

e) Правилима о елиминисању неједнакости и подстицању једнакости између мушкараца и жена и борбе против дискриминације на основу полне, расне или етничке припадности, вере или убеђења, инвалидитета, старости или сексуалне оријентације у току различитих фаза спровођења и и приступа фондововима као и у подстицању једнакости између мушкараца и жена?

C. Буџетско планирање и механизми спровођења на националном, под-националном и (будућим NUTS2) и (будућим NUTS3) нивоима

6. Која се прилагођавања морају унети у ваш законодавни оквир како би се омогућило вишегодишње буџетско програмирање са циљем обезбеђивања националног кофинансирања у склопу помоћи Структурних фондова и Кохезионог фонда?

7. Који механизми спровођења постоје, а који се планирају, на националном и, тамо где је то потребно, регионалном и локалном нивоу како би се обезбедило правилно функционисање буџетског система?

D. Механизми кофинансирања на националном и под-националном нивоу

8. Које су одредбе предвиђене националним буџетом које омогућавају пренос буџета за национално кофинансирање између програма, фондова и година?

9. Како ће се обезбедити национално кофинансирање у оквиру помоћи ЕУ (на централном и, тамо где је то од значаја, регионалном или локалном нивоу)? Како ћете предвидети обезбеђивање кофинансирања вишегодишњих програма с обзиром да се државни буџет усваја на годишњем нивоу?

10. Располажете ли финансијским средствима за будуће кофинансирање програма и пројеката ЕУ (заснованим на реалним економским предвиђањима)? Уколико располажете, молимо наведите их.

11. Који су то регионални и локални, економски и социјални или други партнери од којих се очекује национално кофинансирање? Како ће се обезбедити то национално кофинансирање?

12. Како се финансирају под-националне власти (укључујући и регионалне власти и општине)? Да ли оне поседују сопствена средства кроз локалне порезе или из других извора? Уживају ли извесну аутономију у

позајмљивању средстава (постоје ли нека ограничења)? Који део њихових буџета долази из властитих фискалних извора, а који се преноси из државног буџета?

13. Који механизми су предвиђени за разматрање и привлачење приватног кофинансирања? Постоји ли правни оквир за јавно-приватно партнерство (ЈПП) или концесије?

Е. Посебне правне одредбе финансијске контроле

14. Који правни оквир се тиче финансијске контроле и ревизије? Да ли су сви јавни органи, на националном или под-националном нивоу, обавезни да успоставе финансијску контролу и независне структуре интерне ревизије?

15. Постоје ли правни захтеви у вези са раздвајањем одговорности, посебно између функција плаћања и одобравања?

F. Територијална организација

16. Молимо вас да укратко објасните оно што је значајно за територијалну организацију ваше земље. Постоји ли деконцентрација министарских/међуресорских структура?

17. Шта је значајно за територијалну организацију/поделу ваше земље и какви су вам планови за увођење привремене класификације NUTS?

18. Да ли намеравате да успоставите статистичку поделу NUTS 1 нивоа ваше територије у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 1059/2003[23]

19. Које врсте и колико региона постоји у постојећој регионалној подели које одговарају будућем нивоу NUTS 2? Да ли су они дефинисани политички, административно или на неки други начин?

20. Које врсте и колико региона постоји у постојећој регионалној подели које одговарају будућем нивоу NUTS 3? Да ли су они дефинисани политички, административно или на неки други начин?

21. Ако је од значаја, да ли на регионалном нивоу тренутно постоје тела за регионални развој (посебно на нивоу NUTS 2)? Ако је одговор позитиван, који је њихов правни статус, како се финансирају, какве су им надлежности и улога?

22. На којем се будућем нивоу NUTS-а бирају представници?

a) Да ли они играју улогу у постојећим структурама локалног/регионалног развоја?

b) У ком облику?

---

23 Директива (ЕЗ) 1059/2003 Европског парламента и Савета од 26. маја 2003. године о успостављању опште класификације територијалних јединица у статистичке сврхе (NUTS) (Сл. лист Л154, 21.06.2003, стр. 1)

23. Имају ли управе/општине на под-националном нивоу улогу у:

a) Припреми локалних развојних стратегија и програма;

b) Спровођењу развојних стратегија и програма;

c) Покретању и избору пројеката у контексту владиних програма и програма финансираних из донација;

d) Управљању пројектима/програмима и/или праћењу истих;

e) Спровођењу националних политика запошљавања и њиховог прилагођавања локалним потребама;

f) Спровођењу политика социјалне инклузије и њиховог прилагођавања локалним потребама?

24. Које су надлежности поверене под-националним властима (саобраћај, животна средина, просвета и обука, економски развој)?

25. Постоји ли правни оквир који локалним властима омогућава успостављање међуопштинских структура за опште или посебне потребе (на пример, у сектору водоснабдевања или одлагања чврстог отпада)?

26. Да ли постојећи правни оквир дозвољава локалним властима/локалним заједницама да узму учешћа у заједничким пројектима који се примењују преко националних граница? Постоје ли нека ограничења (нпр. пренос новца између локалних власти преко граница)? Постоје ли нека ограничења (нпр. пренос новца између локалних власти преко граница) у учешћу у прекограничним или транснационалним пројектима? Ако ова ограничења постоје, како и када Србија планира да их укине?

27. Да ли постоји неки други, осим IPA/CBC, посебни административно/законодавни план који се тиче територијалне сарадње која је предвиђена националним законодавством? Ако је одговор позитиван, који је то?

28. Да ли ваше законодавство предвиђа могућност да било које тело из ваше земље учествује у Европској групи за територијалну сарадњу (EGTC) која је основана у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 1082/2006[24] или да ли постоје неки споразуми између Србије и било које ЕУ државе чланице у овом погледу (по могућству на основу Мадридске конвенције Савета Европе од 21. маја 1980 о Прекограничној сарадњи)? Ако је одговор позитиван, молимо наведите ове одредбе или споразуме.

29. Постоје ли у вашој земљи локални или регионални заводи за запошљавање? Имају ли локални заводи за запошљавање улогу у:

---

[24] Уредба (ЕЗ) бр. 1082/2006 Европског парламента и Савета од 5. јула 2006. о Европској групи за територијалну сарадњу (EGTC) (Сл. лист Л210, 31.07.2006, стр. 19)

a) спровођењу националних политика тржишта рада;

b) коришћењу активних политика тржишта рада у сузбијању структурне незапослености;

c) управљању пројектима и/или праћењу пројеката?

30. Постоје ли прописи који се односе на децентрализацију или деконцентрацију административних и политичких структура? Ако је одговор негативан, да ли је процес децентрализације или деконцентрације у току или се очекује?

II. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

31. Молимо вас доставите опис надлежних органа одговорних за програмирање и спровођење помоћи ЕУ и других помоћи у вашој земљи, посебно оних тела и структура које ће управљати ИПА компонентама III и IV (планирање, програмирање и спровођење)? Овај опис треба да укључи и преглед задатака и одговорности сваког наведеног органа. Посебан нагласак треба ставити на програме/пројекте социо-економског развоја, укључујући и пројекте саобраћајне инфраструктуре и инфраструктуре у области животне средине, МСП и регионалног развоја, као и на мере развоја људских ресурса и територијалне сарадње.

32. Какве су припреме за децентрализовано спровођење и акредитацију за ту сврху у складу са ИПА инструментом за компоненту III и IV? Да ли постоји стратегија и акциони план? Како се инситуционално устројство на основу ИПА децентрализованог управљања за компоненте III и IV разликује од тренутног? Молимо опишите главне структуре на које се односи Уредба (ЕЗ) бр. 718/2007[25].

33. На који начин је осигурана координација између органа или тела на централном нивоу (предвиђени аранжмани за обезбеђивање међуресорске координације)?

34. На који начин је обезбеђена координација између централног нивоа и, где је то од значаја, регионалног/локалног нивоа:

a) Постоје ли редовни састанци у вези са координацијом?

b) Ко учествује на тим састанцима?

c) Колико често се организују?

---

[25] Уредба Комисије (ЕЗ) бр. 718/2007 од 12. јуна 2007. којом се примењује Уредба Савета (ЕЗ) бр. 1085/2006 о успостављању инструмента за предприступну помоћ (ИПА) (Сл. лист Л 170, 29.6.2007, стр.1)

35. **Да ли различита ресорна министарства уживају довољно аутономије у креирању својих стратегија улагања и одговарајућих планских докумената?**

36. **Ком органу је додељена улога координације и арбитраже? (средства, политичка подршка). Који би орган требало да има свеукупну одговорност?**

37. **Која је улога Министарства финансија у координисању других министарстава?**

38. **Да ли једно министарство, или неки други орган, има централну одговорност на пољу државне реформе и институционалног капацитета јавне управе?**

39. **Које партнерске структуре које постоје у вашој земљи: кохерентна, независна и репрезентативна мрежа представника цивилног друштва, социо-економских партнера?**

40. **Како је партнерство (учешће заинтересованих страна) организовано у припреми, финансирању, праћењу и оцени помоћи?**

III. АДМИНИСТРАТИВНИ КАПАЦИТЕТ

41. **Који су укупни нивои особља (доставите њихову поделу по организацијама, ако је на располагању) укључени у програмирање и спровођење помоћи ЕУ у вашој земљи? Колика је флуктуација запослених?**

42. **Да ли је организована обука особља кроз програме помоћи ЕУ? Који су планови предвиђени за обуку у развоју управљачких капацитета, управљању пројектима, јавним набавкама, капацитетима процене и финансијском управљању и контроли?**

43. **Постоје ли институције одговорне за континуирану обуку државних службеника (на националном и под-националним нивоима)?**

44. **Да ли су надлежне организације припремиле стратегије за развој људских ресурса или организациони развој? Да ли ове организације развијају годишње планове рада и анализе радног учинка и оптерећења?**

45. **Које промене су предвиђене у погледу ИПА и децентрализованог спровођења? Какви су планови за повећање броја особља?**

46. **Запошљавање: Који су поступци запошљавања (ефикасност и транспарентност)? Да ли се администрација суочава са потешкоћама кад је у питању запошљавање и задржавање службеника? Постоје ли међу министарствима суштинских разлика у погледу услова рада које би спречавале покретљивост?**

47. **Накнада: Да ли је ниво накнада конкурентан са приватним сектором како би се обезбедило запошљавање обученог и постојаног особља? Да ли постоје додаци на редовну плату, бонуси, друге олакшице?**

IV. Програмирање

48. Да ли постоје национални плански документи и секторске стратегије, укључујући транспорт, животну средину, економски развој, МСП/развој пословања, истраживање и развој или развој људских ресурса? Уколико постоје, за који период и које су њихове главне особине у смислу социо-економске анализе, дефинисања стратегије и циљева, приоритета улагања, конкретних мера које ће се предузети, као и решења за њихово спровођење?

49. Уколико не постоји, да ли је предвиђена припрема таквог плана и стратегија и за који период?

50. Да ли постоји повезаност између ових планова/стратегија и процеса националног улагања и планирања буџета и, ако постоји, на који начин је обезбеђена?

51. Који орган(и) или тело (тела) је био/ће бити одговоран за (или укључен у) припрему ових планова и стратегија?

52. Који поступци постоје или су предвиђени за припрему ових планова и стратегија и за обезбеђивање међуресорске координације, као и широке и делотворне асоцијације релевантних партнера (регионалних и локалних власти, економских и социјалних партнера, итд.)?

53. На који начин ће бити обезбеђено поштовање основних принципа програмирања (доношење одлука на основу објективних критеријума)?

54. Који су то секторски приоритети у погледу националних јавних или еквивалентних структурних расхода (који покривају основну инфраструктуру, људске ресурсе, производно окружење, итд.)? Молимо да наведете детаљну поделу.

55. На који начин су мере/пројекти кохезионе политике/регионалног развоја и развоја људских ресурса програмирани/припремљени у оквиру ИПА компоненти I и II? Који национални органи/институције су учествовале у процесу и у којој мери? Да ли су тела на локалном/регионалном нивоу имала учешће у процесу или да ли су консултована?

56. У којој су фази припреме програмски документи за ИПА компоненте III и IV, укључујући Стратешки оквир за повезаност програма и Оперативне програме? Која тела ће бити водећа у овом процесу програмирања?

57. Да ли постоје потенцијални довољно развијени пројекти како би се обезбедила апсорбција у оквиру ИПА компоненти III и IV (и касније у оквиру структурних/кохезионих фондова)? Ако не постоје,

-када ће потенцијални пројекти бити припремљени (временски план)?

-која тела ће бити одговорна за припрему пројеката?

-које тело ће на националном нивоу координисати припрему потенцијалних пројеката за ИПА (Структурни фондови/Кохезиони фонд)?

-на који начин ће припрема пројеката бити финансирана (извори финансирања)?

58. Да ли на под-националним нивоима постоје регионални/локални документи планирања (стратегије, програми)? Ако је одговор позитиван, да ли су они кохерентни са националним плановима из тих сектора? Да ли су ресорна министарства учествовала у развоју ових планова, да ли су била консултована? За које временске периоде су ови планови састављани? Да ли они такође укључују финансијски аспект планираних активности?

V. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

59. Да ли постоје органи са довољно искуства и капацитета за обављање праћења и независну евалуацију програма јавних инвестиција? Да ли они имају стручњаке са искуством?

60. Да ли у вашој земљи постоји систем за праћење и евалуацију ради праћења спровођења програма/пројеката које кофинансира ЕУ? Ако је ово случај, молимо опишите тај систем (актере који су укључени, расподелу задатака, кључне податке/индикаторе, прикупљање и пренос података, итд.).

VI. Финансијско управљање и контрола

61. Који орган или тело има укупну одговорност за давање смерница или инструкција о финансијском управљању?

62. Које одредбе су на снази по питању мобилизације и кретања финансијских токова у оквиру помоћи ЕУ?

63. Који су то органи или тела преко којих се каналишу финансијски токови (који су део контроле књижења/ревизије)? Молимо наведите које функције имају ови органи или тела.

64. Нарочито, који органи или тела ће бити одговорни Комисији за проверу правилног спровођења операција и потврђивање законитости и правилности расхода?

65. Ако постоје, молимо наведите које су функције у вези са правилном применом операција и потврђивањем расхода делегиране или делимично делегиране на друга тела која треба утврдити?

66. Ако постоји, молимо наведите на који начин се примењује концепт одговарајуће поделе функција у свим структурама за спровођење?

67. Да ли су претходно поменути органи или тела предмет интерних ревизија?

68. Ако постоје, која је локација ових јединица интерне ревизије? Да ли су ове јединице функционално независне? На који начин се ово гарантује?

69. Колико особља је на располагању за интерне ревизије?

70. Да ли тренутно постоје било који рачуноводствени аранжмани за помоћ ЕУ? Који орган(и) или тело (тела) је(су) одговорни?

71. Да ли постоје поступци за управљање неправилностима на националном и регионалном нивоу (систем пријављивања/подношења представки)?

72. У случају неправилности, ко ће први бити обавештен?

73. Да ли постоје поступци и одговорности у вези са подношењем неправилности Комисији?

74. Да ли у правилима постоји гаранција да ће Комисија у сваком тренутку бити обавештена о неправилностима?

75. Да ли постоје одговорности за контролу и ревизију на националном и регионалном нивоу? Ако је одговор позитиван, молимо приложите опис надлежних органа.

76. Које мере против злоупотреба (одговорности, поступци) постоје?

(видети такође поглавље 32)

VII. ДОСТУПНОСТ СТАТИСТИКЕ ЗА КОРИШЋЕЊЕ СТРУКТУРНИХ/КОХЕЗИОНИХ ФОНДОВА

77. Молимо наведите који су социо-економски подаци/статистика доступни на националном и регионалном нивоу.

78. Да ли су ови подаци/статистика усклађени са европским нивоима (који су прихваћени и објављени у Евростат)?

79. Да ли су (усаглашени) подаци о БДП по ПКМ (паритет куповне моћи) [26]доступни на будућем нивоу NUTS 2? Ако је одговор позитиван, молимо наведите ове податке.

80. Да ли су (усаглашени) подаци о БДП по ПКМ (паритет куповне моћи) доступни на будућем нивоу NUTS 3? Ако је одговор позитиван, молимо наведите ове податке.

81. Да ли су (усаглашени) подаци о незапослености доступни на будућем нивоу NUTS 2? Ако је одговор позитиван, молимо наведите ове податке.

82. Да ли су (усаглашени) подаци о незапослености доступни на будућем нивоу NUTS 3? Ако је одговор позитиван, молимо наведите ове податке.

---

[26] ПКМ-Паритет куповне моћи

83. Молимо наведите који су подаци/статистика о општим расходима и приходима државе доступни на националном/регионалном нивоу?

Поглавље 23: Правосуђе и основна права

У складу са чланом 6. став 1. Уговора о Европској унији (УЕУ), Унија се заснива на начелима слободе, демократије, поштовања људских права и основних слобода, и владавине права. Та начела су заједничка за државе чланице и државе кандидати треба да их поштују.

Начело владавине права и право на правично суђење, како је наведено у члану 6. Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) и члану 47 Повеље о основним правима Европске уније, прописују да правосуђе мора да буде независно и непристрасно. Садржај тих појмова је разјашњен у судској пракси Европског суда за људска права (ЕСЉП), што је прихваћена референца за правне тековине ЕУ према члану 6. став 2. УЕУ. Конкретно, судове мора да успоставља закон, неће бити дискриминације у поступцима именовања судија, на доношење одлука у правосуђу не смеју да утичу ни извршна власт ни законодавство, судије морају да поступају непристрасно и тако да то буде видљиво свима, услове њиховог положаја мора да обезбеди закон на одговарајући начин, а основи за дисциплински поступак или разрешење функције морају да буду ограничени и утврђени законом.

Поред тога, опште начело права ЕУ јесте да правосуђе мора имати довољно средстава за ефикасан рад, а од судија се очекује да поштују високе моралне стандарде при обављању својих дужности у складу са законом. Препорука бр. Р(94)12 о независности, ефикасности и улози судија Комитета министара Савета Европе (СЕ) обезбеђује даља појашњења. Слично томе, Европске смернице о етици и понашању јавних тужилаца (будимпештанске смернице) нуде корисне смернице за заједнички европски стандард у тој области.

Члан 67. Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ) напомиње да спречавање и борба против корупције доприноси успостављању простора слободе, безбедности и правде. Конвенција о заштити финансијских интереса Европске заједнице из 1995. године и Конвенција о борби против корупције у коју су умешани службеници Европске заједнице или држава чланица из 1997. године наговештавају да су за борбу против корупције потребне „делотворне, сразмерне и превентивне" кривичноправне санкције. Оквирна одлука Савета о борби против корупције у приватном сектору из 2003. године дефинише активну и пасивну корупцију у приватном сектору као кривично дело и прописује одговорност правних лица и за активну и за пасивну корупцију. Од држава кандидата се у складу са Саопштењем комисије за свеобухватну политику ЕУ против корупције из 2003. године очекује да одрже снажну политичку посвећеност на највишем нивоу, да развију и побољшају истражна средства и да одреде више специјализованих кадрова за борбу против корупције, да спроведу обуку и специјализацију, да примене стратегије и прописе на делотворан начин и да се у потпуности ускладе са релевантним међународним инструментима. Ово последње посебно обухвата Конвенцију УН против корупције и Кривично-правну и Грађанско-правну конвенцију Савета Европе о корупцији.

У складу са чланом 6. став 3. УЕУ и судском праксом Суда правде, Унија поштује основна права која гарантује ЕКЉП и која проистичу из уставних традиција заједничких за државе чланице , као општих начела права Европске уније. Стога су она обавезујућа за органе Уније у спровођењу њихових овлашћења и за државе чланице када примењују право Европске уније (члан 51. Повеље о основним правима ЕУ). При тумачењу основних права, Суд правде се углавном ослања на одредбе ЕКЉП, а повремено и на неколико других међународних извора као што је Међународни пакт о грађанским и политичким правима УН. Чл. 6 ст. 1. УЕУ чини права, слободе и начела утврђене у Повељи о основним правима ЕУ обавезујућим за Унију.

Списак основних права покрива традиционална грађанска права, као што су право на живот, забрана мучења и понижавајућег поступања, право на слободу и безбедност лица које намеће строга ограничења у погледу притвора, слобода вероисповести, слобода говора и слобода удруживања и окупљања. Унија такође штити основно право на приватност и гарантује заштиту података о личности. Директива Европског парламента и Савета 95/46/ЕЗ о заштити појединаца у погледу обраде података о личности и о слободном протоку тих података јесте основни инструмент на нивоу ЕЗ. Та Директива прецизира и проширује начела заштите права и слобода појединаца садржана у другим споразумима о заштити података, посебно у Конвенцији СЕ од 28. јануара 1981. године о заштити појединаца у односу на аутоматску обраду података о личности и њеном Додатном протоколу 181. Она предвиђа слободно кретање тих података унутар ЕУ/ЕЕП и за приватни и за јавни сектор под извесним условима као што су легитимност, добар квалитет података и поштовање начела коначности и пропорционалности.

Списак људских права ЕУ такође садржи више гаранција за осигурање једнакости. Постоји општа забрана дискриминације на разним основама, равноправност између мушкараца и жена мора да буде обезбеђена, морају да се поштују културна, религијска и језичка различитост. Поред тога, права детета изискују посебну заштиту, садржина тих права се може преузети из Конвенције о правима детета УН коју су ратификовале све државе чланице. Деца посебно имају право на опстанак, развој, заштиту од штетних утицаја, злоупотребе и искоришћавања, и пуно учешће у породичном, културном и друштвеном животу. Штавише, Оквирна одлука ЕУ о борби против сексуалног искоришћавања деце и дечије порнографије из 2003. године позива државе чланице да се постарају за то да у њиховим правним системима одређено понашање буде кажњиво, а релевантне казне морају да буду делотворне, сразмерне и превентивне.

Према члану 21. Повеље о основним правима ЕУ, припадници националних мањина неће бити дискриминисани. Члан 1. Оквирне конвенције за заштиту националних мањина потврђује да људска права обухватају права мањина. Ова потоња обухватају право на недискриминацију особа које припадају националној мањини, слободу удруживања, окупљања, изражавања, слободу вероисповести, слободу коришћења сопственог језика, и ефективно учешће у

јавним пословима. Мере против расизма и ксенофобије покривају области попут антисемитизма, исламофобије и нетрпељивости према Ромима. Важност спречавања и борбе против ових појава је наглашена у члану 67. УФЕУ. Савет је 1996. године усвојио Заједничку акцију за борбу против расизма и ксенофобије.

Напослетку, правне тековине Уније у области основних права садрже више важних правосудних гаранција. Свако има право на правично суђење и право на делотворан правни лек. Правна помоћ треба да буде обезбеђена уколико оптужена особа нема довољно средстава, што се у почетку односило на кривичне предмете али се протеже, под извесним условима, и на грађанске када то изискују интереси правде. Поред тога, треба да се поштују начела легалности и сразмерности кривичних дела и казни. Оптужени мора да подлеже и претпоставци невиности и да ужива права на одбрану.

Права грађана ЕУ се односе на активно и пасивно бирачко право на изборима за Европски парламент и на изборима за локалну самоуправу, право на слободно кретање и боравак у Европској унији и дипломатску и конзуларну заштиту.

I. ПРАВОСУЂЕ

Независност

1. **Како законодавство обезбеђује независност правосуђа и самосталност тужилаца? Да ли је независност судија и самосталност тужилаца загарантована Уставом? Како се штите права судске власти? Да ли је било икаквих притужби на независност правосуђа и самосталност тужилаца? Ако је било, како су решене?**
2. **Молимо вас да опишете уобичајени избор (не реизбор), унапређивање, дисциплинске поступке и поступке за разрешење судија и тужилаца и да назначите како су они повезани са одговорношћу и независношћу судства (самосталношћу у случају тужилаца). Да ли је било икаквих притужби на процедуре? Ако је било, како су решене?**
3. **Молимо вас да детаљно опишете разлике у статусу, положају, итд. између тужилаца и заменика тужилаца и између судија и судски помоћници.**
4. **Како је начело случајног (природног) судије покривено српским законодавством и како се оно примењује у пракси?**
5. **Колико има и које су врсте специјализованих судија и тужилаца?**
6. **Политика људских ресурса:**

   а) Опишите методе и критеријуме за избор, именовање и унапређивање кандидата за судску функцију. Како се запошљавају судије и тужиоци (постоје ли отворени конкурси и испити, систематско интервјуисање свих кандидата, упоређивање биографија, итд.)?

b) Да ли се оцењује учинак носилаца судских функција? Уколико се оцењује, опишите орган који је надлежан за то као и релевантне методе и критеријуме. Који систем напредовања у каријери је успостављен у Србији (на основу радног учинка, стажа, комбиновани)?

c) Да ли је загарантована сталност функције утврђена прописима? Да ли постоји законом обавезујућа старосна граница за одлазак у пензију?

d) Молимо вас да опишете тачне поступке за разрешење судија и тужилаца (правни основ, органе надлежне за покретање поступка, разлоге за отпуштање, итд.).

e) Пробни период за судије/тужиоце:

- Колико траје?

- Да ли постоји разлика између задатака судија/тужилаца на пробном раду и оних који су именовани доживотно?

- Да ли судије/тужиоци у току пробног периода похађају посебну обуку?

- Да ли постоје објективни и унапред утврђени поступци за евалуацију рада током пробног периода? Ко је одговоран за ту евалуацију?

- Ко одлучује о додељивању сталног положаја и на основу којих критеријума?

- Да ли одлуке о пробном раду подлежу судској или административној контроли?

f) Високи савет судства и Државно веће тужилаца: Да ли чланови имају посебне привилегије? Може ли мандат да буде обновљен и ко може да га обнови? Које су њихове квалификације? Да ли судски савет и веће тужилаца одлучују о сопственим правилима процедуре? Како је обезбеђена одговорност? Како се контролише и узима у обзир потенцијални сукоб интереса? Да ли чланови ових већа по службеној дужности имају право гласа и које су тачно њихове улоге и функције? Да ли Министар правде има право гласа, и ако има, у којим случајевима?

g) Да ли постоји инспекцијска служба за правосуђе? (Да ли постоје установљени механизми унутрашње контроле?) Уколико постоји, опишите њен састав, улогу, начин функционисања, буџет и број предмета које решава. Које су могућности жалбе на било какве дисциплинске мере и ко о њима одлучује?

h) Да ли је избор лица на стручној обуци објективан и транспарентан? Молимо вас да то објасните.

7. Преместивост судија:

a) Који поступак регулише додељивање судија одређеним судовима и регионима?

b) Може ли од судија да се захтева премештај између судова и подручја? Ко и како одлучује о премештају судија?

8. Које мере за обезбеђивање унутрашње независности судства постоје? Да ли су редовни судови независни од Врховног касационог суда или других виших судова? Да ли је Врховном касационом суду или другом вишем суду забрањено да пружа упутства, смернице, препоруке, објашњења редовним судовима или врши надзор над њима? Да ли руководеће функције у судству имају било каква овлашћења за евалуацију, процену или дисциплинске мере? Уколико имају, које заштитне мере за спречавање непримереног утицаја унутрашње судске хијерархије постоје?

9. Да ли су одлуке виших судова лако доступне и на који начин?

Непристрасност

10. Како законодавство обезбеђује непристрасност правосуђа?

11. Одговорност и дисциплина:

a) Да ли постоји етички кодекс за припаднике правосуђа? Ако постоји, ко га је установио? Која је његова правна снага? Како се примењује?

b) Да ли судије/тужиоце није могуће удаљити са функције од почетка своје каријере? Како се то начело примењује и поштује?

c) Да ли закони обезбеђују имунитет судијама/тужиоцима? Ако обезбеђују, шта имунитет обухвата? Какав је поступак за укидање имунитета? Шта је урађено да би било обезбеђено да тај поступак буде јасан и транспарентан? Молимо вас да наведете примере примене тога. Које су могуће санкције?

12. Каква је скала дохотка за судије и тужиоце? Како она може да се упореди са другим професијама (високим државним службеницима, адвокатима, правницима у приватним предузећима, итд.) и са просечним приходом? Како се плата судија и тужилаца одређује и прилагођава у пракси? Ко одлучује о томе?

13. Да ли судије/тужиоци имају неновчане погодности као што су бесплатно становање, непокретности, итд.? Уколико имају, ко одлучује о додељивању таквих погодности и на основу којих критеријума?

14. Да ли судије/тужиоци морају да подносе финансијске извештаје (на пример, Агенцији за борбу против корупције)? Уколико морају, колико су

детаљни ти извештаји и који механизам постоји за проверу онога што је садржано у њима?

15. Какав је систем додељивања (одређивања) случајева? Да ли постоје потешкоће за практичну примену система?

16. Које мере постоје за спречавање сукоба интереса у правосуђу? Ко може да одлучује о томе? Како је обезбеђена примена и који су практични изазови у примени тих мера?

17. Које су мере за обезбеђивање слободе од непримереног спољног утицаја и како се оне примењују у пракси? Да ли закон обезбеђује санкције против лица која покушавају да утичу на судије? Да ли су судије кривично одговорне само за преступе које почине ван своје судске функције? Да ли постоји систем грађанске одговорности судија за њихове одлуке?

18. Да ли је било икаквих оптужби за корупцију у правосуђу и ако је било, да ли има икаквих пресуда у тим случајевима? Да ли постоји стратегија/акциони план за борбу против корупције у правосуђу? Уколико постоји, какви су практични резултати њене/његове примене? Молимо вас да наведете статистичке податке о оптужбама и пресудама за корупцију у правосуђу у последњих пет година.

Професионализам/надлежност

19. Образовни систем:

a) Да ли су за дипломиране правнике организована стажирања унутар судства? Уколико јесу, како се она спроводе?

b) Да ли постоји било какав други облик обуке пре ступања у службу?

20. Обука:

а) Молимо вас да опишете систем обуке за судије и тужиоце. Да ли је она обавезна? У случају да је професионална обука обавезан услов за ступање у службу судије или тужиоца, какви су критеријуми избора за примање на ту обуку? Уколико постоји услов да се положи завршни испит, како се тај испит организује?

б) Правосудна академија: Наведите информације о њеним програмима, особљу, броју студената, финансирању, итд. Да ли постоје други објекти за обуку?

c) Да ли програми обуке за судије и тужиоце обухватају и стручну/почетну и сталну обуку? Да ли је обука обавезна? Молимо вас да дате информације о дужини стручне/почетне обуке (укључујући информације о просечном броју сати обуке седмично), о наставном програму и о просечном времену које судија, тужилац и судски службеник проведу годишње на обуци у служби.

d) Молимо вас да опишете систем обуке за адвокате.

e) Да ли је језичка обука један од аспеката обуке за судије, државне тужиоце или адвокате?

f) Да ли се организују посебни курсеви обуке за судије у новим областима као што је компанијско право, високотехнолошки криминал, финансијски криминал, комунитарно право, судска пракса ЕСЉП, итд., али и о етици у правосуђу као и о основним правима? Да ли постоји било каква стална обука за судије?

g) Како се обезбеђује обука за специјализоване судије и тужиоце?

h) Колики је проценат судија, тужилаца и осталог особља у правосудном сектору прошао додатну обуку у последњих пет година (у поређењу са професијом у целини)?

21. Административно особље: Молимо вас да наведете више детаља о обуци за службенике у судовима и канцеларијама тужилаца.

Да ли они похађају посебну почетну и стручну обуку (за управљање предметима, информационе технологије, односе са јавношћу, итд.)? Које су институције надлежне за пружање те обуке?

Ефикасност

22. Колики је годишњи буџет правосуђа? Молимо вас да дате аналитички приказ за последњих пет година. Какав је поступак одлучивања о буџету? Ко управља буџетом у правосуђу?

23. Колика је просечна дужина трајања (a) поступка по грађанској парници, (b) кривичног поступка и (c) поступка из управног спора? У случају кашњења у обради предмета, са којим проблемима су она углавном повезана? (На пример: сложен процес позивања, продужени период за прикупљање доказа, докази које је прикупила полиција а који се не прихватају на судовима, непојављивање сведока, непојављивање судских вештака, превелики обим посла повезан са регистрацијом предузећа, превелики обим посла повезан са великим бројем жалби, непостојање механизама за алтернативно решавање спорова, управљање сложеним предметима, недостатак техничке опреме.)

24. Молимо вас да наведете податке о броју поступака који трају дуже од једне, две или три године.

25. Да ли постоје поједностављени поступци у грађанским и/или кривичним предметима? Уколико постоје, опишите их и наведите статистичке податке о њиховом коришћењу.

26. Молимо вас да наведете статистичке податке (одвојене податке за грађанске, кривичне, управне и предмете принудног извршења) за број нерешених поступака у последњих пет година.

27. Колика је стопа жалби у поређењу са бројем првостепених одлука у грађанским и кривичним предметима? (молимо вас да дате аналитички приказ предмета који трају). Колика је стопа усвојених жалби у поређењу са укупним бројем жалби?

28. Да ли постоје планови за смањење броја заосталих случајева? Уколико постоје, молимо вас да пружите детаље.

29. Које улоге/надлежности имају судије (укључујући и оне изван уобичајених поступака, у извршењу пресуда, у питањима регистрација, итд.)? Које улоге/надлежности имају тужиоци (укључујући и оне изван кривичних поступака, у извршењу пресуда, у грађанским или породичним предметима, итд.)?

30. Колики је проценат грађанских предмета у којима се од извршних органа тражи да спроведу пресуду/коначну одлуку? Пружите одговарајуће информације о новчаним казнама у кривичним предметима (проценат предмета у којима новчану казну спроводе извршни органи у укупном броју случајева у којима је наметнута новчана казна). Колико времена у просеку протекне до извршења пресуда? Да ли постоји било какав план за побољшање извршења пресуда?

31. Молимо вас да опишете поступак извршења грађанских/кривичних пресуда.

32. Опрема:

a) Да ли у судовима постоји компјутеризовани систем управљања предметима? Да ли су системи и софтвер међусобно компатибилни широм земље? (Потреба за управљањем компјутеризацијом на државном нивоу изискује централизовани капацитет за дефинисање потреба, примену компјутеризације, укључујући набавку софтвера и хардвера, као и саветовање и помоћ компјутеризованим судовима.) Молимо вас да укратко опишете главне алатке које систем обезбеђује.

b) Да ли постоји база података са судском праксом Врховног касационог суда која је доступна судовима, правним и судским професијама?

c) Да ли су базе података служби за примену закона доступне судовима?

d) Како се кривична евиденција ажурира информацијама о новим казнама у кривичним предметима и о извршењу казне затвора укључујући условне осуде?

33. Општи услови рада:

a) Да ли судије и тужиоци имају одговарајуће канцеларије, компјутере, секретаре, судске службенике?

b) Да ли судије и тужиоци имају приступ архивама и правним базама података? На који начин је обезбеђен приступ најскорије усвојеним законима?

c) Да ли се архивама у судовима добро управља и да ли су компјутеризоване? Објасните.

34. Административно особље:

a) Молимо вас да наведете бројно стање административног особља. У каквом је оно односу са бројем судија и тужилаца? Ко је одговоран за одлучивање о броју административног особља?

b) Да ли особље има конкретне описе послова?

c) Какву опрему (компјутере, електронску пошту, факс-машине, итд.) има административно особље на располагању за обављање својих функција? Опишите како су организоване архиве и у којој мери је управљање архивама компјутеризовано. Да ли постоји адекватан и непосредан приступ правним базама података?

Реформа правосуђа

35. Како ће се поступити у погледу недостатака најновије реформе правосуђа? Молимо вас да изложите у главним цртама своју стратегију и даље планове за реформу. Ко је, или ће бити, одговоран за спровођење, координацију и надзор даљих корака?

II. БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Политика и домаће институције

36. Да ли постоје неке области у којима је корупција израженија? Уколико постоје, како се те области идентификују и које мере се предузимају?

37. Која специјализована тела за борбу против корупције постоје? Молимо вас да их опишете, наводећи њихов правни и институционални статус, састав, функције, овлашћења и ресурсе (тј. корупцију у јавном и приватном сектору). Како се обезбеђују независност, одговарајући ниво стручности и ресурси за та тела?

38. Да ли унутар органа за примену закона и правосуђа постоје специјализована одељења која се баве корупцијом? Уколико постоје, молимо вас да их опишете, наводећи њихов правни и институционални статус, састав, функције, овлашћења и ресурсе.

39. У којој мери и из којих извора су доступни статистички подаци о случајевима корупције (истраге, предмети на суду, осуде и ниво казни),

међународној сарадњи у случајевима корупције, вези између корупције и организованог криминала и вези између корупције и прања новца?

40. Да ли постоји било каква посебна обука за борбу против корупције или обука о етици за државне службенике, правосуђе и органе за примену закона?

a) Како и ко обучава релевантно особље?

b) Која пратећа кривична дела (нпр. превара, порески преступи и прање новца) су покривена обуком?

41. Јавне службе: да ли је свим грађанима загарантован подједнак приступ? Да ли постоје прописи који су објективни и засновани на критеријумима заслуга (у смислу адекватних зарада, социјалних права, ротације на осетљивим радним местима, обавеза јавности имовинског стања током трајања службе, правила о сукобу интереса)?

42. Да ли предузимате било какве мере да би се заштитили звиждачи (лица која упозоравају на неправилности у борби против корупције)?

43. Да ли су интегритет, одговорност и транспарентност државне управе осигурани, нпр., помоћу средстава за управљање квалитетом, ревизије и надзора стандарда, као што је Заједнички оквир оцењивања руководилаца јавне управе ЕУ?

44. Које мере су предузете за подизање нивоа свести о корупцији као озбиљном кривичном делу (нпр. кампање, медији и обука)? Ко је одговоран за подизање нивоа свести?

45. Да ли за приватни сектор постоје делотворни кодекси понашања и друге мере које повећавају корпоративну друштвену одговорност а које спречавају случајеве корупције? Како се примењују ти кодекси понашања?

46. Које мере, приступи, стратегије, итд. постоје за спречавање корупције? Какво је практично искуство са њиховим спровођењем?

Домаћи правни оквир

47. Молимо вас да пружите сажете информације о законодавству или другим правилима која регулишу ову област.

48. Који закони за борбу против корупције постоје? Како и која тела их примењују? Да ли законодавство садржи одредбе којима је циљ спречавање корупције?

49. Како се обезбеђује веза између домаћег законодавства и међународних конвенција?

50. Да ли се корупција дефинише као кривично дело у складу са Кривично-правном и Грађанско-правном конвенцијом Савета Европе? Која врста понашања се може санкционисати као корупција? Да ли је активно и/или

пасивно подмићивање кажњиво? Да ли то важи и за државни и/или за приватни сектор? За трговину утицајем? За корупцију страних и међународних јавних службеника? Које врсте казнених мера постоје (нпр. могућност одузимања прихода, мере дисквалификације)?

51. **Каква су правила која гарантују избегавање сукоба интереса у раду службеника у влади, државној управи и правосуђу? Да ли законодавство предвиђа јавно објављивање имовног стања и/или интереса поменутих службеника? Како се те објаве оцењују, проверавају и прате? Каква су правила за посланике?**

52. **Да ли постоје прецизни кодекси понашања, који одређују шта јесте, а шта није дозвољено, и који подлежу сталном процесу надгледања? Како се примењују ти кодекси понашања?**

53. **–„Звиждање“ (упозоравање на неправилности) – да ли постоје јасна правила (укључујући ефикасну заштиту лица која упозоравају на неправилности) и механизми пријављивања и у државном и у приватном сектору? Молимо вас да то објасните.**

54. **Да ли постоје јасна и транспарентна правила о финансирању политичких странака, друштвених партнера и других интересних група? Да ли ти субјекти подлежу спољној финансијској контроли како би се избегли сукоби интереса између њихових представника, државних службеника и приватног сектора? Какво је практично искуство са применом тих правила?**

55. **Каква је тренутна ситуација у вези са усвајањем новог закона о финансирању странака?**

56. **Да ли постоји законодавство о слободном приступу информацијама? Какво је искуство са његовим спровођењем? Која је улога и надлежност Повереника за слободан приступ информацијама?**

57. **Јавне набавке, приватизација, велики буџетски издаци, изградња, просторно планирање:**

    a) На који начин се ове области надзиру? Да ли је надзор ефикасан и да ли га врши независно тело? Да ли постоји адекватно праћење нерегуларности?
    b) Да ли постоји парламентарни надзор?
    c) Како је регулисана финансијска контрола? Да ли постоји функционални ревизорски орган?

Међународни правни оквир и институције

58. **Молимо вас да пружите сажете информације о приступању релевантним међународним конвенцијама (нпр. Конвенцији УН против корупције, Кривично-правној и Грађанско-правној конвенцији Савета Европе о корупцији, Конвенцији Савета Европе о прању, тражењу, заплени и**

конфискацији прихода стечених криминалом и Конвенцији *OECD* о борби против подмићивања страних јавних службеника у међународним пословним трансакцијама и о подмићивању у међународним пословним трансакцијама).

59. Које су практичне импликације примене горепоменутих међународних конвенција, укључујући унутрашње мере и стратегије у борби против корупције и иницијативе за побољшање међународне сарадње у борби против корупције (нпр. Међународна агенција за борбу против корупције)?

60. Када је Србија постала чланица Групе држава Савета Европе за борбу против корупције (ГРЕКО) и које мере су предузете за примену ГРЕКО препорука?

(За питања у вези са прањем новца – видети и Поглавље 4 (Слободно кретање капитала); за јавне набавке видети и Поглавље 5 (Јавне набавке); и за борбу против организованог криминала видети и Поглавље 24 (Правда, слобода и безбедност).

III. ОСНОВНА ПРАВА

Људска права

- Право на живот и интегритет личности

61. Молимо вас да дате преглед законодавства и судске праксе у вези са правом на живот (чл. 2. Повеље о основним правима ЕУ и чл. 2. Европске конвенције о људским правима). Такође, обезбедите преглед националног законодавства, ратификација међународних уговора, судске праксе и обичаја/праксе у вези са смртном казном. Како ваше законодавство покрива противправна лишавања живота и злочине због одбране части? Какви су практични резултати истраге тих злочина?

62. Које стратегије и мере постоје за обезбеђивање поштовања права на интегритет личности?

63. Да ли у областима медицине и биологије постоје прецизна правила која одређују шта јесте, а шта није дозвољено? Да ли та правила подлежу сталном процесу надзора, посебно у погледу права на интегритет личности?

- Забрана мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања

64. Молимо вас да пружите информације о конкретним националним законским као и административним и техничким мерама којима је сврха спречавање појаве мучења, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања у државним установама, затворима или полицијским станицама, итд. Какве мере које предвиђају инспекције притворских јединица или полицијских станица постоје у том погледу и колико често се такве инспекције врше? Да ли је предвиђен правни лек за жртве?

65. Да ли постоји било какво независно тело које надзире услове у тим институцијама? Наведите детаље о дисциплинским и кривичним казненим мерама за државне службенике оптужене за лоше поступање или мучење током вршења својих дужности. Молимо вас да наведете релевантне статистичке податке.

- Забрана ропства, положаја сличног ропству, и присилног или принудног рада

66. Молимо вас да пружите информације о конкретном националном законодавству, као и мерама којима је сврха спречавање ропства, положаја сличног ропству и присилног или принудног рада.

67. Да ли је Србија ратификовала релевантне међународне конвенције и споразуме?

68. Какво је практично искуство са применом законодавства у тој области?

(Видети и питања у Поглављу 19 – Социјална политика и запошљавање)

- Поштовање приватног и породичног живота и комуникација

69. Како су обезбеђена права поштовања приватног и породичног живота и комуникација? У којим околностима ова права могу бити укинута?

70. Молимо вас да опишете тачан поступак примене кућног претреса и посебних средстава истраге (попут прислушкивања телефона) и начин на који се обезбеђује заштита основних права. Да ли је, на пример, било који случај прислушкивања телефона или кућног претреса дозвољен без судског налога? Какво је практично искуство са применом законодавства у тој области?

71. Поштовање приватности: да ли је приватност заштићена законом?

- Право на брак и право на заснивање породице

72. Образложите како су право на брак и право на заснивање породице заштићени вашим законодавством.

73. Какве су ваше правне одредбе о браку или озваниченом партнерском односу, уколико их има, а које обухватају и парове истог пола?

- Слобода мисли, савести и вероисповести

74. Молимо вас да наведете детаље и објасните сва дозвољена ограничења те слободе.

75. Молимо вас да пружите информације о мерама које су предузете ради спречавања дискриминације верских мањина у Србији.

76. Какав је уставни статус религија у вашој држави? Да ли постоји државна религија? Да ли постоји законодавни оквир за приговор савести? Уколико постоје, молимо вас да наведете детаље о томе.

77. Да ли постоји законодавни оквир за приговор савести за војну службу? Уколико постоји, молимо вас да наведете детаље о томе.

78. Молимо вас да наведете статистичке податке о верски мотивисаним инцидентима у последњих пет година.

- Слобода изражавања и слобода медија

79. Молимо вас да опишете медијску слику (аудио-визуелни сектор и штампа). Како се финансирају аудио-визуелни медији? Да ли постоји надзорно тело за (аудио-визуелне) медије, какав је његов састав и како оно функционише? Да ли су препоруке стручњака Савета Европе и ОЕБС-а узете у обзир приликом стварања нацрта закона у области медија?

80. Да ли су закони о медијима усклађени са европским стандардима? Молимо вас да пружите информације о новим законима о медијима.

81. Опишите закон о клевети. Које врсте казни се користе за кривична дела клевете? Какав је општи тренд судских одлука у области слободе изражавања (укључујући број тужби за клевету и других случајева који укључују представнике медија)? Молимо вас да наведете статистичке податке о тужбама за клевету и новчаним казнама везаним за њих, одвајајући податке о тужбама против медија и представника организација цивилног друштва.

82. Молимо вас да наведете како су закони о телекомуникацијама измењени и допуњени, или ће бити измењени и допуњени, тако да узму у обзир међународне препоруке у вези са слободом изражавања. *(Видети и Поглавље 10 о Информационом друштву и медијима)*

- Слобода окупљања, укључујући слободу формирања политичких странака, право на оснивање синдиката

83. Наведите статистичке податке о броју невладиних организација и удружења или фондација активних у вашој држави. Молимо вас да дате аналитички приказ по секторима/активностима.

84. Какав је правни статус невладиних организација и удружења или фондација, укључујући њихово финансирање, опорезивање и ограничења чланства или активности? Прецизирајте утемељеност финансирања НВО од стране државе и механизам надзора над коришћењем средстава. Да ли постоји поступак за регистрацију тих организација? Да ли је она обавезна? Молимо вас да детаљно опишете поступак.

85. Која су, уколико постоје, дозвољена оправдања за било каква евентуална ограничења наметнута за остваривање ових слобода? Које тело може да наметне та ограничења?

86. Какви су прописи за распуштање политичких странака? Да ли постоји било каква судска пракса у тој области?

- Поступање са социјално осетљивим и особама са инвалидитетом и начело недискриминације

87. Наведите информације о законима који покривају поступање са социјално осетљивим и особама са инвалидитетом и начело недискриминације

88. Који су кораци предузети да би била спречена дискриминација заснована на припадности националној мањини, на етничком или социјалном пореклу, полу, раси, боји коже, генетским особинама, језику, вероисповести или уверењу, политичком или неком другом мишљењу, имовини, рођењу, инвалидности, старости или сексуалној оријентацији? Да ли је Србија установила специјализоване службе за борбу против дискриминације? Уколико јесте, који су законодавни оквир, институционални контекст, састав, функције и овлашћења тих служби? Да ли је усвојен општи закон против дискриминације и када? *(Видети и Поглавље 19 о Социјалној политици и запошљавању)*

89. Како обезбеђујете законима и у пракси поштовање начела недискриминације на основу сексуалне оријентације? Молимо вас да наведете називе НВО активних на пољу борбе против дискриминације на основу сексуалне оријентације, старости и инвалидности. Да ли се слобода окупљања примењује слободно и без проблема, на пример, за организације парада поноса и сличних догађаја?

90. Да ли је Србија установила специјализоване службе за борбу против дискриминације? Уколико јесте, који су законодавни оквир, институционални контекст, састав, функције и овлашћења тих служби?

91. Да ли постоји посебна законска заштита права старијих особа? Како се она спроводи?

- Право на образовање

92. Молимо вас да пружите информације о томе како и у којој мери је загарантовано право на образовање у законском и практичном смислу. Молимо вас да дате коментар о расподели средстава и институционалном оквиру успостављеном да би се олакшало остваривање тог права.

- Право на имовину

93. Молимо вас да пружите информације о томе како и у којој мери је загарантовано право својине у законском и практичном смислу. Да ли постоји било какво ограничење за одређене категорије особа (нпр. странце, грађане ЕУ) или за одређене врсте имовине (нпр. пољопривредно земљиште)? Како је осигурано право на имовину? Која су дозвољена оправдања за било која могућа ограничења наметнута при остваривању тог права и које тело (или тела) може да наметне та ограничења? Наведите информације о главним елементима закона о експропријацији (*видети и Поглавље 4 о Слободном кретању капитала).*

94. Које тело је одговорно за вођење урбанистичких планова и катастара земљишта, као и катастара непокретности? Молимо вас да пружите информације о постојећим катастрима и земљишним књигама. Да ли

постоје било какви планови за модернизацију области земљишне евиденције и катастара? Молимо вас да то објасните.

- Једнакост полова и права жена

95. Молимо вас да наведете детаље о законским мерама које обезбеђују равноправност мушкараца и жена, посебно равноправност у областима као што су запошљавање, рад и плата.

96. Изложите преглед могућих подстицаја који постоје како за државни тако и за приватни сектор како би били спречени случајеви дискриминације при запошљавању.

97. На који начин се питање полног насиља и породичног насиља третира у вашем законодавству и у судској пракси у смислу спречавања насиља, подршке жртвама и кривичног гоњења?

- Права детета

98. Молимо вас да образложите законске, административне и институционалне оквире успостављене како би била обезбеђена ефикасна заштита права детета.

99. На који начин се питање насиља над децом третира у вашем законодавству и у судској пракси? На који начин је обезбеђена ефикасна заштита деце од насиља, укључујући искоришћавање и сексуално насиље?

100. Како закон третира дечији рад и какво је практично искуство са његовом применом?

101. Молимо вас да образложите законодавне и незаконодавне радње предузете да би се спречила дискриминација деце припадника етничких мањина (укључујући ромску мањину), деце са инвалидитетом, деце која живе у удаљеним крајевима као и на основу пола, статуса при рођењу (венчани/невенчани родитељи) или другог.

102. Које мере су предузете за промовисање и олакшавање уписа све деце у званична документа?

103. Молимо вас да опишете поступак вођења бриге о сирочадима. Да ли постоји систем хранитељских породица?

Процедурална заштита

- Слобода и безбедност

104. Како физичким и правним лицима из држава чланица ЕУ обезбеђујете једнак приступ вашим судовима, без дискриминације у поређењу са вашим држављанима?

105. Да ли полицијски, затворски и други службеници похађају обуку о људским правима, укључујући обуку о правима жена и лица која припадају мањинама?

106. Да ли ваше законодавство омогућава алтернативне заводске санкције, нпр. мере надзора, условне казне и условни отпуст?

107. Опишите своје планове за развој система условних казни. Да ли имате условне осуде и условне казне затвора и, уколико их имате, да ли осуђеници у тим случајевима подлежу надзору од стране службеника за условни отпуст током тог периода?

108. Притвор:

a) Да ли постоји минимална дужина трајања притвора? Уколико постоји, колика је? (Притвор може по правилу да буде одређен само за преступе који се могу казнити затворском казном изнад одређеног трајања, нпр. од једне године или дуже, што је случај у неким државама чланицама).

b) Колика је просечна дужина трајања притвора?

c) Молимо вас да опишете правила и поступке који регулишу притвор и правила за његово продужење. Каква су правила у вези са ревизијом одлука о лишавању слободе и притвора (по службеној дужности или на захтев осумњиченог)? Колико дуго осумњичено лице може да буде лишено своје слободе пре него што дође до судске ревизије? Да ли постоји максимално временско ограничење укупног трајања притвора?

d) Како полицијски, правосудни, тужилачки и казнени системи обезбеђују хумане и безбедносне услове за притворенике (у погледу међународних стандарда људских права)? Које мере се предузимају уколико ти стандарди нису испоштовани?

e) Које мере постоје за спречавање или кривично гоњење мучења и другог нечовечног или понижавајућег поступања?

109. У случајевима у којима постоји притвор, колико дуго осумњичене особе у просеку буду лишене своје слободе пре него што надлежни судски орган донесе одлуку о притвору? Колико у просеку протекне времена између законитог хапшења и почетка суђења?

110. Казна затвора након пресуде:

a) Колики је просечан број затвореника по квадратном метру ћелије? Колико се лица тренутно налази у затворима?

b) Да ли се прате упити у вези са случајевима и наводима за лоше поступање према притвореницима? Уколико се прате, како се то ради? Шта је учињено да би се обезбедио детаљан, транспарентан и независан процес?

c) Да ли су притвореници одвојени од осуђеника?

d) Да ли се посвећује посебна пажња затвореницама и младим преступницима? Уколико се посвећује, молимо вас да дате детаљан опис.

e) Да ли постоје посебни прописи за затворенике са психичким сметњама? Да ли се такви затвореници затварају? Да ли су одвојени од других?

111. Да ли имате систем алтернативних санкција (уместо затвора)? Који је однос затворских пресуда према алтернативним пресудама? Да ли се развијају или већ постоје алтернативне мере за притвор и затварање? Уколико постоје, опишите те мере.

112. Када се предмет врати са Врховног касационог суда нижем суду ради поновног суђења, да ли је нижи суд обавезан да поштује ставове Врховног касационог суда у вези са правним питањима којима се Врховни касациони суд бави? Да ли се често догађа да се исти случај враћа неколико пута из Врховног касационог суда? Уколико се догађа, да ли то сматрате проблемом који треба да коригујете?

- Право на правично суђење

113. Како је право на правично суђење утемељено у законодавство?

114. Образложите постојеће законодавне структуре за обезбеђивање делотворног приступа правној помоћи, уз коментаре о делокругу и ресурсима службе правне помоћи.

115. На који начин је обезбеђен делотворан приступ бесплатној правној помоћи у кривичним предметима? Да ли се бесплатна правна помоћ може добити и у грађанским предметима? Молимо вас да наведете детаље о критеријумима за добијање правне помоћи у грађанским предметима.

116. Како се одређују адвокати одбране у случајевима када се њихови хонорари наплаћују путем система правне помоћи? Да ли они имају право на хонораре у складу са уобичајеним адвокатским тарифама?

117. У вези са правом на одбрану, молимо вас да пружите информације о томе како су загарантована следећа права у законском и практичном смислу. *(Молимо вас да дате коментар о расподели средстава и институционалном оквиру успостављеном да би се олакшало остваривање тог права).*

a) право окривљеног да буде благовремено обавештен на језику који он/она разуме о природи и узроку оптужби против њега/ње;

b) право на бесплатну помоћ тумача, уколико особа не може да разуме или да говори језиком који се користи на суду;

c) право окривљеног на добијање довољно времена и могућности за припрему своје одбране;

d) право на самосталну одбрану или одбрану уз правну помоћ по сопственом избору;

e) право окривљеног на испитивање сведока оптужбе и на присуство и испитивање сведока одбране под истим условима које имају сведоци оптужбе.

118. Наведите информације о образлагању и примени законодавства у вези са следећим правним концептима:

a) начелом да особу није могуће кривично гонити за нешто што није било кривично дело у националном или међународном праву у време када је почињено;

b) непримењивањем теже казне која је важила у време када је почињено кривично дело;

c) сразмерношћу тежине казне кривичном делу;

119. Молимо вас да наведете детаље о томе како се право на немогућност двоструког суђења или кажњавања у кривичним поступцима за исто кривично дело тумачи у вашем домаћем закону.

120. Молимо вас да наведете детаље о томе како су права жртава злочина осигурана у кривичним поступцима. Да ли постоји закон који се тиче правичне и одговарајуће надокнаде за повреде које су претрпеле жртве?

- Заштита мањинских и културних права

121. На који начин је обезбеђено начело недискриминације и једнаког третмана за мањине? Молимо вас да наведете детаље уставних и законодавних прописа као и институционалног оквира.

122. Молимо вас да наведете када планирате да одржите следећи попис становништва. Да ли су Закон и све примењиве мере у вези са пописним упитником усвојени и када? Да ли су обезбеђена средства за финансирање пописа? Да ли упитник садржи питање о етничком пореклу? Како очекујете да ћете заштитити личне податке док прикупљате потребне статистичке податке о мањинама? Молимо вас да то објасните.

123. Молимо вас да обезбедите статистичке информације, уколико су расположиве, о статусу мањина у поређењу са већинском популацијом у погледу

- становања;

- образовања (учешћа у примарном, секундарном и терцијарном образовању);

- здравствених услуга;

- запошљавања и стопа незапослености;

- смртности новорођенчади и животног века.

124. Колика је ромска популација у Србији? Које су мере предузете или планиране за њихову интеграцију?

125. Које мере су предузете за да се побољша вођење евиденције о упису новорођених припадника мањина у званична документа, посебно код Рома и Египћана? Да ли се етничко порекло понекад уписује у крштеницу, посебно код Рома? Да ли знате за случајеве у којима се то догађа на локалном нивоу?

126. Молимо вас да дате опис постојећег законодавства у области језика и програма језичке обуке за језике мањина. Да ли је законодавство у области језика у складу са препорукама Савета Европе? Шта је предузето да би се обезбедило превођење и тумачење?

127. Да ли је право на превођење свих поступака и докумената у кривичним и грађанским судским поступцима осигурано у складу са релевантним документима Савета Европе? Уколико јесте, како се то ради?

128. Да ли постоје било каква професионална ограничења за мањине (*de jure* или *de facto)*?

129. На који начин је обезбеђено пуно учешће у политичком животу лица која припадају мањинама?

- Мере против расизма и ксенофобије

130. Какав је законодавни и институционални оквир за мере против расизма и ксенофобије?

131. Какво је практично искуство са њиховом применом у Србији?

132. Да ли постоје било какве посебне политике, програми, стратегије, итд. који се баве расизмом и ксенофобијом?

133. Да ли постоје било каква званична тела са посебним задатком и овлашћењима за борбу против расизма и ксенофобије?

134. Молимо вас да наведете статистичке податке о злочинима из мржње и злочинима мотивисаним расизмом и ксенофобијом, како за жртве тако и за починиоце, уколико су расположиви.

- Агенција ЕУ за основна права

135. Које кораке (законодавне, институционалне и друге) Србија предузима/планира да предузме да би могла да учествује у раду Агенције као посматрач?

- Заштита личних података

136. Заштита личних података Молимо вас да пружите информације о свим законским и другим прописима који уређују ову област, и кохерентности тих прописа са релевантним међународним конвенцијама. Шта је учињено да би се обезбедила ефикасна заштита личних података?

137. Да ли постојеће законодавство предвиђа казнене мере у случају кршења његових одредаба? Уколико предвиђа, молимо вас да их прецизирате.

138. Да ли постојеће законодавство обухвата следећа начела заштите података:

a) Начело ограничења сврхе: Подаци би требало да се обрађују за одређену сврху и да се накнадно користе или даље преносе само утолико уколико се то не коси са сврхом њиховог давања.

b) Квалитет података и начело сразмерности: Подаци би требало да буду тачни и, тамо где је то неопходно, ажурирани. Подаци би требало да буду адекватни, релевантни и не преопширни у вези са сврхом за коју се дају и/или се врши њихова даља обрада;

c) Начело транспарентности: Појединци би требало да добију информације у вези са сврхом обрађивања и идентитетом контролора података у трећој држави, и друге информације утолико уколико је то неопходно за обезбеђивање правичности.

d) Начело безбедности: Контролор података би требало да предузме техничке и организационе мере безбедности које одговарају ризицима присутним при обради. Ниједно лице које поступа по овлашћењу контролора података, укључујући обрађивача, не сме да обрађује податке осим према упутствима од стране контролора;

139. Да ли постојећи закони о заштити података предвиђају могућност ограничења или изузетака од одређених начела заштите података и права подносилаца података за питања од значаја за јавни интерес? Уколико предвиђају, молимо вас да их прецизирате.

140. Да ли постојећи закони садрже одредбе у погледу:

a) посебних категорија података (осетљивих података)?

b) директног маркетинга?

c) аутоматизованих појединачних одлука?

141. Како постојеће законодавство покрива прекограничне преносе личних података? Молимо вас да пружите информације о примени начела да прекогранични проток података може да се одвија само уколико држава одредишта има одређени стандард за заштиту података (адекватност).

142. Молимо вас да пружите информације о надзорном органу одговорном за надгледање примене прописа о заштити података, посебно о законским и

практичним мерама предузетим за обезбеђивање потпуне независности, и о организацији надзорног органа, укључујући бројно стање особља, посебно инспектора.

143. Молимо вас да пружите информације, укључујући статистичке податке, о истражним овлашћењима надзорног органа, попут овлашћења за приступ подацима који чине тематску материју радњи обраде и овлашћења за прикупљање свих информација неопходних за извршавање његових надзорних дужности. Да ли надзорни орган прима притужбе од стране било ког лица у погледу обрађивања личних података?

144. Молимо вас да пружите информације, укључујући статистичке податке, о правоснажним овлашћењима за интервенцију надзорног органа као што су следећа:

a) могућност изражавања мишљења пре извођења радњи обраде података.

b) могућност наређивања да се подаци блокирају, избришу или униште.

c) могућност наметања привремене или дефинитивне забране обраде.

d) могућност наметања казнених мера контролорима.

145. Молимо вас да пружите информације, укључујући статистичке податке, о овлашћењима надзорног органа за учешће у судским поступцима у случају кршења одредаба о заштити података.

146. Да ли надзорни орган има овлашћења да скрене пажњу правосудним органима на кршење одредаба о заштити података? Да ли је могућа жалба пред судом на одлуке надзорног органа које дају повод за притужбе? Уколико јесте, молимо вас да наведете детаље и да дате статистичке податке.

147. Да ли закон о заштити података предвиђа обавештавање надзорног органа о радњама обраде података?

148. Молимо вас да назначите да ли постојеће законодавство предвиђа права подносилаца података. Да ли подносиоци података имају право да приступе сопственим подацима, да приговоре обради сопствених података, да захтевају исправку или брисање сопствених података и под којим условима?

149. Молимо вас да разјасните да ли подносилац података остварује своја права непосредно или посредно. Молимо вас да назначите који је релевантни поступак и да ли има било каквих изузетака или ограничења што се тиче остваривања тих права.

150. Шта је учињено да би се обезбедила ефикасна заштита личних података од стране полиције и правосудних органа у кривичним питањима?

IV ПРАВА ГРАЂАНА ЕУ

Право гласа и наступања у својству кандидата на општинским изборима

151. Које правне процедуре би биле неопходне да би грађанима ЕУ било омогућено да гласају и/или наступају у својству кандидата на локалним изборима у вашој држави, или да уживају друга изборна права?

- Право на слободно кретање и боравак

152. Која документа су потребна грађанима ЕУ и члановима њихових породица да би ушли у Србију?

153. Која документа морају да прикажу грађани ЕУ који се не баве привредном делатношћу и колико треба да плате за боравишну дозволу?

154. Који су разлози за одбијање уласка или боравка грађанима ЕУ?

Дипломатска и конзуларна заштита

155. Које мере (законске, институционалне и друге) би биле неопходне да би се грађанима ЕУ омогућило да користе заштиту дипломатских и конзуларних представништава у Србији, укључујући издавање путних исправа по хитном поступку?

Поглавље 24: Правда, слобода и безбедност

Политике ЕУ имају за циљ да одрже и даље развијају Унију као подручје слободе, безбедности и правде. Што се тиче питања као што су гранична контрола, визе, спољне миграције, азил, полицијска сарадња, борба против организованог криминала и тероризма, сарадња на пољу наркотика, царинска сарадња и судска сарадња у кривичним и грађанским предметима, државе чланице морају да буду прописно опремљене да би адекватно примениле оквир заједничких правила која су у сталном порасту. Изнад свега, то изискује снажан и добро интегрисан административни капацитет унутар служби за спровођење закона и других релевантних тела, која морају да достигну неопходне стандарде. Професионална, поуздана и делотворна полицијска организација је од превасходног значаја. Најдетаљнији део политика ЕУ о правди, слободи и безбедности јесу Шенгенске правне тековине, које подразумевају уклањање контроле са унутрашњих граница. Међутим, за нове државе чланице знатни делови Шенгенских правних тековина ће се применити тек након што се донесе посебна Одлука Савета по приступању.

Миграције

1. **Молимо вас да пружите информације о општој имиграционој политици, као и о законодавству или другим правилима која регулишу миграције у вашој држави.**
2. **Молимо вас да опишете своје поступке за добијање боравишне дозволе, разлоге за одбијање или повлачење дозвола, и жалбене поступке.**
3. **Да ли имате имиграционе прописе који предвиђају породично спајање? Уколико имате, молимо вас да их изложите у главним цртама (ко се може сматрати чланом породице, који услови треба да се испуне, поступак, права по адмисији).**
4. **Да ли имате имиграционе прописе за добијање дугорочног статуса резидента? Уколико имате, молимо вас да их изложите у кратким цртама, прецизирајући права која се односе на тај статус и услове за његово повлачење.**
5. **Молимо вас да опишете свој систем за адмисију у сврхе запошљавања, студирања и истраживања. Уколико имате неколико система (тј. за сезонске раднике, дадиље, високо квалификоване раднике, итд.), молимо вас да их укратко опишете.**
6. **Опишите своју политику интеграције страних држављана (нпр. курсеве језика, укључивање у друштво).**
7. **Наведите имиграционе статистичке податке за 2007., 2008., 2009., и, уколико су расположиви, за 2010. годину, укључујући аналитички приказ држављанства и разлоге за имиграцију.**

8. **Молимо вас да дате кратак преглед свог законодавства у погледу борбе против илегалне имиграције и трговином људима, а конкретно тога да ли сте потписали и ратификовали Конвенцију из Палерма о транснационалном организованом криминалу и њена два протокола о кријумчарењу и трговини људима.**

9. **Да ли имате прописе који предвиђају казнене мере против послодаваца страних држављана са незаконитим боравком? Уколико имате, молимо вас да их изложите у главним цртама.**

10. **Да ли имате прописе који утврђују обавезе превозника који превозе стране држављане на српску територију? Уколико имате, молимо вас да их изложите у главним цртама, прецизирајући да ли ти прописи предвиђају и казнене мере.**

11. **Назначите органе и службе укључене у борбу против транзитних миграција, кријумчарења људи и трговине људима. Опишите методе њиховог рада и националне координационе структуре.**

12. **Да ли постоји систем заштите и подршке жртвама трговине људима? Уколико постоји, молимо вас да га опишете. Да ли постоји могућност добијања боравишне дозволе уколико жртва сарађује са државним органима или из хуманитарних разлога? Да ли имате расположиве податке о жртвама?**

13. **Молимо вас да опишете постојећу међународну сарадњу у овој области (регионалне форуме, билатералне споразуме, сарадњу са ЕУ).**

14. **Молимо вас да пружите информације о методама прикупљања података о страним држављанима и о привођењима страних држављана за које се открије да се илегално налазе на државној територији. Које су методе за удаљавање страних држављана из земље? Како власти обезбеђују да се лица врате у њихове земље порекла?**

15. **Молимо вас да пружите статистичке податке о броју приведених страних држављана за које је откривено да су се илегално налазили у вашој земљи за 2007., 2008., 2009., и, уколико су расположиви, за 2010. годину. Молимо вас да назначите које су националности најзаступљеније, које руте и методе су коришћене, и најновије трендове као и број приведених лица која су ефикасно удаљена из земље.**

16. **Наведите своју политику враћања , укључујући:**

    a) број одлука о повратку и извршених удаљавања и одредиште повратака у 2007, 2008. 2009, и, уколико је расположив податак, у 2010. години;
    b) постојеће и планиране споразуме о реадмисији (и друге радне договоре који олакшавају повратак), као и текуће преговоре у том погледу;
    c) органе надлежне за поступање по замолницама за реадмисију.

17. **Молимо вас да обезбедите детаљне информације о примени споразума о реадмисији закљученог са ЕУ.**

Азил

18. Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима која регулишу вашу политику азила.

19. Опишите своје поступање по захтеву за азил у првом и другом степену.

a) уобичајене, изузетне (на пример граничне) и убрзане поступке;
b) наведите број и врсту жалби;
c) објасните која тела су надлежна у сваком степену и какав им је састав;
d) наведите процену просечне дужине трајања поступака;
e) идентификација укључених служби и бројно стање особља које се бави поступцима по захтеву за азил;
f) постојећа методологија за прикупљање информација о земљи порекла.

20. Да ли примењујете следеће концепте (уколико их примењујете, на који начин?):

a) безбедна трећа земља;
b) безбедна земља порекла;
c) очигледно неосновани захтеви за азил

21. Опишите процедуралне гаранције за подносиоце захтева за азил:

a) информације, интервју, право на саветовање и заступање, усмено превођење/ писано превођење;
b) независност поступака ревизије и жалбе;
c) мере за малолетна лица без пратње.

22. Који концепт заштите примењујете?

a) Како примењујете пет основа из члана 1А и одредбе изузећа Члана 1Ф Женевске конвенције из 1951. године (ЖК)?
b) Да ли су вршиоци прогона који не делују у име државе обухваћени вашим схватањем дефиниције избеглица из Члана 1А ЖК?
c) Да ли имате допунску заштиту или друге облике хуманитарне заштите?
d) Да ли имате систем привремене заштите за решавање проблема масовног прилива расељених лица?

23. Да ли сте идентификовали службе надлежне за примену одредаба за одређивање државе одговорне за испитивање захтева за азил и за евидентирање и обраду отисака прстију подносилаца захтева за азил са тим у вези (у циљу евентуалне будуће примене прописа Даблин II и Евродак (Eurodac)?

24. Опишите своје системе регистрације и идентификације (укључујући и компјутерске) за подносиоце захтева за азил.

25. Опишите свој систем услова за прихватање за подносиоце захтева за азил укључујући прихватне центре.

26. Опишите оквир за сарадњу са UNHCR-ом и НВО сектором.

27. Опишите своју политику интеграције избеглица и лица која су добила други облик заштите.

28. Опишите постојећи систем прикупљања података и статистичких података о азилу и кретањима избеглица у вашој земљи и наведите следеће податке (референтни период: 2005-2010): број подносилаца захтева за азил, број позитивних одлука којима се признаје избеглички и други заштитни статуси, негативне одлуке којима се одбијају захтеви и друге одлуке које нису од суштинске важности (све и у првом степену и по жалби), класификоване по држављанствима подносилаца захтева, за сваку годину.

29. Опишите активности у вези са практичном сарадњом са другим државама у које су укључени ваши органи за решавање азила (на пример: размена информација о земљи порекла, организација семинара, студијске посете, итд.)

30. Опишите положај избеглица који покрива *Закон о избеглицама,* који се примењује на избеглице које су дошле у Србију током југословенских ратова '90-их година прошлог века (насупрот *Закону о азилу* из 2007. године).

Политика виза

31. Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима који регулишу вашу визну политику.

32. Које треће земље тренутно имају обавезу поседовања визе, а које немају?

33. Да ли постоје неке одредбе о сезонском безвизном режим?

34. Који типови краткорочних и дугорочних виза се издају, укључујући и оне од стране дипломатских представништава у иностранству?

35. Који критеријуми и услови се користе као основ за издавање различитих типова виза?

36. Какав је стандардни поступак за процену захтева за издавање виза? Које институције су одговорне за вршење процене?

37. Да ли ваша држава има интернет конекције између органа за издавање виза и Министарства спољних послова? Да ли имате широкопојасне или брзе конекције између својих централних органа за издавање виза и својих конзуларних представништава у трећим земљама преко којих је могуће преношење биометријских датотека? Уколико их немате, да ли имате планове да иведете ову врсту технолошког решења?

38. Да ли ваши органи за издавање виза имају физичке капацитете за дигитално прикупљање биометријских идентификатора (отисака прстију и слика лица) од подносилаца захтева за визу? Уколико их немају, да ли имате планове за њихову техничку имплементацију?

39. Да ли постоји национални регистар/база података за визе (укључујући издате визе и одбијене захтеве за визу)?

40. Да ли постојеће визе омогућују подносиоцима захтева да раде у вашој земљи без боравишне дозволе или радне дозволе?

41. Да ли ваши закони предвиђају неку одредбу за кажњавање лица која ступе на вашу територију без пасоша? Уколико не предвиђају, да ли ваше власти имају намеру да уведу неку измену и допуну истих у ту сврху и када ће то бити учињено?

42. У којим случајевима визе могу да се издају на граничним прелазима? Колико често се то ради? Какве контроле се спроводе у тим случајевима?

43. Да ли су ваши гранични прелази организовани тако да биометријска опрема може да се интегрише у постојеће процедуре граничних провера? Да ли имате планове за такву техничку имплементацију?:

44. Да ли имате било какве споразуме са трећим земљама око издавања виза у ваше/њихово име? У том случају, како се обезбеђује процена сваког захтева?

45. Да ли сарађујете са или намеравате да сарађујете са трећим земљама око дељења просторија за процедуру издавања виза? Уколико сарађујете, како се обезбеђује процена сваког захтева за визу?

46. Безбедност докумената: Молимо вас да пружите информације о законодавству и другим правилима која уређују издавање машински читљивих биометријских пасоша и путних исправа грађанима Србије и боравишних дозвола за држављане држава нечланица који легално бораве у Србији. Молимо вас да пружите информације о законодавству и другим правилима која регулишу формат и безбедносне карактеристике виза.

47. Какве су ваше техничке и административне могућности за откривање фалсификованих докумената? Молимо вас да то објасните.

48. Молимо вас да детаљно објасните посебан поступак за добијање биометријских пасоша за грађане Косова, његово функционисање од његовог увођења и мере предузете за спречавање преваре и корупције (посебно у погледу лажних промена пребивалишта).

Спољне границе и Шенген

49. Молимо вас да пружите информације о законодавству и другим правилима која регулишу област управљања границама у вашој држави.

50. Да ли у вашој држави постоје стратегија интегрисаног управљања границама (ИУГ) и акциони план за ИУГ? Уколико постоје, опишите главне компоненте ваше стратегије интегрисаног управљања границама и фазу имплементације текућег акционог плана за ИУГ.

51. Како су распоређене надлежности ресорних министарстава у погледу управљања границама (административна решења)?

52. Да ли постоји централизован и јасно структуриран државни орган са директним ланцем команде између јединица Граничне полиције?

53. Да ли постоји свеобухватна слика стања на државном нивоу која се стално ажурира и која садржи све информације у вези са управљањем државним границама? Да ли постоји национални координациони центар, који 24 часа дневно, седам дана у недељи координише активности свих служби које обављају задатке граничне контроле?

54. Да ли постоје било какви планови за распоређивање ресурса, особља и опреме за реаговање у инцидентним ситуацијама дуж границе?

55. Молимо вас да опишете начине на које се обезбеђује ситуациона свест и способност реаговања на зеленим и плавим границама. Да ли је њихов ниво задовољавајући у односу на анализу претњи? Која би била главна поља развоја у том погледу?

56. Молимо вас да опишете систем обуке за Граничну полицију. Да ли су програми усклађени са заједничким основним наставним планом обуке за граничаре? Да ли су службеници граничне полиције прописно обучени и специјализовани? Да ли службеници граничне полиције умеју да комуницирају на страним језицима? Да ли су обучени за бављење захтевима за међународну заштиту?

57. Молимо вас да опишете систем анализе ризика у Граничној полицији. Опишите коришћење анализе ризика на нивоу оперативног управљања и могућих резултата.

58. Како обавештајни подаци помажу управљање границама?

59. Како се уређује прикупљање информација, њихова анализа и расподела?

60. Молимо вас да опишете организациону структуру државне службе или државних служби одговорних за задатке граничне контроле.

a) правни и регулаторни аспекти;
b) људски ресурси и обука;
c) процедуре за контролу граница;
d) инфраструктура, информациони системи и опрема;
e) координација и сарадња са другим релевантним службама (царином, ветеринарским и фитосанитарним органима и/или другим службама/агенцијама).

61. Каква опрема је на располагању граничарима? Да ли постоји било какав већи недостатак у инфраструктури или опреми што се тиче распореда или организације граничних провера?

62. Какву опрему прве и друге линије имате на граничним прелазима? Опишите све методе које користе граничари за вршење рутинских провера националних база података и регистара.

63. Да ли имате капацитете за обезбеђивање машинског очитавања нових докумената?

64. Опишите шта је учињено ради откривања фалсификованих докумената и, посебно, за побољшање размене информација за борбу против кривотворених путних исправа.

65. Опишите своју информатичку опрему и интернет конекције на границама. Да ли су сви гранични прелази опремљени на истом нивоу и да ли је сво особље обучено за коришћење опреме? Да ли су системи комуникација усклађени са онима које користе суседне државе, и/или државе чланице ЕУ?

66. Које националне базе података и регистре имате (нпр. тражене и нестале особе, украдена возила, украдена имовина, итд.)? Молимо вас да опишете поступке претраге и инстументе за претраживање.

67. Да ли се надзор граница заснива на анализи ризика? Да ли је подржан довољним бројем техничких средстава? Да ли имате посебне оперативне мобилне јединице за надзор граница, и уколико имате, у којим деловима граница?

68. Молимо вас да образложите улогу и овлашћења Граничне полиције при откривању и истрази прекограничног криминала.

69. На који начин ваша држава сарађује са суседним државама у побољшању безбедности граница (званични билатерални споразуми као и практични договори око царине и активности граничне полиције)?

70. Молимо вас да пружите информације о тренутном стању у погледу сарадње са FRONTEX-ом.

71. Какво је тренутно стање у вези са међународним споразумима о границама и граничном сарадњом са суседним државама? Молимо вас да наведете:

a) кратак опис постојећих или планираних споразума;
b) сажетак садржине споразума;
c) ниво на којем су споразуми усвојени, или ће бити усвојени, као и (очекивано) време усвајања;
d) локалне споразуме за гранични саобраћај;
e) граничне прелазе са суседним државама.

72. Молимо вас да детаљно опишете стање на административној линија са Косовом у светлу свих горепостављених питања. Опишите сарадњу у пракси са EULEX-ом.

73. Молимо вас да опишете поступке провере у погледу уласка странаца у Србију преко административне линије са Косовом.

Правосудна сарадња у грађанским предметима

74. Молимо вас да пружите информације о законодавству и другим правилима која уређују област правосудне сарадње у грађанским предметима, тј. по питањима међународне судске надлежности, признавања, спровођења, приступа правди и правној помоћи у грађанским

и привредним предметима укључујући породично право. Молимо вас да објасните стање у Србији што се тиче вашег придржавања релевантних међународних конвенција.

75. На који начин се судске одлуке у грађанским и привредним предметима, посебно оне донете у државам чланицама Европске уније, признају и извршавају? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

76. Да ли постоје посебне, поједностављене процедуре расположиве у вашој држави за потраживање и повраћај неоспорених и мањих одштетних захтева? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

77. На који начин се признају и извршавају стране судске одлуке, посебно оне које потичу из држава чланица Европске Уније, у предметима породичног права (тј., законске раставе, развода, поништења брака, родитељске одговорности, обавеза издржавања)? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

78. На који начин се решавају случајеви међународне отмице деце према Хашкој конвенцији о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце из 1980. године? Молимо вас да назначите број пријава поднетих према Конвенцији за повраћај деце у последње три године, резултат пријава (враћање или неврћање детета) као и просечну дужину трајања поступка. Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

79. Како ваше законодавство решава сукобе надлежности и меродавног права у погледу међународних стечајних поступака? Како се стране одлуке о стечају признају и извршавају? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

80. Да ли постоји могућност да стране које учествују у грађанској парници у вашој држави али нису присутне у њој, затраже правну помоћ у држави свог уобичајеног пребивалишта? Уколико постоји, како ваша држава прима и решава те захтеве? Да ли је иста могућност доступна странама које су присутне у вашој држави, а учествују у парници у иностранству? Уколико јесте, како се ти захтеви подносе, а затим прослеђују у иностранство? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

81. Како ваше законодавство решава сукоб закона у погледу уговорних и вануговорних обавеза?

82. Како се страна судска и вансудска документа примају и уручују? Како се судска и вансудска документа ваше државе прослеђују када треба да се уруче у иностранству? Молимо вас да наведете статистичке податке.

83. Како ваше законодавство решава питања судске надлежности, сукоба закона и признавања и извршавања у вези са ситуацијама међународног наслеђивања?

84. Како ваше законодавство решава сукоб закона када је реч о разводу и законском раздвајању?

85. У светлу горепоменутих питања, молимо вас да опишете како се спроводи правосудна сарадња у односу на EULEX.

Правосудна сарадња у кривичим стварима

86. Да ли постоји могућност да стране у кривичном поступку у вашој земљи које нису присутне у њој, затраже правну помоћ у земљи свог уобичајеног пребивалишта? Уколико постоји, како ваша држава прима и решава такве захтеве? Да ли је иста могућност доступна странама које су присутне у вашој држави, а учествују у поступку у иностранству? Уколико јесте, како се ти захтеви подносе, а затим прослеђују у иностранство? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

87. Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима која уређују ову област и њиховом придржавању релевантних међународних конвенција.

88. Које врсте страних судских одлука у кривичним предметима се признају и спроводе и какав је поступак за њихово признавање и спровођење?

89. Како се страна судска и вансудска документа примају и уручују? Како се судска и вансудска документа ваше државе прослеђују када треба да се уруче у иностранству? Молимо вас да наведете статистичке податке.

90. Како је законски и технички организована евиденција кривичних пресуда? Да ли су подаци доступни електронским путем? Уколико јесу, да ли се складиште на државном/централном или регионалном/локалном нивоу? Какав законодавни оквир постоји за чување података, укључујући адекватне мере заштите личних података?

91. На који начин и по ком правном основу решавате захтеве других држава за узимање доказа? На који начин и по ком правном основу се прослеђују захтеви ваше државе за преузимање доказа у иностранству?

92. Да ли је жртвама кривичних дела доступна надокнада државе? Уколико постоји, како је организована?

93. Како ваше законодавство решава сукоб надлежности у кривичним стварима?

94. Који поступци постоје у области медијације у кривичним стварима?

95. Како ваше законодавство регулише изручења? Да ли је дозвољено изручење српских држављана? Којих релевантних међународних конвенција (УН, Савета Европе, других) је ваша држава страна? Да ли постоје билатерални споразуми по том питању, и са којим државама? Која је њихова тачна садржина у вези са изручењем сопствених држављана? Да ли имате билатералне споразуме о преносу поступака и, уколико имате,

колики су делокруг и ограничења тих споразума? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

96. Како ваше законодавство регулише узајамну помоћ у кривичним предметима? Да ли је долазило до непосредних контаката између тужилачких/судских органа? Да ли постоји законодавни оквир за видео конференције? Које релевантне међународне конвенције (УН, Савета Европе, других) је потписала ваша држава? Да ли постоје билатерални споразуми по том питању, и са којим државама?

97. Како ваше законодавство регулише трансфер осуђених лица? Које релевантне међународне конвенције (УН, Савета Европе, других) је потписала ваша држава? Да ли постоје билатерални споразуми по том питању, и са којим државама?

98. Да ли се време проведено у притвору у иностранствиодузима од коначне пресуде или се на други начин узима у обзир?

99. Под којим условима се лицу може судити у његовом одсуству?

100. Како ваше законодавство регулише сарадњу у сврхе конфискације? Које релевантне међународне конвенције (УН, Савета Европе, других) је потписала ваша држава? Да ли постоје билатерални споразуми по том питању, и са којим државама? Молимо вас да наведете статистичке податке о броју предмета и постигнутим резултатима.

101. У светлу горепоменутих питања, молимо вас да опишете како се спроводи правосудна сарадња у кривичним предметима у односу на EULEX.

Полицијска сарадња и борба против организованог криминала

102. Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима која уређују област полиције и полицијске сарадње, и њиховом придржавању релевантних међународних конвенција.

103. Како су организоване службе за спровођење закона (надлежна министарства, структура, људство, хоризонталне структуре сарадње, буџет)? Који закони, прописи и административна правила се односе на полицију и вршење полицијске дужности?

104. Да ли су сви полицијски органи у држави под истом командом? Да ли се овлашћења појединачних полицијских органа преклапају? Молимо вас да опишете поступке сарадње и координације између различитих укључених тела.

105. Која управна и/или правосудна контролна тела и поступци постоје? Како је организован и како се спроводи (a) унутрашњи и (b) судски надзор?

106. Која овлашћења полиција има:

a) у смислу спречавања и откривања потенцијалних претњи?
b) у смислу кривичне истраге?

107.Које су надлежности различитих снага (правне и административне, географска организација, прекогранична сарадња, итд.)?

108.Како је полиција кадровски и технички опремљена и како се финансира (квантитативни преглед кадрова, објеката, опреме, средстава комуникацијских хардвера и софтвера, итд.) Да ли постоји интегрисани компјутерски систем за вођење истраге? Да ли постоји интегрисани компјутерски кривиминалистичко- обавештајних систем?

109.Молимо вас да опишете систем обуке за полицијске службенике. Који објекти и програми за обуку постоје (школе, садржај обуке, циљне групе, мреже знања, посебне вештине, оцена сталних програма обуке)?

110.Да ли постоји посебно осмишљена обука за борбу против одређених врста криминала?

111.Да ли функционише сарадња са официрима за везу у трећим земљама унутар заједничке мреже? Уколико функционише, где се ти официри за везу налазе?

112.Опишите сарадњу са суседним државама (такође и у погледу граничне контроле и надзора граница). Који споразуми о полицијској сарадњи постоје или су планирани?

113. Опишите полицијску сарадњу са EULEX-ом и примену Протокола о полицијској сарадњи EULEX-а и Србије.

114.Молимо вас да опишете реформе полиције које су спроведене последњих година.

115.Који су тренутни и будући приоритети полиције? Који је метод оцењивања приоритета?

116.Да ли постоји кодекс полицијске етике? Како се он примењује?

117.Шта је учињено на пољу спречавања криминала? Како је то повезано са моделом процене претњи и идентификованим приоритетима?

118.Каква сарадња постоји са међународним полицијским органима за сарадњу? Како је та сарадња организована?

119.Који се међународни инструменти у погледу полиције поштују и примењују (Конвенција Савета Европе, УН, Интерпола, итд.)?

120.Какво је тренутно стање у односу на Европол? Колики су ваши капацитети за учешће у Европолу? Какви су будући планови? Које радње су предузете за предузимање неопходних корака за припрему за закључивање споразума о оперативној сарадњи са Европолом?

121.Која информациона опрема постоји и користи се (базе података (власник, садржина, приступ), регистри података, онлајн извори, итд.)? Опишите како полицијски службеници приступају тим средствима. Који режими за обезбеђивање квалитета података унутар база података и система постоје?

122. Каква информациона опрема се користи (факс, телефон, радио везе, бипери, пејџери, мреже података, итд.)?

123. Молимо вас да наведете детаље о форензичком капацитету за сврхе примене закона, укључујући откривање, обезбеђивање, транспорт, складиштење и анализу форензичке ДНК.

124. Молимо вас да наведете детаље о коришћењу специјалних истражних техника (капацитете, одговорна тела, услове за коришћење, надзор поступака, итд.).

125. Који су модалитети и услови за сарадњу полиције са другим државним безбедносним телима (царином, безбедносним и обавештајним службама)?

126. Који статистички подаци постоје (полицијске активности, спречавање криминала, пресуде)? Молимо вас да наведете детаље у вези са методима и квалитетом тих статистичких података. Како се статистички подаци користе за политику развоја?

127. Које радње су предузете за унапређење ефикасности полицијске сарадње између државних служби, посебно граничара, полиције, царинских службеника, као и сарадње са правосудним органима?

128. Које радње су предузете за побољшање капацитета специјализованих полицијских служби за истраживање финансијског криминала и успостављање делотворног система специјалних техника истражних које се односе на прекогранични криминал?

129. Молимо вас да опишете да ли је, и у којој мери, криминалистичка истрага у вашој земљи руковођена политиком „усмерену на имовину стечену криминалом" и који органи њој учествују?

130. Да ли постоји званична истражна (полицијска) или политика кривичног гоњења за праћење прихода стечених криминалом (финансијска истрага)? Уколико постоји, на чему се заснива?

131. Колики се приоритет даје истрази/кривичном гоњењу финансијског криминала у вашој званичној истражној (полицијској) или политици кривичног гоњења?

132. Да ли су праћење, заплена и одузимање имовине одвојени циљ кривичне истраге? Да ли они изискују додатно људство, ресурсе и/или време за истрагу?

133. Да ли постоје национални статистички инструменти за мерење стопе криминала и стопе решених злочина? Молимо вас да наведете релевантне статистичке податке за последње две или три године.

134. Да ли постоје показатељи или мерила учинка за оцену квалитета полицијских активности? У недостатку тих података, како се евалуира учинак полиције?

135. Које су средства за напредовање у каријери? Како се оцењује учинак појединачног полицијског службеника?

136. Које информације чувате и, уколико то радите, ко има приступ следећим подацима:

a) подацима о лицима која се траже ради изручења?
b) подацима о странцима којима је улазак у земљу одбијен?
c) подацима о несталим особама?
d) подацима о лицима која треба да се ставе под полицијску заштиту ради њихове сопствене безбедности или да би се спречило остварење претњи?
e) подацима о сведоцима, лицима позваним да се појаве пред судским органима и лицима којима треба да се уруче кривична пресуда или позиви за јављање ради одслужења казне која укључује лишавање слободе?
f) подацима о лицима (или возилима која користе) за која постоје јасни докази или, на основу целокупне процене, разлози за претпоставку да ће бити почињена тешка кривична дела?
g) подацима о осуђеним лицима (српске националности, европским грађанима, држављанима трећих земаља)?
h) подацима о предметима (украденим, противправно присвојеним или изгубљеним возилима, приколицама, ватреном оружју, бланко службеним документима, и издатим личним исправама укључујући оне проглашене неважећим, бројевима регистарских таблица и саобраћајних дозвола, новчаницама)?
i) кривичним обавештајним подацима?

137. Молимо вас да пружите информације о националном законодавству или другим прописима који уређују ову област, и приступању релевантним међународним конвенцијама.

138. Молимо вас да дате преглед својих активности за примену акционо оријентисаних мера које су усвојене од стране владе након Лондонске конференције и представљене на министарском састанку ПУП ЕУ и Западног Балкана од 28. новембра 2003. године.

139. Са којим се конкретно кривичним делима, посебно организованог криминала и тешких кривичних дела, ваша држава суочава? Молимо вас да дате опис проблема и било какве расположиве статистичке податке.

140. Назначите да ли постоји доказана међународна димензија организованог криминала у вашој држави.

141. Који су главни елементи ваше политике бављења организованим криминалом? Да ли ваше законодавство сматра незаконитим и саму чињеницу припадања криминалној организацији? Молимо вас да дате опис (покривених кривичних дела, изузетака, нивоа казнених мера, итд.).

142. Да ли ваша држава има посебан законски оквир за финансијске истраге, или се оне врше у контексту уобичајених криминалних истрага?

143. Назначите коришћење и делотворност финансијских истрага у одређеним злочинима, нпр. трговини људима, трговини наркотицима, кријумарењу робе (нпр. цигарета, возила и фалсификоване робе), итд.

144.Да ли постоји могућност за наставак истраге прихода стечених криминалом или, уопштеније, његових финансијских аспеката, након затварања одговарајуће кривичне истраге/након пресуде?

145.Да ли постоје посебна законска овлашћења/алатке за истрагу прихода/финансијских аспеката криминалних активности?

146.Да ли постоји могућност за укључивање приватних стручњака (рачуновођа, финансијских стручњака) да би се истражио приход/финансијски аспекти криминалних активности? Уколико постоји, молимо вас да објасните законске и друге параметре под којима то може да се учини.

147.Да ли постоје специјализоване јединице/лица/органи који се баве искључиво/углавном финансијским криминалом и/или финансијским истрагама унутар и међу:

a) истражним органима (полицијом, царином...)
b) органима кривичног гоњења
c) судијама укљученим у предкривични поступак
d) било којим укљученим органима (молимо вас да то опишете)

Опишите за сваку врсту специјализоване јединице/органа:
a) састав
b) место у међународној структури
c) ниво стручности (врсту обуке, потребне дипломе)
d)мисију
e)овлашћења

148. За јединице/лица/органе осим оних који су поменути у претходном питању: опишите мере обуке (практичне, правне, језичке, итд.) посебно посвећене финансијској истрази, укључујући њене међународне аспекте.:

149.Базе података и евиденције, у вези са капацитетима за финансијску истрагу:

a) Молимо вас да назначите да ли имате базу података за следеће категорије: банковне рачуне, непокретности, компаније, возила, пловила.

. b) Молимо вас да за сваки регистар или базу података наведете:

- садржај базе података/регистра (врсту података које садржи, број уноса).

- Који органи имају приступ бази података/регистру на националном нивоу?

- врсту приступа бази података/регистру (непосредан/посредан, потреба за судским овлашћењем, итд.).

150.Да ли постоји систем који омогућава конфискацију/заплену прихода стечених криминалом? Ко је надлежан за конфискацију/заплену? Молимо вас да опишете поступак и укључена тела.

151. **Опишите одређене институције/тела/одељења/судске коморе успостављене за борбу против организованог криминала (укључујући податке о особљу, расподели буџета и опреми у овој области). Како обезбеђујете посебну обуку службеника за примену закона укључујући тужиоце и судије, у овој области?**

152. **На који начин сарађујете на међународном нивоу у борби против организованог криминала и тешких кривичних дела и како обезбеђујете националну координацију у тој борби? Како сарађујете са Европолом и Центром SECI/SELEC у борби против организованог криминала и тешких кривичних дела? Како сарађујете са приватним сектором, посебно са банкарским сектором?**

153. **Како сарађујете са EULEX-ом у борби против организованог криминала?**

154. **Да ли имате систем за заштиту сведока? Уколико имате, молимо вас да пружите детаље о њему. Колико људи је њиме обухваћено од 2005. године (годишњи статистички подаци)?**

155. **Како се борите против компјутерског криминала?**

156. **Који су – по редоследу важности – главни облици трговине (људима, наркотицима, цигаретама, ватреним оружјем, украденим возилима, фалсификованом робом, фалсификованим еврима, итд.) и кријумчарења и које посебне стратегије – уколико их има – имате за борбу против њих?**

157. **Да ли ваше власти користе процене ризика? Уколико користе, у вези са којим областима криминала?**

158. **Који је процењени обим и вредност различитих категорија илегалне трговине?**

159. **Молимо вас да опишете своје законодавство у области трговине људима *(видети и питања у одељку Политички критеријуми).***

160. **Да ли у вашој држави постоји Национални програм за борбу против трговине људима? Уколико постоји, опишите главне елементе.**

161. **Који су органи надлежни за борбу против трговине људима? Колики су њихови људски и финансијски ресурси?**

162. **На који начин су жртве заштићене од трговаца људима и која права уживају**

163. **Да ли ваше службе за примену закона похађају посебну обуку за борбу против трговине људима? Молимо вас да то опишете.**

164. **Молимо вас да наведете статистичке податке о броју случајева трговине за сваку годину почев од 2005. године.**

165. **Да ли ваше законодавство прави разлику између трговине људима и кријумчарења миграната?**

166. Да ли ваше службе за примену закона укључују посебне јединице за борбу против трговине (људима, наркотицима, цигаретама, ватреним оружјем, украденим возилима, итд.)?

167. Да ли постоји – на основу мултидисциплинарног приступа – било који облик сарадње између надлежних тела за спровођење закона и других служби, које су укључене у спречавање и борбу против трговине људима?

168. Да ли ваше законодавство покрива превару везану за кредитне картице? Молимо вас да дате кратак опис. Колико случајева сте пријавили сваке године почев од 2005. године?

(За следећа питања, видети и Поглавље 4 – Слободно кретање капитала).

169. Да ли имате стратегију за борбу против прања новца? Молимо вас да опишете своје националне законе о прању новца у том погледу.

170. Да ли финансијска криза има утицаја на трендове прања новца? Да ли ваша политика против прања новца узима те нове трендове у обзир? Уколико узима, на који начин то чини?

171. Молимо вас да опишете главне потешкоће са којима се суочавате у борби против прања новца.

172. Молимо вас да опишете специјализована тела која се баве прањем новца, Финансијску обавештајну јединицу (ФОЈ), као и структуре унутар полиције и других релевантних служби. Опишите сарадњу са банкарским системом и другим финансијским актерима (казинима, итд.).

173. Молимо вас да опишете сарадњу између ваше ФОЈ и полиције, тужилаштва, правосђа и других релевантних државних тела (нпр. царине) када је реч о прању новца.

174. Молимо вас да опишете сарадњу ваше ФОЈ са ФОЈ ЕУ. Молимо вас да наведете бројке везане за размене информација са ФОЈ ЕУ. Какво је ваше виђење међународне сарадње са ФОЈ ЕУ? Како се она може побољшати?

175. Шта је учињено да би се обезбедило релевантно особље са специјализованом обуком?

176. Молимо вас да пружите информације о резултатима ваше политике против прања новца у смислу броја извештаја о готовинским трансакцијама (CTRs) и извештаја о сумњивим трансакцијама које су откривене у последње четири године, броја истрага покренутих сваке године на основу CTRs и STRs, броја истрага покренутих сваке године о другим обавештајним елементима, броја налога за замрзавање/заплену у последње четири године, броја кривичних гоњења/оптужницаи/пресуда/налога за конфискацију у последње четири године. Молимо да пружите информације о вредности средстава и имовине замрзнутих /заплењених и конфискованих у последње четири године. Молимо вас да и наведетезаконске захтеве у вези са CTRs и STRs.

177.По вашем мишљењу, шта би могло да се учини да би се даље унапредило ваше деловање против прања новца?

178.Да ли имате било какав регистар националних банковних рачуна да бисте олакшали анализу ФОЈ?

179.Како сте одговорили на захтеве за узајамну правну помоћ у вези са прањем новца?

180.Да ли постоји систем који омогућава конфискацију/заплену прихода стечених криминалом? Које тело је надлежно за конфискацију/заплену? Колико има људи и каква је њихова обука? Да ли је конфискација повезана са кривичним пресудама? Да ли расположиви статистички подаци илуструју број и вредност случајева средстава конфискованих током последњих година?

181.Молимо вас да пружите информације о својим националним законима о конфискацији. Да ли је у Србији уведена конфискација у новчаној противвредности ? Да ли у случају тешких кривичних дела важе проширена овлашћења за конфискацију? Уколико важе, опишите релевантне одредбе.

182.Да ли Србија има прописе који омогућавају конфискацију/заплену прихода стечених криминалом независно од кривичне пресуде? Уколико има, опишите релевантне одредбе. Да ли страни налози за замрзавање или конфискацију на основу конфискације која се не заснива на пресуди могу да се изврше у Србији?

183.Да ли се одредбе Стразбуршке конвенције Савета Европе из 1990. године и Варшавске конвенције из 2005. године у потпуности примењују у Србији?

184.Да ли Србија има националну канцеларију за повраћај националне имовине надлежну за проналажење имовине стечене кривичним делом?

185.Да ли постоји специјализована структура задужена за управљање замрзнутим средствима?

186.Како је Србија одговорила на захтеве органа ЕУ за обезбеђивање информација о средствима која се налазе у вашој држави? Како је Србија одговорила на захтеве правосудних органа ЕУ за замрзавањем или конфискацијом средстава у вашој држави?

187.Да ли је за службенике за спровођење закона, државне тужиоце и судије обезбеђена посебна обука за конфискацију и повраћај средстава?

Борба против тероризма

188.У циљу примене обавеза Уније и јачања њених капацитета за борбу против тероризма, било би корисно да се добију информације о релевантним међународним конвенцијама које је ваша држава потписала и ратификовала и њеним напорима у борби против тероризма.

189. **Да ли се ваша држава суочава са било којим одређеним обликом тероризма? Уколико се суочава, да ли он потиче изнутра или споља? Молимо да то образложите.**

190. **Који је национални законски оквир и правни основ за антитерористичко деловање? Да ли је усклађен са релевантним међународним конвенцијама?**

191. **Која национална одељења и службе су укључене у борбу против тероризма?**

192. **Која државна тела координишу борбу против тероризма?**

193. **Која је улога и допринос безбедносних и обавештајних служби?**

194. **На који начин се финансирање тероризма сматра незаконитим и које криминалне активности су обухваћенезаконом? Да ли постоје специјализована тела за бављење финансирањем тероризма?**

195. **Да ли се Србија ускладила са препорукамаФинансијске акционе радне групе за прање новца и финансирање тероризма (ФАТФ) и одговарајућим законодавством ЕУ са циљем примене тих стандарда ФАТФ (попут Уредбе ЕЗ бр. 1781/2006, Уредбе ЕЗ бр. 1889/2005, Директиве 2007/64/ЕЗ)? Молимо вас да пружите детаље о томе.**

196. **Које мере су предузете за решавање питања злоупотребе одређених нефинансијских послова и професија (као што су адвокати, трговци непокретностима, коцкарнице итд.) у сврхе финансирања терориста? Да ли постоје било какве мере за спречавање злоупотребе непрофитних организација у том контексту?**

197. **Шта је учињено да би се обезбедило релевантно особље са специјализованом обуком?**

198. **Молимо вас да пружите информације о постојећој билатералној и међународној сарадњи (укључујући официре за везу и судије за прекршаје).**

199. **Молимо вас да пружите информације о креирању електронских банки података (статистичких података, профилирања терориста, итд.).**

Борба против наркотика

200. **Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима која уређују ову област и њиховом придржавању релевантних међународних конвенција (укључујући казнене мере важеће за кривична дела везана за наркотике).**

201. **Какав је ваш систем контроле за прекурсоре? Да ли можете, молимо вас, да детаљно опишете опште аспекте? Посебно:**

- **Законодавство.**
- **Број процењених супстанци.**

- **Одредбе о контроли извоза, укључујући оне које су у вези са предизвозном нотификацијом (PEN) и крајњих рокова за одговоре и извозне дозволе.**
- **Извозне/увозне дозволе - објасните своје законске одредбе, укључујући захтеве.**
- **Да ли имате транзитну контролу? Објасните.**
- **Дозволе за оператере (лиценце/регистрације) - објасните захтеве.**
- **Документација/означавање/вођење евиденције - објасните своје законске одредбе.**
- **Објасните поступке сарадње са хемијском индустријом – које мере су предузете да би се вршила контрола и надзирала сарадња са индустријом (тј. примена Правилника о пракси INCB)?**
- **Обавештења о сумњивим трансакцијама од стране индустрије: објасните шта је учињено да би се добијала та обавештења.**
- **Да ли имате списак неконтролисаних супстанци (да бисте применили Међународни списак за посебан надзор INCB)?**
- **Да ли можете да објасните како се примењују одредбе члана 12 Конвенције УН из 1988. године?**

202. Које су главне карактеристике политике борбе против наркотика ваше државе?

203. Да ли ваша држава има Националну стратегију/акциони план за наркотике усклађен са Стратегијом за наркотике УН (2005.-2012.) и Акционим планом за наркотике УН (2008.-2013.)? Да ли постоји предвиђени буџет за примену стратегије/акционог плана? Да ли стратегија/акциони план обухвата елемент евалуације?

204. Да ли постоје званични договори за обезбеђивање сарадње између органа на пољу наркотика (нпр. интерминистарске групе за наркотике)? Које су главне примењене мере? Како функционише координација између служби за спровођење закона? Да ли постоји јасна расподела задатака и координација:

a) између органа надлежних за смањење потражње за наркотицима?

b) између органа укључених у смањење снабдевања наркотицима?

205. Да ли постоји систем за прикупљање података везаних за наркотике према стандардима Европског центра за праћење наркотика и зависности од наркотика (EMCDDA)? Да ли постоји функционална фокална тачка за мрежу Reitox EMCDDA и какав је правни статус за фокалну тачку?

206. Да ли постоји систем за откривање и анализу нових психоактивних супстанци? Каква је процедура за стављање нових супстанци под контролу?

207. Како сарађујете са међународним телима која делују на пољу наркотика, као што су UNODC, INCB, Комисија за наркотике, Група Помпиду, СЗО, итд.

208.Да ли имате опште смернице за борбу против смањења снабдевања наркотицима? Молимо вас да пружите информације о трендовима у трговини наркотицима у вашој држави и преко ње и о злоупотреби наркотика.

209.Како функционише сарадња и размена информација са другим државним органима? Да ли постоје било какви Меморандуми о разумевању или Заједнички споразуми између различитих служби за спровођење закона са одговорношћу за борбу против снабдевања наркотицима или других релевантних страна (лука, служби експресних испорука, итд.) Да ли постоје слични споразуми са релевантним индустријама?

210.Да ли постоје адекватни и довољни административни капацитети за борбу против криминала везаног за наркотике?

211.Које су релевантне структуре и надлежности полицијских, царинских и правосудних органа? Молимо вас да опишете њихово функционисање у свакодневној пракси.

212.Које мере су усвојене на спољним границама?

213.Да ли ваши органи користе систематске процене ризика? У којој мери се оне ослањају на финансијске истраге и контролисане испоруке?

214.Које су мере предузете у погледу смањења потражње за наркотицима?

215.Које врсте програма постоје за спречавање и смањење здравствених проблема везаних за зависност од наркотика (нпр. метадонски програми, размена игала, итд.) и како су ти програми регулисани?

216.Да ли постоје било какве мере за продубљивање схватања проблема са наркотицима?

217.Да ли постоје било какве мере за побољшање координације, сарадње и подизања нивоа друштвене свести о проблему са наркотицима?

Сарадња са царином

218.Молимо вас да пружите информације о законодавству или другим правилима која регулишу област царина.

219.Да ли Управа царина има интегрисани компјутерски систем?

220.Да ли постоји развој анализа ризика, између осталог, помоћу информација које проистичу из Меморандума о разумевању (МоР)?

221.Шта се предузима да би се обезбедила сарадња између служби и примена споразума о узајамној помоћи?

222.Да ли Управа царина има посебну истражну службу са довољним ресурсима?

223.Да ли постоје адекватне методе за борбу против преваре, укључујући увођење мобилних надзорних јединица?

224. Које профиле ризика користи царина?

225. Молимо вас да пружите информације о обуци царинских службеника (укључујући евентуалну сарадњу са државама ЕУ на тој обуци).

226. Које мере су предузете да би се обезбедио интегритет царинских службеника и спречила корупција?

227. Који интерни дисциплински поступци постоје?

228. Да ли постоје било какви статистички подаци о броју и врсти дисциплинских поступака који су покренути у последње три године?

229. Да ли постоје споразуми о царинској сарадњи са ЕУ?

Заштита финансијских интереса Европских заједница (казнени аспекти) [27]

230. Да ли државни закон сматра незаконитом превару против финансијских интереса заједница, који покривају и издатке и приходе?

231. Да ли државни закон предвиђа концепте кривичне одговорности руководилаца компанија и одговорности правних лица за та кривична дела?

232. Да ли је ваша држава успоставила судску надлежност над свим тим кривичним делима?

Заштита евра од фалсификовања [28]

233. Да ли је ваша држава приступила Међународној конвенцији о сузбијању фалсификовања из 1929. године?

234. Да ли државни закон сматра незаконитим прављење и мењање фалсификоване валуте и кривична дела повезана са тим? Да ли он обезбеђује кажњавање такве активности одговарајућим кривичним казнама, укључујући затварање и могућност изручења?

235. Да ли државни закон обезбеђује одговарајућу судску надлежност над кривичним делима која укључују фалсификовање евра и других валута?

236. Да ли државни закон предвиђа концепт кривичне одговорности правних лица за та кривична дела?

237. Да ли ваша држава признаје, у сврхе дефинисања општет криминала, пресуде изречене у другим државама чланицама за та кривична дела?

238. Да ли сте званично установили Националну централну канцеларију за прећење фалсификовања валута у складу са Чланом 12 Женевске конвенције из 1929. године и Уредбом 1338/2001?

---

[27] Видети Конвенцију о заштити финансијских интереса Европских заједница, *Службени лист бр. С316, 27/11/1995, стр. 49-57;* Први протокол Конвенције. *Службени лист бр. С313, 23/10/1996, стр. 2-10;* Други протокол Конвенције. *Службени лист бр. С221, 10/07/1997, стр. 12-22;* „Некривична" питања везана за заштиту финансијских интереса заједница су обрађена у Поглављу 32.

[28] Видети Оквирне одлуке 2000/383/ПУП од 29. маја 2000. године и 2001/888/ПУП од 6. децембра 2001. године. „Неказнена" питања везана за заштиту евра од фалсификовања су обрађена у Поглављу 32.

Поглавље 25: Наука и истраживање

Правне тековине ЕУ у Поглављу 25 – Наука и истраживање – као што стоји у наслову XIX Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ) захтевају од држава чланица да предузму кораке и спроведу потребне активности да би се реализовао Европски истраживачки простор, као и да предузму неопходне мере да обезбеде примену оквирног програма истраживања. Тековине ЕУ у овом поглављу не захтевају преношење правила ЕУ у правни поредак државе. Истраживачка политика у ЕУ има за циљ да ојача научне и технолошке основе Уније стварањем Европског истраживачког простора (ЕИП) у коме се истраживачи, научна и технолошка сазнања слободно крећу и које подстичу конкурентност (укључујући ту и своје индустрије), промовишући све неопходне истраживачке активности, обавезно укључујући ту и мере које се заснивају на другим политикама ЕУ. На путу ка ЕИП-у земље кандидати треба да примене Оквирне програме истраживања (*FP*). Почев од Оквирног програма 6 (*FP6*) ови програми су осмишљавани као главни инструменти за примену ЕИП-а. Они тренутно укључују: (1) Седми оквирни програм (*FP7*) Европске Уније за истраживање, технолошки развој и експерименталне активности за стварање Европског истраживачког простора и за иновацију (2007–2013), који се примењује кроз посебне програме и правила учешћа предузећа, истраживачких центара и универзитета и за ширење резултата истраживања, за примену Оквирног програма 6 (*FP6*) и учешће у њему и (2) Евроатом Седми оквирни програм за нуклеарна истраживања и активности обуке (2007–2011), који доприноси стварању Европског истраживачког простора у области фисије и фузије енергетских система и заштите од зрачења, и посебног програма и правила учешћа у истраживачком програму Евроатом. Као део истраживачких делатности које финансира Европска унија, Заједнички истраживачки центар (ЗИЦ) организује непосредне активности кроз рад својих седам специјализованих институција. Поред тога, државе кандидати су позване да учествују у политичким активностима које се спроводе у партнерству са земљама чланицама како би се остварила ЕИП-а.

У марту 2000. године Европски савет је у Лисабону одредио као циљ за ЕУ да до 2010. године постане најконкурентнија и најдинамичнија привреда утемељена на знању у свету. Од тада је усвојено неколико важних саопштења и акционих планова у циљу осмишљавања и примене интегрисане истраживачке политике као подршке економском развоју и стварању европске изузетности и знања. Године 2000. Комисија је усвојила саопштење „У сусрет Европском истраживачком простору “ које покрива широк спектар области. Остала важна саопштења су Препорука о Европској повељи за истраживање и о Правилима понашања приликом запошљавања истраживача (Акциони план за покретљивост), Акциони план „Науке и друштво“, и саопштење Комисије „Инвестиције у истраживање: акциони план за Европу“ (заснован на одлуци Европског савета у Барселони 2002. године да се повећа укупно инвестирање у развој на 3% БДП-а до 2010) и саопштење Комисије „Више истраживања и иновација: заједнички приступ“ (заснован на обновљеној Лисабонској стратегији).

Након јавне расправе о Европском истраживачком простору (ЕИП) и Зелене књиге с предлогом шест основних димензија ЕИП-а, ЕУ је 2008. године започела нови партнерски приступ истраживачкој политици у коме учествују Европска комисија и земље чланице, познат као Љубљански процес. У овом приступу сматра се да Европски истраживачки простор (ЕИП) обухвата све истраживачке активности, политике и програме са транснационалном европском перспективом, било да се они одвијају на нивоу ЕУ, међудржавном, државном или регионалном нивоу.

Љубљански процес довео је до тога да је Савет у децембру 2008. године усвојио Визију 2020 за ЕИП, која у основи има идеју пете слободе: слободног кретања научних радника, научног сазнања и технологије. На основу Љубљанског процеса, Савет је позвао да се ревидира систем управљања истраживачком политиком како би се руководило новим ЕИП партнерством.

Рад на развоју политике за свих шест димензија ЕИП-а је у току . Пет од њих су предмет посебних партнерских иницијатива ЕИП-а, које су започете 2008. године и имају следеће циљеве:

- **Истраживачи: да се повећа број, квалитет и покретљивост истраживача и допринесе привлачности Европе за истраживаче, са тежиштем на отвореном запошљавању и доступности субвенција, социјалном осигурању и потребама истраживача који мењају место боравка за допунским пензионим приходима, условима запошљавања и рада, као и обуци, вештинама и искуствима европских научних радника.**
- **Заједничко осмишљавање програма: да истраживање у Европи постане стратешки оријентисано, усредсређеније и ефектније тако што ће се земље чланице састајати да размотре заједничке визије, припреме стратешке истраживачке агенде о главним друштвеним изазовима и осмисле заједничке програме како би се ове агенде примениле.**
- **Истраживачке инфраструктуре: да се широм ЕУ примени нови правни оквир за успостављање и функционисање нових европских истраживачких структура (путем уредбе Савета) Европски стратешки форум за истраживачку инфраструктуру (*ESFRI*) наставља да ради на својој мапи пута ка свеевропским истраживачким инфраструктурама.**
- **Дељење знања: да се побољша искоришћавање резултата јавних истраживања надоградњом и применом Препоруке Комисије и Резолуције Савета о управљању интелектуалном својином у активностима трансфера знања, које чине политичке смернице за земље чланице и правила праксе за државне истраживачке организације и универзитете.**
- **Међународна научна и технолошка сарадња: да се на европском нивоу установи заједничка стратегија сарадње земаља чланица и Европске уније са трећим земљама како би се смањило дуплирање рада, губљење средстава и умањени утицај, што произлази из садашњег парцијалног приступа.**

Поред тога, друге активности су у току као подршка државним органима и универзитетима у примени политике „агенде о модернизацији универзитета“ ЕУ започете 2005.

Узимајући у обзир програме истраживања Уговора о функционисању Европске уније и Евроатом/оквир нуклеарних истраживања, земље кандидати ће, по пријему, морати да приступе билатералним и мултилатералним споразумима које је Европска унија склопила, редом, за науку, технологију и нуклеарна истраживања.

Одбори за управљање Седмим оквирним програмом (FP7) који помажу Комисији у примени посебних програма FP7, Одбор за научна и техничка истраживања (КРЕСТ); Стратешки форум за међународну научну и техничку сарадњу (*SFIC*); иницијативна група Европског истраживачког подручја за људске ресурсе и покретљивост (*SGHRM*), Форум за пренос знања и Експертска група за заједничко осмишљавање програма (*GPC*), као и Стални одбор за пољопривредна истраживања (*SCAR*) главна су тела за осмишљавање и примену истраживачке политике ЕУ.

Коначно, треба да се донесе известан број *ad hoc* одлука које се односе на истраживање у посебним областима, као што је одлука о Европском истраживачком фонду за угаљ и челик и о стварању предузећа по члану 169. и иницијативама о заједничким технологијама.

I. Државна истраживачка политика

Организација истраживања на националном нивоу

1. **Молимо опишите институционални оквир, односно улогу и надлежност министарстава, националних и парламентарних одбора и регионалних органа власти.**
2. **Да ли имате саветодавне одборе за вођење истраживачке политике? Да ли имате тела у која је укључен и приватни сектор?**
3. **Молимо објасните државну политику за истраживање и технолошки развој (ИТР). Молимо наведите приоритете, приоритетне секторе, циљеве, циљне групе и инструменте за вођење истраживања.**
4. **Како су организовани истраживање и технолошки развој? Молимо да пружите детаље о:**

   a) врстама и броју истраживачких институција (високообразовне институције, владини истраживачки центри, војни истраживачки центри, академије, приватне фондације, приватни или државни истраживачки центри).
   b) Центри изузетних вредности, истраживачким инфраструктурама;
   c) врсти истраживачких делатности (државне или приватне, цивилне или војне, институционалне или по уговору, примењене или основне);

d) који су главни резултати истраживања за приоритетне области? Да ли постоје индикатори научне продуктивности? Молимо наведите број научних публикација (у *ISC* или некој другој библиометријској бази података), број патената или лиценци, број истраживачких уговора или било који други релевантан индикатор количине научне продукције;

е) како су институције које промовишу иновације у истраживању и технолошком развоју у привреди организоване? Молимо наведите технолошке центре за трансфер технологија ради примене технолошких иновација, научноистраживачке паркове, агенције за пренос технологија.

5. **Да ли постоје делатности које се односе на науку у друштву и на управљање засновано на науци?**
6. **Како се гарантује поштовање етичких стандарда: да ли имате прописе о етици у научно-истраживачком раду? Да ли постоје фондови за финансирање истраживања или програми изван универзитета који се баве етичким, правним и друштвеним аспектима (*ELSA*) науке?**
7. **Опишите начин на који научно знање користи у процесу осмишљавања политике у вашој земљи.**

Финансирање истраживања

8. **Како су државни фондови расподељени: молимо наведите методе и критеријуме који се користе приликом расподеле фондова, научне приоритете, приоритете сектора, регионалне приоритете, приватно наспрам државног истраживања. Које је учешће основног система финансирања у односу на финансирање од стране државних извора за истраживачке институције? Да ли правила учешћа оквирних програма Уговора о функционисању Европске уније имају икакав утицај на осмишљавање националних конкурентских инструмената финансирања који за циљ имају истраживачке институције?**
9. **Како се врши процена истраживања које финансира држава: одабир рецезената? Који су критеријуми за финансирање? Да ли се коришћење јавних средстава надгледа (статистички подаци) и/или контролише ?**

II. Оквирни програми

Оквирни програми предвиђени Уговором о функционисању Европске уније

10. **Молимо објасните како је промовисање истраживања предвиђених Уговором о функционисању Европске уније организовано у вашој земљи: унутар Министарства? У којем одељењу? Да ли се ангажују спољни сарадници – агенције за промоцију и маркетинг.**
11. **Колико често се организују Информативни дани? Да ли имате посебне мере да поспешите истраживачку сарадњу у оквиру Оквирног програма (FP)?**

12. **Каква је структура Националних контактних центара и њихова веза са Министарством?**

13. **Објасните ваше законске прописе који регулишу опорезивање и увозне дажбине када је реч о фондовима Европског Савета за истраживачки и технолошки развој.**

Оквирни програми ЕВРОАТОМ

14. **Да ли је Србија укључена или да ли планира да се укључи у нуклеарно истраживање и како је оно организовано на националном нивоу: које министарство је одговорно за нуклеарно истраживање? За нуклеарно истраживање се сматра да је обухваћено Евроатом уговором (тј. у основи је ограничено на примењено истраживање фисије и фузије енергетских система, управљање истраживања радиоактивности и заштити од зрачења). (Молимо видети и Питање 50 у Поглављу 15)**

15. **Да ли Србија има посебне програме и/или истраживачке институте за нуклеарна истраживања?**

16. **Да ли је Србија већ учествовала у истраживачким пројектима унутар оквирног програма Евроатом?**

III. Политичке иницијативе за помоћ реализацији Европског истраживачког простора

Улагање у истраживање

17. **Опишите националну стратегију везану за Лисабонске циљеве: да ли постоји акциони план о улагању у истраживање који за циљ има повећање улагања у истраживање?**

18. **Молимо наведите квантитативне информације за вашу земљу, ако је могуће за период 2000–2008, које ће садржати најмање следеће аспекте :**

    а) бруто домаћу потрошњу за истраживачко-технолошки развој (ИТР) – проценат бруто домаћег производа (БДП);
    b) бруто потрошњу владе за истраживачко-технолошки развој (ИТР) – проценат бруто домаћег производа (БДП);
    c) бруто потрошњу високог образовања за истраживачко-технолошки развој (РТД) – проценат бруто домаћег производа (БДП);
    д) бруто потрошњу предузећа за истраживачко-технолошки развој (RTD) – проценат бруто домаћег производа (БДП), проценат владиних трошкова;
    е) бруто страна улагања у истраживачко-технолошки развој (ИТР).

19. **Како је организовано пружање услуга истраживања и технолошког развоја привреди? Постоје ли мере да се омогући тзв. ризични капитал?**

20. **Које су финансијски или други подстицаји државе или приватне привреде за улагање у истраживачко-технолошки развој? Колико су ефикасни ови подстицаји?**

Јачање људског капитала и покретљивост научних радника

21. **Молимо наведите који проценат укупне радне снаге сачињавају научни радници. Које мере ваша земља предузима да обезбеди довољан број квалификованих научних радника? Како обезбеђујете капацитет људских ресурса? Да ли постоје било какве посебне мере за жене у науци? Да ли постоји акциони план да се повећа број научних радника у земљи? Које се мере спроводе како би се млади људи привукли науци? Да ли лоцирате научнике у иностранству (дијаспори)? Које мере је ваша земља предузела да би обезбедила мобилност истраживача (географску, међусекторску и интердисциплинарну)? Каква је процедура добијања виза за стране научнике?**

22. **Ако постоји проблем одлива мозгова кадра који се бави истраживачко-технолошким развојем (ИТР) у вашој земљи, које су могуће политике ваше владе које се баве овим проблемом? Постоје ли подаци о томе колико је српских научника у иностранству и где?**

23. **Како су организовани програми континуиране обуке (нпр. организације које их спроводе, циљне групе, постојећи програми)? Како се финансирају млади истраживачи, стипендијама или на основу уговора о раду?**

24. **Молимо наведите квантитативне информације за вашу земљу, ако је могуће за период 2000–2009, које ће се садржати барем следеће аспекте :**

    е) кадар (државни/приватни истраживачко-технолошки развој (ИТР));
    b) високо образовање везано за истраживачко-технолошки развој (ИТР): број дипломаца, области, студената/постдипломаца.

Организација истраживања у посебним областима

25. **Да ли ваша земља има посебне истраживачке програме и фондове за угаљ и челик?**

26. **Да ли ваша земља има посебне мере за учествовање у истраживањима хране, пољопривреде и биотехнологије и мере које обезбеђују одговарајућу употребу биотехнологије? Било какав акциони план?**

27. **Да ли постоје политике, програми или буџети у области конверзије војног истраживачко-технолошког развоја?**

28. **Да ли ваша земља има или да ли планира активности или посебне програме за подстицај конкурентности кроз индустријски развој на посебне теме као што је нпр. чисто небо? Иновативна медицина? Енергетска ефикасност? Да ли постоје примери партнерства државе и приватног сектора у области истраживања у вашој земљи?**

29. **Да ли ваша земља има било какав посебан интерес да учествује у иницијативама Члана 185. или иницијативама заједничких технологија које се тренутно примењују на нивоу ЕЗ?**

Међународна научно-технолошка сарадња

30. **Да ли имате стратегију за међународну *S&T* (научно-технолошку) сарадњу (било самостално или укључену у општу *S&T*/стратегију глобализације? Ако имате, опишите главне стубове те стратегије (нпр., како одлучујете о томе коју врсту истраживања да радите са ким? Које тематске и географске приоритете имате у међународној *S&T* сарадњи?**

31. **Која су главна средства за подршку/спровођење међународне *S&T* сарадње (нпр. отвореност националних истраживачких програма за стране учеснике, укључујући и финансирање страних учесника; посебни инструменти подршке; билатерални *S&T* дијалози/споразуми итд.)? Да ли можете да наведете било који тренутно актуелни међународни споразум из области науке и технологије?**

32. **Какве мултилатералне делатности обављате (укључујући ту и чланство у релевантним међународним *S&T* институцијама?**

33. **Да ли учествујете у Стратешком оквиру за међународну научно-технолошку сарадњу установљену КРЕСТ-ом?**

Поглавље 26: Образовање и култура

Области образовања и обука, младих и културе првенствено су у надлежности земаља чланица Европске уније. Уговор о функционисању Европске уније (УФЕУ) предвиђа да Унија треба да поспешује сарадњу земаља чланица и да подржава и употпуњује њихов рад, уз пуно поштовање њихове одговорности за садржаје који се изучавају, организацију образовања и стручног усавршавања, као и њихове националне и регионалне културне разноликости.

У области образовања, обуке и младих, поред Директиве о образовању деце радника миграната и пресуда Европског суда правде у случајевима који се односе на недискриминацију између држављана земаља чланица Европске уније и других држављана Европске уније, правне тековине ЕУ чине углавном оквири сарадње. У светлу Лисабонске стратегије, Отвореног метода координације у домену политике образовања и усавршавања, као и у домену политике према младима, установљене су, с циљем конвергенције националних политика и постизања заједничких циљева, конкретни будући циљеви система образовања и усавршавања, прихваћени 2001. године, као и Копенхашки процес за стручно усавршавање и Болоњски процес за високошколско образовање дају смернице за унапређење и развој квалитета система образовања и обука. Ово је као резултат дало радни програм „Образовање и обука 2010“, као и стратешки оквир „Образовање и обука 2020“, који у себи садржи све делатности у областима образовања и обука на европском нивоу. Такође, установљени су и заједнички циљеви за политике према младима Европске уније, а нова Стратегија за младе Европске уније, која се заснива на оснаженом отвореном методу координације, усвојена је за период 2010–2018.[29] Ова стратегија заснива се на потреби за енергичним приступом у више сектора. Поред тога, државе чланице треба да имају правни, административни и буџетски оквир, као и одговарајућу надлежност за спровођење како би гарантовале добро управљање, што подразумева и буџетско управљање целокупним децентрализованим образовањем, обукама и програмима ЕУ за младе (тренутно су то Доживотно учење и програми Млади у акцији).

Када је реч о политикама у уобалсти културе, државе чланице треба да подрже начела из Члана 167. Уговора о функционисању Европске уније (УФЕУ) и, посебно, да осигурају да њихове међународне обавезе омогућавају развој и примену политика и инструмената који за циљ имају очување и промовисање културне разноликости. У складу са овим начелима, Конвенција Унеска о заштити и промовисању разноликости културног изражавања, ратификована од стране Европског Савета, један је од најважнијих елемената правних тековина ЕУ у области културе. Обавештењем Комисије о Европској агенди за културу у глобализованом свету, прихваћеном 2007. године Резолуцијом и закључцима Европског Савета, уведени су нови методи сарадње, који

---

[29] РЕЗОЛУЦИЈА САВЕТА од 27. новембра 2009. заснована на саопштењу Комисије „Стратегија ЕУ за младе - улагање и јачање. Обновљени отворени метод координације као одговор изазовима и шансама младих“, COM (2009) 200, 27.04.09

подразумевају структурирани дијалог са сектором културе, као и још више структуриран систем сарадње између земаља чланица и институција ЕЗ (отворени метод координације), како би се спровеле три групе заједничких циљева: културна разноликост и међукултурни дијалог; култура као катализатор креативности; и култура као кључна компонента међународних односа. Европски Савет је пет приоритетних области, осмишљених око три циља Агенде, одредио за први радни план за културу 2008 – 2010.

I. Образовање, обука и млади

Сарадња у области политика

Следећа питања односе се на све нивое образовања.

А. Образовни систем

1. **Структура образовног система: Молимо, опишите структуру образовног система, укључујући и стручно усавршавање и обуку (*VET*), као и образовање одраслих, пратећи *Eurydice* формат (http://www.eurydice.org). Наведите детаље о различитим нивоима образовања, било да је реч о обавезном и/или бесплатном образовању, као и механизме за прелаз између њих. Молимо, опишите улогу приватног образовања и пружалаца услуга у стручном усавршавању и обуци (*VET*) и улогу предузећа у обезбеђивању стручног усавршавања и обуке (*VET*).**
2. **Статистика: молимо, наведите податке о ђацима/студентима и наставницима/тренерима на различитим нивоима образовног система, укључујући и стручно усавршавање и обуку (*VET*) и образовање одраслих. Уколико је могуће, наведите процену развоја за наредних десет година. Наведите статистичке податке о државним и, уколико је могуће, приватним средствима намењеним образовању на државном нивоу (у % БДП-а и државног буџета). Молимо наведите податке о ученицима који прекидају школовање на школском и универзитетском нивоу (са анализама по полу, етничким групама и географским областима).**
3. **Стабилизација реформи: који су главни циљеви и динамика спровођења најскоријих од текућих реформи образовног система и система обуке? Да ли би систем требало да прође кроз још реформи?**
4. **Управљање и финансирање: молимо опишите на који начин је уређено управљање образовањем и обуком и њихово финансирање, укључујући и детаље о степену финансијске и административне аутономије установа и оучешћу заинтересованих страна. Молимо посебно опишите улогу социјалних партнера у стручном усавршавању и обуци (*VET*).**
5. **Квалификације: молимо опишите оквире и структуре образовања и стручног усавршавања, укључујући и системе за признавање неформалног и ванинституционалног учења (радно искуство, обука на радном месту, самостално учење итд.).**

6. **Молимо наведите податке о постојећим мерама за интегрисање младих на тржиште рада или у систем високог образовања или стручног усавршавања и обуке (*VET*), укључујући ту и образовно и стручно усмеравање.**
7. **Молимо вас да наведете податке о прелазу из школе на посао и о улози социјалних партнера и предузећа.**
8. **Млади који напуштају образовање или обуку без формално признатих квалификација: који је њихов број и проценат? Које су мере предузете, као друга шансе, како би се обезбедили алтернативни начини за стицање квалификација?**
9. **Да ли бисте били заинтересовани да учествујете у структурама утврђеним у оквиру Отвореног метода координације?**

B. Управљање системима

10. **Статус образовних институција: Опишите процедуре за успостављање образовних институција. Који орган надзире оснивање и функционисање образовних институција? Да ли постоје различити статуси образовних институција (нпр. приватно, државно, приватно лице за контролу итд.)?**
11. **Општи механизми за надзор и оцењивање образовног система: Да ли већ постоје или да ли су у процесу спровођења механизми за надзор и оцену образовних установа? Шта они испитују? Колико су независни од министарстава Владе?**
12. **Средства за прикупљање и обраду статистичких података: опишите средства за прикупљање података и врсту сакупљених података. Опишите различите нивое на којима се такви подаци прикупљају и обрађују. Да ли постоје статистички подаци о судбини оних који напуштају школу, стручну обуку и усавршавање и о дипломцима високошколских установа? Постоје ли статистике о конкретним показатељима за побољшање образовања и система обуке (особе које рано напуштају школу, број дипломираних студената и биланс по полу у математици, природним наукама и технологији, број ученика који заврше средњу школу, основне вештине, учешће у континуираном образовању и стручном усавршавању).**

C. Инфраструктура

Молимо да пружите информације о:

13. **Критеријумима за успостављање инфраструктуре: Покривености државне територије: Које променљиве се узимају у обзир када се успоставља образовна инфраструктура (густина насељености, географски критеријуми итд.)? Према којим критеријумима се успоставља инфраструктура за образовање деце припадника националних мањина?**

14. **Критеријуми за набавку опреме: Ко доноси одлуке када је реч о куповини опреме за школе и универзитете и на основу којих процедура ? Да ли опрема укључује: приручнике, библиотеке, наставну опрему за предаваче, рачунарску и мултимедијалну опрему? Наведите информације за све врсте опреме и на свим образовним нивоима.**
15. **Молимо наведите информације и статистичке податке о употреби информационих технологија у образовању и обуци, укључујући ту и број ученика по рачунару и могућности учења на даљину итд.**
16. **Обезбеђивање смештаја за студенте/особе на стручној обуци који не живе код куће. Какви објекти за то постоје? Које услуге они обезбеђују? Да ли је предвиђено да се те институције развијају? Ако јесте, на који начин?**
17. **Да ли постоје посебне институције, на свим образовним нивоима, за особе са хендикепом у редовном систему образовања и у установама за стручно усавршавање и обуку (*VET*)?**

D. Наставници

18. **Молимо опишите захтеве у вези са обавезним квалификацијама наставника и директора у школама на свим образовним нивоима.**
19. **Молимо опишите могућности за почетну и дугорочну обуку које су на располагању наставницима.**

E. Наставни планови и програми

20. **Децентрализација одлучивања о плановима и програмима: Који органи утврђују програме на свим образовним нивоима? Који степен аутономије имају образовне установе у односу на одређивање фонда часова за планове и програме и садржај тих часова?**
21. **Који је основни/обавезни део наставног плана и програма у основношколском и средњошколском образовању?**
22. **Молимо опишите примену методе наставног плана и програма стручног усавршавања (*VET*) и високог образовања. Да ли су курсеви модуларни? Какви договори постоје по питању преноса кредита?**
23. **Настава званичних језика Европске уније: молимо опишите наставу предвиђену на различитим нивоима образовног система. Наведите доступне статистичке податке о броју младих особа или деце која уче различите језике.**

F. Прилагођавање променама

Молимо да наведете информације о:

24. **Утврђеним потребним/дефицитарним вештинама и одговорима образовног система и система стручног усавршавања и обуке (*VET*).**

25. **Прилагођавању образовања и обуке захтевима друштва заснованог на знању.**
26. **Промовисању осећаја за иницијативу и предузетништво као основних способности младих људи на различитим нивоима образовања.**
27. **Прилагођавању образовања и обуке индустријским и технолошким променама.**
28. **Преносу иновација и добре праксе у обуци у редовни систем образовања и пружање обуке.**
29. **Примена принципа доживотног учења на политику, системе и структуре образовања и стручног усавршавања.**
30. **Интеграција стручног усавршавања у редовни систем образовања и везе између токова општег и стручног образовања.**

G. Млади

31. **Које су, ако их има, државне стратегије које обухватају једну или више наведених области: запошљавање и предузетништво младих, неформално образовање младих, креативност, учешће у јавном животу, здравље/добробит младих људи, друштвено укључивање младих, волонтирање младих? Још конкретније, молимо да пружите информације о:**

    a) Мерама развоја квалитета неформалног образовања и признавања његових резултата.
    b) Колико су децентрализоване структуре за запошљавање младих на локалном нивоу – нивоу најближем младим људима – и који су планови за будућност? Видети и горенаведена питања.
    c) Мерама предузетим за подстицај развоја талената, креативних вештина и предузетништва младих људи и њиховог приступа култури.
    d) Предузетим/планираним мерама за подстицај здравог живота младих људи и њихове физичке активности, са тежиштем на превенцији и лечењу гојазности, повреда, зависности, менталних и сексуалних здравствених проблема.
    e) Предузетим/планираним мерама које треба да обезбеде пуно учешће младих у друштву и да промовишу веће учешће младих људи у оквирима друштвених и институционалних процеса демократизације.
    e) Предузетим/планираним мерама које треба да развију стварање олакшица и прихватање политика које предупређују сиромаштво и друштвену искљученост младих особа, а посебно међу непривилегованим групама младих.
    g) Предузетим/планираним мерама које би олакшале покретљивост волонтера из држава ЕУ и из држава кандидата за дугорочне активности (6 месеци до 12–18 месеци) у смислу боравишних дозвола, осигурања, итд.
    h) Предузетим/планираним мерама за подршку и признавање рада младих.

32. **Која институција је задужена за целокупну координацију решавања питања младих у држави? Међусекторска сарадња одговарајућих министарстава по питањима младих веома је важан аспект оквира сарадње младих у Европској унији. Молимо вас да пружите информације о томе како је оваква међусекторска сарадња обезбеђена.**

33. **Да ли бисте били заинтересовани да учествујете у механизмима утврђеним у оквиру Отвореног метода координације?**

Приступ држављана ЕУ образовању

34. **Образовање деце држављана ЕУ: молимо пружите информацију о процењеном броју држављана ЕУ који раде у вашој земљи и који имају децу која тамо бораве у узрасту када је по законима Србије обавезно похађање наставе. Молимо наведите да ли постоје посебне одредбе о образовању ове деце (као што су бесплатни курсеви српског језика) и из којих држава она углавном долазе.**

35. **Једнак приступ: опишите мере које гарантују једнак приступ образовању и обуци без обзира на пол, етничко порекло, религију или инвалидитет.**

36. **Школарине и остали услови приступа високошколским установама (државним и приватним): како су они уређени? Да ли се они различити за грађане Србије и за странце?**

Програми ЕУ

37. **Каква је ваша процена нивоа интересовања и учешћа младих људи, особа које раде са младима и организација младих у земљи у шансама које нуде програми Млади у акцији (*Youth in Action Programme*) и Прозор западног Балкана (*Western Balkan Window*)?**

38. **Да ли постоје национални програми за подршку организацијама младих и њихових активности? Ако постоје, молимо наведите информације о њиховој структури и начинима управљања.**

39. **Каква је ваша процена нивоа интересовања и учешћа универзитета, научних радника и студената у земљи у могућностима које нуде програми *Tempus* and *Erasmus Mundus*?**

40. **Које службе одговарајућих министарстава су задужене/планира се да буду задужене за надзор различитих програма Заједнице? Каква је структура њиховог кадра/какав је кадровски план? Да ли ова министарства имају ревизорске службе?**

41. **Да ли сте упознати са било каквим неформалним партнерством између образовних институција у вашој земљи и пројеката подржаних у оквиру програма целоживотног учења? Да ли постоје било какви планови за подршку таквим партнерствима?**

II. Култура

Сарадња у области политика

42. **Који су, ако их има, системи подршке у наведеним областима: уметничко стваралаштво, иновативни културни пројекти, усавршавање вештина за уметнике и запослене у култури, културна сарадња са другим државама?**
43. **Који су, ако их има, програми подршке у области књижевног стваралаштва и превођења?**
44. **Који су, ако их има, програми подршке у области културног наслеђа?**
45. **Који се законски оквир примењује за одређивање цена књига? Да ли постоје уредбе о фиксним ценама књига?**
46. **Који се законски оквир примењује за продају и кретање културних добара?**
47. **Који се законски оквир примењује за очување културног наслеђа?**
48. **Који се законски оквир примењује за уступање права (ексклузивних или других) за коришћење различитих видова културног наслеђа (нпр., за дигитализацију уметничких колекција)?**
49. **Који системи се користе по питању статистике која се односи на сектор културе?**
50. **Које мере сте предузели у контексту примене Конвенције Унеска о Заштити и промовисању разноликости културног израза из 2005. године?**
51. **Да ли поштујете циљеве Европске агенде за културу?**
52. **Да ли бисте били заинтересовани да учествујете у структурама утврђеним у оквиру Отвореног метода координације?**

Програми ЕУ

53. **Молимо објасните предузете/планиране мере за промовисање културног програма и припрему учешћа запослених у култури у вашој земљи.**
54. **Да ли постоје планови да се гарантује додатна финансијска помоћ успешним учесницима у пројектима?**

III. Спорт

55. **Након ступања на снагу Лисабонског уговора, 1. децембра 2009, ЕУ је добила нове надлежности за спорт (Члан 165. Уговора о функционисању Европске Уније – УФЕУ). С обзиром на то, молимо приложите информације у вези са спортом младих, уз опис спортских организација у Србији и улоге коју спорт има у друштвеним (здравственим, образовним и у оквиру социјалне инклузије), као и у економским оквирима.**

ПОГЛАВЉЕ 27: Животна средина

Циљ политике животне средине ЕУ је да промовише одрживи развој и очува животну средину за садашње и будуће генерације. Заснива се на превентивним активностима, принципу "загађивач плаћа", уклањању еколошке штете на самом извору, заједничкој одговорности и интеграцији заштите животне средине у друге политике ЕУ. Правне тековине ЕУ садрже преко 200 кључних правних аката који покривају како хоризонтално, тако и секторско законодавство (квалитет ваздуха, управљање отпадом, квалитет воде, заштита природе, контрола индустријског загађења и управљање ризиком, хемикалије, климатске промене, заштита од буке и цивилна заштита). Усклађивање са правним тековинама ЕУ захтева знатне инвестиције. Јака и добро опремљена администрација на националном и локалном нивоу је императив за примену и спровођење правних тековина ЕУ.

I. ОПШТА ПОЛИТИКА У ОВЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. **Постоје ли у вашој земљи уставне одредбе о заштити животне средине и/или одрживом развоју?**
2. **Постоји ли неки оквирни закон о заштити животне средине, који служи као основа за друге прописе који се односе на животну средину?**
3. **Који главни принципи представљају основу у области животне средине (нпр. принцип „загађивач плаћа", принцип предострожности, итд.)?**
4. **Постоји ли у вашој земљи дугорочна национална стратегија која уређује заштиту животне средине и/или постизање одрживог развоја? Да ли се та стратегија ефикасно спроводи? Који институционални механизми се односе на ту стратегију (нпр. Савет за одрживи развој)?**
5. **Постоји ли конкретан акциони програм за животну средину са краткорочним и средњорочним циљевима, назнаком расположивости буџетских и других ресурса за њихово постизање и временским распоредом? Да ли је повезан са правним тековинама ЕУ у области животне средине и како се надгледа његово спровођење?**
6. **На који начин обезбеђујете усклађеност прописа и политика ваше земље у области животне средине са прописима ЕУ? Које су главне потешкоће са којима се суочавате?**
7. **Колико је уложено у животну средину и еколошку инфраструктуру (у циљу усклађивања са правним тековинама ЕУ у области животне средине) у последње три године? Какви су инвестициони планови за убудуће?**
8. **Опишите детаљно (уз кадровску попуњеност) тела државне управе (министарства, агенција, итд.) која су одговорна за доношење, примену и спровођење прописа и политике у области животне средине, како на националном тако и на нижим (нпр. регионалном) нивоима. Како су**

подељене одговорности за постизање циљева у различитим секторима (вода, отпад, заштита природе, шумарство итд.) и како је обезбеђена координација активности? Опишите укратко све планове чији је циљ развијање и јачање административних капацитета. Назначите буџетска средства додељена овим административним телима, укључујући и агенције.

9. **Како су подељене одговорности за различите секторе (вода, отпад, заштита природе, шумарство итд.) и како се предвиђа координација активности? Опишите укратко ваше планове за развој и јачање административних капацитета.**

10. **Постоје ли законске и буџетске одредбе које се односе на обуку државних службеника у области заштите животне средине? Колико је тешко наћи кадрове одговарајућих квалификација? Колико је тешко наћи кадрове квалификоване за одржавање обуке?**

11. **Који су механизми за надзор поштовања прописа из области животне средине и стања животне средине? Молимо опишите детаљно, уколико постоји, систем инспекцијског надзора у области заштите животне средине – надлежне органе, учесталост инспекцијских контрола, одредбе везане за планирање, извођење, праћење и извештавање о инспекцијским контролама у области заштите животне средине, итд.**

12. **Постоје ли кривичне казне за кршење закона из области заштите животне средине? Ако постоје, молимо да опишете казнени систем. Да ли законодавство Србије предвиђа административну или кривичну одговорност за правна лица уколико прекрше прописе из области животне средине? Ако је то случај, молимо опишите тај закон. Које врсте кривичних казни постоје за кршење закона из области заштите животне средине, осим затворске и новчане казне ? У којој мери постоје одредбе које већ кажњавају прекршаје из области животне средине наведене у Директиви 2008/99 ЕЗ?**

13. **Молимо наведите детаљно број судских гоњења због кршења закона о заштити животне средине и висину казне за таква кршења у последњих 5 година. Молимо наведите информације о степену наплате казни и статистици за прекршаје у сектору ваздуха, воде и отпада у последње 3 године и, уколико су доступни, и за остале секторе животне средине.**

14. **Које врсте економских инструмената (порези, царине, систем преносивих дозвола, итд.) се користе у политици животне средине? Молимо наведите удео еколошких такси у укупним пореским приходима и БДП-у. Молимо израчунајте проценат БДП-а који се троши на заштиту животне средине.**

15. **Постоје ли механизми којима се заштита животне средине узима у обзир у другим политикама, пре свега у пољопривредној, индустријској, енергетској и саобраћајној политици, у складу са чланом 11 Уговора о функционисању Европске уније?**

16. **Који су међународни споразуми о заштити животне средине потписани, а који ратификовани у вашој држави?**

17. **Да ли је ваша земља поднела извештај Комисији УН за одрживи развој (КОР) о спровођењу Агенде 21?**

18. **Молимо опишите активности ваше земље у области истраживања и развоја заштите животне средине (нпр. ниво финансирања националних установа, итд.)?**

19. **Молимо опишите детаљно све иницијативе или програме регионалне сарадње у којима учествује ваша земља. Посебно наведите планове ваше земље у смислу даљег рада на приоритетним пројектима које сте навели у оквиру Регионалног програма обнове животне средине (РПОЖС) и Подршке инфраструктурним пројектима (ПИП). Које су ваше приоритетне области у Регионалној мрежи за приступање у области заштите животне средине (РМПЖС) и које сте активности предвидели за промовисање истих?**

20. **Молимо наведите које су мере предузете за смањење болести изазваних еколошким факторима у вашој земљи.**

II. СЕКТОРСКЕ ПОЛИТИКЕ У ОБЛАСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Доле наведена питања о датим секторима треба да омогуће процену тренутне ситуације и тенденција. Информације о јачању капацитета и/или проблемима по том питању биле би такође веома корисне. Требало би да се пруже и додатне информације, на пример о досадашњим достигнућима и битнијим проблемима који треба да се реше.

Такође би требало да се назначе аспекти трошкова и користи у различитим областима, уколико су доступни и прикладни.

А. Хоризонтално законодавство

21. **Да ли постоје мере које предвиђају приступ јавности информацијама о животној средини на захтев, као и на сопствену иницијативу државних органа (такозвано „активно ширење“)? Да ли постоје одредбе о административним и/или судским поступцима провере у случају да приступ информацијама није одобрен? Да ли српски закони обухватају информације које се „чувају за државно тело“, тј. информације о животној средини у физичком власништву физичког или правног лица у корист неког државног тела (члан 2, тачка 4 Директиве 2003/4/ЕЗ)?**

22. **Какве су одредбе у погледу приступа судовима и управним жалбама када је реч о организацијама (укључујући и невладине организације) и појединцима? Да ли невладине организације које испуњавају одређене услове, ако они постоје, одређене националним/међународним правом (ако постоје, који су то услови) имају приступ административним или судским поступцима ради преиспитивања аката и пропуштањаприватних лица и државних органа који нису у складу са одредбама закона које се односе на животну средину? Ако да, у којим областима везано за животну средину се**

то примењује? Можете ли да наведете примере случајева када су судови/управе одобриле посебан положај невладиним организацијама које се баве еколошким питањима? Колико у просеку трају административни/судски случајеви везани за животну средину? Постоје ли процедуралне мере које могу да буду од помоћи невладиним организацијама када износе случај на суд? Да ли невладине организације имају привилеговани положај да се жале на одлуке везане за Процену утицаја на животну средину (*EIA*) и Интегрисано спречавање и контролу загађења (*IPPS*) на судском и административном нивоу? Да ли се примењују правна помоћ, судски налог, суспензивно дејство жалбе, и ако да, како? Колики су (просечни) трошкови и колико у просеку трају случајеви везани за животну средину, укључујући и случајеве жалбе, за учеснике административног/судског поступка (хонорари вештака, судски трошкови, правно заступање, депозити које је потребно уплатити за одређене поступке)? Да ли постоје посебне одредбе које гарантују да ови процеси неће трајати дуже од разумног временског периода?

23. **Да ли постоје стандардизовани системи или методе прикупљања, преноса и објављивања података и статистика у области животне средине?**

24. **Какве су одредбе везане за учешће јавности (информисање и консултовање) у поступку доношења одлуке у вези са животном средином? Да ли постоје услови за учешће јавности пре доношења административних одлука којима се дозвољавају активности које ће вероватно имати значајан утицај на животну средину? Да ли постоје услови за учешће јавности у погледу планова и програма и/или политика и/или прописа који се односе на животну средину? Који су државни органи (министарства, агенције, итд.) и на којем нивоу (националном, регионалном, локалном) надлежни за издавање сагласности за реализацију пројекта? Да ли надлежни органи за област животне средине учествују у процедурама издавања сагласности о реализацији пројекта и како? Постоје ли поступци преиспитивања које омогућавају члановима јавности и/или заинтересоване јавности да доведу у питање суштинску и процедуралну законитост одлука, поступака и пропуста у вези са доношењем одлука у области животне средине у којима је дозвољено учешће јавности? Постоји ли дефиниција за „јавност“ или „заинтересовану јавност“ која се користи у овом контексту? Који се одређени временски рокови примењују у случајевима када се консултује јавност у процедури доношења одлуке у области животне средине?**

25. **Да ли је ваша земља ратификовала Архушку конвенцију о приступу информацијама, учешћу јавности и доступности правосуђа у питањима која се односе на животну средину? Ако није, који је планирани временски период за њену ратификацију?**

26. **Да ли је ваша земља ратификовала Еспо конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, и ако јесте, на који начин се обезбеђује реализација прекограничне консултације? Који је временски оквир предвиђен за прекограничне консултације? Уколико ваша земља**

није потписала Еспо конвенцију, који је планирани временски период за њену ратификацију? Постоје ли на националном нивоу мере за процену утицаја одређених пројеката на животну средину? У којој фази пројекта треба извршити ту процену? Колико често су пројекти одбијени или измењени, као резултат ових процена?

27. **Да ли је ваша земља ратификовала Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину уз Еспо конвенцију? Ако није, који је планирани временски период за његову ратификацију? Који се кораци предузимају ради увођења еколошке процене планова и програма, и да ли се они односе и на политике и прописе?**

28. **Молимо опишите укратко активности у којима ваша земља учествује у оквиру Европске агенције за животну средину и Еионета.**

29. **На који начин се узима у обзир утицај на станишта/врсте у процедурама процене утицаја на животну средину?**

30. **Да ли ваша земља има систем процене регулаторних утицаја или утицаја на одрживост, који даје процену економских, социјалних и еколошких утицаја важнијих јавних политика у јединственом интегрисаном процесу?**

31. **На који начин су концепти одрживости животне средине укључујући заштиту станишта и врста интегрисани у политике економских сектора, укључујући пољопривреду, рударство, туризам, рибарство и аквакултуру?**

32. **Који је уобичајени стандард одговорности када дође до штете на животној средини (објективна одговорност или одговорност заснована на принципу кривице)? Како се тренутно схвата накнада штета у овој области и како она функционише: постоје ли правила о штетама нанетим лицима (физичка повреда, материјална штета, економски губитак, итд.) „путем животне средине“, правила о „чистој еколошкој штети" или постоје правила у обе области, или не постоје никаква правила уопште у овој области? Како се тренутно поступа у случају „чисте еколошке штете“, тј. посебно у случају штете нанете заштићеним врстама и њиховим природним стаништима, штете нанете води и штете нанете земљишту, и како се она решава? У случају да постоје правила о „чистој еколошкој штети“: Да ли постоје мере засноване на еколошкој одговорности којима је циљ спречавање и накнада еколошке штете? Уколико не постоје, да ли се планира усвајање таквих мера у блиској будућности? У којој мери постоје законске обавезе које се односе на одговорне операторе који се баве одређеним опасним активностима (као и на друге учеснике на основу подружница и надлежне органе), а које налажу да се санира еколошка штета нанета заштићеним врстама и природним стаништима, води или земљишту у истој мери, а које су независне од приватних потраживања накнада?**

B. Квалитет ваздуха

33. Да ли постоје граничне вредности или циљне вредности квалитета ваздуха за конкретне атмосферске загађујуће материје? Ако постоје, које су то вредности?

34. Какве су горе поменуте вредности у односу на стандарде/смернице СЗО?

35. Постоји ли национални програм за надзор квалитета ваздуха или национални/регионални/локални планови везани за квалитет ваздуха? Ако постоје, да ли су информације о томе доступне за јавност и да ли је јавност консултована везано за програм/планове? Који је орган надлежан за проблеме у области квалитета ваздуха, а који је одговоран за развијање стратегија о квалитету ваздуха?

36. Постоје ли процене емисије главних атмосферских загађивача?

37. Постоје ли национални програми или стратегије за смањење емисије атмосферских загађивача? Који се ресурси, методе и процедуре користе за надзор емисије?

38. Постоје ли национални, регионални или локални планови или програми који се конкретно баве побољшањем квалитета ваздуха (тј. степена концентрације одређених загађивача) у оквиру својих области?

39. Како је организована контрола емисије испарљивих органских једињења (*VOS*) из различитих извора, укључујући складиштење и дистрибуцију нафте, индустријску употребу растварача, и употребу фарби и лакова?

40. Каква је ситуација по питању спровођења *UNECE* конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима и њених различитих протокола? Да ли се ваша земља налази у Европском регистру емисије загађивача (*EPER)* и Европском регистру испуштања и преноса загађивача (*E-PRTR*)? Ако не, који је планирани временски оквир за учествовање у овим регистрима?

C. Управљање отпадом

41. Које су главне одлике прописа који се односе на управљање отпадом (укључујући кућни отпад, отпад потрошачке робе, амбалажни отпад, електричне и електронске уређаје, стара возила, *PCB/PCT* , индустријски отпад који укључује и опасан отпад, муљ од пречишћавања комуналних отпадних вода и друге отпаде из специфичних активности)? Да ли Србија намерава да поднесе захтев за Европски каталог отпада?

42. Молимо наведите основне информације о чињеницама и цифрама о стварању отпада и управљању отпадом:

a) количина, врста (нпр. опасни) и порекло (индустријска постројења, пољопривреда, рудници и каменоломи, општине, итд.) отпада који се створи годишње;

b) постројења за обраду отпада: број и оперативне карактеристике постројења за обраду, компостирање и рециклажу, објеката за спаљивање, депонија;

c) цифре о извозу и увозу отпада (количина, врста).

43. Постоји ли општа политика (програм, стратегија, итд.) управљања отпадом? Да ли је Србија одредила временски оквир за усвајање преосталих прописа везаних за управљање отпадом ?

44. Постоји ли законодавни оквир у погледу следећих тема:

a) основни оквирни прописи (дефиниција, хијерархија третмана отпада (превенција, поновна употреба, искоришћавање), систем одобравања, одговорности за одлагање и искоришћавање комуналног и другог отпада);

b) оквирни прописи о опасном отпаду;

c) прописи о посебним врстама третмана отпада (спаљивање, депоније);

d) прописи о посебним токовима или врстама отпада;

e) прописи о транспорту отпада;

45. Да ли прописи о управљању отпадом у Србији укључују одредбе о превенцији отпада?

46. Који још инструменти постоје, осим прописа (нпр. економски инструменти, планирање управљања отпадом)?

47. Постоји ли административна инфраструктура? Ако постоји, на којем нивоу (националном, регионалном, локалном)?

D. Квалитет воде

48. Молимо опишите правну основу за заштиту воде и управљање водним ресурсима, посебно:

a) квалитет вода и количина вода,

b) подземне и површинске воде,

c) квалитет воде за пиће,

d) квалитет воде за купање,

49. Да ли су воде обухваћене општом заштитом или је заштита ограничена на одређена водна тела или воде које се користе у одређене сврхе (нпр. добијање воде за пиће), или поред општих одредби постоје области под посебном заштитом?

50. Да ли постојећи прописи обухватају принципе као што су спречавање загађења на извору, контрола емисија и стандарди квалитета воде?

51. Постоји ли систем за претходно регулисање и/или посебна овлашћења за експлоатацију воде из подземних вода и/или површинских вода?

52. Да ли постојећи прописи обухватају циљеве обједињене у „мастер плану“, и да ли наводе мере које треба предузети ради постизања ових циљева?

53. У којој мери је квалитет воде за пиће коју људи добијају из јавног система водоснабдевања у складу са српским прописима?

54. **Постоји ли систем за претходно регулисање и/или посебна овлашћења за складиштење и руковање материјама које угрожавају или могу угрозити воде?**

55. **Молимо наведите основне информације о чињеницама и цифрама о управљању комуналним отпадним водама. Молимо наведите информације о броју и оперативним карактеристикама постројења за прикупљање и пречишћавање отпадних вода и процене везано за проценат популације и индустрија које су повезане са колекторским системима и постројењима з пречишћавање.**

56. **Која су тела надлежна за:**

    a) процедуре планирања?

    b) процедуре претходног регулисања и/или посебних овлашћења?

57. **На који начин је осигурана координација активности различитих органа укључених у планирање и спровођење политика и прописа у области вода?**

58. **Да ли је у току развој система управљања речним током како би се обезбедило управљање квалитетом и количином воде, као и управљање ризиком од поплава, а ако јесте, на који начин? Да ли постоје прописи о превенцији и заштити од ризика од поплава? Да ли постоји сарадња са суседним земљама са којима Србија дели речне сливове? Како је управљање рибњацима и другим живим ресурсима интегрисано у то управљање? Постоји ли систем за подстицање свих заинтересованих страна (укључујући јавне и приватне заинтересоване стране) да активно учествују у управљању речним сливом?**

59. **Да ли је успостављена мрежа за надзор површинских и подземних вода како предвиђа „Нитратна директива“?**

60. **Да ли су утврђене зоне угрожене нитратима? Да ли постоји пропис о томе?**

61. **Да ли је утврђен Кодекс добрих пољопривредних пракси који предвиђа „Нитратна директива“? Да ли постоји пропис о томе?**

62. **Да ли је усвојен Акциони програм који предвиђа „Нитратна директива“? Да ли постоји пропис о томе?**

63. **У којој се фази тренутно налази спровођење „Нитратне директиве“?**

Е. Заштита природе

64. **Опишите правну основу за заштиту природе, пре свега у погледу врста и станишта од значаја за очување.**

65. **Које је мултилатералне споразуме из области животне средине, везане за биодиверзитет, Србија потписала и како се они спроводе?**

66. **Какви су национални планови у погледу биодиверзитета? Каква је ситуација у Србији у погледу спровођења Емералд мреже, као припреме за увођење еколошке мреже Натура 2000?**

67. **Какви системи заштићених подручја постоје у циљу очувања природе, укључујући посебно заштићена подручја? На који начин се одређују заштићена подручја? Колику површину она тренутно покривају? Колики је проценат националне територије која је тренутно заштићена? Какви су планови везано за повећање заштићених подручја?**

68. **Који су главни (правни и практични) инструменти очувања природе (нпр. системи издавања дозвола, процене утицаја, уговори о управљању, планови очувања, системи надокнаде, итд.), контроле просторног планирања и мере за принудно извршење:**

    a) за заштићене области;
    b) за очување природе ван заштићених подручја;
    c) за заштићене врсте;

69. **Да ли постоји систем за систематични надзор биодиверзитета? Ако постоји, молимо наведите детаљне информације.**

70. **На који начин је административни систем одговоран за организовану заштиту природе? Опишите детаљно (укључујући број особља, итд.) и молимо наведите годишњи буџет намењен за очување природе (администрација, управљање, надзор, итд.).**

71. **Које су главне разлике између ваших постојећих прописа о очувању природе и директива ЕУ о очувању природе, и које су главне потешкоће које предвиђате у погледу процеса усклађивања?**

72. **Које су главне разлике између ваших постојећих прописа о трговини дивљим животињама и одредби ЕУ о истом, и које су главне потешкоће које предвиђате у погледу процеса усклађивања?**

73. **Које су главне разлике између ваших постојећих прописа о добробити животиња везано за дивље животиње и одредби ЕУ о истом, и које су главне потешкоће које предвиђате у погледу процеса усклађивања?**

74. **Опишите законску основу за држање животиња у зоолошким вртовима. Да ли постоји систем инспекције и издавања дозвола за ове врсте установа?**

75. **Да ли ваша земља има национални програм за шуме и национални систем инвентарисања шума?**

76. **Да ли постоји систем за систематски надзор стања шума (пре свега у односу на ефекте нових изазова које климатске промене стварају/ће вероватно створити)?**

77. **Да ли постоји централизовани систем за прикупљање података о свим шумским пожарима? Да ли постоји стратегија за спречавање шумских пожара?**

78. **Молимо опишите општу политику и законску основу за заштиту земљишта, укључујући одредбе за препознавање и управљање загађеним подручјима.**

79. **Има ли ваша земља систем за надзор земљишта? Уколико има, наведите детаље (нпр. параметре који се разматрају, учесталост контрола, итд.).**

F. Контрола индустријског загађења и управљање ризиком

80. **Које су главне одлике прописа који се односе на издавање дозвола индустријским постројењима везано за емисију загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште? Постоји ли систем издавања дозвола који се заснива на Интегрисаном спречавању и контроли загађења *(IPPC)*?) Колико *IPPC* постројења постоји? Које активности надзора, спровођења и извештавања се предузимају везано за дате прописе?**

81. **Које су главне одлике прописа који се односе на емисију штетних гасова из великих постројења за сагоревање (снаге изнад 50 MW), постројења за спаљивање отпада и постројења која користе органске растваваче?**

82. **Да ли постоји систем који обухвата регистар испуштања и преноса загађујућих материја везано за индустријска постројења?**

83. **Постоје ли одредбе везане за учешће јавних или приватних предузећа у плановима управљања и ревизије у области животне средине ?**

84. **Да ли постоје мере које регулишу систем еко-означавања?**

85. **Како државна тела приступају и контролишу питање индустријског ризика и индустријских незгода? Да ли постоји систем за контролу главних опасности од незгода (*Seveso*)?**

G. Хемикалије

86. **Које су главне одлике прописа који се односе на хемијске супстанце?**

87. **Постоје ли правила везана за класификацију, паковање и обележавање хемикалија (како супстанци тако и препарата)? Када се очекује да Србија спроведе *UN GHS* ?**

88. **Постоји ли процедура за регистрацију/одобравање пестицида, тј. средстава за заштиту биљака (пољопривредни пестициди) и/или биоцида (пестицида који се не користе у пољопривреди)?**

89. **Постоји ли процедура прикупљања података и процене ризика за хемикалије, посебно пестициде?**

90. **Како се Србија припрема за спровођење Уредбе (ЕЗ) 689/2008 у погледу извоза и увоза опасних хемикалија? Да ли постоји административни капацитет и инфраструктура за управљање и контролу спровођења ових прописа, пре свега у вези са извозом хемикалија?**

91. **Да ли постоје законске одредбе и административне мере и одговарајућа инфраструктура за забрану и контролу извоза и увоза одређених опасних**

хемикалија и/или забрањених хемикалија, укључујући пестициде? Постоји ли програм пријаве извоза забрањених или строго ограничених хемикалија, укључујући пестициде?

92. **Када Србија очекује да ће приступити Протоколу Економске комисије УН за Европу о дуготрајним органским загађујућим материјама? *(POPs)***

93. **Постоји ли план, укључујући и надлежни државни орган, за заштиту лабораторијских животиња, у складу са Директивом 86/609? Да ли Конвенција Савета Европе ЕТС 123 о заштити лабораторијских животиња ратификована и спроведена?**

94. **Да ли постоје законске одредбе у погледу извоза и безбедног складиштења живе и одређених једињења и мешавина живе, у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 1102/2008?**

95. **Како се припремате за спровођење Уредбе (ЕЗ) бр. 1907/2006 о регистрацији, евалуацији, одобравању и ограничавању хемикалија (*REACH*) која успоставља Европску агенцију за хемикалије? Да ли постоји административна инфраструктура за управљање и спровођење датих прописа?**

96. **Колико је велика хемијска индустрија у Србији? Наведите отприлике колико предузећа спада у МСП. Колико хемијских супстанци се извози у земље ЕУ и ЕЕП/ЕФТА?**

97. **Постоје ли одредбе у вези са прикупљањем статистичких података о коришћењу животиња у експерименталне и друге научне сврхе?**

Н. Климатске промене

98. **Која су министарства и/или владине агенције надлежне за израду, спровођење и надзор политика и мера везано за климатске промене? Да ли имају јасне мандате за извршавање ових задатака? Да ли имају довољно људских и материјалних ресурса? Да ли су ови ресурси појачани последњих година и какви су планови за њихово будуће јачање?**

99. **Да ли су усвојене политике, стратегије, акциони планови и мере везано за климатске промене? Који је њихов делокруг (ублажавање, прилагођавање, укључивање у редовне токове, сектори, које гасове са ефектом стаклене баште обухватају)?**

100. **Постоје ли неке политике и мере везано за климатске промене које су тренутно у фази израде? Ако постоје, када ће се оне усвојити и спровести?**

101. **Осим мера наведених у рубрици „Контрола индустријског загађења и управљање ризиком", постоје ли национални прописи који контролишу емисију штетних гасова из мобилних извора (аутомобила, камиона, аутобуса, итд.)?**

102. **Како је организован надзор квалитета бензина, дизел горива, осталих гасних уља и мазута и њиховог утицаја на животни циклус гасова са ефектом стаклене баште?**

103. Које је кораке Србија предузела за одређивање стандарда која нова возила треба да испуне у погледу емисије штетних гасова, и за промовисање надзора и доступности информација за потрошаче о економичности горива и емисији угљендиоксида у погледу рекламирања нових аутомобила?

104. Које кораке је Србија предузела за промовисање издвајања и складиштења угљеника?

105. Да ли је утврђен национални систем за надзор и извештавање о гасовима са ефектом стаклене баште? Ако јесте, како је организован?

106. Да ли је Србија предузела кораке за смањивање емисије гасова са ефектом стаклене баште узроковане ваздухопловним активностима?

107. Да ли је постоји комплетиран национални инвентар емисија гасова са ефектом стаклене баште за 1990. годину и године после тога?

108. Које су очекиване емисије гасова са ефектом стаклене баште до 2012. године у поређењу са 1990. годином?

109. Да ли је ваша земља поднела националну комуникацију у складу са Оквирном конвенцијом Уједињених Нација о климатским променама (*UNFCCC*)? Ако јесте, када?

110. У којој фази се налази спровођење Кјото протокола?

111. Кава је ситуација по питању спровођења Монтреалског протокола о заштити озонског омотача?

112. Да ли постоје или да ли су у плану мере за смањење емисије флуорисаних гасова?

113. Да ли је Србија предузела мере у вези са примењивањем правних тековина ЕУ из области емисије гасова са ефектом стаклене баште, посебно систем трговине емисијама (*ETS*)?

114. Да ли је усвојена национална политика и мере у вези са климатским променама? Постоје ли неке додатне политике и мере које се односе на климатске промене, а које су тренутно у фази израде, и ако постоје, када се планира њихово увођење?

115. Да ли Србија има адекватан институционални капацитет да успешно спроведе израђене политике и мере?

116. Која су министарства и/или владине агенције надлежне за израду, спровођење и надзор политика и мера везано за климатске промене? Да ли имају јасне мандате за извршавање ових задатака? Да ли имају довољно људских и материјалних ресурса? Да ли су ови ресурси појачани последњих година и какви су планови за њихово будуће јачање?

117. Да ли неке земље, организације УН или други донатори финансирају активности јачања капацитета за *UNFCCC* и Кјото протокол у вашој земљи?

118. Како се ваша земља припрема за климатски режим након 2012. године? Који су дугорочни циљеви Србије у погледу смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште? Да ли би Србија била спремна да прихвати обавезе везане за ограничавање/смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште у режиму након 2012. године?

119. Које је мере Србија предузела у вези са транспозицијом и спровођењем правних тековина ЕУ из области емисије гасова са ефектом стаклене баште, посебно у погледу различитих сектора обухваћеним системом трговине емисијама ЕУ (стационарне инсталације и ваздухопловне активности)?

120. Да ли ће бити обезбеђено довољно информација и обуке од стране надлежног органа у вези са јавном доделом дозвола за емисију и учешће на секундарном тржишту угљеника?

121. Каква додатна помоћ је потенцијално потребна за увођење горе поменутих активности?

I. Бука

122. Постоји ли општи закон или политика о смањењу буке? Које су главне одлике политике контроле буке (стандарди емисије, стандарди планирања)?

123. Који су извори буке обухваћени тим прописима/политиком, пре свега какво је стање у погледу друмског саобраћаја, железничког саобраћаја, ваздушног саобраћаја, локација индустријских активности, као што су грађевинска постројења и индустрије опреме?

J. Цивилна заштита

124. Који су државни органи (министарства, агенције, итд.) одговорни за развој политике цивилне заштите?

125. Какав је општи приступ и организација цивилне заштите?

126. Постоје ли посебне мере чији је циљ заштита животне средине у случају катастрофе?

127. Да ли организација цивилне заштите обухвата и компоненту међународне сарадње, и ако да, каквог је она карактера?

128. Постоје ли посебне стратегије или мере чији је циљ заштита становништва од катастрофе?

129. Постоје ли посебне стратегије или мере чији је циљ спречавање и борба против шумских пожара?

Поглавље 28: Заштита потрошача и здравља

Правне тековине у складу са поглављем о Заштити потрошача и здравља се састоје од инструмената хоризонталне политике, укључујући финансијску подршку, регулаторне и управне мере, као и вертикалне политике. Оне, с једне стране, детаљно описују механизме заштите безбедности потрошача и његових/њених економских интереса и, с друге стране, јавног здравља људи.

Правне тековине **у области заштите потрошача подразумевају следеће инструменте: општи оквир финансирања и правила која регулишу заштиту потрошача на нивоу Европске уније (ЕУ) и нивоу држава чланица, укључујући мере забране и приступ правди, уз мере за спровођење сарадње државних власти држава чланица (CPCS). Дати оквир се такође односи на аспекте у вези са општом безбедношћу потрошачких производа, као што су опасне имитације, одговорност за производе са недостацима и систем брзог узбуњивања ЕУ (RAPEX), као и на теме као што су продаја потрошачке робе и гаранције у вези са тим, неповољни услови уговора, навођење цена, продаја од врата до врата, продаја на даљину, маркетинг финансијских услуга на даљину, потрошачки кредити, лажно и упоредно оглашавање, непоштена трговина, тајмшер закуп, пакет путовања и права путника који лете.**

Правне тековине ЕУ у области јавног здравља обухватају мере у вези са општим оквиром финансирања и мере за регулисање ове области Такође решавају питања везана за контролу дувана, преносиве болести, крв, ткива и ћелије, ментално здравље, превенцију зоупотребе дрога, здравствену неравноправност, исхрану, смањење штетног дејства алкохола, скрининг рака, здраву околину укључујући и спречавање повреда, промовисање безбедности и Европску акцију у области ретких болести.

Државе чланице треба да у своје национално законодавство транспонују дате правне тековине ЕУ. Примена и спровођење политика заштите потрошача и здравља захтева адекватне административне капацитете и инфраструктуру на националном, регионалном и локалном нивоу. У погледу јавног здравља, потребан је адекватан административни капацитет у циљу правилне примене и спровођења здравственог законодавства ЕУ, посебно у области крви, ткива и ћелија. У погледу заштите потрошача, ово се односи на ефикасни надзор тржишта и одговарајуће независне судске и вансудске механизме решавања спорова. Такође је потребно подићи јавну свест, консултовати се са јавношћу и активно укључити потрошаче у ефикасну примену политике, информишући и едукујући потрошаче и обезбеђујући улогу потрошачким удружењима.

I. ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

А. Хоризонтални аспекти

1. **Молимо да опишете подручје које обухвата вашу политику заштите потрошача. Да ли је заштита потрошача препозната као посебна политика у вашој земљи? Постоје ли посебна правила о заштити потрошача у другим областима политике?**

2. **Молимо да опишете институционално уређење за послове који се односе на заштиту потрошача у вашој земљи.**

3. **Требало би навести да ли унутар јавне управе постоје тела која су надлежна за:**

а) Општу координацију питања потрошача: да ли је општа надлежност за политику заштите потрошача додељена једном одређеном телу које је одговорно за покретање иницијатива и координацију активности у области заштите потрошача?
b) Тржишни надзор/општа безбедност производа: постоје ли независне управне структуре и извршна овлашћења за мониторинг тржишта производа опште употребе и у циљу откривања кршења правила о безбедности производа и како би се осигурало да су иста отклоњена? То укључује поступање по жалбама потрошача и кршења прописа *[Посебна питања о безбедности производа и тржишни надзор налазе се у поглављу В. испод.]*
с) Тржишни надзор/заштита економских интереса потрошача: постоје ли независне управне структуре и извршна овлашћења за мониторинг тржишта за производе опште употребе и услуге потрошача у циљу откривања кршења правила која штите економске интересе потрошача и како би се обезбедило да се иста отклоне? То укључује поступање по жалбама потрошача (жалбе појединаца и случајеви који штете заједничким интересима потрошача) и кршење прописа. [*Види и поглавље С. испод.*]
- Информација треба да да општи преглед мандата, одговорности и овлашћења (нпр. истрага, упућивање предмета Суду итд.), као и структура и организација служби у чијој је надлежности потрошачка политика, укључујући везе између централног, регионалног и локалног нивоа.
- Молимо наведите људске и финансијске ресурсе који су додељени сваком сектору.
- Молимо објасните како је обезбеђена координација између надлежних органа.
- Молимо објасните како решавате кршења закона о заштити потрошача која штете заједничком интересу потрошача у прекограничним случајевима.
d) Постоје ли редовни статистички процеси којима се прате нивои и оцењивање цена за потрошачке робе и услуге? Постоје ли анкете које имају за циљ да утврде ниво задовољства предметима опште употребе потрошача или проценат потрошача који су променили свог пружаоца услуга?

4. **Да ли су утврђене структуре или поступци за консултацију да би се омогућило да интереси потрошача буду заступљени у расправама о политици заштите потрошача, приликом израде нацрта закона и његовог спровођења?**

5. **Приступ правосуђу:које су мере на снази, ако постоје, да би се потрошачима олакшао приступ правди преко судова у циљу тражења**

индивидуалног обештећења? Постоје ли мере за поједностављивање и убрзање парница мале вредности одштете? Постоје ли вансудска тела која нуде системе алтернативног решавања спорова (нпр. системи посредовања, арбитраже или мирења)?

6. **Да ли у потрошачкој области постоји суд или управни поступак којим се омогућава субјектима као што су организације потрошача/државни органи да траже мере забране за заустављање нелегалне праксе трговаца и да опишу дати систем?**

7. **Да ли је влада израдила неки едукативни, информативни и програм подизања свести о питањима заштите потрошача који би помогли потрошачима да се упознају са својим правима и да их остваре?**

8. **Постоје ли у вашој земљи невладине организације које представљају интерсе потрошача? Ако је то случај, молимо вас да опишете њихову ситуацију: Колико их има? Када су основане? Ко су њихови чланови? Представљају ли интересе потрошача на националном нивоу? Да ли Влада промовише и потпомаже њихов развој? Који су њихови циљеви? Које врсте активности обављају? Који су главни извори финансирања? Колико имају запослених?**

9. **Да ли сте развили неке облике сарадње са другим земљама у погледу заштите потрошача (нпр. активности прекограничне сарадње, размена информација и најбољих пракси итд.)?**

В. Мере које се односе на безбедност производа:

Законодавство

10. **У оквиру ваше политике заштите потрошача, наведите да ли су обухваћени следећи сектори и у којој мери су у складу са одговарајућим правним тековинама ЕУ:**

- Директива о општој безбедности производа (2001/95/ЕЗ)
- смернице за RAPEX систем (Одлука 2010/15/ЕУ)
- ограничења у вези са стављањем у промет нових упаљача и оних са сигурносним механизмом за децу (Одлука 2006/502/ЕЗ допуњена Одлукама 2007/231/ЕЗ, 2008/322/ЕЗ, 2009/298/ЕЗ и 2010/157/ЕУ)
- забрана пласмана производа који садрже биоцид диметилфумарат (Одлука 2009/251/ЕЗ допуњена Одлуком 2010/153/ЕЗ)
- Директива о производима који имитирају храну (Директива Савета 87/357/ЕЕЗ)
- Одговорност за производе са недостацима (Директива 85/374/ЕЕЗ)

11. **Да ли постоји законодавство које се односи на одговорност за производе са недостатком?**

12. **Да ли су на снази прописи који утврђују начело објективне одговорности или одговорности без кривице произвођача у случају штете узроковане производом са недостатком? Ако су такве одредбе на снази, постоји ли**

правило о заједничкој одговорности у случају да је више лица одговорно за исту штету?

13. **Ако су на снази прописи о одговорности за производ, које производе обухватају? Да ли су неки производи изузети из примене ових прописа? Која је дефиниција „штете“?**

14. **Ако су на снази прописи о одговорности за производ, како се дефинише произвођач, која правила се примењују за терет доказивања?**

15. **Ако су на снази прописи о одговорности за производ, постоје ли правила којима се произвођач ослобађа одговорности (нпр. произвођач није пустио производ у промет, недостатак који узрокује штету се појавио након што је произвођач ставио производ у промет, производ није произведен за продају у сврху стицања добити, производ није ни произведен ни дистрибуиран током произвођачевог пословања, у тренутку пуштања производа у промет, расположива стручна и научна сазнања нису била таква да је било могуће откривање недостатка, недостатак је настао због усклађивања производа са обавезујућим прописима које су донели државни органи)?**

16. **Ако су на снази прописи о одговорности за производ, мења ли се произвођачева одговорност у случају када је штета узрокована и неисправношћу производа и деловањем или пропустом трећег лица?**

17. **Ако су на снази прописи о одговорности за производ, постоје ли правила о застаревању одговорности?**

18. **Да ли постоје планови за измену постојећих прописа? Молимо да наведете детаље и динамику.**

Примена и спровођење

19. **Молимо да дате осврт на битне аспекте инфраструктуре за општу безбедност производа, као што је испод наведено, тако што ћете наводити информације о вашем националном систему тржишног надзора:**

a) органи надлежни за тржишни надзор/спровођење закона са дефинисаним одговорностима и довољно овлашћења и ресурса да прате да ли производи испуњавају услове прописане директивом и да реагују на притужбе;

b) брз и функционалан правни систем за предузимање мера у случајевима кршења прописа и одговарајућих инструмената за обештећење у погледу предузетих мера;

c) систематски приступи (програми надзора, праћење научних и техничких сазнања, преглед и измена спровођења активности) како би се обезбедио успешан тржишни надзор;

d) систем сарадње између тржишта/надзорних тела која имају одговорности у вези са спровођењем прописа за различите врсте потрошачких производа, као и сарадња са царином (Уредба (ЕЗ) број

339/93, Уредба (ЕЗ) број 765/2008 која од 1. јануара 2010. године замењује Уредбу (ЕЗ) број 339/93);

е) дефинисана методологија процене ризика и приступа техничкој експертизи и надлежним независним установама за проверавање усклађености производа;

f) могућност приступа јавности информацијама о опасностима производа поштујући професионалну тајну и ограничења у вези са активностима праћења надзора и истраге;

g) систем сарадње и обавештавања између произвођача и дистрибутера и удружења потрошача у погледу пружања и примања информација и размене искустава;

h) систем за брзо пружање информација потрошачима и привреди путем медија;

i) систем којим се обезбеђује сарадња са другим земљама;

j) сарадња са националним телом за стандардизацију у погледу употребе стандарда у складу са директивом и да би се обезбедила сарадња свих заинтересованих страна (укључујући потрошаче) у развоју стандарда везаних за потрошачке производе;

k) систем за прикупљање података о повредама изазваних производом (као што је програм EU EHLASS);

l) број обављених контрола и резултати, разлози вршења контроле (лична иницијатива/притужбе), врсте производа који су контролисани, географско подручје обухваћено контролама, начин обављања контроле (визуелно испитивање/тестирање)

20. Молимо да наведете неке показатеље о нивоу активности на подручју тржишног надзора, достављајући расположиве статистичке податке који се односе на неки од следећих примера

а)број примљених притужби, од кога и које су радње предузете;

b) број и врста мера које су предузеле власти надлежне за тржишни надзор;

c) број и врста мера које су предузеле надлежна царинска тела;

d) број и врста случајева везаних за безбедност производа које решава суд, просечан временски период потребан за доношење одлуке и просечан временски период потребан за њено извршење;

е) број и врста мера брзе размене информација упућених ка централној служби или од ње и документација о даљем поступању по добијању датих обавештења;

f) активности (састанци, информативни документи итд.) предузете у циљу осигурања координације активности између власти и интеракције између привредних субјеката и потрошачких организација;

g) активности информисања јавности;

h) стандардни поступци и састанци власти надлежних за безбедност производа и царине у циљу обезбеђивања координације царинске контроле;

i) детаљне информације о системима којима се обезбеђује систематски приступ активностима контроле;

j) статистички подаци о повредама које су изазване производима;

k) системи који су успостављени да би се обезбедило учествовање потрошача у одговарајућем процесу стандардизације;

l) статистички подаци о продаји производа опште употребе, пореклу производа итд.

21. За које од ових производа су обављене посебне активности тржишног надзора у последње три године?

a) производи за децу (нпр. округле гумене глодалице, ланци за цуцле, дубак, оградице на расклапање);

b) опрема за игралишта;

c) намештај (нпр. кревети на спрат, запаљивост тапацираног намештаја);

d) опрема „уради сам“ (нпр. лествице);

e) предмети за употребу у слободно време (нпр. бицикли, опрема за пењање, дворци за скакање на надувавање);

f) одећа (ризик од запаљења, ризик од дављења);

g) украсни предмети (нпр. вештачко воће, Божићни украси, свеће);

h) производи који садрже хемикалије (нпр. фталати у производима од ПВЦ-а, биоцид диметилфумарат у обући, одећи и намештају);

i) производи за децу осим играчака (нпр. производи који су привлачни деци, шлауфи за пливање са седиштем, оградице за бебе);

j) упаљачи за цигарете;

k) ласерски показивачи;

l) лекови.

22. За категорије производа за које нису обављене активности: из ког разлога нису обављене активности?

23. За категорије производа за које јесу обављене активности: насумице одаберите неке производе који спадају у категорије производа наведене у 21. питању као примере за које ћете одговорити на следећа питања:

a) Зашто сте одабрали ове производе?

Примери:

Несреће изазване производима.

Ризик који је пријавио произвођач.

Ризик који су пријавила тела за процену усклађености (тестирање, сертификација).

Ризик који је пријављен путем мреже за упозорење.

Ризик који је пријављен путем националне мреже за упозорење (нпр. болничке службе).

Иницијатива потрошачких удружења или појединаца.

Притужба конкурента.

Информације из друге земље (билатерални контакт).

Ризик који је пријавила царина.

Посебан ризик обухваћен секторским или сезонским програмом надзора.

Насумична провера.

b) Како је био организован надзор за дате производе?

Примери:

Време и учесталост вршења провера (нпр. пре стављања на тржиште, током царињења, након стављања на тржиште, током употребе).

Места вршења провера (нпр. место пројектовања, производње, паковања, складиштења, продаје, током употребе, возила за превоз робе, на путевима, царинска контрола).

Поступци контроле (нпр. провере документације или провере на лицу места, визуелне провере (означавање итд.), захтеви за техничка документа, узорковање, тестирање у владиним лабораториијама, тестирање у приватним лабораторијама).

Коришћени ресурси (нпр. укључене управне и правосудне власти, број додељеног особља, трошкови)

Временски период између прве провере и коначне одлуке.

c) Које су мере предузете као резултат провера? (Ако су мере биле привремене колико дуго су се примењивале?).

Примери:

Производи који су се сматрали усаглашеним.

Од одговорне стране само тражено да усагласи производ.

Производ је забрањен на тржишту до свог усаглашавања.

Производ је повучен са тржишта до свог усаглашавања.

Производ је заплењен.

Наређено уништавање производа.

Производ повучен.

Обавештавање и упозоравање потрошача (на који начин?).

Повлачење производа од потрошача (на који начин?).

Прекршајне и кривичне санкције (коме?).

24. **Да ли су ове активности и стечено искуство утицали на даље активности тржишног надзора?**

25. **Ко је био обавештен о датој активности и/или њеном исходу – уопште или у погледу одређеног производа (нпр. медији, друге државе, и сл.)?**

26. **На које практичне потешкоће се наишло током обављања датих активности?**

С. Мере које нису везане за безбедност (заштита економских интереса потрошача)

Законодавство

27. **У оквиру ваше политике заштите потрошача, наведите да ли су обухваћени следећи сектори и у којој мери су у складу са одговарајућим правним тековинама ЕУ:**

    - одређени аспекти продаје потрошачке робе и пропратне гаранције (Директива 1999/44/ЕЗ)

    - непоштени услови у потрошачким уговорима (Директива 93/13/ЕЕЗ)

    - навођење цена производа који се нуде потрошачима (Директива 98/6/ЕЗ)

    - уговори склопљени ван пословних просторија (Директива 85/577/ЕЕЗ)

    - уговори на даљину (Директива 97/7/ЕЗ)

    - маркетинг на даљину финансијских услуга намењених потрошачима (Директива 2002/65/ЕЗ којом се мењају и допуњавају Директиве 90/619/ЕЕЗ, 97/7/ЕЗ и 98/27/ЕЗ)

    - кредитни уговори за потрошаче (Директива 2008/48/ЕЕЗ)

    - лажно и упоредно оглашавање (Директива 2006/114/ЕЕЗ)

    - непоштена трговина (Директива 2005/29/ЕЗ)

    -одређени аспекти временски подељеног коришћења некретнине (тајмшер), дугорочни уговори о одмору, препродаја или размена уговора (Директива 2008/122/ЕЗ)

    - пакет путовања, пакет одмори и пакет аранжмани (Директива 90/314/ЕЕЗ)

    - наредбе у вези са заштитом интереса потрошача (Директива 2009/22/ЕЕЗ)

- начела која се примењују на тела надлежна за вансудско решавање спорова с потрошачима (Препорука Комисије 98/257/ЕЗ)

- начела за вансудска тела укључена у споразумно решавање спорова са потрошачима (Препорука Комисије 2001/310/ЕЗ)

- предуговорне информације које су кредитори који нуде стамбене кредите дужни да дају потрошачима (Препорука Комисије 2001/193/ЕЗ)

28. **Молимо да за сваки од горе наведених прописа наведете основне одлике вашег одговарајућег прописа, укључујући механизме извршења и планове реформи. У погледу препорука у вези са АДР-ом, молимо наведите начине усаглашености тела за Алтернативно решавање спорова у Србији са Препоруком Комисије 98/257/ЕЗ и Препоруком Комисије 2001/310/ЕЗ.**

29. **Молимо да наведете да ли, у оквиру ваше политике о заштити потрошача, постоје државне власти које могу преузети на себе обавезе прописане Уредбом Савета 2006/2004 о Сарадњи у области заштите потрошача.**

30. **Наведите који су органи надлежни за израду нацрта релевантних закона и како се они доносе (првенствено кроз скупштинску процедуру или министарске наредбе и уредбе).**

31. **Молимо да наведете друге постојеће прописе којима се штите економски интереси потрошача (нпр.: правила о поспешивању продаје, правила оглашавања, правила за смањење цена, општи захтеви за декларисање производа).**

Примена и спровођење

32. **Уколико постоје државни органи који штите економске интересе потрошача, молимо да наведете овлашћења којима располажу и дате неколико примера извршених активности, укључујући и овлашћења и активности у прекограничним случајевима**

33. **Молимо да дате детаљне информације о спровођењу прописа у области финансијских услуга, нарочито потрошачких кредита.**

II Јавно здравље

А. Хоризонтални аспекти

34. **Бела књига Комисије „Заједно за здравље: Стратешки приступ Европске уније 2008-2013.“, Документ КОМ(2007) 630 коначни, утврђује здравствену стратегију Европске Уније (ЕУ). Други програм ЕУ Акција у области здравља 2008-2013.(Одлука 1350/2007/ЕЗ) је кључни инструмент за подршку циљева дате стратегије. Да ли ваша држава има стратегију за здравље? Који су њени главни приоритети? Да ли се спроводе активности у тим областима? Ако је одговор потврдан, молимо да дате кратак опис. Примери су:**

-Општи циљеви здравствене политике

-Активности промовисања здравља

- Активности надзора и приправности

- Иновације у здравству/здравственој технологији

- Родна димензија.

-Програми просвећивања у области здравља

- Механизми консултовања

- Анализе и извештавање о здравственом статусу (као подршка циклусима државне здравствене политике, као проблеми јавног здравља и њихове детерминанте – у различитим групама становништва – су важне за креаторе политике).

35. Молимо да пружите информације о здравственом статусу становништва у вашој држави. Требало би, по половима, обухватити специфичне и комбиноване информације о кључним здравственим показатељима као што су морталитет новорођенчади и очекивани животни век; структура морталитета и морбидитета; ситуацију по питању заразних и полно преносивих болести, године здравог живота. У том циљу, молимо вас да посетите страницу Генералног директората за заштиту здравља и потрошача о Здравственим индикаторима Европске заједнице (ECHI) и то узмете као пример за праћење овог првог сета кључних здравствених показатеља. ((http://ec.europa.eu/health/indicators/echi/list/index_en.htm). Уз описне податке, молимо вас да такође назначите:

a) Који се подаци израђују на националном нивоу, ко има приступ њима и у којој мери су упоредиви са осталим државама ЕУ?

b) Какви су подаци о доступности и коришћењу здравствених услуга, финансирању примарне и секундарне здравствене заштите, морбидитету, морталитету, инциденци, болничким објектима, здравственом кадру, годинама здравог живота, регионалним разликама?

c) Колики је број лекара, медицинских сестара и зубара и другог здравственог особља по глави становника?

d) Која је просечна дужина боравка у болницама и здравственим институцијама?

e) Које су главне детерминанте болести?

f) Које болести изазивају највећи број превремених смрти и инвалидности?

36. Узимајући у обзир институционални оквир и административне капацитете, молимо вас да одговорите на следећа питања:

a) Ко су главни актери у области јавног здравља у вашој држави? Колико људи је тренутно запослено у Министарству здравља и осталим институцијама јавног здравља?

b) С обзиром на то да државе кандидати морају да пренесу све правне тековине ЕУ из области здравства у своје национално законодавство и да их примене, потребни су одговарајући институционални и административни капацитети и инфраструктура да би се правила и норме ЕУ применили на националном, регионалном и локалном нивоу. Молимо вас да опишете тренутну ситуацију у вашој држави. Да ли постоје планови за промене?

37. У погледу реформи система здравства, молимо да опишете:

a) све рефроме које су у току или се планирају

b) Који је био обим претходних реформи (од 1990. године)?

c) Да ли се реформе прате и процењују? Ако је одговор потврдан, у којој мери?

d) Који део система здравствене неге треба реформисати?

e) Нарочито, које стратегије електронског здравства постоје у вашој држави? Како су уграђене у општу стратегију здравства и у стратешку оријентацију и планове улагања у здравство? Нарочито, на који начин (се планира) оне доприносе безбедности пацијената, квалитету здравствене заштите (мерење и побољшавање) и томе да се време здравствених стручњака и координисаност неге користи на ефикасан начин?

f) На који се начин здравство, као хоризонтални приоритет, укључује у све политике?

g) На који начин се здравство разматра за будућу израду нацрта националног стратешког референтног оквира за коришћење структурних фондова?

h) Које врсте индикатора квалитета здравствене неге се користе у вашој земљи?

i) На који начин су различите заинтересоване стране у здравству, нарочито стручњаци и пацијенти, укључене у дефинисање, валидацију, примену и процену стратегија здравствене неге? Који механизми управљања постоје за ту сврху?

38. Колики је удео услуга менталног здравља који се пружа у оквиру институција? Постоје ли и другачији начини лечења (нега у оквиру заједници)? Који су критеријуми одабира за пријем и отпуштање из институција? Ко израђује планове лечења? Која су права пацијента?

39. Колики су ваши садашњи трошкови у здравству, изражени као проценат БДП-а и у апсолутним износима (у еврима) и како су структурисани, укључујући износе који се троше у јавном и у приватном сектору, износе који се троше за превенцију и промовисање здравља?

40. У погледу промовисања здравља и превенције болести:

- Које мере предузимате да бисте побољшали промоцију здравља и превенцију болести, нпр. 3 врсте скрининга рака (колоректални карцином, карцином дојке и карцином грлића материце)?

41. **Да ли примењујете ОЕЦД-ов приручник „Систем здравствених рачуна “? Ако је одговор негативан, када то планирате?**

42. **У погледу прекограничне здравствене заштите, молимо вас наведите следеће:**

a) Да ли имате прекограничне договоре за лечење пацијената са неком од држава чланица ЕУ или неком другом државом кандидатом за чланство?

b) Колики је годишњи проток пацијената у и из ваше земље, разврстано по земљама које упућују или примају пацијенте?

c) Колики је годишњи издатак (изражено у процентима БДП-а и укупан износ у еврима) за лечење пацијената из ваше земље у иностранству?

d) Без обзира на договоре, које информације о прекограничном лечењу се сада прикупљају?

43. **Да ли су ваше здравствене установе чланице неке европске мреже или мреже СЗО? Ако је одговор потврдан, које?**

44. **Према информацијама о здравству и сазнањима, да ли су ваше статистичке здравствене институције чланице неке Евростат мреже? Ако је одговор потврдан, које?**

45. **ЕУ је основала мрежу надлежних органа у области информисања и сазнања у здравству. Има ли ваша земља административни капацитет, укључујући и људске и материјалне ресурсе, да учествује у раду сличних мрежа? Молимо вас да опишете систем који се користи за сакупљање, анализирање и извештавање о здравственим подацима и информацијама у вашој земљи.**

46. **У погледу радне снаге у здравству, молимо вас да наведете следеће:**

a) постоји ли мобилност клиничког особља (медицинских сестара/доктора) између ваше земље и држава чланица ЕУ, држава кандидата за чланство и потенцијалних кандидата за чланство или других? Ако је одговор потврдан, у којој мери и са којим земљама?

b) На који начин се здравствено особље поставља и каква је његова распрострањеност у земљи?

c) Колико њих се креће преко граница?

d) Образовање и обучавање

e) Где се здравствено особље обучава?

f) До ког образовног нивоа се обучавају медицинске сестре (нпр. степен стручне спреме)?

g) Који су механизми планирања броја обучених лекара и медицинских сестара? Нпр. да ли је на снази *numerus clausus* (затворени број)

h) Да ли број особља одговара потребама становништва?

i) Да ли се обука плаћа из државног буџета или полазници сами сносе пуне трошкове?

j) Постоје ли политике да се лекари и медицинске сестре испробавају и задрже у систему здравства?

k) Да ли постоји процена броја обучених стручњака у области здравства који тренутно не раде у здравству?

В. Дуван

47. У погледу контроле дувана, колика је стопа пушача у вашој земљи, по половима и старосним групама (у процентима)?

48. У погледу следеће листе правних тековина ЕУ, молимо вас да одговорите на питања постављена испод од a) до d):

- Директива 2001/37/ЕЗ Европског парламетна и Савета од 5. јуна 2001. године о ускалђивању закона, уредби и других прописа држава чланица у вези са производњом, представљањем и продајом дуванских производа

- Директива 2003/33/ЕЗ Европског парламента и Савета од 26. маја 2003. године о ускалђивању закона, уредби и других прописа држава чланица о рекламирању и спонзорствима дуванских производа

- Одлука Комисије 2003/641/ЕЗ од 5. септембра 2003. године о употреби фотографије у боји или других илустрација у виду упозрења на дуванским кутијицама

- Одлука Комисије 2005/1452 од 26. маја 2005. године о библиотеци изабраних извора документације која садржи фотографије у боји или друге илустрације за свако од додатних упозорења наведених у анексу 1 Директиве 2001/37/ЕЗ Европског парламента и Савета

- Одлука Комисије 2006/1502 којом се допуњава Одлука Комисије С(2005) 1452 од 26. маја 2005. године о библиотеци изабраних извора документације која садржи фотографије у боји или друге илустрације за свако од додатних упозорења наведених у анексу 1 Директиве 2001/37/ЕЗ Европског парламента и Савета

Директива 2007/65/ЕЗ Европског парламента и Савета од 11. децембра 2007. године којом се мења и допуњава Директива Савета 89/552/ЕЕЗ о усклађивању одређених одредби закона, уредби или административних деловања у државама чланицама у вези са остварењем телевизијског емитовања

- Препорука Савета 2003/54/ЕЗ од 02. децембра 2002. године о превенцији пушења и иницијативама да се побољша контрола дувана

- Одлука Савета 2004/513/ЕЗ од 02. јуна 2004. године о закључењу Оквирне конвенције о контроли дувана СЗО

- Комисија је 30. јуна 2009. године усвојила предлог за Препоруку Савета о животној средини без дувана (КОМ (2009) 328 коначни). Препорука је усвојена од стране Савета 30. новембра 2009. године и њено објављивање ће уследити благовремено.

Питања:

а) Да ли су у вашој земљи на снази правне, регулаторне или административне одредбе које обухватају ове области? Ако постоје, молимо вас да пошаљете сажетке и, ако је могуће, комплетне текстове на енглеском.

b) У случају да на снази нису правне, регулаторне или административне одредбе, да ли у припреми постоје нацрти или предлози за њих ? Ако је такав случај, наведите детаље о њима и рокове потребне за њихово усвајање.

c) У случајевима кад не постоји ништа од горе наведеног, да ли постоје неки планови за почетак припреме предлога? Молимо вас објасните, наводећи предвиђену динамику.

d) Да ли ваша земља има потребне административне капацитете, укључујући људске и материјалне ресурсе, како би се испунили захтеви у горе наведеном законодавству ЕУ.

е) Србија је ратификовала Оквирну конвенцију о контроли дувана СЗО (ФЦТЦ). Каква су ваша искуства о примени ФЦТЦ-а? Да ли учествујете у праћењу ФЦТЦ-а, укључујући рад Конференције уговорних страна и међувладиних преговарачких тела?

С. Заразне болести

49. Везано за заразне болести, молимо:

а) Опишите ваш систем епидемиолошког надзора (праћења болести), а нарочито механизам извештавања, укључене стране и њихове одговарајуће улоге, као и листу заразних болести о којој је обавештен национални надлежни орган за послове јавног здравља.

b) Опишите ваш систем упозорења и реакције, а нарочито механизам комуникације, процену ризика и управљање ризиком за кризне ситуације у области јавног здравља, од међународног значаја у области заразних болести, укључене актере и њихове одговарајуће улоге; пружите неке примере који показују како овај систем функционише.

c) Назначите да ли сте усвојили национални план о приправности у случају епидемије, укључујући и план о приправности у случају пандемије грипа. Штавише, од 5. фебруара 2008. године у вашој земљи ступиле су на снагу Међународне здравствене регулативе (ИХР 2005). Наведите који је ваш национални централна тачка за ИХР и каква је ваша динамика за израду националних акционих планова за спровођење и испуњавање захтева из ИХР (2005) у циљу јачања националног капацитета.

d) Наведите ваше програме имунизације и њихов обим.

е) Наведите следеће информације у вези са заразним болестима:

50. Постоји ли акциони план или акциони планови у случају избијања болести на националном нивоу? Ако је то случај, молимо вас да доставите превод једног.

51. Да ли постоји правни основ за праћење отпорности на антибиотике? Како је тај систем организован?

52. Можете ли доставити Комисији програм обуке у области епидемиологије?

53. Који је број одељења у болницама и број болничких кревета за лечење заразних болести?

54. Да ли постоји систем обезбеђења квалитета који се примењује у раду лабораторија? Колико лабораторија има акредитацију?

55. Узимајући у обзир следећу листу правних тековина ЕУ, молимо вас да одговорите на питања која се налазе испод од а) до d):

Основни акт

- Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета од 24. септембра 1998. године о успостављању мреже за епидемиолошки надзор и контролу заразних болести у Заједници - Службени лист L 268/1; 03.10.1998.

Измењени и допуњени акти:

- Уредба (ЕЗ) бр. 1882/2003 Европског парламента и Савета од 29. септембра 2003. године прилагођава Одлуци Савета 1999/468/ЕЗ одредбе које се односе на одборе који помажу Комисији у спровођењу извршних овлашћења дефинисаних у инструментима који подлежу поступку неведеном у члану 251 Уговора ЕЗ – Службени лист L 284/1; 31.10.2003.

- Уредба (ЕЗ) бр. 596/2009 Европског парламента и Савета од 18. јуна 2009. године прилагођава број инструмената који подлежу процедури неведеној у члану 251 Уговора ЕЗ Одлуци Савета 1999/468/ЕЗ која се односи на регулаторни поступак са темељним разматрањем – Прилагођавање регулаторном поступку са темељним разматрањем – Четврти део - Службени лист L 188/14; 18.07.2009.

2003/534/ЕЗ: - Одлука Комисије од 17. јула 2003. године којом се мења и допуњава Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлука 2000/96/ЕЗ када је реч о заразним болестима поменутим у тим одлукама и у измењеној и допуњеној Одлуци 2002/253/ЕЗ везано за дефиниције у случају заразних болести - Службени лист L 184/35; 23.07.2003.

2007/875/ЕЗ: - Одлука Комисије од 17. јула 2003. године којом се мења и допуњава Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлука 2007/96/ЕЗ када је реч о заразним болестима поменутим у тим одлукама и у

измењеној и допуњеној Одлуци 2002/6355/ЕЗ везано за дефиниције у случају заразних болести - Службени лист L 344/48; 23.07.2003.

Спроведене мере

2000/96/ЕЗ: Одлука Комисије од 22. децембра 1999. године о томе да заразне болести буду постепено обухваћене мрежом Заједнице у Одлуци бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 28/50; 03.02.2000.

2000/57/ЕЗ: Одлука Комисије од 22. децембра 1999. године о систему брзог упозорења и реакције за превенцију и контролу заразних болести обухваћена Одлуком бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета. Службени лист, L 21/32; 26.01.2000.

2002/253/ЕЗ: Одлука Комисије од 19. марта 2002. године којом се утврђују дефиниције о пријављивању заразних болести мрежи Заједнице обухваћена Одлуком бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 86/44; 03.04.2002.

Измењени и допуњени акти:

- Одлука Комисије 2003/534/ЕЗ од 17. јула 2003. године којом се мења и допуњава Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлука 2000/96/ЕЗ када је реч о заразним болестима поменутим у тим одлукама и у измењеној и допуњеној Одлуци 2002/253/ЕЗ везано за дефиниције у случају заразних болести - Службени лист, L 184/35; 23.07.2003.

2003/542/ЕЗ: - Одлука Комисије од 17. јула 2003. године којом се мења и допуњава Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлука 2000/96/ЕЗ када је реч о заразним болестима поменутим у тим одлукама и у измењеној и допуњеној Одлуци 2002/253/ЕЗ везано за дефиниције у случају заразних болести - Службени лист L 185/55; 24.07.2003.

2007/875/ЕЗ: Одлука Комисије од 18. децембра 2007. године којом се мења и допуњава Одлука бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета и Одлука 2000/96/ЕЗ када је реч о заразним болестима поменутим у тим одлукама - Службени лист L 344/48; 28.12.2007.

2008/351/ЕЗ: Одлука Комисије од 28. априла 2008. године којом се мења и допуњава Одлука 2000/57/ЕЗ када је реч о догађајима који се пријављују у оквиру система брзог упозорења и реакције за превенцију и контролу заразних болести - Службени лист, L 117/40; 01.05.2008.

- 2008/426/ЕЗ: Одлука Комисије од 28. априла 2008. године којом се мења и допуњава Одлука 2002/253/ЕЗ којом се утврђују дефиниције о пријављивању заразних болести мрежи Заједнице обухваћена Одлуком бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 159/46; 18.06.2008.

- 2009/312/ЕЗ: Одлука Комисије од 02. априла 2009. године којом се мења и допуњава Одлука 2000/96/ЕЗ када је реч о мрежама надзора посвећеним заразним болестима - Службени лист, L 91/27; 03.04.2009.

- Одлука Комисије 2009/363/ЕЗ од 30. априла 2009. године којом се мења и допуњава Одлука 2002/253/ЕЗ којом се утврђују дефиниције о пријављивању заразних болести мрежи Заједнице обухваћена Одлуком бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 110/58; 01.05.2009.

- Одлука Комисије 2009/539/ЕЗ од 10. јула 2009. године којом се мења и допуњава Одлука 2000/96/ЕЗ о томе да заразне болести буду постепено обухваћене мрежом Заједнице у Одлуци бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 180/22; 11.07.2009.

- Одлука Комисије 2009/540/ЕЗ од 10. јула 2009. године којом се мења и допуњава Одлука 2002/253/ЕЗ када је реч о дефиницијама у случају пријављивања грипа А (H1N1) мрежи Заједнице - Службени лист, L 180/24; 11.07.2009.

- Одлука Комисије 2009/547/ЕЗ од 10. јула 2009. године којом се мења и допуњава Одлука 2000/57/ЕЗ о систему брзог упозорења и реакције за превенцију и контролу заразних болести обухваћена Одлуком бр. 2119/98/ЕЗ Европског парламента и Савета – Службени лист, L 181/57; 01.07.2009.

Основни акт

Уредбом (ЕЗ) бр. 851/2004 Европског парламента и Савета од 21. априла 2004. године којом се успоставља Европски центар за превенцију и контролу болести – Службени лист, L 142/1, 30.04.2004.

Питања:

a) Да ли су у вашој земљи на снази правне, регулаторне или административне одредбе које обухватају ове области? Ако јесу, молимо вас да пошаљете сажетке и, ако је могуће, комплетне текстове на једном од званичних језика Европске уније.

b) У случају да на снази нису правне, регулаторне или административне одредбе, да ли у припреми постоје нацрти или предлози за њих ? Ако је такав случај, наведите детаље о њима и рокове потребне за њихово усвајање.

c) У случајевима кад не постоји ништа од горенаведеног, да ли постоје неки планови за почетак припреме предлога? Молимо вас објасните, наводећи предвиђену динамику.

d) Да ли ваша земља има потребне административне капацитете, укључујући људске и материјалне ресурсе, како би се испунили захтеви у горенаведеном законодавству ЕУ.

56. Молимо вас да испуните доле наведену табелу о структурама и механизмима у вези са заразним болестима у Србији.

СТРУКТУРЕ И МЕХАНИЗМИ	УПУЋИВАЊЕ	КОМЕНТАРИ ДРЖАВЕ

		УНОШЕЊЕ
1. Структуре и/или власти које су, на државном нивоу и под одговорношћу те државе, надлежне на националном нивоу и задужене за прикуљање информација о епидемиолошком надзору заразних болести.	**Члан 1 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 9 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 1 Одлука 2000/57/ЕЗ** **Члан 4 Одлука 2000/96/ЕЗ**	**1) Навођење стуктуре(а) и власти** **2) Контакт детаљи за другу страну(е) државе** **3) Познавање структура на нивоу ЕУ**
2. Поступци за дистрибуцију релевантних података о надзору на нивоу ЕУ	**Члан 1 Одлука 2119/98/ЕЗ**	**Познавање поступака ЕУ**
3. Власти компетентне за јавно здравље у држави одговорне за одређивање мера које могу бити захтеване ради заштите јавног здравља.	**Члан 1 Одлука 2119/98/ЕЗ**	**1) Навођење власти одговорних за јавно здравље** **2) Контакт детаљи за другу страну(е) државе**
4. Дефиниције за „епидемиолошки надзор”и за „превенцију и контролу заразних болести”	**Члан 2 Одлука 2119/98/ЕЗ**	**1) Навођење терминологије која се користи на националном нивоу** **2) Размишљање о кохерентности између националне терминологије и терминологије ЕУ**
5. Заразне болести које треба постепено обухватити епидемиолошким надзором	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 4 Одлука 2000/96/ЕЗ** **Анекс 1 Одлука 2000/96/ЕЗ**	**1) Навођење заразних болести и специјалних питања која се односе на здравље на расположивом националном нивоу** **2) Навођење посвећених мрежа надзора које су**

		расположиве на националном нивоу **3) Навођење заразних болести које захтева извештаје о случајевима на националном нивоу**
6. Критеријуми за селекцију заразних болести у посебним областима које треба обухватити епидемиолошким надзором	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Анекс II Одлука 2000/96/ЕЗ**	**1) Навођење критеријума доступних на националном нивоу** **2) Размишљање о кохерентности између националних критеријума и критеријума ЕУ**
7. Дефиниције у случају пријављивања заразних болести, укључујући клиничке, лабораторијске и епидемиолошке критеријуме као и класификације у тим случајевима	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 5 Одлука 2002/253/ЕЗ** **Анекс Одлука 2002/253/ЕЗ**	**1) Навођење дефиниција доступних на националном нивоу** **2) Размишљање о кохерентности између националних дефиниција и дефиниција ЕУ**
8. Природа и тип података и информација које треба прикупити и пренети на поље епидемиолошког надзора и начини на које такви подаци могу бити упоредиви и компатибилни	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 5 Одлука 2002/253/ЕЗ** **Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Навођење података (природе и типа) и информација за скупљање и дистрибуцију доступних на националном нивоу** **2) Размишљање о упоредивости и усклађености епидемиолошких података на националном нивоу и на нивоу ЕУ**
9. Методе епидемиолошког и микробиолошког	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 5 Одлука**	**1) Списак метода** **2) Размишљање о кохерентности између**

надзора	**2002/253/ЕЗ** **Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**националних метода и метода ЕУ**
10. Смернице о мерама заштите које треба спровести	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ**	**Није примењиво.**
11. Смернице о информацијама и водичима за добру праксу у јавности	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Није примењиво.**
12. Адекватна техничка средства и поступци којима ће подаци бити дистрибуирани и анализирани	**Члан 3 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 4 Одлука 2000/96/ЕЗ** **Анекс III Одлука 2000/96/ЕЗ** **Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Навођење техничких средстава и поступака за дистрибуцију и анализу података доступних на националном нивоу** **2) Размишљање о усклађености средстава и поступака извештавања за дистрибуцију и анализу података**
13. Обавештење о информацијама које се тичу појављивања или поновног избијања заразних болести на националном нивоу, заједно са информацијама о примењеним мерама контроле	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Потврђивање обавештења/ захтеви за објављивање таквих информација на националном нивоу** **2) Навођење механизама комуникације и средстава обавештавања која су расположива на националном нивоу** **3) Размишљање о усклађености између националних система обавештавања и система обавештавања ЕУ**
14. Обавештење о информацијама које се тичу напредовања	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ**	**Idem13**

епидемиолошке ситуације	**(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	
15. Обавештење о информацијама о неуобичајеним епидемиолошким феноменима или новим заразним болестима непознатог порекла	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Idem13**
16. Обавештење о информацијама којима располаже држава везано за све случајеве заразних болести и нових заразних болести непознатог порекла у земљама које не припадају ЕУ	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Idem13**
17. Обавештење о информацијама које се тичу постојећих и предложених механизама и поступака за превенцију и контролу заразних болести, посебно у хитним околностима	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Idem13**
18. Обавештење о разматрањима која би помогла у координацији напора за превенцију и контролу заразних болести на нивоу ЕУ, укључујући и све примењене против-мере	**Члан 4 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Idem13**
19. Информација саопштена под тачкама 14-18 је одмах прослеђена	**Члан 5 Одлука 2119/98/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**Размишљање о томе како побољшати постојеће механизме и средства успостављена на националном нивоу и о усклађености са системом**

		обавештавања/пријављивања ЕУ.
20. Поступци за информације, консултације и координацију обухваћени системом брзог упозорења и реакције (EWRS)	**Члан 6 Одлука 2119/98/ЕЗ** **Члан 2 Одлука 2000/57/ЕЗ** **Анекс II Одлука 2000/57/ЕЗ**	**1) Потврђивање таквих поступака на националном нивоу** **2) Размишљање о усклађености поступака успостављених на националном нивоу и на нивоу ЕУ**
21. Категорије заразних болести	**Анекс Одлука 2119/98/ЕЗ**	**Поређење подручја примене**
22. Догађаји које треба пријавити у оквиру система брзог упозорења и реакције (EWRS)	**Члан 1 Одлука 2000/57/ЕЗ** **Анекс 1 Одлука 2000/57/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Навођење врсти догађаја пријављених на националном нивоу** **2) Поређење подручја примене**
23. Скупљање и размена информација о догађајима и мерама усвојеним као одговор на те догађаје или показатеље таквих догађаја, на пример коришћењем националног система надзора	**Члан 1 Одлука 2000/57/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Потврђивање таквог прикупљања и размене информација о догађајима и мерама на националном нивоу** **2) Навођење система брзог упозорења и реакције** **3) Размишљање о усклађености између националног и система брзог упозорења и реакције ЕУ**
24. Праћење уговора	**Члан 2а Одлука 2000/57/ЕЗ** **Анекс III Одлука 2000/57/ЕЗ** **(Уредба (ЕЗ) 851/2004)**	**1) Потврђивање активности праћења уговора на националном нивоу и њихово пријављивање кроз национални систем брзог упозорења и**

		реакције **2) Потврђивање посебних поступака који се тичу обраде личних података везаних за активности праћења уговора на националном нивоу** **3) Размишљање о усклађености поступака за обраду личних података успостављених на националном нивоу и на нивоу ЕУ**
25. Вакцинација против сезонског грипа	**Препорука Савета 2009/1019/ЕУ**	**1) Навођење националних акционих планова** **2) Информације о њиховој имплементацији**
26. Превенција и контрола здравствене заштите у вези са инфекцијом (HCAI)	**Препорука Савета 2009/C 151/01**	**1) Навођење националних стратегија** **2) Информације о њиховој имплементацији**
27. Мудра употреба антимикробиолошких супстанци у медицини људи	**Препорука Савета 2002/77/ЕЗ**	**Idem 26**

D Безбедност и квалитет крви, људских ткива и ћелија, донација и трансплантација органа

56. Узимајући у обзир следећу листу правних тековина ЕУ, молимо вас да одговорите на питања која се налазе испод од a) до d):

- Директива 2002/98/ЕЗ Европског парламента и Савета од 27. јануара 2003. године о успостављању стандарда квалитета и безбедности

прикупљања, тестирања, обраде, складиштења и дитрибуције људске крви и њених компоненти и измењена и допуњна Директива 2001/83/ЕЗ.

- Директива Комисије 2004/33/ЕЗ од 22. марта 2004. године која спроводи Директиву 2002/98/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са одређеним техничким захтевима за крв и њене компоненте

- Директива Комисије 2005/61/ЕЗ од 30. септембра 2005. године која спроводи Директиву 2002/98/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са захтевима следивости и обавештавањем о озбиљним негативним реакцијама и догађајима

- Директива Комисије 2005/62/ЕЗ од 30. септембра 2005. године која спроводи Директиву 2002/98/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са стандардима и спецификацијама Заједнице који се односе систем квалитета за седишта крви

- Директива 2004/23/ЕЗ Европског парламента и Савета од 31. марта 2004. године о успостављању стандарда квалитета и безбедности донације, набавке, тестирања, обраде, чувања, складиштења и дитрибуције људских ткива и ћелија

- Директива Комисије 2006/17/ЕЗ од 08. фебруара 2006. године која спроводи Директиву 2004/23/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са одређеним техничким захтевима за донацију, набавку и тестирање људских ткива и ћелија

- Директива Комисије 2006/86/ЕЗ од 24. октобра 2006. године која спроводи Директиву 2004/23/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са захтевима следивости и обавештавањем о озбиљним негативним реакцијама и догађајима и одређеним техничким захтевима за кодирање, обраду, чување, складиштење и дистрибуцију људских ткива и ћелија

- Директива Комисије 2010/45/ЕЗ Европског парламента и Савета од 07. јула 2010. о стандардима квалитета и безбедности људских органа намењених за трансплантацију.

- Саопштење Комисије о Акционом плану за донацију и трансплантацију органа (2009-2015) Ојачана сарадња између држава чланица (КОМ (2008)819/3).

Питања:

а) Да ли су у вашој земљи на снази правне, регулаторне или административне одредбе које обухватају ове области? Ако јесу, молимо вас да пошаљете сажетке и, ако је могуће, комплетне текстове на једном од званичних језика Европске уније.

b) У случају да на снази нису правне, регулаторне или административне одредбе, да ли у припреми постоје нацрти или предлози за њих ? Ако је

такав случај, наведите детаље о њима и рокове потребне за њихово усвајање.

c) У случајевима кад не постоји ништа од горенаведеног, да ли постоје неки планови за почетак припреме предлога? Молимо вас објасните, наводећи предвиђену динамику.

d) Да ли ваша земља има потребне административне капацитете, укључујући људске и материјалне ресурсе, како би се испунили захтеви у горенаведеном законодавству ЕУ.

e) У случају да још увек немате потребни административни капацитет, који су ваши планови да га подигнете до стандарда ЕУ (обука, инфраструктура, материјали, људски ресурси, итд.)?

f) Што се тиче Акционог плана о донацији и трансплантацији органа, да ли сте успоставили или планирате да успоставите неку од предложених приоритетних акција?

57. **На који начин је регулисана репродуктивна употреба ткива и ћелија у Србији? Постоје ли планови за преношење правних тековина ЕУ о квалитету и безбедности везано за ова ткива и ћелије?**

E. Ментално здравље, социјално-економске детерминанте здравља, неједнакости у здравству, превенција злоупотребе лекова, здрав стил живота, исхрана, електронско здравство, превенција злоупотребе алкохола, скрининг рака, и здрава животна средина укључујући превенцију повреда, промовисање безбедности и Европску акцију у области ретких болести

58. **Узимајући у обзир следећу листу Препорука Савета ЕУ, Резолуција Савета и Закључака Савета у области јавног здравља, молимо вас да одговорите на питања од a) до d):**

Ментално здравље

- 2000/86/01/ЕЗ: Резолуција Савета од 18. новембра 1999. године о промоцији менталног здравља

- Con. 02/6/01/ЕЗ Закључци Савета од 15. новембра 2001. године о проблемима везаним за борбу против стреса и депресије

- Con. 03/9688/1/ЕЗ:Закључци Савета од 02. јуна 2003. године о борби против стигме и дискриминације везано за менталну болест

- Con. 05/9805/ЕЗ:Закључци Савета од 03. јуна 2005. године о акцији Заједнице везаној за ментално здравље

- Европски пакт о менталном здрављу и добробити, Конференција на високом нивоу, јун 2008. године

- Смернице ЕУ за Акцију везану за ментално здравље и добробит политичка документа држава чланица ЕУ, препоруке и декларације, политичка база и робне акције, извештаји и студије, имплементација.

Неједнакости у здрављу

- Рез. 00/C218/3/ЕЗ. Резолуција Савета од 29. јуна 2000. године о акцији везаној за детерминанте здравља

Превенција злоупотребе лекова и смањење штетног дејства

- 2003/488/ЕЗ: Препорука Савета од 18. јуна 2003. године о превенцији и смањењу нарушавања здравља везаном за зависност од лекова

- Обавештење 2008/C 326/09: Акциони план ЕУ о лековима за 2009-2012.

Здрав начин живота

- Con. 04/C221/ЕЗ: Закључци Савета од 02. децембра 2003. године о здравом начину живота: образовање, информисање и комуникација

Исхрана код гојазних

- Con. 05/9803/ЕЗ: Закључци Савета од 03. јуна 2005. године о физичкој активности и активности при исхрани

Електронско здравство

- (Децембар 2009.) Закључци Савета о „Безбедној и ефикасној здравственој нези кроз електронско здравство", о томе како најбоље увести и искористити информациону и комуникациону технологију како би се побољшала зравствена нега, са циљем да се пређе са теоретске размене искустава на конкретну прекограничну сарадњу и стварање структуре за сарадњу која може да уједини и да да резултате свих текућих иницијатива и пројеката у области електронског здравства.

- (Јул 2008.) Препорука Комисије о прекограничној интероперабилности електронских система за праћење здравља (коју води Генерални директорат Информационог друштва), чији је циљ да се створе средства где овлашћени здравствени професионалци могу да удруже остварени приступ основним информацијама о здрављу пацијената (водећи рачуна о основним правима на заштиту личних података)

- (Новембар 2008.) Заједничка комуникација о телемедицини од стране делегата Рединга и Василиоуа. Заједничка Комуникација је покренула четворогодишње друштво са циљем да пацијентима олакша приступ сигурној и високо квалитетној здравственој нези, чак и у удаљеним областима, преко услуга телемедицине. Комуникација се фокусира на телемониторинг за пацијенте који болују од хроничних болести, нарочито старије људе, и телерадиологију проналазећи решења за мањак кадра. Она истиче потребу да се обезбеде докази о утицају, да се ангажују здравствени професионалци и

пацијенти, да се обезбеди правна сигурност на националним нивоима и на нивоу ЕУ и да се реше преостали технички проблеми.

- (Мај 2007.) 409 обавезни стандарди Европских стандардизованих тела (ЦЕН, ЦЕНЕЛЕК и ЕТСИ) у области информационих и комуникационих технологија, са циљем да се наведу, прихвате и препоруче постојећи стандарди релевантни за електронско здравство.

Превенција злоупотребе алкохола

- Con. (2009/C 302/07): Закључци Савета о алкохолу и здрављу, 1. децембар 2009. године

- Con. 16165/06: Закључци Савета о стратегији ЕУ да се смањи штета изазвана алкохолом

Од 30. новембра до 1. децембра 2006. године

- КОМ(2006) 265 коначни: Саопштење Комисије од 24. октобра 2006. године: Стратегија ЕУ да се подрже државе чланице у смањењу штете изазване алкохолом

- Рез. 01/458/ЕЗ: Препорука Савета од 5. јуна 2001. године о конзумирању алкохола од стране младих људи, нарочито деце и адолесцената

- Con. 01/C175/ЕЗ: Закључци Савета од 5. јуна 2001. године о стратегији да се смањи штета изазвана алкохолом

Рак

- Рез. 03/878/ЕЗ: Препорука Комисије од 02. септембра 2003. године о снимању рака

- КОМ(2008) 882: Извештај Комисије Савету, Европском парламенту, Европском комитету региона – Примена препоруке Савета од 02. децембра 2003. године о скринингурака (2003/878/ЕЗ)

- Con. 10/06/2008: Закључци Савета о смањењу оптерећења рака (http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/June/0609_EPSCO-cancer.pdf)

- КОМ (2009). Саопштење Комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона о акцији Европско партнерство против рака

- Con. 13/09/2010: Закључци Савета о акцији против рака

(страна 17 на http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/116489.pdf и http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st12/st12667.en10.pdf)

Превенција против електромагнетних поља

- Рез. 99/519/ЕЗ: Препорука Савета од 12. јула 1999. године о ограничењу излагања опште јавности електромагнетним пољима (0 Hz до 300 GHz)

Превенција повреда и промовисање безбедности

- Рез. 07/С164: Пепорука Савета од 31. маја 2007. године о превенцији повреда и промовисању безбедности.

Безбедност пацијента

- Препорука Савета од 15. новембра 2001. године о мудрој употреби антимикробиолошких супстанци у медицини људи

- Рез. 2009/С 151/01: Пепорука Савета од 09. јуна 2009. године о безбедности пацијената, укључујући превенцију и контролу инфекција повезаних са здравственом негом

Европска акција у области ретких болести

- Рез. 2009/С 151/02: Препорука Савета од 09. јуна 2009. године за акцију у области ретких болести

- Дек. 2009/872/ЕЗ: Одлуком Комисије од 30. новембра 2009. године успоставља се Комитет експерата Европске уније за ретке болести

- Дек. 2010/С 204/02: Одлука Комисије од 27. јула 2010 године о састанку чланова Комитета експерата Европске уније за ретке болести успостављена Одлуком 2009/872/ЕЗ

Питања:

a) Да ли су у вашој земљи на снази правне, регулаторне или административне одредбе које обухватају ове области? Ако јесу, молимо вас да пошаљете сажетке и, ако је могуће, комплетне текстове на једном од званичних језика Европске уније.

b) У случају да на снази нису правне, регулаторне или административне одредбе, да ли у припреми постоје нацрти, предлози или програми за њих ? Ако је такав случај, наведите детаље о њима и рокове потребне за њихово усвајање.

c) У случајевима кад не постоји ништа од горенаведеног, да ли постоје неки планови за почетак припреме предлога? Молимо вас објасните, наводећи предвиђену динамику.

d) Молимо вас да опишете административне капацитете, укључујући људске и финансијске ресурсе, како би се испунили захтеви у горенаведеном законодавству ЕУ. (Да ли је примећен икакав утицај тренутне економске и финансијске кризе?)

59. Са посебним освртом на ментално здавље, молимо вас да одговорите на следећа питања:

a) Које су мере које предузимате као подршку социјалној инклузији људи који пате од менталних здравствених проблема? Које су мере предузете да

се смањи стигма и дискриминација и да се осигурају људска права људи који пате од менталних здравствених проблема?
b) Да ли осетљивим групама, као што су старији, деца, млади и избеглице, обезбеђујете специјализоване установе за ментално здравље?

c) Које се мере спроводе за подршку менталном здрављу и добробити деце и адолесцената у успостављању образовања?

d) Да ли људима који пате од менталних здравствених проблема омогућавате решавање менталних проблема у заједници?

60. **У погледу приступа систему здравствене заштите, да ли су на снази посебне мере којима се најсиромашнијим људима, мањинама и људима који станују у сеоским и удаљеним подручјима обезбеђује једнак приступ систему здравствене неге у вашој земљи?**

61. **У погледу морталитета новорођенчади, које мере предузимате у области репродуктивне здравствене неге и здравствене неге новорођенчади како би се смањио морталитет међу њима?**

62. **У погледу злоупотребе алкохола, контроле и превенције, како је у вашој земљи регулисана продаја алкохолних пића?**

63. **У погледу незаразних болести, пошто њихово оптерећење расте, које мере предузимате да промовишете здрав стил живота (престанак пушења, промовисање спорта, здрава исхрана, борбу против злоупотребе алкохола) и да спречите ове болести?**

64. **У погледу ретких болести, да ли предвиђате имплементацију Националног плана/ Стратегије/ Интегрисаног сета акција у области ретких болести?**

Поглавље 29: Царинска унија

Правне тековине Европске уније у вези са царинском унијом сачињене су готово искључиво од законских аката који директно обавезују земље чланице. Царинска унија подразумева Царински кодекс ЕУ и прописе за његову примену, Комбиновану номенклатуру, заједничке царинске тарифе и прописе о класификацији тарифа, царинским олакшицама, суспензији царине и одређеним царинским квотама и друге одредбе као што су оне о царинској контроли кривотворене и пиратске робе, прекурсора за наркотике, извоза културних добара, као и о заједничкој административној помоћи у питањима царине и транзита. Земље чланице морају да гарантују примену и спровођење неопходних мера, укључујући ту и везе са одговарајућим компјутерским царинским системима ЕУ (нпр. TARIC, QUOTA2, Surveillance2, EBTI, AEO, NCTS). Царинска служба такође мора да гарантује адекватне мере за примену и спровођење посебних правила наведених у одговарајућим областима правних тековина Европске уније као што су одредбе о спољној трговини, здрављу и безбедности.

Правне тековине Европске уније чини углавном извесни број инструмената који гарантују функционисање царинске уније и ефикасну заштиту и контролу њених спољних граница. Поред осталог, тежиште законодавства је на примени заједничке трговинске политике ЕУ, организацији њеног заједничког пољопривредног тржишта и координацији њене економске и монетарне политике.

I. Царински прописи

1. **Молимо опишите како је организован правни царински оквир (који су делови законодавства садржани у царинском закону или законику и међу прописима за његово спровођење а који су, ако их има, у посебним правним актима који регулишу друге области).**
2. **Молимо доставите копију царинске тарифе ваше земље и, уколико их има, назначите тарифне бројеве код којих се номенклатура добара разликује од Комбиноване номенклатуре ЕУ *(Анекс I Уредбе Савета 2658/87).***
3. **Молимо опишите начела по којима се одређује структура и ниво царинских стопа (*видети такође и Поглавље 30 о заједничкој трговинској политици).***
4. **Молимо да доставите опис вашег тарифног система за тарифне суспензије, квоте и лимите.**
5. **Молимо наведите било какве евентуалне потешкоће које се могу очекивати у вези са применом царинског законодавства у трговини са ЕУ.**
6. **Молимо опишите ваш важећи систем за обезбеђивање тачне класификације добара у вашем тарифном систему. Да ли објављујете**

објашњења или одлуке суда? Такође молимо опишите ваше системе за Обавезујуће тарифне информације и Обавезујуће информације о пореклу.

7. **Молимо опишите правила преференцијалног порекла која примењује ваша земља на основу билатералних или мултилатералних споразума или унутар оквира аутономних споразума. Молимо доставите копије релевантних протокола и националног законодавства, ако постоје. Такође, молимо да наведете и било које друге услове под којима се додељује преференцијални тарифни третман .**

8. **Молимо опишите правила непреференцијалног порекла која примењује ваша земља, нарочито у сврху примене инструмената трговинске заштите, количинских ограничења, обавеза означавања порекла, итд.**

Молимо опишите како обезбеђујете да су сертификати ЕУР. 1 о кретању робе издати у складу са Протоколом 3 Прелазног споразума. Колико износе трошкови за издавање цертификата о кретању робе ЕУР. 1?

9. **Молимо опишите ваше поступке за спровођење повремених и основаних провера доказа српског порекла робе. Да ли су земље увознице обавештене о исходима повремених провера у случајевима кад се испостави да производи не испуњавају захтеве о пореклу?**

10. **Молимо наведите да ли има извозника којима је ауторизован статус овлашћених извозника.**

11. **Молимо опишите важећи систем процене царинске вредности; који се методи процене царинске вредности користе (нпр. упућивање на прописе споразума СТО) ? Да се користи минимална или референтна вредност да би се утврдила царинска вредност? Уколико да, за које производе? Молимо наведите општу процену ваше способности да примените правила ЕУ за царинску вредност.**

12. **Молимо опишите ваш систем наплате царинског дуга и поступак повраћаја средстава.**

13. **Опишите ваш систем прикупљања гаранција и управљања њима.**

14. **Објасните ваше поступке и формалности које се односе на робу која се уноси на царинску територију или је напушта.**

15. **Које су опште одредбе за царињење робе? Које врсте изјава постоје? Постоји ли могућност да се изјава измени или поништи? Да ли постоје поједностављене формалности и контроле?**

16. **Објасните ваше одредбе у вези са провером и испитивањем робе.**

17. **Молимо опишите ваше законодавство о царинским олакшицама при увозу и извозу.**

18. **Молимо опишите које су врсте договора по питању царинског транзита (националних или међународних) у употреби. Доставите детаљан опис појединости транзитне процедуре.**

19. **Молимо да опишете остале царинске поступке о: а) складиштењу (привремени пријем, царински систем складиштења и слободне царинске зоне); b) посебној употреби (привремени пријем и крајња употреба); с) обради (обрада на уласку и на изласку, обрада под царинском контролом).**

20. **Молимо доставите ваше важеће законодавство о слободним зонама и доставите детаљне информације о њиховом функционисању и подстицајима.**

21. **Да ли ваше законодавство предвиђа национална правила о пореклу робе за робу произведену у слободним зонама а затим пуштену у слободан промет у Србију? Ако је тако, молимо опишите правила која се примењују на делове без порекла а користе се за производњу таквих добара и на њихово тарифирање.**

22. **Молимо опишите постојеће поједностављене поступке, укључујући и поједностављивање безбедносних поступака за овлашћене привредне субјекте (АЕО), добијање дозволе за овлашћене извознике (порекло) или друге поједностављене поступке добијања дозвола, ако постоје. Ако такви постоје, молимо опишите поступке издавања дозвола за добијање статуса овлашћеног привредног субјекта (АЕО), укључујући критеријуме, повластице итд. Ако постоје, молимо опишите поступке за добијање статуса „овлашћени извозник“.**

23. **Молимо опишите ваш систем за процену ризика за вршење царинских контрола (нпр. је ли тај систем аутоматизован, јесу ли критеријуми за процену/селекцију ризика утврђени на националном, регионалном или локалном нивоу?) Да ли постоји било какав систем праћења контрола који се спроводи на основу анализе/описа ризика, укључујући ту и процену резултата? Постоји ли систем управљања повременим контролама?**

24. **Да ли у царинском законодавству Србије постоје нека посебна правила која се односе на трговину са Косовом?**

25. **Које се царинске формалности примењују на робу која се преноси на Косово или са Косова? Да ли се наплаћују било какве царине или трошкови?**

26. **Да ли постоје било каква посебна правила у српском царинском законодавству која се односе на Косово а која регулишу правила порекла робе?**

27. **Молимо доставите опис вашег система царинске контроле кривотворене и пиратске робе и назначите врсту индустријске или интелектуалне својине која је обухваћена системом контроле (ауторско право, патенти, дизајн, итд.).**

28. **Молимо доставите опис вашег система царинске контроле културних добара.**

29. **Молимо доставите опис вашег система царинске контроле робе са двоструком наменом.**
30. **Молимо доставите опис вашег система царинске контроле прекурсора за наркотике, ризичних хемијских производа и производа који оштећују озонски омотач.**
31. **Молимо доставите опис вашег система царинске контроле за спровођење CITES-а**
32. **Молимо доставите информације о правилима и поступцима контроле преноса готовог новца на границама.**
33. **Молимо наведите, уколико постоје, бесцаринске (duty free) продавнице на границама.**
34. **Молимо опишите административне и царинске таксе, уколико их има, које се примењују у оквиру царинског пословања.**
35. **Који су законски прописи који се односе на електронску царинску иницијативу тренутно на снази?**
36. **Које се безбедносне иницијативе односе на царинску област? Да ли постоје законске обавезе за трговце да обезбеде информације о роби пре њеног доласка/пре њеног одласка (пре извоза/увоза)?**
37. **Молимо доставите детаљне информације о административним капацитетима управе царина укључујући њену организациону структуру, рангове запослених, недавно спроведене или планиране реформе, одговорност за доделу овлашћења за примену царинских прописа.**
38. **Молимо доставите информације о циљевима (mission statement) ваше царинске службе и њеним стратешким документима, уколико постоје.**
39. **Молимо опишите како је организована, уколико постоји, интерна ревизија/контрола унутар Управе царина.**
40. **Молимо опишите како су организоване контроле након царињења, уколико постоје.**
41. **Молимо вас да наведете на који начин остварујете сарадњу са другим земљама и царинским подручјима у области административне помоћи у царинским питањима.**
42. **Молимо опишите систем обуке царинских службеника и привредних субјеката.**
43. **Који је био ниво одласка и пријема нових запослених у Управи царина последњих година? Да ли има довољно квалификованих кандидата за попуну упражњених радних места?**
44. **Молимо опишите вашу политику запошљавања, као и услове запошљавања.**
45. **Молимо опишите поступке, уколико постоје, о могућностима трансфера, развоја каријере, напредовања или отпуштања запослених.**

46. **Молимо опишите систем и мере које се предузимају да би се избегле и елиминисале појаве корупције и злоупотребе службеног положаја унутар управе, уколико их има.**

47. **Молимо опишите права на одбрану којима се привредном субјекту допушта да изнесе своје виђење пре доношења по њега неповољне одлуке/решења.**

48. **Молимо опишите жалбени поступак којим се привредним субјектима допушта да оспоре царинске одлуке.**

49. **Да ли имате царинску лабораторију и које све врсте робе у њој могу бити испитиване?**

50. **Како је организована контрола путничког пртљага?**

51. **Коју врсту инфраструктуре и опреме царинска служба користи при контроли робе на граници? Да ли користите електронске печате или уређаје за сигурност контејнера како бисте обезбедили интегритет/позицију (track and trace) контејнера током путовања?**

52. **Молимо да опишете вашу сарадњу са другим органима (који нису царински). Да ли вршите контролу заједно са другим властима у исто време и на истом месту? Да ли размењујете информације?**

53. **Да ли имате интернет страницу? Ако имате, које информације су на њој доступне и колико често се ажурирају?**

54. **У вези са међусобном повезаношћу и интероперабилношћу информационих система:**

    - Молимо опишите тренутно стање компјутеризације ваше државне управе у следећим областима:

    a) Размена података како би се обавиле царинске формалности и попуниле пријаве (на пример Обавезујуће тарифне информације (BTI)) између царине и привредних субјеката.

    b) Царинска контрола увоза/транзита/извоза/складиштења, уз постојање електронске повезаности између трговаца или без те повезаности (ова ставка се односи како на средства која трговци користе за припремање царинских изјава, тако и на средства помоћу којих их царински органи контролишу, нпр. анализа ризика);

    c) Прикупљање података о увозу/извозу;

    d) Електронска тарифа доступна трговцима и царинским службеницима;

    e) Рачуноводствени систем за наплату царинских дажбина и других трошкова, и управљање гаранцијама;

    f) управљање/алокација тарифних квота;

g) Молимо доставите информације о стратегији у области информационих технологија ваше царинске управе, као и о њеним плановима за даљу компјутеризацију у горе поменутим областима.

55. Молимо опишите ваш национални систем регистрације и идентификације привредних субјеката.

Поглавље 30: Економски односи са иностранством

Правне тековине у овој области сачињене су углавном од непосредно примењивих правних прописа ЕУ који не захтевају транспозицију у национално законодавство. Ови правни прописи ЕУ суштински проистичу из мултилатералних и билатералних обавеза ЕУ у области трговине, као и бројних аутономних трговинских мера. У области извозних кредита и робе двоструке намене, поједине директиве захтевају транспозицију у национално законодавство.
У том контексту, од држава које су поднеле захтев за чланство захтева се да постепено усаглашавају своју политику према трећим земљама, као и ставове у међународним организацијама (посебно се то односи на Светску трговинску организацију), са политиком и ставовима које су усвојиле Европска унија и државе чланице.
У области развојне политике и хуманитарне помоћи, државе чланице треба да спроводе правне прописе ЕУ и међународне обавезе, као и да буду способне да учествују у развојној и хуманитарној политици ЕУ.

I. ЗАЈЕДНИЧКА ТРГОВИНСКА ПОЛИТИКА

Светска трговинска организација и други хоризонтални аспекти

A. Трговинска размена по начелу најповлашћеније нације

1. **Ради стицања потпуне слике о разликама између вашег трговинског режима и трговинског режима Европске уније, можете ли да нам доставите:**

   a) законски акт којим се утврђује трговинска политика;

   b) ваше националне тарифе/царине (по могућству све у једном excel документу у електронској форми. Видети такође поглавље 29 о царинској унији);

   c) количинска ограничења која се примењују у вашој земљи, ако постоје.

2. **Уколико поседујете упоредну студију између вашег увозног режима и увозног режима ЕУ, молимо доставите сажете налазе те студије.**

3. **Молимо доставите своје најновије податке о трговини (увоз и извоз) у електронској форми.**

4. **Молимо доставите преглед стања приступања Србије Светској трговинској организацији, укључујући и вашу најновију понуду роба и услуга и Нацрт извештаја радне групе.**

B. Општи систем преференцијала (ОСП)

5. **Да ли ваша земља примењује програм ОСП-а?**

   Ако га примењује:

a) Молимо доставите датум прве примене програма ОСП и његових накнадних продужавања или обнављања, период важења, трајање садашњег програма и законски поступак за усвајање/продужавање програма.

b) Који су производи обухваћени и које се преференцијалне царине примењују?

c) Молимо наведите првих десет земаља корисница.

d) Да ли се примењује неки механизам степеновања?

e) Молимо доставите списак корисника и текст о првобитним правилима која се примењују на увоз преко ОСП-а.

f) Да ли сте већ искључили неке земље, и ако јесте, по ком основу је то учињено (санкција, степен развоја...)?

g) Да ли имате посебну заштитну клаузулу везану за ОСП?

h) Колико различитих режима ОСП-а (тј. општи договор, мање развијена држава...) постоји у оквиру програма ОСП-а у вашој земљи?

i) Да ли ови режими имају посебне подстицаје (попут наше клаузуле о раду/животној средини)?

j) Колики је удео ОСП-а у укупном увозу из трећих земаља?

k) Према вашим подацима, које су основне разлике између програма ОСП-а у вашој земљи и програма Европске уније?

Ако их нема:

Како би, према вашем мишљењу, на вашу земљу утицало усвајање програма ОСП-а Европске уније?

C. Заштитни инструменти трговинске политике

6. **Молимо доставите примерке (на једном од званичних језика ЕУ) релевантних правних прописа који су на снази у вашој земљи, а који се тичу мера против дампинга, мера против субвенција и заштитних мера.**
7. **Ако такви законски прописи још увек не постоје, молимо опишите постојеће планове да се они донесу, уколико такви планови постоје.**

D. Услуге

8. **Молимо доставите правни акт или правне акте којим се утврђује ваша политика трговине услугама, укључујући и било какве правне прописе којима се утврђују трговински аспекти одређеног сектора услуга.**
9. **Имајући у виду да је процес приступања Србије Светској трговинској организацији у току, молимо да нас обавестите о томе у којој мери су ваше обавезе преузете на основу нацрта Општег споразума о трговини услугама (GATS) усклађене са обавезама Европске заједнице.**

10. **Када Србија постане земља чланица ЕУ, Комисија ће морати да усклади обавезе Србије које проистичу из GATS-а са постојећим обавезама ЕУ. Колика је пажња посвећена активностима које су неопходне да би се обавезе ваше земље ускладиле с обавезама ЕУ? Молимо наведите било које обавезе које сте преузели или које намеравате да предузмете, а које ће бити неопходно ускладити с обавезама које се преузимају на нивоу ЕУ (у Светској трговинској организацији). Молимо вас да дате кратак преглед свих активности на том плану.**

11. **Да ли имате било какве споразуме који предвиђају приступ тржишту/национални третман за трговину услугама? Молимо вас да за сваки споразум наведете следеће информације: природу споразума (нпр. споразум о преференцијалној трговини, споразум о трговинској сарадњи, или наведите други тип споразума ако постоји), датум ратификације, датум ступања на снагу, почетни период споразума, процедуру аутоматског обнављања, период трајања стечених права. Молимо доставите примерке (на једном од званичних језика ЕУ) и јасно назначите који се поступци предвиђају за измене и допуне или престанак важења сваког од уговора, како би се ускладили с правним тековинама ЕУ. Који се осетљиви сектори обично искључују (нпр. ваздухопловство, поморски транспорт, аудиовизуелно поље, итд.) из таквих споразума? Да ли неки од ових споразума садржи клаузулу о организацији за регионалну економску интеграцију (при чему се посебно наводи могућност да се инвеститорима или другим земљама, које припадају истој организацији за регионалну интеграцију као и уговорна страна, додели повлашћени приступ)?**

12. **Да ли тренутно преговарате или сте преузели обавезу да преговарате о неким новим споразумима о услугама? Молимо да нас известите о тренутном статусу и било каквим прелазним резултатима који проистичу из таквих преговора који су у току или тек треба да се одрже.**

Е. Административни капацитет

13. **Молимо наведите податке о административној структури и функционисању вашег државног органа који се бави трговинском политиком, укључујући и следеће податке:**

    а) број службеника који раде у различитим секторима, укључујући, уколико је то могуће, и детаљан приказ организационе структуре (органиграм),

    b) мере којима се обезбеђује координација активности различитих сектора које су задужене за спровођење трговинске политике, а посебно механизме за сарадњу са секторима задуженим за управљање царинама,

    с) механизми за доношење одлука, на пример, које се тичу увођења нових трговинских мера или измену постојећих трговинских мера.

14. **Да ли постоји предвиђена трговинска обука или обука повезана с трговином у краткорочном и дугорочном периоду?**

Роба двоструке намене

15. **Да ли примењујете и на који начин примењујете контролу извоза робе двоструке намене?**
16. **Молимо доставите Комисији текстове релевантних законских прописа (на неком од званичних језика ЕУ).**
17. **Молимо објасните који артикли спадају у категорију робе двоструке намене према вашим правним прописима и објасните по ком основу је такав списак састављен.**
18. **Који су поступци контроле?**
19. **Да ли су ваши државни органи спровели неку свеобухватну анализу разлика између ваших правних прописа и правних прописа Европске уније? Које су главне разлике? Ако таква анализа није до сада спроведена, да ли се планира њено спровођење? Молимо да пружите било какве значајне детаље о таквим плановима.**

Извозни кредити

20. **Које институције дају ове кредите/осигурања? Молимо опишите методологију којом се одређује фактор ризика код извозних кредита/осигурања? На који начин се овим методама узима у обзир договор с Организацијом за економску сарадњу и развој (OECD)?**
21. **Да ли институције које дају кредите/осигурања такође покривају и краткорочне извозе у државе ЕУ и друге државе чланице Организације за економску сарадњу и развој, а које су обухваћене саопштењем Комисије у складу са чланом 113. Уговора о функционисању Европске уније (TFEU), примењујући чланове 92. и 93. овог Уговора на осигурање краткорочних извозних кредита (Службени лист C 281 од 17. септембра 1997. године)?**
22. **Да ли предвиђате било какве проблеме везане за спровођење Директиве Савета 98/29/ЕЗ о усклађивању главних одредби које се тичу осигурања извозних кредита за трансакције са средњорочним и дугорочним покрићем?**

II. ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛНИ ТРГОВИНСКИ СПОРАЗУМИ

23. **Које преференцијалне трговинске споразуме је ваша земља склопила с трећим земљама? Молимо доставите примерке таквих споразума (на неком од званичних језика ЕУ). (Текстови могу бити снимљени на CD-ROM)**
24. **Молимо вас да за сваки споразум наведете следеће информације: природу споразума, датум ратификације, датум ступања на снагу, почетни период споразума, процедуру аутоматског обнављања, период трајања стечених**

права и јасно нагласите који начини постоје у тим споразумима да се они измене или да им престане важење, како би се ускладили с правним тековинама ЕУ.

25. **Да ли су ваши државни органи спровели неку свеобухватну анализу разлика између ових споразума и споразума које Европска унија можда има с истим трећим земљама? Ако јесу, молимо да нам представите резултате такве анализе. Ако нису, да ли се таква анализа планира? Молимо да пружите било какве значајне детаље о таквим плановима.**

26. **Да ли планирате да склопите неки нови преференцијални трговински споразум?**

III ДРУГИ СПОРАЗУМИ ВЕЗАНИ ЗА ТРГОВИНУ

27. **Молимо доставите списак свих ваших међународних споразума о економској/техничкој сарадњи и интеграцији, као и било који други споразум који је релевантан за трговинска питања.**

28. **Молимо вас да за сваки споразум наведете следеће информације: природу споразума, датум ратификације, датум ступања на снагу, почетни период споразума, процедуру аутоматског обнављања, период трајања стечених права и јасно нагласите који начини постоје у тим споразумима да се они измене или да им престане важење, како би се ускладили с правним тековинама ЕУ.**

29. **Да ли планирате да ступите у преговоре око неког новог споразума о економској/техничкој сарадњи и интеграцији, или да потпишете било какав споразум релевантан за трговинска питања?**

IV. БИЛАТЕРАЛНИ ИНВЕСТИЦИОНИ СПОРАЗУМИ

30. **Ради стицања потпуне слике о разликама између вашег инвестиционог режима и инвестиционих режима у Европској унији, можете ли да нам доставите правне акте који одређују вашу инвестициону политику, укључујући и правне прописе који одређују аспекте везане за инвестиције у одређеном сектору?**

31. **С којим сте земљама закључили билатералне инвестиционе споразуме? Молимо вас да за сваки споразум наведете следеће информације: природу споразума (нпр. уговоре о билатералним инвестицијама, споразуме о трговинској сарадњи, неки други тип (наведите који), подручје примене (покривање приступа тржишту, недискриминација, заштита, промоција, итд.) датум ратификације, датум ступања на снагу, почетни период споразума, процедуру аутоматског обнављања, период трајања стечених права. Молимо доставите примерке (на неком од званичних језика ЕУ) и јасно назначите који се поступци предвиђају за измене и допуне или**

престанак важења сваког од ових споразума, како би се ускладили с правним тековинама ЕУ. Да ли неки од ових споразума садржи клаузулу о организацији за регионалну економску интеграцију (могућност да се инвеститорима или инвестицијама других земаља, које припадају истој организацији за регионалну интеграцију као и уговорна страна, додели повлашћени приступ)? Који се осетљиви сектори обично искључују (нпр. ваздухопловство, поморски транспорт, рибарство, аудиовизуелна индустрија, итд.) из таквих споразума?

32. **Да ли неки од тих споразума садржи клаузулу о слободном преносу која предвиђа неограничен пренос било ког капитала и плаћања везаног за одређено улагање? Ако садржи, постоје ли изузеци или заштитне клаузуле које би могле да ограниче такву клаузулу о слободном преносу? Које је подручје примене ових изузетака и како се они покрећу?**

33. **Да ли сте спровели анализу разлика између ових споразума и споразума које Европска унија можда има с истим трећим земљама? Ако јесте, молимо да нам представите резултате такве анализе. Ако нисте, да ли се таква анализа планира? Молимо да пружите било какве значајне детаље о таквим плановима.**

34. **Да ли тренутно преговарате или сте преузели обавезу да преговарате о неким новим билатералним инвестиционим споразумима? Молимо да нас известите о тренутном статусу и било каквим прелазним резултатима који проистичу из таквих преговора који су у току или тек треба да се одрже.**

35. **Да ли планирате да склопите нове билатералне инвестиционе споразуме?**

IV. РАЗВОЈНА ПОЛИТИКА И ХУМАНИТАРНА ПОМОЋ

Развојна политика

36. **Да ли постоји политички оквир или било какав пропис о развојној сарадњи/помоћи у развоју?**

37. **Да ли је ваша земља повезана, на основу споразума о сарадњи, трговини, или на основу других споразума, са земљама у развоју (било да је реч о земљама Африке, Кариба и Пацифика, Латинске Америке, Азије или Медитерана)?**

38. **Да ли ваша земља примењује преференцијалну трговинску политику (без обзира на горе наведене споразуме) у односу на одређене земље у развоју? Ако је тако, који је облик, и које су појединости такве политике, тј. таквих политика?**

39. **Да ли ваша земља има буџет за помоћ земљама у развоју? Колики је тај буџет и како се распоређује? Колики је износ, уколико постоји, потрошен на хуманитарну помоћ трећим земљама током протекле 3 године? Да ли**

мерите своје буџетске доприносе према методологији Званичне помоћи у развоју (ODA)?

40. **Које је пројекте развојне помоћи, уколико их је било, ваша земља спровела током протекле две године?**

41. **Да ли се ваша земља обавезала на учешће у пројектима развојне помоћи у будућности?**

42. **Административни капацитет: Да ли постоји нека служба министарства или агенција за развојну сарадњу, или постоје посебни пројекти помоћи трећим земљама, којима управља неко друго министарство, а не Министарство спољних послова? Ако постоје, како су организовани?**

43. **У којој мери су развојна стратегија, циљеви, заједничке вредности и начела ЕУ, како су наведени у Европском консензусу о развоју (из децембра 2005. године, http://ec.europa.eu/development/policiesgen_en.cfm) укључени у вашу националну спољну политику?**

44. **Да ли ваша земља учествује у Миленијумским развојним циљевима? Докле сте дошли са испуњавањем циљева?**

45. **У којим међународним споразумима који се тичу развоја учествујете?**

Хуманитарна помоћ

46. **Како дефинишете хуманитарну помоћ? Да ли ваша земља, у погледу спољне хуманитарне помоћи, прихвата начела пружања помоћи на основу потреба, која су у складу са хуманитарним принципима наведеним у Уредби о хуманитарној помоћи ЕЗ (ЕЗ 1257/96) и Европском консензусу о хуманитарној помоћи? Посебно се скреће пажња на начело недискриминације, којим се пружа помоћ жртвама, без дискриминације на расној, етничкој, верској, полној, националној и политичкој основи. У пружању помоћи не сме се водити нити бити подређен политичким разматрањима.**

47. **Да ли ваша земља има признат оквир за националне невладине организације које имају за циљ пружање помоћи, било развојне или хуманитарне, трећим земљама? Молимо да објасните.**

48. **Да ли имате организацију или део власти који надзире и пружа помоћ у случају природне катастрофе и катастрофе изазване човековим деловањем? Да ли се могућност таквих катастрофа прати на сталној основи? Ако сте одговорили потврдно на неко од претходна два питања, каква непосредна помоћ и средства су обезбеђена за случај да се тако нешто догоди? Да ли се таква помоћ пружа искључиво интерно, или је доступна и за добробит трећих земаља?**

Поглавље 31: Спољна, безбедоносна и одбрамбена политика

Заједничка спољна и безбедоносна политика (ЗСБП) и Заједничка безбедоносна и одбрамбена политика (ЗБОП) заснивају се на правним актима, укључујући правно обавезујуће међународне споразуме, и на политичким документима. Правне тековине ЕУ се састоје од политичких декларација, заједничких акција, заједничких ставова и споразума. Државе чланице морају бити способне да спроведу политички дијалог у оквиру ЗСБП, да се усагласе са изјавама ЕУ, да учествују у активностима ЕУ и да примењују договорене рестриктивне мере. Од држава кандидата се тражи да се постепено усаглашавају са изјавама ЕУ и да примењују рестриктивне мере онда када је то потребно и у случајевима у којима је то потребно.

А) Опште информације

1. **Уговор о Европској унији (<u>УЕУ</u>) у Глави V укључује одредбе о Заједничкој спољној и безбедоносној политици које ће нове државе чланице примењивати. Комисија жели да зна да ли би, по вашем виђењу, примена ових одредби након приступања довела до било каквих проблема или потешкоћа. Прецизније речено:**

2. **Да ли сте спремни да без резерве прихватите уређење, правну структуру и организациона решења Спољне, безбедоносне и одбрамбене политике Уније (ЗСБП и ЗБОП), укључујући и њену војну димензију?**

3. **Да ли ћете након приступања бити спремни и способни да у потпуности и активно учествујете у Спољној, безбедоносној и одбрамбеној политици (ЗСБП и ЗБОП) као што је то дефинисано у УЕУ?**

4. **Хоћете ли, након приступања, у потпуности и без резерви прихватити циљеве УЕУ, одредбе њене Главе V, и декларације која иде уз њу, као и релевантних међународних споразума закључених у име ЕУ и других релевантних извора правних тековина ЕУ у области Спољне, безбедоносне и одбрамбене политике (ЗСБП и ЗБОП)?**

5. **Да ли ће ваша администрација, а посебно Министарство спољних послова, имати потребне структуре и техничку оспособљеност да у потпуности учествује у Спољној, безбедоносној и одбрамбеној политици (ЗСБП и ЗБОП) у време приступања?**

6. **У погледу одредбе која предвиђа да ће државе чланице подржати спољну и безбедоносну политику Уније активно и без резерви (члан 24. став. 3. УЕУ), молимо објасните које су уговорне обавезе ваше земље према међународном праву и да ли оне морају бити измењене у контексту приступања. У ту сврху, молимо проследите листу постојећих уговорних обавеза и оних о којима се тренутно преговара.**

7. **Да ли ваша земља подржава Европску стратегију безбедности која је допуњена и прихваћена децембра 2008.?**

8. **Који правни инструменти/законски прописи у контексту спољне, безбедоносне и одбрамбене политике постоје у вашој земљи и шта они покривају?**

9. **Са колико мера (декларација, демарша, заједничких ставова) сте се усагласили од јула 2008. године? Са којим се таквим мерама нисте усагласили?**

10. **Који органи су у вашој земљи задужени да спроводе и обезбеђују координацију спољне политике ?**

11. **Да ли сте именовали потребног „политичког директора“ и „европског кореспондента“?**

12. **Молимо да нам пружите основне информације о структури, распореду и бројном стању у вашој дипломатској служби (амбасаде, мисије, генерални конзулати и конзулати). На пример, од колико се запослених састоји ваша служба спољних послова (дипломата, помоћног особља итд.)?**

B) ЗСБП – политички дијалог

13. **Када је у питању циљ јачања безбедности Уније и њених држава чланица на све начине (члан 24. став 3. УЕУ), молимо објасните стање односа између ваше земље и суседних земаља које нису чланице ЕУ. У ту сврху, Комисија тражи да доставите сажете информације о вашој сарадњи са суседним земљама, укључујући и сарадњу у регионалним организацијама и билатералну сарадњу.**

14. **Какав политички дијалог постоји између ваше земље и :**

    - **Западног Балкана (Албанија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија, Бивша Југословенска Република Македонија, Црна Гора, и Косово);**
    - **Турске;**
    - **Земаља које су обухваћене Европском суседском политиком (ЕСП);**
    - **Источног партнерства;**
    - **Евромедитеранског партнерства;**
    - **Русије;**
    - **САД и Канаде;**
    - **Кине, Јапана, Индије, Пакистана.**

C) ЗСБП и ЗБОП – Политичка стратегија

Рестриктивне мере

15. Када је у питању капацитет Уније да спроводи рестриктивне мере и економске санкције у оквиру заједничке акције или заједничког става (видети чланове 28–29. УЕУ и чланове 75. и 205. УФЕУ), молимо да дате преглед уставних и законских решења ваше земље за спровођење рестриктивних мера и економских санкција, релевантних административних структура и механизама за надгледање, као и листу унилатералних и мултилатералних рестриктивних мера (нарочито УН-а) које ваша земља тренутно примењује.

16. До које је мере ваша земља у потпуности имплементирала рестриктивне мере које се налазе на листи санкција Интернет сајта: http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/measures.htm?

17. У вези са спровођењем санкција које су уведене заједничким ставом или заједничком акцијом ЗСБП (рецимо, ембарга на оружје), која ће одређена министарства/тела и или друге институције које спроводе законе (Министарство одбране, Управа царина, Министарство спољних послова, безбедносне и обавештајне службе) или сектори бити задужени за надгледање, контролу и спровођење, и која је њихова оперативна структура (особље, буџет, извештавање)?

18. Молимо да нам пружите податке о трговини половним или новим оружјем са земљама према којима ЕУ спроводи ембарго на оружје?

Превенција конфликата

19. Да ли ваша земља подржава све мере ЕУ у овој области?

20. Да ли ваша земља подржава Програм ЕУ за превенцију насилних конфликата (усвојен на Европском савету у Гетеборгу јуна 2001.) и Саопштење Комисије о превенцији конфликата (из априла 2001.)?

Спречавање ширења и стратегија за оружје за масовно уништење и малокалибарско и лако наоружање

21. Имајући у виду посвећеност ЕУ у областима спречавања ширења оружја за масовно уништење (ОМУ), молимо да објасните учешће своје земље, или да ли постоји намера да се учествује у различитим међународним режимима/инструментима који се тичу спречавања ширења оружја за масовно уништење, извоза конвенционалног оружја, као и органа који су задужени за спровођење ових међународних програма.

22. **Можете ли разјаснити обим трговине конвенционалним наоружањем у коју је укључена ваша земља било директно или као транзитна земља? Који би то били национални механизми за уређење интерних контрола неопходних за функционисање инструмената као што су Васенарски аранжман, Аустралијска група, Група нуклеарних снабдевача, Зангеров комитет и Режим контроле технологије пројектила (МТЦР) и које би биле институције /тела које би спроводиле сваки од ових режима за контролу извоза?**

23. **Да ли ваша земља поштује Заједничку акцију Савета 2006/419/ЗСБП од 12 јуна 2006. године, у циљу спровођења Резолуције Савета безбедности Уједињених Нација 1540(2004) и у оквиру имплементације Стратегије ЕУ за спречавање ширења оружја за масовно уништење?**

24. **Да ли се ваша земља ускладила са Заједничким ставом Савета 2008/944/ЗСБП од 8. децембра 2008. који одређује заједничка правила за контролу извоза војне технологије и опреме?**

25. **У контексту актуелних напора Уније да се успостави европска политика наоружања, молимо да пружите информације о одбрамбеној индустрији ваше земље, као и да пружите информације о било каквим препрекама за усаглашавање са том политиком.**

26. **Какав је став ваше земље и које се мере предузимају када је у питању Одлука Савета 2009/42/ЗСБП од 19. јануара 2009. о подршци активностима ЕУ како би се међу трећим земљама промовисао процес који води према Уговору о трговини оружјем, у оквиру Европске стратегије безбедности?**

27. **Какав је став ваше земље и које се мере предузимају када је у питању Заједничка акција Савета 2008/487/ЗСБП од 23. јуна 2008. у циљу подршке универзализацији и имплементацији Конвенције о забрани коришћења, складиштења, производње и преноса против-пешадијских мина и о њиховом уништењу из 1997. године, а у оквиру Европске безбедносне стратегије?**

28. **Да ли је ваша земља предузела све националне мере за имплементацију које су неопходне за усклађивање са обавезама које проистичу из Конвенције о хемијском оружју (CWC)? Да ли постоји законодавни оквир и административне мере које забрањују активности утврђене као забрањене према CWC? Молимо да пружите детаље. Да ли сте основали функционално национално тело које делује као централна тачка за питања из области CWC? Које су мере предузете како би се регулисала и надгледала трговина хемикалијама са списка CWC?**

29. **Да ли постоји национална стратегија за контролу малог и лаког наоружања (SALW)? У случају да постоји, молимо да доставите копију.**

30. Да ли имате национални систем регистрације и базу података за мало и лако наоружање? Ако имате, молимо вас да дате најновије статистичке податке о регистрацији оружја.

31. Да ли имате националну комисију или тело које надгледа производњу, увоз и извоз малог и лаког наоружања? Ако имате, ко су чланови и који су циљеви и надлежности те комисије/тела?

32. Постоји ли законодавство на снази за интерну контролу малог и лаког наоружања, укључујући поседовање, коришћење, ношење и регистрацију оружја?

33. Да ли постоји законодавство на снази за спољне трансфере (увоз, извоз, транзит итд.) таквог оружја, у складу са Заједничким ставом Савета 2008/944/ЗСБП од 8. децембра 2008. године, који дефинише заједничка правила којима се контролише извоз војне технологије и опреме?

34. Молимо вас да наведете информације и бројке о увозу и извозу малог и лаког наоружања(SALW).

35. Пружите информације о врсти санкција (управних и кривичних) које су предвиђене националним законима у случајевима непредавања ватреног оружја које се налази у незаконитом поседу.

36. Да ли се ваша земља усагласила са Заједничком акцијом Савета од 12. јула 2002. године о доприносу Европске уније борби против дестабилизујуће акумулације и ширења малог и лаког наоружања (2002/589/ЗСБП)?

37. Да ли се ваша земља усагласила са Стратегијом ЕУ за борбу против забрањене акумулације и трговине малим и лаким наоружањем (SALW) и његовом муницијом?

38. Да ли се ваша земља ускладила са Заједничким ставом Савета 2003/468/ЗСБП од 23. јуна 2003. о контроли посредовања у трговини оружјем?

39. Да ли се ваша земља ускладила са Акционим програмом УН против ширења забрањеног малог и лаког наоружања (SALW) из 2001. годинеи његовим протоколом?

Сарадња са међународним организацијама

40. У погледу одредбе која предвиђа да државе чланице ЕУ координишу активности у међународним организацијама (члан 34. и 35. УЕУ), молимо

да доставите листу релевантних међународних организација у којима је ваша земља члан (са датумом приступања) или са којима преговара о чланству, као што су УН, ОЕБС, Савет Европе итд.

41. Да ли ваша земља учествује у раду међународних организација по питањима праћења избора, активности обуке и слично?

Безбедносне мере (поверљиве информације)

42. Да ли постоји законски оквир о безбедносним процедурама у размени поверљивих информација, који омогућава безбедну комуникацију између министарстава иностраних послова држава чланица?

43. Да ли ваша земља испуњава све захтеве безбедносне политике ЕУ?

44. Да ли ваша земља има споразум са ЕУ о безбедносним процедурама за размену поверљивих информација и да ли је он ратификован?

45. Који одређени правни прописи постоје како би се у потпуности регулисала област безбедности информација у складу са стандардима ЕУ?

46. Да ли ваша земља поштује Одлуку Савета од 19. марта 2001. године којом се усвајају безбедносне мере Савета (2001/264/ЕЗ), а која је измењена и допуњена Одлуком Савета 2004/194/ЕЗ и 2005/571/ЕЗ?

D) ЗБОП – капацитети за допринос

Управљање цивилним и војним кризним ситуацијама

47. Да ли је ваша земља посвећена развоју ЗБОП и да ли ваша земља прихвата циљ ЕУ да буде активна, способна и делотворна у области управљања цивилним и војним кризним ситуацијама?

48. Да ли ваша земља подржава Главни циљ из 2010. године (Headline goal 2010)?

49. Да ли ваша земља подржава мисије ЗБОП у региону Западног Балкана и шире?

50. Да ли ваша земља има оквирни споразум са ЕУ о учешћу у операцијама у оквиру ЗБОП? Када је споразум потписан и да ли је ратификован?

51. У погледу политике Уније да ојача и развија своје капацитете у управљању међународним кризним ситуацијама, молимо да објасните да ли ваша земља доприноси или је спремна да допринесе Европској унији особљем, и то у: a) цивилним и b) војним операцијама управљања у

кризним ситуацијама. Да ли ваша земља има одговарајуће капацитете и објекте за оперативну обуку таквог цивилног и војног особља?

52. **Пружите информације о учешћу ваше земље у међународним активностима као што су мировне мисије УН?**

Поглавље 32. Финансијска контрола

Ово поглавље садржи четири главне области на које се односи политика, а то су јавна унутрашња финансијска контрола у (ЈУФК), екстерна ревизија (ЕР), заштита финансијских интереса ЕУ и заштита евра од фалсификовања.

У односу на прве две области, не постоје прописи Уније који захтевају транспозицију у национално законодавство. Заправо контрола се односи на посвећеност земље кандидата да прихвати међународне стандарде за унутрашњу контролу и унутрашњу ревизију и најбољу праксу ЕУ. Поменути међународни стандарди су садржани су у *INTOSAI* Смерницама за стандарде унутрашње контроле за јавни сектор (2004), засноване на другој верзији *COSO* модела Института за унутрашњу ревизију (*IIA*). У ту сврху, земља кандидат треба да размотри са Комисијом и прихвати ЈУФК план политике, са краткорочним и дугорочним планом који имају реалне крајње рокове. У односу на друге две области, постоје прецизне правне тековине. Тамо где је директно примењиво од тренутка приступања постоји посебан фокус на административним капацитетима и структурама.

ЈИФК је свеобухватан концепт за подршку земљи кандидату при побољшању њеног система унутрашње контроле. ЕР се односи на функцију Врховне ревизорске институције која је одговорна Парламенту. ЈИФК и ЕР се односе на целокупан јавни буџет, посебно приходе и расходе на централном нивоу, укључујући страна средства. Међутим, специфичнија правила за управљање и контролу ЕУ фондова се третирају према осталим релевантним поглављима која се односе на преговоре о приступању.

ЈИФК концепт је заснован на три принципа, 1) одговорност руководства примењена кроз , *inter alia*, системе транспарентног финансијског управљања и контроле (ФУК), 2) децентрализована и функционално независна унутрашња ревизија (ИР) и 3) централизовано усклађивање ФУК-а и система ИР.

Што се тиче **екстерне ревизије,** од земље кандидата се очекује да примени норме дефинисане од стране Међународне Организације Врховних ревизорских институција – *INTOSAI* – посебно декларације из Лиме и Мексика, које предвиђају да те институције буду функционално, институционално и финансијски независне и да буду одговорне само Парламенту.

Остале релевантне политичке области у овом поглављу се тичу **заштите финансијских интереса ЕУ.** Прво, састоји се од оперативне сарадње земаља чланица, која мора бити способна да ефикасно сарађује са Европском комисијом и да извештава о свим сумњивим случајевима и нерегуларностима, као и о злоупотребама. Такве сарадње морају да обезбеде заштиту ЕУ фондова на (у најмању руку) еквивалентном нивоу заштите националних фондова. Земље чланице су такође у обавези да асистирају и сарађују у проверама на лицу места које спроводи ЕУ. Док се неке од тих правних тековина примењују директно у државама чланицама тако да није потребно њихово преношење, у земљама кандидатима је потребно успоставити ефективне структуре и капацитете за

сарадњу и координацију. Да би се олакшала захтевана сарадња од стране будућих земаља чланица, сматра се врло корисним да се именује национални Систем за борбу против злоупотреба, *AFCOS (Anti-fraud cooperation services*), као једини контактни пункт са *OLAF* -ом.

Осим тога, овај део поглавља такође укључује конвенцију о заштити финансијских интереса ЕУ *("PIF-Convention")* и њена три протокола, укључујући усаглашавање сарадње између казненог закона и његове примене.

На крају, овај део поглавља садржи неказнене аспекте **заштите евра од фалсификовања,** као што је забрана метала или ознака сличних евро кованицама, обавезу финансијских институција да повуку фалсификоване банкноте и кованице као и оснивање тела и поступака за ефикасну борбу против фалсификовања.

I. ЈАВНА УНУТРАШЊА ФИНАНСИЈСКА КОНТРОЛА И ЕКСТЕРНА РЕВИЗИЈА

Јавна унутрашња финансијска контрола

Опште

1. **Које министарство (и која организација унутар министарства) је надлежна за развој, усклађивање, координацију и праћење следећих елемената ЈУФК у вашој земљи? Која је законска основа ове одговорности? Молимо вас да нам доставите преведен примерак.**

   а) Системи контроле и финансијског управљања (који покривају руководеће одговорности, рачуноводство, ex-ante финансијску контролу, *ex-post* финансијску контролу, инспекцију);

   б) интерна ревизија (која садржи финансијску, системску, ревизију перформанси и ИТ ревизију).

2. **Да ли је ово министарство или организација написала документ о политици или Стратегију, која описује тренутну ситуацију јавне интерне финансијске контроле у вашој земљи и анализу адекватности ових система? Да ли тај документ садржи препоруке за будући развој ЈУФК-а? Да ли је тај документ потврђен од Министарства финансија и Владе? Да ли је документ постао део опште политике коју спроводи Влада? Молимо да нам доставите копију на једном од званичних језика ЕУ.**

3. **Да ли ЈУФК у вашој земљи покрива контролу и ревизију прихода (царина и пореске власти), трошкова (преузетих обавеза, тендера и уговорних процедура, расхода и повраћаја неблаговремено плаћених износа), активе и пасиве? Да ли ЈУФК покрива све делове националних буџета (и буџета нижих нивоа власти) и ако не, који делови су искључени и покривени контролом других институција?**

4. **Како је ЈУФК (контрола и ревизија) организован код надлежних органа испод централног нивоа и регионалног/локалног нивоа, све док исти имају користи од националног финансирања из буџета? А како је организован у вези њихових сопствених фондова?**

5. **Да ли се може пружити преглед било којих слабих тачака у поменутим областима под питањем 3 горе, уочених од стране Министарства или друге стране (као што је врховна ревизорска институција, Трезор или Парламент), и којима је потребно даље разматрање у вези побољшања у будућности?**

6. **Да ли се могу обезбедити информације о нивоима зарада запослених на пословима јавне контроле и ревизије, укључујући поређење са зарадама у приватном сектору? Да ли постоје други елементи прихода који не проистичу из националног буџета, било ка запосленима у контроли и ревизији или за организације? Да ли је тешко са садашњим режимом зарада пронаћи и задржати одговарајуће кадрове за ове функције?**

Законодавство

7. **Молимо да нам доставите следећа документа на једном од званичних језика ЕУ, уколико је могуће:**

   а) Оквирни закон за ЈУФК, Закон о буџету, Закон о трезору, Закон о инспекцији;

   б) Посебни закони о ФУК и ІА и инспекцији (закони о примени);

   с) Терцијални прописи као што су приручници за ФУК и ІА, ІА повељу, етички кодекс за ФУК и ІА, записнике ревизија.

Финансијско управљање и контрола (*ФУК*)

8. **Да ли ће се развити систем централног трезора (државне благајне)? До које границе ће контролне функције Трезора имати утицај на одређене задатке традиционалних провера током ex-ante контроле или их учинити сувишним? Како ће контролне функције Трезора бити интегрисане у *ex-ante* контролне активности Министарства финансија и других релевантних министарстава?**

9. **Дајте опис општег утврђивања, улога и одговорности финансијских служби релевантних министарстава и/или буџетских поглавља (треба покрити функције овлашћених службеника, рачуновођа, система двоструког потписа за обавезе и исплате, *ex-ante* финансијске контролоре, инспекцију и *ex-post* финансијске контролоре). Да ли је спроведен концепт записника ревизије?**

10. **Опишите планирање и природу ex-ante контроле (опсег и садржаје, 100% провере или узимање узорака на основу процене ризика, итд). да ли су коришћене статистичке методе у таквом узимању узорака, као што је**

техника узимања узорка монетарне јединице? Да ли су развијене технике процене ризика и управљања ризиком?

Системи интерне ревизије (ИР)

11. Да ли је функција интерне ревизије уведена у јавни сектор ваше земље (молимо да погледате приложени речник ради тачног значења концепта интерне ревизије). Опишите функционалну независност функције унутрашње ревизије према следећем: статус независности у односу на руководство, именовања, трансфера и смењивања с функције, слобода да се поставе годишњи стратешки планови ревизије и *ad hoc* планирање, слобода обраћања највишем нивоу хијерархије и у случају сукоба другим релевантним организацијама. Да ли су јединице унутрашње ревизије основане у ресорним министарствима? Да ли они деле задатке са инспекторима или је предвиђена строга подела између две функције?

12. Које врсте ревизија спроводи Министарство финансија и Јединице интерне ревизије, уколико су основане, у ресорним министарствима и центрима потрошње (на пример редовне и законске ревизије, ревизије засноване на системима, радне и ИТ ревизије)?

13. Које процедуре су уведене да би се обезбедило адекватно извештавање о ревизији (контрадикторне процедуре са субјектима ревизије) и за праћење налаза ревизије? Ко обезбеђује повратне информације о налазима ревизије у ФУК системима?

***Централно усаглашавање за* ФУК *и* ИР**

14. Да ли би могао да се да опис задатака које има Министарство финансија у вези са пружањем централних упутстава о методологији за све ex-ante финансијске контроле и унутрашње ревизије у свим ресорним министарствима и Владиним трошковним центрима? Како министарство обезбеђује придржавање тим упутствима? Да ли су у ову сврху спроведене анализе усклађености и допуштености ?

15. Које акције су предузете за обуку контролора и ревизора? Ко је одговоран? Да ли постоји школа за јавне финансије за ове функције? Да ли постоје контакти са ДРИ, *ПА* поглављима за вашу земљу као и са академским надлежним органима? Да ли постоји обука за овлашћене јавне интерне ревизоре? Да ли се обучавају кадрови који би постали стручњаци за обуку?

16. Да ли су заснована правила која обезбеђују минимум знања и искуства пре него што кадрови постану финансијски контролори и интерни ревизори (испитна комисија или слично)?

17. Која стручна знања се тренутно преносе држави у овој области и у оквиру којих програма (консултанти, Сигма, остали)?

18. Да ли се може обезбедити опис доступних кадровских капацитета у организацији која се бави развојем усаглашавања ФУК и ІА?

Државна ревизорска институција (ДРИ) (Екстерна ревизија)

19. Од *ДРИ* је захтевано да пружи шири опис њених задатака, одговорности, независности и повезаности са Парламентом и Министарством финансија (дискусије о њеним препорукама и праћење њихових примена). Релевантна питања су како се *ДРИ* адаптира на најбољу праксу ЕУ и међународне стандарде спољне ревизије? Опишите надлежност *ДРИ* (покривање свих буџетских поглавља, ванбуџетских државних средстава, нижих нивоа власти итд). Да ли су Уставом дефинисана права и обавезе *ДРИ*? Како је обезбеђена независност *ДРИ*? Који су тренутни кадрови *ДРИ* и који су будући планови за побољшање њихових капацитета? Молимо да нам доставите примерак закона о *ДРИ* на једном од званичних језика ЕУ.

20. Да ли је *ДРИ* тренутно укључена у било коју од стратегија о њеној реформи? Да ли је већ развила стратешки документ за своје будуће задатке?

21. Можете ли детаљно да опишете које процедуре су успостављене за адекватну сарадњу између Државне ревизорске институције и организација одговорних за јавну интерну финансијку контролу, нпр. за избегавање дуплирања задатака ревизије у исто време и на истој локацији, за међусобно информисање о уоченим слабостима контроле/ревизије при трошковима/приходима Владе, за међусобно извештавање о налазима ревизије, за обуку о било којој другој врсти редовне сарадње?

II. ЗАШТИТА ФИНАНСИЈСКИХ ИНТЕРЕСА ЕУ

А. Управљање и контрола (будућих) ЕУ фондова

Третман и праћење сумњивих случајева преваре и других нерегуларности, заштита финансијских интереса ЕУ (некажњиви аспекти)[30]

(а) Спровођење Конвенције за заштиту финансијских интереса Заједнице и њени протоколи

22. Које су важеће дефиниције „неправилности“, „проневере“, „корупције“ и „прање новца“? Молимо вас да наведете: а) релевантне одредбе о проневери у националном кривичном законику; б) општи прекршаји у вези са фалсификовањем као и корупцијом у националном кривичном законику?

23. Молимо вас да наведете релевантне одредбе у националном кривичном законику које се тичу кривичне одговорности директора привредних друштава. Која је важећа дефиниција саучесништва у привредном криминалу?

24. Молимо вас да наведете релевантне одредбе у националном кривичном законику које се тичу одговорности правних лица.

25. Молимо вас да наведете релевантне одредбе у националном кривичном законику које се тичу могуће заплене, конфисковања или мера за уклањање резултата и инструмената привредног криминала?

26. Који су захтеви националног процесно-кривичног закона у вези са општим могућностима за екстратериторијалну надлежност засновану на принципу личности?

(b) Могућност за оперативну сарадњу на пољу заштите финансијских интереса ЕУ.

27. Правне тековине ЕУ захтевају да национални закон штити ЕУ фондове на исти начин као и националне фондове. Да ли национални закон пружа посебне обавезе и процедуре у вези са третманом сумњивих случајева преваре и других нерегуларности које утичу на националне, ЕЗ или међународне фондове?

28. Како се у пракси решавају случајеви код којих постоји сумња да се ради о проневерама и другим нерегуларностима? Да ли су сачувани било какви подаци о уоченим случајевима код којих постоји сумња да се ради о проневерама и другим нерегуларностима? Ако јесу, молимо вас да пружите скорије податке.

---

[30] Питања кажњавања у вези са заштитом финансијских интереса Заједнице су обрађена у поглављу 24.

29. Да ли Србија разматра да успостави посебне институције или тела за истрагу и/или третман случајева код којих постоји сумња да се ради о проневерама и другим нерегуларностима које утичу на националне, ЕЗ и/или међународне фондове (средства) (одвојено од ЈИФК система), или да ли такве институције или тела већ постоје? Ако да, који је делокруг њихових надлежности? Како су обезбеђени њихов административни капацитет и оперативна независност? Да ли су дефинисане било какве процедуре за коресподенцију, од стране других националних надлежних органа, о сумњивим случајевима преваре и других неправилности са овим институцијама и телима? Да ли су дефинисани механизми за сарадњу између ових надлежних органа?

30. Да ли су дефинисани било какви механизми за сарадњу са надлежним органима ЕЗ и који гарантују довољну помоћ истражним органима током њихових истрага за спречавање превара?

31. Финансијско и судско праћење: Да ли су дефинисане било какве процедуре за обавештавање тужилаштва о случајевима код којих постоји сумња да се ради о проневерама? Да ли су дефинисани било какви поступци за повраћај неприкупљених средстава и ненаменски трошених средстава у сумњивим случајевима преваре или других неправилности?

Б. Заштита евра од фалсификовања (не-казнени аспекти)

32. Која дефиниција фалсификовања банкнота и кованица је дата у националном закону?

33. Да ли у националном законодавству постоји обавеза кредитних институција и других пружалаца платних услуга, као и било којих других институција које се баве обрадом и снабдевањем јавности новчаницама и кованицама (како је посебно наведено у Члану 6 Уредбе 1338/2001) да осигурају да се новчанице и кованице евра које су примили и које намеравају да врате у оптицај провере по питању аутентичности и да се открију фалсификати?

34. Да ли у националном законодавству постоји обавеза кредитних институција и других пружалаца платних услуга, као и било којих других институција које се баве обрадом и снабдевањем јавности новчаницама и кованицама (како је посебно наведено у Члану 6 Уредбе 1338/2001) да повуку из оптицаја све новчанице и кованице за које знају или имају довољно разлога да верују да су фалсификовани и да их предају надлежним органима? Да ли су дефинисане било какве санкције у случају да неиспуњавања ове обавезе?

35. Који надлежни органи су одређени за централизацију, техничку анализу и обраду података о фалсификованим банкнотама и кованицама, у еврима и другим валутама?

36. Да ли су дефинисане било какве процедуре за пренос примерака фалсификованих новчаница и кованица, како у еврима, тако и у другим

валутама, и пратећих података релевантним надлежним органима у вашој земљи и изван ње?

37. **Да ли су дефинисане било какве процедуре за сакупљање и индексирање статистичких података у вези са фалсификовањем новчаница и кованица (у еврима и другим валутама)?**

38. **Које санкције се примењују за улазак у оптицај и за употребу метала и жетона сличних кованици евра?**

39. **Које процедуре и тела установљени за борбу против фалсификовања?**

40. **Да ли је Србија учествовала у програму Перикле?**

АНЕКС

Молимо вас да пронађете приложен списак дефиниција (Речник) у вези контролом/ревизијом који је коришћен од стране Комисије (DG BUDG) у вези са проценом система јевне интерне финансијске контроле (ЈИФК) земаља кандидата. Од велике је важности да ваша земља и Комисија говоре исти језик што је више могуће и приложене дефиниције вам могу бити од помоћи приликом објашњавања ваших националних еквивалената. Молимо вас да обратите пажњу да се термин „контрола и инспекција“ односи на одговорности руководећег кадра у оквиру управљања приходима и расходима а да се термин „ревизија“ односи на независну функцију процене (нпр. контролних система).

Речник дефиниција које је користила Комисија у оквиру Јавне унутрашње финансијске контроле (ЈУФК)

Термин	Дефиниција
Систем контроле рачуноводства	**Серије поступака, које су део укупне интерне контроле, систем повезан са остваривањем рачуноводствених циљева ентитета. Ово укључује усаглашеност са рачуноводственим и финансијским политикама и процедурама, очување ресурса ентитета и припреме поузданих финансијских извештаја.**
Систем административне контроле	**Серије поступака, које су део укупног система интерне контроле, које се тичу административних процедура потребних за доношење одлука руководећег кадра, остварују највишу могућу административну и економску ефикасност и обезбеђују примену административних политика, било да су у вези са финансијским пословањем или нечим другим.**
Ревизија	**На најуопштенији начин, ово може значити било које накнадно *(ex-post)* испитивање трансакција, процедура или извештаја с обзиром на потврђивање било ког њиховог аспекта – прецизност, ефикасност, итд. Реч се обично уже карактерише да би била корисна.**
Мишљење ревизије	**Информација, која подржава мишљења, закључке или извештаје ревизора, интерних јединица за ревизију или ДРИ. Оно би требало да буде:** **Компетентно: Информација која је квантитативно довољна и одговарајућа да би се постигли резултати ревизије; и квалитативно непристрасна да би инспирисала поверење и поузданост.** **Релевантно: Информација која је примерена циљевима ревизије.** **Разумно: Информација која је економична у томе што је цена сакупљања сразмерна резултатима, што ревизор или, јединица интерне ревизије или ДРИ покушавају да постигну.**
Мандат ревизије	**Ревизорске одговорности, овлашћења, слободе и обавезе пренете на било које ревизорно тело (нпр. ДРИ према уставу или други законити надлежни орган земље (као што је наведено у примарном и секундарном националном законодавству).**
Сврха ревизије	**Прецизна изјава о томе шта ревизија намерава да постигне и/или питање на које ће ревизија да одговори. То може укључити финансијска, редовна и питања перформанси.**
Процедура ревизије	**Тестови, упутства и детаљи укључени у програм ревизије како**

	би се остварило систематско и разумно спровођење.
Делокруг ревизије	**Оквир или границе и субјекти ревизије.**
Праћење ревизије	**Израз тачније има непрецизно опште значење у општем коришћењу ревизије. Међутим, Анекс 1, Уредбе Савета 2064/97 обезбеђује посебан детаљан опис захтева „довољног праћења ревизије“ у сврхе структуралних средстава којима управљају земље чланице у корист Комисије. У кратком прегледу, то захтева вођење извештаја који пружају пуну документацију и оправдање у свим животним фазама трансакције заједно са могућношћу да се прате трансакције од збирних целина до индивидуалних детаља и обрнуто.** **Најважнији циљ праћења ревизије је да се обезбеди „задовољавајућа ревизија од збирних износа на које је овлашћена Комисија до индивидуалних ставки трошкова и потпорних докумената за крајњег корисника“.** **Реч „праћење ревизије“ у Редовним извештајима и Приступним партнерствима треба да се схвати у светлу горњих дефиниција које би требало да се примене у контексту свих пред-приступних фондова за земље кандидате.**
Ентитет на коме је ревизија спроведена	**Организација, програм, активност или функција подложне ревизији од стране ДРИ или јединице за интерну ревизију.**
Стандарди ревизије	**Стандарди ревизије пружају минимум упутстава ревизорима и помажу да се одреди делокруг корака и процедура ревизије који би били примењени да би се испунили циљеви ревизије. Они су критеријуми или мерила према којима се процењује квалитет ревизије.**
Повеља **(Повеља интерне ревизије)**	**Такође звана *Изјава мисије интерне ревизије*, посебно у у организацијама у којима не учествује САД. Повеља/Изјава о активности интерне ревизије је формални, писани документ који дефинише сврху, делокруг и одговорност активности интерне ревизије. Она циља ка томе да обезбеди да се на интерну ревизију гледа с поверењем, вером и кредибилитетом.** **Повеља треба да:** **обезбеди функционалну независност укључујући спецификацију положаја активности интерне ревизије унутар организације;** **Одобри неограничен приступ извештајима, кадровима и**

	физичким својствима релевентним за рад и ангажовање; **Дефинише делокруг активности интерне ревизије;** **Дефинише захтеве извештавања за субјекте над којима се врши ревизија и, где је потребно, за правосудне институције и** **Наведе однос са Државном ревизорском институцијом.**
Ревизије усклађености	**Погледати Ревизије регуларности.**
Уставни	**Питање које је дозвољено или одобрено успостављањем фундаменталног закона земље.**
Контроле	**Било која врста контроле организације или корисника јавних средстава, како интерна тако и екстерна контрола организација – тј. и унутрашње контроле и контроле ван организације.**
Мере пажње	**Одговарајући елемент пажње и вештине за које се очекује да буду примењени од стране обученог ревизора с обзиром на комплексност задатка ревизије, укључујући брижљиву пажњу у планирању, сакупљању и процени доказа, и формирању мишљења, закључака и препорука.**
Економија	**Минимизирање трошкова ресурса коришћених за постизање датих планираних резултата активности (са освртом на одговарајући квалитет таквих резултата или крајњих резултата).**
Делотворност	**Граница до које се постижу циљеви активности тј. веза између планираних утицаја и стварних утицаја на активност.**
Ефикасност	**Максимизирање резултата активности (аутпута) у зависности од датих инпута.**
Оцена	**Може значити:** **а) процену тендера као дела уговорног процеса; или** **b) посебне прегледе направљене да се испита укупан резултат програма или пројекта. Делокруг може да варира. Њена суштина би требала да буде одређивање, добијање или израчунавање резултата програма или пројекта судећи према њиховој економији, ефикасности и делотворности, али обично покрива много шири делокруг питања укључујући подобност али и постизање циљних резултата. Може се спровести пре, током или након завршетка програма или пројекта (обично познато као *ex-ante* (претходна), средњорочна или ex-**

	post(накнадна). Она дели многе карактеристике за ревизијом перформанси (остварења).
Ex ante* (претходна*)* финансијска контрола *(EAFC)	***Ex ante* финансијска контрола је сет контролних активности пре спровођења финансијске одлуке у вези са издвајањима, обавезама, тендерским процедурама, уговорима (секундарним обавезама), и повезаним исплатама и повраћајем неблаговремено плаћених износа. Такве одлуке се могу спровести само након изричитог одобрења ex ante финансијског контролора.** ***EAFC* се понекад назива и „превентивна контрола". Ово је уже значење финансијске контроле. Ако је описано као *EAFC*, не може бити непрецизности.**
Ex post (накнадна) интерна ревизија *(EPIA)*	**Сет ревизорских активности које се накнадно обављају(*ex-post)*. Тј. у овом контексту, након што је донета финансијска одлука од стране менаџмента. *(EPIA)* се може спровести од стране централизованих ревизорских тела Владе, која су одговорна Влади и која извештавају највише нивое власти (Министарство финансија или чак Владу) или децентрализованих ревизорских тела (јединице унутрашње ревизије у јединицама за спровођење буџета, као што су министарства или агенције).**
Ex-post	**Када се односи на ревизију, „ex post" обично значи ревизију спроведену након иницијалне законске обавезе трансакције. Када се односи на оцену, „ex post" обично значи оцену спроведену након што је трансакција у потпуности извршена.**
Екстерна ревизија	**Било која ревизија спроведена од стране ревизора који је независтан од менаџмента над којим је вршена ревизија. У јавним финансијама, то значи да је ревизија спроведена ван Владиног финансијског менаџмента и контролне политике од стране националних Ревизорских Судова (или сличних институција), Државне ревизорске институције да би се објективно обезбедило да такав менаџмент и контролни системи буду у саобразности са дефиницијом ЈИФК као што је поменуто на другим местима изнад у овом речнику.**
Стандарди области	**Оквир за ревизора да систематски испуни циљ ревизије, укључујући а) планирање и надзор ревизије b) сакупљање мишљења ревизије која су компетентна, релевантна и разумна, и с) одговарајућу студију и процену интерних контрола.**
Финансијске ревизије	**Покривају испитивање и извештавање о финансијским извештајима и испитују рачуноводствене изјаве на којима су ове изјаве засноване.**

Финансијски контролор	**Функција финансијског контролора може значити различите ствари у различитим организацијама, нпр:** **а) улога давања *ex-ante* (претходног) одобрења појединачним трансакцијама у погледу усаглашености са уредбама и процедурама или** **b) исто што и ревизор; или** **c) улога менаџмента која комбинује надлежности евидентирања и обраде трансакција (финансијско рачуноводство) с припремом извештавања према буџетским циљевима (управно рачуноводство).** **У Комисији, финансијска контрола је првобитно (1973) дефинисана као *ex ante* одобрење било које врсте финансијских одлука, акасније је функција интерне ревизије додата функцијама финансијског контролора. Од скоро, тренд је да се раздвоје две функције а термин „финансијска контрола“ се поново односи само на ex ante одобрење.** **У оквиру Проширења, термин се користи за функцију *ex ante* одобрења.**
Финансијска контрола	**Израз има шире значење у неким организацијама и уже значење у другим (у ширем смислу, организације у севернијим крајевима узимају шире значење а оне у јужнијим крајевима узимају уже значење).** **Шире значење прати значење унутрашње контроле осим ако се односи на контроле, које имају специфичне финансијске компоненте. У пракси, у овом контексту, има неколико контрола, које немају финансијску компоненту а израз финансијска контрола неретко може стварно међусобно да се мења са унутрашњом контролом.** **Уже значење прати уже значење финансијске контроле и односи се на посебно преиспитивање усаглашености трансакција са уредбама и процедурама описаним у ex-ante финансијској контроли.**
Финансијски менаџмент	**У оквиру Проширења, термин је схваћен као сет надлежности менаџмента (који је одговоран за спровођење задатака Владине јединице за управљање буџетом) на успостављању и примени сета правила која имају за циљ ефикасно, делотворно и економично коришћење доступних средстава (која садрже приход, трошкове и активу). Односи се на планирање, буџет, рачуноводство, извештавање и неке облике *ex ante* финансијске**

	контроле. ФМ подлеже унутрашњој и спољној ревизији.
Финансијски системи	**Процедуре за припрему, евидентирање и извештавање о поузданим информацијама које се тичу финансијских трансакција.**
Налази, закључци и препоруке	**Налази су специфични докази које сакупљају ревизори да би задовољили циљеве ревизије; закључци су изјаве које су ревизори извели из тих налаза; препоруке су смернице деловања које је предложио ревизор а које су у вези са циљевима ревизије.**
Функционална независност (FI)	**Посебан статус финансијског контролора (у ужем смислу) или интерног ревизора (било централног или децентрализованог), што му обезбеђује слободу одржавања слободног професионалног просуђивања *vis-à-vis* његовог надређеног у организацији која је под контролом или ревизијом. Овај концепт захтева одржавање баланса између оних који су одговорни за управљање организацијом и оних који контролишу/врше ревизију у организацији. FI треба да се убаци у одговарајуће законодавство. Још један начин да се обезбеди FI је да централна контролна/ревизорска организација делегира интерног ревизора у организацију која ће бити под ревизијом или да омогући интерном ревизору (у случају сукоба интереса) да слободно пријави своје налазе централном ревизорском телу.**
Фундаментално	**Питање постаје фундаментално (довољно важно), пре него важно када је његов утицај на финансијске извештаје толико велики да ти извештаји постају погрешни у целости.** **Такође погледати Значајну слабост контроле.**
Општи стандарди	**Квалификације и надлежност, неопходна независност и објективност, спровођење мера пажње, које ће бити захтеване од ревизора да би спровео задатке у вези са областима и стандардима извештавања на компетентан, ефикасан и делотворан начин.**
Утицај	**Исто што и резултат или исход.**
Независност	**За спољног ревизора, то значи слободу националних Ревизорских Судова или сличних институција по питањима ревизије да делују у складу са ревизорским мандатом без спољне директиве или мешања било које врсте.** **За тачке гледишта унутрашњег ревизора, то значи да унутрашњи ревизорски сервис треба да буде организован директно од стране врховном менаџмента. Без обзира на то, унутрашњи ревизорски сервис треба да буде слободан да уради**

	ревизију било које области која се сматра облашћу ризика од материјалних грешака, чак и када менаџмент не мисли тако. (такође види функционалну независност)
Интерна ревизија **Централизована интерна ревизија (*CIA)*** **Децентрализована интерна ревизија *(DIA)***	**Дефиниција Института интерних ревизора је:** **Интерна ревизија је независна, циљно усмерена и консултантска активност чија је улога у додавању вредности и побољшању функционисања организације. Она помаже организацији да постигне своје циљеве доношењем систематског, дисциплинованог приступа процени и побољшању ефикасности управљања ризиком, контроли и управним процесима.** **Конкретније, то су функционална средства помоћу којих директори ентитета примају осигурање од интерних извора (укључујући подуговорне изворе) да интерна контрола постиже своје циљеве. Она ће покрити, *inter alia*, Финансијске ревизије, ревизије засноване на систему, ревизију перформанси (остварења), IT ревизије. Има највише карактеристика спољне ревизије осим што коначно извештава менаџмент и стога никада не може имати исти ниво независности као спољна ревизија.** **У јавним финансијама, направљена је разлика између централизоване интерне ревизије и децентрализоване интерне ревизије на следећи начин:** ***CIA* је *ex post* интерна ревизија у јавном сектору коју спроводи централизовано тело (нпр. Министарство финансија или друго тело интерне ревизије (као што је Владина канцеларија за контролу у Мађарској или Одбор за унутрашњу ревизију на Малти) на системима.** ***(DIA)* је унутрашња ревизија коју спроводе специјализоване јединице унутрашње ревизије које се налазе унутар Владе или нижих центара за спровођење буџета (Министарства или Агенције).**
Интерни ревизор (ИР)	**Интерни ревизор (ИР) (било да се налази ван или унутар организације Генералног директора) је одговоран за спровођење свих релевантних врста ex post интерних ревизија. У смислу јавних финансија, УР треба да подлеже посебном „статуту“ (по могућству писаном у Закону о интерној ревизији који управља ЈИФК системом у датој земљи) који ће му омогућити адекватан степен функционалне независности. ИР може извештавати ИД или да га именује централни сервис интерних ревизија у јавном сектору, као што је министарство финансија или Одбор унутрашње ревизије одговоран Премијеру Кабинета министара.**

Интерна контрола	**Цео систем финансијских и других контрола, укључујући организационе структуре, методе, процедуре и интерну ревизију, које је успоставио менаџмент унутар својих корпоративних циљева, асистира у спровођењу пословања ентитета који је под ревизијом на регуларан, економичан, ефикасан и делотворан начин.** **Унутрашња контрола односи се на следеће категорије: Контрола окружења; Процена ризика; Информације и комуникација; Контролне активности и Праћење контроле (***Monitoring of controls***
Циљ унутрашње контроле	**Примарни циљеви унутрашње контроле су да обезбеди:** **1) Поузданост и интегритет информација.** **2) Усаглашеност са политикама, плановима, процедурама, законима и уредбама.** **3) Очување средстава.** **4) Економично, ефикасно и делотворно коришћење ресурса.** **Свака организација треба да креира свој систем унутрашње контроле да би испунила потребе и окружење организације.**
Међународна организација Врховних ревизорских институција *(INTOSAI)*	**Међународно и независно тело које има за циљ промовисање размене идеја и искуства између Врховних ревизорских институција у сфери јавне финансијске контроле.**
Ревизија IT система	**Испитује довољност и адекватност заштите безбедности система IT апликација да би гарантовала поверљивост, интегритет и доступност информација и IT система.**
Менаџерска одговорност	**Представља обавезу које се узима у обзир за дати задатак. Одговорност покрива питања као што су подела дужности (овлашћени службеник, рачуновођа, ex ante финансијски контролор); развој приручника о управљања финансијама и контроли (овлашћењима, одговорностима, извештавању и управљању ризиком), све финансијске трансакције (обавезе, уговори, исплате, повраћај неблаговремено исплаћених износа), у вези са централним објектима усаглашавања, и процене и извештавања о *F/C* системима.**
Контрола менаџмента	**Контрола од стране менаџмента: Исто што и унутрашња контрола, укључујући финансијску контролу.**

Извршни директор (ИД)	**Извршни директор (ИД) може бити ресорни министар или његов делегат, одговоран за примену програма/пројеката који су у вези са националним или мањим буџетским приходима или трошковима. ИД је одговоран за успостављање финансијског управљања и контролних система унутар његове организације и развој финансијског управљања и контролних приручника и њихове примене путем именовања Рачуновође. ИД и рачуновођа треба да креирају систем двоструких потписа (СДП) да би обезбедили највиши степен транспарентности управљања финансијама.**
Материјалност и значај (важност)	**У општем смислу, ствар може бити од материјалног значаја ако би сазнање о њој утицало на корисника финансијских извештаја или резултат извештаја ревизије. Материјалност се неретко сматра као вредност, али садржана природа или карактеристике ставке или групе ставки такође може да прикаже ствар као материјалну – на пример, где закон или нека друга уредба захтева да се иста открије посебно, без обзира на износ који је у питању. Поред материјалности по вредности и по природи, ствар може бити материјална због контекста у ком се појављује. На пример, судећи ставку у вези са укупним посматрањем датим на рачуну, тотал од кога формира део; повезани термини; одговарајући износ у претходним годинама. Доказ ревизије представља важан део у одлучивању ревизора која се тичу избора питања и области за ревизију као и природу, време и границу ревизорских тестова и процедура.**
Изјава Мисије	**Види Повеља (Повеља унутрашње ревизије)**
Мишљење	**Писани закључци ревизора о сету финансијских извештаја као резултат финансијске или редовне ревизије.**
Резултати	**Ефекти програма или пројекта измерени на највишем значајном нивоу пропорционално програму или пројекту (нпр. настали послови). У пракси, увек постоје најмање понеки спољни неконтролисани елементи, који утичу на то да ли су резултати постигнути или не. Исто што и резултати или утицаји.**
Исходи *(Outputs)*	**Директно материјални резултати програма или пројекта све док су, из практичних разлога, потпуно под контролом оних који примењују пројекат (нпр. извршен семинар обуке).**
Passer-outre	***PO* је процедура помоћу које мишљење *ex ante* финансијског контролора (повољно или неповољно) може да буде надјачано од стране највишег тела одговорног за управљање држаним буџетом (нпр. Савет министара). Разложан и проширен захтев ИД-а треба да буде основа за такву одлуку, док ИД остаје**

	одговоран за своја дела.
Ревизија перформанси (остварења)	**Ревизија економије, ефикасности и делотворности којом ентитет који је под ревизијом користи своје ресурсе при спровођењу својих одговорности. У пракси, може бити потешкоћа приликом разликовања ревизије перформанси од процене. Понекад су Ревизија перформанси се ограничава на разматрање резултата с тим што то прилично лимитира вредност ревизије. Такође, процена може створити податке, посебно о исходима, док би ревизија перформанси обично била ограничена на преглед података који су били доступни (и ако је потребно идентификацију података који недостају). Ревизија перформанси се обично сматра тестирањем извођења према неким датим стандардима.**
Планирање	**Дефинисање циљева, успостављање политика и одређивање природе, делокруга, границе и времена процедура и тестова потребних за постизање циљева.**
Постулати	**Основне претпоставке, доследне премисе, логички принципи и захтеви који представљају општи оквир за развој ревизорских стандарда.**
Јавна одговорности	**Обавезе особа или ентитета, укључујући јавна предузећа и корпорације, којима су поверени јавни ресурси и да одговарају за фискалне, управне и програмске одговорности које су им пренете, и да извештавају оне који су им пренели те одговорности.**
Јавна интерна финансијска контрола (ЈИФК)	**ЈИФК је систем укупне финансијске контроле изведен унутрашње од стране Владе или њених делегираних организација, које имају за циљ да обезбеде да су управљање и контрола финансија центара потрошње националног буџета (укључујући стране фондове) у саобразности са релевантним законодавством, описом буџета, принципима разумног управљања финансијама, транспарентношћу, ефикасношћу и делотворношћу и економичношћу. ЈИФК се састоји од свих мера за контролу свих владиних прихода, трошкова, активе и пасиве. Она представља шири смисао унутрашње контроле. Подразумева али није и ограничена на *ex ante* унутрашњу контролу *(EAFC)* и *ex-post* унутрашњу контролу *(EPIA).***
Прихватљиво осигурање	**Интерна контрола, без обзира колико добро је креирана и оперативна, може пружити прихватљиво осигурање у вези са постизањем циљева ентитета. На вероватноћу постизања утичу ограничења садржана у свим интерним контролним системима. Ова ограничења могу подразумевати погрешно доношење**

	одлука у вези са установљењем или креирањем контрола, потребом да се размотре трошкови као и користи, надјачавање управљања, поразом контрола путем тајних уговора, и једноставних грешака и пропуста. Поред тога, контроле могу бити заобиђене тајним уговорима двоје или више људи. Најзад, менаџмент може бити у могућности да премости елементе система интерне контроле. **Прихватљиво осигурање је доступно када су предузете исплативе акције да би се ограничила одступања на толерантан ниво. То, на пример, подразумева да ће материјалне грешке и непримерене или илегалне радње бити спречене или откривене и исправљене унутар временског периода од стране запослених током нормалног рада и њихових свакодневних активности. Менаџмент током креирања система разматра корисне односе. Потенцијални губитак повезан са било којим ризиком је сагледан према цени контроле истог.**
Ревизија регуларности	**Потврда финансијске одговорности одговорних ентитета, укључујући испитивање и процену финансијских извештаја и изражавања мишљења о финансијским извештајима; потврда финансијске одговорности Владине администрације у целини; ревизија финансијских система и трансакција, укључујући процену саобразности са примењивим статутима и уредбама; ревизија унутрашње контроле и функција унутрашње контроле; ревизија неподмитљивости и исправности административних одлука донетих унутар ентитета који је под ревизијом; и извештавање о било којим стварима које настану од или су у вези са ревизијом за које *ДРИ* сматра да треба да се обелодане. Ово нормално није примењиво на јединице за интерну ревизију.**
Извештај	**Писано мишљење ревизора и друге напомене о сету финансијских извештаја као резултат финансијске или редовне ревизије или налази ревизора након завршетка ревизије перформанси (остварења).**
Стандарди извештавања	**Оквир за ревизора о извештавању о резултатима ревизије, укључујући упутство за формирање и садржај извештаја ревизора.**
Резултати	**Исто што и исходи или утицаји.**
Ризик	**Догађај који може резултирати непожељним или негативним исходом. Окарактерисан је могућношћу или вероватноћом догађаја који се десио и добијеним утицајем или последицом уколико се деси. Ова два фактора се комбинују да би довели до**

	нивоа излагања ризику.
Процена ризика	**Алатка ревизора која му помаже да идентификује ревизорске пројекте који нуде највишу додатну вредност организацији. Процена ризика је идентификација свих локалних система управљања и контроле финансијама (ФУК) и њихових повезаних ризика у складу са бројем фактора ризика (ПА).** **Приступ процени ризика треба да се користи на најмање два нивоа:** **А. За установљење годишњег програма ревизије, избор пројеката с највишом очекиваном зарадом и** **В. приликом планирања фаза саме индивидуалне ревизије.** **Фактори ризика су: Процена количине, осетљивости и материјалности података, контрола окружења, поверење у менаџмент, комплексност активности и информационих система, географска разноликост, и претходно познавање ревизије.**
Управљање ризиком (РМ)	**Укупан процес идентификације, процене и мониторинга ризика и увођење неопходних контрола да би се одржало излагање ризику на прихватљивом нивоу. Најбоља пракса предлаже да треба да буде део убачен у процес управљања пре нечега што се додаје у каснијим фазама.** **РМ делује као вежба за подизање свести и као форум за поделу мишљења на свим нивоима у организацијама; оно информише и обучава менаџмент и кадрове и повећава вероватноћу за успех при постизању циљева.** **Менаџмент ствара услове и заснива алатке неопходне за процену, даје приоритет и одлучује пре спровођења активности да би истој омогућио добијање разумног осигурања за постизање циљева уз разумну вредност за новац. Систем унутрашње контроле обезбеђује да менаџмент штити сам себе од неприхватљивих ризика.** **Треба да се развију процеси за идентификацију ових ризика и осмисли и примени систем за контролу најзначајнијих ризика. Фактор успеха за увођење система управљања ризиком у организацији је општи интерес менаџмента приликом спровођења. РМ треба да се стави на дневни ред за развој његових личних система за процену ризика којима подлеже организација.**

Значајне слабости контроле	**Значајан је ниво важности и снага који се додељује ставки, догађају, информацији, или проблему од стране унутрашњег ревизора. Значајни налази ревизије су она стања која, према просуђивању директора унутрашње ревизије, могу штетно да утичу на организацију. Значајни налази ревизије (као и слабости цитиране из других извора) могу подразумевати стања која управљају неправилностима, нелегалним делима, преваром, грешкама, неефикасношћу, губитком, неделотворношћу, сукобима интереса, и контролом слабости.**
Надзор	**Суштински захтев у ревизији који обухвата руковођење, усмеравање и контролу у свим фазама, да би се обезбедила компетентна, ефикасна веза између активности, поступака и тестова који су спроведени и циљева који треба да се постигну.**
Државна ревизорска институција (*ДРИ*)	**Јавно тело земље која, како год да је креирана, састављена или организована, извршава помоћу закона, највише јавне ревизорске функције те земље.**
Ревизија заснована на системима	**Ревизија заснована на системима се односи на дубоку анализу система интерне контроле с циљем да процени границу до које контроле ефикасно функционишу. Креирана је да би проценила прецизност и комплетност финансијских извештаја, законитост и регуларност основних трансакција и економичност, ефикасност и ефективност операција.** **Ревизија заснована на системима треба да се испрати кроз стварне тестове једног броја трансакција, биланса стања итд, да би се одредило да ли су финансијски извештаји оног над којим се ради ревизија тачни и комплетни, основне трансакције законске и регуларне и/или да је постигнут критеријум економичности, ефикасности и делотворности.**

Поглавље 33: Финансијске и буџетске одредбе

Ово поглавље обухвата правила која се односе на финансијска средства неопходна за финансирање буџета ЕУ („сопствена средства“). Та средства су следећа: традиционални сопствени ресурси, а посебно царинске дажбине укључујући и дажбине на пољопривредне производе и дажбине на шећер које се наплаћују земљама чланицама у име ЕУ; средства по основу пореза на додату вредност и коначно средства заснована на бруто националном дохотку сваке земље чланице. Земље чланице морају да имају одговарајући административни капацитет да адекватно координирају и обезбеде тачан прорачун, прикупљање, исплату и контролу сопствених средстава. Правне тековине у овој области су директно обавезујуће и не захтевају преношење у национално законодавство.

ТРАДИЦИОНАЛНА СОПСТВЕНА СРЕДСТВА

1. **Који органи су одговорни за убирање увозних дажбина (царинске дажбине и дажбине на пољопривредне производе) и могућа друга оптерећења уведена на робу која се уноси у вашу земљу?**
2. **Молимо вас да за сваки релевантни орган напишете детаље о следећем:**

   а) Општем организационом систему (централни органи и спољне службе);

   б) Поступцима наплате, обрачуна и контроле.

3. **Да ли постоје одвојени рачуни за раздвајање наплаћених дуговања и неизмирених дуговања?**
4. **Колики је био приход од увозних царина за 2009. годину? Молимо наведите преглед увозних прихода по основу увоза у вашу земљу из садашњих држава чланица ЕУ (ЕУ- 27) и остатка света?**

II. СРЕДСТВА ИЗ ПДВ-а

5. **Да ли се у вашој земљи примењује систем пореза на додату вредност? Ако се примењује, молимо вас да наведете сажети опис истог[31].**

6. **Молимо вас да за сваки надлежни орган (Министарство финансија, Пореску управу, Завод за статистику) напишете детаље о следећем:**

а) Општем организационом систему ;

б) Поступцима наплате, обрачуна и контроле ПДВ-а и статистичкој инфраструктури

7. **Колики су били бруто приходи по основу ПДВ-а и рефундирања ПДВ-а за 2009. годину? Прикажите рашчлањени преглед укупних прихода од ПДВ-а наплаћеног по основу увоза и прихода од ПДВ-а наплаћеног унутар земље, уколико је могуће**

III. СРЕДСТВА БНД

8. Да ли је национално рачуноводство и обрачун БНД-а (бруто национални доходак) засновани на дефиницијама и рачуноводственим правилима Европског система националних и регионалних рачуна 1995 (ESA 95)? Ако нису, молимо да нам доставите детаље о систему који се тренутно примењује.

9. Да ли је национално рачуноводство прилагођено тако да обухвата и сиву економију? Који је утицај овог прилагођавања на ниво БНП-а?

IV АДМИНИСТРАТИВНА ИНФРАСТРУКТУРА

10. Које министарство и органи ће имати сву одговорност за финансијска и буџетска питања у вашој земљи?

[31] Можете се позвати на за одговоре дате у Поглављу о Опорезивању (16), , ако су примењиви.